Austria päritolu saksa kirjanik J. M. Simmel (sünd. 1924. a. Viinis) saavutas juba oma esimese romaaniga «Ma lmestan, et ma nii rõõmus olen» lugejamenu, mis on teda saatnud siiani — ta on praegu loetavamaid saksa kirjanikke. J. M. Simmeli sulest on ilmunud üle 20 romaani ja hulk jutustusi, tema teoseid on tõlgitud 28 keelde. Enamik tema romaane on leidnud ka tee ekraanile.

J. M. Simmel Vastust teab vaid tuul

Johannes Mario Simmel

Vastust teab vaid tuul

Roman

Eesti Raamat

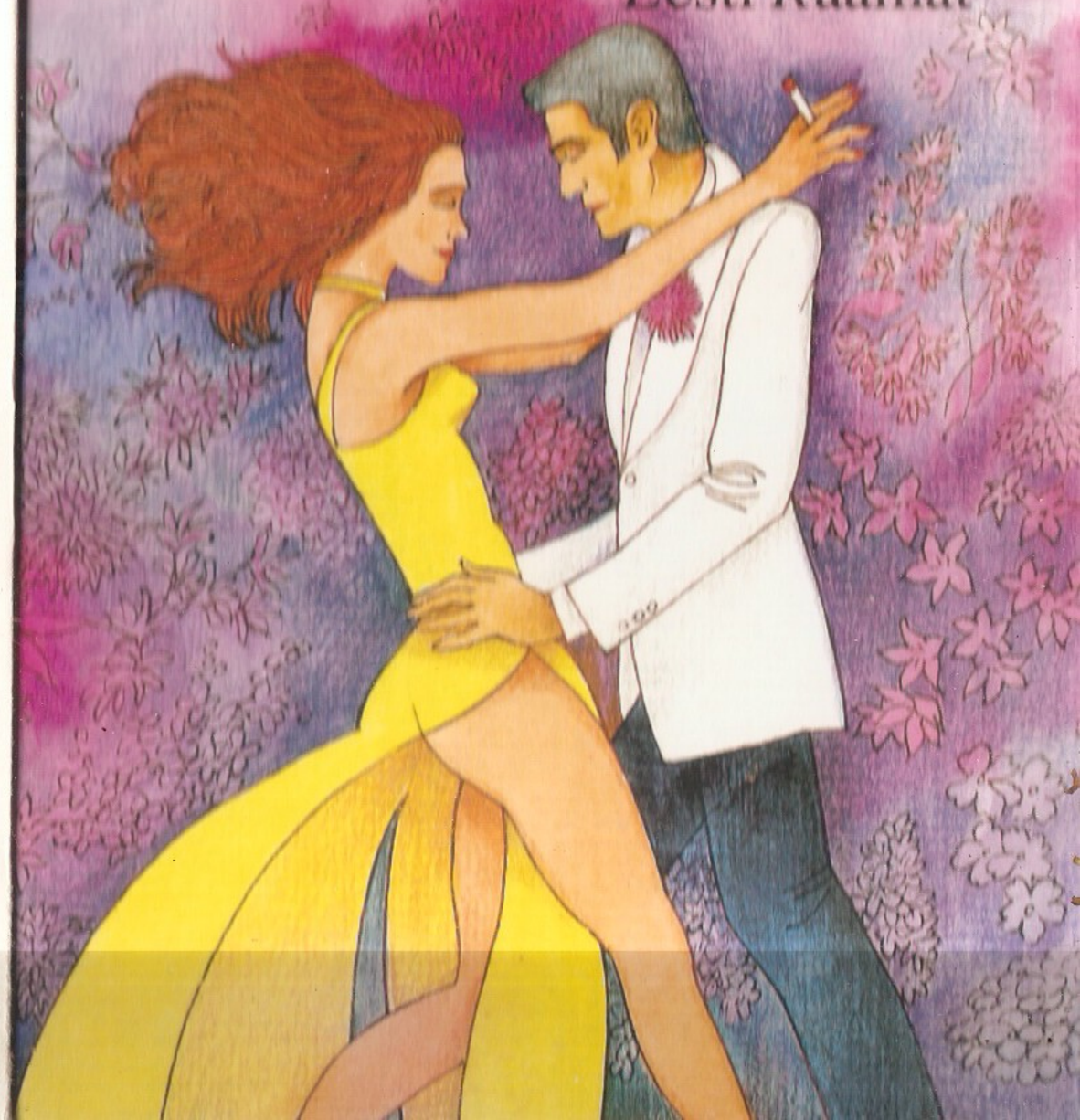

Johannes Mario Simmel

Vastust teab vaid tuul

Romaan

Eesti Raamat
Tallinn

Originaal:
Johannes Mario Simmel
Die Antwort kennt nur der Wind
Knaur

Tõlkinud Valve ja Aaren Pillesaar

Kujundanud Aarne Mesikäpp

Toimetanud Elvi Saarep

Simmel, J. M.
Vastust teab vaid tuul. — Tln.: Eesti Raamat, 1997.
— 600 lk.

Saksamaal väga suure lugejamenuga romaani tegevuspaik on kuurort- ja filmilinn Cannes Vahemere ääres, aga peategelase, kindlustuskompanii detektiivi Robert Lucase töökäigud ulatuvad mujalegi Euroopas. Romaani sündmustik on haarav: keeruline kriminaallugu ja liigutav armastuslugu hargnevad ja põimuvad ootamatult põnevalt, saatemuusikaks Bob Dylani esitatud tuntud laul «Vastust teab vaid tuul».

ISBN 9985—65—101—4

© Droemersche Verlagsanstalt Th. Knaur Nachf., München 1973
© Tõlge eesti keelde. Valve ja Aaren Pillesaar ja OÜ Eesti Raamat, 1997

OÜ Greif. Tellimuse nr. 1935

Romaani tegevuse mänguväljak on põhiliselt Cannes ja lähiümbrus, selle juurde kuuluvad hotellid, jahid, mängukasiinod, ärid, restoranid, palju muid paiku ja hulk armastusväärseid inimesi, kes siin elavad ja töötavad. Need isikud on mulle sõnaselgelt lubanud end minu raamatus nimetada ja tegutsema panna. Teine minu romaani tegelasring on vaba fantaasia vili nagu ka kogu sündmustik. Iga sarnasus tegelike sündmuste ja institutsioonidega, eriti valuutakriisidega, kogu maailma haaravate finantstehingutega ja rahvusvaheliste kompaniidega ning teise tegelasringi isikutega, olgu nad elus või surnud, on täiesti juhuslik.

J.M.S.

Agnelet'le

Ma olin öös, nagu polnud ühtki teist,
siis ilmus sinu armastatud pale
ja muutis armsaks päevaks selle öö.
Sa laulsid, muusika mu hinge headust kallas,
Su öeldud sõnu ei iial unusta,
neis nõnda iidselt pühitsetud hingus,
et kadus kuri öö kui suits.

Firdausi, pärsia luuletaja (u. 940—1020).

Proloog

Noormees heitis köieotsa üle pea ja vanamees püüdis selle osavalt kinni ja hakkas tõmbama. Päramootoriga varustatud suurevõitu julla, millega poiss oli toonud minu ja Angela jahilt, kiikus laugjas lainetuses ja libises trepi poole, mis oli raiutud Antibes'i neeme edelatipu rannakaljusse. Vanamees seisis trepiastmel, mida vesi juba üle uhtis. Meri oli siin tumesinine ja samas nii selge, et ma merepõhja sügavuses võisin näha kõiki kaljurahne ja iga üksikut taime. Nägin eemaletormavat väikeste kalade parve. Kalad polnud õmblusnõelast suuremad, nad olid nagu mitmesajapealine nõelaparv.

Vanamees oli tõmmanud julla juba päris trepi kõrvale. Tal olid jalas kollakashallid linased püksid, mille sääreotsad koos ta paljaste pruunide jalgadega olid vees, seljas kandis ta pleekinud beeživärvilist särki ja peas laiaäärelist lamedapõhjalist kaabulotti. Elu oli vanameest muserdanud, ta oli kuivetunud ja madalaks vajunud. Kätel vonklesid jämedad sooned, lamedad küüned olid murdunud, nahk jalgadel, käsivartel ja näol olid nagu kortsus pärgament. See vana mees pidi oma päevad küll lapsepõlvest peale päikese ja tuule käes ning vee läheduses veetnud olema. Ta lohkus põskedega ja tugevasarnaline nägu oli sõbralik ning silmad naeratasid meile, aga suu mitte. Ta suu ei saanud naerukile tõmbuda, sest ponnistusest, mida nõudis köie pingutamine ja samaaegne paadi paigal hoidmine, olid ta huuled kõvasti kokku pigistatud. Noormees astus osavalt ja nobedalt ühele

trepiastmele. Ta nimi oli Pierre ja ta oli merel ankrusse heitnud jahi teine pootsman. Tal olid valged püksid ja valge särk ja ta oli paljajalu nagu meie kõik. Ta oli 21-aastane. Jahi kapteni nimi oli Max ja ta oli 28-aastane. Pierre tundis vanameest. Nad kõnetasid teineteist eesnimepidi. Andsin Pierre kätte Angela ja oma kingad ja tõusin paadis püsti. Pierre haaras mu käe ja ma hüppasin maale. Mina haarasin Angela käe ja temagi hüppas.

«Tere päevast, madam,» ütles see väga elatanud mees. «Tere päevast, härra. Täna on ilus päev, eks ole?»

«Jah,» ütlesin ma. «Väga ilus.»

«Aga ka väga kuum,» ütles vanamees.

«Jah,» vastasin, «erakordselt kuum.»

Me rääkisime prantsuse keeles. Vanamees hääldas erilise aktsendiga ja Angela küsis talt: «Olete Marseilles'ist pärit, eks ole?»

«Marseilles'ist, madam, loomulikult,» ütles vanamees. Ja nüüd, kus Pierre oli talt köieotsa võtnud ja paati tagasi hüppas, naeratas vanamees nii silmadega kui ka suuga. Nüüd paistsid ta suurepärased ja ühtlased valehambad, mis päikeses sädelesid. Otsisin taskust kümnefrangist rahatähte, aga vanamees märkas seda ja ütles: «Laske olla, härra. Sõidate pärast kindlasti tagasi. Kui siis tahate olla nii hea..., aga see pole vajalik, seda pole tõepoolest tarvis.»

«Loomulikult on see vajalik,» ütles Angela. «Me peame kõik elama. Kui kaua te siin olete?»

«Hommikust kesköönі, madam,» ütles elatanud mees. «Enamasti kauemgi. Alati tuleb nii palju inimesi ja paljud lahkuvad alles hilja öösel. Magan seal tolles rohelises onnis.»

Okkaliste põõsaste vahel kõrges rohus olid mingid armetud puuhurtsikud. Olin kuulnud, et neid hütte üüriti paarikestele, kes soovisid armatseda. Niisuguseid paare on alati väga palju ja peaaegu kunagi ei olevat vabu hütte ja siiski paistis, et vanamehel on üks niisugune.

«Päeval tukastan ka siin, kui on väga kuum päike,» ütles ta ja pilgutas silmi. «Sellise lõõsaga ei tohi midagi juua, aga kas teate, vahetevahel ei tunne ma end päris

hästi ja siis ma joon lonksu või paar ja siis ma suigatan ja ärkan alles siis, kui mind hüütakse.

«Mida te joote?» küsis Angela.

«Õlut,» vastas väga vana mees. «See on hüva jook.»

«Oo-jaa,» ütles Angela ja pilgutas silma ja naeratas vanamehele. All oli Pierre juba käivitanud päramootori. Julla tegi laia kaare, paiskas enda järele kõrgele vahutava veevoo ja kihutas tagasi jahi poole. Pierre pidi nüüd tooma Trabaud'd ja nende koera maale. Me ei oleks kõik korraga mugavalt jullasse mahtunud. Jaht kuulus Trabaud'dele ja selle nimi oli Shalimar.

Angela pani kingad jalga ja mina tõmbasin omad jalga ja silmasin samas käekella. Oli kakskümmend minutit enne kahte pärastlõunal ja sellest hetkest alates oli mulle jäänud veel üks tund ja üksteist minutit elada.

Angela tõmbas mind kaasa. «Tule,» ütles ta. «Jätame vanamehe rahule. Meil tuleb kiirustada.»

«Jah,» ütlesin mina.

Mõtlesin äkki, et kindlasti olen hull, kui olen siin käivate väga rikaste või väga kuulsate inimeste tõttu nõudnud, et kohtuksin selle mehega just siin kuulsa Eden Roci restorani juures, ja kui Angelat poleks mu kõrval, oleksin nüüd hakanud tundma kohutavat hirmu ja põgenenud ülepeakaela, aga ei teadnud, kuhu, sest tegelikkuses oli põgenemine võimatu pärast kõike, mis oli juba toimunud, ja pärast kõike seda, mida olin teinud. Aga Angela oli mu kõrval, hoidis mind käest ja nii läksin ma edasi piki teed kõrgel ülalpool sügavsinist merd niisama sügavsinise taeva all apelsini- ja sidrunipuude, piiniate ja palmide, mändide ja eukalüptide, nelkide, rooside ja lopsakate kollaseõieliste põõsaste vahel, mida ma ei tundnud. Ma käisin kiiresti ja mõtlesin imestunult: «Vasak jalg ei tee mulle enam häda. Kuidas ta ei valuta? Ta ju valutas veel Shalimari pardal. Kas see tuleb erutusest? Või on kõik eksitus ja ma siiski pääsen? «Ei,» vastasin endale, «sellist võimalust ei ole. Sa pead uskuma seda, mis Broussailles' haigla arst dr. Joubert sulle ütles. Ta on silmapaistev arst ja sa ju tahtsid kuulda tõtt. Nüüd tead tõtt. Niisiis kannata

see välja. Kas tead, vana semu, ütlesin endale, seda on pagana raske taluda, aga ma tulen sellega kindlasti toime. Seetõttu ju olengi siin. Angelale ütlesin: «Seal ees on juba Marcel.»

«Jah, on,» ütles ta. Rääkisime omavahel saksa keeles, kuigi Angela Delpierre oli prantslanna ja mina valdasin tema emakeelt hästi. Ta rääkis kerge aktsendiga aga soravalt. «Kas jalg ei valuta?»

«Ei,» ütlesin mina. Ja see oli vale, sest nüüd lõpuks tundsin peaaegu nagu kergendusega jälle seda lõikavat valu, mis oli mulle nii tuttav. «Olgu,» mõtlesin. Valjult ütlesin: «Ei, Angela, see ei valuta üldse. Ma pean vanale mehele hiljem tingimata kümme franki andma.»

Äkki ta peatus ja embas mind. Ta keha surus minu oma vastu, olime nagu üks keha, üks olend. Angela suudles mind hellalt suule. Siis nägin, et ta väga suured pruunid silmad olid täis pisaraid.

«Mis sul on?»

«Ei midagi,» vastas Angela. «Ei midagi, mitte midagi, Robert.»

«Siiski,» ütlesin. «Loomulikult on sul midagi.»

Ta surus oma põse minu oma vastu ja sel ajal, kui mina oma selja mere poole pöörasin, laius meri tema silmade ees ja ma kuulsin teda sosistamas: «Ma tänan sind, Jumal. Ma tänan sind, et ma võisin seda kogeda, et saan kogeda midagi nii imelist. Jumal, palun kaitse meid mõlemaid. Ma teen, mida nõuad, aga palun kaitse meid.»

Mõtlesin kõigele toimunule ja kõigele, mida olin teinud ja teeksin veel ja mis oli ikka veel ees ja olin väga rõõmus selle üle, et Angela hetkel mu nägu ei näinud. Otse enda ees paremal nägin laia sätendavalt valge peene liivaga ülepuistatud teed. Selle ääres kasvasid seedrid ja palmid ja hoolikalt pügatud hekid. Eemal nende taga oli Hótel du Cap oma kollase fassaadiga nagu loss värviküllaste hõõguvate aedade keskel. Teerada ja pinnas olid seal, kuhu ei olnud liiva puistatud, tuhmilt punased. Angela surus end üha tugevamini mu vastu ja ma tundsin nüüd üsna tugevalt tema naha lõhna, mis oli meeldiv nagu värske

piima lõhn, ja ma mõtlesin, et ma võiksin sellele Jumalale, kelle poole Angela oli pöördunud, meie armastusega kõik, päris kõik, ka halvima, mis ma teinud olin, arusaadavaks teha ja Jumal annaks ka mulle andeks, sest tema ülesanne on kõiki mõista ja kõike andestada. Ma tundsin Angela südamelööke. Need olid väga kiired.

2

«*Bonjour,* Marcel,» ütles papagoi. See oli papagoi, kes iseennast Marceliks nimetas. Me seisime suure puuri ees, kus ta istus. Puur oli selle punasekruusalise tee ääres, mis viis Eden Roci restorani. Mu vasak jalg valutas nüüd üsna tugevalt ja sellel neljapäeval 1972. aasta juunikuu kuuenda päeva õhtupoolikul oli palav, meeletult palav. Juba aastaid talusin halvasti kuumust ja nüüd voolas higi mööda kogu mu keha, kuigi mul oli seljas ainult päris õhuke sinine särk, jalas valged püksid ja valged tossud ilma sokkideta. Tundsin korraga nõrkust ja pea hakkas ringi käima, aga ma teadsin, et see võib olla ainult kuumusest. Teadsin sedagi, et ma pean kohale jääma, kuni saabub mees, kelle olin sinna kutsunud. Ma vaatasin merd ja seal olevaid jahte, neid oli kindlasti oma kolm tosinat ja nende hulgas oli väga suuri, mis kõik olid ankrusse jäänud. Peale Prantsuse lipu oli nendel näha veel USA, Saksa, Inglise, Itaalia, Šveitsi ja Belgia lippe ja veel palju teisi. Claude ja Pasquale Trabaud astusid jullasse, mis oli nende jahi kõrval. Jahi dekilt viis redel paati. Koer oli veel dekil. Ta jooksis erutatult edasi-tagasi. Ei liikunud tuuleraasugi. Ma pöördusin ja vaatasin üle mere kireva sadama ja Juan-les-Pins'i majade poole ja edasi kaugel suures merekäärus läbi uduse päikese- ja kuumusehelgi nägin ma väga uduselt Cannes'i Port Canto Vana ja Uut sadamat ja palme piki Croisette'i ja valgeid hotelle selle taga, aga vaid vaevuaimatavalt kõike, kogu linna tema hoonete ja villade ja residentsidega, mis paiknesid suurtes aedades mäerinnakul, mis üles Suur-Cannes'i viis. Paremal Cannes'ist ida pool laius mu silme

ees Californie linnaosa, kus elas Angela. Ma ei suutnud ära tunda üksikuid maju, aga mõtlesin sellest hoolimata, et näen enda ees oma kodupaika, oma kodu. Meie kodu. Sest Angela ja tema korter olid kõik, mida ma tohtisin nimetada omaks, see oli kõik, mis mul siin maailmas oli. See ja viisteist miljonit Saksa marka. See, mida ma veel vajasin, peaks nüüd tulema. «*Beautiful lady*,» ütles Marcel, kes vaatas samas Angelat oma säravate mustade nööpsilmadega. Minagi vaatasin Angelat. Ta ei olnud lihtsalt ilus. Ta oli ilusaim naine, keda olin eales näinud. Ta juuksed särasid punastena, ta nägu oli kitsas ja õrn ja seda valitsesid tohutu suured pruunid silmad. Angela Delpierre oli täpselt sama pikk kui minagi ja 34 aastat vana. Mina olin 48 ja see seik oli alguses mind väga piinanud ja araks teinud. Nüüd oli see täiesti tähtsusetu. Nüüd oli kõik imeline. Angela keha oli väga kaunis. Angelas oli kõik täiuslik ja ma armastasin temas kõike, pehmet õrna kergelt kaarduvate huultega suud, väikeseid kõrvu, nina, rindu, tema keha ja ta sihvakaid jalgu. Angela viibis alati väljas, kui tal oli selleks võimalus, seepärast lõhnas ta nahk värske õhu ja päikese järele ja ta nahk oli üleni väga pruuniks päevitanud. Angela kandis nagu minagi kitsaid alt laienevaid valgeid pükse. Sinna juurde käis tal jahmatamapaneva lõikega pullover. See oli varrukateta ja kehale liibuv, koemuster läks eespool üle tagasipööratud rullkaeluseks. Taga oli pulloveril nii sügav väljalõige, et see jättis ta pruuni selja paljaks. Mõlemal küljel kaenla all tõmbus materjal tihedalt kokku. Angela lakk-kingadel olid laiad ja tugevad kontsad ja nende valgetel ninadel oli kaks sümboolset ankrut. Ta oli täiesti minkimata ja polnud jälgegi lõhnaõlist ja ta oli nii, nagu ma teda kõige rohkem armastasin — ilma igasuguse meigita. Vasema käe sõrmes oli tal laulatussõrmus, mille kaldu lõigatud ristkülikukujulised teemandid sätendasid päikese käes vikerkaarevärvides.

«Kell on juba kolm minutit üle kahe,» ütles Angela. «See mees hilineb.»

«Jah,» ütlesin mina. «Aga ta tuleb. Ta tuleb päris kindlasti. Ta peab tulema. Brandenburg ise teatas mulle, et

ta tuleb. Brandenburg ise oli kirjutanud salakirjas uued juhtnöörid ja on andnud mehele raha kaasa, et saaksin maksta oma informaatorile.»

«Miks sa pead teda just siin kohtama?»

«Seda ma juba seletasin sulle, Angela. Kõige juhtunu järel tahame igasugust riski vältida. Siin, keset selget päeva, kui kõik need inimesed on ülal restorani juures, on kuritegu võimatu. Brandenburg soovib kindlust. Mina ka. Ma ei taha, et minuga juhtuks midagi niisugust nagu nende teistega.»

«Oh jumal,» ütles Angela. «Kui sinuga kõigest hoolimata midagi juhtuks... Kui sa sured, suren mina ka. See kõlab pateetiliselt, eks ole tõsi. Aga tead, see on tõsi.»

«Jah,» vastasin. «Ma tean seda.»

«Ilma sinuta ei suuda ma enam elada.»

«Ega mina sinuta,» ütlesin ja mõtlesin nukralt öeldule ja sellele, milline oleks Angela elu minuta. Kas ta teeks tõesti seda, mida ütles? Ma loodan, et see nii ei ole. Ma olin kõik ette valmistanud selleks juhuks, kui ta peaks edasi elama ilma minuta.

«Kas see mees toob sulle palju raha?» küsis Angela.

«Jah. Väga palju raha. Inimesed, kes midagi teevad, nõuavad.» Niisiis valetasin talle jälle. Mul ei olnud muud võimalust.

Sellest kohtumisest Marceli puuri ees ei tohiks Angela kunagi tõtt teada saada. Olin tõepoolest leppinud kokku kohtuda ühe mehega, aga ta ei olnud üldsegi minu šefi saadik, oo-ei. Ta tooks raha, see mees tooks tõepoolest palju raha, oo-jah. Ja see oli alles algus, sellele tuleks üha lisa. Nii olin ma nõudnud. Ma ei olnud enam sama inimene, kes ma olin olnud kahe kuu eest. Lurjuste hulka sattununa olin isegi muutunud lurjuseks. Sellest ei aimanud Angela midagi. Mul oli nüüd ükskõik, et ma olin teiste sarnane. Kõik oli mulle ükspuha. Ainult üksainus inimene selles saastases maailmas tähendas midagi — Angela. Ühtegi naist ei olnud ma kunagi nii armastanud nagu teda. Ja tema ei olnud kunagi ühtki meest armastanud nagu mind. See etteaste pidi olema elukindlustus naisele,

keda ma armastasin. Seepärast palusin nüüd ka mina jumalat, et mul oleks võimalik veel kõik, mis ma kavatsenud olen, lõpuni viia. See ei olnud võimete küsimus. Ma suudan kõik teha, kui ma seda Angela jaoks teen. Küsimus on ainult ajas.

«Aga kui selle mehega on midagi juhtunud?» küsis Angela.

«Pole temaga midagi juhtunud. Küll ta tuleb. Kindlasti tuleb. Selles võime täiesti rahulikud olla.»

Kartsin siiski, et kaotan kannatuse, ja võtsin ebakindla liigutusega pluusitaskust sigaretipaki. Ma ei tohtinud suitsetada, aga mis tähtsus sellel nüüd veel oli? Nüüd, kus teadsin lõplikku tõde, võisin teha kõike. See ongi lõplikus tões nii meeldiv, mõtlesin. Suits läks kurku ja ma köhisin.

«*Smoke too much,*» ütles Marcel.

«Tal on õigus,» ütles Angela.

«See on mu esimene sigaret täna,» ütlesin. Ja sellel pole mingit tähtsust, mitmes see on, mõtlesin.

«Sa ju lubasid mulle, et sa enam üldse ei suitseta.»

Viskasin suitsu maha punasele maale ja astusin sellele peale.

«Tänan,» ütles Angela. Ta pani käe mu õlale ja paljas puudutuski tegi mind õndsaks ja pani mind kõike unustama, minevikku, olevikku ja isegi tulevikku, mis mind ootas.

«Sealt tulevad Trabaud'd,» ütles Angela. Shalimari julla lähenes laia kaarega tõepoolest maandumiskohale. Mõtlesin, et oli õnn, et saadik oli ebatäpne, sest olin palunud Claude Trabaud'd teha võimalikult märkamatult paar pilti saadikust ja minust. Claude'il oli väga hea kaamera ja tahtsin saada pilti mehest, keda ootasin, temast ja minust, kui ta raha üle annab. Kõik läheb hästi, mõtlesin ma.

All hakkas üks mootorpaat popsudes eemalduma. Paadis oli kolm valges rüüs munka. Ma tundsin neid. Nad elasid tsistertslaste kloostris Saint-Honorat' saarel. Oli veel teinegi väikesaar — Sainte-Marguerite. Mõlemat saart lahutas maismaast vaevalt kilomeeter. Angela tundis samuti mun-

kasid, me olime saarel olnud. Ta lehvitas ja mungad viipasid vastu. Nad valmistasid Lerina-nimelist likööri.

«Mungad tõid Eden Roci Lerinat,» arvas Angela. «Nad varustavad restorani pidevalt.»

Ma vaatasin mootorpaadile järele ja heitsin taas pilgu päikesehelgis merevaiguvärvilisele ja väga hämusele Cannes'ile kauguses. Angela vaatas mulle otsa ja siis samasse suunda kuhu minagi.

«Kui tagasi läheme, sõidame otsetee koju,» ütles Angela.

«Muidugi. Kui see ainult sulle sobib.»

«Kas soovid seda väga?»

«Soovin.»

«Aga mitte nii väga nagu mina,» ütles Angela. «Hommikul oli nii imehea sind tunda oma kõrval. Kas sinul ka?»

«Sama imehea.»

«Tahan, et sul on alati nii hea, Robert.»

«Minagi tahan sedasama — sinu jaoks.»

«Tahaksin jälle tunda sind,» ütles Angela. «Kohe, kui koju jõuame, oleme jälle niisama meeletud.»

«Jah,» ütlesin. «Ja siis vestleme, kuulame plaate, kuulame televiisorist viimaseid uudiseid ja vestleme jälle nagu alati kuni koiduni.»

Julla, kus olid Trabaud'd ja nende koer, oli jõudnud päris kai lähedale.

Angela ütles: «Kui väsime rääkimisest ja üks meist uinub, peab teine ta otsekohe äratama. Mina sinu ja sina minu. Me oleme seda teineteisele tõotanud, mõtle sellele.»

«Ma äratan su üles, Angela. Olen seda juba nii sageli teinud.»

«Ja mina äratan sinu,» ütles ta. «Me ei tohi palju magada, magades me ei kuule teineteist, ei näe teineteist ega taju teineteist.»

«Jah,» ütlesin. «Me võime tõesti ainult väga vähe magada.»

«Magamine on nagu surnud olemine. Inimesed kasutavad oma aega otsekui elaksid igavesti. Siiski ei tea keegi, kui palju tal aega veel alles on — aasta, viis aastat või üks minut.»

«Seda ütlesin sulle mina.»

«Ja ma usun seda,» ütles Angela. «Tahaksin saada koos sinuga väga vanaks, Robert. Me ei või kunagi pärast tüli uinuda leppimata. Kui riidleme kunagi...»

«Seda ei tee me kunagi!»

«Võib-olla siiski,» ütles ta. «Mitte mingi suure, vaid pisiasja pärast. Niisiis, kui riidleme millegi tühise asja pärast, peame tingimata leppima, enne kui uinume.»

«Tingimata,» nõustusin.

«Ah, Robert! Iga päev on mulle ime ja iga õhtu ja iga öö. Iga kallistus. Iga pilk sinult. Iga sõna, mille ütled. Iga samm, mille astun su kõrval. Iga hommik on minu jaoks ime, kui sa mu kõrval lamad.»

«Nüüdsest on see alati nii,» ütlesin. «Sina ja mina, nii kaua kui hingame, nii kaua kui see meile on antud.»

«Jah, Robert,» ütles Angela.

«It's paradise,» ütles Marcel.

Tal oli õigus. See oli paradiis — mulle ja Angelale.

Angela suudles mind põsele.

«Lucky gentleman,» ütles Marcel.

Seda ma olingi. Selleski oli tal õigus. Kaheksa nädalat olin olnud maailmas kõige õnnelikum mees. Vaatamata kõigele. Või võib-olla just seetõttu. Ütlesin Angelale, kes oli astunud paar sammu eemale ja vaatas Traubaud'sid, kes just ronisid jullast kaljutrepile: «Jumaldan sind. Kui peaksin sellel hetkel surema, oleksin kõige õnnelikum...:

Ma ei jõudnud lauset lõpetada. Midagi lõi kohutava jõuga mu selga vasaku abaluu alla. Kukkusin näoli punasele kruusale. See oli lask, mõtlesin. Mind on tabanud kuul. Siiski polnud ma kuulnud lasku.

Tean veel, et kuulsin Angelat karjumas, kuid ei mõistnud, mida ta hüüdis. Tean, et mõtlesin: «Nüüd ei saa ma enam anda kümmet franki sellele vanamehele seal trepil.» Oli iseäralik, et ma mingit valu ei tundnud, mitte vähimatki. Ma ei saanud end enam ainult liigutada, ei suutnud häältki teha. Nüüd kuulsin Angela hääle kõrval palju teisi, valjusid ja kohkunud hääli. Siis pimenes kõik mu ümber ja ma tundsin, et langen kiiresti, üha kiiremini alla põhjatusse keerisesse. Enne teadvuse kadumist mõtlesin: «Selline vist on surm.»

See oli surma algus.

3

Tulin veel paaril korral teadvusele, kuigi mitte täielikult. Silmi avades nägin esimesena Angela pruune silmi, mille kohta olin ütelnud, et ei saa neid iialgi unustada. Angela rääkis. Ta nägu oli päris minu näo lähedal, aga ma ei saanud temast siiski aru, sest midagi mürises väga kõvasti. Kestis kaua, enne kui taipasin, et see oli helikopteri propeller. Me lendasime. Helikopter värises. Mind oli köidetud kanderaamile. Mu kõrval oli valges riides mees, kes hoidis ülal pudelit. Sellest rippus voolik. See viis mu vasaku küünarnukini. Seal oli käsivarde torgatud nõel. Angela õrnal näol voolasid pisarad ja ta punased juuksed rippusid laubale. Tahtsin midagi öelda, aga ei suutnud rääkida. Ta põlvitas, surus suu mu kõrva vastu ja nüüd ma mõistsin. Ta karjus hingeldades ja nuuksudes: «Palun sind, Robert, palun, palun, ära sure! Sa ei sure, kui sa ei taha surra. Niisiis ära anna järele. Ära anna järele! Ma palun, palun, palun sind. Sa ei või seda teha. Ei tohi seda teha. Olen su naine ja armastan sind nii väga, Robert. Ära anna järele, mõtle kõigele, mida veel kavatseme teha. Mõtle meie uuele elule, see on alles alanud. Kas mõtled sellele? Palun sind!»

Tahtsin noogutada, aga vaid suure vaevaga sain imeväheke pead liigutada. Siis pidin täiesti jõuetuna silmad sulgema. Ja nüüd elasin nagu kaleidoskoobis värvide, häälte ja kujude kaoses. Kõik liitus üheks — värvid ja kujud ja hääled, kõik libises minust mööda. Punane, põletavpunane. Mu naine Karin, kena nägu moondunud, tema hääl karjus: «Sa vilets argpüks! Sa närukael! Alatu loom. Sa arvad, et sedaviisi pääsed minema, aga sa eksid. Jumal karistab sind, jah, seda ta teeb. Sadist! Hingepiinaja! Kurat! Ma ajan sind oksele, jah? Noh, ütle, ütle ometi, et ma ajan

oksele!» Hõõguvpunane seguneb hõbedaste ja kuldsete heiastustega. Seal lamas see itaallanna, pistoda rinnus. Ta ujus mööda. Seal oli mu šeff Gustav Brandenburg oma kavalate seasilmade ja laiade lõuapäradega, pintsakuta ja ähvardav: «Kas see on sulle liiast, Robert? Kasvab töö sul üle pea? Kas sa ei taha enam või ei suuda enam?» Siga, sigade siga. Kuld, kuld on nüüd kõik. Kahe aasta pärast olen viiekümnene. Ma olen kogu elu rüganud, mul on õigus õnnele nagu igal inimesel. Jah, aga kas teiste arvel? Kulda voolab sinist, sügava mere sinist. Ühine kuritegu, mille eest miski ega keegi ei karista. Seitsekümmend miljardit dollarit. Me libiseme kogu maailma haarava katastroofi poole. Ja ei ole midagi, mida me teha võiksime, mitte midagi. See on Daniel Friese, kes seal räägib üleni voogavas sinises, Friese rahandusministeeriumist. Rikkad saavad aina rikkamateks ja vaesed jäävad vaesemateks. Kes ütleb nii? Vana naine apteegis ütleb nii ja naeratab julgusetult, lootuseta. Sinine ja hõbe, hõbe ja oranž ja roheline voogamine ja loorid. Mootor möirgab. Angela silmad, hiigelsuured, ma näen end neis. Aeglane muusika. Angela ja mina tantsime Palm Beach'i terrassirestorani poodiumil. Teised tantsijad taanduvad. Seal on Prantsuse lipp kõrvuti Ameerika omaga. Oranž tugevneb. Äkki plahvatavad kõik värvid tähtedeks, keerlevateks ratasteks ja fontäänideks. Ilutulestik, mille sädeluses poodud mees vannitoas. Nüüd rõhuvad värvid mu silmalaugusid. Kes seal on? See olen mina. Joobnud ja ühe mustajuukselise naise kõrval, kelle suu on nagu lahtine haav. Ta on paljas, me vähkreme tema voodis. Kes... kes... oh, see on Jessy, libu! Roheline, kõik rohelised toonid. Kaks suli löövad mu pikali, üks hoiab mind kinni, teine taob rusikatega kõhtu, ikka ja jälle. Ma kukun, kukun. Hoia mind, Angela, hoia mind kinni, palun! Aga Angelat ei olegi, seal tuleb suur pimedus, upun sellesse nagu vatti. Kaotan jälle teadvuse. Ja mul on veel kolmkümmend kaks minutit elada.

Tulen jälle teadvusele ja olen äkki lillemeres. Valge jasmiin, punased, lillad ja ruuged bugenvilleaõied, sinised, valged, punased ja lillad petuuniad, punased gladioolid,

valged ja kollased karikakrad... See on Angela lillemeri, tema katuseaed. Mitut värvi väikesed roosid... Need on Surprise'id. Ja nelgid. Ei, ei mingeid nelke! Nelgid toovad õnnetust. Väike taburet Angela köögis. Tema keedab ja mina istun väikesel taburetil ja vaatan teda. Me oleme mõlemad päris alasti, sest on kuum, väga kuum. Tunnen, kuidas laup läheb higiseks. Rätik laubal, higi kaob. Mootorimürin. Kõik on kollane, säravkollane. «Kõik läheb järjest kallimaks. Mis juhtub rahaga? Ma ei saa sellest aru, härra!» Vana naine apteegis. Aga keegi peab sellest ju aru saama! Jah, nii see on. On miljoneid, kes seda ei mõista, ja vähesed, kes vastust teavad. Näod ujuvad mööda. Purjus John Kilwood lillas. Golfi mängiv Malcolm Thorwell kiires roosapunases spiraalis. Ilmetu koorevärvi Giacomo Fabiani ruletilaua juures. Liikumatu Hilde Hellmann tohutus rokokoovoodis, kõik on nüüd jälle kuldne. Miks juhtub õnnetusi, härra? Miks? Ah, õnnetused ei tule nagu vihm, neid korraldavad need, kes sellest kasu saavad. Nii kirjutas Brecht. Kommunist. Maoist. Willy Brand on kõiges süüdi. Kah kommunist. Kõik sotsiaaldemokraadid on kommunistid. Spiegel on kommunistide leht! Kas teie olete ka kommunist, härra Lucas? Hääled ja värvid põimuvad läbisegi. Kõik keerleb aina kiiremini, kiiremini — hääled, kujud. «Meie» lokaal. L'Age d'Or. Valgeks lubjatud seinad. Madal. Igivana. Majaisand Nicolai paneb liha avatud ümarasse ahju. Ta põll on punane, särk valge. Juveeliäri Van Cleef & Arpels harukauplus Croisette'il. Jean Quémard ja tema naine. Nad naeratavad meile, Angelale ja mulle. Midagi sätendab. Laulatussõrmus! Kõik helendab järsku. Olen Angelaga tema korteri terrassil, kõrgel Cannes'i kohal. Tuhanded linna- ja laevatuled, tänavad Estéreli mägede jalamil. Lõputult palju tulesid, punaseid, valgeid, siniseid. Me armastame teineteist, Angela ja mina. Me oleme üks, me tunneme, nagu keegi enne meid veel tundnud pole. Kes seal oigab? Mina. See olen mina. Pruun ja kollane. Razzia Boccas. Automaat täriseb. Jälle sinine. «Meie» nurk hotelli Majestic terrassil. Nüüd kuulen mõne hetke väga valju mootorimürinat. Hall, hall, kõik on hall. Kraana tõstab Vana

sadama basseinist välja ühe Chevrolet'. Rooli taga on Alain Danon, surnud, väike auk laubal, suur auk purustatud kuklas. Kuld ja punane. Punane ja kuld. Meie aja suurim kuritegu heastamata, lunastamatu, kujuteldamatu ei olegi enam kuritegu, sest ta on nii suur. Kõik, mis on väga, väga suur, on kujuteldamatu, karistamatu. Sinine, imepärane sinine. «Meie» kirik, väga väike metsikus aias. Palju ikoone. Angela ja mina süütame küünlad musta madonna ees. Angela palvetab, ta huuled liiguvad hääletult. Noor preester kaftanis sõidab mootorrattal minema, aedviljakorv pakiraamil. Ja kõik on punases, punases, punases. Hellmanni loss. Pöörlev radariantenn. Töötavad hiigelraalid. Tuled vilguvad lülitustahvlil. Petetud, tõugatud, ära ostetud hullustava kasumiga. Kes seal naerab? Kes? Pehme virsikuroosa. Port Canto Klubi baar, Angela laulab mulle: «Vastust teab vaid tuul...» Saksakeelsed sõnad «Kui paljud teed siin ilmas on täis pisaraid ja valu...»

Kolm televiisorit töötab. Uudistelugejate näod ja hääled kolmekordselt. Briti nael on vabaks lastud. Kaheksa protsenti väärtusest langenud. Üldstreik. Pangad on suletud. Eralennukid Düsseldorfis. Ma tean, kellele need kuuluvad.

«... kui paljud mered selles ilmas on kurvastuse mered...» Angela laulab, laulab mulle.

Saksofon. Pistoda. Elevant. Valge laik Angela käeseljal. Ma armastan sind. Ma armastan sind. Ma ei ole kunagi üht inimest nii väga armastanud nagu sind. Ka mina mitte, Angela, ka mina mitte. Tema voodis oma Cannes'i korteris, mina Düsseldorfis oma hotellitoas Intercontinentalis. Tuled me jalge juures — Cóte d'Azuri tuled, Lohauseni lennujaama tuled. Startiv lennuk lendab üle minu kaugusse. Kell öökapil, kell on neli hommikul. Sa oled kõik, mis mul siin ilmas on. Tehke midagi! Valges. Tehke midagi! See on halvem kui mõrvad. Kuidas pean ma seda takistama, härrad! Ma olen üksi, mul pole võimu. Ka meil ei ole. Te olete oma jälitaja lahti lasknud. Seal ta on rohelises kiirtesäras. Kessler. Kuivetu, pensionieale ligidal. Üks parimatest...

Angela laulab: «... kui suur õnnetus peab veel juhtuma,

enne kui inimkond hakkab mõtlema...» Mõrtsukas... Me oleme kõik mõrtsukad.

Joobunud John Kilwood lällutab.

Jah, mõrtsukad, meie kõik. Hõbe ja must. Minu advokaat Düsseldorfis. Uduselt hämar. Doktor Joubert Broussailles' haiglas. Kas te talute tõde, härra. Täit tõtt? Jah? Noh, siis...

Angela laulab: «... vastust, mu sõber, teab ükspäinis tuul, vastust teab vaid tuul...»

Kolmteist punast roosi mu hotellitoas. Ümbrik. Selles kaart. Kaardil sõnad: Jet' aime de tout mon coeur et pour toute la vie... kogu elu...

See on kogu tõde, härra, te ju tahtsite seda kuulda... Tänan teid, doktor Joubert.

...Kui palju lapsi läheb õhtul puhkama ja ei saa nälja pärast uinuda? «... Vastust teab ükspäinis tuul, vastust teab vaid tuul,» laulab Angela purpuris, purpuris. Mitte kunagi, mitte kunagi ei jäta üks teist maha, niikaua kui ta elab, kuulen ma end ütlevat. Ja algab jälle kukkumine veekeerises, keerises. On halb. Oh, see on selline alatus, et ma nüüd ometi...

Läbi. Lõpp. Niisugune on siis lõpp!

Ei, veel üks kord pöördun ma ellu tagasi.

Võimas mürin. Mind tõstetakse kanderaamil helikopterist välja. Palju valges inimesi seisab katusel, mis on helikopteri maandumisplats. Arstid. Õed. Angela. Kanderaam liigub. Liftiuksed lahti. Lifti sisse. Liftiuksed kinni. Me vajume. Inimesed mu ümber. Seal on Angela. Armsam, nii väga armas. Pisarad veerevad kuulmatult üle ta näo. Veel kord kuulen ma, mis ta ütleb: «Pea vastu! Palun, palun, pea vastu! Sa ei tohi...»

Läbi. Tema huuled liiguvad tummalt. Ja kõik pöörleb ikka kiiremini ja kiiremini, hirmus kiiresti. Väga külm tuulepuhang puhub üle minu. Ja ma olen jälle reisil, meresõidul, õisel meresõidul. Kas nüüd tuleb surm? Tuleb ta nüüd lõpuks? Ei, tuli uus minestus. Seitse minutit oli mul veel elada.

Kui ma jälle teadvusele tulin, sõitsin ma parajasti läbi täiesti lõputu käigu, mis oli nagu tunnel. Palju tulesid põles. Angelat ma enam ei näinud. Kostis hääli, aga ma

ei saanud neist enam aru. Sulgesin silmad. Ja seal kostis Angela hääl üliselgelt. Ta luges mulle luuletust. Alasti istus ta minu ees oma voodil, millel ma alasti lamasin. Aknast paistis esimene roosakas hommikuvalgus. See oli ühe ameeriklase luuletus, mida ma teadsin, Angela luges saksakeelset tõlget. Aga ma ei teadnud ja ei mäletanud, et ma ka tookord ei olnud teadnud, mis autori nimi on.

Angela hääl: «Metsikust eluihast, hirmust ja lootusest vaba...»

Jälle vahetati mu aset. Miski rebenes kärinal. Minu särk. Miski pimestas mind. Hiigelketas täis heledaid lampe otse mu kohal. Valgete mütside ja maskidega inimesed kummarduvad...

«... ütle Jumalusele — kes ka iganes oleks sinu Jumal — tänu...»

Nõelatorge paremasse käsivarde. Ikka vaiksemalt kostab Angela hääl: «... et igal elul lõpp, ei ühelgi surnul iial tagasitulek...»

Värvid. Värvid. Nüüd olid nad kõik seal nagu Ilu terendus. Tundsin oma käsivartel midagi, mis vajutas. Midagi suruti mulle näole. Kõlas peenike märguanne. Värvid olid imelised. Niisuguseid meie maailmas ei ole.

Angela hääl oli väga vaikne: «... ka väsinuim jõgi oma tee kord lõpetab meres...»

Sisin tugevnes. Ja korraga nägin seda. See lookles läbi lillelise aasa, see kõikidest jõgedest väsinuim. Tundsin siledaid sõrmi mu keha ja midagi jääkülma, teravat mu rinna vasakut poolt puudutamas. Ja korraga ma teadsin, mis jõgi see oli. See oli manalajõgi Lethe, mis eraldab elavate riiki surnute riigist, Lethe jõgi, kust surnute hinged joovad unustust. Mõtlesin imestunult: Lethe jõe kaldad on päikeselised.

Siis jäi mu süda väga tasaselt seisma, ma võisin seda tunda. Siis kadus aeglaselt ja ettevaatlikult pilt lilledest ülekülvatud aasast ja Lethe jõest, kadusid säravad värvid, tuli tagasi veeneelu tumedus. Siis vajusin ma viimast korda. Ma andsin meelsasti järele. Mu nõrgaks muutunud hingamine peatus. Sisin lakkas. Veri mu soontes jäi seisma. Siis oli vaid pimedus, soojus ja rahu. Ma olin surnud.

Esimene raamat

«Sellel nädalalõpul laseb Inglismaa naela vabaks,» ütles Gustav Brandenburg. «Seni on seda hoitud ofitsiaalsete piiride raames. Need piirid ei vastanud juba ammu naela tegelikule väärtusele. Inglismaal seisab ees liitumine EEC-ga. Nüüd on London targasti otsustanud lasta naela vabaks, et selle kõikumisega tema tõelist väärtust teada saada ja luua sellega soodne stardipositsioon EMÜ-s.»

«Aga kas see pole sama, et nael devalveeritakse?»

«Klaar,» ütles Brandenburg. «Minu teada koguni kaheksa protsenti.»

«Kellelt sa seda kuulsid?»

«Mul on oma inimesed.»

«Ei, kust sa üleüldse tead sellest vabakslaskmisest? Seda tehakse alati nädalalõpus ja täna on alles reede,» ütlesin. Oli reede, 12. mai 1972 ja kell oli alles veidi üle üheksa hommikul. Düsseldorfis sadas ja puhus tugev tuul. Sel päeval ei tahtnudki õieti valgeks minna ja oli liiga jahe ning aastaaega arvestades oli peaaegu külm. «Kui nad lasevad naela vabaks nädalalõpus, siis kust sina seda täna juba tead?» küsisin. «Ükski inimene ei tea iialgi midagi niisugust ette.»

«Mina küll,» ütles Brandenburg. «Ütlesin ju, et mul on Londonis oma inimesed.»

«Need on siis kindlasti päris erilised mehed.»

«Ja ongi. See läks maksma terve hunniku raha. Aga ma pidin seda teada saama. Ma pean alati enne teisi kõike

teada saama. Kompanii on mulle tänulik viimsepäevani. Mõtle, kui palju jõutakse veel täna ära teha meie Londoni kontoris! Ja kui palju me muidu oleksime kaotanud! Oleksin võinud selle informatsiooni eest maksta kolmekordse, isegi kümnekordse summa! Ükskõik. Need seal direktsioonis on õndsad.»

«Oled sina küll äge vend,» ütlesin.

«Ma tean,» ütles Brandenburg ja näris oma ebameeldival viisil edasi jämedat havannat. Ta oli ainult keskmist kasvu ja jässakas ja tal oli vägev kiilaspea. Pea istus õlgadel nagu täring, nurgeline ja lai. Kaelast ei paistnud peaaegu midagi. Brandenburgil oli tugev lõug, lihav nina, väikesed pilkuvad ja kavalad silmad. Seasilmad. Büroos töötas ta alati kuueta, särgivarrukad üles keeratud. Ta eelistas kirjutriibulisi särke, eriti lilla- ja rohelisekirjusid, ja kunagi ei kandnud ta valget särki. Ta lipsud olid moest ära ja kortsus, paljud isegi narmendasid. Ta ei pööranud mingit tähelepanu välimusele. Ta jooksis ringi nädalate viisi ühes ja samas kortsunud poeülikonnas. Ta kingadki olid sageli katki. Ta sõi nagu siga. Oli piin teda pealt vaadata. Ta sõi ahmides. Raasukesed pudenesid ta suust, ta määris alati enda, laudlina ja salvräti. Enamasti olid ta küüned liiga pikad ja mustad. Ta oli kõige räpasem ja targem mees, keda tundsin, kuuekümneaastane ja vallaline ja meie kompanii arvates kulda väärt.

Brandenburg oli Kahjude V osakonna šeff. Tema büroo asus seitsmendal korrusel kindlustuskompanii Global hiigelhoones Berliini allee ääres. Global ei olnud maailma suurim kindlustusselts, aga kindlasti kuulus ta suurimate hulka. Me kindlustasime kõike üle kogu maailma — elusid, autosid, lennukeid, laevu, filmitoodangut, kinnisvara, ehteid, inimesi, inimeste kehaosasid, rindu, silmi, näitlejate sääri. Polnud midagi, mida me ei oleks kindlustanud. Või oli siiski. Olin seda oma hämmastuseks kord tõdenud. Me ei kindlustanud suguteid. Naise suguelundeid küll. Aga mitte peeniseid. Kindlustasime impotentsi vastu, päris kindlasti. Aga mitte peenise vigastamise või kaotamise vastu.

See oli väga kummaline. Olin küsinud asja kõigilt, aga keegi ei teadnud sellele selgitust.

Globali peakorter oli Düsseldorfis ja tal olid harukompaniid Belgias, Inglismaal, Hollandis, Austrias, Portugalis, Šveitsis ja Hispaanias. Ta oli esindatud Austraalias, Bahama saartel, Kostariikas, Ekuadoris, El Salvadoris, Guatemaalas, Hondurases, Jaapanis, Kolumbias, Mehhikos, Nikaraaguas, Panamas, Paraguais, Peruus, Uruguais, Uus-Meremaal, Venetsueelas ja Ühendriikides. Tema viimase bilansi summa oli kaksteist miljardit Saksa marka ja ta kapital ja reservraha oli 300 miljonit Saksa marka. Düsseldorfi peakorteris oli tööl umbes 2500 teenistujat. Kogu maailmas töötas Globali heaks umbes 30 000 inimest. Mina olin olnud tööl 19 aastat Kahjude V osakonnas.

Kahjud V olid kindlasti üks tähtsamaid osakondi ja räpane Gustav Brandenburg, kes hariduselt oli jurist nagu minagi, oli kompanii tähtsamaid ametnikke. Kui tuli ette kas või vähimalgi määral segane kahju, lülitus Brandenburg asja selgitama. Tal oli uskumatult hea vaist. Ta haistis kaugelt, kui midagi oli mäda ja lehkas pettuse või kuritöö järele. Ta oli Globalis kõige umbusklikum ja skeptilisem mees. Ta ei uskunud midagi ega kedagi. Tema arvates olid kõik inimesed nii kaua süüdlased, kuni nad olid tõestanud oma süütuse. Täpsemalt öeldes, kuni meie nende süü olime tõestanud. Meid oli 48 meest — nende hulgas juristid, endised politseiametnikud ja nii edasi —, kes me kõik olime Brandenburgi käsutuses ja keda ta saatis välja, kui ta tüse nina kiheles ja ta haistis halba. Talle meeldis see, et teda kutsuti Verekoeraks. Ta oli isegi uhke sellele nimele. Aastate jooksul oli tema umbusklikkus säästnud Globalile tohutuid rahasummasid. Kuigi tal oli hiigelsuur palk, jooksis ta vallalisena ringi nagu mingi hulkur ja elas väikeses hotellis. Ta oli elanud kogu oma elu hotellides ja vihkas paljast mõtetki oma korterist või koguni oma majast. Tal oli täitmatu himu popcorni ja maisikepikeste järele. Ta kandis neid alati torbikute viisi kaasas. Torbikud olid ta kirjutuslaual, Brandenburg matsutas lakkamatult. Ta ümber oli puruhunnikuid, ükskõik, kas ta istus või

seisis. Ja ta suitsetas päevas kümme kuni kaksteist havannat, prisket sigarit. Ta vihkas igasuguseid kehalisi pingutusi. Kümneminutilise teekonna jaoks tellis ta auto. Tal polnud sõbrannat ega harrastusi — tal oli vaid tema töö ööd ja päevad läbi. Ta oli mind lugematuid kordi ajanud voodist üles kõige varasematel hommikutundidel ja kutsunud büroosse vaid selleks, et vestelda minuga mingist juhtumist. Ta ei tundnud üldse vajadust magamise järele. Kell kaheksa hommikul istus ta kirjutuslaua ääres, mis näis niisama ebameeldiv nagu ta isegi — see oli popcorniga üle külvatud ja paberitega kaetud ja sellele oli poetatud sigarituhka ja läigatatud teed; ja see mees ei läinud kunagi koju enne kesköö. Kesköö oli kõige varasem võimalik aeg, ja seegi oli erand. Niisugune oli niisiis Gustav Brandenburg.

«Kui nüüd oleks palju raha, võiks naelsterlingi vahendusel ajada kokku varandusi,» ütles inimsiga Brandenburg. Ta lipsule pudenes tuhka. Ta ei märganud seda üldse. Ta lõuale oli kleepunud hommikueineks söödud marmelaadi.

«Sinul ju on palju raha,» ütlesin.

«Mina olen vaene mees,» vastas ta. See oli ta omapärane nali. Ta rääkis alati oma vaesusest, see mees, kelle kuusissetulek, nagu ma teadsin, oli 18 000 Saksa marka. Ma ei olnud kunagi jõudnud selgusele, mis ta oma rahaga tegi. «Pealegi korralik inimene ei tee seda,» jätkas ta ja hakkas urgitsema hambaid.

«Aga kompanii teeb.»

«Loomulikult,» ütles ta. Siis ta vaikis, vaatas rahulolematult urgitsemise resultaati ja hakkas jälle närima oma havannat. See kestis võib-olla paar minutit.

«Kuule,» ütlesin,» «sa kutsusid mind siia. Ütlesid, et asi on kiire. Ära jää nüüd magama. Võib-olla räägiksid nüüd vahelduseks sellest kiirest asjast. Ainult mõne sõna.»

Ta nipsas selle, mis tal sõrmeotsas oli, minema, vaatas mind ja ütles, sigar suus:

«Herbert Hellmann on surnud.»

«Ei!» ütlesin.

«On küll.»

«Aga ta oli ju päris terve.»

«Ta surigi päris tervena. Ootamatult.»

«Kas õnnetus?»

«Võib-olla,» ütles Brandenburg napisõnaliselt. «Aga võib-olla mitte.»

«Inimene, Gustav, räägi normaalselt! Ära aja mind hulluks.» Otsisin sigareti. Kui ma seda süütasin, läks ta veidi hoogu.

«Võib-olla enesetapp,» ütles ta ja toppis suhu peotäie popcorni. Kui ta harjumuse järgi täis suuga kõneles, pudenes neist osa jälle välja. «See olekski tore, enesetapp nimelt. Kõige parem. Siis nimelt ei peaks me maksma.»

«Mida maksma?»

«Moonglow' kahjutasu.»

«Kes see Moonglow on?»

«See oli ta jahtlaev,» vastas Gustav. «Ja see oli meie juures kindlustatud.»

«Kui suure summa eest?»

«Viieteist miljoni eest.»

«Peen,» ütlesin. «Ilus,» ütlesin.

«Kindlustatud tulekahju, tormis uppumise, igasuguse hävingu, ka igasuguste plahvatuste, mereröövi, karile sattumise, kokkupõrke, igasuguse vägivalla või võõra tekitatud kahjustuse vastu. Ainult mitte enese tekitatud kahju vastu. Ainult selle vastu ei olnud kindlustatud, et kui härra Hellmann end ise õhku laseb koos Moonglow'ga.»

«Ahaa,» ütlesin.

«Jah,» ütles ta. «Selle vastu mitte.» Gustav näris ja neelas. Ta raputas uued maisikepikesed pihku. «Tahad ka?»

«Ei, tänan. Jaht on omadega läbi?»

«Täielikult. Ta on põhjas.» Gustav näris ja neelas. Siis imes ta jälle oma sigarit. «Seal oli kaasas teisigi, kui ta Cannes'ist välja sõitis. Kokku kolmteist inimest. Seitsmemeheline meeskond, Hellmann, kaks abielupaari ja veel keegi. Ta oli tagasiteel Korsikalt. See juhtus eile enne kesköö Cannes'i ja Korsika vahel. Plahvatus. Olen ise rääkinud selle bürooga, kes Cannes'is tegeleb nende asjadega. Olin alles siin, kui informatsioonibüroo DPA kaudu

tuli teade umbes kella ühe paiku öösel. Eile oli taevaminemise püha. Hellmann oli endale valinud sinnasõiduks sobiva päeva. Suur reisiliiklus.

Korrus madalamal paiknevas informatsioonikeskuses asusid Deutsche Presseagentuur ja United Press International. Tellisime uudiseid mõlemalt informatsioonibüroolt.

«Cannes'i merepolitseil on pikk nimi.» Ta vaatas määrdunud paberilipikut. «Direction des Affaires Maritimes, Marine Mediterranée, Sous-Quartier Cannes.» See asub Vanas sadamas. Peakorter on Nizzas. Aga seda juhtumit uurib see haruosakond, Sous-Quartier. Sa ju räägid soravalt prantsuse keelt, mis?»

«Räägin.» Ma räägin soravalt ka inglise, itaalia ja hispaania keelt.

«Minu prantsuse keele oskus on vilets. Aga niipalju sain ma teada, et boss — siin nimetavad nad teda *Administrateur-Chef* — on õppereisil Ameerikas. Tema asetäitja oli hulga inimestega teel õnnetuskohale. Ta nimi on Louis Lacrosse. Hiljem helistasin veel kord. Plahvatus on kindlasti olnud kohutav. Vraki tükid on lennanud sadu meetreid. Inimestest leiti ainult paar pead, jalga, käsivart ja sõrme. Kalurid õngitsesid need veest. Kristuse taevaminemise püha.»

«Kas Hellmannile kuulus tõesti liitvabariigi suurim erapank?» küsisin.

«Üks suuremaid kindlasti. Mees oli tubli kaheksanumbrilise arvu vääriline. Võib-olla. Võib-olla ka mitte.»

«Mida see tähendab?»

«Naela vabaks laskmine, Robert. Seepärast alustasin just sellest. Olen natuke uurinud ka Frankfurdist. Pankurite ringkondadest. Need pasapankurid on kinnisemad kui kes tahes. Ühe asja sain siiski selgeks: Hellmann oli juba mõni päev põhjalikult häiritud. Eelaimdus, ütles keegi neist. Möödunud nädala kolmapäeval lendas ta äkki Cannes'i. Olevat paistnud lausa koolnuna. Pidi olema midagi, mis teda nõnda vapustas.»

«Mida? Kas arvad, et temagi teadis midagi naela vabaks laskmisest?»

«Võib-olla ta ei teadnud seda. Aga pidevate streikide ja kõige muu järgi võis ta seda arvestada. Võib-olla ta arvestas valesti. Võib-olla ta kartis, et kukub julmalt ninuli nüüd, kui nael devalveeritakse.»

«Nii kõrgelt ei kuku ükski Hellmann ninuli.»

«Seda ütled sina. Ta oli meie juures paraadhobune, liitvabariigi pankurite südametunnistus, õilis hiilgus.»

See oli tõsi. Herbert Hellmannil oli rahvusvaheliselt esmaklassiline maine eeskujuliku pankurina.

«Aga kui ta on teinud mingi sigaduse naeladega? Ära vaata mind nii! Nad kõik teevad sigadusi. Paljud Hellmanni taolised ei jää ainult kunagi vahele. Võib-olla nüüd oleks ta tabatud. Ja ta oleks määrinud oma vesti, ilusa valge vesti.»

Gustav ise määris end popcorniga, mida ta rääkides suust välja pudistas. Ta määris ära oma jõleda särgi, millel olid violetsed ja oranžid vöödid. «Ja see oleks tähendanud siis küll tema lõppu, kas pole tõsi?»

«Hm!»

«Ära ütle hm! Tema lõppu tõepoolest! Mees oli lausa närvipundar, kokutas rääkimisel, tal olid tasakaaluhäired ja ta oli erakordselt erutatud seisundis, enne kui ära lendas.»

«Kust sina seda tead?»

«Kas sa arvad, et ma magasin möödunud ööl? Sul pole sellest aimugi, mida kõike väikesed ametnikud räägivad pisikese tasu eest.»

«Aga mida ta Cannes'is kavatses?»

«Seda mina ka ei tea. Tal on seal maja, sa tead seda niisama hästi kui minagi. Ta õde elab alaliselt seal. Briljandi-Hilde. Alati jääb see hammaste vahele.»

Gustav torkas jälle sõrme suhu. Ma süütasin sigareti eelmise koni otsast.

«Vaevalt, et ta end õe juures ainult välja nuttis,» ütlesin. «Su hammaste urgitsemine on vastik.»

«Jah? Ja siis? Ja kui ongi? Ära vaata seda! Loomulikult ei sõitnud ta sinna ainult halisema.»

«Miks siis?»

«Ei tea. Ma ütlen sulle: see asi haiseb. Ma mitte ainult ei haista seda, tunnen seda oma neerudeski.»

«Ja kui ta tahab ennast tappa, läheb ta jahile, sõidab Korsikale ja võtab külalised kaasa — surma kaasa?»

«Et see ei paistaks enesetapuna.»

«Üsna jõhker.»

«Mis asi?»

«Lasta kaheteistkümnel kaasinimesel minna taevasse, kui tahad endale lõppu teha.»

«Missugune pankur võib laipadega äri teha? Ega neid teisi surnuid, muide, olnudki kaksteist, vaid üksteist.»

«Aga sa ju ütlesid, et neid oli jahil kolmteist.»

«Ütlesin, et sinnasõidul. Tagasisõidul oli neid ainult kaksteist.»

«Kus see kolmeteistkümnes oli?»

«Ta oli naine.»

«No kus see naine siis oli?»

«Ta jäi Korsikale.» Gustav tuhnis paberites. «Ta nimi on Delpierre. Angela Delpierre.»

«No aga miks see naine Delpierre jäi Korsikale?»

«Ei tea. Olen juba kõik tellinud. Lennukipileti. Hotellikoha. Elad Majesticis. Lendad Lufthansaga kell 14.30 Pariisi kaudu. Kell 17.45 oled Nizzas.»

«Kas ma pean...»

«No kuule, kas sa pead mind idioodiks? Miks ma sulle muidu seda kõike rääkisin? Muidugi sa pead. Oled varem kaks korda olnud tegev laevadega. Vahest kahenädalasest puhkusest aitab — või tahaksid tingimata jääda oma väikese armsa naise juurde?»

Ta lükkas mulle üle laua vihikukese lennupiletiga. Kõik niisugused tellimused käisid läbi reisibüroo. Global ei tellinud enda nimel sõidupileteid ega tubasid. Mitte kunagi polnud kellelgi vaja teada, kes lendas, jõudis kohale, elas.

Ütlesin: «Tead ometi niisama hästi kui minagi, et ma ei tohi üksinda seda asja uurida.»

Loomulikult ta teadis seda. Teate ju: sellistel juhtudel asub erapooletu ekspert politsei ettepanekul kohe asja

uurima. Selle eksperdi kõrval võib kindlustusagent loomulikult teostada oma uuringuid.

«Prantslased on juba nimetanud eksperdi. Endise mereväeohvitseri. Küllap sa tutvud temaga. Miks sa mind niimoodi vaatad?» Äkki muutus õline rasvamagu tõrksaks. Ta seasilmad tõmbusid piludeks. Sellisena tundsin teda päris hästi. Selline oli ta tõeliselt.

«Kas sa ei taha või ei saa minna, Robert? Kas see on sulle liig? Kas see töö käib sulle üle jõu? Või sa ei suuda enam sellega hakkama saada? Kas viia sind üle siseteenistusse? Või oled üldse saanud isu täis? Teed seda tööd juba üheksateist aastat. Pikk aeg. Võib mõista, et see hakkab...»

Midagi niisugust ei võinud ma loomulikult lubada. Kuigi mu enesetunne oli vilets, sundisin end näitlema. Ütlesin näiliselt hämmastunult: «Vaata aga vaata, see mõjub!»

«Häh?» nähvas Gustav häiritult.

«Andsin ühele vanale võlurile palju raha, et ta muudaks sind vastikuks kärnkonnaks. Ta on tõepoolest suutnud seda teha!»

«Hah,» ütles Gustav. «Ha-haa. Ära pinguta üle.» Ta kummardas alandliku võltsi usalduslikkusega ja maksis mulle kohe kätte sama mõõduga. Ta ütles vaikselt: «Paistad päris hallitanud. Ütle, Robert, ega sa ometi haige ole?»

Mu ajus tirises häirekell.

Siga. Sigade siga. Ma olen täiesti su käpa all. Täielikult. Sa tead, kuidas saad mind pigistada. Olen 48 aastat vana. Vanim sinu inimeste hulgas. Olen sulle palju juhtumeid lahendanud, nii et Global ei ole pidanud nende eest raha välja laduma. Aga sellel pole tähtsust. Selle eest ju mulle makstakse. Ja makstakse hästi. Väga hästi. Olen siiski, eriti viimasel ajal, kaotanud paar asja. Väidad sina, sigade siga. Nendes ei olnud midagi kaotada, me lihtsalt pidime maksma! Aga kui niisugune asi juhtub, on alati süüdi see mees, kelle sina oled välja saatnud, selline kärnas krants.

«Ma loomulikult respekteerin, kui sa tõepoolest ei tunne end küllalt hästi, Robert. Võin ju alati saata Bertrandi või Holgeri. Sa oled parem kui nemad mõlemad kokku. Seepärast tahan sind. Aga kui sa nüüd ütled, et ei saa...»

«Saan!» Eksistentsihirm paisus minus. Bertrand. Holger. Ja kõik teised. Minust nooremad. Minust värskemad. Nendega võrreldes olin juba vanamees. Kui tõesti tunnistaksin, kui vilets enesetunne mul on, ja paluksin anda asi mõnele teisele? Gustav on mu sõber, nii ta vähemalt alati ütles. Mu hea sõber, kinnitas ta. Sitta! Mu hea sõber Gustav Brandenburg kirjutaks külmalt ja ilma igasuguse erutuseta seletuse kompanii juhtkonnale ja soovitaks mind erru lasta.

Aga usaldusarst?

Mul tuli selle vestluse järel minna veel kompanii usaldusarsti juurde. Täna oli iga-aastase rutiinse läbivaatuse aeg. Seda läbivaatust olin juba kuude kaupa, paljude kuude kaupa oodanud hirmu ja kartusega. Sest loomulikult teeks arst kindlaks, mis mul viga on. Ja siis? Ja siis?

Ma olin kaua mõtelnud selle üle. Ja oli ainult üks väljapääs — valetamine. Eitada kõike. Olen terve. Arst esitab ainult need sümptomid, mida ta leiab, mida ta pidi leidma. Mul ei olnud mingeid vaevusi, mitte mingisuguseid, mitte midagi! See oli mu ainus võimalus. Niiviisi ei võiks nad mulle midagi teha. Loodetavasti mitte, armas jumal! Aga kui doktor kõigest hoolimata suudab kinnitada, et olen haige? Kui nad kõik siiski usuksid teda, mitte mind?

See murraks Gustavi südame, mõtlesin. Selle koera südame, kes pigistas alluvaid nagu sidruneid ja viskas nad siis minema, kui nad olid tühjad, lõpuni kulutatud ja lõpuni pigistatud. Minema, minema, ainult minema!

«Ma ei ole haige,» ütlesin.

«See rõõmustab mind. Tõsiselt, see rõõmustab mind tõepoolest. Tõsi, sa näed kole välja. Mis sind vaevab? Kas hingeline vapustus?»

Vaikisin.

«Kas kodus?»

«Hm.»

«Kas Karin?»

«Hm.»

«Mis Kariniga on?»

«Ei midagi erilist,» ütlesin. «Sama nagu alati.»

«Täna öösel karjusid sa jälle,» ütles mu naine.

«Ma karjun ju igal ööl,» ütlesin.

«Aga mitte nii kõvasti nagu täna öösel,» ütles mu naine Karin. «Täna öösel nii hullupööra, et mõtlesin tulla sinu juurde sind äratama, sest kindlasti kuulsid seda jälle ka Hartwigid. Võib-olla isegi Thalerid ja Nottbachsidki.» Need olid meie korterinaabrid samal korrusel ja inimesed, kes elasid meie all. «See kisa on minu jaoks kohutav, kas sa seda ei mõista?» ütles Karin. See oli juhtunud poolteist tundi varem. Istusime hommikulauas ja Karin määris seda rääkides võid saiale. Ta sõi hommikueinel palju ja jõi kanget kohvi. Mina ei söönud midagi ja jõin ainult teed. «On hirmus, sest Hartwigid juhivad ikka ja jälle mu tähelepanu karjumisele. Naine küsib ühtelugu, et ega sa ometi haige ole. Luupainajaunesid ei usu keegi enam ammugi. Nad kõik peavad sind väga haigeks. Peast. Proua Hartwig ütles eile, et sa peaksid minema psühhiaatri juurde. Mis sa arvad, kuidas see mulle tundus?»

«Jah, see oli sinu jaoks kindlasti halb,» ütlesin ja jõin teed.

Karin rääkis täis suuga. «Ka mina arvan, et sa peaksid minema psühhiaatri juurde. See pole siiski normaalne, et üks mees ööst öösse karjub unes — juba kaks aastat. Hartwigi proua ütleb, et see pole normaalne. Teed sa seda ka, kui oled reisil, hotellides?»

«Ei tea,» ütlesin ja süütasin sigareti. «Ma ei usu.»

«Niisiis ainult minu juures, ainult siis, kui oled kodus.» ütles mu naine.

Ma ei lausunud midagi.

«Mu mees karjub minu juures. Reisidel, kui ta on võtnud mõne libu voodisse, ta ei karju. Niisiis olen mina süüdi. Mina olen alati süüdi. Kõiges. Sa mu vaeseke! Ma ajan sind veel hullumajja, mis? Alati on minuga kohutav, mis? Ma ajan su oksele, kas nii? Lase, lase kuulda, et ajan su oksele.»

Ma ei lausunud midagi.

«Arg ka veel,» ütles Karin. «Kaltsaka ametis ajab mööda maailma ringi, jätab naise kuude viisi üksi ega näe teda üleüldse siis enam, kui ta kord kodus on, ei räägi temaga enam, ei kuula teda. Kuuled sa mind?»

Ma ei lausunud midagi.

«Sina siga,» ütles Karin. «Kümne aastaga on sul minust villand või kuidas? Mis tähendab: juba kümme aastat. Kaks aastat ei ole sa enam minuga maganud. Ei kallista mind, kui lähed või kui tuled. Kui tahan sind suudelda, keerad pea ära. Sulle on mu suudlused vastikud. Ütle ometi, et on vastikud.»

Ma ei öelnud midagi.

«Ütle seda, sa vilets argpüks!» karjus Karin.

Ma ei öelnud midagi.

«Sa arvad, et pääsed sellega. Aga selles sa eksid. Jumal karistab sind, jah, seda ta teeb.» Nüüd rääkis ta jälle üsna rahulikult. «Sina elajas! Sina alatu elajas. Jah, see sa oled. Aga väliselt oled šarmantne,» ütles Karin ja lõikas oma muna lahti. «Naiste lemmik. Kõik on sinust vaimustatud. Kui vaimustav mees teil küll on, proua Lucas. Jumal, teil on armas mees, proua Lucas, ah, peate küll õnnelik olema, proua Lucas. Mees, kellel on nii põnev elukutse. Ja mida ma vastan? Jah, olen õnnelik. Ta on tõesti veetlev, minu mees. Tal on šarmi, tõepoolest, tal on uskumatult šarmi. Kui need naised teaksid! Kui nad tunneksid sind nii, nagu mina sind tunnen. Ilma maskita. Tõelist Robert Lucast. Sadisti. Hingesadisti. Meest, kes petab ja solvab oma naist alati, kui ainult on võimalik. Kui nad õpiksid tundma sinus peituvat saatanat. Kas sa kuuled, mis ma räägin, Robert?»

«Jah,» ütlesin ma.

««Jah,» ütleb ta, «jah.» Rohkem pole tal midagi öelda. Oma libude juures on ta kindlasti jutukam. Juba kaks aastat ei ole olnud enam midagi. Ei õrnust, ei head sõna, ei puudutust. Kui abiellusime, kui sa ei teeninud veel nii palju, siis võisid olla teistsugune. Siis ajasid mu pea segamini ja tegid mind hulluks kõigi oma sigadustega voodis, oma vastikute perverssustega. Siis võisid rääkida. Ja kuidas

veel võisid! Armastus! Mu jumal, kuidas sa mind tookord armastasid!»

Rääkides sõi ta lusikaga muna. Olin juba äraminekuks riietunud, tema kandis roosavärvilist hommikukuube ja turbanit ümber blondide juuste. Kodus kandis ta ikka hommikumantlit, juba kaua aega. Kunagi varem oli see teisiti olnud. Tal oli ilus nägu ja veidi trullakas keha, mis omal ajal oli mind väga erutanud. Ta silmad olid hallid ja veidi viltuse lõikega ja kogu ta näos oli midagi kassilikku. Nina oli väike, samuti suu oma väga punaste huultega. Karinil olid pikad ripsmed, mille üle ta oli väga uhke. Juukseid kandis ta lühikeseks lõigatuna ja siledalt. Ta oli 38-aastane, aga ta näos polnud ühtegi kortsu, mitte ainsatki, ei laubal ega silmanurkadeski, kui ta naeris. Tõsi, ta naeris väga harva, mulle ta ei olnud naernud enam ammu. Inimesed olid mulle juba öelnud, et Karini ilusas, veidi nukulikus näos ei olnud ainsatki kortsu. Nukulgi ei ole kortse. Karin, minust kümme aastat noorem, veetis tunde sellega, et minkis ja kreemitas oma nägu, et seda veelgi siledamaks teha. Ta oli ka väga uhke nii nooruslikuna säilinud näo ja nii nooruslikuna säilinud keha üle. Ta käis sageli saunas ja kaks korda nädalas tuli masseerija koju.

See oli väga ilus korter ja eriti rahulikus ja ilusas majas. Igal korrusel oli vaid kaks üürnikku. Korter oli tegelikult kahele inimesele liiga suur. Seal oli palju esemeid, mille küljes mu süda oli paljude aastate jooksul kinni olnud, esemeid, mis olid mulle armsad olnud. Näiteks minu suur elevandikollektsioon. Veneetsia peegel elutoas. Kamin elutoas. Vitriin paljude kummaliste asjadega, mida ma oma reisidelt olin kaasa toonud. Minu heliplaadikogu ja stereoplaadimängija. Minu raamatukogu, kus riiulid raamatutega katsid seina, ulatusid laeni. Minu renessanssskirjutuslaud. Minu kõrge seljatoega nikerdustega renessanssstool. Asjad kirjutuslaual. Sitikas kivis, kord Korful leitud. Elevandiluust nikerdatud jumalad Singapurist. Üks Soome metsas leitud inimesekujuline puujuur. Teokarp Pasifikilt Honolulu lähedalt. Jah, selles oma korteris olin ma paljusid asju armastanud. Hõbedased kõrged küünla-

jalad. Meie ilus inglise serviis. Minu suur kogu Dunhilli ja Savinelli piipusid. (Ma ei suitseta enam piipu, ainult sigarette). Üks nikerdatud kappi sisseehitatud baar. Sitsiilia hobuseke telefoni kõrval laual. Ta oli nii kirev, nii õrn oma punase suletuti, valgete siidnööride, violetse sadula, siidjuustega, millest olid tehtud lakk ja saba, ja sädelevate litritega. Ta vedas kaherattalist kaarikut, see pisike mänguhobune.

Meil oli väga suur elutuba. Osa sellest oli kahe trepiastme võrra kõrgemal kui ülejäänud ruum. Kõrgemasse osasse olime teinud omamoodi söögitoa. Väljatõmmatava plaadiga laud, kulla- ja hõbedavärvi riidega kaetud toolid. Laua äärde mahtus kaksteist inimest. Kui olime üksi, kattis Karin ainult laua ühe otsa. Siin sõime alati oma hommikueine. Kunagi oli mulle see hommikusöögipaik väga meeldinud nagu palju muudki siin minu kodus. Nüüd ei armastanud ma enam midagi, kõik oli mulle ükspuha. Ainult elevandid ja sitsiilia hobu mitte. Nende asjade küljes olin veel kinni. Aga kui need oleks mult ära võetud, ei oleks ma sellepärast kaua muretsenud. Ma olin kurb teistsuguste asjade pärast. Neid asju ei saanud mult keegi võtta. Kahjuks.

Karini hommikukuub oli laialt lahti ja ta rinnad paistsid. Tal olid ilusad rinnad ja tal ei olnud midagi hommikukuue all. Kaks nädalat tagasi olin Hongkongist koju tulnud ja olin kaks kuud ära olnud. Kindlasti oli Karin kõigist kahtlustest hoolimata oodanud teatud õrnust ja väikeseid kingitusi ning selgitust juhtumist, millega olin Hongkongis tegelnud. Nii oli see ju päris loomulik ja oleks olnud loomulik, et oleksin osutanud talle hellust, toonud kinke ja palju ja kaua rääkinud. Siiski ei olnud ma midagi sarnast teinud. Süü ei olnud temas vaid kindlasti minus, aga ma lihtsalt ei suutnud enam seda kõike teha, mida Karin õigustatult ootas. Olin olnud liiga väsinud, üliväga väsinud ja liiga ükskõikne. Kuust kuusse muutus see halvemaks. Isegi rääkimine pingutas mind. Oma tööreisidelt tulin koju alati täielikult kurnatuna, tuimaks tehtuna ja roidununa. Kõik oli minu süü, kõik. Mõtlesin: «Mul on Karinist kahju.» Mul on temast tõepoolest kahju. Ja tal on õigus, olen kalts

ja argpüks ja tossike ja siga. Aga võin ainult seda teha, mida suudan teha. Ja see on oma tööd veel korralikult teha. Selleks vajasin ma kogu oma jõudu, mõistust, kavalust, julgust ja intelligentsi. Ja kui siis koju tulen, ei jää Karini jaoks enam midagi üle.

Kõike seda olin mõtelnud juba sageli, ja ka seda, et ma peaksin seda kõike ütlema Karinile. Mõtlesin sellele ikka jälle, aga ei rääkinud kunagi. Isegi selleks olin liiga väsinud. Ma ei tahtnud talle ütelda, miks kõik on nii, sest ma ei tahtnud kaastunnet. Mitte kunagi. Mitte kelleltki. Kõige vähem Karinilt.

Äkki märkasin ma, et ta huuled liikusid ja ta rääkis nagu varem, aga ma ei kuulnud enam teda. Olin just mõelnud tollele ööle Hongkongis, kui see oli esimest korda nii kohutavalt juhtunud. Hilja pärast kesköö minu numbritoas Hongkong Hiltonis...

3

«Oh! Oh! Sa tapad mu! Sa tapad mu! Veel! Jätka! Nüüd! Nüüd! See on hullumeelsus! Ma lähen hulluks! Tule, tule, kallim, tule sinagi, ma tunnen, et sa tuled... kui kõva see nüüd ongi... jah, jah, jah! Nüüd! Nüüd!»

Väike kiledahäälne hiinlanna pildus oma pead siia-sinna mu voodipadjal, kogu ta keha väänles ja ta surus küüned mu selga. Vajusin raskelt tüdrukule peale. Mul ei olnud neli kuud ühtegi naist enam olnud ja olin väga erutatud. Olin vajanud naist, tungivalt.

Sellel õhtul olin olnud Aberdeeni linnaosas ühes ujuvrestoranis. Need ujuvrestoranid meenutasid vanu ameerika «teatrilaevu» ja olid kinnitatud kai äärde arvukate džonkide kõrvale, mis tunglesid sadamas, parras pardas kinni. Sinna sõuti sampaaniga. Sõudmise eest hoolitsesid naised. Restorani nimi oli Sea Food. Selle ümber oli eriline bassein, kus ujusid kalad. Kelnerile võis näidata, mida taheti, ja siis toodi niisugune kala veest välja ja valmistati.

Olin valinud kala ja söömise ajal oli mu lauda tulnud

väga kena ja väga noor tüdruk, kes küsis, kas ta võib mulle seltsi pakkuda. Pakkusin talle süüa ja hiljem juua. Sea Foodis oli hulk inimesi ja nende seas väga palju noori libusid. Minu libu ütles, et ta nimi on Han-yüan, mis tõlkes tähendab Õilis Aed. Ta rääkis head inglise keelt, kuigi tugeva aktsendiga. Kõik temas oli väga õrn, tal olid süsimustad juuksed ja oma silmad oli Õilis Aed lasknud opereerida nagu paljud sealsed tüdrukud, nii et need näisid Euroopa naise silmadena.

Olin joonud Sea Foodis väga palju. Ühe rikka saksa ärimehe naine oli müstilistel asjaoludel surnud. Ärimees oli kindlustanud oma naise elu meie kompaniis. Surmajuhtumi puhul oli tal õigus saada kaks miljonit marka, isegi kui see oleks olnud enesetapp. Aga see ei olnud enesetapp vaid mõrv, politseil ja minul oli selle kohta tõendeid. Aga veel mitte küllalt. Hongkongis oli eriti kuum ja juba aasta olin talunud kuumust halvasti.

Nüüd lamasin alasti üleni higisena Han-yüani kõrval, hingasin ikka veel raskelt ja tundsin valu vasakus jalas, kuid äinult kergelt. Olin Han-yüani toonud üüriautoga Hiltonisse, mis asus laia Queensway Centrali ääres. Hiinlasest ööuksehoidjale olin ütelnud, et ta on mu sekretär ja et mul on veel tingimata tarvis dikteerida. Tundsin portjeed. Ta nimi oli Kimura ja tal olid väga paksude klaasidega prillid. Parema silmaga ei näinud ta peaaegu mitte midagi. Ta oli alati ainult öövalvetes.

«Loomulikult, sir,» oli Kimura ütelnud naeratades ja pistnud saadud üsna suure rahatähe taskusse. «Ärge ainult üle töötage. Te rühmate liiga palju.»

Niisiis ei olnud raske saada Han-yüani numbrituppa. Hinnas olime juba eelnevalt kokku leppinud ja olin selle ette maksnud ja nüüd äkki Han-yüan, kes oli nii suurepäraselt teatrit teinud, ei olnud enam üldse mitte hull lustist ja himust, vaid rõõmus ja kiirustas. Ta jooksis vannituppa duši alla ja laulis seejuures. Lamasin voodil, suitsetasin ja tundsin end tühjana ja pettununa. Nii oli minuga alati, kui olin võtnud tüdruku ja kõik oli möödas.

Õilis Aed tuli tuppa tagasi. Ta riietus nobedasti. Võib-olla

oli tal sellel ööl veel klient ootamas. Olin rõõmus, et ta nii kähku kadus, sest, vabanenud pingest, suutsin teda nüüd veel vaevu näha ja kuulda. Minagi käisin duši all, riietusin ja suitsetasin teise ja kolmanda sigareti. Suitsetasin väga palju, mõnikord isegi 60 sigaretti päevas.

«Saada mind alla, palun, jah? Kardan, et portjee vihastub, kui lähen üksi,» ütles Han-yüan.

«Saadan su alla.»

«Sa oled armas. Armastan sind,» ütles Han-yüan.

«Minagi armastan sind,» ütlesin. Mõtlesin, kui räpane sõna on siiski armastus. Aga miks räpane? Mitte ometi räpasem kui teised sõnad. Mõttetu sõna. Kui palju kordi ööpäevas Han-yüan ütles seda? Ta ei olnud veel kindlasti saanud kahekümneseks.

«Näen sind veel, armsaim?»

«Lendan varsti ära.»

«Aga ma tahan sind jälle näha! Ma pean. Olen alati Sea Foodis. Kas sa tuled ja otsid mind sealt üles, jah?»

«Otsin,» vastasin. Olin päris kindel, et ma ei tee seda mitte kunagi enam.

Lahkusime mu toast ja sõitsime liftiga üheteistkümnendalt korruselt, kus ma elasin, alla vestibüüli, kus ööportjee Kimura kummardas ja oma igavest naeratust naeratas. Astusin Han-yüaniga Queensway Centralile. Seal vilkusid veel neoonreklaamid, inimesi oli liikvel palju ja autod sõitsid tihedates ridades mööda laia tänavat. See linn ei maganud kunagi.

«Kas võin saada takso?» küsis Han-yüan. «Ma pean jõudma kiiresti koju. Tead, mu ema on haige.»

«Jah, jah,» ütlesin.

«Millal sa tuled? Tule juba homme! Homme, jah?»

«Homme jah,» ütlesin samal ajal, kui lükkasin ta takso tagaistmele. Ma ei talunud enam ta lobisemist. Lõin taksoukse kinni. Auto sõitis minema. Han-yüan saatis mulle käesuudluse.

Juba mõnda aega oli mul raske hingata ja ma ei saanud piisavalt õhku kopsudesse. Otsustasin teha veel väikese jalutuskäigu. Hongkongis oli ööselgi väga kuum ja lämma-

tavalt niiske. Jalutasin piki Queensway Centrali alla mööda luksusäride säravatest uhketest vaateakendest. Juveeliärid. Moesalongid. Karusnahakaubad. Nahktooted. Lillekauplused. Siis suur pank. Selle portaali astmetel seisid nagu siin kõikide pankade ees kaks hiiglaslikku habemetega sikhi, turbanid peas. Need hindud valvasid Hongkongi pankasid ööd ja päevad. Neil olid alati kaheraudsed püssid ja nad paistsid äärmiselt ähvardavad ja mõjuvad.

Panga trepil sissekäigu ees sikhide vahel lamas räbalates hiinlane. Ta kas magas või oli siis surnud. Ähvardavate püssidega sikhid ei pööranud talle vähimatki tähelepanu. Nad vaatasid jäigalt valgustatud öösse. Hongkongi tänavail lamas palju inimesi. Paljud olid surnud nälga või olid nii nõrgad, et nad ei suutnud enam tõusta. Vaevalt näis keegi neid märkavat. Vahetevahel viis punane rist neid ära või siis ajas politsei neid minema, aga seda ei juhtunud kuigi sageli. Alles kui kärbsed tulid, läks kõik nobedasti, selline lihakäntsakas kadus kähku.

Kummardusin hiinlase kohale. Kärbseid ei olnud veel. Ta korises nõrgalt. Niisiis oli kõik korras. Ajasin end sirgu ja selle liigutuse juures torkas väga tugev valu läbi mu vasakust rinnapoolest. Valu kiirgus vasakusse kätte kuni sõrmedeni. Niisiis jälle kord. See oli mulle tuttav. Olin seda juba kogenud, sellist valu. Tõsi, mitte kunagi nii tugevalt. Mingi lihas, mõtlesin. Südameviga mul ometi ei võinud olla, sest usaldusarsti poolt aasta tagasi tehtud EKG oli olnud täiesti normaalne. Võib-olla reageerisin nii halvasti mingitele toitudele. Või kuumusele. Tõenäoliselt ma lihtsalt suitsetasin liiga palju. Nüüd oli mul kiire tagasijõudmisega Hiltonisse. Läksin ruttu, kusjuures põrkasin kokku möödujatega. Valu vasakus jalas suurenes pidevalt, jalg muutus üha raskemaks ja mulle tundus, nagu oleks ta tinast. Meeter meetri järel võitlesin Queensway Centralil tagasi hotelli poole. Valu vasakul pool rinnas läks ka ägedamaks. Ahmisin õhku. Käisin tihedalt müüride ja vaateakende kõrval ja kobasin neid kätega, sest kartsin kukkuda. Hilton. Hilton. Jumal, lase mind Hiltonisse ja oma tuppa jõuda. Komistasin. Pidin seisma jääma. Õhku. Õhku! Mul ei olnud õhku.

Ahmisin õhku nagu kala. Keegi ei pannud mind tähele. Neoonreklaamide kirevad tuled välkusid ja liikusid väga kiiresti. Ka inimesed näisid liikuvat korraga palju kiiremini. Ainult mina jõudsin edasi aina aeglasemalt. Oma vasakut jalga pidin ma nüüd juba päris järele vedama.

Pole midagi, mitte midagi, ütlesin endale, sul on ju sageli olnud selline tunne. Suitsetad liiga palju ja jood liiga palju ja äsjane libu pingutas üle. Idioot, täielik idioot. Sa oleksid pidanud viskama ta välja ja jääma voodisse.

Queensway Central 2 A. Võib-olla veel ainult sada meetrit. Mulle tundusid need saja kilomeetrina. Täiesti tuikudes jõudsin vestibüüli. Kimura ehmus. Nüüd ta ei naeratanud enam.

«Mis teiega on, härra Lucas?»

«Ei midagi. Ma ei tunne end päris hästi, aga olen täiesti *okay*.»

«Te ei ole *okay*, sir. Teie huuled... need on täitsa sinised. Olete haige, sir! Kutsun arsti...»

«Ei! karjusin ma. Äkki suutsin karjuda. «Mitte arsti! Seda ma keelan!» Ma ei võinud ühtegi arsti kasutada. See polnud midagi. Ja kui see midagi oli, siis ei tohtinud keegi sellest teada saada, sest kui keegi saaks seda teada, saaks seda teada ka kompanii, ja kuidas mul siis läheks?» Mitte arsti, kas mõistate?» hüüdsin veel kord.

«Loomulikult, sir. Kui teie seda ei soovi. Kui te kord olete päris kindel, et kõik on *okay*. Ma... ma... saadan teid üles.»

Ta sõitis minuga koos liftiga üles. Toetusin raskelt temale. Kui mul ainult oleks olnud oma ravimid kaasas. Muidu olid need mul alati taskus. Seekord olin unustanud need tuppa. Üheteistkümnendale korrusele saabudes mõtlesin, et ei suuda enam üldse hingata ega üldse mitte käia. Koridori põrand näis kõikuvat jalge all. Kimura lohistas mind. Olen üsna suur ja kaalun 76 kilogrammi. Väike hiinlane nägi tublisti vaeva minuga. Seal oli lõpuks minu toa uks. Ta avas selle ja viis mu magamistuppa, kus ma kukkusin segamini voodisse, mis veel lehkas Han-yüani odava parfüümi järele. Kimura seisis seal abitult ja ehmu-

nult ja vaatas pealt, kuidas ma lipsu kaelast tõmbasin ja särgikrae avasin.

«Ma kutsuksin siiski arsti...»

«Ei!» möirgasin ma. Ta võpatas. «Vabandage! See karp seal. Andke see, palun!»

Ta andis selle mulle. See karp oli täis nitrostenoni dražeesid. Juba aastaid olin niisugustes olukordades võtnud nitrostenoni. Üks Quebeci autokaupmees, keda olin tundma õppinud ühel vastuvõtul ja kes kaebas samasuguste sümptomite üle, mida ka mina olin enda juures märganud, oli mulle ütelnud, et nitrostenon aitab teda alati. Sellest peale kasutasin ka mina seda. Mu sõrmed värisesid karpi avades tugevalt. Lasin kaks dražeed peopesale kukkuda, avasin suu, viskasin dražeed suhu ja hammustasin need katki. Vastik.

«Minge nüüd,» ütlesin Kimurale. «Nüüd on varsti kõik hästi. Paari minuti pärast. Ma tean seda.»

«Aga kui ei...»

«Te peate minema!»

«Jah, sir. Loomulikult, sir. Helistan viie minuti pärast, et teada saada, kuidas teil läheb. Seda ma teen igal juhul. See on mu kohustus.»

«Välja!» ütlesin kähisedes. «Kaduge!»

Ta eemaldus murelikuna ja tõsisena paljude kummardustega.

Ta läks veel õigeaegselt, sest nüüd järgnes see, mida olin kogu aja oodanud. Nüüd tulid suured kruustangid. Need pressisid mu rindkere kokku, rohkem, veel rohkem, ikka veel rohkem ja kõvemini.

«Aah... aah... aah...»

See pidi kostma nagu piinapingile tõmmatu oigamine. Kruustangid pigistasid üha kõvemini ja kõvemini. Higi voolas laubalt ojadena. Rebisin särgi täiesti lahti. Mu keha kõverdus sillaks, langesin tagasi voodile. Higi hakkas voolama kuklast, peast, kogu kehast.

Ääh... ääh... ääh...»

Häving. Täielik häving. Niisugune tunne oli mul nüüd. Ma pidin hävima, nüüd ja igaveseks ajaks. Minus kerkis

esile hirm nagu tõusulaine. Meeletu hirm. Hirm, mida ma ei oska kirjeldada. Hirm, mida ma juba nii hästi tundsin, millega koos olin peaaegu aasta oma elust mööda saatnud ja mis alati ähvardas saada mu surmaks. Aga nii halb ei olnud mul veel kunagi olnud, mitte kunagi, ei.

«Ooh...»

Kuulsin end oigavat. Mu käed klammerdusid nahka mu südame kohal, jääkülmad higised käed tungisid jääkülma higisesse nahka. Vasak käsi põles nagu tules. Ja nii kestis see edasi, üha edasi. Mind lömastati, muserdati, suruti, lämmatati ja hävitati, jaa, jaa, jaa. Mind hävitas õigluseingli käsi selle kurja pärast, mida kõik maailma inimesed olid teinud. Talumatu. Kohutav. Ma tundsin, kuidas silmad tungivad koobastest välja. Kruustangid hoidsid mind järeleandmatult oma haardes. Mu pea vajus kõrvale. Lase mind surra, jumal, lase mind surra, mõtlesin. Surm on selle kõrval vabanemine. Surra, jumal, palun surra.

Ma ei surnud. Korraga andis hirm järele, hävimise tunne kadus, kruustangid lasid lahti. Sain hingata, alguses vähe, siis rohkem ja lõpuks sügavalt, õige sügavalt. Ja veel kord. Ja veel kord.

Tõusin vabisedes istuma voodiservale. Atakk oli möödas. Ma ju teadsin, et see möödub nii nagu kõik teised. Ma pidin lihtsalt suitsetama vähem. Neetud sigaretid. Valu mu rinnas andis üha enam ja enam järele. Siis õlavarres ja käes. Siis jalas. Istusin voodil ja mõtlesin, et väga paljudel inimestel, kellel oli niisugune elukutse nagu minu oma, oli niisuguseid seisundeid. Seda nimetatakse küll mänedžerihaiguseks. Minu puhul ei olnud põhjuseks ainult sigaretid, põhjus oli ka stress minu tööst. Ja häda seal kodus. Seal ei aidanud mingi abi ega ükski arst. Kõik oli puhtalt vegetatiivne, närvidest põhjustatud, olen selles päris veendunud. Ma pidin kõik muutma, lihtalt kõik. Aga kuidas? Olin juba sageli teinud selle otsuse, aga mitte kunagi ei olnud muutnud vähimatki. Kuna see mulle täiesti ükskõik oli, lihtsalt ükskõik. Ma ei tundnud enam aastaid rõõmu mitte millestki ega mitte kellestki ja ma ei olnud rõõmuks kellelegi, päris kindlasti mitte.

Voodi ääres olev telefon helises.

«Siin ööportjee, härra Lucas. Kuidas teil läheb?»

«Hästi,» vastasin ja nüüd sain jälle hingata ja vabalt kõnelda. «Suurepäraselt.»

«Kas tõesti? Päris tõsiselt?»

«Tõepoolest,» ütlesin. «Ma ju ütlesin seda, härra Kimura. Kõik on *okay*.»

«See rõõmustab mind, sir. Olin väga erutatud. Soovin teile head ööd.»

«Tänan,» ütlesin ja panin telefoni ära. Kahe minuti pärast magasin sügavalt, und nägemata. Tuli põles ja ma lamasin riietatuna voodis. Ma ei tundnud enam midagi. Ärkasin alles järgmisel hommikul kell kümme. Kardinad olid ette tõmmatud ja nägin elektrivalgusel oma kortsunud ülikonda, rebenenud särki ja nitrostenoni karpi. See on ikka neetult hea rohi. Aitas alati. Võtsin telefonitoru, palusin korruseteenijat ja tellisin eineks ainult kaks suurt kannu teed. Kohe peale telefonitoru ärapanemist süütasin selle päeva esimese sigareti.

4

«Robert!»

Ehmusin. Hetkel ma ei teadnud, kus ma olin, nii kaugel ära olin ma oma mõtetega. Ah jaa, loomulikult. Düsseldorf. Karin. Mu naine oli ümber laua jooksnud ja tükkis nüüd mu põlvedele.

Igal juhul ei olnud Karin midagi märganud. Ta haaras mõlema käega mu pea ja kattis kogu mu näo suudlustega, silitas mu juukseid ja hakkas nuuksuma.

«Mul on kahju. Mul on nii kahju. Kõige selle pärast, mis ütlesin. Sa oled hea inimene ja ma tean, et armastad mind kõigest hoolimata, jah, jah, armastad mind väga...» Ta hommikumantel oli libisenud nüüd täiesti lahti ja nägin ta väga valge nahaga keha, heledaid häbemekarvu ja roosade nibudega kauneid rindu. Ta surus end minu vastu ja suudles metsikult, nüüd suule, ja ta hõõrus rindu mu

rinna vastu. Istusin seal, käed ripakil, ja mu põlved hakkasid kergelt värisema, sest Karin tundus raskena, kuigi ta kaalus ainult 61 kilogrammi. «Sa pole terve,» jätkas ta üha kiiremini. «Päris kindlasti pole sa terve. Sa pead tingimata minema arsti juurde, lubad sa mulle seda? Sa pead lubama, Robert, palun.»

«Jah,» ütlesin ma.

«Veel täna!»

«Veel täna,» vastasin. Täna olin ma kutsutud kompanii usaldusarsti juurde — iga-aastane rutiinülevaatus. Aga kui selgub, et olen tõesti haige? Loomulikult mitte eluohtlikult, aga siiski haige. Võib-olla nii haige, et ei saa toime tulla oma tööga. Või et ma peaksin tegema aasta või paarise vahe. Mis siis? Nii ükskõik kui mulle ka kõik oli, nii täiesti rõõmuta kui elasin, ometi vajasin elamiseks raha. Ja kust see tuleks, kui ma tööd ei teeks? Kust? Ja kuigi ollakse veel nii eemaletõugatud kõigest ja eelkõige iseenese olemasolust, peab sööma, maksma üüri ja makse.

Karin ei märganud, mis minuga toimus. Ta ei olnud seda veel kunagi märganud. Ta rääkis ikka edasi, ruttu ja palavikuliselt.

«Hästi. Tänan, Robert. Tänan. Ja anna mulle andeks kõik, mis ma ütlesin. Ma ei ole nii mõelnud. Sa pead mind mõistma. Ma olen veel nii noor... liiga noor, et niiviisi elada. Ma ei peta sind kunagi, ei, ma ei võiks seda teha! Seda ma ei suudaks kunagi teha. Kuigi paljud mehed on minust huvitatud, jah, seda võid uskuda. Aga kuidas ma võiksin minna mõne teise mehega, kuigi oled kaua ära, kui ma armastan sind. Oi, Robert. Robert, armastan sind nii väga! Ainult sind. Alati armastan ma ainult sind! Usud sa seda minust?»

«Jah,» ütlesin ma. Ta tundus üha raskem mu põlvedel.

«Ja annad mulle andeks kõik, mida ütlesin? Ma ei tea, kuidas ma seda tegin. Annad ju mulle andeks?»

«Jah,» ütlesin ma. Vasak jalg hakkas jälle valutama. See oli lõikav, pidev valu, mida ma nii hästi tundsin, aga võis olla, et ta läheb tugevamaks, palju tugevamaks. See võis alati juhtuda.

«Ma olen siiski alati olnud sulle hea naine, sellega pead sa nõustuma, Robert. Või pole see nii?»

«Siiski,» ütlesin, «aga muidugi.»

«Hoian majapidamise korras. Kannan hoolt su pesu, ülikondade, telefonikõnede ja muude toimetuste eest, kui sina oled ära...» See polnud tõsi. Ta oli hooletu minu asjadega, ta ei vaevanud ennast minu telefonikõnedega ja juba aastaid hoolitsesin ise oma riietuse eest. Teda huvitasid ainult tema omad. Aga milleks vastu vaielda? Milleks? Mis mõte sellel oleks olnud? Mind huvitas nüüd hoopis muu. Usaldusarsti uurimus. Valetada. Kui see vajalik oleks, lihtsalt valetaksin, tõepoolest. Valud? Atakid? Mitte eluilmaski! Kuidas te selle peale tulete, doktor?

«Ma ei raiska raha. Ei tüssa sind. Ma hoian sinu poole ja kaitsen sind igaühe vastu, kes sinust halba räägib. Ja nii mõnedki teevad seda, usud sa mind?»

«Jah,» ütlesin ma.

«Ma ei luba kellelgi rääkida sinust halba,» ütles Karin väga ruttu ja silus kätega mu juukseid. «Sa oled ju siiski parim ja armsaim, aga see töö hävitab su, see neetud kompanii viib su veel hauda. Ma tean, et oled selline ainult seepärast, et sa tõesti ei ole terve. Aga kõige vastu on olemas vahend ja kui käid täna arstil, saame teada, mis sul viga on, ja siis võib sind ravida, eks ole?»

«Jah,» ütlesin.

«Nad peavad andma sulle puhkuse ja siis sõidame Läänemere äärde, seda tahtsid sa ju minuga alati varem. Sõidame kuhugi, kus saame olla täiesti omaette, ja seal sa puhkad ja teeme jalutuskäike ja kui sa oled kosunud ja puhanud, siis... siis magame jälle ühes voodis, jah?»

«Jah,» ütlesin mina.

«Ja kõik on nii nagu varemgi!» hüüatas ta. «Kõik! Kas mäletad veel, kuidas see varem oli? Kui hullud me olime? Püstihullud. Aga mina... mina ei ahista sind kunagi. Sa ise tuled minu juurde, sest sa armastad siiski mind ikka veel ja nüüd on põhjuseks ainult su halb tervis, eks ole?»

«Jah,» ütlesin mina.

«Mitte ainult «jah», ütles ta anuvalt. «Ütle, et see on

su halb enesetunne ja et sa mind ikka veel armastad. Ütle seda, palun!

«Armastan sind ikka veel ja see on minu halb enesetunne,» ütlesin ma. Valu jalas oli tõepoolest tugevnenud, puuriv, hirmuäratav valu tundega, nagu poleks jalg enam minu oma. Ta oli tuim ja surnud ja tinaraske — ja see pidi juhtuma just täna, päeval, mil pidin minema kompanii usaldusarsti juurde. Vaatasin Karini näost mööda lauale ja märkasin, et mu sigarett oli tuhatoosist välja kukkunud ja augu laudlinasse põletanud.

«Ütle mulle veel kord, et armastad mind, Robert, ja et ma olen rumal hani!»

«Oled rumal hani ja oled mulle armas.» Ta süleles mind ja surus oma keha minu vastu ja ta pea oli vastu mu põske ja lõug minu õlal. Vaatasin temast mööda aknasse. Väljas sadas ja puhus tugev tuul.

Niisiis oli see reedel, 12. mail 1972 kella kaheksa paiku ja me istusime hommikueinelauas oma korteris Düsseldorfis. Pargi tänavas majas 213 kolmandal korrusel. Sellel hommikul ei tahtnud valgeks minna ja Düsseldorfis oli veel väga jahe, väga jahe selle aastaaja kohta. Minu valud jalas ja rinnas olid järsku kadunud. Küll läheb kõik hästi arsti juures, mõtlesin ma. Ahjaa, ja mis puutub stseeni, mille Karin mulle just teinud oli — teate, ma olin niisugustega juba nii harjunud, et ma isegi mitte õieti ei kuulanud. Ma teadsin vihast algust, teadsin kirumisi ja needmisi, teadsin palveid lõpus, võltse leppimisi, minu valelikke lubadusi, kõike. Mulle oli see nii ükskõikseks muutunud. Düsseldorfis sadas juba kolmandat päeva.

5

Kõigest sellest ei rääkinud ma Gustav Brandenburgile loomulikult mitte sõnagi. Kui ta küsis: «Mida Karinist kuuldub?» ütlesin vaid õlgu kehitades: «Ei midagi erilist. Ikka nagu alati.»

«Neetud,» ütles Gustav, kes nüüd proovis teist, isalikku nooti. «See naine on veel sinu surm, Robert.»

«Ah,» ütlesin.

«Ei mingit «ahhi»! Olen ju sulle seda alati ütelnud! Kui kaua me üksteist tunneme? Üheksateist aastat. Üheksateist aastat, inimene! Ja mina olin sinu laulatuse tunnistajaks, kas mäletad veel, kümme aastat tagasi sellel igavesti neetud novembripäeval, kas mäletad? Seisin sinu taga perekonnaseisuametis ja see mees küsis, kas tahate ja nii edasi ja mina ütlesin nii kõvasti, et kõik kuulsid seda, aga mina ei teinud sellest väljagi, vaid ütlesin: «Ütle ei, Robert, taeva pärast, ütle ei!» Kas ma ütlesin nii või ei ütelnud?»

«Ütlesid.»

«Ja kas sellest ei tekkinud ilus skandaal?»

«Lõpeta juba, sellest tuli skandaal, kõik nii, nagu ütlesid.»

«Aga sina ei ütelnud ei, vaid ütlesid jaa. Mina tundsin su naist juba tookord õigesti. Ilus. Hoiab kodu. Mitte väga arukas. Ei mõista sind. Ei mõistnud sind kunagi. Vihkab su tööd. On alati vihanud seda. Romantilised kujutlused. Väikekodanlik. Kuidas mees võib sel viisil rikkuda kogu oma elu? Sul pidi küll saba seljas olema tookord, see on ainuke seletus.»

«Ongi,» ütlesin ja mõtlesin, et olen temaga nõus ja hoian teda heas tujus ja et ma loomulikult pean võtma töö vastu. Igal juhul pääsen siis jälle Karini juurest minema ja oli ju seegi midagi. Mõistate ju, et minu olukorras on inimene tänulik iga asja eest.

«Olin lihtsalt hull ta järele.»

«Aga korra purjuspäi rääkisid mulle, et ta tegi alati hirmsat teatrit kui sa üritasid voodis peenemat sorti sigadusi teha...»

«See ju mind nii kiimaliseks tegigi! Lõpuks oli ta siis iga kord ka täiesti metsik ja tuline. Kas sa sellest aru ei saa?»

«Niisiis taha panna, panna, panna. Sa oled temast kümme aastat vanem. Sa oleksid ju pidanud teadma, et saba ei seisa igavesti ühe järel püsti. Ülepea mitte kellelgi.

Miks mina pole kunagi abiellunud, hee? Ma võtan, mis mul vaja on, ja pasta, lõpp sellega.»

«Jah, sina,» ütlesin ma.

«Mis «jah, mina»? Kuule, Robert. Sa pole veelgi liiga vana. Ei ole veel liiga hilja. Sa pead oma elu muutma. Sa pead Karinist lahti saama, olen seda rääkinud sulle juba aastaid. Loomulikult lõi ta täna hommikul jälle lärmi. Ära raputa pead, küllap ta lõi jälle lärmi. Ma tean seda, näen seda sinust, tunnen sind paremini, kui sa ise ennast tunned.»

«Jaa-ah, kas tunned?» mõtlesin. «No hästi,» ütlesin. «Meil oli jälle stseen. Vastik stseen.» Ma tõusin ja naersin. «Esmamomendil oli see ainult üllatus, kas mõistad mind, Gustav? Osutad mulle teene, kui saadad mind Cannes'i, hiiglasuure teene. Saan siit jälle minema. Olen alati rõõmus, kui olen siit ära.»

Gustav vaatas mind kõhklevalt.

«Aga see ei ole lahendus,» ütles ta ja pudistas popcorni. «Hästi, võtad selle juhtumi. See rõõmustab mind. See rõõmustab mind tõepoolest. Aga ükskord pead sa tagasi tulema. Ja mis siis saab? Siis algab jälle kõik otsast peale.»

«Ei,» ütlesin. Niisama hästi oleksin võinud ütelda jaa.

«Teed niisiis lõpuks midagi? Lahutad Karinist?»

«Jah,» ütlesin. «Ma lasen end lahutada.» Kuradit ma teen, mõtlesin. Igaüks teeb oma elus prohmaka, üks varem, teine hiljem, ja üks sureb sellesse, teine elab edasi. Küllap võib edasi elada, kui suur prohmakas on möödas. Miljonid inimesed elavad nii, kindlasti, paljud miljonid. Tõenäoliselt enamus inimesi. Nad on loobunud igasugusest lootusest. Nad isegi ei tea, mis on lootus. Ega tahagi teada. Nad lepivad oma olukorraga. Olen ju minagi päris rahul, kui pääsen Cannes'i ja arst ei löö alarmi. Minema kodunt, mis pole enam kaua olnud kodu, minema oma naise juurest, kes ei ole enam kaua olnud mu naine. Muidugi võiks minna ka teisiti. Aga käib nii ka. Nii see jätkub, ma tunnen ennast. Oma tööd pean tegema, see on tähtis. Ma pean säilitama oma positsiooni. Ma pean raha teenima.

Nii mõtlesin ajal, kui Gustav kiirustades andis mulle

akte ja pabereid ja lennukipileti ja koodivõtme telegrammide jaoks ja vahetpidamata rääkis, mulle nõu andes. Ma ei kuulanudki. Ma teadsin juba, mida mul teha tuleb. Olin seda teinud juba üheksateist aastat.

6

Globali usaldusarsti nimi oli doktor Wilhelm Betz ja ta vastuvõtt oli uusehitises Grafenbergi alleel. Doktor Betz oli peen, kõige rohkem 40-aastane härra. Ta lumivalged paksud ja karmid juuksed mõjusid õige koketselt, ta oli päevitunud, sest tuli just puhkuselt. Tal oli priima positsioon. Ta oli kolme suurkompanii arst ja lisaks oli tal rikkaid erapatsiente.

Uurimine oli lõppenud. Istusin Betzi vastas teisel pool musta värvi eebenipuust kirjutuslauda tema ülimalt isikupäraselt sisustatud vastuvõturuumis. Ruumis oli tohutu hulk skulptuure ja maske Aafrikast. Maskid rippusid lubivalgetel seintel, mustast eebenipuust nikerdatud skulptuure oli igal pool mustal mööblil. Põrandal seisis küll oma poolteise meetri kõrgune monstrum, mis kujutas viljakusjumalat kindlasti vähemalt poole meetri pikkuse fallosega. Selle peenise trumpas üle üks teine, mis veel munandiga varustatult kirjutuslaual lebas. Doktor Wilhelm Betz hõõrus eebenipuust sugutit. See näis olevat harjumus, mis esines tugeval keskendumisel. Tal oli ees kaks EKG filmi — tänane ja teine aasta tagasi tehtud. Ta vaatas neid kaua. Muutusin rahutuks. Viieteistkümne küki ajal olin tugevasti hingeldanud, aga olin nendega hakkama saanud ja tegelikult tundsin end päris hästi. Kell oli natukese aja pärast kaksteist, vihm peksis nüüd vastu aknaruute. Ilm muutus üha vastikumaks. Ma olin juba oma büroost helistanud Karinile ja talle öelnud, et pean minema Cannes'i ja palunud teda pakkida mulle kahte kohvrisse pesu ja ülikonnad. Mitte troopikaülikondi ega troopikapesu ja ka mitte liiga kergeid ülikondi, sest Cannes'is oli kuuldavasti veel jahe nagu meilgi. Teate oli vahendanud Gustavi sekretär. Karin oli

vihast tummaks jäänud ja pani lihtsalt telefonitoru ära. Olin ju talle tõotanud, et võtan puhkust.

«Palun?» Võpatasin ärkvele oma mõtetest. Doktor Betz oli mind kõnetanud. Ta vaatas mind nüüd tõsiselt, kohendas ühe käega moodsaid mustasangalisi prille ja masseeris teisega tohutut peenist.

Ta küsis: «Kas teil on väga tugevaid vaevusi?»

«Vaevusi! Väga tugevaid? Minul?» Mu kulmud kerkisid. Niisiis midagi oli. Niisiis ma pidin teatrit tegema, ja veel üsna põhjalikult. «Üleüldse mitte mingisuguseid. Kuidas nii? Kas midagi on korrast ära?»

«Vereproovi, suhkru, kolesteriini ja kõige muu kohta ei ole mul veel midagi ütelda. Selleks on mul tarvis saada vastused laboratooriumist. Aga teie EKG ei meeldi mulle. Ei, see ei meeldi mulle üldse mitte.»

Ta hõõrus ägedasti sugutit.

«Kuidas nii. Mu viimane EKG...»

«Teie viimane EKG on täiesti normaalne.»

«No jah.»

«Ja see on juba aasta vana.» Betz tõusis ja hakkas toas edasi-tagasi kõndima. Viljakusjumala vastas seisis pallitaolise kõhu ja rippuvate rindadega viljakusjumalanna. Doktor Betz keerutas mingit slaalomit oma aarete vahel.

«Kuulge, härra Lucas. Te olete 48-aastane, eks ole?»

«Jah.»

«See on ohtlik iga.»

«Kellele sa seda ütled?» mõtlesin.

«Te suitsetate palju, eks ole?»

«Päris palju.»

«Kui palju? 40 sigaretti päevas? 50 sigaretti?»

«Võib-olla koguni 60.»

«Sellel on kohe lõpp.» Ta peatus mu ees ja rääkis mulle otse näkku ja lõhnas piparmündi ja mingi kalli tualettvee järele. «Lõpp kohe nüüd. Te ei suitseta enam üleüldse mitte. Mitte ühtegi sigaretti ega muud. See pole kerge, aga ma nõuan teilt seda. Muidu...» Ta kõhkles paljutähendavalt.

«Muidu, härra doktor?»

«Muidu võite aasta pärast paluda enneaegselt pensionile minekut. Kui teil on õnne ja elate veel aasta üle.»

Hüppasin püsti, kusjuures ma temaga kokku põrkasin.

«Mida see tähendab? Kas EKG on nii halb, et... teie...»

«Istuge. Teie EKG on halb. Mitte katastroofiliselt halb, aga väga halb võrreldes 1971. aasta omaga.» Ta esitas mulle nüüd küsimusi, millele kõigile oleksin pidanud vastama jaatavalt. Ta oli hea arst. Global ei otsinud endale ühtegi lollpead.

«On teil sageli olnud atakke?»

«Atakke?»

«Mõtlen südameatakke. Niisuguseid valulisi atakke suure higistamise, lämbumis- ja hirmutundega, väga tugeva hirmutundega.» Nüüd oli jälle kirjutuslaua peenise kord.

«Aga see on ometi... Mitte kunagi, härra doktor, nii tõesti kui ma siin istun! Mitte kunagi!»

«Tõepoolest mitte?»

«Miks peaksin ma teile valetama?»

«See on ka küsimus,» ütles ta.

«Kuulge, mul on väga hea leping. Kui lähen pensionile, saan edasi 4/5 palgast, ja mul on väga kõrge palk. Niisiis — miks peaksin valetama?»

Loodetavasti ei saa ta asjast selgust, mõtlesin. Ma olin just valetanud. Pensionile minnes saaksin ühe kolmandiku palgast. Ma pidin ta saama niikaugele, et ta ei hoiataks Globali.

«No hästi. Teil ei ole siis veel olnud stenokardilisi atakke?»

«Kuidas neid nimetati?»

«Stenokardilised. Südame halb verevarustus. Kui edasi suitsetate, saate niisuguseid atakke, ma kinnitan seda, ja nad on väga ebameeldivad, selle peale võite kindel olla.»

«Ma ei suitseta enam, püüan kõigest väest, härra doktor.»

«Kas suudate üldse veel korralikult kõndida?»

«Vabandust, ma ei saa aru?»

«Kuidas on jalgadega? Kas valutavad?»

«Ei.»

«Ka mitte kiirel käimisel?»

«Ei, mitte kunagi.»

«Eriti vasak?» Sõrm tonksis pidevalt peenise otsa.

«Mitte põrmugi, härra doktor.» Naersin. Kunagi varem ei olnud mul nii vähe tuju naermiseks olnud.

«Terav valu vasakus sääres,» oli ta kangekaelne. Nüüd sõrm otse põristas.

«Tõesti mitte.»

«Tunne, et vasak jalg muutub raskeks, lausa tinaraskeks.»

«Aga ma oleksin siis seda teile otsekohe ütelnud.»

«Jah, kas oleksite?» Ta vaatas mulle pikalt otsa, siis astus ta akna juurde ja vaatas välja vihma. «Lõikavalt valus vasakul pool rinnas?» küsis ta.

«Ei.»

«Vasakul pool rinnas, kust see kiirgab vasemasse õlavarde ja kätte.»

«Mitte kunagi elus.»

Oi Hongkong-Hilton, oi Han-yüan, oi Õilis Aed!

«Öelge, härra Lucas, kas teil pole kunagi olnud tunne, et olete järsku vanaks saanud?»

Irvitasin.

«Vanaks? Tunnen end olevat paremas vormis kui kunagi varem! Täna õhtupoolikul lendan Cannes'i. Kahe nädala eest olin Hongkongis. Vana? Naeruväärt!»

«See pole naeruväärt,» ütles ta tasa. Äkki märkasin, et peegeldusin aknaruudul, sest väljas oli nii hämar ja kirjutuslaual põles lamp, mille valgus langes mulle. Betz nägi mind niisiis üsna hästi ka siis, kui ta pööras mulle selja. «Teil on väsimushoogusid.» See oli konstanteering.

«Mitte kunagi.»

«Pööritushoogusid?»

«Mitte kunagi!»

Armas jumal, mees tuhnis ju kogu mu sümptomite kataloogi läbi.

«Peavalu?»

«Ei ole kunagi elus olnud.»

«Väsimust, vähenenud töövõimet, nõrkust?»

«Küsige mu šefilt! Ma pole veel kunagi suutnud nii palju kui viimastel aastatel.»

«Just nimelt,» ütles Betz. Siis ta ohkas. «Kas olete kuumatundlik?»

«Mitte kunagi.»

Mu enesetunne läks järjest viletsamaks. Aga irvitasin rõõmsalt edasi, sest ta nägi ju mind aknaruudul.

«Kas teil on raske keskenduda?»

«Mitte põrmugi.»

Ta pöördus, lipsas nagu slalomist skulptuuridest mööda läbi suure ruumi, nihutas kohale seinal oleva maski ja tuli tagasi kirjutuslaua juurde, kuhu istus.

«Hästi, härra Lucas. Võib-olla olete rääkinud mulle tõtt...»

«Aga lubage!»

«Ei. Ärge teeselge ägestumist.» Ta vaatas mulle väga tõsiselt otsa. «Võib-olla te ka valetasite. Ma ei tea seda. Ma ei saa teie ajusse sisse vaadata. Ma näen ainult seda EKG-d. Lendate niisiis Cannes'i.»

«Ma pean minema Cannes'i.»

«Kellelgi pole sundust.»

«See on tungivalt vajalik.»

«Kui olete surnud, pole midagi tungivalt vajalik.»

«Härra doktor, tõepoolest, palun ärge rääkige niimoodi! Tunnen end täiesti tervena! Tunnen end teovõimelisemana kui kunagi varem. Nooremana kui kunagi varem. Puhanud rohkem kui kunagi varem.»

Lausa valed. Miks ma õieti valetasin? Miks ma ei andnud alla ega rääkinud tõtt? Kuna nad mind siis oleksid töölt maha võtnud ja väga tõenäoliselt pensionile saatnud. Ja ma oleksin pidanud siis tulema toime palju väiksema rahaga. Karini kõrval. Alati Karini kõrval.

«Niisiis hästi,» ütles doktor Betz sel ajal, kui mõtlesin. «Me ei jõua edasi. Lennake Cannes'i. Lõpetage tõesti suitsetamine, muidu te elu on ohus ja te saate kõik need sümptomid, mille kohta te väidate, et teil neid pole. Selles võite olla päris kindel. Oleks parem, kui nad teil juba oleksid.»

«Kuidas nii?»

«Siis elaksite mõistlikumalt ja loobuksite kindlasti suitsetamisest. Aga palun, kuidas soovite. Kui seal Cannes'is — on ju küsimuses siiski ilmastiku vahetus ja uued pingutused — niisiis, kui seal Cannes'is ilmnevad sümptomid või koguni atakk, tulge sealt otsemaid tagasi.»

«Ma luban seda,» ütlesin ja mõtlesin, et tühjagi ma ei tee.

«Teil pole vaja minule seda lubada. Ma olen kohustatud teatama oma uuringutulemused kompaniile. Ma ei tea, kas nad lasevad siis veel teid Cannes'i.» See oli halb. «Igatahes enamasti talitab kompanii minu soovituste järgi üldiselt ainult siis, kui kõne all on tippjuhid ja raskesti asendatavad kõrged ametnikud.» See kõlas juba paremini. «Teie ei ole tippjuht. Teid võiks hädakorral asendada, või kuidas?» See kõlas väga hästi.

«Võiks,» ütlesin. «Hädakorral kindlasti.» Hädakorral võib iga mehe asendada. Nüüd pidin ma küsima midagi. «Mida see EKG siis õieti näitab, härra doktor? Mida te arvate, mis peaks mul olema jalas ja südames?»

«Ma ütlesin teile juba seda — vereringehäired. *Claudicatio intermittens* on selle teaduslik nimetus. Kui teil see on. *Claudicatio* tähendab lonkamist.»

Tal on endal kruvid lahti, kui ta sel kombel hõõrub seda peenist. On ta impotent?

«Ja selle vastu ei saa midagi teha?»

«Siiski. Lõpetada suitsetamine. Ja võtta rohtu.»

«Mida?»

«Kuna teil oma jutu järgi veel ei ole ühtegi kirjeldatud sümptomit, kirjutan teile profülaktiliselt midagi.» Ta kritseldas retseptiblokki, rebis sealt rohutähe, tembeldas selle ja ulatas üle laua. Ta oli määranud mulle nitrostenoni. Nitrostenoni, mida juba üle aasta alati võtnud olin, kui mul olid vaevused rinnas ja käes. See oli juba koomiline. See oli neetult koomiline.

«Võtke ataki tulles üks või kaks dražeed. Hammustage need katki. Lisaks määran veel teisegi rohu. Nagu öeldud, ma ei tea, kas te rääkisite tõtt. Aga küsimus on teie elus, mitte minu omas.»

«Kuulge nüüd, härra doktor, te ei või pidevalt väita, et olen teile valetanud ja...»

Ta tõusis järsult püsti.

«Vabandage mind nüüd. Mul on kell kaksteist tähtis kohtumine. Head reisi.»

Käsi, mille ta mulle ulatas, oli jahe ja kuiv ja ilma igasuguse surveta. Teine käsi hõõrus hiigelpeenist. On alles tüüp! Inimeste maailmas peab olema igasuguseid tüüpe.

7

«Aga see ei ole ju võinud ometi jälle kallimaks minna! Sellel aastal on see juba kolmas kord, kui see kallimaks läheb. Alguses maksis pudelitäis ainult viis marka üheksakümmend, nüüd maksab see seitse seitsekümmend viis. Kuidas võib midagi niisugust olla, preili Nanita?» Vanal kühmus naisel oli hall mantel, hall nägu ja hallid juuksed, ta käed olid täis pigmendilaike, tal olid kulunud katkised kingad ja ta pea värises lakkamatult. Aeg-ajalt ta köhis. See oli üsna kohutav köha. Vana naine oli ainus klient apteegis, kui ma sinna läksin, ja ta vastas seisis valges kitlis kena noor tüdruk. See oli apteek, mille alati üles otsisin, sest ta oli mu korteri lähedal. Klaasletil vana naise ja tüdruku vahel nägin karpi. Vana naine ei pannud mind tähele. Tal oli käes kinnine vihmavari, millest valgus vett kahhelpõrandale.

«Mul on kahju, proua Prawos,» ütles tüdruk, kelle nimi oli Nanita. «Mul on teie pärast tõepoolest kahju. Kõik ravimid lähevad kallimaks nagu kõik muugi.»

«Ma pean igal juhul saama seda köharohtu, seda te ju teate, preili Nanita! Tunnete mind aastaid. Seda köharohtu haigekassa kinni ei maksa. Kuna see on kallis, ei tohi arst seda mulle välja kirjutada. Niisiis ma pean selle eest ise maksma. Aga see on ometi ainuke, mis aitab!» Alles nüüd märkas vanake mind.

«Vabandage, mu härra...» Ta köhis hirmsasti.

«Pole midagi,» ütlesin ja naeratasin temale ja tüdrukule,

kelle nimi oli Nanita. Nanita naeratas vastu. Me tundsime üksteist ammu. Vana naine ütles väga kibestunult: «Kui see oleks ainult köharohi! Aga kõik muugi kallineb pidevalt. Lihtsalt kõik. Piim, või, leib, liha, postmargid, prügivedu, mida soovite... kõik. Ah jumal, jah, ka Luisenhöhe.

«Kes?» küsisin.

«See... aga ma raiskan teie aega, mu härra.»

«Pole viga,» ütlesin ja mõtlesin: Võib-olla Brandenburg vilistab mu tagasi, kui saab doktor Betzi rapordi. «Mis Luisenhöhe?»

Vana naine läks järjest ägedamaks, mida kauem ta rääkis, nägu tõmbles, ta elumure hoidis teda oma võimuses.

«Luisenhöhe on vanadekodu, privaatvanadekodu. Imeilus. Nii rahulik, ühes pargis. Ma olen alati sinna tahtnud. See on juba palju aastaid olnud mu unistus. Ühte tuba seal omada, ah!»

«Ja siis?» ütlesin. Kui nad annavad mulle hundipassi ja ma pean elama haigena Kariniga, mis minust siis saab? Kas ma kannatan seda välja! mõtlesin.

«Ei midagi,» ütles proua Prawos. «On nii palju kurjust, inimeste seas on nii palju kurjust. Vaadake, härra, mu mees — õnnistatud olgu ta mälestus — oli postiteenistuses. Mina olen pensionär. Ja minu Otto, ta on juba kaksteist aastat surnud, säästis ja säästis, ja mina siis pärisin — seda oli 11 600 marka. Ma jätsin loomulikult kõik hoiuraamatu peale, sest ma mõtlesin, et muidu kulutan ma selle ka kõik ära... ja mul on... ja mul on küllalt raha, et võin Luisenhöhes ühe toa osta.»

«Proua Prawos,» ütles Nanita. «Te ei tohi sellepärast end alati erutada.»

«Aga ma pean ikka uuesti erutuma sellepärast!» hüüdis vana naine. «Ja see härra küsis minult! Või see enam ei huvita teid?»

«Aga loomulikult huvitab see mind,» ütlesin ja andsin Nanitale märku, et mul polnud kiiret. Vana naine rääkis juba edasi. «Niisiis näete. Ma tahtsin kindlasti endale välja osta toa, et mul oleks see lõpuni. Oma pensionist oleksin

maksnud ülalpidamise ja kõige muu eest. Olen iga kuu pannud pensionist isegi veidi lisa hoiuraamatule, et seal oleks rohkem raha. Kas teate, mis juhtus?»

«Mis?»

«Saan oma rahast kolm ja pool protsenti intressi. Kolm ja pool protsenti! Ja raha laenuks andes nad võtavad sellelt kaheksa protsenti ja rohkemgi! Kuidas inimesed võivad olla nii halvad? Mis sellest tuleb, et nad annavad meile kõigile vaestele kolm ja pool protsenti ja nõuavad ise kaheksa protsenti ja muutuvad üha rikkamateks ja rikkamateks ja ehitavad endale marmorpaleesid?»

«Kahjuks seda juhtub,» ütlesin ja mõtlesin kohe, millele Brandenburg oli vihjanud, ja küsisin endalt, kas oli Global nüüd tõepoolest veel hankinud korralikke naelavõlgu, mis siis devalveerimise tulles koguksid hiigelvõidu. «See, kellel tungivalt on raha tarvis, maksab ka need kaheksa protsenti.»

«Täpselt nii,» ütles proua Prawos, «aga ka siis saab ta krediiti ainult tagatise vastu. Aga minul ei ole ühtegi tagatist. Seitse aastat tagasi oleks see mul peaaegu õnnestunud.» Ta ohkas sügavalt ja libistas käega üle silmade.

«Mis oleks õnnestunud?» küsisin.

«Oleksin peaaegu toa saanud Luisenhöhes. Siis nõuti toast 12 000 marka. Need oleksin veel hädavaevu kokku saanud. Aga siis ei olnud ühtegi vaba tuba ja mul kästi oodata. Oodata aasta. Aasta pärast nõuti toast juba 14 000! Ja ma jään üha rohkem maha oma kolme ja poole protsendiga! Kõige kallinedes olen lisaks järjest vähem suutnud hoiusele panna. Nii on aasta aastalt läinud järjest halvemaks. Kas teate, mida nüüd toast nõutakse? Kaheksateist tuhat! Tuleval aastal maksab see võib-olla kakskümmend tuhat, mis mina tean. Ma ei saa seda kunagi, ei, ma ei saa mitte kunagi oma tuba. Aga marmorpaleesid kerkib üha rohkem ja rohkem ja rohkem!»

«Võiksite ju minna ühiskondlikku vanadekodusse,» ütlesin mina. «Töölishoolekande või sisemisjoni vanadekodusse. Arvan, et selleks saaksite abi sotsiaalametilt.»

«Aga ma ei taha sinna! Ma ütlesin teile ometi, et mu

mees oli postiametis tööl! Meil oli nii ilus korter. Mina tahan ka ilusat tuba. Kas seda on palju nõutud, mu härra? Miks ei või ma seda saada? Miks Luisenhöhe järjest kallineb? Miks mina saan ainult kolm ja pool protsenti? Kes teeb seda, et kõik on nii?»

«Seda on raske selgitada,» ütlesin ja mõtlesin, et proua Prawos oleks kindlasti saanud kuus või seitse protsenti, kui ta hoiuraamatul oleks olnud paarsada tuhat marka. «Kogu maailmas on asjad nüüd sedamoodi. Kõikjal tegutsevad pangad samal kombel, kõikjal kallineb kõik.»

«Jah,» ütles proua Prawos, «nii ütleb see üliõpilanegi, kes elab naabruses allüürnikuna. Teate, mida ta veel ütleb?»

«Mida?» küsisin.

«Ta ütleb: «Rikkad saavad üha rikkamateks ja vaesed jäävad üha vaesemateks.» Nüüd on ta vallandatud.»

«Miks?» küsis tüdruk, kelle nimi oli Nanita.

«Sest et ta niisuguseid asju ütleb,» vastas proua Prawos. «Niisugust ja muud. Inimesed, kes talle toa üürisid, ütlevad, et ta on kommunist. Ta loeb palju raamatuid ja räägib siis inimestele, mida nendes öeldakse. Näiteks õnnetusest.»

«Mida ta õnnetusest ütleb?» küsisin. Käik doktor Betzi juurde ja vestlus temaga olid mind kõvasti väsitanud ja suutsin vaid soovida, et mu lennuk tõepoolest läheks kahe ja poole tunni pärast ja et pääseksin jälle ära sellest linnast võõrasse linna, kuhugi, kus saaksin olla üksi. Juba väga kaua aega olin ma kõige meelsamini üksinda. Ka haige olles ei tahtnud ma mingil juhul Karinit oma lähedusse ja hoopiski mitte, kui peaksin surema.

«Ta ütleb: «Õnnetus ei tule nagu vihm, vaid seda põhjustavad need, kes sellest kasu saavad,»» rääkis vana naine.

«Brecht,» ütles tüdruk. «Seda on Brecht kirjutanud.»

«Täpselt, nii see on. Selle-nimeline ta on, seda nime see üliõpilane nimetas. See Brecht — kas ta on kommunist?»

«Ta on surnud,» ütles Nanita.

«Kas ta oli kommunist?»

«Jah,» ütles Nanita.

«Nüüd siis ei saa ma enam selle üliõpilasegagi rääkida,» ütles vana naine kurvalt ja köhis rögastades. «Nii meeldiv

poiss. Mitte selline pikajuukseline, teate. Lühikeseks lõigatud juuksed ja alati puhas ja sõbralik ja aitab mind kandmisel ja koristamisel ja talvel toob mulle alati keldrist sütt. Elan vanas majas ja seal ei ole keskkütet. Süsigi läks möödunud talvel kallimaks. Aga kui see üliõpilane niisuguseid kommunistlikke asju räägib, siis ei või mina temaga enam suhelda. Mõned inimesed on mind tema eest juba hoiatanud. Ma ei tahtnud seda uskuda, et ta kommunist on. Nüüd ma pean siiski, sest kommunistid on meie jaoks kõige suurem hädaoht.»

«Kuidas nii?» küsisin.

«Nad ei tunnusta eraomandit,» ütles vana naine kõvasti köhides. «Nad ütlevad: Kõik inimesed on võrdsed. Mõttetus. Ja nad konfiskeerivad kogu varanduse! Niisiis seitse seitsekümmend viis,» ütles proua Prawos ja luges väikesest rahakotist münte klaasletile, sel ajal kui Nanita pani kõharohupudeli talle kandekotti. «Täna õhtupoole saan teate, kas Luisenhöhega on siiski võimalik rääkida ja kas see nõustub vähemaga — seal olevat nüüd üks tuba vaba, üsna väike muidugi, tibatilluke.»

«Hoian teile pöialt,» ütles Nanita.

«Tänan,» ütles proua Prawos. «Aga nad on ju nii sageli ütelnud, et seal on mingi väike, ja siiski ei ole jällegi midagi olnud. Ei, ei, ma ei näe kunagi oma unistuse täitumist.»

Mõtlesin: See väike naine, kelle suur unistus on oma tuba, kardab omandi konfiskeerimist. Nael lastakse homme vabaks ja siis devalveeritakse see kaheksa protsenti. Gustav Brandenburg oletab, et Herbert Hellmann tappis enda. Sellepärast lendan Cannes'i. Et jõuda selgusele, kas Gustavil on õigus. Ma mõtlesin: Herbert Hellmann oleks küll võinud vanaproua Prawosile selgitada, kust õnnetus tuli ja kes seda tegi.

Sadas ikka edasi. Ma istusin Kariniga üleval Lohauseni lennujaama restoranis. Me jõime teed ja ootasime, et mu väljalennust teatataks. Ei teatatud, vaid lükati veerandtunni kaupa edasi. Lennudispetšerid olid jälle kord sisse seadnud «teeninduse eeskirjade järgi,» nad nõudsid rohkem raha ja kõik lennukid hilinesid selle streigijorutuse tõttu. Restoran, hall ja kõik lennujaama puhkeruumid olid täis väsinud, närvilisi, ärritatud mehi ja naisi ning nutvaid lapsi. Meie lauas istus veel üks ameeriklastest abielupaar. Nemad polnud üldse midagi tellinud ja vaatasid maailmatu hulka fotosid, mis mees nahktaskust lagedale tõi. Ta naine kandis paksuklaasilisi prille. Nad vestlesid tasa üksteisega. Karin ja mina istusime akna juures ja ma vaatasin välja läbi suure ruudu, mida vihm piitsutas. Lennuväljal ja lennukitel ja tsisternautodel ja üle kõige lamas sudu ja niiskus väljast tungis koos märgade riiete ja märgade kingadega ka restorani ning paljud inimesed köhisid ja aevastasid.

«Tähelepanu, palun!» ütles tütarlapsehääl valjuhäälda-jates. «KLM teatab, et tema lennu number 451 start Londonisse umbes ühe tunni võrra edasi lükkub.» Teadet korrati inglise keeles.

«Now look at me here, at the Hofbrauhaus,» ütles ameeriklane ja osutas ühele fotole.

«It's just cute,» ütles ta naine.

Karin oli kaasa sõitnud vaid selleks, et auto tagasi linna viia. Mina istusin Admirali roolis, tema minu kõrval. Ta oli väga vihane olnud ja ei rääkinud ühtegi sõna. Minu kohvrid ja reisikott olid pakitud, kui koju tulin. Ei olnud enam ühtki stseeni sellepärast, et olin oma lubaduse nii järsult murdnud. Me polnud üksteisega viit sõnagi vahetanud. Nüüd istusime siin üle tunni aja ja ootasime ja vaikisime edasi, ja vahetevahel maandus või startis mõni lennuk, ja bussid viisid reisijaid lennukite juurde või tõid neid sealt ära, aga kõik see käis väga aeglaselt, ja ikka ja jälle kõlas tütarlapse hääl valjuhääldajatest: «Tähelepanu, palun! Lufthansa teatab, et nende lennu number

567 start Nizzasse üle Pariisi lükatakse veel viisteist minutit edasi.»

Hääl oli seda just jälle saksa ja inglise keeles öelnud ja valjuhääldaja lülitus välja, kui Karin üllataval kombel rääkima hakkas.

«Lase endal Cannes'is hästi minna,» ütles Karin.

«Tänan.»

Me mõlemad vaatasime rääkides välja lennuväljale ja vihmasadu, me ei vaadanud teineteisele otsa.

«Peaasi, kui ainult sinul hästi läheb, eks ole tõsi?»

Ma ei vastanud.

«This is Sue and me at Oberammergau.»

«Now isn't this just cute!»

«Sina ja sinu tühised kindlustused,» ütles Karin valjult ja pikkamisi.

«Kõik kindlustused petavad ja sina aitad neid seejuures. Palju lõbu!»

«Tänan,» ütlesin mina.

«Ma ei usu, et arst ütles, et sinuga on kõik täiesti korras.»

«Siis küsi ometi temalt,» ütlesin mina.

«Sa tead täpselt, et ta ei anna mulle mingit teavet.»

Mina ei öelnud jälle midagi.

«Here we are in the Prater. This is the Riesenrad.»

«Now isn't just cute!»

Tütarlapsehääl valjuhääldajatest palub kedagi Trans World Airline'iga New Yorki broneerinud mr. Hopkinsit kompanii kassa juurde tulla.

«Mulle on küllalt,» ütles mu naine. «Ma kauem ei oota. Mis mõte sellel on? Sina ei tee ju piuksugi.»

Ma vaikisin.

«Anna mulle autopaberid ja võtmed,» ütles ta.

Ma andsin talle.

«Ma helistan, kui olen kohale jõudnud,» ütlesin ja näisin enesele seejuures tobedana.

«Hästi.» Karin tõusis püsti. Mina tõusin ka ja läksin ümber laua ning aitasin tal vihmamantli selga panna.

«Ela hästi,» ütles Karin.

«Ela samuti hästi,» ütlesin mina.

Ta ei vaadanud mulle restoranist väljudes kordagi otsa. Vaatasin talle järele, kuni ta kadus. Ta ei pöördunud enam ümber.

Istusin jälle ja vaatasin välja uduvinesse ja vihma.

«Tähelepanu, palun! Pan American World Airways teatavad, et nende lennu number 875 start Rooma üle Müncheni hilineb umbes kolmkümmend minutit,» ütles tütarlapsehääl valjuhääldajatest. Tä ütles seda ka inglise keeles.

9

Olen neljakümne kaheksa aastane.

Kahe aasta pärast saan viiekümneseks. Võib-olla olen kahe aasta pärast surnud. Võib-olla juba palju varem. Võib-olla elan veel kaua. Olen haige, tean seda nüüd niisiis kindlalt. Kui haige, ma ei tea. Võib-olla väga haige, võib-olla mitte nii väga. Sellel pole tähtsust. Oma elus olen palju tööd teinud. Olen palju teeninud. Mul on kaunis korter täis kauneid asju. Seal elan ma naisega, keda ma ei armasta. Kunagi ma armastasin seda naist. Ei, see ei olnud armastus. See oli iha. Oma ihas olin ma õnnelik. See õnn ei kestnud kolme aastatki. Muidu pole ma oma elus tegelikult kunagi õnnelik olnud. Või, jah, siiski, lapsena. Mul oli õnnelik lapsepõlv ja palju sõpru, kellega võisin mängida. Mul oli väike koer ja temaga olin ma kõige õnnelikum. See jäi veoauto alla. Ta ei olnud surnud, vaid väga raskelt vigastatud. Oli näha, et ta peab surema. Minu ja mu koera ümber tänaval seisis palju lapsi. Oli väga vaikne. Tõin ehitusplatsilt graniitkivi, põlvitasin oma koera kõrvale ja silitasin veel kord ta pead. Ta lakkus mu kätt, siis tõstsin kivi ja purustasin sellega koera pea. Ma ei tahtnud, et ta oleks pidanud veel rohkem kannatama, aga teised lapsed karjusid kooris, andsid mulle kere peale ja jooksid siis oma teed. Nad rääkisid kodus, mis oli juhtunud, ja sellest alates ei tohtinud ükski laps minuga mängida. Mu vanemad

karistasid mind nädalase toaarestiga. Nad ei lubanud mul matta oma koera aeda, vaid korjuste likvideerimise asutuse auto viis väikese laiba ära. Ma olin oma koera ometi armastanud ja pärast ta tapnud. See on ka midagi, mida keegi kunagi pole mõistnud, mõtlesin. Pärast seda palvetasin kaua oma koera eest, et ta võiks olla õnnelik, kus ta ka iganes nüüd oli. Sellest peale ei ole ma kunagi palvetanud. Või siiski, atakkide ajal. Aga need ei olnud mingid õiged palved. Mul ei ole kunagi enam teist koera olnud. Sõpru mul oli, sõjas, pärast sõda. Kui abiellusin, tõmbusid kõik mu sõbrad pikkamisi eemale. Neile ei meeldinud mu naine ja nemad ei meeldinud mu naisele. Alguses ma andsin alati järele ja tegin, mis naine tahtis, sest olin lausa hull tema keha järele ja selle järele, et temaga magada. Hiljem ma enam järele ei andnud ja tegin, mis ise tahtsin. Aga siis olid mu sõbrad juba kadunud. Oma tööl olen tegelikult näinud kogu maailma, Cannes'is ei olnud ma veel kunagi olnud. See on imelik. Kuidas see nii oli? Sõitsin alati sinna, kuhu mind saadeti, tegin oma tööd nii hästi kui sain, mul oli edu ja ka äpardusi ja magasin paljude naistega. Nii väga palju neid ka ei olnud. Võib-olla nelikümmend. Kõige rohkem nelikümmend. Neist umbes kolmkümmend olid libud ja umbes kümme olid abielunaised. Libud olid alati olnud meeldivamad. Ma ei olnud kunagi armastanud ühtegi nendest naistest ega usu, et keegi neist oleks mind armastanud. Olen selles isegi kindel. Niisiis ei tea ma neljakümne kaheksa aastasena tegelikult üldse mitte, mis on armastus. On ebatõenäoline, et seda nüüd veel saaksin tundma, praktiliselt on see võimatu. Olen täiesti rahul oma lõbunaistega, sest alati ollakse hiljem kohe jälle üksinda. Sellepärast tahaksin meelsasti jääda veel kauaks terveks, et suudaksin teha tööd, et saaksin olla üksi ja kodunt eemal. Ma ei ole Kariniga sigitanud ühtki last. Tänu jumalale. Mida teeksin lapsega niisuguses abielus? Tõenäoliselt on paljud abielud minu omaga sarnased, inimesed ainult ei räägi sellest. Meie ka ei räägi sellest. Ei, peab siiski olema ka õnnelikke abielusid. Kindlasti. Kindlasti peab olema ilus olla tõeliselt armastatud teise inimese

poolt. Kuidas see ka on, ma ei tea. Aga ma ei tahakski teada ja kogeda, sest ma ise ei suuda armastada, olen seda oma elus tõdenud. Tahaksin meeleldi püsida veel viisteist aastat nii tervena, et võiksin näha maailma ja teha tööd. Ja olla üksi hotellides, baarides, lennukites, magamisvagunites või autoteedel. Siis tahaksin meelsasti ruttu surra. See peab ruttu käima ja mitte valu tegema, kui niisugune asi võimalik on, või ainult ruttu. Oleks parim, kui niisugune atakk mulle surma tooks. Keegi ei jää mind taga nutma, isegi Karin mitte. Miks ta peaks nutma? Mingil juhul ei taha ma haigestuda sel viisil, et jääksin teistele koormaks, kõige vähem Karinile. Jääda haigena Karini hooleks on kohutavaim mõte, mida võin kujutleda. Mu vanemad surid südamehaigustesse. Nad mõlemad pidid kaua kannatama. Seda ma ei taha mingil juhul. Proovin hankida endale mürki, et valud ja põdemine vähemalt minul ei kestaks kaua. Seda tulebki järgmisena teha: hankida head ja tugevat mürki. Võib-olla õnnestub see Cannes'is. Raha eest saab kõike. Tahan mürki ainult selleks, et see oleks mul alati käepärast, kui valud liiga suureks lähevad või kui ka viimane asi, mis mind veel veidi toetab, mu töö, muutub vastumeelseks. Jah, see enesele võetud ülesanne on nii huvitav ja tähtis. Ma pean kiiresti saama head mürki, sest ma ei tea, kui kaua ma veel suudan elada sellist elu oma elu peremees olles.

«Tähelepanu, palun! Lufthansa teatab oma hilinenud väljalennust 567 Nizzasse üle Pariisi. Reisijaid palutakse neljateistkümnendal lennurajal pardale minna,» kõlas tütarlapsehääl valjuhääldajatest. Kell oli 15.35. Viipasin kelnerile ja maksin.

Siis olin ma bussis, mis mind mu lennuki juurde viis. Vihm rabises selle katusele. Me startisime tugevas vihmavalingus. Ma istusin akna juures, aga vihm oli nii vali, et ma midagi ei näinud, kui piloot lennuki järsult üles viis. «No smoking»-silt kustus, mehaaniliselt haarasin sigaretipaki järele taskus, siis tõmbasin käe tagasi. Ei, mitte ühtegi sigaretti. Tahtsin ometi kord näha, kas tulen sellega toime, mis dr. Betz minult nõudis. Mu vasak jalg

hakkas kergelt valutama. Neelasin kaks tabletti. Minu kõrval istus naine väikese poisiga, kes mind tähelepanelikult vaatles. Viimaks sikutas ta mind varrukast.

«Jah,» ütlesin, «mis on?»

«Miks sa nutad?» küsis väike poiss.

«Ma ei nuta.»

«Olaf!» ütles poisi ema.

«Aga ta ju tõepoolest nutab, emme!»

Libistasin käega üle silmade ja märkasin, et nad olid märjad.

Mõtlesin, kui iseäralik. Ma polnud oma elus veel iialgi nutnud.

Ütlesin väikesele poisile: «Tead sa, see on vihm. Sain märjaks lennujaamas.»

Ta ainult vaatas mulle otsa.

«Mis on? Kas sa ei usu mind?»

«Ei,» ütles poiss, kelle nimi oli Olaf.

Enda all nägin merd, mis oli sinine nagu taevas.

Nizzasse saabumise ajal paistis päike veel, kuigi oli juba madalal. Lennuk lähenes maandumisrajale merelt suure kaarega. Lennuki peatumise ja meie väljumise ajal valdas mind kaks väga tugevat tundmust. Mul oli väga palav ja tundsin end lõpmata hästi. Mul oli tunne, et olin maandunud ühes teises maailmas. Päikesevalguses hõõgusid kõikjal lilled. See valgus oli teistsugune. Täiesti teistsugune kui ma kunagi kuskil varem olin näinud. See oli rahustav ja samas väga ere valgus, mis oli silmadele hea samuti nagu õhk, mis oli mahe ja pehme nagu soe kümblus. Inimesed olid teistsugused kui kuskil mujal mulle tuttavas kohas — sõbralikud ja rahulikud.

Seisin konveieri ääres, mida mööda mu pakid tulid, ja kuigi mul oli väga palav, võisin hingata sügavalt ja iga hingetõmme tegi mulle lõputult head ja ma mõtlesin piki

mereranda kulgevat tänavat mööda taksoga Cannes'i sõites: «Siin peaks elama. Alati. Kuni surmani.»

Me sõitsime paljudest supelrandadest mööda, kus nägin palju inimesi. Nad näisid mulle kaunimatena kui Saksamaal ja see oli muidugi jama, sest kindlasti oli seal sakslasi ja teisi mitteprantslasi. Aga küllap tegid valgus ja õhk ja atmosfäär seda, et inimesed näisid ilusamad. Sõitsime mööda ühest hipodroomist ja möödusime paljudest väikestest, enamasti puitpaviljonidest, milles olid restoranid.

«Kui teil kord tuju tuleb kogu rannikul leiduvat parimat kalasuppi saada, siis peate siia tulema, härra,» ütles taksojuht. Ta osutas valgeksvärvitud varjualusele mere ääres. Ma lugesin: «Tetou.» «Kalasuppi võib ka mujalt saada, aga mitte kusagilt nii head kui siin,» ütles taksojuht. Taevas oli meresinine, läänes oli ta punaseks värvunud ja kauguses oleva pika mäeaheliku kaljuseinad helkisid hõõguvpunaselt.

«Mis mägi see on?» küsisin.

«Estérel,» ütles taksojuht. «Sinna peate te ka kord sõitma, kui teil aega on. Te olete siin ametiasjus?»

«Jah.»

«Sellest hoolimata peate te endale aega võtma ja kõike vaatama. Kogu Cannes'i ümbrust. Vallauris, Biot, Antibes, Grasse, Vence, Juan-les-Pins, Saint-Tropez, kalurikülad... Siin on imepärane, härra. Ma ei räägi seda kolkapatriotismist. Ma ise tulin siia alles pärast seda, kui de Gaulle Alžeeria ära andis. Kuni tolle ajani elasin seal lõunas. Mul oli seal suur maavaldus. Pidin ära tulema. Teate, kuidas meid kutsutakse?»

«Jah,» ütlesin mina. *Pieds noirs.* Mustajalgsed, nii kutsusid prantslased kaasmaalasi, kes Alžeeria maha pidid jätma. Prantsusmaal oli talle nii palju tõotatud, ütles sohver, aga mitte miski polnud täide läinud. Et oma perekonda ülal pidada, sõitis ta taksot, tema, kauaaegne suurmaaomanik. Põhjas oleks tal suuremad võimalused olnud. Aga ta ei saanud oma perekonnaga põhja poole kolida, neile oli vajalik siinne kliima, igavene soojus, muidu jäid nad haigeks.

Ma nägin väga ilusaid valgeid villasid suurtes aedades,

mis olid täis palme, mände, eukalüpte ja piiniaid. Kõige ees oli meri. Siis oli kiirtee, mida mööda sõitsime ja kohe selle kõrval olid raudteerööpad. Nende taga kerkisid nõlvad ja seal olid valged villad. Mõned nendest olid juba väga vanad. Kaks korda kihutas meist mööda rong. Sellel kellaajal oli liiklus väga elav. Alles tunni aja pärast jõudsime Cannes'i. Juht pääses kiiresti Croisette'ile. See oli lai tänav, mille jagasid kaheks selle keskel olev muru- ja lilleribad, milles kasvas palju palme. Ühel pool kumasid valgetena luksushotellid ja villad, teisel pool oli meri. Kõikjal ergasid täies hiilguses lilled, sinised, punased, kollased, purpursed, oranžid. Tundsin, et hakkan higistama. Võrreldes Düsseldorfiga oli väga palav, kuigi inimesed siin olid võib-olla veel hoopis teistsuguste temperatuuridega harjunud. Mehed, keda nägin, kandsid ainult pükse, slippereid ja särke pükste peal. Naised kandsid kirjusid pükskostüüme või kergeid kleite. Ma nägin hiigelhotellide vahel suuri villasid oma aedades, madalaid valgeid hooneid, kus asusid ärid ja restoranid. Autojuht andis mulle selgitusi selle kohtâ, mida nägin. Carltoni ees osutas ta ühele rannalõigule, kus lebasid ainult mehed.

«See on pederastide rand,» ütles a. «Siin päris ametlik.»

«On Cannes'is palju pederaste?»

«Oo-jaa,» ütles ta. «Aga ka mitte kogu Prantsusmaal pole nii palju ilusaid naisi kui siin, härra. Te saate seda näha.»

Saabusime Majesticisse. See oli ehitatud veidi maad Croisette'ist eemale, sinna viis lai valge juurdesõidutee ümber väga ohtralillelise peenra. Ajal, mil mu kohvrid maha tõsteti ja ma juhile maksin, silmasin ma ringi. Hotelli sissekäigust vasakul, kui seista hotelli ees, oli suur terrass. Praegu oli see peaaegu täis inimesi, kes oma aperatiivi jõid. Terrassi ees oli üleni valgest marmorist ujumisbassein. Mõned inimesed olid veel ujumas. Juurdepääsuteest eraldus haru maa-aluse garaaži juurde. Vaatasin merele üle Croisette'i ja tema igavese autodevoolu. Kaugemal oli paar laeva ja nägin tervet hulka purjepaate. Loojuv päike paistis nende purjed veripunasteks. Seisin kaua seal ja vaatlesin merd,

palme ja paljusid rõõmsaid inimesi ja taevast, mis nüüd minut minuti järel teisiti värvus, kuni üks mees vastuvõtust minu juurde astus ja mind kõnetas.

«Härra Lucas?»

«Mina,» ütlesin, ärgates leebest ilmsiunelemisest.

«Tere tulemast Cannes'i,» ütles mees naeratades. «Kas võin teid viia teie ruumidesse?»

Noogutasin. Ta läks ees. Pöördusin ikka jälle ümber palmide, lillede ja mere poole. Märkasin tõepoolest väga ilusaid naisi ja ka palju hea välimusega mehi.

11

«Hea, et te tulite kohe, härra Lucas,» ütles Louis Lacrosse, Direction des Affaires Maritimes, Marine Mediteranée administratiivšefi asetäitja. Ta raputas mu kätt ja hääldas mu nime «Lükaa». Olin helistanud talle oma toast Majesticist. Minu hotellituba avanes Croisette'ile ja mere poole. Enne helistamist olin duši all käinud ja alasti oma voodiserval istunud ning vaadanud, kuidas päike madalamale vajus ja Estérelimäestiku kaljud kuldseks ja siis hõbedaseks ja viimaks kahvatusiniseks muutusid, siniseks, mis nüüd tumenes. Cannes'is oli ikka veel valge.

«Teie šeff härra Brandenburg teatas teie tulekust. Meie inimesed on veel õnnetuspaigal, samuti meie lõhkeainete spetsialist kaptenleitnant Viale. Te õpite teda varsti tundma.»

Lacrosse oli väike sale kiirete liigutuste ja kiire taibuga mees. Ta rääkis ka väga kiiresti, kui oli veendunud, et suudan teda jälgida. Ta büroo asus päris Vana sadama kõrval ja tema büroo aknast nägin arvutul hulgal purjekaid külg külje kõrval ankrus. Paljad mastid turritasid taeva poole. Ma ei näinud ühtegi jahti, see-eest aga väga palju mootorpaate.

«Mis paadid need on?» küsisin Lacrosse'ilt.

«Need on valvelaevad — vedetid. Nad sõidavad Gare Maritime'ist välja saartele.»

Gare Maritime'i taga silmasin ma tükikest randa. Valgel liival lamasid kaluripaadid ja suured võrgud olid laiali tõmmatud. Palju mehi seisis seal ja mängiti palli. Lacrosse märkas mu pilku.

«See on meeldiv mäng,» ütles ta. «Varem oli meestel oma Boulodromes seal üleval plataanide all Liberté alleel. Aga siis see asfalteeriti ja muudeti parkimisplatsiks. Nii peavad mehed nüüd siin mängima.»

«Kui kaugele olete jõudnud, härra?» küsisin. Olin võtnud kuue ära (hotellis olin valinud oma kõige kergema ülikonna, aga seegi oli liiga paks). Tundsin, kuidas higistasin.

«Mitte kuigi kaugele. Plahvatus oli kujutlematult võimas.» Lacrosse näitas mulle sarja fotosid. Nägin vrakitükke laiali paisatuna üle laia veevälja.

«Kas võib masin plahvatada ja nii palju korda saata?»

«Mitte nii palju, ei,» ütles Lacrosse. Tal oli väike mokahabe, mida ta rääkides sageli näppis, ja nikotiinist värvunud sõrmed. Ta suitsetas pidevalt. Ta oli kohe minulegi sigaretti pakkunud, aga olin keeldunud. Pidasin veel vastu. Imestasin, et ma ei tundnud mingit vajadust suitsu järele.

«Oletate niisiis, et tegemist on kuriteoga,» ütlesin.

Ta noogutas.

«Täpselt nii, härra Lucas. Teie kompanii peab küll vist maksma.»

«Teil pole veel mingeid vihjeid, kes oleks võinud selle kuriteo teha?»

Ta näppis oma Menjou-mokahabet.

«Veel mitte mingisuguseid.»

«Kas arvate, et Hellmannil oli vaenlasi?»

«Mida teie arvate?» küsis väike Lacrosse.

«Ma ei tea. Hellmann oli pankur. Võimas mees. Võimsatel meestel on alati vaenlasi.»

«Sedasama ütleb proua Hellmanngi.»

«Tema õde?»

«Jah. Oleme loomulikult rääkinud temaga. Mitte palju. Ainult lühidalt. Ta on täiesti murtud. See naine on juba kaua olnud haiglane. Tal on alati põetaja ligi. Ta rääkis meile, et tema täiesti närvid kaotanud vend oli saabunud

siia eelmisel kolmapäeval, seega üksteist päeva tagasi. Miski pidi teda põhjalikult vapustama.»

«Mis?»

«Proua Hellmann ütles, et ta ei tea. Vend ei olnud sellest temaga rääkinud, ütleb ta. Vend öelnud ainult, et ta peab Korsikale sõitma. On... eh... jah, on veidi raske madam Hellmanniga vestelda. Märkate seda ise, kui te teda külastate.»

«Kas peate seda võimalikuks, et Hellmann ise oma jahi õhku laskis enesetapuks, sest et oli ummikus?»

Lacrosse näppis närviliselt oma mokahabet.

«Missuguses ummikus?»

«Finantsilises.»

«Härra Lucas, kui ma õigesti mõistan, oli Hellmann suurimaid ja silmapaistvamaid pankureid teie maal!» Lacrosse suitsetas sigaretti alati nii kaua, et selle hõõguv ots ulatus sõrmedeni. Seepärast need kõik olidki kollased.

«Jah,» ütlesin. «Just selle pärast.»

«Seda ei suuda ma ette kujutada,» ütles Lacrosse, «Ei, absoluutselt mitte. See mõte tundub mulle täiesti ebatõenäoline.»

«Mis teile tõenäolisem tundub?»

«Mõrv.»

«Mõrv? Keegi ta vaenlastest?»

«Ei,» ütles väike Louis Lacrosse ja puhus välja tubakasuitsu. «Keegi ta sõpradest.»

12

«Tema sõpradest?»

«Jah, härra. See on ka tema õe madam Hellmanni arvamus. Ta on omapärane, mööname seda, aga see, mida ta ütles, tegi mind järelemõtlikuks.»

«Mida ta siis ütles?»

«Tema arusaamise järgi oli ta vend jälile saanud, et üks ta sõber, keda ta usaldas, kellega tal olid panga-

tehingud, oli teda alatult petnud ja tüssanud. Sellest Hellmanni erutus, sellest tema äkiline siiatulek. Madam Hellmann arvab, et keegi Hellmanni sõpradest on seda teinud viimse võimalusena ennast päästa.»

«Aga miks ta siis ei tapnud Hellmanni mingil teisel viisil? Miks nii, et samaaegselt üksteist süütut inimest surma said?»

«Madam Hellmann peab põhjuseks soovi kummutada mõrvakahtlus.» Kollased sõrmed mängisid mokahabemega.

Valgus väljas vaheldus iga hetk, tekkisid varjud, valgus nõrgenes, süttisid esimesed lambid ja Vana sadam oli sinine, ookrivärvi, hall, valge, violett ja tumeroheline.

«Kes need teised inimesed jahil olid — peale meeskonna?» küsisin.

«Kaks abielupaari,» ütles Lacrosse. «Franz ja Clara Bienert ning Paul ja Babette Simon. Neil on mõlemal siin villad. Bienert oli šveitslane ja pankur nagu Hellmann, Simonil oli suur vabrik Lyonis.

«Mis vabrik?»

«Elektroonikaseadmete allettevõte.»

«Omaksed?»

«Loomulikult. Aga nad ei ole tulnud siia, vaid jälgivad meie uurimist eemalt. Nad ei ole lähedased sugulased, ma mõtlen lapsi ja taolist. Laipu me ei saanudki välja tuua. Ainult laipade tükke. Need on vahepeal põletatud. Loomulikult Nizza kohtumeditsiiniinstituut uuris enne seda neid tükke, et leida mingeid jälgi. Kõik tükid osutavad ainult ühele jäljele.»

«Millisele?»

«On pidanud toimuma eriti tugev dünamiidiplahvatus.»

«Idee, et keegi tema sõpradest on selle kuriteo sooritanud, on avaldanud teile mõju, jah?»

«Jah, härra. Vaadake, madam Hellmann ütles meile, et need sõbrad, kes siin elavad — igatahes mitu kuud aastas — seisid kõik ärisuhetes tema vennaga. Ta rääkis meile seda kohe, sest ta arvas, et me saaksime selle kõigepealt kindlaks tehtud. Me olemegi selle ka vahepeal kindlaks teinud. See on väga internatsionaalne seltskond. Ääretult

rikkad inimesed. Kõik tööstus- ja finantsmaailmast. Me oleme nad vahepeal üles otsinud ja tungivalt palunud Cannes'ist kuni edaspidiseni mitte lahkuda. Nad on seda lubanud.»

«Kes need inimesed on?» küsisin ja võtsin märkmiku.

«Ma olen juba teinud nimestiku,» ütles väike Lacrosse. Ta lükkas mulle paberilehe. Lugesin:

John Kilwood, õli.

Giacomo Thorwell, Inglismaa, relvatööstus.

Claude ja Pasquale Trabaud, Prantsusmaa, hotellikett.

José ja Maria Sargantana, Argentiina, lihakonservid.

Athanasios ja Melina Tenedos, Kreeka, reeder.

«Mitte ühtegi sakslast!» ütlesin hämmastunult.

«Jah, mitte ühtegi sakslast. Imelik, eks ole? Kuna Hellmann oli sakslane.»

«Jah, nimelt,» ütlesin ma.

«Need inimesed on erandita miljardärid,» ütles Lacrosse ja näppis masendunult mokahabet. «Nad kuuluvad maailma rikkaimate inimeste hulka, härra Lucas. Nad ei ole alaliselt siin, peale madam Hellmanni. Trabaud'del on loss Pariisi lähedal. Teistel on losse, villasid, kortereid ja rantšosid kogu maailmas. Nad käivad siin ainult külas. See on rikaste linn, härra. Siiski mitte niisuguse kaliibriga rikaste nagu see grupp, kes nüüd on siia kogunenud. See grupp on rikkam kui kogu Prantsusmaa, rikkam kui kogu Euroopa, kujutlematult rikas. Võib... võib ainult suure vaevaga niisuguste inimeste ajudesse ja tegudesse sisse mõelda, härra....

Lacrosse võttis kätte avatud raamatu. «Ma loen praegu üht uudisteost Hemingwayst. Selles on ära toodud palju tema vestlusi. Leidsin ühe, mis tundub mulle teie ja minu ja meie kõigi jaoks iseäranis huvitavana. Kirjanik Scott Fitzgerald vestles Hemingwayga superrikaste üle. Ta ütles... Lacrosse luges kõvasti, sigarett suunurgas: «Nad on teistsugused kui sina ja mina. Nad omavad ja naudivad varakalt ja sellel on oma mõju. See lubab neil olla leebe seal, kus meie oleme ranged, ja küünilised, kus meie usaldame. Kui ise pole rikkana sündinud, on raskevõitu seda mõista. Süga-

val südames mõtlevad nad, et nad on paremad meist, kes me lahenduse ja väljapääsud elus ise leidma pidime. Isegi kui nad on kaugele meie maailma sisse tunginud või meist sügavale allapoole langevad, mõtlevad nad ikka veel, et nad on meist paremad. Nad on teistmoodi.» Lacrosse vaatas üles. «Kas soovite teada, mis Hemingway sellepeale vastas?»

«Mida?»

«Ta ütles ainult: «Klapib. Neil on rohkem raha.»»

Ma naersin.

«Teravmeelne vastus kindlasti,» ütles väike Lacrosse süngelt. «Aga just ainult teravmeelne. Fitzgeraldil oli õigus. Rikkad on teistsugused. Päriselt olen pidanud seda tõdema alles nüüd. Mu jumal, et see kõik pidi juhtuma just siis, kui šeff on ära. Mina olen ju ainult tema asetäitja. Ja nüüd on kõik minu õlgadel.»

«Nõudke ometi Pariisist kõrgeid ametimehi.»

«Seda olen juba teinud. Kes teab, millal nad tulevad. Kes teab, kes sealt tuleb.» Ta ütles peaaegu paludes: «Olete ju minuga samal arvamisel, et niisuguse juhtumi puhul peab talitama äärmiselt ettevaatlikult.»

«Kindlasti, härra Lacrosse,» ütlesin mina.

«Vaadake ainult Liitvabariiki, teie maad, ja Ameerikat. Ameerikas on käputäis inimesi, kes omavahel jagavad rahva omandit ja käsutavad majandust ja määravad poliitikat. Kas teate, et vaevalt kaks ja pool protsenti elanikkonnast kontrollib üle kahe kolmandiku majandusest? Teie maal, härra Lucas, on seitsekümmend protsenti toodetavast rikkusest ühe neljandiku käes. Kogu majanduslik kontsentratsioon teeb need superrikkad veel rikkamateks ja inflatsioon tabab ainult — nagu kõikjal — palgasaajaid. Väga rikaste varanduse väärtus tõuseb igal juhul.»

Mõtlesin sellele vanale naisele Düsseldorfi apteegis, kes oli mult küsinud, miks kõik üha kallimaks läheb.

«Madam Hellmann ja Trabaud'd olid siin olnud juba kaua enne Hellmanni saabumist. Teised tulid paar päeva enne teda või pärast teda,» ütles Lacrosse.

«Kas Hellmann palus neid siia? Või nemad teda?»

«Ma ei tea,» ütles Lacrosse, šefi asetäitja. «Ametlikult

on meile teatatud, et nad olid kokku leppinud tähistada siin härra Hellmanni 65. sünnipäeva. Aga kas see nii on...» Ta ohkas raskelt. «Need inimesed on nii ääretult mõjuvõimsad. Nad võivad teha kõik, mida tahavad.»

«Ja seda ütlete teie, politseinik!»

Ta vaid noogutas.

«Jah, seda ütlen mina, politseinik.» Ta vaatas kõrvale ja pigistas silmad kinni otsekui oleks nendesse sattunud suitsu. «Nad on nii võimsad, et nad...» Ta katkestas.

«Võivad igal murda kaela või tema positsiooni laostada — seda tahtsite niisiis öelda, või mitte?»

«Teate, härra,» ütles administratiivšefi asetäitja, «mu naine ja mina oleme kaua kokku hoidnud. Oleme just väikese maja ostnud. Loomulikult veel mitte välja maksnud. Oleme kõrvust saadik võlgades. Aga meil on maja looduse rüpes, mitte enam palav korter linnas. Mul on kaks last, härra Lucas. Poeg õpib gümnaasiumis ja tahab saada füüsikuks. Tütar on alles viiene. Oleme õnnelik perekond. Nendele inimestele, kellega pean nüüd tegelema, olen ainult rämps. Rämpsude rämps. Ime, et nad minuga üldse räägivad.»

Uus sigarett.

«Nad peavad teiega rääkima! Teie esindate seadust.»

«Ah, seadust!» ütles Lacrosse nukralt. «Missugust? Minu või nende?»

«On ainult üks. Õigluse seadus.»

«Aga seda te ütlesite ilusasti, härra Lucas. Kui see ainult nii oleks! Need inimesed on harjunud riikide presidentide, keisrite, kuningate ja nendetaolistega oma elu korraldama nii, nagu neile sobib. Kas mõistate mind õigesti, härra Lucas: mind nende rikkus ei mõjuta. Aga ma tean, et kui ma pole väga ettevaatlik ja kui ma astun mõnele neist väga varvastele, tuleb Pariisist telefonikõne. Mitte midagi halba, ei. Mind ainult vabastatakse ja teine mees jätkab uurimist. Väga pehme mees. Cannes'is on sageli raske olla politseinik. Siia tulevad maailma kõige vägevamad inimesed. Meil on liiga vähe ametnikke ja politseinikke. Suure vastutusega kohtadel olevad ametnikud paluvad pensionile

55-aastaselt, see on tõsiasi ja mitte haruldane. Nad ei jõua enam, härra Lucas. Mina olen 56-ne. Ma jõuan veel. Aga ma...»

«Kardate, et aasta või paari pärast te enam ei jõua,» ütlesin tasa.

Ta keerutas vurruotsi ja vaatas aknast välja paljude paatide poole. Tegin midagi erakordset. Ütlesin mehele, kellega olin äsja tutvunud: «Ka minul on see hirm, härra Lacrosse.»

Ta vaatas mulle tummalt otsa ja me mõlemad vaikisime veel tükk aega. Lõpuks ta ütles: «Igaks juhuks olen ma juba Nizza kohtupolitseilt palunud abi ja kandnud ette Pariisi, et majanduspolitsei neid inimesi korraks uuriks. Üksi olen liiga abitu. Ja teie olete ka, härra Lucas, tükkis oma kindlustuskompaniiga, olgu see kui suur tahes. Meil on siin tegemist miljarditega. Selle rikkusega, mis valitseb maailma. Peaaegu kõiges. See polnud mingi tavaline mõrv, päris kindlasti mitte.»

«Kui juba olete teatanud asjast Pariisi, siis seisavad teil ka suured ninad, ministeeriumid ja poliitikud selja taga,» ütlesin ma, et midagi öelda, ja ta vastas siis ka. «Loodetavasti, härra Lucas, loodetavasti.»

Ta näis veel väiksem ja kõhetum ja vaatas oma kätele. Väljast kostis ühe tüdruku valju naeru. Siis oli Lacrosse'i kuumas büroos jälle vaikne, väga vaikne. Alles suitsu välja puhudes märkasin, et olin süüdanud sigareti.

13

«Ainus selles afääris, kes ei ole miljardär, on Angela Delpierre,» ütles Lacrosse ja silitas oma habet.

«Naine, kes pardal oli, aga jäi ellu?»

«Jah.»

«Miks ta Korsikale jäi?» küsisin.

«Tal olid laeval seedehäired ja tagasituleku ajaks oli tal veel liiga halb olla, et teistega koos sõita. Vahepeal on üks meie paatidest ta Korsikalt Cannes'i toonud.»

«Angela Delpierre,» ütlesin. «Kes see naine on? Mis talle kuulub selles maailmas?»

«Ah, tal pole midagi, härra Lucas,» ütles Lacrosse. «Ma arvan, et ta on jõukas. Selle on ta saavutanud kõva tööga. Kõik, mis tal on, on ta loonud oma kätega. Ta on siin Cannes'is hästi tuntud isik.»

«Kuidas nii?»

«Ta on prominentide portretist. Kui niisugusel on tal rahvusvaheline kuulsus. Ma imestan, et teie pole veel kuulnud tema nime.»

«Ei, mitte kunagi.»

«Huvitav. Ta maalib linna koorekihti, enamikku kuulsustest, kes meile tulevad. Ta nõuab õigusega palju ühe portree eest. Lasta end temal maalida kuulub hea tooni hulka, teate.»

«Abielus?»

«Ei. 34-aastane. Täiesti sõltumatu, täiesti iseseisev. Tark naine. Rääkisime kaua temaga täna hommikupoolikul. Ta tunneb uusrikkaid ja põlisrikkaid, keigareid ja alati igavust tundvaid täissöönuid. Võib-olla peaksite temaga varsti vestlema. Tal on väga palju tervet inimmõistust. Ta räägib saksa keelt.»

«Kus ta elab?» küsisin.

Ta andis mulle aadressi ja telefoninumbri, ma kirjutasin need üles, sigarett suunurgas. Siis ütlesin talle, et helistan talle järgmisel hommikul ja tema võiks helistada mulle millal tahes, kui selgub midagi uut. Ta noogutas ja ulatas mulle käe nikotiinist värvitud sõrmedega, ja kui ma uksel ringi pöörasin, istus ta juba jälle oma kirjutuslaua ääres nagu vana mees, pea kätele toetatud. Kindlasti mõtles ta oma naisele ja oma mõlemale lapsele ja veel väljamaksmata majale ja neile nii rikastele ja vägevatele ja errusaatmisele. Äkki mõtlesin ka mina sellele. Võib-olla kutsutakse mind juba paari päeva pärast tagasi, kui doktor Betz on esitanud kõik, mis ta on avastanud. Seegi oli ilus mõte.

Nüüd oli juba pimedaks läinud, aga oli ikka veel väga palav. Läksin jalgsi Vanast sadamast mööda Croisette'i merepoolset külge tagasi hotelli. Olin jälle higine, kuigi olin kuue juba ära võtnud, ja mu mõlemad jalad põlesid, aga ainult seepärast, et need kannatasid rasketes jalanõudes. Nüüd säras Croisette'il piki tänavat väga palju tulesid ja ka merel laevadel. Kolm nendest olid illumineeritud, tuleketid kulgesid üle laevade ja sädelesid vees. Rand oli tühi. Ma jäin seisma ja vaatlesin raugetena üle liiva rulluvaid laineid. Üks vana mees kõnetas mind. Ma ei saanud algul aru, mida ta tahtis, siis taipasin. Ta kerjas. Väga salaja ja häbelikult, sest tal oli hirm politsei ees, kes siin avalikult kerjamist keelas. Andsin talle kümme franki ja ta ütles, et palvetab minu eest. Midagi sellist ei saa kunagi halba teha. Kümme franki oli ainult seitse ja pool marka. Tegelikult väga odav.

Minust möödusid Croisette'i äärmisel sõidurajal üks auto teise järel. Nad sõitsid kolmel kõrvuti rajal, need maailma suurimad, kalleimad ja kauneimad autod. Nende kummid surisesid tasa asfaldil. Ma läksin edasi ja arutlesin, mis küll tähendab olla nii ääretult rikas, nagu olid Lacrosse'i antud nimekirjas märgitud nimede kandjad, aga ei suutnud hoolimata kogu vaevast seda ette kujutada. Jälle kõnetas mind üks mees. Tal oli valge ülikond, sinine särk ja valge lips ja ta oli väga turske. Ta küsis minult, kas ma ei annaks tema sigaretile tuld.

Klõpsutasin välgumihklit ja nägin selle valgusel ta nägu. See oli veidike liiga sõbralik ja ülearu ilus. Leek kustus. Noormees tänas ja läks edasi. Sellest momendist alates oli mul tunne, et keegi järgneb mulle. Pöördusin paar korda järsult ümber, aga seal ei olnud kedagi. Sellest hoolimata: minu elukutses omandatakse niisuguse asja jaoks vaist. Keegi jälgis mind, võib-olla Croisette'i teisel küljel, aga keegi kindlasti järgnes. Jõudsin lõpuks Majestici juurde ja ületasin sõidutee ja telgjoone. Ümber lillepeenra sõitis hotelliõuele aeglase käiguga üks luksuslimusiin teise järel.

Autodest tuli välja valgetes smokingites härrasid ja ehteid täisriputatud fantastilistes õhtukleitides naisi.

«Mis siin lahti on?» küsisin ühelt ametnikult.

«Galaõhtu, mu härra.»

Siis oli see sõna mulle veel uus, aga nüüd on see vägagi tuttav. Cannes'is on sesooni ajal ja natuke enne seda ja natuke pärast seda pidevalt piduõhtuid, kokteilivastuvõtte ja erilisi pidusid, mida enamasti ühes kummastki äsjaavatud suures mängukasiinos, aga ka Croisette'i ääres hotellipaleedes peetakse. Pääsesin vaevu läbi halli, nii palju inimesi tungles seal. Taksojuhil Alžeeriast oli niisamuti õigus olnud nagu kurval Lacrosse'il. Cannes'is oli eriti ilusaid naisi ja eriti rikkaid mehi, kes oma naised ja oma armukesed niisugusel kombel ehetega üle külvasid, nagu ma seda iialgi polnud näinud. Suurest söögisaalist kõlas kapelli aeglane muusika ja baarist teise kapelli muusika. Sõitsin liftiga oma numbrisse viiendal korrusel. Ust avades kuulsin telefoni helisevat. Võtsin aparaadi kuuldetoru salongis, mille seinad olid kaetud kullavärvi brokaadiga, ja istusin stiilsele kuldvalgele toolile. Salongis oli ainult stiilne valge-kuldne mööbel. Magamistuba oli punases ja valges toonis ja vannituba kahheldatud mustaks.

«Lucas,» ütlesin telefonitoru kõrva ääres hoides, kusjuures tõmbasin ära oma lipsu ja lükkasin ühe kinga jalast.

«Kuule nüüd, selline sitavares,» ütles üks meeshääl aktsendita saksa keeles. «Ära sega end siin millessegi, said aru? Aura ära! Kui sa homme lõuna ajal veel siin oled, lööme su mättasse. Me ei hoiata sind enam teist korda.»

«Kes...» alustasin, kuid kõne katkes. Telefonis rääkinud mees oli hoidnud rätikut mikrofoni peal, hääl oli kõlanud ebaloomulikult ja moonutatult. Aga ilma aktsendita. Keegi oli siiski jälitanud mind, mõtlesin ma, teist kinga jalast lükates. Muidu poleks kõne tulnud täpselt samal ajal, kui saabusin korterisse. See polnud minu jaoks midagi uut ja juba ammugi ei erutanud seesugused asjad mind enam. Seesugust oli juhtunud Rios, Ankaras ja Beverly Hillsis. Ja muidugi Hongkongis. Igal juhul näis see kõigutavat

mu šefi teooriat, et pankur Herbert Hellmann oli sooritanud enesetapu.

Läksin vannituppa, lasin veel vanni joosta ja võtsin end alasti, sest vaatamata kliimaseadmetele oli mul palav ja ma higistasin. Igaks juhuks hammustasin katki kaks dražeed, siis võtsin telefonitoru ja palusin keskust ühendada mind Angela Delpierre'i numbriga, mille olin üles märkinud nagu ta aadressigi. Telefon helises vaid korra, mille järel ta juba vastas.

«Halloo?» Hääl kõlas väga rahulikult.

«Madam Delpierre?»

«Jah. Kes seal on?»

«Mu nimi on Robert Lucas. Ma tulin Saksamaalt. Andestage, et ma nii hilja veel helistan. Ma loodan, et ma ei sega teid.»

«Kuulan just televisioonist uudiseid.»

«Siis ma helistan hiljem veel kord.»

«Ei. Olulisim on juba läbi. Milles on küsimus?»

Ütlesin talle oma ameti ja küsisin, kas ma võiksin temaga veidi rääkida.

«Loomulikult, härra Lucas. Kui see teie tööd kergendab.»

«Härra Lacrosse ütles mulle, et te räägite ka saksa keelt.»

Järgnes vaikus.

«Madam...»

«Jah.»

«Ma ütlesin...»

«Kuulsin seda. Ma räägin ka saksa keeles. Aga mitte... mitte meeleldi. Palun, ärge olge pahane. Mul on selleks oma mõjuvad põhjused.»

«Ma mõistan.»

«Te räägite suurepäraselt prantsuse keelt, härra Lucas. Räägime omavahel prantsuse keeles, jah?»

«Meelsasti. Millal?»

«Oodake... Homme kell kümme tuleb siia keegi, keda ma maalin...» Rääkimise ajal kuulsin nõrka meeshäält. Ma mõtlesin, et see pidi olema uudistelugeja. «Kas sobib kell üheksa?»

«Muidugi. Kui see teie jaoks pole liiga vara...»

«Oi, mina tõusen alati väga vara. Niisiis kell üheksa. Mu aadress on...»

«Résidence Cléopâtre, Montrouge'i avenüü, A blokk, neljas korrus, ma tean.»

«Hästi. Ma ootan teid kell üheksa. Soovin teile meeldivat õhtut.»

See viimane lause lõi mind pahviks ja mõjus mulle hästi.

«Ma soovin teile sedasama,» ütlesin. Aga ta oli juba telefonitoru ära pannud.

Istusin seal ja vaatasin oma paljaid varbaid ja mõtlesin järele, millal viimati oli keegi mulle ilusat õhtut soovinud. Siiski ei tulnud see mulle meelde. See pidi olema juba väga ammu. Mulle meenus vannivesi. Vann oli peaaegu täis. Paistis, et olin istunud seal üsna kaua, ilma et oleksin seda märganud. Võtsin kuuma ja külma vanni, hõõrusin end korralikult kareda käterätiga, pakkisin oma kohvrid välja, viisin pesu ja ülikonnad magamistoa suurtesse peegellükandustega seinakappidesse. Telegrammikoodi ja oma paberid panin kõrvale, ma pidin nad viima hotelli seifi.

Tellisin õhtusöögi oma tuppa, sest galaõhtule oli tulnud väga palju inimesi ja ma tahtsin meelsamini üksi olla. Sõin suurepärase õhtusöögi. Pärast seda, kui kelner oli serveerimislaua minema lükanud, heitsin alasti laiale voodile, panin käed pea alla ja mõtlesin kurvameelsele Louis Lacrosse'ile ja ta kartlikkusele. Kindlasti polnud ta argpüks, ta näis vaid olevat teada saanud, kellega tal tegemist oli, ja see kohutas teda. Tõtt öelda kohutas see ka mind.

Voodi kõrval olev telefon helises, samuti ka aparaat salongis. Haarasin öölaualt telefonitoru.

«Jah?»

«Tere õhtust, härra Lucas,» ütles naishääl. Hetke uskusin, et ma kuulen Angela Delpierre'i häält, aga see oli teine hääl.

Ta rääkis tasa. «Teie ei tunne mind, härra. Ma arvan, et võiksin teile midagi huvitavat rääkida.»

«Kes te olete?»

«Mul on midagi müüa.»

«Mida?»
«Tõtt.»
«Tõtt mille kohta?»
«Seda te ometi teate, härra.»
«Pole mul aimugi.»
«Miks olete siin? Mul on müüa see tõde, mida te otsite, härra!»
«Kust te helistate?»
«No niisiis. Ühest hotellihalli telefoniputkast. Tulete te alla?»
«Jah,» ütlesin ma. «Kuidas ma teid leian?»
«Istun baaris. Leti ääres. Mul on mustad juuksed ja must kleit, mille seljal on sügav väljalõige, ja ma mängin punase roosiga.»

15

Panin selga tumesinise ülikonna, valge särgi ja sinise lipsu, võtsin kaasa kõik dokumendid ja sõitsin liftiga vestibüüli. Läksin vastuvõttu ja palusin seifi. Mind viidi suurde ruumi, kus oli väikeseid ja väga suuri seife. Küsisin väikese seifi, panin sinna oma paberid ja kirjutasin alla võtme eest.

Möödusin kahest suurest saalist, kus tantsiti. Väljas seisid lobisedes külaliste autojuhid. Baar oli väga täis. Seal mängis nüüd ainult kolmemeheline orkester igihaljaid lugusid. Valgustus oli tuhmivõitu. Märkasin leti ääres musta sügava seljadekolteega õhtukleidis naist, kes punase roosiga asjatas. Ta istus leti ühes otsas. Minu ametis õpib aja jooksul inimesi tundma ka siis, kui nad väga teesklevad. See seal istuv oli libu. Tõsi, luksuslibu, kindlasti *poule de luxe,* aga igal juhul libu. Mees, kellega ta vestles, suudles ta kätt ja kadus tantsivate paaride sekka. Läksin roosiga naise poole. Väike orkester mängis «Tea for two».

Jõudsin leti juurde.
«Halloo,» ütlesin.
«Halloo,» ütles roosiga mängiv naine. Ta oli võib-olla

kolmekümneaastane ja nägi hea välja, aga mitte väga hea. Päris kena oli ta niikaua, kuni ei naernud. Naerdes paistsid ta viletsad hambad. Ta oli harjunud ainult naeratama, aga sellest hoolimata võis mõnikord hambaid näha.

Istusin vabale pukile tema kõrval ja küsisin, kas võin talle midagi tellida. Ta ütles, et ta tahab viskit *on the rocks* ja nii tellisin ma kaks, ja kui need tulid, tõstsime klaasid.

«Tõe terviseks,» ütles naine, kellel oli roos ja viletsad hambad.

«Kui teie seda soovite,» ütlesin. Jõime mõlemad. Minu kõrvalt pukilt libises maha üks mees ja sellele istus teine ja tellis pool pudelit šampanjat. Ta oli pikk ja kõhetu ja tal olid hõredad heledad juuksed ja arm vasakul oimul. Ta oli viiekümnendate keskel ja tal oli seljas peen smoking.

«Niisiis, kuidas teie nimi on?» küsisin tüdrukult.
«Nicole Monnier,» vastas ta.
«Kust te teadsite, et elan siin?»
«Üks sõber ütles mulle.»
«Ah nii,» ütlesin.
«Mida see «ah nii» tähendab?»
«Hüva.» Olin kärsitu, sest ei uskunud enam, et mul oli maksnud riietuda ja alla tulla.
«Whenever we kiss, I worry and wonder», mängis orkester nüüd.
«Niisiis, palun, te tahate tõtt müüa?»
«Jah,» ütles Nicole.
«Kui palju see maksab?» küsisin mina.
«Oi, kaunis palju. See on väga väärtuslik tõde.»
«Kui palju?» küsisin ja olin selles päris veendunud, et tal üleüldse polnud midagi müüa. Kohe seejärel ei olnud ma seda enam.

Ta nimelt ütles: «Väga palju, kuigi mitte päris viisteist miljonit, mis teie kindlustuskompanii nüüd peab välja laduma.»

Kõigi nende aastate järel võib mõnikord siiski veel eksida.

«Kust te teate....

«Tsss,» ütles ta ja tegi peaga liigutuse.

Pöördusin ja müksasin samas kõhetut meest, kes oli tellinud šampanjat.

«Kas me räägime teie jaoks küllalt kõvasti?» küsisin ma järsult.

«Jätke mind ometi, palun, rahule,» ütles ta leebelt.

Pöördusin jälle Nicole'i poole.

«Nagu näete, siin ei ole võimalik,» ütles ta tasa. «Teil tuleb tulla minu poole. Seal on meil rahu.»

«Millal?»

«Mina kaon nüüd. Jääge veel tunniks ja võtke siis takso. Panen visiitkaardi oma käe alla. Pange te oma käsi selle peale ja mina tõmban siis oma ära.»

Hetke pärast oli väike kaart mul käes. Nicole tõusis. Kummardusin. Ta läks väljapääsu poole. Kõhetu mees vaatas talle järele. Istusin ja tellisin veel ühe viski. Sealjuures vaatasin oma käekella. See oli kolmveerand üksteist. Märkamata süütasin jälle ühe sigareti, nõjatusin taha ja vaatasin tantsijaid. Nende seas oli paljusid, kes paistsid väga armunud paaridena ja tantsisid tihedalt üksteise vastu liibudes vanade meloodiate rütmis. Kõhetu mees, kellel oli arm oimul, lahkus umbes veerandtunni pärast.

Ka siin kandsid peaaegu kõik mehed smokingit, ainult vähesed tumedaid ülikondi nagu mina. Karin ei olnud mulle smokingit kaasa pakkinud. Ma istusin seal vaikselt ja jõin pikkamisi ja suitsetasin pikkamisi veel kaks sigaretti ja kuulasin õrna muusika ja tundsin ennast väga hästi. Baarides tundsin end alati otsekohe hästi ja koduselt, kogu maailmas, sest enamik baarimehi on kenad ja kena on enamasti ka atmosfäär. Siin olid baarimehed eriti kenad. Loomulikult on ka viletsaid baare ja kehvi baarimehi, aga tegelikult väga vähe.

Jõin veel viskit ja mõtlesin, et ma võib-olla oleksin siiski veel kord noor ja terve, aga mind ei kurvastanud, et ma ei olnud kumbagi. Orkester mängis lugu Moonglow filmist Picnic ja ma mõtlesin Hellmanni jahile, mille nimi oli olnud Moonglow ja mis oli õhku lennanud, ja mõtlesin veel, et laul oli nüüd justkui leinamuusika lahkunutele, kellest

keegi ei teadnud, kas nad olid olnud kurjategijad või korralikud inimesed. Siiski, seitsmeliikmelist meeskonda võis üsna kindlasti korralikeks pidada. Seitse viie vastu, kui Hellmann ja ta külalised olid olnud kurjategijad, mis ei olnud absoluutselt kindel. Aga isegi kui see oleks olnud kindel, polnud see mingi halb suhe. «Milline mõttetus,» mõtlesin ja tellisin veel viskit ja mõtlesin siis veel ainult viskile. Milline meeldiv jook see oli. Milline erakordselt meeldiv jook.

16

«Bernard'i avenüü,» ütlesin taksojuhile. «Résidence de Paris, C blokk.»

«Kombes, härra,» ütles ta ja hakkas sõitma. Tal oli suur Chevrolet. Kell oli nüüd kolmveerand kaksteist öösel. Aadressi olin saanud Nicole'i visiitkaardilt, kus lisaks nimele ja täpsele aadressile oli mainitud ka linnaosa — Le Petit Juas.

Me sõitsime piki Croisette'i tükk maad edasi kuni Serbes'i tänavani. Juht pööras sinna järsult. Vaatasin aknast välja ja püüdsin tänavapilti dešifreerida, sest soovisin kiiresti nagu alati linna tundma õppida. Sõitsime üle Antibes'i tänava, kus üks äri teise kõrval asus, möödusime väikesest inetust Cannes'i peajaamahoonest ja jõudsime suurele Carnot' bulvarile, mida mööda juht põhja suunas sõitis. Laial armatuurlaual oli väike ja helendav kompass, nii sai ilmakaari jälgida. Jõudsime väljakule, mille ääres oli peatulevalvepunkt, kaarega vasakule St. Jeani avenüü ja siis Bernard'i avenüü.

Siis olime luksusrajoonis. Résidence de Paris oli üks paljudest arhitektuuriliselt osaliselt väljapaistvalt õnnestunud toredatest kindluselamutest, mis kerkisid nõlvadel kesklinnast kõrgemal ja mis andsid Cannes'ile ilme. Nendes residentsides elas kindlasti sadu inimesi — suurimas komfordis. Majad asusid alati haljasaladel, mõned lausa suurtes parkides. Nii ka Résidence de Paris. Taksojuht jättis mind

C-korpuse ette. Siin oli tal võimalik parkimisplatsil ümber pöörata ja tagasi sõita. Hoone oli tohutu suur. Selles pargis kasvasid palmid, seedrid ja küpressid. Kuu paistis ja ma vaatasin alla tuledes linnale ja kaugele merele ja sadamale ja seal olevaile paljudele tuledele. Õhk oli nüüd värskem. Hingasin sügavalt. Läksin piki basseini äärt C-korpuse valgustatud sissekäigu poole. Olin peaaegu kohale jõudnud, kui märkasin kahte tüüpi. Nad olid seisnud kahe palmi taga ja kargasid nüüd mulle kallale. Üks väänas mu käed selja taha ja hoidis mind kinni raudse haardega, teine surus mu nina kinni, nii et pidin avama suu ja ta pistis sinna märja kaltsu. Selle tüübi ma tundsin ära. See oli sama, kes õhtul palus minult tuld, mees, kes oli olnud natuke liiga sõbralik ja ülemäära ilus. Liiga ilus oli ta veelgi. Tropp suus, ei saanud ma teha piuksugi, kui ta nüüd hakkas mind peksma — diafragmasse, kõhtu ja veel allapoole. Ta lõi kõigest jõust ja laialt lahmides. Sel ajal ei olnud siin üleval ühtegi teist inimest näha. Meestel oli kiire. Liiga ilus mees oli higine. Ja mina ka. Mul oli tunne, et mu keha lõhkeb ja sisikond valgub välja. Kogu lugu ei kestnud kindlasti kolme minutitki, siis olin küps. Kaotasin teadvuse.

17

Teadvusele tulles lamasin seliti murul ja esimeste hingetõmmetega tundsin, kuidas mul iiveldas. Tõmbasin kaltsu suust ja okendasin rängalt. Siis püüdsin püsti tõusta, aga mu põlved ei kandnud mind. Lohistasin end neljakäpukile suure ujumisbasseini ühe kraani juurde, kust pidevalt värsket vett voolas. Loputasin suud ja hoidsin pea veejoa all, kuni see jääkülmaks muutus. Samal ajal hingasin väga lühikeste tõmmetega ja mul oli hirm, et kaotan jälle teadvuse. Mu keha oli põrgulikult valus. Istusin. Kõik mu taskud olid tühjad ja mõnedel rippus vooder väljapoole. Minu taskutes ei olnud muud kui taskurätt ja neli kümnefrangilist rahatähte.

Puhkisin näo kuivaks ja tõusin. Varisesin uuesti maha. Proovisin veel korra. Kolmandal korral jäin kõikudes seisma. Nagu purujoobnu vankusin käega kõhtu hoides C-korpuse sissepääsu poole. Mul oli ikka veel tunne, et võin iga hetk uuesti maha kukkuda. Kobasin aeglaselt mööda valget majaseina. Sissekäigu klaasuks oli lahti. Seal oli väga ere valgustus. Nägin lifti ja sõitsin kuuendale korrusele. Mäletasin, et Nicole'i visiitkaardil oli märgitud kuues korrus. Lift peatus. Ma pigem kukkusin kui astusin sellest välja. Esik... Kolm ust. Kaardil oli nimetatud korter 612. Siin see oli. Uksel ei olnud nimesilti. Helistasin. Ei kõppugi. Helistasin uuesti. Ei midagi. Helistasin ja hoidsin kogu aeg sõrme nupul. Umbes paari minuti pärast kuuldus teisel pool ust vihane mehehääl. Hääl tugevnes. Uks tõmmati lahti. Kuna olin ühe käega sellele toetunud, tuikusin ukse avanedes ettepoole otse sihvaka mehe käte vahele. Mees oli umbes neljakümnene ja ta näis väga kodanlik: tal olid väga hõredad juuksed ja sinipunatriibuline pidžaama ja paremas käes hoidis ta püstolit. Püstolitoru surus nüüd otse mu kõhtu.

«Selline sitavares,» ütles mees ja tõukas mind endast eemale. Ta oli väga tugev. Lendasin vastu koridori seina. Püstolit hoidev mees vaatas kahtlustavalt, kuidas ma vaarusin vastu seina ja püüdsin, sõrmed harali ja käed pooleldi laiali sirutatud, tuge leida, et mitte kukkuda.

«Pange too riistapuu ära,» ütlesin, sest ta sihtis ikka veel mu kõhtu.

«Selles ümbruses murtakse igal ööl sisse,» ütles mees pidžaamas. «Nii peame me ise end aitama. Mul on relvaluba. Ma võin lasta teid kõhtu ja siis veel kord seina. Politseile ütlen, et tulistasin enne hoiatuslasu seina ja siis teid, kuna tulite uuesti kallale.»

«Lõpetage see rumalus. Ma ei ole murdvaras.»

«Seda ütlete teie.»

«Kas murdvaras helistab uksekella?»

«Võib-olla on teil kaaslasi, kes tulevad vahepeal katuselt rõdule...» Ta pöördus ja vaatas eredalt valgustatud suurde

elutuppa. Seal ei olnud näha mingit liikumist. Ta vaatas jälle mulle otsa.

«Jah, aga välisuks oli ju lahti?» küsisin.

«Olgu, te pole siis murdvaras, kas olete juua täis?»

«Ei.»

«Kaifis?»

«Ka seda mitte.»

«Kuidas te üldse välja näete? Märg ja porine. Mis teiega lahti on?»

«Mind peksti läbi. Siin maja ees.»

«Millal?»

Vaatasin kella. See oli viis minutit üle ühe.

«Võib-olla umbes veerandtunni eest. Ei, pool tundi tagasi, oodake...» Vajusin aeglaselt piki seina põrandale. Mul oli jälle väga suur nõrkus.

«Ma kutsun politsei...»

«Ei.»

«Igatahes. Loomulikult! Siin on vaja politseid!»

«Kulub pool tundi, enne kui nad tulevad. Ja nad ei leia ka enam midagi.» Ma ei tahtnud mingit politseid, mingit avalikustamist. Mitte praegu. «Palun andke mulle midagi juua,» ütlesin ma.

«Konjakit?»

«Jah.»

Ta jooksis ära ja tuli tagasi, käes suur klaas, mis oli pooleldi konjakit täis. Jõin sõõmu ja mind ajas hirmsasti iiveldama. Ja siis jõin klaasi tühjaks ja lõpuks selle järel mu enesetunne paranes. Sain jälle jalgadele.

«Mida te minust tahate?» küsis pidžaamas mees. «Mu nimi on Danon. Alain Danon.»

Ta vaatas mind, aga ma ei ütelnud oma nime, ütlesin:

«Tahaksin rääkida preili Monnier'ga. Nicole Monnier'ga.»

«Kellega?»

«Preili Nicole Monnier'ga. Ta elab siin.»

«Siin elan mina. Mis selle persooni nimi oli? Monnier? Pole kunagi kuulnud.»

«Ta peab siin elama. Tema visiitkaardil on korpus, korrus, korter 612. Ta ootab mind. See on ju korter 612.»

«On. Aga siin ei oota teid keegi.»

«Aga kaardil oli see aadress.»

«Näidake.»

«Mul ei ole seda enam. Mehed, kes mind peksid, tegid mu taskud tühjaks.»

«No kuulge nüüd...»

«Ausõna. Nad on mult ka kaardi ära võtnud.»

«Te olete välismaalane? Sakslane?»

«Jah.»

«Mida ta tahtis, see... see...»

«Monnier.»

«... teilt see Monnier?»

«Mulle midagi müüa,» ütlesin.

«Mida?»

«Tõtt.»

«Mis tõtt?»

«Seda ma ei tea.»

Ta uuris mind uuesti umbusaldusega.

«Kuulge nüüd, mina ei usu teid ja teie ei usu mind. Ma viin teid kogu korterist läbi. Vaadake siis, kas leiate oma Nicole Monnier'.»

Ta juhtis mind läbi terve korteri. See oli väga suur ja sisustatud antiikmööbli, vaipade ja gobeläänidega. Kaks magamistuba. Ühe seinad ja lagi olid kaetud peeglitega. Laepeeglit võis reguleerida nööri abil. Voodi üks pool oli segamini. Ta viis mind ka mõlemasse tualetti ja kööki.

«Noh, kas olete nüüd rahul? Kas võin nüüd jälle magama minna? Ma pean varakult tõusma.»

«Aga ma ei mõista seda...»

«Kui teie olete puhas poiss, siis see naine ei olnud. Lõks. Lõpuks on teid siin vaese omaks pekstud ja paljaks röövitud, eks ole?»

«Hm.»

«Mina leian, et kõik on klaar. Kas teie ei leia?»

«Hm.»

«Te peate selles linnas ettevaatlikum olema.»

«Kas te telliksite mulle takso?»

«Loomulikult.. Ta tegi seda. «Tuleb viie minuti pärast,»

ütles ta telefonitoru ära pannes. Ta tõmbas suure akna rasked kardinad kõrvale. Me all paistsid linnatuled ja tuled merelt.

«Tore vaatepilt, kas pole? Elan kaheksa aastat siin ega ole jõudnud sellest küllastuda. Suurepärane linn. Aga mitte ohutu. Seda te ju ise kogesite.»

«Hm.»

«Raha,» ütles Danon. «Kui palju miljardeid ja veel miljardeid teeb see välja, kui lugeda kokku rahajõmmide varandus. Ei ole ime, et meil on nii suur kuritegevus.» Ta võttis ajalehe. «Nice-Matin», lugesin ma. «Vaadake. Iga päev eriveerud. Terve lehekülg. Kuhu eelmisel ööl sisse murtud. Kelle auto varastatud. Kellele kallale tungitud. Kui palju mootoreid paatidest pihta pandud. Iga päev niisugused veerud. Ja sellest hoolimata maailma ilusaim linn. Minu arvates paradiis. Ma ei saaks enam mujal elada. Kas mõistate?»

«Oo-jaa,» ütlesin. «Kindlasti. Vabandage segamise pärast. Lähen juba alla ja ootan all taksot.»

«Kuidas soovite. Ärge olge minu peale pahane... Siin peab tõesti olema ettevaatlik. Minu juurde on juba kaks korda sisse murtud. Sellepärast ongi mul relvaluba. Kas teil on?»

«Ei ole.» Mul ei olnud tõesti. Mul pole kunagi relva olnud.

«Veel konjakit?»

«Ei,» ütlesin ma ja läksin ukse poole. Nüüd suutsin jälle kuidagimoodi kõndida. Vabandasime vastastikku. Danon pakkus end vastutulelikult mind liftiga alla saatma. Ma keeldusin. Sõitsin üksinda. Takso ootas juba.

«Majestic,» ütlesin ja vajusin tagaistmele.

«Kombes, šeff.»

Kui jõudsin pärale, oli pidu veel täies hoos.

Läksin portjee juurde ja palusin numbri võtit.

«Kui kaua see veel kestab?»

«Kella kolme või neljani, seda ei tea keegi kunagi, härra Lucas. Kas tahate nüüd ka seifi võtit?»

«Ei,» ütlesin. «Las see olla seal, kus ta on.»

Enne minekut olin pannud peaaegu kogu raha, passi

ja kõik muu taskutest seifi. Seifi võtme olin andnud portjeele ja palunud teda hoida seda hotelli suures rahakapis. Te õpite midagi, kui olete selles ametis piisavalt kaua. Kui ei õpi, pead peagi maksma kallist kooliraha. Andsin portjeele kakskümmend franki ja sõitsin oma korterisse. Riietusin lahti. Ihul oli juba värvilisi laike. «Homme näeb see uhke välja,» mõtlesin ja siis tuli mulle meelde, et oligi juba homme. Vannist läksin magamistuppa, tõmbasin ribakardinad üles ja läksin voodisse. Nägin tulesid merel ja piki Estéreli mäge. Laevadel olid punased, rohelised ja sinised lambid.

Üsna vaikselt kostus minuni kapellimuusika ühest ballisaalist. Lamasin seliti ja mõtlesin punasele roosile, millega Nicole Monnier oli mänginud baaris. Alain Danoni korteris, kes ütles, et ta pole kunagi kuulnud Nicole Monnier'st, olin ma ka punast roosi näinud. Paljude peeglitega magamistoa ühes nurgas pooleldi väikese kapi varjus. Loomulikult võis see olla ka hoopis teine punane roos.

Järgmisel hommikul oli väga palav ja õhk võbeles mu salongi akna ees, kui jõin teed ja suitsetasin esimese sigareti. Tegin ikka veel katseid mitte suitsetada, aga nüüd olin liiga pingul ja erutatud. Igal juhul püüdsin vähemalt mitte enam nii palju suitsetada. Arsti poolt mulle määratud tablette võtsin korrapäraselt. Mu keha oli muutunud violetseks, roheliseks ja kollaseks ja mul olid vastikud valud. Riietusin kõige õhemasse ülikonda, aga kui siis kell üheksa helistasin Angela Delpierre' korteri uksekella, oli mu särk kleepunud ihule ja olin higist läbimärg. Ilmastikuvahetus ja valud kurnasid mind kõvasti. Olin väsinud, pea pööritas ja ma olin vana. Jah, väga vana.

Uks avanes.

«Härra Lucas?» ütles noor naine, kes nüüd mu ees seisis. Ta oli sama pikk kui mina, tal olid säravalt punased juuksed, väga suured pruunid silmad, pikad siidised ripsmed

ja kitsas nägu kaunilt kaarduva suuga. Tal olid jalas lühikesed sportpüksid ja seljas kerge roheline pluus, mille hõlmad olid sõlmes rinna all. Tal ei olnud kingi. Tal oli väga ilus pikkade jalgadega keha. Ta nahk oli sügavpruun. Ta naeris ja siis paistsid ta täiuslikult ilusad hambad. Ta silmis püsis nukrusevari ka siis, kui ta naeris. See nukrus oli esimene, mis mind liigutas, kui esmakordselt nägin Angelat.

«Ma ei pea teid kaua kinni,» ütlesin väikesesse halli astudes. «Mul on ainult paar küsimust.»

«Võite küsida tund aega, härra Lucas. Ütlesin ju, et klient tuleb portree pärast alles kümneks. Mu jumal, te olete ju täiesti läbimärg! Võtke kohe kuub ära. Võtke lips ära! Te ei saa niimoodi ringi joosta, te saate ju rabanduse!»

«Võtsin valed riided kaasa,» ütlesin kuube ja lipsu ära võttes. Ta riputas need riidepuule.

«Võtke kingad ka ära,» ütles Angela Delpierre. Ta rääkis rahulikult ja väga asjalikult ja enesekindlalt.

Kõhklesin.

«No võtke juba!»

Võtsin kingad ära.

«Lähme terrassile. Siin ülal on alati natuke tuult,» ütles Angela ja läks juba ees. Möödusime stuudiost, mille uks oli lahti. Nägin maale ja maalimispukke. Siis järgnesin Angelale läbi suure elutoa, mis oli sisustatud kaasaegselt heledates värvitoonides. Üks sein oli põrandast laeni täis raamatuid. Selle vastas nägin riiulit, kus oli vähemalt viiskümmend igasugusest materjalist ja igas suuruses elevanti, väga väikeseid ja väga suuri, kõigil londid püsti. Peatusin hetkeks. Kõige ilusam oli minu arust väga väike eebenipuust elevant. See oli paks ja jättis lõbusa mulje. Mõtlesin oma elevantidele Düsseldorfis, aga vaid hetke, sest Angela käis väga kiiresti ja minu ihu tegi mulle käies valu. Elutoas oli suur televiisor. Läksime läbi talveaia, kus õitses palju potililli, ja märkasin teist televiisorit. Angela märkas mu pilku.

«On veel kolmaski, köögis. Olen televiisorinarr. Eriti

uudiste pärast. Ma pean alati kõike kuulma. *Télé-Midi, Télé-Soir, Télé-Nuit, 24 Heures, Information Première* ja *Information Dernière.* Lihtsalt kõike. Nii esimest kui ka teist kanalit. Ja lisaks veel Monte Carlo. Kui ma uudiste ajal pean minema toast teise, kuulen edasi.» Ta naeris. «Stuudios on neljas vastuvõtja. Hullumeelsus, eks?»

«Natuke,» ütlesin. «Võib-olla.»

Astusime terrassile ja ma tõmbasin hinge. See terrass, mis piiras nähtavasti kahte külge väga suurest korterist, oli kindlasti nii suur nagu kaks kolmandikku korterist. Ma ei olnud eluski veel nii suurt terrassi näinud. Ja veel kunagi nii palju ja nii hästi hooldatud lilli ühelgi terrassil. See terrasski oli sisustatud nagu tuba. Seal oli diivaneid, laudu, korvtoole ja tohutu päikesevarju all puhkenurk ja kiiktool. Terrassi põrand oli sinisest ja valgest kahlist. Korter oli ülemisel korrusel. Sellest hoolimata oli ühele küljele kõrge ristuvatest valgetest lattidest puuvooderdis monteeritud. Puud ei olnud peaaegu nähagi, sest lattidel põimusid luuderohi, valgeõieline roheliste lehtedega jasmiin ja bugenvillead, need okkalised, väikeste ovaalsete igas varjundis punaste, violetsete ja oranžide õitega ronitaimed. Taimede juured olid pikkades kastides vooderdise jalamil. Seal olid suured kõhukad keraamilised kruusid, ma arvan neid kutsutakse Ali-Baba-kruusideks. Neis kasvas suurel hulgal väikeseid valgeid ja violetseid petuuniaid ja punaseid, valgeid ning siniseid geraaniume. Ali-Baba-kruusidel olid külgmised avad nagu tillukesed taskud. Neist võrsusid erinevates värvides pisitillukesed roosid. Angela märkas taas minu pilku.

«Nende väikeste rooside nimi on Surprise,» ütles ta. «Teate, ma olen ka lillede järele hull.»

«Nagu minagi,» ütlesin ja vaatasin laudadel olevaid suuri vaase punaste ja oranžide gladioolidega, savinõudest kikitavaid valgeid ja kollaseid karikakrakimpe ja puunõudes kasvavaid väikeseid mände ja teisi ilupuid. See terrass oli nagu lilleturg. Nägin lauakest kärpimiskääridega, taimekaitsevahendite, pihusti ja muu taolisega, ja nägin kastevanne ja voolikut. Puuvooderdisele oli jasmiinide ja

bugenvilleade vahele pandud kirjuglasuurilisi keraamilisi linde — fantastilisi olendeid, üks metshani, tuvi, liblikaid.

«Need ostsin ma Vallaurises,» ütles Angela. See naine vaatas mind teraselt. See oli muidugi märk tema elukutsest. «See pole kaugel siit. Seal toodetakse vana provintsi traditsiooni järgi pottsepakaupa. Umbes 1950. aastast alates ja Picasso, Pignoni ja Prinneri mõjul on Vallauris kindlasti saanud kuulsaimaks kunstkeraamika keskuseks maailmas.» Ta rääkis nii loomulikult ja siiralt, et unustasin oma valud ja hingasin sügavalt värsket õhku, mis siin üleval tõepoolest liikus. Angela silitas üht tuvi. «Selle kinkis mulle Picasso,» ütles ta. «Loomulikult olin ma selle üle väga õnnelik ja uhke, et ta mulle niisuguse kingituse tegi. Mida soovite juua? Mõnda mahla? Apelsini? Või ehk meelsamini toonikuvett? Või Bitter Lemoni?»

«Bitter Lemoni,» ütlesin mina.

«Üks hetk!» Ta lippas paljajalu korterisse. Astusin terrassi rinnatise juurde, kust avanes vaade merele. Olen oma elus näinud palju ilusaid linnu ja maastikke, aga mitte kunagi midagi taolist.

Sügaval minust allpool oli Cannes oma residentside, tänavate, vanade majade ja kirikutega. Õieti oli mul piiramatu vaade merele. Vasakule nägin ma kuni taamal oleva Antibes'i neemeni, paremale — Estéreli mäestikuni. Ma nägin kogu hiigelkääru, kus Cannes asus. Ma nägin palmiaedu ja lilleaasu residentside vahel, nägin Vana sadamat ja vasakul teist, ilmselt uut. Seal oli ankrus väga palju ja osalt väga suuri jahte. Eredas päikesepaistes särasid kõik linna majad valgetena. Meri, kus nüüd endiste laevade kõrvale oli üks Ameerika hävitaja ankrusse heitnud, oli sügavsinine. Ma nägin purjepaate ja jahte ning mootorpaate, mis jätsid enda taha valge vahujälje. Taevas oli merevärvi ja nad mõlemad kadusid lõpmatusse... jah, lõpmatusse. Üks lennuk lendas natuke kaugemal juba üsna madalal. Ei olnud kuulda mingit müra. Lennuk oli maandumisel Nizza kohal. Ta oli väga suur.

«Selle sadama nimi seal vasakul on Port Canto,» kostis

Angela hääl mu taga. «Kõik jahid jäävad seal ankrusse. Veidi veel kaugemal on Palm Beach.»

Pöördusin. Angela ulatas mulle uduse klaasi.

«Bitter Lemon. Jää ja tüki sidruniga. Kas sobib nii?»

«Suurepäraselt.»

Ta ise jõi greipfruudi mehu.

«Siin üleval on imepärane.»

«Jah,» ütles ta. «Mulle meeldib see väga. Päeval ja öösel, hea ja halva ilmaga. Olen alati siin vabas õhus, nii palju kui võimalik.»

«Seda on teist näha.»

Ta naeris.

«Kui mul tööd poleks vaja teha, veedaksin kõik päevad siin. Ainult siin väljas.» Ta seisis päris mu lähedal ja ma tundsin esimest korda ta naha värsket lõhna. Angela ei kasutanud mingit lõhnaõli. «Istuge, palun. Päikesevarju alla. Teil ei ole midagi peas. See on ohtlik.» Ta pani pähe valge linase mütsi ja valis tooli, mis oli päikese käes. «Mulle ei tee see enam midagi. Sellest hoolimata kannan ma siin alati midagi peas. Täna läheb väga palavaks. Mida tahate teada, härra Lucas?»

«Kõike, mida võite rääkida mulle Herbert Hellmannist.»

«Seda pole kuigi palju.» Ta naeratas mulle. Ta silmanurkadesse tekkisid väikestest voltidest kiired. «Tutvusime temaga tema õe kaudu. Olen neid mõlemaid maalinud. Õde varem. Venna portree oli kaua aega siin minu juures. Kui ta nüüd möödunud nädalal siia saabus, ütles õde kindlasti talle, et ta pilt, mis ei olnud veel päris valmis, on ikka veel minu juures. Nii tuli ta siia. Kokku kolm korda. Iga kord tunniks või paariks. Nüüd on portree valmis, kuid härra Hellmann on surnud. Ma pean kindlasti ta õele helistama.»

«Kas võiksin portreed korraks näha?»

«Loomulikult.» Ta tõusis kohe ja läks mu ees korterisse. Ta kõndis imekergelt ja kiiresti, peente graatsiliste liigutustega. Järgnesin talle sokkides. Nüüd valutas mu ihu jälle. Ateljee oli väga suur. Märkasin seal umbes tosinat poolvalmis pilti, määrdunud valgeid maalrikitleid, palette,

d'Initiative peab mind tõenäoliselt üheks Cannes'i tõmbenumbriks.»

«Seda te ju kahtlemata oletegi.»

«Tänan,» ütles ta. «Aga tõtt öeldes olen alles viimastel aastatel sattunud sellesse pöörisesse ja loomulikult olen selle üle väga õnnelik. Te ju mõistate, et saan niimoodi tellimusi. Teisest küljest on see asi neetult kulukas. Vajan riideid ja kingi, sest nendel galadel peab olema väga hästi riietatud. Mul on õnne, teate. Võin kanda kahesajafrangist kleiti ja teised naised vannuvad, et see on maksnud kaks tuhat ja on Puccini looming. Loomulikult on mul ka paar tõesti kallist kleiti. Ja kasukaid. Ja häid ehteid... Panen kõik oma sissetuleku ehetesse. Kui kunagi pean põgenema, võib ehteid kõige kergemini... Ta katkestas jälle.

«Kas olete kunagi pidanud põgenema?» küsisin.

«Nagu ütlesin, tunnen kõiki neid inimesi, välja arvatud abielupaar Sargantana.» Ta ei vastanud mu küsimusele. «Nad tulevad igal aastal siia paariks kuuks. Neil kõigil on siin oma majad või korterid. Trabaud'd elavad siin kolmveerand aastat, muidu on nad Pariisis. Aga kui küsite, kas need inimesed helistasid Hellmannile siia, pean ma valmistama teile pettumuse. Helistajate hääled olid mulle võõrad.»

«Teie vastasite telefonis, hääled küsisid Hellmanni ja te andsite toru temale. Teie ei tea, kellega ta siis rääkis.»

«Ah nii, ei, loomulikult mitte. Ma mõistan. Te arvate, et keegi helistas enne ja siis härra Hellmann rääkis siiski nimekirjas mainitud inimestega.»

«Või ühega nendest. Jah, seda ma arvan. Kas peate seda võimatuks?»

«Minu arvates on see vägagi võimalik,» ütles ta tõsiselt. «Imelik, et ma sellele ei ole üldse mõelnud.»

«Ja te ütlesite, et ta ei saanud nende kõnede tõttu mingit rahu.»

«Ei, ta ärritus iga kord väga. Ta muutus lausa ägedaks. Pärast kõnet oli ta kas väga närviline või päris apaatne. Ta ei tahtnud mulle kunagi öelda, milles oli asi. Loomulikult ma ka ei küsinud seda kunagi.»

«Millal ta siin käis?»

«Ta käis siin kolm päeva järjest,» ütles Angela. «Veel eelmisel nädalal. Siis ta kutsus mind Simoni ja Bienert'i abielupaariga Korsikale. Ma tundsin neid ka.»

«Mida ta mõtles Korsikal teha?»

«Kohtuda ärisõpradega Ajaccios.»

«Mis keeles need telefonikõnelused olid?»

«Inglise keeles.»

«Te räägite inglise keelt?»

«Nagu saksa keelt.»

«Kas võin küsida, millest jutt oli? Või te ei olnud juures?»

«Mu telefonil on väga pikk juhe. Ma võin selle elutoast viia igale poole korteris. Kui töötan, seisab see stuudios. Seal helises ta ka siis alati. Tahtsin välja minna, aga härra Hellmann palus mind jääda. Ma ei saanud vestlusest targaks. Need puudutasid tähtaegu ja midagi, millest härra Hellmann suurima otsustavusega kinni pidas. Mis see oli, seda ma kahjuks ei tea. Tean vaid seda, et ikka ja jälle mainiti ühte sõna — sõna *cover*. Ei, kahte sõna: *cover* ja *coverage*.»

«*Cover*,» kordasin. «*Coverage*...»

«Oodake, ma toon sõnaraamatu...» Ta tormas elutuppa ja tuli tagasi inglise-prantsuse sõnaraamatuga. Pannud prillid ette, surus ta mütsi tugevasti pähe, sest see oli viltu vajunud, lehitses ja luges siis: «*Cover*. Esiteks: peidukoht, tekk, kaitse, kardin, vutlar, koor...» Ta vaatas mind. «On sellest abi?»

«Võib-olla,» ütlesin. «Mul pole aimugi. Palun jätkake.»

«... kate, ümbrik, pilvkate. Teiseks: peitma, katma, peavarjama, salgama, kätkema... Hm?»

Kehitasin vaid õlgu.

«... katma, kaitsma... Kas see pole midagi?»

«Kui ma seda teaksin,» ütlesin. Ta müts oli jälle libisenud laubale. Ta lükkas selle tagasi. Punane juuksekihar langes kõrgele päevitunud laubale. «... *cover in, cover over, cover up... coverage:* kate, selgitus, käsitlus... *cover girl*...»

«Ei, see pole enam see.»

«Aga mis see siis oli? Sõna kordus pidevalt üha uuesti... *cover... coverage*! Millestki muust üldse ei räägitudki.»

«Madam, kas arvate, et plahvatus oli õnnetus või kuritegu?»

«Kuritegu,» ütles Angela kõhkluseta.

«Miks te nii arvate?»

«Härra Lacrosse ütles mulle, et see oli võimas dünamiidiplahvatus.»

«Ah nii, seepärast.»

«Mitte ainult sellepärast. Ka selle seisundi tõttu, milles härra Hellmann oli! Eelkõige selle pärast.»

«Missugune ta seisund oli? Ainult hirm?»

«Ka hirm.»

«Ka tigedus, viha ja kibedus, või kuidas?»

«Kõik kokku koos.» Ta hääl kõlas helisevalt ja meeldivalt. See naine ei tõstnud kunagi häält ega erutunud, ta valitses end alati.

«Kas see võis olla ühenduses telefonikõnedega?»

«Ma mõtlen, et nad olid tingimata seotud. Aga kuidas, seda ma tõesti ei tea. Ja ei ole mingil moel tõestatud, et härra Hellmann vestles telefonis nimelt nende isikutega.» Ta osutas nimekirjale. «Või ühega nendest.»

«Kas ta oli meeleheitel?»

«Jah, isegi nii võib seda küll ütelda.»

«Siis võiks ka ette kujutada, et ta ise tahtis endalt elu võtta?»

«Niisugusel viisil? Ja teisi inimesi surma kaasa haarates? Mitte iialgi! Te ei tundnud härra Hellmanni. Täiesti võimatu! Kui ta oleks seda teinud... ma ei tea, miks, siis oleks ta seda ilma teisi inimesi ohustamata teinud, selle eest võin panna pea pandiks!» Ta vaatas mind mõtliku näoga. «Minust pole kuigi palju abi, või kuidas?»

«Teist on erakordselt palju abi, madam,» ütlesin. Ta naeratas mulle. Minagi naeratasin mehaaniliselt. «*Cover*,» ütlesin.

«Ja *coverage*,» ütles ta.

«Veel viimane küsimus. Kas siiski pole imelik, et kõik

need inimesed tulid Cannes'i enam-vähem ühel ajal — või tegid nad alati nii?

«Ei, nad saabusid päris eri aegadel. Ainult tänavu tahtsid nad pühitseda härra Hellmanni 65. sünnipäeva.»

«Ah nii, jah.»

«Tema õde ütles mulle seda telefonis. Umbes kella üheteistkümne ja kaheteistkümne vahel on nendes ringkondades telefoni suurtund. Kõik helistavad kõigile. Proua Hellmann helistas ka mulle sageli. Et kutsuda mind külla. Või ainult vestlemiseks. Ta pole terve...»

«Ma tean. Kuidas te maalisite tema portreed?»

«Ma pidin minema tema majja. Ta lahkub harva kodunt. Tal on raske käia. Portree on tema kodus.»

«Millal oli härra Hellmanni 65. sünnipäev?»

«Täna,» ütles Angela. «See oleks olnud täna, 13. mail.»

«Tjaa,» ütlesin ja võtsin tema käest nimekirja. «Olen teile väga tänulik. Olete mind tõepoolest edasi aidanud.»

«Ma kardan, et ei.»

«Aga siiski,» ütlesin. Ta naeratas mulle jälle, kui tõusin ja natuke kangelt kummardasin. Jäin tõsiseks. Läksime tagasi tuppa ja edasi väikesesse halli. Sidusin kiiresti lipsu ja tõmbasin kuue selga ja lükkasin kingad jalga. Sealjuures märkasin, et Angela mind vaatas. Lakkamatult.

«Niisiis nägemiseni.» Ulatasin talle käe. Ta ei võtnud seda.

«Härra...» Ta hääl kõlas väga leebelt.

«Jah?» Olin järsku kohmetu.

«Härra Lucas, tahaksin teilt midagi küsida. Aga te ei tohi solvuda, lubage mulle seda. See on hästi mõeldud.»

«Luban. Mida te tahate mult küsida, madam?»

«Kas te naeratate ka mõnikord?» küsis Angela. «Kas te saate naeratada, härra?»

«Ma... ma ei mõista...»

«Naerge,» ütles see omapärane noor naine.

Naersin, valjult ja ebaloomulikult.

«See polnud naer,» ütles ta.

«Siiski.»

«Ei.»

«No loomulikult naeran ma käsu peale halvasti.»

«Jah, muidugi. See oli minu poolt taktitu.»

«Aga üldse mitte. Ma jätan väga jäiga sakslasliku mulje, jah?»

«Mitte jäiga ja mitte saksa.»

«Missuguse siis?»

«Kuulge, härra Lucas,» ütles Angela. «Te võite loomulikult mu ettepaneku tagasi lükata või pidada mind häbematuks või halvasti kasvatatuks. Aga... aga tahaksin seda teile siiski ütelda. Vaadake, asi on nii...»

«Noh, mis on?»

«Jah,» ütles ta jälle ladusalt, «asi on nii, et te olete siia tõepoolest valed ülikonnad kaasa võtnud. Ja ebasobivad kingad. Ma pean õhtupoolikul linnas käima. Uusi värve ostmas ja paari rõivatükki toomas, mis on parandatud minu jaoks ühes rõivaäris Antibes'i tänaval. Olete sümpaatne, härra Lucas, väga sümpaatne.»

«Seda pole mulle veel keegi ütelnud.»

«Jah, ma tean seda.»

«Millest?»

«Ma lihtsalt tean. Härra Lucas, kas lubate, et saadan teid, kui te endale siin uued riided ostate? Nagu näib, peate te siia siiski kauemaks jääma, eks ole tõsi?»

«Jah.»

«Ja naine teab paremini, mis mehele sobib, tal on selleks koolitatud pilk.»

Mina ütlesin: «Ta tahate minuga koos tulla sisseoste tegema? Ostma mulle uusi rõivaid? Ma näin võimatult riietatuna, jah?»

«Te liialdate kohe alati. Ebapraktiliselt, härra. Niisiis?»

«Teie ettepanek rõõmustab mind,» ütlesin ja tundsin äkki südant kloppimas. «Väga, madam, tõepoolest. Aga siis peate lubama, et enne seda kutsun teid sööma.»

«Hea meelega. Ma hoiatan teid. Mul on kohutav isu.»

«Millal tulen teile järele?»

«Ütleksime kell üks.»

«Hästi, niisiis kell üks. Tellin laua Majesticis.»

«Laske mul laud tellida. Kuskil mujal.»

«Hästi. Niisiis kell üks. Ja mina... Ma rõõmustan. Ma rõõmustan väga.»

«Siis olen minagi rõõmus,» ütles Angela. «Kutsun takso. Nende peatuskoht on päris lähedal. Kui jõuate lifitiga alla, on auto kohe seal.» Ta ulatas mulle tugeva käe, mis ka pigistas tugevalt. Vaatasin tagasi elutuppa ja seal olevat riiulit. Ütlesin tobedalt: «Teate, minagi kogun elevante. Teie elevandid meeldivad mulle väga. Eriti see eebenipuust väike naljakas.»

«Kas olete ebausklik?»

«Väga ebausklik.»

«Mina ka.» Ta avas ukse. Läksin lifti juurde, vajutasin nupule ja ootasin, kuni kabiin tuli üles. Sealjuures pöörasin end ringi. Angela seisis pooleldi avatud uksel ja naeris jälle. Püüdsin naerda, aga sellest ei tulnud midagi välja. Korraga tundsin end üsna viletsana, ja ma ei teadnud, miks. Lift tuli. Kui sisse astusin, nägin, et Angela seisis ikka veel seal ja naeris. Siis ta tõstis käe. Mina tõstsin ka ühe käe. Lifti uks sulgus mu järel ja ma vajutasin alakorruse nupule. Lift langes surisedes sügavusse. Selles oli väga palav. Pea kõrgusel oli peegel. Vaatasin end selles ja proovisin naerda. Sellest sündis vaid grimass, ei midagi rohkemat. Järsku valutasid mul jälle need kohad, mis eelmisel ööl läbi kolgiti. Ma olin selle juba täiesti unustanud. Ja äkki ei valutanud enam need kohad, kuhu mind oli löödud, vaid midagi muud valutas kogu mu kehas ja ma ei oleks osanud öelda, mis see oli. Kõige segasem asja juures oli: see oli omapärane magus valu, mis minust läbi voolas, meeldiv, mitte kunagi varem kogetu.

19

«Mõrv,» sosistas Hilde Hellmann käheda häälega vannutavalt. «Loomulikult mõrv. Alatu salakaval mõrv!»

Ta istus sirgelt oma hiiglaslikus rokokoovoodis pooleldi pimendatud väga suures magamistoas. Nüüd nägin minagi, miks mu šeff Brandenburg ja kogu rahvusvaheline selts-

kond teda Briljandi-Hildeks kutsus. Ta kandis voodis sõrmust, kindlasti kahekümnekaraadise pikliku smaragdiga briljantidest ümbritsetud sõrmust. Vasemal randmel oli tal lai smaragdkäevõru, mille kivid olid samuti ääristatud briljantidega, ja kaelas oli tal sinna juurde kuuluv ehe. Ma polnud oma elus iialgi midagi taolist näinud. Kaelaehtel oli kaheksa osa. Iga osa keskel oli suur piklik smaragd ja külgedel ümmarguseks lihvitud briljantidega lehemotiivid. Ees rippusid suur tilgakujuline smaragd ja kaks poolkuukujulist briljanti, mida ühendas ümaraks lihvitud vääriskivi. Ja loomulikult olid Briljandi-Hildel tilgakujulised briljantidest ümbritsetud smaragdkõrvarõngad. Kõik kokku oli kindlasti mitu miljonit väärt. Ja kõike seda kandis Hilde, kui ta kammimata ja minkimata istus voodis. Ta nahk oli väga valge ja ta silmad olid roosad albiinosilmad ja tal oli must parukas, mis oli libisenud veidi viltu, nii et oli näha, et tal vaevalt ühtki juuksekarva peas oli. Tal oli seljas pitsöösärk ja pesus pleekinud heleroheline ööjakk. Ilmselt oli tal külm. Esimest korda võisin natuke vabamalt hingata. Tuba, nagu ka kogu maja, oli konditsioneeritud. Lõhnas magusalt lillede järele.

«Ja milline mõrv,» ütles Briljandi-Hilde.

Olin sõitnud taksoga Angela Delpierre'i juurest, kes elas Californie linnaosas esiteks Louis Lacrosse'i juurde tema büroosse Vanas sadamas, sealt Majesticisse ja alles viimasena siia läände Vallegues'i luksuslinnaossa. Siin asus Hellmannidele kuuluv villa. Taksojuhile oli nimi tuntud ja mul ei olnud tarvis isegi tänava nime öelda. Juht rääkis, et villa kuulus kunagi ühele vene suurvürstile. See asus tohutu suures pargis ja seda ümbritses kõrge müür, mille peal nägin teraspiike, okastraati ja ilmselt elektrooniliselt varustatud signaaljuhtmeid. Ühest väikesest majakesest tuli valges ametivormis väravavaht. Taksojuht andis märku, et ta avaks värava. Värav jäi kinni.

Teenija astus läbi suures väravas oleva väikese värava, mille ta avas võtmega, tuli meie juurde tänavale ja selgitas, et takso ei tohi sõita parki, et ma pean välja tulema. Kell oli kümne minuti pärast üksteist ja Louis Lacrosse'i büroost

olin ma Hilde Hellmanniga kokku leppinud kohtuda kell üksteist. Nukra väikese mehe büroos töötasid kolm suurt ventilaatorit, aga sellest hoolimata olin peaaegu lämbumas. Ma olin juba varahommikul telefoni teel Lacrosse'ile teatanud, et mulle oli kallale tungitud, ja oma elamusest Nicole Monnier' ja Alain Danoniga, ja ta oli lubanud püüda midagi välja selgitada.

«Niisiis?»

Peale Lacrosse'i oli ruumis olnud linastesse pükstesse ja linasesse särki riietunud mustajuukseline päevitunud mees. See oli kaptenleitnant Laurent Viale, prantsuse lõhkeainespetsialist, kelle merepolitsei oli kohale kutsunud. Viale oli umbes kolmekümneviiene. Ta andis mulle lühikese selgituse. Tema uurimuste järgi oli küsimuses kahtlemata kuritegu. Veest oli välja õngitsetud põrgumasina õõnsaid osasid. Kasutatud dünamiidihulgaga oleks isegi France õhku lennanud, selgitas kaptenleitnant Viale. Põrgumasin oli kindlasti masinaruumi paigutatud. Leitud jälgede põhjal uskus Viale suutvat tõestada, missugust dünamiiti oli kasutatud. See viiks meid loomulikult tublisti edasi. Viale elas Nizzas ja ootas, et uurimisinstrument jõuaks kohale. Tema spektromeeter oli katki läinud ja Pariisist pidi lennukiga uus kohale jõudma. Viale ja mina olime otsekohe teineteisele sümpaatsed, ma mõtlesin, et meie koostöö kujuneb heaks.

«Kui saan kõigepealt teada, mis lõhkeainet kasutati, suudan öelda ka, kust see pärit on,» seletas Viale. «Olen siin töötanud kuusteist aastat ja ma olen seda miljööd aja jooksul tundma õppinud.» Proovid ja vrakitükid, mis ta oli oma sõidult katastroofikohale kaasa toonud, olid üksteise kõrval Direction des Affaires Maritimes'i laboratooriumis. Ta näitas mulle riiuleid, mis olid täis väikeseid ja suuri kilde ja riismeid.

«Niisiis?» küsisin Lacrosse'ilt, tulles tagasi laboratooriumist, mille aknad, nagu ma nägin, olid trellitatud.

«Niisiis mitte midagi,» ütles tema masendunult nagu alati. «Danon on kadunud.»

«Mis tähendab «kadunud»?»

«Tähendab, mis tähendab. Ma saatsin paar keskkomissariaadi ametnikku Résidence de Paris'sse». Kui keegi helistamise peale ei vastanud ja ka kojamehel aimugi ei olnud, kus Danon võiks peituda, murdsid ametnikud ukse lahti. Enne seda olid nad toonud läbiotsimiskäsu.»

«Jah?»

«Danon oli läinud ja korter tühi. Seal ei olnud pesu, ülikondi ega kohvreid. Danoni autot ei olnud enam garaažis, keegi polnud näinud teda ära sõitmas. Ta pidi kaduma juba öösel. Me oleme tema kirjelduse loomulikult edasi andnud kõigile politseijaoskondadele ja patrullautodele, ka sandarmeeriapostidele, aga kui tal on viiegi frangi eest mõistust, siis sukeldub ta nüüd alguses tükiks ajaks maa alla peitu.» Lacrosse süütas vana koni abil uue sigareti.

«Miks ta õieti kadunud on?»

«Miks ta ütles, et Nicole Monnier ei ela selles korteris?» küsis Viale.

«Elas ta siis?» küsisin mina.

«Kapid on täis naiste riietust ja naiste pesu ja naiste kingi ja nii edasi.»

«Niisiis kuulus korter siiski temale?»

«Nii vähemalt peremees ütleb. Nicole Monnier oli korteri üürinud ja maksis kõik. Kas teate, see ei olnud mingi erakorter.»

«Aga Danon?»

«Arvatavasti tema sutenöör.» Lacrosse silitas oma Menjou-habet.

«Mis tähendab arvatavasti?»

«Ta võis ka olla üks klient.»

«Klient, kellel oli pesu, ülikonnad, kohvrid ja auto?»

«Miks ka mitte?» ütles kaptenleitnant Viale. «Ta võis seal elada nii kaua kui tahtis ja samal ajal võis tal olla teisi kortereid, võib-olla vale nimede all, kust meie teame? Võib-olla on ta teisigi tüdrukuid jooksutanud.»

«Roos, millest te rääkisite, oli muuseas kadunud,» ütles Lacrosse ja sõrmitses juba uut sigaretti.

«Kas Nicole Monnier on võtnud oma kleidid ja pesu kaasa?»

«Ei. Igal juhul olid kapid täis, midagi ei puudunud. Tal oli võib-olla riideid teises korteris, võib-olla mitmetes teistes korterites. Kui nad nüüd mõlemad osavad on, ei leia me neid nii ruttu.»

«Kas üks neist oli varem karistatud või registreeritud või muidu politseile tuntud?»

«Mitte midagi niisugust,» ütles Lacrosse. «Kas saite mingit informatsiooni Delpierre'i juures?»

Rääkisin kõik, mida Angela Delpierre oli mulle ütelnud.

«Niisiis mitte midagi uut. Soovisin ainult, et sõidaksite ilma eelteadmisteta,» ütles Lacrosse.

«Mida need sõnad *cover* ja *coverage* võiksid tähendada?» küsisin.

«Pole aimugi,» vastas Lacrosse.

«Kate. Hm. Kaetud. Mis te arvate tšekkidest või vekslitest? Nendega seoses räägitakse kattest ja katmatusest, eks ole?» ütles Viale.

«Täpselt,» ütlesin üllatunult. «Teil on õigus. Kas Cannes'ist saab otse Düsseldorfi helistada?»

«Ei saa,» ütles Lacrosse. «Ainult Düsseldorfist Cannes'i. Saksamaalt välja otsevalik töötab, aga ümberpöördult mitte. Seal tuleb teil tundideviisi oodata. Meie telefonivõrk on veidi... no-jah.»

«Tohin ma korraks helistada?» küsisin ma. «Tahaksin nüüd külastada seda Hilde Hellmanni.»

«Aga muidugi,» ütles Lacrosse. Kui ta mind nüüd hüvasti jättis, ütles ta kavala grimassiga: «Palju lõbu teile Briljandi-Hilde juures!»

Sõitsin Majesticisse, võtsin seifist raha ja koodivõtme ja koostasin telegrammi Gustav Brandenburgile. Dešifreeritult kõlas tekst. «Põrkun ikka ja jälle väljenditele «cover» ja «coverage» stop. On neil mingi eritähendus?» Mu kood oli äärmiselt osav ja see andis igaks päevaks nädalas teistsuguse, aga alati näiliselt selgelt mõtteka teksti. Olin saatnud sõnumi kiirtelegrammiga ja sõitnud siis Hilde Hellmanni villasse, kus meid valgetes riietes teenija ei lasknud taksoga väravast sisse...

Niisiis astusin taksost välja, maksin juhile ja järgnesin

teenrile läbi suure värava väikese ukse. Pidin ootama, kuni ta telefoneeris ja teatas minust.

«Teile tullakse järele,» ütles ta lühidalt. Peagi ilmus džiipi meenutav liiklusvahend. Sellel oli päikesekatus ja see nägi tegelikult välja nagu ratastel baldahhiin ja tal oli kaks kinnikruvitud tooli — üks juhi taga ja teine tema kõrval. Juht kandis samuti univormi — helesinist, messingnööpidega ja kuldtressidega. Me sõitsime läbi pargi. Ma vaatasin kella. Me sõitsime tõepoolest viis ja pool minutit. Paiguti oli mets — jaa , see park palmide, küpresside, seedrite ja oliivipuudega oli tõesti nagu mets — nii tihe, et sõitsime läbi lehestikutunnelite, sest vanade puude oksad moodustasid teele katuse. Nägin kivipinke, amoriine, skulptuure ja tohutut ujumisbasseini, kus ei olnud vett. See sätendas pimestav-valgena päikesepaistel. Villa oli ehitatud hispaania koloniaalstiilis. Siin võis näha hästihooldatud peenraid täis lilli. Kastmisseadmed pöörlesid ja piisad moodustasid eredas päikesevalguses vikerkaari.

Sissekäigu juurde viis lai sammastele toetuv ja terrassi kandev portaal, kus oli palju lilli ja metallmööblit. Mind sõidutanud mees viis omapärase sõiduki minema. Kolmas teenija — seekord jälle valges mundris — avas ukse.

«Palun järgnege mulle, härra!»

Läksin tema järel läbi laia marmorpõrandaga halli, mis oli vaipadega kaetud. Seintel rippusid Rubensi, Botticelli, El Greco ja Vermeer van Delfti maalid ning hiiglaslikud gobeläänid. Olen selles kindel, et maalid olid ehtsad. Maja oli nagu tohutu antiikasjade kauplus, täis topitud kõige väärtuslikumat mööblit eri epohhidest: barokki, aga ka renessanssi ja rokokood. Mööbel oli väga ilus, aga ei mõjunud normaalselt. Suurtes põrandavaasides oli väga palju lilli. Maja oli täis nende lõhna. Niššides nägin ma inimesi ja loomi kujutavaid elevandiluust skulptuure. Maalid ja skulptuurid ei sobinud kuigi hästi üldpilti. Kogu toredusest hoolimata ei olnud see kultuurne maja.

Süütasin sigareti. Olin erutatud ja higine ja suitsetasin tugevate tõmmetega. See, mis doktor Betz ütles, oli öelduna kuuldunud kerge, aga see ei olnud kergelt teostatav, seda

nägin ma nüüd. Närisin nagu narr katki kaks nitrostenoni kapslit ja vaatlesin pakse metallilustustega vanu nahkköites raamatuid, mis vedelesid ühel laual. Need olid puude kohta käivad ladinakeelsed raamatud. Ootasin. Süütasin teise sigareti. Kell oli juba kakskümmend minutit üle üheteistkümne. Pool kaksteist avanes uks, millest tuli umbes 35-aastane beeži värvi riietuses mees, kes oli eriti hea välimusega. Ainult ta silmad olid jääkülmad.

«Seeberg,» ütles ta mulle saksa keeles ja ulatas kuuma lõdva käe. «Paul Seeberg. Tere tulemast, härra Lucas. Armuline proua võtab teid otsekohe vastu, ta peab ainult natukene värskenduma. Ta on voodis — šokk, te mõistate. Kohutav juhtum.»

«Jaa, kohutav,» ütlesin mina.

«Olen Hellmanni pangamaja juhataja,» selgitas Seeberg. «Perekonnasõber, kui ma tohin end niimoodi nimetada. Jah, seda ma võin küll. Lendasin siia kohe, kui sain teate õnnetusest. Proua Hellmann oli lihtsalt kokku varisenud. Te vahest teate, et tema ja ta vend armastasid teineteist väga. Väljapaistva arsti tõttu on nüüd halvim möödas. Seetõttu ei tohi te temaga rääkida kuigi kaua ja proua Hellmann ei või mingil juhul erutuda.»

«See ei olene minust.»

«Oo, siiski,» ütles ta leebelt. «Loomulikult oleneb see teist. Te täidate oma kohustust, kindlasti. Aga tehke seda ettevaatlikult, rebimata lahti vanu haavu. Palun teilt seda.»

Kehitasin õlgu. See oli lõhnade maja. Ka Seeberg lõhnas mingi odekolonni järgi.

«Missugust näovett te kasutate?»

Minu üllatuseks rõõmustas mu küsimus teda erakordselt.

««Gres pour homme»,» ütles ta uhkelt. «Ainult siin on seda saadaval. Suurepärane, eks ole? Kasutan seda juba aastaid.»

«Kas teil on pastapliiatsit? Olge nii kena, palun, kirjutage mulle see nimi. Ka tootjafirma.»

«Gres, Pariis.»

«Ma pean ka seda saama,» ütlesin mina.

«Aga meelsasti.» Ta võttis visiitkaardi taskust ja kirjutas

kuldse pastapliiatsiga tagaküljele, mida ma olin temalt palunud.

«Tänan,» ütlesin. «Väga armastusväärne.»

«Aga palun.»

Uks avanes jälle. Sellest astus sisse tugev, aga siiski emalikult mõjuv valgetes riietes halastajaõde.

«Madam on nüüd valmis teid vastu võtma.»

«Kas olete itaallane?» küsisin temalt.

«Olen, härra. Milanost. Ma ei pääse kunagi lahti aktsendist, kuigi olen olnud armulise proua teenistuses juba kuus aastat ja elanud siin Prantsusmaal.» Ta hoidis mulle ust lahti. Astusin poolhämarasse Briljandi-Hilde magamistuppa. Halastajaõde esitles mind.

«Hästi.» Hilde rääkis kange keelega, nagu oleks ta sisse võtnud liiga palju rahustit. «Jätke meid nüüd üksi, Anna. Keegi ei tohi sisse tulla, said aru?»

«Jah, madam.» Uks sulgus.

«Astuge minu juurde, härra Lucas. Võtke endale tool. Jah, see, hästi. Istuge siia mu lähedale, et ma teid näen ega pea nii kõvasti rääkima.» Ta uuris mind teraselt oma roosade albiinosilmadega. Sõrmed libisesid rahutult üle vooditeki.

«Kindlustus. Loomulikult. Mõistan, ma mõistan seda täielikult. Te peate mulle andestama, kui ma...» Ta haaras pitsist taskuräti, pööras pea kõrvale ja nuuksus tükk aega. Ootasin ja nuusutasin magusat lillelõhna, mis ka siin täitis õhku. Äkki pöördus Hilde minu poole. Ta nägu oli sile ja valge ja ta rääkis sosistades ja tungivalt.

«Mõrv. Loomulikult mõrv. Alatu, salakaval mõrv!» Ta nuuksatas ja kordas veel kord: «Ja missugune mõrv!»

«Mida mõtlete sõnadega «ja missugune mõrv»?» küsisin. Mu vasak jalg valutas ja samuti mu vasakpoolne rind. Mitte väga.

«Kuidas teile meeldivad mu smaragdehted?» küsis ta järsku innukalt.

«Suurepärased. Mida tähendab: Ja missugune mõrv?»

«Selle kaelaehte kümnest smaragdist on kaheksa, loomulikult ka see suur pirnikujuline, vande all antud tunnistuse

järgi pärit kaelaehtest, mis kuulus omal ajal tsaar Aleksandrile.»

«Armuline proua, mida mõtlesite märkusega selle mõrva kohta?»

«Te ju teate seda ometi,» ütles Hilde ja sulges pooleldi oma roosad silmad ja naeris veidralt. Ma kohkusin veidi. Aga ma pidin veel rohkem ehmuma. «Te ju ometi teate seda! Te ju ometi peate seda teadma!»

«Aga ma ei tea. Härra Lacrosse ütles, et teie arusaamise järgi tappis teie venna üks ärisõpradest, kes oli väljapääsmatus olukorras.»

«Ah, härra Lucas!» Ta itsitas jälle kohutavalt. «Vaene väike härra Lacrosse. Nii väike, nii palju hirmu, nii palju vastutust! Ma nägin otsekohe, et mul ei ole temaga midagi peale hakata. Siis ütlesin vaid midagi, mida arvasin teda uskuvat.»

«Ja see oli vale?»

«See smaragditilk lõigati välja uuesti tunduvalt suuremast tilgast. Ta kaalub 75 karaati...»

Mina ütlesin: «Ja see oli vale?»

«... ja need kaheksa smaragdi kaaluvad kokku 83 karaati. Ilus, eks ole? Jah, loomulikult oli see vale.» Nüüd Hilde sosistas jälle. «Väga ettevaatlik mees see Lacrosse. Tal on hirm, et teda mässitakse millessegi. *To get involved.* Te saate aru, eks ole tõsi?»

«Jah,» ütlesin mina. «Miks usute teie, et teie vend mõrvati?»

«Noh, teda taheti hävitada, loomulikult.»

«Kes?»

Ta naeratus oli nüüd täiesti segane.

«Aga, härra Lucas! Kõik!»

«Kõik?»

«Loomulikult kõik! Te tulete Saksamaalt. Me oleme kaasmaalased. Te tunnete Saksamaa olusid. Mu vend oli suur mees. Liiga suur teiste jaoks.» Ta kihistas. «Ärge tehke niisugust nägu! Te teate, et kõik koos tapsid ta.»

Mulle meenus Lacrosse'i irooniline õnnesoov, kui ta ütles,

et mul tuleks külastada Briljandi-Hildet, ja arutlesin, kas see naine tõepoolest on nõdrameelne.

«Kõik tema sõbrad,» ütles Hilde kihistades. «Kõik koos. Et ta kaoks, et teda enam olemas ei oleks.»

Ma otsustasin.

«Kas räägite nüüd nendest sõpradest, kes siia tulid, et tema sünnipäeva pühitseda?»

«Tema sünnipäeva!» Ta puhkes äkki pisaratesse. Ta nuuksus meeletult. «Ta oleks täna...» Ta ei suutnud edasi rääkida. Hüppasin püsti, kuna kogu ta keha oli nüüd pingutunud. Ma pidin midagi tegema. Tormasin ukse poole.

«Kuhu... tahate teie...?»

«Õde tooma.»

«Ei!» Äkki kõlas ta hääl lõikavalt. Pöördusin ümber. Ta istus täiesti sirgelt voodis ega nutnud enam, kuigi ta näol oli veel näha pisarate jälgi. «Õde jääb välja. Te ei too kedagi. Tulge tagasi, kohe.»

«Ei,» ütlesin ma.

«Mis ei?»

«Ärge rääkige minuga niimoodi, armuline proua. Ma ei talu seda.»

«Vabandage.» Nüüd ta naeratas jälle totakalt. «Minu närvid... Mul on nii halvad närvid. Mõnikord arvan ma, et kaotan mõistuse. Palun istuge.»

Istusin.

«Süüdistate niisiis neid tema sõpru ja ärikaaslasi?»

Näis, et ta purskub naerma.

«Missugune idee! Mu jumal, missugune idee! Tema head sõbrad, minu head sõbrad... Härra Lucas, sellised naljad pole kohased.»

«See ei olnud mingi nali,» ütlesin mina. «Te räägite kõikidest. Kes need «kõik» on?»

«Seda te teate niisama hästi kui minagi,» ütles ta vihaselt. Siis ta haaras mu käe. Ta käsi oli jääkülm, minu oma higist niiske. «Härra Lucas, ma maksan teile! Ma maksan, mida te tahate, mis rahasumma tahes!»

«Kindlustuskompanii, mille teenistuses olen, peab arvatavasti teile maksma,» ütlesin.

Hilde viipas kõrgilt.

«Kindlustus, fui! Ma maksan teile selle eest, et te kõik need inimesed püüate kinni, teete nad ohutuks ja likvideerite nad.» Seda ütles ta tõepoolest. «Need inimesed tuleb hävitada. Muidu ei või ka mina oma elule enam kindel olla.»

«Kuidas nii?»

«Mina olen ju pärija. Ainupärija. Kõik kuulub nüüd mulle. Ma olen oma vaese venna ainuke elus sugulane.»

«See tähendab, et ka pank kuulub nüüd teile?»

«Loomulikult.»

«Aga teie olukorras... Andke andeks...»

«Seda te ütlete. Minu olukord. Ma ei saa sõita Saksamaale. Ma isegi ei taipa rahast midagi. Õnneks on Seeberg siin.»

«Kes?»

«Paul Seeberg, meie täievoliline esindaja. Te olete teda ometi näinud.»

«Ah jaa.»

«Ma võin teda usaldada. Aga temal jälle ei ole kogemust teie erialal. Niisiis, kuidas on? Kui palju te nõuate? Seda, mida nõuate, seda peate ka saama, kui aitate mul teha selle jõugu kahjutuks. Ärge enam veel kord ütelge, et te ei tea, kellest ma räägin.»

See naine oli hull. Ei olnud mingit mõtet jätkata temaga vestlust.

Ma ütlesin: «Ma ei nõua mitte midagi, minu töö on juhtum selgitada. Niipea, kui saan midagi teada või vajan mingit selgitust, teatan teile, proua Hellmann. Tohin ma seda?»

«Igal ajal,» ütles ta. «Igal ajal, loomulikult, mu armas.»

Ma tõusin püsti.

«Vaadake korraks,» ütles Hilde. Ta vajutas lülitit oma voodi kõrval. Minu selja taga süttis valgus. Pöördusin ümber. Kahe Maria-Theresia-kapi vahel rippus alt valgustatuna Hilde portree, mis kujutas teda just sellisena, nagu ta tõepoolest oli. See oli viirastuslik pilt ja tugevas tehisvalguses mõjus see veelgi õudsemalt. Angela oli pannud

portree silmadesse kogu selle hullumeelsuse, mille küüsis see naine oli. Portree oli tugevates heledates toonides: valge, kollane, helepruun ja oranž.

«Imeline, eks ole? Te loomulikult tunnete Angela Delpierre'i.»

«Ainult nime järgi,» valetasin ma.

«Mitte isiklikult?»

«Ei.»

«Te peate teda tingimata tundma õppima.»

«Jah,» ütlesin ja võtsin välja märkmiku ja pastaka. «Kas te oleksite nii lahke ja kirjutaksite siia tema nime ja aadressi? Olen kaugenägelik ja mul pole prille kaasas.»

Imelik küll, ta võttis märkmiku ja pliiatsi ja kirjutas Angela nime ja aadressi, ka telefoninumbri. Märkmik oli ta põlvedel. Mõtlesin, et see võis ehk muuta ta käekirja, aga loodetavasti mitte palju. Nüüd oli mul juba kaks käekirjaproovi.

«Suur kunstnik. Teate, et mõnikord lasen ma tulel terve öö põleda seal üleval. Ma magan alati ainult natuke aega. Kui ärkan, vaatan pilti. See annab mulle nii palju rahu...»

Uks avanes. Lävel seisis Seeberg.

«Mul on kahju, härra Lucas, aga ma tunnen end vastutavat armulise proua ees. Te olete olnud tema juures juba liiga kaua.»

«Ma juba lähen,» ütlesin mina. Jälle ulatas Hilde mulle oma jääkülma käe. Kui kummardusin tema üle, sosistas ta: «Üks miljon, kui te soovite! Kaks miljonit! Te helistage, jah? Te teate nüüd, mis teil tuleb teha.»

Seeberg saatis mind trepist alla ja jälle välja. Siin ootas mind juba teener džiibitaolise sõidukiga.

«Takso on väravas,» ütles Seeberg.

«Tänan,» ütlesin. «Kas proua Hellmannil on tõepoolest hea arst?»

«Parim. Kõige paremad. Üks sisehaiguste arst ja psühhiaater.»

«Üks?»

«Te ometi märkasite, millises olekus ta peale katastroofi on?»

Ma ainult noogutasin.

«Ma soovin teile head õnne teie uurimises,» ütles Seeberg. «Me kindlasti näeme teineteist varsti jälle.»

«Kindlasti, härra Seeberg.»

Astusin baldahhiindžiipi. Hakkasime sõitma. Seeberg oli kadunud, kui ma end ümber pöörasin, kui sõiduk oli ringi teinud. Teisel korrusel märkasin kahte nägu, tihedalt vastu aknaruutu surutud — Hilde Hellmann ja halastajaõde Anna. Nad jõllitasid mulle järele ja nende nägudel peegeldus alasti hirm. Ma ei olnud kunagi näinud nii palju hirmu kahes inimnäos. Nad märkasid, et vaatan nende poole üles. Välkkiirelt langes kardin akna ette.

20

Angela Delpierre juhtis. Ta istus valge Mercedes 250 S roolis ja ma istusin ta kõrval. Õhk lausa hõõgus nüüd. Asfaldi kohal see võbeles. Angelal olid pikad valged püksid ja kõrge kaelusega türkiissinine Mao-malli pluus ja ta oli jumestatud, aga ainult üsna vähe. Sõitsime alla mööda Kuningas Albert I avenüüd, millel olid mõned käänakud, ületasime raudtee, möödusime kitsastest tänavatest, kus olid vanad lagunenud majad, mille müürid olid täis kleebitud ja pooleldi mahakistud plakateid, sõitsime üle Antibes'i avenüü ja jõudsime Croisette'ile. Sõitsime lääne poole. Nii kaua kui mäletan, on Angela alati istunud roolis, kui sõitsime tema autoga. Istusin viltu ja vaatasin talle otsa, ikka ja jälle. Ta punased juuksed särasid. Ta sõitis väga kindlalt ja hästi, läbimõeldult ja ettevaatlikult igasuguse kiiruse juures. Vaatasin ta roolirattal olevaid käsi. Äkki märkasin ta parema käe seljal päevituse keskel väga heledat laiku.

«Olete te ennast vigastanud?»

«Kus?»

«Parema käe seljal. See valge laik...»

Angela kõhkles. Esimest korda sellest ajast peale kui teda tundsin, sattus ta segadusse.

«Selle plekiga on veider lugu,» ütles ta. «See ei päevitu. Mitte kunagi. Kuigi teeksin ükskõik mida.»

«Aga millest see on tingitud?»

Ta kehitas õlgu.

«Pole aimugi. Aastaid tagasi olin ennustaja juures. Neid on siin terve hulk. Saint-Raphaelis on üks väga kuulus. Ta käib kaks korda nädalas Cannes'is ühes hotellis ja võtab seal vastu. Mõned sõbrad veensid mind tema juurde minema. Sain kuulda terve hulga mõttetusi. Ei, see pole õiglane. Paljud asjad, mida see naine mulle ütles, täitusid hiljem tõepoolest. Ta nägi ka seda valget laiku. Ta ütles, et mul olevat lapsepõlves olnud mingi šokk, millest see plekk on tekkinud, ja et see jääb igaveseks.»

«Kas olete siis kannatanud šoki all?»

Ta ei vastanud mu küsimusele, kusjuures mulle mu sõnad alles siis teadvusse jõudsid, kui ma need välja olin öelnud. Siis ütlesin: «Ma ei usu, et see plekk jääb igaveseks. Ta kaob.»

«Miks ta peaks kaduma?»

«Ma ei tea seda. Ma tunnen nii üsna kindlalt. Mina...»

«Jah?»

«Ei midagi,» ütlesin. «Räägin mõttetusi.»

«Jah,» ütles Angela. Ta lülitas autoraadio sisse.

Kõlas Bob Dylani hääl: «... How many roads must a man walk down before you can call him a man?...»

«Blowin' in the wind,» ütlesin. «Vastust teab vaid tuul...»

Ja seejärel ütlesime mõlemad korraga: «Minu lemmiklaul.»

Nüüd pööras Angela pea minu poole ja vaatas mulle otsa. Ta pruunid silmad olid väga suured.

«Tõepoolest,» ütlesin. «See on minu lemmiklaul.»

«... yes, and how many times must a cannin-ball fly, before they are all of them banned?» laulis Bob Dylan.

«Ka minu,» ütles Angela. Ta vaatas jälle ette.

Me sõitsime piki Crosetti üles. Meri sädeles nagu sula tina. Palmide lehvikud rippusid. Seal olid valged villad ja valged hotellihiiglased. Seal olid maailma kallimad autod.

«... the answer, my friend, is blowin' in the wind. The answer is blowin' in the wind...» laulis Bob Dylan.

Angela keeras raadio kinni. Hoolimata paljudest autodest leidis ta ühe koha, tagandas osavalt ja parkis üsna kõnnitee äärde. Astusime autost välja. Tuuletõmbus ja avatud aknad olid autos leevendanud kuumust. Nüüd lõi see mulle nagu vasaraga pähe.

«Me peame veel natuke maad jalgsi minema,» ütles Angela. Läksime piki Croisette'i lääne poole mööda paljudest luksuskauplustest, mis olid keskpäevaks suletud. Ühe niisuguse madalate ja tänavaäärsete eenditega poodide rea järel tuli Pariisi juveelikaupluse Van Cleef & Arpelsi filiaal. Kauplusel, mis rea lõpetas, oli ka külgvaateaken. Seal märkasin ma väga ilusaid ehteid: briljante, türkiise, kaelaehteid, käevõrusid ja terveid garnituure. Jäin hetkeks seisma. Angela seisis mu kõrval. Märkasin äkki, et ta vaatas üht ehet külgaknal. Need olid pikad briljantkõrvarõngad, erakordselt ilusasti töödeldud: mingi lehvikujuline kõrvapealne osa, millest siis üksteise külge monteeritud briljandid ridamisi allapoole rippusid. Olin vaevalt jõudnud silmata kõrvaehteid, kui juba tundsin, kuidas Angela käsi asetus mu küünarnukile. Läksime edasi. Nüüd hakkas mu vasak jalg valutama. Mõtlesin, et kui Hilde Hellmann tahaks, võiks ta osta kõik, mis Van Cleef & Arpelsil oli siin välja pandud, ja ka kõik selle, mis neil oli kaupluse seifides, kui ta vaid helistaks neile ja kirjutaks välja tšeki, ja kõik olekski tema oma. Hull Hilde oma tondimajas. Aga võib-olla ei olnud ta üldse mitte hull?

21

Ka Felix oli samasugune ühekorruseline valge hoone. Selle kõrval kauplused olid tagapool ja vabal platsil olid palmid ja väga palju lilli. Päikesevarju all olid lauad väljas, aga restoran ise oli konditsioneeritud ja seepärast puupüsti täis. Tagaplaanil ootasid inimesed laua vabanemist. Omanik märkas Angelat ja tuli säraval näol tema juurde ja tervitas

teda. Paistis, et ta tundis teda hästi. Angela tutvustas meid. Laud, mis oli reserveeritud, oli lokaali eesosas, ainult klaassein eraldas meid Croisette'ist. Istusime kõrvuti, nagu on üldiselt kombeks prantsuse restoranides, ja jõime aperatiiviks kaks Ricardsit. Seejärel tellisin krabisabakokteili ja Chateaubriand'i kahele. Siin oli õhk meeldivalt jahe.

Vastasseinal olid valgustatud müüritisel lamedad figuurid. Tahvlite puit oli musta värvi. Kelner tõi jäätükikestega võid ja krõbedat värsket leiba, pikkadest pätsidest põigiti lõigatud. Me sõime võileibu soolaga, oodates kokteili, ja ma vaatasin välja keskpäevaleitsakusse. Kelner tõi ühe pudeli Dom Perignoni, mille samuti olin tellinud ja mis oli meie laua kõrval jäänõus. Ta valas mulle ühe lonksu, maitsesin šampanjat. See oli väga külm ja maitses suurepäraselt. Noogutasin. Kelner valas meie klaasid täis, asetas pudeli jälle hõbedast jahutisse ja lahkus. Me mõlemad jõime.

Meie vastas mereäärsel promenaadil oli üks maalikunstnik riputanud oma maalid nöörile, mis oli kinnitatud kahe palmitüve vahele. Need olid väga rõõmsad ja värvirikkad pildid ja kujutasid Croisette'i Vana sadamat ja maastikke. Noor maalikunstnik istus maas. Inimesed läksid mööda ja ei heitnud isegi pilku ta maalidele.

«Ta on siin iga päev,» ütles Angela. «Väga andekas, aga tal pole õnne.»

«Teil aga on,» ütlesin mina.

«Jah, on,» vastas ta ja koputas kiiresti vastu puud. «Minul kindlasti. Aga teil, härra Lucas?»

Ütlesin sõnad, mida polnud enam väga palju aastaid öelnud. «Mul on suur õnn. Ma olen teid tundma õppinud, madam. Istute mu kõrval. Ma võin teid vaadelda. Te olete tulnud minu pärast linna.»

«Rumalus. Mul oli endal asjaajamisi.»

«Ah,» ütlesin mina.

Ta vaatas mind ja naeratas, samamoodi nagu alati. Ta silmades särasid kaks tillukest kuldset täppi ja silmanurkades päikesest pruunistunud nahal olid väga peened

voldikesed. Ja nendes armsates silmades oli nukrus, vari nukrusest.

«Kas teil on hirm paljude asjade ees, härra?» küsis Angela.

«Kuidas?»

«Küllap te juba mõistsite. Kas teie kardate inimesi ja sündmusi? Kas teete seda?»

«Ei,» valetasin.

«Mina küll,» ütles Angela. «Ma kardan sageli. Kardan, et ma ei saa enam maalida, et ma ei saa enam kliente, et ma ei teeni enam raha...»

«Ja üksindust.»

«Ei, seda üldse mitte,» ütles ta, aga ta naeratus jäigastus. «Ma olen meelsasti üksi.»

«Siis sellepärast, et peate jälle põgenema.»

«Te pole seda unustanud.» Ta naeratas jälle rohkem.

«Ei,» ütlesin ma. «Miks?»

«Näete, sealt tuleb üks minu vana sõber.» Ta osutas lõuaga. Lokaalile lähenes sale, võib-olla 50-aastane mees, ta oli väga korrektselt riides ja kandis suurt taskut. Mees jättis endast väga enesesse sulgunud ja äraoleva mulje. «See on Fernand. Teist nime ma ei tea. Fernand õppis arhitektuuri. Ta oli üliandekas. Siis mingi õnnetuse tõttu sai ta ema alakeha halvatuse. Parandamatu. Sellest on kindlasti juba oma 20—25 aastat tagasi, ammu enne kui mina Cannes'i tulin. Fernand loobus oma stuudiumist. Ta armastab oma ema. Selleks, et ema enam-vähem mugavasse sanatooriumisse saaks paigutada, pidi ta otsekohe raha teenima. Sellest peale müüb Fernand loose.»

«Mis loose?»

«Prantsusmaal on kõikvõimalikke ja võimatuid loteriisid — aarvud, suured ja väikesed hobuste võiduajamised, rahvusauhinnad.»

Oober serveeris vähilakakokteili. Vähilakad olid haruldaselt suured ja maitsesid suurepäraselt, nii häid ei olnud ma kunagi varem söönud.

«Hea?»

Ma noogutasin.

«See rõõmustab mind,» ütles Angela. «Ma tahaksin meeleldi, et teile siin kõik maitseks ja et te end siin hästi tunneksite.»

Mina ütlesin: «Ma pole end veel elus nii hästi tundnud.»

«Härra Lucas!» ütles Angela.

«Ei, see on tõesti tõsi.»

«Seda ma ei usu.» Ta vaatas mulle tõsiselt otsa. «On teile juba sageli mõni naine öelnud, et te olete väga sarmikas?»

«Jah. Aga te teate, kuidas see ju on.»

«Ma ei tea seda. Kuidas see on?»

«Mõned naised ütlevad seda meeldimiseks. Et nad midagi soovivad. Et ma nende vastu sõbralik olin. Nii ütlevad ka nemad midagi sõbralikku. See pole kunagi midagi tähendanud.»

«See oli siis nii?»

«Jah,» ütlesin mina. «Nii see oli.»

«Aga mitte minu puhul,» ütles Angela. «Ma ei taha teilt midagi. Ma ei taha olla ainult sõbralik. Minu juures tähendab see midagi. Ma tahan, et te seda teaksite, päris tõemeeli teaksite, ja tõepoolest seda usuksite, sest see on õige. Te olete sarmikas. Väga sarmikas.» Ta tõstis oma šampanjaklaasi, ja mina tõstsin oma. «*Le chaim*!» ütles Angela.

«Mis see tähendab?»

«Eluks, terviseks. See on heebrea keeles. Mul on palju juutidest sõpru. Niisiis?»

«*Le chaim*!» ütlesin ka mina. Vahepeal oli sale kahvatu aktitaskuga mees lähenenud. Kui ta Angelat nägi, kes talle noogutas, läks ta hajameelne nägu nii naerule, et hambad paistsid. Fernand tuli kohe meie laua juurde. Nägin, et ta laup oli higine. Me ostsime temalt mingi homme Pariisis asetleidva traavivõistluse loosi ja pool vihikukest rahaloterii loose. Angela maksis oma looside eest ise, ta oli selles järeleandmatu.

«On teie loosid kunagi ka võitnud?» küsisin Fernand'ilt.

«Kolm korda, härra,» ütles ta. «Üks kord 300 miljonit franki, kord 450 miljonit franki ja üks kord 100 miljonit.»

«Mis?»

«Ta mainib vanu franke,» ütles Angela. «Te võite teha, mis tahate — kõikide nende aastate järel räägivad ja rehkendavad siin kõik inimesed ikka veel vanades frankides.»

«Ah nii, kui kaua te olete võiduloose müünud?» küsisin Fernand'ilt.

«Sellest peale kui töötan.»

«Ja kui kaua te töötate?»

«23 aastat. Aga alati, kui madam mind näeb, ostab ta minult loosid ära, sellest hoolimata.»

«Ma olen rahaahne,» ütles Angela ja naeratas meile mõlemale ja seal olid jälle tantsisklevad kuldsed täpid ta silmis. «Ma olen üsna hullumeelselt rahaahne. Ühel päeval võidan ma ühe miljoni uusi franke ja siis joome end mõlemad purju, Fernand, või kuidas?»

«Jah, madam.»

«Meeletult.»

«Palun?»

«Joome end siis meeletult purju.»

«Oo-jah, muidugi, täiesti absoluutselt meeletuks,» ütles Fernand.

«*A propos*,» ütlesin mina. «Teil peab ometi janu olema, härra. Mida te sooviksite juua?»

«Aga härra...»

«Te võite rahulikult nõustuda,» ütles Angela. «Meie oleme kõik sõbrad. Niisiis üks klaasike baaris?»

«Palju tänu, minu härrased,» ütles Fernand ja läks tagapool oleva baari juurde, kus ameeriklased, inglased ja sakslased ikka veel ootasid, et vabaneks mõni laud. Ta osutas meile ja sai suure, laia klaasi šampanjat. Fernand tõstis oma klaasi ja hüüdis meile valjult üle terve lokaali, kus juures keegi ei tõstnud pead:

«Teie õnneks!»

«*Le chaim*!» hüüdis Angela vastu ja me tõstsime oma klaasid.

«Ka üks?» küsisin mina.

«*Le chaim*!» hüüdis Fernand.

«Jah, ka üks. See perekond oli kunagi väga rikas. Isa

suri. Siis olid Fernand ja ta ema väga vaesed. Kas teie olete kunagi väga vaene olnud, härra Lucas?»

«Jah,» ütlesin ma, «armetult vaene.»

Kelner viis vähilakavaagnad ära. Serveeriti Chateaubriand'i.

«Ükskord olin mina ka väga vaene,» ütles Angela, kui me sööma hakkasime. «Loomulikult alguses. Kui õppisin Pariisis maalimist.»

«Teie vanemad...»

«Nad olid surnud,» ütles ta kiiresti. «Jah, siis olin ma väga vaene. Aga üsna varsti sain ma tellimusi ja raha, väga palju raha. Kas see liha maitseb teile? Pooltoores? Meeldib see teile niimoodi?»

Noogutasin.

«Siis tegin ma vea. Usaldasin meest, kes ütles, et ta spekuleerib börsil minu rahaga.»

«Te usaldasite seda meest?»

«Ma armastasin teda. Te ju teate, kuidas niisugusel juhul võib veenda. Ta võttis mu raha ja kadus sellega ja ma istusin praktiliselt ilma ühegi *sou*'ta. Nüüd läheb mul jälle hästi. Aga nüüd olen ma palju ettevaatlikum. Ütlesin ju teile, et kõik, mis mul on, paigutan ma ehete alla. Olen kokkuhoidlik ja umbusklik. Mitte kunagi enam ei usaldaks ma oma raha ühele mehele.»

Mul oli meeldiv näha kui loomulikult ja isukalt ta sõi.

«Kui jälle tuleks üks mees, kellesse armuksite, teeksite seda loomulikult uuesti,» ütlesin mina.

«Ma võin armastusega oodata,» ütles Angela. «Mul ei ole õnne. Mis on armastus? Kestvuseta seisund. Mehed jätavad naisi maha või naised jätavad mehi maha. Loomulikult vajatakse aeg-ajalt üksteist, kui ollakse normaalne. Aga nimetate te seda armastuseks?»

«Ei,» vastasin mina.

«Näete siis,» ütles Angela. *«Le chaim!»*

«Le chaim!»

Kui *crépes suzettes* oli meie lauas valmis pandud ja kelner süütas piirituse ning leek kõrgele viskus, naeris Angela nagu laps. «See erutab mind alati,» ütles Angela.

«Armastate te leeke?»

«Jah, väga,» ütles Angela. «Ma üritan juba aastaid leeke maalida. See ei õnnestu mul kuidagi.»

Räbaldunud riietes paljasjalgne tüdruk tuli sisse. Ta kandis niinest punutud korvi, milles oli viis kui kuus riidest tehtud loomakest. Tüdruk oli kahvatu ja kõhn ja tal olid nutetud silmad. Ta käis lauast lauda, nüüd seisis ta meie juures.

«Sa ei ole veel midagi müünud?» küsis Angela.

Tüdrukuke raputas murelikult pead. Tema jalad olid tolmused ja mustad.

«Mis su loomad maksavad?»

«Kümme franki, madam.»

«Ma võtan eesli,» ütles Angela ja andis väiksekesele kümnefrangilise rahatähe.

«Ja mina karu,» ütlesin mina. Väikseke noogutas, ei tänanud ja läks oma korviga minema. Väljapääsu juures põrkas ta kokku loosimüüja Fernand'iga, kes siin palavusest natuke puhanud oli ja nüüd jälle liikvele läks. Ma nägin, kuidas ta väikese tüdrukuga rääkis. Nad läksid külg külje kõrval Carltoni poole. Angela oli vahepeal mõlemad väikesed riidest tehtud loomakesed üle vaadanud.

«Eesel on rebenenud,» ütles ta. «Saepuru tuleb välja, üks kõrv on peaaegu ära rebitud ja ta väga määrdunud.»

«Karu on ka määrdunud,» ütlesin mina. «Väga, väga määrdunud. Ja tema karv on kulunud. Jätame nad siia maha.»

«Oh ei!» ütles Angela. «Oh ei! Mina kingin teile oma eesli ja teie kingite oma karu mulle ja me võtame nad kaasa.»

«Milleks?»

«Ah niisama. Ebausu pärast. Mina panen teie karu oma autosse. Kas te jätate minu eesli endale?» küsis Angela.

«Päris kindlasti,» ütlesin mina. «Mälestuseks sellest päevast.»

«Ei,» ütles Angela, «mälestuseks sellest ajast, mil me veel väga vaesed ja väga noored ja väga õnnelikud olime.»

23

Me olime juustud söönud ja mokakohvi joonud ja olime just Armagnaci meelisklemas, kui sisse tuli kaptenleitnant Laurent Viale, linases särgis ja linastes pükstes, mustajuukseline, päikesepruun. Ta vaatas kohta otsides ringi, ei leidnud ühtegi vaba, nägi Angelat ja mind ja tuli kiiresti meie juurde.

«Angela!» Ta suudles Angelal kätt ja noogutas mulle: «Tohin ma istuda?»

«Muidugi,» ütlesin ma ja viipasin ooberile: «Veel üks klaasitäis härrale.»

«Te olete tuttavad?» küsisin ma Viale'ilt.

«Palju aastaid!» Ta vaatas Angelale südamlikult otsa: «Läheb sul hästi, Angela?»

«Suurepäraselt. Ja sinul?»

Viale ütles: «Sa tead ju, et mina uurin jahi õhkulendamist. Töötasin siiani laboratooriumis. Ma ei ole veel lõpetanud. Aga hiljemalt homme saan ma öelda, mis dünamiit see oli ja kust ta pärit on.» Kelner tõi Viale'ile Armagnaci.

«Ma alustan vales järjekorras,» ütles ta. «See on Trois-Clefs-Armagnac, mu lemmikmark. Ilus piisake, eks ole?»

«Jah,» vastas Angela. «See on ilus piisake, Laurent.»

«Kui me selle juhtumi oleme lahendanud,» ütles Viale, «siis lubage, et ma teid siin einetama kutsun, ainult meie kolmekesi. Nõus? Te olete mulle sümpaatne, härra Lucas, ja Angela on mu ammune sõbratar, nii vana hea sõbratar. Võtate kutse vastu?»

«Meelsasti, Laurent,» ütles Angela ja pani oma käe tema omale, mis mind järsku armukadedaks tegi.

«Nüüd peame me aga minema. Meil on veel palju õiendamist.»

«Homme vara helistan ma teile Majesticisse,» ütles Viale mulle.

«Hoidke mulle pöialt.»

«Seda ma teen.»

Laurent suudles Angelat kergelt põsele, kui me lahkusime. Nad vestlesid omavahel, kui ma arvet maksin. Vaatasin ringi. Angela rääkis ikka veel Viale'iga. Nad naersid. Siis tuli Angela minu juurde ja võttis mul käealt kinni. Me lahkusime Felixist ja läksime tema auto juurde.

«Mis teil on?» küsis tema.

«Midagi!»

«On küll!»

«Ei, tõesti mitte midagi, madam Delpierre.»

«Kutsuge mind Angelaks. Mina ütlen teile Robert. Ja nüüd öelge mulle, mis teil on.»

«Ta on kena inimene, see Viale,» ütlesin mina.

«Ah nii,» ütles Angela. «Jah, väga kena. Üks kenamaid.»

«Jah.»

«Te tahate teada, kas ma temaga maganud olen,» ütles Angela.

«No tõepoolest, see on... Ei, madam...»

«Angela.»

«Ei, Angela, seda ei tahtnud ma tõepoolest teada... Olete te temaga maganud?»

«Paaril korral, aastaid tagasi,» ütles Angela, kui me Van Cleefi filiaalist möödusime.

«Sellest ei tulnud midagi välja. Me... Mu jumal, me ei sobinud lihtsalt. Siis ütlesime, et me võime sellest hoolimata jääda sõpradeks. Ja seda me ka jäime. Kas olete rahul?»

«Mul ei ole mingit õigust olla rahul või rahulolematu.»

«See on õige. Aga sellest hoolimata tahaksin ma seda teada.»

«Vabandage. See oli minu poolt täiesti sobimatu,» ütlesin ma.

Olime jõudnud tema auto juurde. Selles oli kuum nagu põrgus. Avasin endapoolse akna. Angela otsis kindasahtlist nöörijupi ja kinnitas tõeliselt haleda välimusega karu

tagasivaatepeegli alla. Jälle libisesid meist sahinal mööda luksusautod.

Vaatasin, kuidas ta karu kinnitas ja ütlesin: «Härra Lacrosse mainis mulle paari arvu.»

«Mis arvu?»

«Rikastest, kellega temal ja minul tuleb tegemist teha. Näiteks et kaks ja pool protsenti Ühendriikide elanikest kontrollib kahte kolmandikku majandusest. Kõik, kõik, ka inflatsioon teeb neid veel rikkamaks. Ja kõiki teisi inimesi ikka vaesemaks ja vaesemaks.»

«Jah,» ütles Angela, «seda rääkis ta minulegi. Nüüd ta jääb pidama, see väike karu.»

«Kas teid see ei huvita?»

«See huvitab mind isegi väga, härra Lucas. Olen sotsialist. Oletan, et teiegi olete sotsialist.»

«Muidugi,» ütlesin ma. «Mida muud võikski tänapäeval olla, kui ei ole mitte päris idioot.»

«Meie kaks oleme aga skisofreenilised sotsialistid, minu armas,» ütles Angela. «Mina näiteks, ma elan nendest ülirikastest. Teie elate ülirikaste hotellis. Alles äsja sõime lokaalis, kus vaesed inimesed ei käi ja kus meie oma varasemas elus mitte kunagi poleks saanud käia. Mul on tunne, et mõõtmatu rikkus, mida siin olete kohanud, mõjutab teid natuke isegi liiga palju.»

«Üldsegi mitte, teie salongisotsialist,» ütlesin mina.

«Siiski, siiski, teie salongisotsialist,» ütles ta. «Peame selles olema ühel nõul, et me meelsasti väga hästi elame ja sellest hoolimata sotsialistideks jääda tahaksime.»

«Jah,» ütlesin ma.

«Ja on see siis skisofreenia — kui te viletsate maailmale mõtlete?»

«Jah,» ütlesin mina ja tundsin kerget valu vasakul pool rinnas. Kiiresti ja salaja närisin katki kaks nitrostenoni dražeed.

«Mida te suhu pistsite?» küsis Angela.

«See on üks rohi, mida ma pean alati kohe pärast söömist võtma,» ütlesin ma. Sõitsime Croisette'i mööda üles. Ei olnud tunda tuulehõngugi.

Angela sõitis ainult kuni Majesticini. Seal seisis kogukas tumesinises vormis mees — autovalvur. Angela väljus autost, mina ka. Autovalvuri nimi oli Serge. Ta raputas Angela kätt. Vestlusest sain teada, et Angela parkis oma auto alati siia jahedasse maa-alusesse garaaži, kui ta jäi linna. Nad vestlesid viimastest traavivõistlustest Cagnes-sur-Meris. Läksin halli ja küsisin, kas mulle on tulnud teateid. Brandenburg ei olnud veel helistanud, ei mingeid teateid.

Tulin tagasi välja. Määrdunud mängueesli olin jätnud portjee kätte, kes oli pannud selle mu seifi.

Serge ajas parajasti autot alla garaaži.

«Nii,» ütles Angela, «ja nüüd, Robert, läki sisseoste tegema!» Läksime kuni filmifestivalide hooneni, kus ehitati, sest mängud olid tulemas, pöördusime ja jõudsime suurele äritänavale Antibes'ile.

Järgmise kolme tunni ajal otsustas Angela asjade käigu üle. Ta viis mind ühte meeste moeärisse ja ta valis mulle sealt kõik, mida vajasin: valged, helesinised ja tumesinised õhukesed ülikonnapüksid, igat värvi ühe paari, nendega väga sobivaid samuti väga õhukesi pealkantavaid särke ja neile omakorda kaelasidemeid, mida sai pista lahtiselt särgikrae alla. Loomulikult pidin ma kõike proovima. Kabiinis oli väga palav, kuigi ventilaator ringles. Proovisin üht eset teise järel. Pannud midagi selga, astusin kardina tagant välja Angela hinnangu saamiseks. Ta ei olnud materjali ja värvidega alati rahul, nii see kestis üsna kaua, kuid mulle oli see ükspuha. Mind oli haaranud tugev õnnetunne.

Angela istus toolil ja suitsetas ja mina sukeldusin üha uuesti proovikabiinist välja nagu mingi mannekeen. Püksid, mis Angela välja valis, olid nii kitsad, et arvasin, et ei saa nendega istuda. Neil olid üsna väikesed taskud. Valged sobisid, aga teiste puhul tuli üht-teist ümber teha. Särgid sobisid. Angela oli välja valinud ka ühe tumesinise valgete täppidega. Selle särgi ja valged püksid jätsin kohe selga. Kaela mähkis Angela mulle meevärvilise sinisetäpilise siid-

rätiku. Vaatasin ennast proovikabiini peeglist ja mul oli tunne, et mu vastas seisab täiesti võõras inimene. Ma olin, mulle tundus, et olen palju saledam, ja ma nägin noorem välja ja järsku ei olnud mul enam nii talumatult palav peale jalgade. Ma maksin ja müüjanna ütles, et teised asjad, mu vana ülikond ja muu, saadetakse Majesticisse.

Angela tiris mind edasi. Teises kaupluses otsis ta mulle ühe beeži ja teise peaaegu valge ülikonna ja sinna juurde sobivad Cardini lipsud. Selles kaupluses oli ka smokingeid. Müüja oli noor ja väga sümpaatne pederast, kellega Angela sai toredasti hakkama. Ta tiris lagedale ühe smokingimudeli teise järel, kuni Angela leidis meelepärase. Riie oli väga peen ja õhuke ja kortsumiskindel, ja ma ostsin mustad püksid, valge kuue ja terve rea väga laiu parajasti moes olevaid lipse. Ostsin ka sobivaid särke. (Loomulikult valis need Angela.) Smoking ja särgid lubati saata hotelli.

«Nüüd Loupi juurde,» ütles Angela, kui olime jälle Antibes'i tänaval, kus autod said sõita ainult jalakäija kiirusega. «See on Cannes'i parim kingakauplus.» Ta rääkis kiirustades ja mul oli raske talle järgneda. Talle tegi rõõmu mind riidesse panna ja ta passis põrgulikult peale, ja ei jäänud enne rahule, kui ta oli leidnud selle, mis tema arvates mulle kõige paremini sobis. Särgi väel tundsin end juba päris teisiti ja kuumus ei olnud enam nii väljakannatamatu.

Loupis ostis Angela mulle hästi pehmeid mugavaid kergeid kingi: valged, pruunid ja mustad ning lakk-kingad smokingi jaoks. Ma pidin käima kingades edasi-tagasi, et näha, kas need sobivad jalga, ja kuigi olin niisugust asja alati vihanud, tegi see nüüd mulle nalja. Angela istus jälle oma kohal, vaatas hoolega pealt ja suitsetas. Ta suitsetas väga palju — nagu minagi. Ühe paari valgeid kingi jätsin kohe jalga, ka minu vanad kingad ja sokid pidi saadetama hotelli. Kui viimaks Loupist lahkusime, jäin ma seisma.

«Mis on?» küsis Angela ehmunult. «On teil halb?»

«Ei,» vastasin, «tunnen end lausa suurepäraselt. Nii imeliselt, et sellist tunnet pole mul veel kunagi olnud. Tunnen, et olen muutunud, Angela, muutunud nagu muinasjutus.

Tunnen end nooremana, Angela, palju nooremana. Ja kergelt ja lõbusana ja justkui tiibadega.»

«Jah,» ütles ta. «Jah, Robert. See on ilus. Seda ma tahtsin. Oh!»

«Mis on?»

«Te naeratasite praegu,» ütles Angela järsku väga tõsiselt. «Esimest korda naersite tõepoolest.»

«See olete teie. Ainult teie. Teie tegite seda.»

«Tühi jutt,» ütles ta kiiresti. «Tulge, mul on tarvis nüüd veel endale asju.»

Ma läksin. Hongkongis ei olnud see nii olnud, ei Singapuris ega Sydney's mitte: mitte nii õndsakstegevalt sulgkerge, nii taevalikult rõõmus, nagu see oli siin, siin Cannes'i tungleval Antibes'il Angela kõrval. Ma ei märganud üldse mitte, et kõnnin teisiti, enne kui Angela veidi hingeldades ütles: «Aeglasemalt! Kõndige veidi aeglasemalt, Robert. Ma lausa hingeldan!»

Siis peatusime ja naersime teineteisele kaua ja valjult. Ja äkki ma mõtlesin: «See on niisiis õnn.» Olin uskunud, et ma seda polnud iialgi teadnud või olin selle unustanud. Lapsena olin oma väikese koera seltsis olnud õnnelik. Ja nüüd, viiekümne künnisel olin ma seda jälle, sest üks võõras naine oli osutanud minu vastu inimlikku huvi, inimlikku osavõttu, inimlikku sõbralikkust.

Õhtupoolikupäike paistis viltu Antibes'i tänavale, inimesed kiirustasid, autod roomasid mööda, kaitseraud peaaegu eelmise auto kaitserauas kinni, ja ma mõtlesin selle üle järele, kui imelik kõik see oli, mis oli mind jälle leidnud.

25

Nüüd läks Angela ostma värve, pintsleid ja maalimisvahendeid. Ma läksin koos temaga suurde iseteeninduskauplusesse, kuhu ta jättis erakordselt suure tellimuse. See pidi kohale toimetatama järgmisel ennelõunal. Mind oli ostmas käimine kogu elu ärritanud, eriti rõivaste ost-

mine, ja kõige rohkem ärritas mind koos naisega ostmas käimine. Täna leidsin, et see on imetore. Jälgisin Angela enesekindlust ja samas alati sõbralikku viisi saada just seda, mida ta tõepoolest tahtis, ta ei lasknud end mõjutada ja teadis täpselt, mida ta vajas. Sel laupäeva pärastlõunal olid kauplused kaheksani avatud ja väga palju inimesi oli sisseoste tegemas, aga see oli mulle täiesti ükspuha, sest mina nägin ainult Angelat.

Siis pidin ma ta siiski üksi jätma. Ma ei saanud tema rõivaproovidele kaasa minna. Kõik Angela ostud, toiduained välja arvatud, tuli saata Majesticisse ja anda Serge'ile, kes paistis olevat legendaarne figuur, sest teda tunti kõigis Antibes'i tänava kauplustes.

Nii jättis Angela mind üksi väikese Chabaud' tänava nurgal. Ütlesin, et vaatan seal kauplusi. Ma tegingi nii ja kõndisin tükk maad piki tänavat Gambetta väljakuni.

Gambetta väljakul oli lillekauplus Floral. Ma astusin sisse ja palusin saata kolmkümmend punast roosi madam Angela Delpierre'ile. Ta elas...

Mind teenindav mees katkestas: «Me tunneme madam Angela Delpierre'i. Ta ostab kõik oma lilled meie juurest. Me oleme tegelikult nii Antibes'i tänava lähedal ja oleme siiski odavamad. Vabandage, härra, missuguseid punaseid roose soovite?»

«Baccara,» ütlesin.

«Ma ei tahaks olla kuidagi häbematu, härra, muide, te võite mind kutsuda Pierre'iks, Pierre teie jaoks, aga ma tean, et punastest roosidest meeldib madam Delpierre'ile Sonja rohkem kui Baccara. Sonja on täidlasem, vastupidavam ja eredamalt punane, vaadake.» Ta näitas vaasis olevale kimbule.

«Hästi, niisiis Sonja.»

«Hea meelega, härra. Kaart?»

«Jah. Aga oodake. Ma tahaksin, et te nüüdsest peale igal laupäeval samal ajal, niisiis õhtupoolikul, saadaksite madam Delpierre'ile kolmkümmend Sonjat. Esimese nelja nädala eest maksan ma ette.»

«See teeb meile head meelt, härra.»

«Ja nüüd lubage mulle kaart.»

Ta andis mulle ühe, istusin ja kirjutasin: «Tänu kõige eest!» Pistsin kaardi ümbrikku, mille sulgesin. Ütlesin Pierre'ile: «Kui kedagi kodus pole, jätke roosid ukse ette.»

«Võite meile kindel olla, härra.»

Siis seisin jälle väikesel Gambetta väljakul ja läksin tagasi Antibes'i tänavale ja pehmed kingad ilma sokkideta olid mu jalas ülimõnusad. Kogu kehas oli mõnutunne, nagu oleksin võinud kuulda keha hingamist, hingamist õhukeses särgis. Peatusin vaateakna ees ja vaatasin seal oma pilti. Tundsin end vaevu ära. Selline olin ehk olnud kunagi kahekümne või kahekümne viie aasta eest, kui mul oli veel lootust, julgust, eneseusaldust ja ettevõtlikkust.

«Noh mis teid nii väga huvitab?» kuulsin Angela häält ja seal ta seisis, nähtav vaateakna peegelpildis, päris mu kõrval, ja naeris ja ta punased juuksed sätendasid.

Ma vastasin tõepäraselt: «Mind huvitab see, kuidas ma olen muutunud. Kuidas teie olete mind muutnud. Ma näen välja nagu olin võib-olla kolmkümmend või kakskümmend viis aastat tagasi, täis...» Seekord katkestasin ise.

«Jah, tulvil paljusid omadusi,» ütles Angela, haaras mu käsivarre ja me eemaldusime vaateakna juurest. «Kõik need omadused on teil ikka veel, Robert.»

«Oh ei,» ütlesin.

«Oo, siiski,» ütles ta. «Ja kui olete siin veel natuke kauem elanud, märkate, kuidas kõik need omadused päris iseenesest teie teadvuses elavad.»

«Kuhu me läheme?»

«Oleme valmis, või mitte? Minugi riided saadetakse Serge'ile. Sinna pole isegi kolme minuti teed. Ei, pidage, mul on vaja sigarette!» Ta tüüris ühe tubakakaupluse juurde.

«Te suitsetate liiga palju,» ütlesin ma.

«Teie ometi ka,» ütles Angela.

Ma kandsin kolme sigaretiblokki, mis Angela oli ostnud, ja plastikaatkotti, kus olid mu raha, võtmed, pass ja muu, mis oli leidunud mu ülikonna taskutes, sest uute kitsaste pükste taskutes ei olnud nende jaoks ruumi.

Jõudsime jälle Majestici juurde. Kell oli veidi üle viie

ja hotelli suurel terrassil ujumisbasseini taga istus valgetel toolidel valgete laudade ääres palju inimesi, kes jõid oma aperatiivi. Toolidel olid punased padjad.

«Mu jalad valutavad,» ütles Angela. «Istume meiegi. Kas näete, seal paremal nurgas sissekäigu ääres on veel üks laud vaba.»

Istusime laua äärde.

Kelner saabus, Angela soovis juua šampanjat, nii et tellisin jälle pudeli Dom Perignoni. Kelner tõi hetke pärast pudeli jäänõus ja kaks suurt vaagnat oliivide ja pähklitega.

«Oodake!» Angela hüppas püsti. «Tulen kohe tagasi.»

Jõudsin vaevu tõusta, kui ta juba jooksis üle terrassi, mis piirnes teises otsas madalate luksuskauplustega, ja ma nägin, kuidas ta kadus ühte kauplusse, mille nimi oli Barclay. Ta naasis üsna pea hingeldades.

«Teile,» ütles ta istudes. Ta ulatas mulle hoolikalt paberisse pakitud kingi. Rebisin paberi ära ja ma hoidsin käes pehmest mustast nahast tehtud randmekotti, millel oli tõmblukk. Sees oli tal palju taskuid ja vahesid.

«Siia saate panna kõik oma pudi-padi, passi, raha, võtmed,» selgitas Angela innukalt. «Paljud mehed kannavad sellist randmekotti särgiväel käies. Oodake, ma panen need kõik sinna.»

Vaatasin ta nägu ja seekord ei märganud ta seda. See naine on ilus. Ta on ilusaim naine, keda ma kunagi näinud olen. Ta on seesmiselt ilus, mõtlesin ma. Kes teda näeb, peab mõistma, et see on hea naine, suuremeelne, vapper, tundlik igaühe suhtes, kellel on mure või vaev. Kes seda naist näeb, peab alistuma aususele, mis särab ta silmades. Kes seda naist näeb, peab tundma aususe ja sõbralikkuse, soojuse ja omakasupüüdmatuse atmosfääri, mis teda ümbritseb. Aga ka seda mõistatuslikku, kurvameelsust, mis temast kunagi ei lahku. See naine on harjunud elama oma elu, enese eest hoolitsema. Ta on tundnud viletsust nagu mina, nüüd läheb tal hästi. Ma usun, ma võiksin sellele naisele kõik öelda, ta mõistaks kõike. Talle on omane idamaa naiste reserveeritus ja kinnisus, mida olen õppinud tundma, ja kes, nagu olen kuulnud, mehe heaks, keda

nad armastavad, on valmis kõik tegema. Kindlasti on ka Angelal oma mured ja mustad tunnid, oma *cafard*. Kuid ta ei räägi sellet kunagi, kindlasti mitte. Vastupidi, ta teeb, nagu ei teaks ta sellest midagi. Ainult ta silmad reedavad ta.

«Nii! Mis te nüüd ütlete?» Angela oli paigutanud kõik asjad randmekotti ja ulatas selle nüüd mulle. Sinna oleks mahtunud veel teist nii palju.

«Olen vaimustatud,» ütlesin. «Ja tänan teid, Angela. Tänan teid.»

«Ma tegin seda meeleldi,» ütles ta.

Kelner tuli, sest šampanjapudel oli nüüd piisavalt külm, ta avas selle, laskis mul maitsta, täitis klaasid ja lahkus.

«Teie missiooni terviseks,» ütles Angela ja tõstis klaasi.

«Ei,» ütlesin. «Meie kohtumise, selle imelise päeva terviseks. See oli ilusaim minu elus, see 13. mai.»

«Räägite rumalusi,» ütles Angela. «Šampanja on suurepärane, eks ole?»

«Ma ei räägi rumalusi, ütlesin ma ja kuulsin inimesi enda ümber rääkimas paljudes keeltes ja nägin Angela taga Croisette'i oma paljude autode, lillede ja palmidega ja selle taga merd. «Te olete teinud minust uue inimese.»

«Paari uue hilbu tõttu ei muutu inimene uueks.»

«Muututakse küll,» ütlesin ma, «kui need riided on kellegi jaoks välja valitud kellegi poolt, kes teda üldse ei tunne, kes teeb seda ainult sõbralikkusest, ainult sõbralikkusest.»

«No teate,» ütles ta kohmetult, liigutades puupulgakesega oma klaasis, «aga see oli ka tõesti vajalik, Robert. Ülikonnad, mis te kaasa tõite, on koledad. Veel enam. Nad lotendavad teil seljas, püksitagumikud ripuvad...»

«Nad on pärit ühelt väga healt Düsseldorfi rätsepalt.»

«See pole miski hea rätsep, ta ei saa seda olla! Te võite ise näha, kuidas valmisriided teile siin sobisid. Ja teie kingad! Jah. Te näite noorem, see on tõsi. Te kõnnite teistmoodi, see on ka tõsi. Aga — ärge olge kuri, palun — kui te minu juurde tulite, kõndisite nagu raskelt haige, nagu puruvana mees ja teie püksid lotendasid jalas nagu vanaisal. Midagi niisugust ma lihtsalt ei võinud pealt vaa-

data. Midagi niisugust ei või ma kellegi juures näha. Selleks on mul vale elukutse. Te olete hea välimusega mees...»

«Noo!»

«Aga jah! Päris tõsi! Küsige ükskõik missuguselt naiselt siin terrassil. Te olite end lihtsalt minna lasknud. Teile oli kõik ükspuha. Te jooksite ringi, nii et oli häbi vaadata, ja siis ma tahtsin....

«Angela,» katkestasin ma teda.

«Jah?» Ta jõi ja vaatas mind ja ta pruunides silmades olid jälle kuldsed täpid.

«Ma armastan teid,» ütlesin.

«Teie armastate... Kuulge, teie, Robert, te olete hull!»

«Jah,» ütlesin ma, ja see oli nagu räägiks üks teine Robert Lucas minus, tõeline Robert Lucas, kes kaks-kolmkümmend aastat oli vaikinud. «Ma olen hull teie järele, Angela.»

«Lõpetage,» ütles Angela. «Tulge nüüd mõistusele, olge rahulik ja joome veel ühe klaasi.»

Ma valasin klaasid täis, jõime mõlemad ja õhtu saabudes tundsin imepärast jahedust libisevat üle terrassi. Ma ütlesin: «Ma olen 48-aastane. Palju vanem kui teie. Neliteist aastat vanem. Kahe aasta pärast olen viiskümmend, Angela, ma... Aga midagi niisugust nagu teie, ei ole ma veel kunagi kogenud, mitte kunagi. Seepärast andestage see mulle. Palun, ärge olge pahane.»

«Miks ma peaksin pahane olema?»

«Et ma seda ütlen, aga ma mõtlen seda tõesti nii.»

«Te usute, et te nii arvate.»

«Ei, ma tean seda! Ma ei ole iialgi midagi rohkem ja paremini teadnud. Ma tunnen nii tugevalt, kui väga ma võiksin teid armastada. Ja ühel päeval hakkate ka teie mind armastama.» Ehmusin viimasest lausest ja jõin kähku oma klaasist. «Nüüd näete, kui hull ma olen!»

Angela ei ütelnud midagi. Ta vaatas mind vaikides ja kergelt, ainult natuke naeratades, ja ma nägin tema silmades imepisikesena oma nägu.

«Teie silmad,» ütlesin. «Teie imelised silmad. Ma ei unusta neid enam kunagi. Mitte kunagi, nii kaua kui elan.»

«Teie!» ütles Angela. «Teil on ilusad silmad. Sõbralikud ja õrnad ja ennekõike rohelised. Ma tahaksin, et mul oleksid rohelised silmad. Teie rohelised silmad.»

«Kui võiksime vahetada, ma annaksin omad teile otsekohe. Aga see oleks vilets vahetus. Nii mõnedki naised on mulle elu jooksul ütelnud üht kui teist, aga et mu silmad ilusad on, ei ole mulle veel keegi öelnud.»

«Need on siis olnud väga rumalad naised,» ütles Angela. «Või ei ole nad seda tahtlikult ütelnud. Teie silmad on lausa suurepärased, Robert.»

«Teie olete suurepärane,» ütlesin mina.

«Ei ole,» ütles ta ja jõi, nagu oleks ta tahtnud end peita laia klaasi taha. «Ei ole. Jätke järele. Palun vaikige, Robert.»

Terrassile ilmus hotellipoiss. Ta hõikas valjusti mu nime.

«Jah!» Ma hüppasin püsti.

«Telefon, härra.»

«Tulen kohe tagasi,» ütlesin Angelale. Paari sammu järel pöördusin ja läksin ta juurde tagasi. Kummardusin ta poole ja ütlesin: «Ka teis kasvab see armastuseks, pange tähele!»

26

«Oled see sina, Robert?»

«Jah, Karin.»

Kõne oli mu naiselt. «Lõpuks,» mõtlesin ma, mis siis ikka. Ta hääl kõlas väga erutatult ja väga vihaselt.

«Sa pidid mulle ju helistama, kui kohale jõuad.»

«Ma unustasin selle. Vabanda, palun. Mul on kahju.»

«See ei tee sulle sugugi muret, sul on täiesti ükskõik, kas ma sinu pärast muretsen või mitte.»

«Kui see sulle niisugust muret tegi, miks sa siis juba varem ei helistanud?»

«Sinu järel joosta ei taha ma ka mitte. Sul ei pea olema tunnet, et ma sinu järel nuhin. Aga nüüd ei kannatanud ma seda enam välja. Kuidas sa hotellis oled? Ma mõtlesin, et sa töötad.»

«Ma teen ka tööd,» ütlesin. «Just praegu on mul väljas terrassil nõupidamine.»

«Nõupidamine libuga.»

«Ära kasuta seda sõna. See on vastik.»

«Niisiis on mul muidugi õigus. Ta istub libuga terrassil. Libuga, libuga, libuga.»

«Nägemiseni,» ütlesin. «Nägemiseni, Karin.»

«Küll sa lõbutsed hästi oma räpases ametis, mida sa elukutseks nimetad. Hoorad kenasti ümberringi. Siin sajab veel ikka. Ma arvan, et seal paistab päike. Aga ma ei taha varastada rohkem su aega. Libu ootab juba kindlasti.»

Kostis klik! Ta pani toru ära.

Astusin telefonikabiinist halli. Küsisin portjeelt, kas mulle on teateid. Ei olnud. See oli niiviisi hea. Läksin jälle pöördukse juurde. Selle kõrvalt leidsin veel teise klaasukse, ja selle ja majaseina vahelises nurgas oli meie laud. Nägin, et Angela vaatab välja Croisette'ile. Seisin seal paar minutit ja vaatasin teda, ta ei märganud seda ja ma tundsin jälle kogu kehas seda imelikku valu, mis õieti ei olnud mingi valu. See ainult tundus nii. Aga see oli meeldiv. Siis läksin lauda tagasi. Angela vaatas üles.

«Halvad uudised?»

«Mitte põrmugi,» ütlesin ma.

Ta vaatas mind uurivalt.

«Kas tõepoolest mitte?»

Valasin klaasid jälle täis. Pudelisse jäi veel natuke šampanjat. Valasin selle valgele marmorpõrandale. «See on...»

«Maavaimudele. Ma tean, Prantsusmaalgi tehakse nii. Sest ka Prantsusmaa maavaimudel on janu.»

«Jah,» ütlesin. «Ja nad on kellegi suhtes heasoovlikumad, kui kustutatakse nende janu.»

«Seda peame me aga mõlemad tegema — oma klaaside viimaste piiskadega,» ütles Angela. Jõime ja tilgutasime ülejäägi marmorplaatidele.

«Angela,» ütlesin ma. «Mul on üks palve. Te ju tunnete kõiki inimesi selles nimekirjas, mida ma teile näitasin.»

«Välja arvatud Sargantanad.»

«Välja arvatud Sargantanad. Ma pean neid kõiki nüüd

tundma õppima. Mulle oleks kõige meeldivam, kui see toimuks neutraalses õhkkonnas, alguses kõiki korraga. Ka teatud Paul Seebergi. Ta on Hellmanni panga juhataja. Kas võiksite selle korraldada?»

«Te mõtlete koosviibimist?»

«Jah.»

«Einega?»

«Võib-olla.»

Ta mõtles järele.

«Minu juures ei sobi see. Mul ei ole personali ja ruumi. Trabaud'de juures võiks see toimuda. Neil on suur maja. Ma ju rääkisin teile, et Pasquale Trabaud on mu sõbranna. Tema ja ta mees on sellise ilmaga siiski kindlasti veel oma jahiga merel. Võin neid alles hiljem kätte saada.»

«Kas teeksite seda hiljem minu jaoks?»

«Loomulikult, hea meelega...» Ta vaatas mulle otsa.

«Mis te edasi teete? Mu koristaja ootab mind nimelt. Me peame arve võtma.»

«Ma ei tee midagi erilist...»

«Tulge siis ometi kaasa minu poole,» ütles Angela, ja ta suust kõlas see nii iseenesestmõistetavalt ja loomulikult nagu ei ühegi teise naise suust. «Ma keedan meie jaoks midagi! Te veel imestate, ma oskan nimelt süüa teha. Seda poleks te arvanud, või kuidas?»

«Usun, et te võite kõike,» ütlesin mina. «Ja kui me söönud oleme, siis hiljemini helistate oma sõbrannale.»

«Hästi.»

Maksin ja siis tõi Serge Angela auto, milles olid tema pakid. Angela istus rooli ja mina jälle ta kõrvale ja nii me sõitsime jälle mööda Croisette'i alla. Varjud olid nüüd juba väga pikkadeks kasvanud.

27

Alphonsine Petit oli hallijuukseline väike naine, ja väga ettevaatliku kõnnakuga. Ta käis Résidence Cléopâtres'is paljudes perekondades koristamas. Angela juurde tuli ta

teisipäeviti, neljapäeviti ja laupäeviti poole päeva ajal. Teisiti ei saanud ta aega jaotada. Naine oli väga virk ja pärit Bretagne'ist. Angela tutvustas mind temale. Tal olid kartlikud targad silmad nagu loomal. Me kätlesime. Angela vaatas mind üha uuesti, tulles minuga koos elutuppa. Seal olid põrandavaasis need kolmekümmend roosi, mis ma olin tellinud Florealist.

«Millal need tulid?»

«Kahe tunni eest, madam. Neil on kiri kaasas.»

Angela avas ümbriku ja luges valjusti, mida olin kirjutanud: «Tänan kõige eest.» Ta vaatas mulle otsa. «Olete sõbralik, väga sõbralik, tõepoolest. Sonja on mu lemmikroos.»

«Ma tean. Igal laupäeval saate nüüd Sonjasid — mälestuseks sellest maikuu kolmeteistkümnendast päevast mu uues elus. Mu sünnipäevast. Oleks meeldiv, kui võiksin öelda: meie sünnipäevast.»

Alphosine oli ruumist lahkunud.

«See oli palju tähtsam, et teie uuesti sündisite, Robert.»

«Kuidas nii?»

«Olite nii... nii rusutud minu juurde tulles. Murdunud ja lõpuni kulunud ja masendunud.» Angela laskus põlvili ja seadis lilli, valas vaasi lillede kestvust suurendavat lahust ja viskas sinna veel vaskmündi. Ta oli enne seda küsinud Alphosine'ilt, kas see oli lõiganud rooside varsi.

«Masendunud? Mina?» küsisin ma rõhutult.

«Jah.» Ta vaatas mind. «Aga nüüd te enam ei ole! Nüüd olete juba palju vabam ja rõõmsam. Ja tänan lillede eest, Robert.»

«Teie armastate ometi lilli.»

«Mitte ainult selle pärast,» ütles ta, tõusis ja luges veel korra kaarti ja pani selle siis kirjutuslauale. Roosid seisid suure televiisori all. Alphosine tuli jälle. Kumbki naine ei osutanud nüüd minule mingit tähelepanu. Nad istusid üksteise kõrvale laua äärde kušetile ja Alphonsine selgitas ühe koolivihiku abil, mida ta oli ostnud, kui palju kulutanud, mitu tundi ta sellel nädalal oli töötanud ja kui palju ta kõige selle järgi raha pidi saama. Üksikud kulu-

tused ei olnud veel liidetud. Nägin, kuidas Angela oma tavalised lugemisprillid ette pani, ja siis hakkasid mõlemad rehkendama. Nad istusid seal nagu kaks koolitüdrukut. Nad liitsid ja arvutasid valesti ja pidid jälle uuesti otsast algama. Läksin raamatuseina juurde ja vaatlesin raamatute pealkirju ja autoreid: Camus, Sartre, Hemingway, Greene, Mailer, Giono, Malraux, Priestley, Huxley, Bertrand Russel, Mary McCarthy, Silone, Pavese, Irwin Shaw, Irving, Wallace... Aina autorid, kes ka mulle meeldisid ja kes mul olid, muidugi mitte prantsuse vaid saksa keeles. Riiuleil lamas ka palju kunstiteoseid, päris üleval oli kaks piiblit teineteise peal ja nende peal troonis kõige kõrgemal vana väike pronksist Buddha.

Lõpuks olid mõlemad naised valmis ja Alphonsine sai oma raha. Ta raputas jälle lahkumisel mu kätt, ja siis kuulsin teda väikeses esikus midagi Angelale sosistavat. Välisuks langes lukku. Angela tuli tagasi.

«Te olete kohe praegu vallutusega hakkama saanud, Robert. Alphonsine'iga. Ta ütles, et te olevat nii sümpaatne mees.»

«Ah,» ütlesin mina. «Näete, juba mõjub. Ma ainult pole seda teadnud, kuid minu mõju naistele näib olevat võrreldav maavärinaga.»

«Seda tahan ma küll öelda,» ütles Angela minu juurde tulles.

«Härra on tormituul. Mida härra süüa soovib? Ma ei teadnud, et mind lõunale kutsutakse, seetõttu on mul veel terve hulk endiiviaid külmkapis. Seal püsivad nad värsked. Salat on nii tarvilik tervise jaoks,» seletas ta nagu õpetajanna. «Mina söön väga palju salatit, teie ka?»

«Jah,» ütlesin mina. Ma ei teadnudki enam, millal ma viimati salatit olin söönud.

Me olime ühel nõul salati ja röstitud liha suhtes, sinna juurde Bâtardi, krõbedat valget pätsileiba, mida Alphonsine oli kolm tükki toonud. Angela sidus kirju põlle ette. Mina istusin köögis taburetile, mida seal hommikul olin näinud ja vaatasin pealt, kuidas ta röstis ja endiiviasalatit valmistas. Järsku karjatas ta: «Päevauudised!»

Ta lülitas sisse väikese jaapani televiisori köögis, siis ta jooksis talveaeda ja elutuppa ja lülitas sisse sealsed aparaadid. Suure vedas ta päris terrassile viiva lahtise klaasukse kõrvale.

«Ma pean siiski alati uudiseid kuulda saama,» ütles ta tagasi tulles. Me kuulasime neid. Esimesena tuli teade, mida olin oodanud: Inglismaa oli naela kursi vabaks lasknud. Paanika kogu maailmas, eriti Itaalias ja Jaapanis. Paljud börsid, nende hulgas Londonis ja Frankfurdis olid esmaspäeval suletud...

Angela askeldas pliidi ja köögilaua ääres, kuulates ja vaadates ikka ja jälle väikese jaapani Sony poole. Ta ei esitanud mingeid kommentaare, vaid imes kõik sõnad endasse nagu käsn, temaga ei saanud nüüd rääkida.

Ma ei olnud kunagi näinud naist valmistavat einet nii kiiresti. Angela viipas mind endaga kaasa. Ta jooksis talveaeda. Kapist võttis ta taldrikud, hõbedased noad ja kahvlid ja kausikesed. Ta jooksis terrassile, kus kattis meile päikesevarju alla suure laua. Tuul puhus nii mahedalt ja imeliselt siin üleval pärast linna päevast kuumust. Taevas oli nüüd pudelroheline ja hämardus juba tunduvalt. Varjudena, peaaegu hääletult lendasid lähedalt mööda suured lennukid, mis Nizzas maandusid või olid startinud sealt. Siingi võis näha ja kuulda televisiooni uudistelugejat. Inglismaa dokistreigi lõpp ei olnud veelgi silmapiiril. Itaalias oli teisipäevaks kuulutatud raudteelaste üldstreik. Laevaõnnetus Tenerife'i lähistel...

Ka möödalibisevad lennukid olid nüüd süüdanud pardatuled, mis lakkamatult vilkusid. Biifsteek oli mu soovi kohaselt pooltoores ja rohelises salatis oli veel kurgiviilusid ja väikeseid sibulaid ja teisi lisandeid, mida ma ei tundnud. Rosé maitses mõrkjalt ja puhtalt. Uudised olid lõppenud. Nüüd sai Angelaga jälle vestelda.

«Kas teate, kui palju maksab selline pudel Roséd? Kolm ja pool franki! Eks ole uskumatu?» Ta tõusis ja pani televiisori kinni ja elutoa tuled valgustasid terrassi. Lõpetanud söömise, aitasin Angelal kanda kõik kööki, kus Sony oli veel lahti. Ta keeras ka selle kinni, samuti talveaias oleva

aparaadi. «Kell 23 tulevad jälle uudised,» ütles ta. «Nii kaua läheb aega, enne kui saan Pasquele Trabaud' kätte. Kui nad tulevad merelt Port Cantosse, istuvad nad alati veel sõpradega sadamas dekil ja joovad midagi. Mida me jooksime? Ma mõtlen, šampanjat.»

Tal oli väga kõrge külmkapp, kust ta nüüd pudeli võttis. Lugesin etiketti. Henriot, 1961.

«Seal on klaasid. Tehke, palun, pudel lahti, jah? Ma tõmban endale kiiresti midagi muud selga,» ütles Angela. Enne söömist oli ta võtnud ära põlle ja nüüd jooksis ta magamistuppa. Avasin pudeli, viisin selle ja kaks klaasi terrassile ja panin need väikesele lauale, mis oli aiakiige ees. Sealt võis näha üle linna ja mere ja rõduserva nendes kohtades, kus ei olnud sõrestikku. Rinnatis oli umbes poolteist meetrit kõrge.

Angela tuli mu juurde. Ta kandis väga laiade kellukakujuliste varrukate ja kõrgelt suletava sametkraega laia pruuni kodukleiti. Ma olin valanud klaasid täis. Angela istus mu kõrvale. Kauge muusika oli hääbunud ja oli nii vaikne, nagu oleksime olnud ainsad inimesed maailmas. Angela oli toonud kaasa sigarette ja tuhatoosi.

«Tõepoolest, te suitsetate...» alustasin mina, aga katkestasin ja andsin tuld tema sigaretile ja võtsin endalegi ühe. Istusime seal, suitsetasime ja jõime ja vaikisime ja vaatasime välja valgustatud merele ja eemale valgustatud linnale. Hiljem, paljude sigarettide järel, kui olime alustanud teise pudeli šampanjaga, hakkas Angela rääkima väga tasa...

«Ma olen teid solvanud.»

«Mind? Mitte kunagi!»

«Siiski. Kui õppisime teineteist tundma. Telefonis. Ütlesin, et räägin ka saksa keelt, aga mitte meeleldi.»

«Jah, ma mäletan seda,» ütlesin ma ja tundsin ta päikesest pruunistatud näo värsket lõhna.

«Tahaksin seda selgitada.»

«Milleks? Ma võin oletada. Sellel pole tähtsust.»

«Te ei suuda seda mõista. Ja sellel on tähtsust.» Ta

rääkis veel tasem ja aeglaselt väga selges prantsuse keeles. «Kes te olite sõjas?»

«Sõdur,» ütlesin ma.

«Loomulikult. Mis auastmes?»

«Kapral. Kõrgemale ma ei jõudnud kunagi.»

«Kas olite ka Prantsusmaal?»

«Jah,» vastasin. «Aga alles hiljem. Sõja alguses ei olnud ma veel saanud kuueteistkümneseks. Mind saadeti siis õige pea Venemaale. Seal sattusin 1945. aastal vangi. Kolm aastat. Mul oli õnne.»

«Mõnedel oli õnne,» ütles Angela. Mulle näis, et ta hääl värahtas. «Minu inimestel mitte. Mitte kellelgi. Mu vanemad, sugulased... Teate, nad kõik olid algusest peale vastupanurühmades. Nad kõik nabiti kinni ja deporteeriti. Mina tulin siia maailma 1938. aastal. Sõbrad peitsid mind kuni 1945. aastani. Nii ma pääsesin. Ainukesena. Teistest ei pääsenud ükski...»

«Valge laik teie käel!» ütlesin üsna valjult, sest see tuli mulle järsku meelde. «Kas te elasite seda üle, et teie vanemad ära viidi? Mõistsite teadlikult seda?»

«Mitte väga teadlikult. Aga nägin aastate viisi und sellest ööst, kui sakslased tulid ning isa ja ema ära viisid. Nägin pidevalt und rasketest saabastest. Ja siis lapsena karjusin unes palju aastaid.»

Ja siis karjus ta unes aastaid. — «Võib-olla just see oli see šokk, mis põhjustas pigmendimuutuse, millest ennustaja rääkis.»

«Jah, see on võimalik. Ma ei ole sellele kunagi mõtelnud — huvitav.»

«Laik kaob, kui kord jälle õnnelik olete, pange tähele.»

«Ma olen õnnelik!»

«Ei,» ütlesin ma. «Ma ei usu seda. Te ei ole õnnelik.»

«Aga siiski olen!»

«Ei.» Ta jõi oma klaasi tühjaks. «Kas annaksite mulle veel. Võtke endale ka. Me peame ootama vähemalt kella üheteistkümneni.»

«Te pole õnnelik,» ütlesin ja valasin klaasi täis. «Te teete näo, et olete õnnelik. Aga pole siiski.»

Angela vaatas mind kaua.

«Teil on õigus,» ütles ta siis hämmastunult. «Te olete esimene inimene, kes ütleb mulle midagi sellist. See on tõsi, jah. Näin ma teile purjus olevat?»

«Täiesti kaine.»

«Jah, nii tundub mullegi. Siis, jah, tookord olin ma purjus. Jumal, kui purjus ma olin...»

«Millal?»

«Kui sain teada... Kui Jean ütles mulle...» Ta vaatas mind jälle. «Te olete minu jaoks võõras inimene, Robert. Ma ei tea, miks peaksin teile rääkima sellest, mida peale minu ainult üks preester teab, sest ma pole sellest kunagi rääkinud.»

«Ärge rääkige, kui te ei taha.»

«Aga ma tahan! Kas pole imelik? Jah, ma räägin sellest teile. Miks just teile, seda ma ei tea. Aga te peate seda kuulda saama — täna. Te olite õhtupoolikul Laurent'i peale armukade.»

«Kelle peale?»

«Laurent Viale'i, mereväeohvitseri peale.»

«Oh, see. Jah, see on tõsi,» ütlesin ma.

«Aga teil ei olnud selleks mingit põhjust. Teda ma ei armastanud. Üht teist meest, jah, teda ma armastasin. Sellest on nüüd juba kolm aastat möödas...» Ta hääl kõlas üha kaugemalt. «Armastasin teda rohkem kui ühtegi teist meest... Unustasin enda täiesti. Kui tõeliselt armastatakse, siis ei mõelda enam iseendale, vaid ainult sellele teisele, eks ole?»

Vaikisin, kiik kõikus tasa ja ma suitsetasin ja jõin pikkamisi ja nägin Angela kaunist nägu.

«Ma elasin ainult selle mehe jaoks... Ta elas siin, selles korteris... Me tahtsime abielluda. Ta oli palju reisidel, aga alati, kui ta tuli Cannes'i, oli ta siin, minu juures. Tegime kõik valmis pulmade jaoks, kas mõistate? Tahtsime seda teha salaja ja teatada sellest alles hiljem, aga ühel naisel on ometi niisugusel puhul terve hulk ettevalmistusi, eks ole tõsi?»

«Jah, kindlasti,» ütlesin mina.

Ta ei kuulanud mind enam üldse mitte.

«Siis tuli see õhtu. Siis...» Ta katkestas. Järgnes pikk vaikus. «Siis ta ütles mulle, et ta ei saa minuga abielluda. See tegevat talle hirmsasti muret, aga ta olevat juba abielus ja tal on kaks last. Ta elas Amiensis... Ma ei olnud kunagi kahtlustanud teda. Mõtlesin, et kuulsin valesti. Aga olin kuulnud tõtt. See... see oli minu jaoks raske hetk, teate... Viskasin ta välja. Ta pakkis suure kiiruga oma asjad ja kadus. Ja mina, kes alles äsja olin nutnud, lakkasin nutmast ja hakkasin jooma. Viskit. Sel ajal jõin viskit. Paljalt, jääga. Väga, väga palju viskit. Ja siis, sellel ööl, siis olin tõepoolest purjus. Ja ma ei lõpetanud. Ma... Mina...»

28

«... jõin aina edasi.» Neli televiisorit oli lahti, ka stuudios olev. Enne vahekorra selgitamist, enne kui Angela oli saanud armastatud mehe kohta tõtt teada, oli ta korteris edasi-tagasi käinud. Nüüd, joobnuna oli ta unustanud teised televiisorid. Ta kössitas diivanil, pudelid, jää ja klaas ees ja ei tulnud veel ühtki pisarat, veel mitte. Ta peas oli ainult kohutav surin, keerlemine ja pöörlemine. Ta mõtles ainult ühele: Asjata. Petetud. Reedetud. Mu armastus on otsas. Ma olen üksinda. Täiesti üksi. Mul pole kedagi, mitte kedagi. Äkki ta võpatas. Keegi möirgas. Kulus hetk, enne kui ta mõistis, et televiisoris jooksis mingi film. See kõik toimus ühel kümnendal juunil ja 10. juunil 1944. aastal oli RelvaSS üksus põletanud tuhaks Lõuna-Prantsusmaal Oradour-sur-Glane küla ja tapnud peaaegu kõik selle elanikud kättemaksuks selle eest, et Maquis oli surmanud ühe saksa kindrali. Mehed oli maha lastud. Naised ja lapsed oli alguses aetud kirikusse. Paljud uskusid veel pääsemisse, aga SSmehed süütasid kiriku ja naised ja lapsed põlesid elusalt. Küla varemed on veel tänaseni alles, uus küla on ehitatud teise kohta. Oradour on muutunud — nagu paljud teisedki kohad — prantslaste jaoks igaveseks hoiatusmärgiks. Neil päevil, nagu sellel, esitati televiisoris

antifašistlikke filme ja tõendeid kohutavatest tegudest, mis natsid olid korda saatnud. Parajasti esitati just sellist dokumentaalfilmi, mis koosnes pealtnägijate jutustustest, salaja tehtud filmikaadritest ja fotodest — tõeline õudusuni, läbinisti kohutav. Selles olid reas mahalastud mehed. Selles jutustasid nuttes vanad inimesed, kunagised veresauna tunnistajad. Selles oli kirik. SSmehed ajasid lapsed ja naised sinna sisse. Siis sulgesid nad ukse. Siis kostus kirikust laulu. Siis tõusid sealt leegid, kohutavad leegid. Siis lasti õhku vaesed Oradouri talumajad. Ja seal seisid SSmehed, rasketes saabastes jalad harkis, automaadid laskevalmis, SSmehed, SSmehed.

Angela istus seal ja jõi ja viski voolas ta suunurkadest. Ta ei märganud seda. Ta vahtis üksisilmi ekraanipilte. Kohutavaid pilte. Isa. Ema. Onu Fred. Onu Maurice. Onupoeg André. Onu Richard. Tädi Henriette. Tädi Marlene. Surnud. Surnud. Kõik on surnud...

Järsku ei talunud Angela seda enam. Ta tõusis ruttu, vaarus rõdule, kus olid ta lilled, nii palju õitsvaid lilli. Öö oli vihmane. Angelal oli nüüd veel üks mõte, üksainus, mis temas puuris ja sundis: Lõpp. Lõpp. Tee lõpp. Nüüd kohe. Seda elu sa ei talu enam.

Ta komberdas kõrgekontsalistes tuhvlites üle märgade kahhelkivide balkonirinnatise juurde, millelt tilkus vihmavett. Ta vinnas ennast üles. Ta tõmbas teise jala järele. Ta vankus tugevasti siia-sinna. Ta ei tundnud vähimatki hirmu, nähes sügavuses maja taga garaažide valgustatud betoonpinda. Kohe. Kohe. Kohe olen seal all. Kohe on kõigel lõpp. Ta tõmbas parema jala kõrgele. Siis vasaku. Ta põlvitas nüüd rinnatisel. Ta pani parema jala äärele. Ta toetas end kätega. Ta kergitas end sentimeeter sentimeetri järel kõrgemale. Kõrgemale. Teinegi jalg sirutus samaaegselt. Vihm tegi märjaks ta juuksed, näo, tema kleidi. Ta ei märganud enam midagi. Tule, surm, tule, magus surm. Nüüd ta seisis, seisis neli korrust maapinnast kõrgemal tumeda taeva all ja tuledes kiiskava linna kohal. Tuulehoog tabas teda. Ta mõtles veel: Ma tahan...

Siis ta kukkus.

Ta kukkus tagasi terrassipõrandale, kuhu tuuleiil oli ta visanud. Ta märkas seda alles siis, kui ta lühiaegsest teadvusekaotusest toibus. Ta lamas veeloigus. Ta avatud suu oli pooleldi vett täis. Tal oli iiveldustunne ja ta sülitas. Ta tundis end nii jõuetult, et ei suutnud liigutada ühtegi jäset. Ta oli kukkunud terrassile, mitte sügavikku.

«Ei... Ei... Ma ei taha... Ma tahan surra... Käepide...» Ta tõusis, kukkus maha, tõusis uuesti, kukkus jälle. Ta püüdis kõigest jõust tõusta jalule. Ta seisis. Ta põlved värisesid. Ta vaarus rinnatise juurde, aga ei suutnud ennast üles vinnata. Ta vaatas sügavikku. Parkimisplatsilt lahkus auto. Nüüd ei olnud tal enam julgust. Aga ta pidi lõpu tegema. Ta pidi... ta pidi...!

Nuuksudes vaarus ta tagasi elutuppa, jõi pudelist, kaotas tuhvlid ja langes telefonilaua kõrval olevasse tugitooli.

Telefon!

Ta pidi kellegagi rääkima. Kellega? Tal ju oli ometi nii palju sõpru. Nii lõpmata palju sõpru. Jah? Kas oli? Kes? Kes? Kes sul on, Angela, kellele võid rääkida, mida mõtled teha? Kes?

Mitte kedagi, tõdes ta õudusega.

Seal oli telefoniraamat. Ta lehitses seda mõttetult. Siis, kolm aastat tagasi, ei vajanud ta lugedes veel prille. Ta käed värisesid, telefoniraamat kukkus põrandale, ta tõstis selle üles ega teadnud, mida otsis, inimest... inimest, kellega võiks rääkida... Rääkida... Rääkida! Oli ju... Oli ju keegi... Usaldustelefon... Võib-olla keegi seal... Ta ei leidnud numbrit. Kirikud! Ta vaatas kirikute kohalt. Ta valis numbri. Keegi ei vastanud. Uus number. Vastuseta. Ta oigas nagu loom. Kolmas telefoninumber. Kõne läks kohale. Helises korra, teise korra, ja siis kõlas äkki mehe hääl, rahulikult, vaikselt, sõbralikult. Angela ei saanud aru, mida mees ütles. Oma piiritus kergenduses selle üle, et kuulis inimese häält, ei suutnud ta ise silpigi esile tuua. Ta vajus ettepoole, ülakeha toetus lauale, kõnetoru libises tal käest. Ta oigas. Ta nuttis. Nüüd nuttis ta jälle valjult ja nuuksudes.

Rahulik meeshääl ütles: «Ma olen siin. Ma olen aparaadi juures. Olge rahulik. Mul on aega. Mul on teie jaoks aega ükskõik kui palju.»

«Ma... ma... pastor... Te olete pastor?»

«Jah. Nutke rahulikult. Võtke endale aega. Mul on aega...»

Angela nuttis nuuksudes ja oiates.

«Olen siin,» ütles meeshääl. «Olen telefoni juures...»

Nii kestis võib-olla veerand tundi.

Siis leidis Angela jõudu öelda: «Tappa... hiljuti...»

Pastor sai asjast valesti aru:

«Kas olete tapnud kellegi?»

«Ei... ma... Tahtsin ennast... Kas mõistate? Ennast... Hüpata rõdult... Aga kukkusin tagasi... Ja nüüd... Ja nüüd...»

Ta hakkas jälle nuuksuma.

«Olen telefoni juures. Võtke endale aega, võtke endale aega.»

See noor hääl kõlas nii tugevana ja sealjuures õrnana, et vähehaaval sai Angela selle abil veidi jõudu. Ta hakkas rääkima: «Ma tahan endalt elu võtta. Ma ei suuda enam...»

«Ma mõistan. Te ei suuda enam.»

Kahekõne lausete vahel oli aeg-ajalt minuteid vaikust või nuttu. Seejärel kuuldus jälle pastori hääl: «Ma ei pane telefoni ära. Ma olen aparaadi juures.»

«Hüljatud... mees, keda armastasin... Petetud, eksiteele viidud... Nüüd olen üksi... Üksi... Ma ei jaksa enam! Tahan end tappa!» Rahulik hääl ei protesteerinud mitte ühegi sõnaga. See ei vaielnud vastu ega arvustanud kordagi. See ütles vaid seda, mida Angela just veel suutis taluda: «Olete kindlasti üle elanud palju raskusi.»

«Olen...»

«Ja siis tuli see mees... Andsite talle kogu oma armastuse... Ja ta pettis teid... Ja nüüd on tühjus... Kohutav tühjus...»

«Jah... Jäh...» Angela ajas end veidi sirgemaks ja ainult nuuksus tasa. Tal oli kergem rääkida: «Mul oli ainult tema... Ainult tema... Ma tunnen palju inimesi, väga palju... Oma

elukutse tõttu pean ma väga paljusid inimesi tundma ja nägema... Ma pean käima kõigil vastuvõttudel, kõigil pidudel... Ma pean, kas mõistate?... Aga mis elu see on? Vastuvõtud! Peod! Selline luksus... Ja tühjus... Sealjuures see tühjus... Mis elu ma õieti elan?» Ta karjus: «Ma ei räägi teile, kes ma olen ja kus elan, muidu alarmeerite te politseid!»

«Ma tõotan, et ei tee seda kunagi... Ma ei taha üldse teada teie nime... Tõepoolest mitte... Te olete suures hädas ja üksinduses. Enesetapp, see on üksinduse äärmine moodus... Ta pole siiski päris üksi...»

«Kuidas nii, ei ole?»

«Mina olen ju siin. Ma räägin teiega. Mõistan teid hästi. Väga hästi. Te võite mind uskuda... Ma saan teist tõepoolest aru.»

«Kas tõesti?»

«Päris kindlasti... Te liigute paljude inimeste hulgas. Teie elukutse sunnib teid selleks. Nendele inimestele ei saa te rääkida, mis teie sisemuses tegelikult toimub. Ei oma muredest ega kurbusest... Nende inimeste ees peate te alati ühte rolli mängima, maski kandma, rõõmus olema, alati rõõmus. Nii see on, eks ole?»

«Jah,» ütles Angela imestunult. «Nii see on. Ma ei või kunagi, mitte kunagi... Ma ei saa olla kunagi selline, nagu ma tõeliselt olen. Kõik peavad mind siin Cannes'is kõige rõõmsamaks ja õnnelikumaks naiseks... Ma ometi ei või hädaldada ja kaevata... Ma ju vajan tööd... Tellimusi... Kes minu tõelise elu vastu huvi tunneb?»

«Mina,» ütls pastor aeglaselt. «Mina teen seda. Näete ju, et te pole üksi.»

«Ei, mitte üksi...»

«Paljude inimestega juhtub, et nad on üksinda ja hüljatud. Võib-olla mitte nii nagu teie. On kohutav, kui alati peab maski kandma, alati peab näitlema. Armastuses sellę mehega, siis te ei pidanud seda tegema.»

«Ei... Siis võisin rääkida avameelselt. Ta... See mees teadis minust kõik. Ja nüüd...»

«Ja nüüd tean mina kõik...»

«Aga te ei tea, kes mina olen!» hüüdis Angela.

«See ei muuda asja. Me räägime teineteisega. See on alles meie vestluse algus. Me peame seda jätkama. Miks te ei tule minu juurde? Olen preestriks väikeses vene ortodoksi kirikus Aleksander III bulvari ääres. Ma ootan teid homme hommikupoole... Siis räägime kõigest veel edasi.»

«Ma olen protestant.»

«Sellel pole mingit tähtsust. Ma ootan teid.»

«Ma ei tule... Mul on nii kole häbi. Väga häbi.»

«Siis võib-olla tulete ülehomme. Või helistate mulle jälle. Ma olen siin. Ma olen sel ajal alati siin. Ka hommikupoolikuti. Olen siis teie jaoks, ärge unustage seda. Mõtelge sellele, et ma mõistan teid. Ma mõistan teid hästi...»

«Aga see on ju... Seda ma ei saa uskuda...»

«See on nii.»

«Ma teen seda siiski. Ma hüppan...»

«Seda ma võiksin hästi mõista. Võib-olla teeksin minagi seda teie asemel...»

«Aga kas see pole patt... Enesetapp? Teie silmis, teie käskude järgi...»

«Ma ei taha teiega rääkida patu üle... See ei eksisteeri niisugusel juhul nagu teie oma... Ma tahan rääkida teist, teist, keda ma nii hästi mõistan. Pikkamööda. Mul on teie jaoks aega maailm.»

Ta rääkis Angelaga peaaegu kaks tundi. Televisiooniprogramm oli juba ammu lõppenud. Ekraan virvendas tumedana heledate punktidega. Saatja oli töö lõpetanud. Preester, kellel oli ääretult heatahtlik ja sõbralik hääl, rääkis ikka veel, nüüd ta tundis olukorda täpselt. Nüüd suutis Angela rääkida voolavalt. Ta ei nutnud enam, ta pea oli selge, viski mõju hakkas järele andma.

«Te tulete minu juurde,» ütles noor preester.

«Ma ei tea...»

«Võib-olla mitte homme. Kunagi. Ja mõtelge, et mina olen alati siin. Inimene, keda te ei tunne. Kelle ees ei ole teil tarvis kanda maski. Kellele võite rääkida kõik. Alati. Olen alati siin teie jaoks. Ja ma mõistan teid. Mõistan teid täielikult.»

«Tänan,» ütles Angela äkki lõpmata väsinult. «Tänan...» Ta laskis kuuldetoru kukkuda hargile. Järgneval momendil uinus ta sügavalt ja kõvasti nagu mitte kunagi varem. Ta istus riietunult ja kokkuvajunult tugitoolis, elektrivalgus põles, neli televiisorit olid sisse lülitatud ja näitasid virvendavaid ekraane ja terrassil trummeldas vihm.

30

Lennukil, mis järsul laskumisel lähenes Nizza lennuväljale, vilkusid punased ja valged pardatuled. Angela jutustusele järgnes pikk vaikus. Lõpuks ta ütles: «Kui ärkasin, oli kell juba üheksa hommikul. Kõik mu kondid valutasid. Mul oli kohutav pohmelus.»

«Aga kas läksite selle preestri juurde?»

Ta vaatas mind. Ta silmad sädelesid elutoast paistvas valguses.

«Mitte kunagi.»

«Miks mitte?»

«Mul oli väga häbi. Ma... Ma ei ole ka enam tahtnud endale lõppu teha.»

«See mees päästis teie elu,» ütlesin mina.

«Jah.» Angela jõi šampanjat. Ta süütas uue sigareti, mina ka.

«Ja siiski...»

«Ja siiski ei läinud ma kunagi tema juurde ega helistanud enam kunagi talle. Ma lähen kunagi sellesse kirikusse, see ei ole kaugel,» ütles Angela ja vaatas minust mööda. «Olen selles kindel, et tunnen selle noore preestri kohe häälest ära, tutvustan ka ennast. Ma olen kindlasti otsustanud minna tema juurde, aga alles siis, kui...» Ta katkestas.

«Kui mis?»

Ta vaatas mind nagu unest ärgates.

«Palun?»

«Ütlesite, et tutvustate end sellele preestrile, aga alles siis, kui... kui mis, Angela?»

Ta vaatles mind, nagu poleks mind iialgi varem näinud.

«Ei,» ütles ta. «Lõpetame selle. Ma ei saa endast aru. Keegi ei teadnud seda lugu. Miks ma rääkisin seda teile, Robert? Mispärast?»

Tõusin, läksin terrassi rinnatise juurde ja vaatasin alla parkimisplatsile. See oli tõepoolest väga sügaval. Äkki tundsin Angelat enda kõrval.

«Sinna alla,» ütlesin.

«Jah,» ütles ta. «Sinna alla.»

Proovisin panna oma käsivarre ümber ta õla. Ta tõmbus eemale ja põikas kõrvale.

«Ei,» ütles ta. «Palun, mitte.»

«Vabandage!»

«Kell on nüüd kümne pärast üksteist, kell üksteist kuulame uudiseid ja siis helistan Pasquale'ile. Siis on ta kindlasti juba...»

Elutoa telefon helises. Angela jooksis sinna ja võttis toru. Vaatasin alla tapvasse sügavusse ja pilt sellest öisest parkimisplatsist oma palmide ja betoonpinnaga on pressitud mu ajudesse, kuni ma elan.

Angela astus terrassile.

«See on teile,» ütles ta. «Lacrosse.»

Politseiametniku hääl kõlas veel kurvemini kui muidu. Angela otsis mingit tegevust elutoas, sel ajal kui ma telefoniga rääkisin.

«Me oleme teid otsinud hotellist ja kõikjalt. Lõpuks mõtlesin, et olete ehk madam Delpierre'i juures.»

«Kas midagi on juhtunud?»

«Jah.»

«Mis?»

«Mitte telefoni teel. Kas saate otsekohe tulla?»

«Mina... jah. Loomulikult. Teie büroosse?»

«Büroosse.»

«Ma tulen,» ütlesin ja panin toru ära.

«Mis on?» küsis Angela mu juurde astudes.

«Ei tea veel. Ma pean minema Vanasse sadamasse. Kas olete nii sõbralik ja korraldate selle vastuvõtu oma sõbranna juures? Ma helistan homme hommikul, kas sobib?»

«Jah, Robert,» ütles Angela ja naeratas rõõmsalt.

«Nüüd kannate jälle maski,» ütlesin mina.

«Jah,» ütles ta. «Maski. Minu asiaadinägu. Kui selgub midagi tähtsat, siis helistage mulle veel täna. Viin telefoni voodi juurde.»

«Aga ma ei või teid ometi... See võib kesta tunde.»

«Ükskõik. Te peate mulle helistama!»

«Aga miks?»

«Kuna tegemist on teie juhtumiga. Midagi, mis teile korda läheb. Ma tahan teada saada. Kõigest, mis teisse puutub.»

«Angela...»

Aga ta eemaldus minust jälle ja valis ühe numbri. «Ma kutsun teile takso,» ütles ta. Kui ta selle tellinud oli, läksime temaga koos korteri välisukseni. Nüüd oli ta jälle nii jahe ja sulgunud ja lähenematu nagu esimestel tundidel, mil olin teda tundma õppinud. Loomulikult ei saatnud ta mind alla. Ta lahkus ukse juures. Käe, mida suudelda tahtsin, tõmbas ta kiiresti tagasi. Seekord ei oodanud ta ka, kuni olin lifti astunud. Korteriuks langes kohe kinni.

Takso ei olnud veel saabunud, kui astusin parkimisplatsile. Pidin ootama. Võtsin särgi rinnataskust suitsukarbi. Samas märkasin, et seal oli veel kaardike. Võtsin selle välja. See oli kaart, millele olin kirjutanud: «Tänu kõige eest.» Telefoniga kõnelemise ajal oli Angelal kindlasti olnud kaart käes, mõtlesin ma, sest nüüd oli üks sõna maha tõmmatud ja selle asemele suurte laiade tähtedega kirjutatud uus tekst. Seisin peaukse lambi all, süütasin sigareti, puhusin suitsu välja ja vaatasin kaarti kaua aega.

Ma olin kirjutanud: «Tänan kõige eest.»

Nüüd seisis seal: «Tänan mitte millegi eest.»

31

Ta lamas suures vereloigus laboratooriumi põrandal ja suurem osa ta näost oli ära rebitud. Ta lamas ühel küljel ja see, mis ta näost puudus, oli pritsitud luukildudena,

nahatükikestena, kõõlustena ja verena mööda ruumi laiali, nii palju verd. Veri, milles ta lamas, oli punaseks määrinud ta särgi, püksid, juuksed, käsivarred ja käed.

Seisin ja vahtisin seda, mis oli kord olnud inimene, ja murelik Louis Lacrosse seisis mu kõrval. Ta oli toonud mind siia ruumi, mille lauad olid täis instrumente, Bunseni põleteid, kemikaale, mikroskoope ja riiuleid. Särgiväel mehi käis edasi-tagasi laipa fotografeerimas ja nad puistasid laudadele ja riiulitele ja instrumentidele grafiiti, otsides sõrmejälgi. Meid oli kuus meest ja trellitatud akendega ruumis oli väga palav. Ma ei tundnud tõepoolest surnut ära, vaid küsisin: «Kes see on?»

Lacrosse vastas: «See oli Laurent Viale.»

«Helde taevas,» ütlesin ma. Nii hea väljanägemisega Laurent Viale, kunagine Angela kallim, hiljem ta sõber. Mu mõtted olid veel sel määral Angela juures, et alguses mõtlesin, kuidas ta reageerib sellele uudisele. Ütlesin: «Ma kohtasin Viale'i alles lõuna ajal Felixis.

«Ja mina sõin koos temaga kõigest kolm tundi tagasi õhtusööki,» ütles Lacrosse. Ta oli kahvatu ja nii närviline, et tal oli kogu aeg sigaret suunurgas, aga ta ei suitsetanud.

«Kes seda võis teha ja kuidas?»

«Suurekaliibriline sumbutajaga püstol. Väga lähedalt. Tegelikult kuklalask.»

«Aga siis pidi see olema keegi, kes kuulus majasse või keda Viale tundis — akendel on trellid ja me oleme alumisel korrusel.»

«Jah,» ütles Lacrosse süngelt. «See teeb kõik veel halvemaks. See pidi olema mees, kes võib-olla enne veel Viale'iga juttu ajas, igal juhul tuttav.»

«Kuidas ta siia sisse pääses — majja, ma mõtlen?»

«Maja on lahti kogu öö,» ütles Lacrosse. Suunurgas olev sigaret kerkis ja vajus rääkimise rütmis.

«Aga valvurid?»

«Mis te õieti mõtlete? Ma ütlesin ju teile, et meil on liiga vähe inimesi. Need, kes ei ole väljas, on kas vabad ja puhkavad või töötavad kuskil büroos. Igal inimesel, kes tundis Viale'i, oli kerge siia sisse tulla. Tulin ju minagi

45 minuti eest siia, kui tahtsin teada saada, kui kaugele Viale'i uurimised olid edenenud. Mina leidsingi Viale'i. Helistasin kohe Nizza kriminaalpolitseile, sest see lugu ületab kaugelt minu volitused ja asi läheb kogu aeg halvemaks. Komissar Jacques Roussel on juba saabunud, ta kuulab üle mõningaid inimesi ja otsib tunnistajaid. Tänu jumalale, ta tõi kaasa paar ametnikku.»

Üks meestest keeras laiba selili, et seda uurida. Mehel olid hallid juuksed ja prillid.

«Doktor Vernon, meie politseiarst siin Cannes'is,» ütles Lacrosse mulle. Vernon noogutas mulle rahulolevalt ja soris siis pintsettidega selles verises massis, mis oli olnud Viale'i nägu, võib-olla ta suu, mida Angela oli suudelnud. Nüüd istus verisele massile suur kärbes. Doktor Vernon ei ajanud seda isegi ära. Ta liigutas seda, mis peast oli alles, pannes teise käe verisele kuklale.

«Siin, lapsukesed,» ütles ta Lacrosse'ile. «Kuuli sisenemisava. Väike. Nagu ära rebitud. Täiesti selge dumdumkuul.»

«Viale pidi istuma,» seletas Lacrosse. «Arvatavasti aparaadi juures ja laskja seisis tema taga. Viale'ile sai osaks ilus surm. Ta ei aimanud midagi — ja juba oli kõik möödas. Nii tahaksin minagi kord surra.»

«Mina arvasin, et dumdumkuulid on ainult püssidel.»

«Ka püstolitel, lapsukesed.» Doktor Vernon oli kahtlemata olnud väga kaua politseiarst. Teda ei üllatanud ega petnud enam miski. Ta oli täiesti illusioonideta ja hirmutundeta mees, ükskõik, mida ta nägi, või ükskõik, mida ta uurima pidi. Isevärki sell. Või oli see tema rõõmsalt kostev «lapsuke» ainult näitlemine, kaitses Vernon end niiviisi millegi eest, mis teda ometi kuidagi liigutas, talle hinge läks, teda vapustas?

«Tule oma märkmikuga juba siia, lapsuke!» kraaksatas doktor Vernon ja hakkas assistendile kiiresti ja elavalt dikteerima. Noormees stenografeeris.

«Aga miks seda tehti?» küsisin. «On siis mingi motiiv?»

«Oo-jaa, muidugi,» ütles Lacrosse. «Isegi väga hea.»

«Mis nimelt?»

«Vaata neid riiuleid seal üleval.»

Vaatasin riiulitele, kus veel enne lõunat olid seisnud kõik vrakitükid ja kõik põrgumasina traat- ja õõnesosad, mis olid toodud õnnetuspaigast. Riiulid olid täiesti tühjad.

«Kes iganes see oli, ta on kõik kaasa võtnud,» ütles Lacrosse. «Mitte ainult materjali, vaid lisaks ka Viale'i märkmed. Tal mingisugused olid, nägin neid õhtupoolikul. Nüüd ei ole enam mitte midagi alles.»

«Aga siin oli ju tubli hunnik kraami,» ütlesin. «Ja rasket.»

«Mõrvar on kindlasti viinud selle ära kahes või kolmes jaos. Tõenäoliselt kohvrites. Võib-olla üksinda, võib-olla kambaga.»

«See oli riskantne.»

«Päris kindlasti oli see riskantne. Meil on tegemist inimestega, kes millegi ees tagasi ei kohku,» ütles Lacrosse. «Kas mäletate, mis ma ütlesin, kui me tutvusime?»

Sisse astus väga suur mees, kes pikkuse tõttu veidi kühmus käis. Ta kandis lipsuta troopikaülikonda ja tal olid paksud mustad kulmud, lainelised valged juuksed ja tumedad silmad kitsas energilises näos.

«See on Nizza kriminaalpolitseist komissar Jacques Roussel.» Lacrosse esitles meid.

Roussel oli Lacrosse'i täielik vastand — täis energiat, murdumatu, vihane ja julge.

«Täielik seatemp, või mis?»

«Jah,» ütlesin ma.

«Kes iganes seda tegi, ma taban ta,» ütles Roussel. «Neetud koeranägu. Mulle on ükskõik, kui rikkad inimesed on sellesse asjasse mässitud — kui neile ka terve maailm kuulub! Neil pole õigust pidada end kõige viletsamast sadama lakekrantsist paremaks.»

«Aga seda nad teevad,» ütles Lacrosse. «Ja nende käes on võim, palju võimu.»

«Võim, sitta kah!» ütles Roussel. «Rääkisin Pariisiga. Poliitilise politseiga. Majanduspolitseiga. Ma ajasin neile korraliku hoo sisse. Siia tuleb inimesi.»

«Niisiis on meil skandaal lahti,» ütles Lacrosse.

«Ja siis? Siin on sooritatud mõrv. Ja kui mitte kõik

märgid ei peta, on lühikese aja jooksul toimunud kaheteistkümnekordne mõrv. Ja kui ma pole päris tobu, on nende tegude vahel side, kõikide nende vahel. Need vaesed vennikesed, kes teenisid Moonglow'l, kogu meeskond, neist ükski ei olnud miljardär, Louis, nad olid vaesed ja neil kõigil olid perekonnad nii nagu sinul ja minul. Ja nüüd istuvad pered ilma toitjata. Olgu ma neetud, kui ma hoian oma suu kinni, et mitte soosingut kaotada. Mis teie ütlete, härra?»

«Olgu mina ka neetud, kui ma selle seltskonna ees hirmu tunnen,» ütlesin ma.

«Teie! Teie ju ei ela Cannes'is,» ütles Lacrosse väga tasa. Roussel pani ühe käe ta õlale.

«Viale'il jäi maha ema,» ütles ta. «Ta saab nüüd pensioni. Sa tead, kui suur see pension on. Mõtle Viale'i emale, Louis. Kujutle, et ta oleks sinu ema.»

Väikeses kurvas mehes toimus kummaline muutus. Ta keha sirutus, väsinud silmad läksid suureks ja kui ta rääkis, kõlas ta sõnadest aastakümneid kuhjunud alandus ja viha: «Sul on õigus, Jacques. Olin argpüks, liiga kaua, alati. Aga nüüd ma enam ei ole. Kes seda tegi, peab selle eest vastutama.» Lacrosse vaatas Rousselile otsa: «Tänan sind selle eest, et sa niimoodi rääkisid minuga.»

«Juba kõik korras, vana.»

Ruumi astus ametnik, kes küsis: «Kas härra Lucas on siin?»

«Jah,» ütlesin mina. «Milles asi?»

«Majesticist helistati. Seal on teile juba kaks kiirtelegrammi. Teid palutakse sinna nii kiiresti kui võimalik.»

«Siin pole meil teid praegu vaja,» ütles Roussel. «Kui te soovite minna...»

«Ma pean. See on kindlasti minu šeff.»

«Selge. Nüüd hakkab asi tõenäoliselt veerema,» ütles Roussel. Siis ei teadnud meist veel keegi, kui õigus tal oli.

Mõlemad telegrammid olid Brandenburgilt. Palusin ööportjeel anda rahakapist mu seifi võti, võtsin koodiraamatu, istusin tühja halli ja dešifreerisin teated. Esimeses telegrammis kästi mind tulla pühapäeva hommikul lennukiga Düsseldorfi ja ilmuda kohe Brandenburgi büroosse. Teine telegramm kõlas: «Kaitske kõigi vahenditega eksperti ja tõestusmaterjali.» Uurisin asja. Telegramm oli tulnud kell 19.45. «Kui oleksin olnud hotellis ja lugenud telegrammi kohe, siis võib-olla Viale elaks veel,» mõtlesin ja arutasin: «Kuidas oleksime saanud teda kaitsta? Teda mitte, aga tõestusmaterjali. Kuidas Brandenburg teab juba kõigest nii palju?»

Põletasin telegrammi ja poetasin söestunud jäänused tuhatoosi, kus pihustasin nad, siis panin koodiraamatu oma seifi, kust võtsin passi ja kogu raha ja ütlesin portjeele, et ma pean lendama hommikul Düsseldorfi, aga et tahan oma toa alles jätta.

«Kõik on juba korraldatud, härra. Tuba hoitakse alles, te tulete varsti jälle siia.»

«Kust teie seda teate?»

«Meiegi saime ühe telegrammi.» Ta andis mulle vihikukese. «Siin on teie lennupilet, härra. Meid paluti teile hankida koht Air-France'i lennukile, mis stardib Nizzast kell 9.15 hommikul. Lendate Pariisi kaudu ja olete Düsseldorfis kell 12.25. Me kirjutame kõik selle teie arvele.»

Tänasin teda, andsin tagasi seifi võtme ja vaatasin, kuidas ta sulges selle rahakappi. Siis sõitsin üles oma korterisse, riietusin lahti ja võtsin külma ja kuuma dušši. Mu toas oli palju karpe — minu ülikonnad, särgid ja püksid olid pärale jõudnud. Pakkisin alasti olles kõik lahti ja panin kraami oma kohale. Beeži värvi kerge ülikonna jätsin välja, samuti ühe Angela valitud lipsudest. Mõtlesin need panna selga lennureisile.

Heitsin paljalt voodile ja püüdsin uinuda, aga olin täiesti virge. Tegin lahti voodi kõrval oleva väikese raadio. Pehme naishääl laulis: «Komöödia on lõppenud...» Panin raadio

kinni. Kell oli nüüd 2.20, nägin seda oma käekellalt, mida öösiti alati kandsin. Telefon helises. See oli Angela.

«Helistasin juba varem, aga te ei olnud veel seal. Mis... mis on juhtunud, Robert? Midagi halba?»

«Jah,» ütlesin. «Midagi väga halba.»

«Mida?»

Ma ütlesin talle.

Järgnes pikk vaikus. Mõtlesin, et olen uudishimulik, mida ta esmalt ütleb. Lõpuks ta ütles vaikse häälega: «Ta oli hea inimene. Olime sellest alates, kohe pärast algust ainult sõbrad, aga tõelised sõbrad. Olen väga kurb ta surma pärast. Ta armastas väga oma ema. Sõidan kohe homme ta ema juurde ja hoolitsen ta eest. Ta on nüüd siis täiesti üksi.»

«Miks te helistasite?» küsisin.

«Sellepärast, et elu läheb ikka edasi, eks ole? Tahtsin öelda, et minu sõbratar Pasquale korraldab meelsasti õhtusöögi kõigile neile inimestele ülehomme kell kaheksa. Kas teile see sobib?»

«Väga hästi! Oodake! Ma pean lendama homme — täna Düsseldorfi.»

«Kui pikaks ajaks?»

Mu jumal, mõtlesin ja tundsin südant tagumas — seda ta küsis väga järsku. «Ma ei tea. Mitte kauaks. Ja kui ma pean jääma kauemaks kui ülehomseks, helistan õigel ajal selle õhtusöögi asjus. Loodan siiski, et selleks ajaks olen tagasi. Ma loodan seda nii väga.»

«Kas te peate lendama Düsseldorfi Viale'i surma pärast?»

«Selle pärast ka.»

«Millal teie lennuk läheb?»

«Kell 9.15 Nizzast.»

«Siis viin teid hotellist kell kaheksa.»

«Ei tule kõne allagi! See on juba viie ja poole tunni pärast. Ei, ma võtan takso.»

«Te ei võta mingit taksot. Olen seal kell kaheksa. Head ööd, Robert.»

«Head ööd, Angela. Ja tänan,» ütlesin ja panin kuuldetoru ära.

Aga sellest ei tulnud enam mingit head ööd. Tõmbasin hommikumantli selga ja läksin oma toa rõdule, istusin ja suitsetasin ühe sigareti teise järel. Olin liiga erutatud, ei saanud magada. Kella poole viiest alates muutis taevas mere kohal minutist minutisse värvi ja läks aina heledamaks. Croisette'il ja hotellis oli päris vaikne. Kell 4.45 helises telefon. See oli jälle Angela.

«Te ei saa magada, eks ole, Robert?»

«Ei.»

«Mina ka mitte.»

«Vaene Viale.»

«See pole mitte ainult vaene Viale,» ütles ta. «Ja seda teate ka teie väga hästi.»

«Jah, ma tean.»

«Mida te tegite, kui ma helistasin?»

«Istusin rõdul ja vaatasin, kuidas taevas järk-järgult helendub.»

«Sedasama teen mina. Istun terrassil ja vaatan taevast. Kas teie telefonil on ka pikk juhe?»

«Üsna pikk.»

«Siis võtke aparaat ja minge temaga tagasi rõdule ja vaadake taevast.»

«Ma tegin seda.»

«Kas istute?»

«Jah.»

«Nüüd näeme me mõlemad taevast,» ütles Angela.

«Jah,» ütlesin. Siis vaikisin. Kuuldetorus kohises. Taevas, mis algul oli olnud hall ja siis liivakarva, muutus nüüd üle ookri pruuniks, õunroheliseks ja siis ikka tugevamaks ja tugevamaks kuldseks ja valged majad käänulisel Croisette'il sädelesid selles kuldses valguses. Hulk aega istusime me niiviisi, mina kuuldetoru kõrva ääres, Angela seal oma telefon kõrva juures. Ja kumbki ei rääkinud sõnagi. Siis tõusis veripunane päike merest.

«Niisiis kell kaheksa,» ütles Angela. Seejärel pani ta toru ära.

Ta saabus minutilise täpsusega. Olin riietatud Angela valitud beeži ülikonda ja pannud jalga pruunid kingad ja võtsin kaasa ainult pehme randmekoti.

Pühapäeva hommikul on sel ajal tänavatel veel väga vaikne. Jõudsime kiiresti edasi. Me sõitsime jälle piki mereäärt, mööda liivarandadest ja kaljurahnudest ja paljudest maiasmokkade meelislokaalidest. Nägime tänavatel vaevalt tosinat inimest ja rääkisime vaevalt tosin sõna.

Angela kandis valget pükskostüümi ja polnud mingitud. Ta parkis auto lennujaama ees, siis tuli ta minuga kassani ja ikka edasi kuni viimase barjäärini. Ta silmad olid minus kinni, aga ta ei rääkinud enam midagi. Alles lahkudes ütles ta: «Ma olen üleval, teisel rõdul.» Siis jooksis ta minema. Mina läksin läbi passi- ja tollikontrolli ja mind valgustati, sest lennukikaaperdamised olid parajasti suurmood, ja kui ma lõpuks bussi juurde läksin, sest teatati minu lennuki stardist, pöörasin ümber ja nägin kõrgel enda kohal Angelat. Ta seisis teisel rõdul peaaegu üksinda, ja ta viipas ja naeris ja ma mõtlesin sellele kõigele, mis preester oli talle kolm aastat tagasi öelnud maskist ja mis ta ise oli öelnud viimasel ööl oma asiaadinäost, ja ma naersin ka, väga moonutatult, ja viipasin vastu. Siis naeris ta veel rohkem ja viipas veel ägedamalt ja minu vasak jalg valutas. Astusin viimasena bussi. Buss sõitis kiiresti minema ootava lennuki juurde. Kui jälle välja tulin, võisin Angela ta valges kostüümis veel selgesti ära tunda, ja viipasin jälle ja tema viipas vastu mõlema käega, kuni stjuuardess palus mind lennukisse astuda.

Lennuk tõusis mere kohale. Lendur viis raske Boeingi järsule tõusule. Tekst *No smoking* kustus. Pistsin käe taskusse, et sealt tabletti võtta. Mu sõrmede alla sattus väike kõva ese. Võtsin selle välja. See oli lõbus eebenipuust elevant, mida olin imetlenud Angela kollektsioonis. Ta oli selle täna varahommikul pannud salaja mu taskusse.

Angela... Nägin teda enda ees. Tema silmi. Tema imepäraseid silmi. Äkki hakkas päike heledalt paistma läbi

akna ja pimestas mind. Ma pidin sulgema laud. Alles nüüd nägin õieti Angela silmi. Mu sõrmed pigistasid väikest elevanti. Lennuk pööras suure kaarega põhja. Vasak jalg valutas ikka veel.

Pariisis sadas. Düsseldorfis sadas. Mind ümbritses vastik külm maailm. Ma lõdisesin. Jälle oli mul seljas vale ülikond. Pariisis ei olnud mul aega, aga Lohauseni lennuväljalt Düsseldorfis helistasin Angelale. Otsevalimisega käis see kähku. Ta vastas kohe ja ta hääles kõlas hingeldus.

«Halloo!»

«Robert siin.»

«Olete hästi maandunud! Jumal tänatud!»

«Ma... ma tahtsin tänada elevandi eest, Angela. Te valmistasite mulle sellega suurt rõõmu... Tõepoolest väga suurt rõõmu. Mul on see praegu käes.»

«Elevant peab tooma teile õnne,» ütles Angela ja alles siis märkasin, et olin kogu aja rääkinud prantsuse keeles ja tema saksa keeles.

Ütlesin hämmastunult: «Te räägite saksa keeles!»

Angela kohmetus: «Jah, räägin, ja palun teilt vabandust, Robert.»

«Minult? Vabandust? Mispärast?»

«Kuna ma... kuna käitusin rumalalt. Olen järele mõelnud. Kindlasti kõik sakslased ei olnud meelsasti sõdurid. Ja päris kindlasti ei olnud kõik sakslased natsid.»

«Terve hulk oli,» ütlesin ma.

«Aga kaugeltki mitte kõik, ei, päris kindlasti mitte,» ütles ta armas hääl. «Teie, Robert, ei olnud kindlasti mitte.»

«Ei olnud,» ütlesin ma.

«Jah, seda ma mõtlesingi. Seepärast oligi see nii ebaõiglane. Te andestate mulle, jah?»

«Aga loomulikult! Angela, ma olen nii õnnelik, et olete kodus ja ma kuulen teie häält!»

«Teadsin, et helistate kohe maandumise järel ja tahtsin olla siis kodus. Minagi tahtsin kuulda teie häält.»

«Aga kust te seda teadsite?»

«Lihtsalt teadsin. Ja tahtsin olla siin. Laurent Viale, vaeseke, maetakse juba homme hommikul. Teate, siin peab see kiiresti toimuma kuumuse tõttu. Ma sõidan siis kohe pärast seda tema ema juurde.»

«Kas võin jälle helistada? Täna õhtul?»

«Oo-jaa,» vastas Angela, «palun!»

35

«*Cover. Coverage*,» ütles Gustav Brandenburg. Ta kratsis järelemõtlikult oma paljast pealage. «Eelkõige kutsusime sind sellepärast tagasi, Robert.» Mu bossil oli seekord vastik oranživalgetriibuline särk, ta näris jälle suurt havannat ja ahmis popcorni kotist, mille kõrval oli veel kolm kotti. Ta oli juba üleni täis puru ja ta kirjutuslaud nägi välja hullem kui kunagi varem. Ta kõrval istus mugavas tugitoolis umbes viiekümneaastane mees, kes oli elegantselt riietatud, rahulik ja talitsetud ja kellel oli luine umbusklik nägu. Brandenburg oli esitlenud mulle teda kui doktor Daniel Frieset liitvabariigi rahandusministeeriumist. Mul polnud vähimatki aimu, mis oli kihutanud Frieset siia tulema. Veel ma seda ei aimanud. Globali tohutus hoones oli täna, pühapäeva hommikupoolikul, peaaegu kummituslikult vaikne. Ainult Brandenburg töötas nagu alati.

Olin andnud kõik teated oma elamustest Cannes'is. Mõlemad mehed kuulasid mind nägudega, nagu teaksid nad juba kõik, otsekui poleks nad muud oodanudki. Brandenburg vaatas mind sealjuures aeg-ajalt, ma ei saanud aru, kas murelikult või vihaselt.

«Miks need kaks sõna, *cover* ja *coverage* sulle nii suurt mõju avaldasid,» küsisin ma, kuid Gustav katkestas mind kohe. «Ole nüüd vait. Härra Friese on ainult sellepärast Bonnist kohale tulnud, et selle kõneluse juures olla.»

«Pühapäeval? On see asi nii tungiv?»

«Midagi pole sellest tähtsamat,» ütles Friese. Tal oli meeldiv hääl.

«Härra Friesegi on meie juhtumist huvitatud.»

«Väga,» ütles Friese.

«Kuritegu, mida Cannes'is uurid, jahi õhkulaskmine, kaheteistkümne inimese surm, ja nüüd veel see kolmeteistkümneski, see ekspert, mis ta nimi oligi...?»

«Viale. Laurent Viale.»

«... selle Viale'i surm. Haitsin kohe, et kuriteol on finantsiline tagapõhi. Majanduskuritegu. Valgekraesigadus. Ja niisuguses ulatuses, et isegi mina ei suuda sellest ettekujutust saada. Härra Friese on — seda ma ei teadnudki — juba pikemat aega olnud huvitatud Hellmannist ja ta äritegevusest. Nüüd oleme otsustanud koos töötada. Et mõistaksid, milles on küsimus, peab härra Friese sulle üht-teist selgitama. See on komplitseeritud.»

«Aga ma teen seda võimalikult lihtsalt ja lühidalt,» ütles Bonni rahandusministeeriumi mees. Ta oli tõepoolest väga hästi riietatud. «Vaadake, härra Lucas, see ei ole mingi saladus: meil on praegu üle maailma inflatsioon. Kui meil ei õnnestu seda ohjeldada, toimub kogu maailma haarav majanduslik katastroof. Ja see on vähemalt niisama halb kui Teine maailmasõda.»

Ta rääkis ikka ühetooniliselt, rahulikult ja asjalikult ja ainult ta pingulolevast näost võis näha, kuidas see, millest ta rääkis, talle mõjus. «Kõigepealt tahaksin veel öelda, et ma pean inflatsiooni kõige alatumaks varguseks, mis üldse olemas on. Sellepärast, et nende inimeste vastu, kes seda — nagu meie juhtumil — teadlikult, brutaalselt ja vastutustundetult kasutavad enda kasuks, ei saa seaduse järgi mitte mingisuguste vahenditega astuda.»

«Sul on tegemist sigadega,» ütles Brandenburg ja toppis popcorni suhu.

«See tähendab: meil on nendega tegemist.»

«Kuidas tekib inflatsioon ja oht, millest räägite, härra Friese?» küsisin ma ja mõtlesin täiesti ebaloogiliselt väikesele taburetile Angela köögis, millel olin istunud salati valmistamist vaadates.

«Vaadake, asi on nii,» ütles Friese. «Kogu maailmas ring-

leb praegu umbes 70 miljardit dollarit. 70 miljardit! Kas võite endale niisugust rahahulka ette kujutada?»

«Ei,» ütlesin.

«Keegi ei suuda. Aga nii see on. Need 70 miljardit põhjustavad osa õnnetusest.»

«Kust need miljardid pärit on?» küsisin.

«Ookeanitagustelt erakordselt suurtelt kontsernidelt, erapankuritelt, suurtelt pankadelt ja kõige võimukamatelt spekulantidelt. See summa moodustus USA-s nii-öelda *deficit-spending*'ist.»

«Mis see on?»

«Ühendriigid ostavad veelgi välismaalt rohkem kui nad sinna viivad. Nii jõuab välismaale üha rohkem dollareid. Dollar on veel maailma juhtiv valuuta. Ta on juba kaua ülehinnatud. Aga ameeriklased suhtuvad vastumeelselt devalvatsiooni. Siis nimelt tõuseks kulla hind — ja sellest saaksid kasu venelased, sest neil on mõõtmatud kullavarud, mida nad võivad iga hetk turule paisata. Sellepärast näiteks on Ühendriikides kodanikel keelatud osta kulda USA kahanevatest tagavaradest. Meile on see lubatud, šveitslastele on see lubatud, ameeriklastele mitte. Muuseas olen selles veendunud, et üsna varsti toimub jälle raske dollarikriis ja et siis tuleb dollar lihtsalt uuesti devalveerida — võib-olla kümne protsendi ümber. Aga see ei tähenda kaugeltki veel lõppu! Aga edasi. Kui on tegemist Ameerika kontsernidega või rahvusvaheliste kompaniidega, siis on asi selge: nad võivad meilt osta nii palju Saksa aktsiaid kui neile meeldib. Tavaline ameeriklane, kes tahab omandada Saksa aktsiaid, peab maksma kaksteist protsenti maksu.»

«Aga see on ju sigadus,» ütlesin.

«Täielikult legaalne sigadus,» ütles Friese.

«Mis need rahvusvahelised kompaniid õieti on?» küsisin.

«Ettevõtted, millel on kõigis tööstusmaades harukompaniid ja seega ei kohelda neid kuskil kui välismaalasi ja kuskil ei pea nad mingeid kohustusi kandma asukohamaade vastu. Seaduslikud, nagu öeldud. Seaduslikud, niikaua kui riigid ise end nende vastu ei kaitse, mitte midagi ei tee,

oleksin ma peaaegu ütelnud, ja lasevad ennast rahvusvahelistel kompaniidel rõhuda ja sulevad silmad. Iga välismaise üksikisiku puhul aetakse küll silmad pärani.»

«Mis seadused need sellised siis on,» ütlesin hämmastunult.

«Kõik inimesed on võrdsed,» mõmises Brandenburg, suu popcorni täis, «aga mõned inimesed on teistest võrdsemad.»

«Mida need 70 miljardit ringlevat dollarit nüüd teevad?» küsis Friese retooriliselt. «Need seisavad pankades, neid investeeritakse välismaa tehastesse või kasutatakse nende ostmiseks ja need jõuavad alati sinna, kus raha kindlus on suhteliselt suur — eelkõige Saksa Liitvabariiki. Liitvabariiki peetakse — minu arust valesti, aga see on teine asi — turvaliseks ja kriisikindlaks ja Saksa marka tugevaks, parimaks valuutaks. Paremaks kui Šveitsi frank või Hollandi kulden. Kui nüüd mingil maal ilmnevad alarmeerivad nähtused — streigid, tööpuudus, hinnatõusud —, siis panevad selle maa kontserne või panku juhtivad inimesed seal olevad miljardid dollarid loomulikult turvalisse riiki. Sedasama tehakse ka oma maa vahenditega. Täiesti seaduslikult. Formaalselt veel kehtiva, aga praktiliselt juba ammugi pehkinud rahvusvahelise valuutalepingu järgi on Saksa FV riigipank kohustatud võtma vastu ja vahetama kõiki valuutasid ükskõik kui suuri summasid. Sel kombel niisiis voolab meile üha uusi miljardeid dollareid. Ma räägin väga lihtsustatult, saate minust aru, jah?»

Ma noogutasin.

«Saksa riigipank peab meile tulevad dollarid vahetama markadeks. Nüüd on tal nõue Ameerika natsionaalpangale, ta võiks nõuda, et dollarid vahetatakse ümber kullaks. Aga paraku enam ei saa seda teha, sest ameeriklased ei vaheta enam paberit kullaks.»

«Kõik on seaduslik, täiesti seaduslik,» urises Brandenburg ja keerutas oma sigarit edasi-tagasi. Kuigi Düsseldorfis oli külm, olid ta särgi kaenlaalused higiplekilised. «Miski ei klapi selle mehe tervislikus seisundis,» mõtlesin ma. Mis klappis minu suhtes?

«Täiesti seaduslik, jah. Ainult näete, ümbervahetamisega

tuleb järjest rohkem markasid ringlusse anda. Lihtsustatult öeldes peab Saksa riigipank muretsema järjest rohkem raha ja see ongi inflatsiooni algus. Kui seda juurdemuretsetut võiks paigal pidada, ei juhtuks midagi. Aga ringlusse paisatakse järjest uut raha. See peaks olema kaetud vastava kaubapakkumisega. Tasakaal nõudmise ja raha väljaandmise vahel on häiritud. Niisiis peavad hinnad tõusma. Muuseas, ka ametiühingud ja ettevõtjad ja kõrgelt hinnatud sotsiaalpartnerid keerutavad tugevalt seda inflatsioonivänta.»

Ma mõtlesin vana naise apteegis öeldule. «Kõik läheb pidevalt kallimaks. Lausa kõik. Piim, või, leib, liha, postmargid, prügivedu, lausa kõik. Ah, jumal, ka Luisenhöhe. Inimesed on nii kohutavalt halvad...»

«Aga see igavene hindade tõus on ju mõttetus,» ütlesin mina.

«Muidugi,» ütles Friese tasa. «On tõsi, et majanduslikulgi alal elame meeletuks muutunud maailmas ja läheme kohutavale kriisile vastu, kus kõigepealt väike inimene, pennikoguja kannatab, sest ainult suured ja päris suured naudivad kasumit. Ja see on, nagu ma ütlesin, alles õnnestuse esimene osa.»

Õnnetus ei tule nii nagu vihm...

«Mis on teine osa?» küsisin ma.

«Rääkisin teile nendest 70 miljardist dollarist,» ütles Friese. «Kui neid nüüd ei kasutata tervete tööstusettevõtete ostmiseks, on need spekulantide käes. Spekulantidel, ja neid on kõikjal, on käes igasugust valuutat ja nad mängivad selle nii-öelda mahasahkerdamist. Kui neil on näiteks nõrka valuutat, ütleme naelu või liire, pillutakse neid nagu kuumi kartuleid. Nõrka valuutat tõrjutakse niisiis eemale. See tähendab, et nad pakuvad nõrka valuutat neile rahvuspankadele, kes on kohustatud ostma, ja veel üsna kalli

kursiga. Sel viisil saavad spekulandid oma kätte kõva valuutat, ütleme jaapani jeene või meie marku. Nii kaitsevad nad ennast igasuguse valuutakaotuse vastu. Aga mitte ainult! Need härrad lasevad oma rahvusvaheliselt põimunud kontsernide tütarettevõtetel teha võlgu madala vääringuga maades ja koguni äärmise piirini, lausa mäekõrgusi võlgu. Ja siis need võlad juhitakse nõrga valuutaga riikidest tugeva valuuta kanalitesse. Need rahvusvahelistena ülesehitatud kompaniid oma miljonite ja miljarditega kujutavad endast päris võimsaid jõutegureid, mis sunnivad valitsusi ja valuutapankasid tehingutesse, mille mõju on kahjulik.»

«Mõju on kahjulik just sinu kallitele väikestele inimestele,» urises Brandenburg.

«Valuutakriisid ja inflatsioon ei kahjusta tegelikult suuri, vaid ainult ja üksnes väikeseid, kes kannatavad sunnitud kaitseabinõude tõttu, mida riigid ja riigipangad peavad ette võtma. Ja kõigele sellele, mida need spekulandid teevad, ei või vastu astuda seaduste ega määrustega, kõik, mida spekulandid teevad, on seaduslik, täiesti seaduslik. See on kuritegelik, ebamoraalne ja räpaselt madal, aga see pole ühegi seaduse vastu. Ja see viib meid kiiresti hukatusse. Juhtum, mille selgitamise kallal te töötate, härra Lucas, on just selline juhtum. Sellepärast ma olen siin. Sellepärast on härra Kessler siin.»

«Kes?»

«Härra Otto Kessler. Meie ministeeriumi vanim ja osavaim valuutadetektiiv. Ta ootab kõrvaltoas. Ma tahtsin teile ainult alguses väikese selgituse anda, et te aru saaksite, mis temal teile öelda on.»

Brandenburg vajutas sisetelefoni nupule. Tema kahetsusväärne sekretär pidi oma šefi sobimatud tööajad kaasa tegema.

«Palun, härra Brandenburg?»

«Härra Kessler võib sisse tulla,» urises Gustav. Ta särgile pudenes tuhka, ta ei märganud seda.

Uks avanes.

Uksel seisis suur heleblondide hõredate juuste ja vasakul

oimul oleva armiga mees, kes oli istunud mu kõrval Majestici hotelli baaris ja kuulanud, kui vestlesin hiljem kadunud Nicole Monnieriga. Seal oli ta jälle, see mees. Jõllitasin talle otsa. Härra Otto Kessler noogutas mulle ainult kergelt.

37

Kessleri hääl kõlas teisiti kui Friese oma — kiirelt, külmalt ja energiliselt, harjunud edukalt käskima. Ta lähenes kuuekümnele, nägi aga noorem välja.

«No nii,» ütlesin, «tere jälle!»

«Vaheaegadega olen olnud Cannes'is juba nädalaid,» ütles maksudetektiiv Kessler, rahandusministeeriumi tuus. «Loomulikult ei võinud ma ennast tutvustada.»

«Loomulikult mitte. See tüdruk, kellega istusin baaris, on muide...»

«... kadunud. Ja tema sutenöör ka. Ma tean. Tean kõik, mis seal on juhtunud, härra Lucas.»

«Aga mida te tegite Cannes'is?»

Kessler selgitas: «Oleme uurinud Hellmanni erapanga, Liitvabariigi silmapaistvaima ja tuntuima erapanga äriasju. Me teeme loomulikult koostööd teiste riikide uurijatega. Vahetame informatsiooni. Ja juba palju kuid, isegi aastaid oleme tegelnud Hellmanni ja tema äriasjadega, mida ta ajab ameeriklase John Kilwoodiga.»

«John Kilwood — see on ju üks nendest, kes tuli Cannes'i justkui selleks, et pühitseda Hellmanni 65. sünnipäeva.»

«Jah. Ja ta on nendest kõige huvitavam ja kõige ohtlikum,» ütles Kessler. Ta naksutas sõrmenukkidega. Ta tegi seda sageli ja see oli õige ebameeldiv harjumus. Ta võttis taskust märkmiku ja luges ette: «John Kilwood. Kolm korda lahutatud. Vanus 62 aastat. Elus lapsi viis. Haridus: Yale ülikool. Äritegevus: Kilwood Oil Company oma harukompaniidega. Arvatav netovarandus: 700—1000 miljonit dollarit.»

«Jumal õnnistagu teda,» ütles Brandenburg.

«Ta on õnnistanud teda,» ütles Kessler märkmikku silmitsedes. «Kilwoodil on maju, maakinnisvara ja kortereid Beverly Hillsis, Floridas, Bahama saartel, Prantsusmaal, Šveitsis, Monacos, Liechtensteinis ja Inglismaal. Seal terve loss. Tal on kaks lennukit, mõlemad Boeing 702 tüüpi. Tal on luksuskorter New Yorgi pilvelõhkujas United Nations Plaza.»

«Kilwoodi kompanii Kood-Oil tegutseb Euroopas, eelkõige meil, peaaegu kasumita,» ütles Friese.

«Kuhu kasum jääb?»

«Sinna, kuhu tema tahab. Riikidesse, kus maksukoorem on väikseim,» ütles Kessler. Ta lehitses märkmikku ja vaatas mulle otsa. «Kood on teie jaoks siiski mõiste, eks ole tõsi?»

«Kellele see poleks,» ütlesin.

Montaažitööstus Scharzwaldis, harutööstused kogu Liitvabariigis, välismaised tarnijafirmad. Kood oli üks suuremaid elektroonikafirmasid maailmas. Ta ehitas radari- ja satelliittelevisiooni seadmeid, aga ka aparaate Ameerika kosmoseprogrammi jaoks. Elektroonikas ei olnud midagi, mida Kood ei oleks tootnud.

«Nii,» ütles Kessler, kes jättis enesekindla, kogenud ja targa mulje. «Koodi Schwarzwaldi tehas oli 1948. aastal 200-meheline vabrik. Praeguse Koodi teenistuses on igal pool maailmas kolmveerand miljonit inimest, arvestamata tarnimistehaseid. Kõige selle järel, mida seni olen ette kandnud, ei ole teie jaoks mingi üllatus, kui ütlen, et John Kilwoodile kuulub ka suurem osa Koodist.»

«Ei, see pole tõesti enam üllatus,» ütlesin mina.

«1948. aastal pidime ostma dollareid mitte millegagi õigustatud kursi järgi 4.20 DM. Nüüd on kursiks kujunenud 3.19. Seegi on veel liiga kõrge. Aga siis ostsid ameeriklased Saksamaal kõike üles, mida iganes said. Kilwood ostis selle väikese Schwarzwaldi tehase, millest aastate jooksul on arenenud kõikvõimas Kood. Ma eeldan, et härra Friese rahandusministeeriumist on teile selgitanud, kuidas seda tehakse — seaduslikult, täiesti seaduslikult.»

«Jah.»

«Hästi,» ütles Kessler. «See Kood, see hiigelettevõte, kui palju aastakasumit te arvate ta saavat?»

«Palju miljardeid,» ütlesin ma.

«Jah,» ütles Kessler ja naeratas kurjalt. «Ja kas teate, kui palju ta siin makse maksab? Te hakkate naerma: mitte pennigi!»

38

«Aga kuidas see võimalik on?» Tundsin end täieliku idioodina.

«See on üsna kergesti võimalik,» ütles Friese. «Kood varustab tellijat Liechtensteinis. Sealses maksuoaasis pole vaja maksta peaaegu mitte mingisuguseid makse. Sealsed postkastikompaniid kannavad kasumi kullasoontesse. Arved lähevad Liechtensteini kaudu Bahama saartele, kus harilikult ei ole mingeid makse ja miljardilised kasumid, nagu te õigesti oletasite, topib Kood, teiste sõnadega Kilwood, oma taskusse, kui Liechtensteini ja Bahama vahel arved klaaritakse, aga seekord õigesti!»

«Aga Saksamaal peab ometi olema võimalik takistada niisuguse firma tegevust, kes mingeid makse ei maksa!» ütlesin ma.

«See ei ole võimalik,» ütles Friese. «Nii on sellel alal üleüldse kõik lubatud ja pole midagi selle vastu teha. Siiski...» Esimest korda tõstis ta häält, «siiski on meil siin ainus koht, mille suhtes võib-olla võime midagi teha, kui meil on väga palju õnne. Kui nimelt suudame tõestada, et Kood on teinud vähimagi maksuvarjamise või leiame selle raamatupidamisest vähimagi vea, siis võime ta õhku lasta. Just sellepärast on Kessler juba kaua aega olnud tegev Koodi ja Hellmanni panga vaheliste tehingutega.»

«Kuidas Hellmann sellesse puutub?»

«Kas te ka seda ei tea?» imestas Kessler. «Hellmann oli Kilwoodi pank Saksamaal.»

«Meeldiv, Robert, meeldiv, mis?» matsutas Brandenburg. Ta sigar oli juba jälle päris märg ja katki järatud. Ta toetus tahapoole, käed kõhul risti, ja vaatas meid kõiki kavala pilguga. Oma seasilmade kavala pilguga.

Kessler rääkis: «Nagu te võite arvata, olen saanud oma teadmised äärmiselt vaevaliselt. Ettevaatamatutest jutuajamistest, kättemaksutundeist...» Ta vaatas mulle otsa. Tal olid terassinised silmad, milles ma ei märganud kübetki inimlikkust. Nad oleksid võinud olla klaasist, need Kessleri silmad. Ma mõtlesin, et riigi rahandusministeeriumi tippdetektiiv Kessler on oma ametis päris hull, tema jaoks pole maailmas mitte midagi muud.

Kessler rääkis: «Kõik raha ülekanded, millest härra Friese teile jutustas, on Kilwood Saksamaal juba kakskümmend aastat teinud Hellmanni panga kaudu. Ta valis endale parima mainega panga. Kõik pidi paistma laitmatu ja õige. Kõik, mis juhtus. Ja laitmatu ja õige ta ongi — meie seaduste järgi. Iga kriisi puhul mingil maal paigutas Kilwood, me teame seda, rahad nendest riikidest Saksamaale Hellmanni juurde, laskis ümber vahetada Saksa markadeks ja investeeris edasi Koodi. Nii sai tehasest maailmafirma. Kilwood kasutas igat poliitilist segadust, igat revolutsiooni, mässu, Ungarit 1956. aastal. Kuuba Sigade lahte, Berliini müüri, kõike, mida soovite, loomulikult ka Vietnami. Ta on leidnud sadu võimalusi panna oma dollarid mängu ja rikastuda Hellmanni panga abil üha enam ja enam — ja teinud meie riiki vastuvõtlikumaks suuremale inflatsiooniohule. Tõsi, ta on ainult üks paljudest, kes nii tegutsevad, aga kindlasti ta tegi kõik võimaliku. Ja Hellmannil võis olla täiesti puhas südametunnistus, sest tema tegevus oli seaduslik, täiesti seaduslik. Kuni siis tuli see naela lugu.»

«Mis naelaga on?» küsisin.

«Kilwood nägi ette, mis Inglismaal juhtuda võiks. Ta ei näinud mitte ainult streike, tööpuudust ja naela pidevat nõrgenemist, vaid ta aimas ka, et Inglismaa peab selleks, et astuda EMÜ-sse, varem või hiljem oma naela väärингu vabastama. Ja siit algabki see meeletus, kogu loo kisendav meeletus.»

«Kuidas?» küsisin.

«Pange hoolega tähele,» ütles Kessler. «Et te õigesti asju mõistaksite, räägin kõigepealt, mida Kilwood oleks pidanud tegema ja mida ta alati niisugustel juhtudel varem teinud oli.» Noogutasin. «Hästi. Niisiis Kilwood oleks pidanud oma naeltevaru, mis tal Inglismaal dollarite müügist oli tekkinud, sealt ära tooma, nad Hellmannile üle andma ja nõudma nende eest Saksa marku vana, kõrge kursi järgi. Need oleks ta ka saanud, sest Hellmann oleks kandnud naelad veel enne devalveerimist üle riigipanka, nii et ta poleks saanud kahju. Kahjukandjaks oleks jäänud riigipank, teisiti öeldes meie kõik. Ja veel enam! Kilwood oleks Hellmanni panga kaudu enne naela devalveerimist muretsenud naelakrediiti — ja üsna suurt.»

«Kuidas ta oleks seda saanud teha?» küsisin.

«Te võite, kui te olete usaldusväärne, igast Saksamaa pangast nõuda ja saada laenu naelades, kuldnates, dollarites või mis tahes valuutas,» ütles Friese. «Kilwood arvestas päris kindlasti naela devalveerimisega.»

«Nüüd on nad kursi vabaks lasknud,» ütles Brandenburg laisalt ja pühkis purusid särgilt ja pükstelt vaibale. «Nüüd devalveeritakse nael tõepoolest — kuuldavasti kaheksa protsenti.»

«Jah, kaheksa protsenti,» ütles Friese.

«Ja mida see oleks tähendanud?» küsis Kessler minult.

Ütlesin: «See oleks tähendanud seda, et Kilwood oleks õigeaegselt vahetatud naeltega vältinud kõiki kaotusi, vastupidi paljudele väikestele ja keskmistele ettevõtjatele, aga lisaks oleks ta saanud märgatavat kasu. Sest kui ta nüüd Saksa markade eest ostab Inglismaalt sisse...»

«Ostaks,» ütles Kessler.

«Kuidas nii — ostaks?»

«Ma ütlesin teile ju, siin on toimunud midagi arusaamatut, midagi täiesti hullu. Aga jätkake oma mõttekäiku lõpuni, et näeksime, kas olete aru saanud.»

«No hästi. Niisiis, kui Kilwood nüüd ostaks Saksa markadega Inglismaalt — näiteks Koodi kompanii Inglismaa allettevõttelt, siis peaks ta kaduba eest Saksa markadega kaheksa protsenti vähem maksma.»

«Õige.»

«Ja tema naelakrediit, mis ta võttis, oleks talle tagasimaksmise puhul toonud veel kaheksa protsenti sisse!»

«Jälle õige,» ütles kahvatublond Kessler. «Ja nüüd kuulake hoolega, härra Lucas, sest nüüd tuleb see arusaamatu ja fantastiline, millest mitte keegi meist aru ei saa. Seni oleme saanud teada, et Kilwood tõesti kandis naelad Hellmanni panka üle, kus nad vahetati vana kursi järgi Saksa markadeks, aga ta ei võtnud Hellmanni pangalt ühtki naelakrediiti, vaid vastupidi, laskis Hellmanni pangal naelakrediidi välja maksta!»

«Mis?» küsisin täiesti jahmunult.

«Te kuulsite päris õigesti. Ta andis laene välja, selle asemel et neid sisse nõuda.»

«Aga see tähendab ju seda, et Hellmann saab nüüd, kui naelakrediidid tagasi makstakse, kaheksa protsenti vähem!» hüüatasin ma.

«Klapib,» ütles Friese.

«Ma ei mõista seda,» ütlesin.

«Keegi ei mõista seda,» ütles Kessler. «Aga see pole veel kõik.»

«Mis veel tuleb?»

«Hellmanni pank ei andnud Kilwoodilt ostetud naelu otsekohe edasi riigipangale, vaid säilitas need.»

«Säilitas need?»

«Just nii.» Kessler noogutas.

«Aga see tähendab ju, et Hellmann pärast naela devalveerimist kaotas nüüd kaheksa protsenti ka talle jäänud naelade pealt,» ütlesin ja olin päris nõutu.

«Just seda see tähendab.»

«Peenelt, mis?» matsutas Gustav.

Kessler küsis: «Kas teate, kui suure summa Kilwood naelades transfereeris või laskis krediitidena välja maksta läbi Hellmanni panga?»

«Kui suure?»

«Viissada miljonit Saksa marka,» vastas Kessler.

Sellele järgnes Brandenburgi suures büroos tükk aega vaikust. Vihm krabistas vastu aknaruute ja ma mõtlesin,

kui meelsasti oleksin olnud Angela juures. Aga siis haaras mind jälle vana jahipalavik, mis oli tuttav mulle juba aastakümneid, ja ma tundsin, kuidas süda kiiremini lõi. See oli suurim juhtum, millega olin kunagi olnud tegev. Viissada miljonit Saksa marka!

40

«Lõppu on kerge rääkida,» ütles Kessler ja vaatas oma ilusaid sõrmi, mille liigeseid ta nii inetul kombel naksutas. «Koodi Inglise allhankekompanii läks kummuli, sest Kilwood võttis tema naelavarud nii radikaalselt ära, et firma ei suutnud enam oma kohustusi täita.»

«Kas te tõesti usute, et Kilwood ise oma kompanii ruineeris?»

«Ma ei usu seda, sest ei tea seda veel. Ma ei usu midagi, mida ma ei tea, härra Lucas. Kompanii on ainult osalt tema firma. Tal on sellega koostöö. Meie sõber Kilwood on juba tosinaid suuri firmasid ruineerinud samal kombel. Pärast on ta need alati konkursil ära ostnud. Seda teeb ta meelsasti.»

Aeg-ajalt oli mul raske seda briljantset nuuskurit taluda.

«Aga kui Hellmannil ja Kilwoodil oli nüüd mingi plaan?» küsisin.

«Missugune plaan?» küsis Kessler.

«Seda ma ei tea.»

«Meie ka ei tea,» ütles Friese.

«Niisiis?» küsisin.

«Niisiis mitte midagi,» ütles Kessler. «Siin on juhtunud veel midagi seniolematut, midagi, millest keegi aru ei saa. Hellmann teeb krediiditehingu, millega ta peab kaotama. Hellmann hoiab Kilwoodi ostetud naelu kinni ega anna neid õigel ajal edasi riigipangale, mistõttu ta peab veel kord kaotama.»

«Aga nii võib ju teha ainult täiesti arutu narr!» hüüatasin. «Ma taipan sellest asjast ainult seda, et Hellmanni

pangal tuleb nüüd pärast devalvatsiooni kanda kahekordset kahju.»

«Hellmann ei olnud narr. Ta polnud ka meeltesegane,» ütles Kessler ja naksutas sõrmeliigestega. «Ja siiski tormas ta hukatusse.»

«See on ju hirmus,» ütlesin. «Ma ei suuda seda mõista.»

«Keegi meist ei suuda seda mõista. See on suur saladus,» ütles Friese. «Kui oleme selle lahendanud, siis oleme selgitanud kogu afääri. Aga kas me suudame kunagi lahendada seda mõistatust?»

«Me peame vähemalt püüdma,» ütles Kessler. «Püüdma kindlasti. Igatahes on fakt, see oli Hellmann ja mitte riigipank, teiste sõnadega lõppude lõpuks meie kõik, kes selle looga kaheksa protsenti kaotas. Viiesajast miljonist kaheksa protsenti on 40 miljonit Saksa marka.»

«Suur jumal,» ütlesin.

«Suur jumal jah, kahjuks!» kurtis Brandenburg. «Isegi 40 miljonit ei oleks suutnud Hellmanni panka hävitada.»

«Seda mitte,» ütles Kessler. «Aga asjast oleks hakatud rääkima. Oleks hakatud mõistatama. Missugused olid Hellmanni tumedad eesmärgid, kui ta ei pannud saadud naelu kohe riigipanka ja kui ta andis välja naelakrediiti, selle asemel et seda sisse nõuda. Tal pidi olema mingi põhjus. Mingi müstiline põhjus. Aga oli see põhjus mis tahes, tema aupaiste, eduka ja üliausa pankuri maine oleks kadunud. Üks asi on igatahes selge — Hellmann oli meeleheitel. Seda kinnitavad arvukad tunnistajad. Hellmann lendas Cannes'i Kilwoodilt abi paluma. Selle kohta oleme me leidnud Cannes'is ühe tunnistaja. Me koguneme täna õhtupoolikul uuesti ja ma selgitan teile siis kõike täpselt. Nimelt töötame me nüüd vastavalt meie šeffide tahtele koos.»

«Jah, Robert,» ütles Brandenburg. «Juhtkond soovib nii.»

«Ikka ja jälle oli jutt sõnadest *cover* ja *coverage* — kattest. See on niisiis pangandustermin, mis siin kasutamist leiab. Hellmann nõudis katet kaheksale protsendile kahjumile. Ta anus, ta palus — asjatult. Ei mingit *coverage*'i,» ütlesin.

«Kas nüüd mõistate, millist sensatsiooni teie telegramm siin tekitas?» küsis Friese.

Jahmunult ütlesin: «Niisiis Kilwood. Kilwood ajas Hellmanni surma.»

«Seda ei ole mina ütelnud,» Kessler naksutas sõrmi. «Me ju ei tea, mida Hellmann tõepoolest mõttes haudus, kui ta ei pöördunud riigipanga poole. Igal juhul ei nõustunud Kilwood andma katet. Võib-olla ei olnud tal just siis lahtist raha, nii ebatõenäoline kui see näibki. Võib-olla olid ta rahad kinni. Võib-olla ta ei tahtnud Hellmanni aidata. Kindlasti seostub ka Hellmanniga mingi saladus. Mõtelge nendele mõistmatutele krediidiandmistele. Hellmannil oli Kilwoodiga võib-olla — ütlen võib-olla — mingi päris hull äriplaan, ma ei tea. Igal juhul läks kõik luhta. Igal juhul keeldus Kilwood Hellmannile katte andmisest, ütlete teie. Tal olid selleks kindlasti oma põhjused, inimlikkusest või sõpruse vaatevinklist täiesti sõltumatud põhjused. Niisiis mitte katet. Siis kaotas Hellmann täielikult pea. Ta mõtles jahile. Et asi ei paistaks enesetapuna, võttis ta pardale veel külalisi. Ta oli hea pankur, ta mõtles millelegi niisugusele. Nüüd paistab see mõrvana. Nüüd reageerib avalikkus täiesti teisiti, kui kuuleb, et Hellmanni pank on raskustesse sattunud. Kui avalikkus saab seda teada. Kui Kilwood siiski kiiresti raha mängu ei pane nõnda, et kõik läheb endist viisi edasi, et ametlikult on Briljandi-Hilde pärija, aga tegelikult on omanik Kilwood. Arvan, et ta on alati tahtnud endale oma panka.»

«Seda usun ka mina,» ütles Friese.

«Mina ka,» ütles Brandenburg. Ta röhitses nagu siga, sest ta oli ajanud midagi kurku. Ta sülitas peotäie popcorni pihku ja libistas siis paberikorvi.

«Niisiis ainult Kilwood,» ütlesin.

«Mida te sellega mõtlete?» küsis Kessler.

«Mõtlen, et kõigil nendel teistel inimestel, kes kogunesid Cannes'i nagu Hellmanni 65. sünnipäeva tähistama, neil teistel miljardäridel ei olnud siis vist selle asjaga mingit pistmist.»

«Ma ei ole suutnud leida vähimatki pidepunkti selle jaoks,» ütles Kessler. «Ja nad oleksid kindlasti mulle mingeid vihjeid andnud. Ma olen külastanud neid kõiki, ka Kilwoodi, seda vana joodikut.»

«Kas ta joob?»

«Ilmlõpmata. Ja joobnud peast muutub ta kohe sentimentaalseks. See on täiesti õige. Kainena brutaalne, täisjoonuna nutune. Kas te mäletate filmi Charlie Chapliniga ja miljonäriga?»

Brandenburg ütles: «On mul alles nina, Robert, mis? Kas ma ei ütelnud sulle kohe, et see on enesetapp, mitte mõrv? Nüüd on niisiis küsimuses Hellmanni enesetapp ja Viale'i mõrv. Ja meil pole vaja maksta.»

«Me ei tea veel kindlalt, kas asi on nii,» ütlesin. «Meil ei ole veel kõiki fakte, mida härra Kessler nõuab. Meil on ka neid vaja.»

«Milleks ma su siis Cannes'i saatsin,» möirgas Brandenburg äkki nii raevukalt, et kõik võpatasid. «Taevapäralt, hangi siis need faktid!»

Mõlemad rahandusministeeriumi mehed vaatasid teineteisele otsa.

«Teen, mida suudan, Gustav,» ütlesin. «Olen hoolega kuulanud härra Kessleri selgitust. See on ülihuvitav, aga paar asja ei klapi kokku.»

«Näiteks?» küsis Kessler ootamatult teravalt.

«Näiteks see, et Hilde Hellmann rääkis mulle, et küsimuses on ühismõrv. Selle olevat nagu teinud kõik, olgu need «kõik» kes tahes.»

«Kuulge, härra Lucas,» ütles Kessler. «Te ju kohtasite Briljandi-Hildet. Ta on ju tatraveski. Ta on arulage.»

«Kas olete selles kindel?» küsisin. «Täiesti kindel?»

«Mis see tähendab?»

«Seda, et prantslastele, näiteks härra Lacrosse'ile rääkis ta täiesti teistsuguse versiooni.» Ma olin kuulnud küllalt palju tarku selgitusi. «Ma pole veel jõudnud rääkida Kilwoodi ja nende teistega. Ma olen nõus, et minu ülesanne on teistsugune kui teil, härra Kessler. Aga enne kui ma tean kõiki fakte, ei usu ma midagi — täpselt nagu teiegi mitte.»

«Selleks on teil täielik õigus,» ütles ta solvunult.

«Oleme rõõmsad selle üle, et te jätkate oma uurimist,» ütles Friese lepitavalt. «Tahame vaid töötada koordineeritult, see on kõik.»

«Minagi pooldan seda,» ütlesin. «Aga siiski, näiteks see, et Viale mõrvati, enne kui ta jõudis lõpetada uuringu, ja et kõik vraki osad ja killud kadusid, viitab igal juhul sellele, et küsimuses pole enesetapp.»

«Loomulikult ei teinud Hellmann seda üksi,» ütles Brandenburg trotsivalt. «Loomulikult oli tal abilisi. Mida sa õige kujuled, Robert?»

«Peale selle on Kilwoodi huvides, et tõde ei tule päevavalgele,» ütles Friese.

«Eriti suur huvi,» ütles Kessler.

«Kerge see niisiis pole,» ütles Brandenburg teeseldud leplikkusega. «Kell on kaks. Kui tahame midagi süüa, peame tegema kähku. Jätkame õhtupoolikul.» Ta tõusis nohisedes.

Sellel päeval töötasime Gustavi büroos kella üheksani õhtul. Lõpuks oli õhk tubakasuitsust nii paks, et vaevalt sai hingata. Ratastringi olid õllepudelid, töötasime särgiväel. Seekord süvenesime täpselt ja detailselt finantstehnilisse külge, aga ma ei tüüta teid sellega. Ausalt öeldes oli mul lõpuks peale kõiki arutlusi valuuta- ja finantsmanipulatsioonide üle tunne, et ma mitte millestki enam aru ei saa. Lepiti kokku, et lendan kohe hommikul Cannes'i tagasi, et omakorda võiksin üle vaadata John Kilwoodi. Loomulikult ka kõik ülejäänud. Võib-olla oli asi tõesti täiesti teisiti, võib-olla suudaksin leida midagi, mida Kessler ei olnud leidnud. Kessler lendab sinna veel selsamal hilisõhtul. Ametlikult ei tundnud me teineteist, kui meil oli tarvis omavahel rääkida, siis tuli meil telefoni teel leppida kokku kohtumispaiga suhtes.

«Ma olen rõõmus meie koostöö üle,» ütles Kessler hüvasti jättes ja raputas tugevalt mu kätt.

«Mina samuti,» ütlesin ja tundsin tõesti rõõmu, aga ka suurt väsimust.

Berliini mehed lahkusid.

Gustav ja mina jäime tubakasuitsusesse büroosse. Ta oli saatnud oma sekretäri koju. Ja nüüd olime ainult meie, valve- ja ustesulgejad mehed majas.

«Seesugune on niisiis maailm,» ütles Gustav Brandenburg, «kus me elame, Robert, mu sõber. Kõik on valetajad, petturid ja vargad — rikkad ja ülirikkad, äraostetavad poliitikud ja preestrid oma valede lohutustega ja tagatipuks Vatikani pank, keisrid, kuningad, pankurid ja riigivalitsused, kes juba teavad, miks nad ei karista selle eest, mis on kuritegu, sest nimelt ka nemad teenivad selle pealt täpselt samuti, nagu meie armas Global sai üsna kindlasti oma osa kakust minu varase informatsiooni abil — nii talitaksid ka vaesed, kui neid ainult lastaks, kui neil selleks ainult võimalus oleks. See on ainus, mis meil on ühist kõigiga — oleme kõik petturid.»

«Meie?»

«Jah,» ütles Gustav ja pööras tugitoolis ähkides ühelt küljelt teisele. «Mina, sest kaitsesin sind, ja sina, sest sa teadsid, et ma sind kaitsen.»

«Millest sa õieti räägid?»

«Petis, võta petise käsi,» ütles Gustav. «Halvima olen vältinud. Suutsin takistada, et nad sind kohe ei eemaldanud tegevusest, nagu nad tahtsid teha. Minagi petsin neid ja ütlesin, et arst liialdas.»

«Räägi nüüd lõpuks selgelt!» ütlesin ma.

«Mul on siin juhtkonna kirjalik määrus võtta asi sinult kohe ära ja saata sind esialgu puhkusele, et sa võiksid minna põhjalikule ravile. Doktor Betz on oma seletuse saatnud. Sa oled väga haige, Robert.»

«Ma pole üldse haige!»

«*Claudicatio intermittens,*» ütles ta ühele paberile pilku heites. «Doktor Betz on hea arst.»

«Ja mina ütlen sulle, et ta eksib!» hüüdsin ma ja mõtlesin: «Angela, Angela, Angela!» ja tundsin äkki valu oma vasakus jalas. Angela! Ma pean tema juurde saama, kui

ma ka jalgsi Cannes'i jookseksin. Midagi ei saanud mind takistada, ei midagi ega keegi.

«Ma ei aktsepteeri seda juhtkonna määrust. Ega sina ka mitte, Gustav. Sest kui sa seda pooldaksid, ei oleks sa mind siin terve päeva ette valmistanud järgnevaks tegevuseks, vaid oleksid saatnud minu asemel uue mehe kohtuma Friese ja Kessleriga.»

Ta silmad välkusid. Mõnulev siga.

«Klapib. Ma ju ütlesin, et meiegi oleme petised. Sa oled mulle kõige meeldivam, ikka veel. Aga kui kõnged sealjuures? Aga teisiti sa ju ei soovi, ma tahtsin seda sinult endalt kuulda. Sul on oma põhjused. Mulle see sobib, mulle on niiviisi meeldivam. Aga kui jätkad, siis on seal veel üks pisiasi.»

«Mis pisiasi?»

Ta vaatas mind ja ma arvasin juba, et ta pilgus oli kaastunnet, aga ta naeris halastamatult.

«Sa pead alla kirjutama väikesele kohustusele, seda nad nõuavad. Siin see on. Siin seisab, et sa soovid jätkata tööd, kuigi sind vastavalt korrale on palutud ja nii edasi. Tegutsed oma riisikol. Mis iganes nüüdsest peale võiks sinuga juhtuda, on su oma asi. Global jätab endale igal juhul õiguse kutsuda sind ära millal tahes, kui ta peab seda vajalikuks, järelikult siis, kui su seisukord halveneb või sa ei suuda oma tööd korralikult teha. Siis sa pead ära tulema. Muidu võid töötada, aga ära oota mingit lisatoetust, kui sa ninuli lendad. Mingit laenu, mingit hüvitist, mitte midagi. See oli kõik, mida suutsin saavutada, petis.» Ta piilus mind luuravalt: «Siin on kõik kirjas. Noh?»

«Noh mis?» ütlesin ma. Ja selle jalaga jooksen veel kaua ringi, mõtlesin ma. Ennem saan südameinfarkti. Ma ei usu jalga. Ja kui siiski... ükspuha, lõpp. Ma pean pääsema tagasi Cannes'i. Ma pean pääsema Angela juurde. See oli kõik, mida suutsin mõtelda.

«Kui midagi juhtub ja sa surnud oled, saab su naine normaalse kauaaegse ametniku lesepensioni, sa tead, kui kõrge see on. Aga kui sa veel tükk aega elad, saad sa oma pensioni.»

Heasüdamlik inimene.

«Loomulikult kirjutad sa sellele alla?»

«Anna siia,» ütlesin ja kirjutasin alla, lugemata ühtegi rida. Kartsin, et oleksin leidnud teatavaid sõnu. Näiteks sõna surm.

«Kas kõige selle taga on naine, häh?» irvitas Gustav.

«Kuidas sa sellele tuled?»

«Kessler vihjas midagi selles suunas enne sinu tulekut. See ei lähe mulle korda. Soovitan seda sulle, soovitan seda sulle kogu südamest. Mingu see sul seekord õnneks, Robert, sa vaene koer.» Ta matsutas, vaadates mu allkirja. «Kõik parimas korras! Vana hea onu Gustav ja tema nuuskurnina. Kas läheme napsitama?»

«Ma pole veel kodus käinud.»

«Kas igatsed Karini järele?» kihistas ta.

«Igatsen vanni,» ütlesin ma.

«Käid siis vannis — mis ajast?»

«Ah, mine põrgu,» ütlesin ma.

«Sulle see sobiks. Kümble korraks mõnusalt. Aga ära siis tee enam mingeid tempe Kariniga. Hoia kõik ilus Cannes'i jaoks.»

Ta lükkas mulle kaks ümbrikku. «Siin su lennupilet Lufthansa lennukile Lohausenist kell kümme. Seekord üle Frankfurdi. Oled Nizzas kell 13.50. Siin on reisitšekid sees. 30 000 alguseks. Informatsiooniks ja muudeks väljaminekuteks. Loomulikult pean ma saama detailse aruande. Tee hästi.» Ta ulatas mulle oma lõdva roosa käe, mille küünealused olid mustad.

«Kas sa ei lähe veel?»

«Oleksin läinud, kui oleksime võtnud,» ütles Gustav. «Nüüd jään ma veel siia. Palju tööd. Magan tõenäoliselt siin.»

«Mina sel juhul õhutaksin enne,» ütlesin.

«Seda ma teengi. Kui su varbad siniseks muutuvad, helistad ju mulle, jah?» ütles mu šeff Gustav Brandenburg.

Läksin jalgsi koju. Ei sadanud enam, aga puhus tugev tuul. Reisikoti olin jätnud lennuväljale. Üle mitme tunni lõpuks hingasin värsket õhku. Astusin minnes ühte baari, tellisin konjakit ja ütlesin, et ma peaksin võtma kaugekõne. Valisin Cannes'i numbri ja jälle vastas Angela hääl kohe.

«Ma olen oodanud juba mitu tundi!» ütles ta. «Jumal tänatud. Ega midagi juhtunud ei ole?»

«Mis oleks pidanud juhtuma?» küsisin ja mõtlesin masendunult, et minuga pidi siiski olema kehvasti, kui minult niisugusele kohustusele allkirja nõuti. Doktor Betz oli ilmselt kirjutanud halva õiendi.

«Ma ei tea. Alati võib kõike juhtuda. Millal te tagasi tulete?»

«Jõuan Nizzasse homme kell 13.50 Lufthansa lennukiga. Rõõmustan nii väga meie jällenägemise üle, Angela.»

«Ja mina ka, Robert. Toon teid lennujaamast ära.»

«See on meeldiv.»

Ta küsis veel midagi ja ma vastasin lühidalt.

«Magage hästi, Robert. Ma... ma olen väga rõõmus.»

«Mina ka, Angela, mina ka.»

«Armas jumal kaitsku teid!»

Miks ta ütleb seda just nüüd?» mõtlesin rusutult ja ütlesin: «Kaitsku ta ka teid, Angela! Head ööd!»

Panin kuuldetoru kohale, maksin, jõin oma konjaki ära ja lonkisin läbi pimeduse ja tuule koju. Nägin tuld selles apteegis, kus alati käisin. Selle klaasukse kõrval seisis mees. Nanita ulatas talle just ravimit ukseluugi kaudu. Ta oli öövalves, tundis mu ära ja viipas. Läksin tema juurde. Rohu saanud mees lahkus.

«Ma arvasin, et olete reisil,» ütles Nanita läbi väikese ukseluugi.

«Olingi. Olen ainult lühiaegselt siin. Lendan homme vara jälle ära.»

«Siis te veel ei tea seda?»

«Mida?»

«Proua Prawos on surnud.»

«Kes on surnud?»

«Proua Prawos. Mäletate ju seda vana naist, kes igatses oma toa järele vanadekodus.»

«Jah, tuleb meelde. On ta surnud?»

«See seisab tänases lehes Bild am Sonntag.»

«Millesse ta suri?»

«Ta lõikas oma tuiksoone läbi.»

«Mis?»

«Jah, ta lõikas läbi oma tuiksoone. Ta jättis maha hüvastijätukirja. Üsna lühikese. «Selles maailmas ei ole enam kohta vanadele, vaestele ja haigetele inimestele.» See on ajalehe pealkiri.»

Väike tuba Luisenhöhes. Ja vanaproua Prawos oli tapnud enda. Nelikümmend miljonit Saksa marka. Ja pankur Hellmann oli tapnud enda. Kas ta ikka tappis end? Kõik olid sellel arvamusel. Ja mina pidin seda tõestama.

«See on väga kurb,» ütles Nanita.

«Ma olen sind oodanud õhtusöögiga neli tundi,» ütles minu naine Karin. Ta kandis halli hommikukuube. Tal oli kodus alati seljas hommikukuub. Tal polnud soengut ja ta ei olnud mingitud. «Siis ma sõin. Teen sulle veel midagi soojaks, kui sul on nälg...»

«Mul pole nälga.»

«Sa oleksid võinud helistada.»

«Oli liiga palju tegemist,» ütlesin ma ja käisin mööda meie elutuba ringi ja vaatasin oma raamatuid, väikest sitsiilia hobust, oma elevante ja vitriini väikeste nikerdustega ja kõigi asjadega, mida kogu maailmast kaasa olin toonud, ja tundsin Angela elevanti oma taskus. Mul oli tunne, et ma ei olnud käinud siin palju aastaid. Kõik oli mulle nii võõras ja miski ei läinud mulle siin enam korda. Läksin seinabaari juurde ja kallasin endale viskit.

«Jood sa kah?»

«Ei,» ütles Karin. «Sul on uus ülikond. Ja uued kingad. Ja uus lips.»

«Cannes'is oli väga palav. Ma pidin endale uued riided ostma.»

«Loomulikult,» ütles ta. «Lips on väga ilus. See sobib ülikonnaga hästi. Kas sina valisid selle?»

«Jah,» ütlesin ma.

«Loomulikult,» ütles Karin. «Millal sa tagasi lendad?»

«Hommikul. Ma võtan takso. Sa võid rahulikult jääda magama. Ma pean minema juba varakult. Keedan endale ise teed ja ütlen sulle kohe täna nägemiseni.»

«Minu pärast pole sul üldse tarvis öelda nägemiseni,» ütles Karin. «Mis ta nimi on?»

«Kelle?»

«Kelle? Kelle?» Ta ahvis mind. «Ma ei ole ometi idioodist naine! Seda lipsu pole sa eluilmas ise välja valinud. Ülikonda ka mitte! Kingi samuti mitte! Ma tunnen ometi sinu kehva maitset.»

«Seal pole kedagi,» ütlesin ma. «Valisin kõik ise.»

Enda jaoks lisasin siiski: «See on alatu, mis sa nüüd teed, vennas. Mis tähendab alatu? Kahe aasta pärast oled sa viiskümmend. Ja ei ole terve. Sa ei ole üldse terve, mu vana. *Claudicatio intermittens.* Neela see aga alla. See maitseb kibedalt, aga pead selle alla neelama. Vahelduv lonkamine. Kui kaua see kestab, enne kui sult lõigatakse jalg ära? Siis oled sant. Ja süda on ka haige. Siis võib Karin sind hooldada. Sul on väga vähe aega, mu sõber, väga vähe aega. *So little time, my friend.* Kogu oma elu oled ainult rühmanud. Nüüd äkki tead sa, mis on a r m a s t u s. Esimest korda elus armastad sa tõepoolest. Esimest korda elus oled õnnelik. Igal inimesel on õigus õnnele. Jah, ütlesin endale, see on tõsi, aga kas õnnele ka teiste arvel? Õnnele Karini arvel?

«Ärme riidleme,» ütlesin ma. «Mitte selle paari tunni vältel, mis ma siin olen.»

«Sa pole üldse siin,» ütles ta. «Tegelikult oled sa tema juures, selle teise naise juures.»

«Ma ju ütlesin, et ei ole ühtegi teist naist.»

«Ütle, mis tahad,» ütles Karin. «Mina lähen magama. Ja ära tõepoolest mind ärata nii vara. Ma magan halvasti. Ma pean võtma rohtu.» Ta ei vaadanud enam minu poole, vaid läks vannituppa.

Istusin televiisori ette, mõtlesin Angela neljale televiisorile, vaatasin komöödiat ja ei saanud aru sellest, mida vaatasin. Üheteistkümne paiku läksin vanni. Karini magamistoas oli pime. Sealt ei kostnud ühtegi häält. Ta kas magas väga sügavalt või veel üldse mitte. Kümblesin kaua kuumas vees. Vaatasin hoolega oma varbaid. Mingeid jälgi sinetusest vasaku jala varvastel ei olnud. Ma ei kuivatanud ennast, vaid läksin märjalt ja alasti voodisse, heitsin magama ja panin äratuskella seitsmele. Kohe pärast tule kustutamist uinusin.

Ärkasin puhanult, kui kell helises. Keetsin teed ja lugesin hommikulehte, mis teatas jahi müstilisest õnnetusest ja Hellmanni surmast. Lehe tagumises osas oli terve lehekülg täis tema surmakuulutusi. Suurim oli Hildelt, kes kaebas «armastatud unustamatu venna» lahkumise üle. Teised kuulutused olid Hellmanni pangamaja poolt, tööstus- ja kaubandusasutustelt ja mõnedelt kompaniidelt, kelle juhtkonda Hellmann oli kuulunud, nende hulgas kaks üldkasulikku. Sensatsiooniks oli loomulikult ikka veel naela vabaks laskmine ja kaheksaprotsendiline devalvatsioon.

Riietusin ja kutsusin takso. Kuulatasin ka magamistoa uksel. Nüüd ta norskas tasa ja korrapäraselt. Ma lahkusin korterist, sulgesin hoolikalt enda järel ukse ja sõitsin liftiga alla. Torm oli ajanud pilved ära. Oli jahe ja päikeseline.

Takso tuli.

«Lennuväljale,» ütlesin ma.

«Lõpuks ilus päev, kas pole?» ütles sohver. Ta sõitis väga kiiresti läbi linna ja äkki oli Düsseldorf, mida ma nii hästi tundsin, mulle nii võõras, nagu ma poleks seal iialgi elanud. Mu süda juubeldas, iga mu kehakiuke ootas palavikuliselt jällenägemist Angelaga. Elu täis tööd ja rühkimist. Kahe aasta pärast viiskümmend. Kõik oli juba tundunud lootusetu. Ja nüüd... ja nüüd. Oli, nagu läheksin paradiisi väravate poole.

Ainult hetkeks tundsin end viletsalt. Meenutasin viimaseid lauseid, mida olin eelmisel õhtul vahetanud Angelaga telefonis. Ainult neli lauset, aga need ahistasid mind äkki kõvasti ja ma sundisin ennast neile mitte enam mõtlema, neile neljale lausele.

Angela oli küsinud: «Robert, kas olete abielus?»

Olin vastanud: «Ei, ma ei ole abielus.»

«Kui kena,» oli Angela vastanud.

«Jah,» ütlesin mina, «eks ole?»

Teine raamat

1

Seekord oli vaaterõdul palju inimesi, aga ma tundsin Angela kohe ära. Ta punased juuksed sädelesid päikeses. Ka tema tundis mu kohe ära — ta tõstis mõlemad käed üles ja lehvitas. Seisin lennuki kõrval bussi ees, lehvitasin mõlema käega vastu ja mõtlesin, et loomulikult räägin talle tõtt. Ma pean talle tõtt rääkima. Aga mitte veel praegu. Alles hiljem, kui oleme nii lähedased, et Angela ei lõpeta meie vahekorda, mis pole õieti veel alanudki. Alles siis, kui Angela on valmis otsima koos minuga lahendust. Ma pean talle veel veidi aega valetama, sest kardan teda kaotada. See oleks kõige kohutavam, mis minuga võiks juhtuda. Ja tõepoolest ei taha ma ka enam suitsetada, et mu jalg ja süda halvemaks ei läheks. Aga sa oled talle juba valetanud, ütlesin endale bussi astudes. Seal see nüüd on, see vale teie kahe vahel. Hästi, ütlesin ma, hästi. Kõige selle järel, mis Angela on üle elanud, ei julgenud ma talle praegu oma naisest rääkida. Ta saab minust aru, ta saab kõigest aru ja ta andestab mulle, mõtlesin ma, kui buss kiiresti lennujaama poole veeres. Ja siis oli seal jälle teistsugune valgus, seal olid kuumus, helendav meri, õitsvad lilled, palmid, rõõmsad inimesed. Sõnasin endale: Sa oled koju jõudnud, viimaks jällegi koju. Ainult siin, Angela juures, on sinu kodu.

Hallis jooksime üha kiiremini teineteise poole. Põrkasin

inimestega kokku, vaarusin, jooksin jälle ja siis olin tema juures, Angela juures ja sirutasin käed välja, et teda haarata oma embusse, ja temagi tõstis käed vastu — ja siis juhtus midagi kummalist. Suur kohmetus haaras meid ja me käed langesid alla. Me ainult vaatasime teineteist.

«Angela,» ütlesin. «Angela.»

«Jah,» ütles ta. «Jah, Robert. Ma olen rõõmus, et te olete jälle siin. Väga rõõmus.»

«Ja minagi. Olen lugenud iga tundi, iga minutit, iga sekundit...» Ta pani jaheda käe mu huultele: «Pole vaja. Sõnad võivad rikkuda kõik.»

Suudlesin ta peopesa ja ta tõmbas käe kiiresti ära.

Jälle istus ta rooli taga ja ma olin ta kõrval. Auto katuseluuk oli avatud. Me juuksed lehvisid tuules. Angelal oli sinine pükskostüüm ja sinised kingad. Ta näis veel palju kordi kaunimana. Ma ainult istusin seal ja vaatasin teda ja me sõitsime piki mereranda Cannes'i poole ja tagasivaatepeegli all kõikus vana, inetu ja väike karu, mille olin ostnud tüdrukult Felixis. Angela eesel oli minu korteris. Ta sõitis väga kiiresti ja väga kindlalt ja me ei vestelnud. Ainult korra tõstis Angela roolilt käe ja surus hetkeks mu kätt.

Ta ei viinud mind Majesticisse.

«Kuhu me sõidame?»

«Trabaud'de vastuvõtt on alles kell kaheksa,» ütles Angela. «Meil on veel aega.»

«Jah, aga kuhu...»

«Tss...» Ta keerutas mööda mingeid looklevaid tänavaid Californie linnaosas, kuni jõudsime pikale, laiale ja sirgele tänavale. Siin olid vanad, lagunenud ja inetud majad ja nende vahel tarad, täis osaliselt maharebitud kuulutusi. Väikeste baaride sissekäike varjasid pärlkardinad, nende ees tänaval oli laudu ja toole. Majad muutusid üha väiksemateks ja inetumateks. Seejärel tuli väli, kus lainetas punane lillemeri. Moonid need ei olnud.

Äkki pööras Angela ära sõiduteelt ja juhtis Mercedese suurde täiesti metsistunud aeda. Roostetanud värav oli tõstetud hingedelt. Maa oli kivine. Umbrohi oli meetri-

kõrgune ja selles kasvas anemoone ja rukkililli. Nägin paari viletsat aedviljapeenart. Angela peatas auto vanade puude all, mis kasvasid ringis ümber kruusaaugu. Osa puujuuri oli maapinnal ja auto rappus. Autost väljudes nägin ma lõpuks, kus me olime. Me ees oli väike kirik. See oli värvitud erkkollaseks ja ehitatud mulle tundmatus stiilis. Tal oli lahtine kellatorn, kus nägin kella. Tornitipus kummus taevasinine sibulkuppel, millele olid maalitud valged tähed. Päris üleval sätendas kolme põikpuuga rist — ülemine oli kõige lühem ja alumine kaldu.

«Siin see on,» ütles Angela. «See on minu kirik. Ma ju rääkisin teile, et ma olen alati kavatsenud selle preestri üles otsida, kes mind tollel ööl lohutas... Ütlesin, et tahan siia sõita alles siis, kui...» Ta katkestas.

«Kui?» küsisin mina.

«Tulge, Robert,» ütles Angela. Ta läks juba ees pruuni puu-ukse poole, millel oli valge rist pika vertikaaljoonega ja selle peal kaks ristuvat joont. See oli kiriku sissepääs. Uks oli lukustatud ja ühtegi inimhinge polnud näha. Hüüdsin valjusti, ei mingit vastust. Seisime seal nõutuna. Ukse kõrval kõrges rohus oli kahe vaia külge kinnitatud tahvel, kus oli palju teadaandeid. Need olid kõik kirjutatud vene tähtedega ja me ei mõistnud sõnagi.

«Seal taga on veel üks maja,» ütles Angela. «Ehk leiame sealt kellegi, kes meile ütleb, kus preester on.»

Maja ümbritses tõeline umbrohutihnik ja me pidime vaevaliselt rajama teed läbi kõrge rohu. Maja oli väga lagunenud ja palju aknaid oli laudadega kinni naelutatud. Ka uks oli lukustatud. Koputasime. Ei mingit vastust. Seejärel piilus Angela maadligi olevasse aknasse. Kõik aknad olid väga räpased.

«Seal on keegi,» ütles Angela. «Üks naine.» Ta viipas naisele, keda ka mina nüüd köögis nägin, et see tuleks välja. Kestis kaua, enne kui meie juurde ilmus naine, kes näis vaimuhaigena. Ta oli pisike, hallis räbaldunud kitlis, ta juuksed olid takused ja ta silmades peitusid hullumeelsus ja hirm, väga suur hirm. Ta käed värisesid lakkamatult.

Ta vaatas meile otsa ja mul oli piinlik, et me olime seda naist ilmselt ehmatanud, aga võib-olla oli ta alati niisugune.

«Tahaksime rääkida preestriga,» ütles Angela.

«Heh?» Naisel ei olnud mitte ühtegi hammast.

«Me tahaksime...»

«Ma ei oska prantsuse keelt,» ütles naine murdunud ja kähiseva häälega. «Kas te vene keelt räägite? Saksa keelt?»

«Palume preestrit,» ütles Angela saksa keeles.

«Kus ta on?» küsisin mina.

«Seal,» ütles vanake. Ta tõstis käe.

Metsistunud aiast sõitis parajasti mopeediga välja tänavale õlgadeni ulatuvate juustega ja pikas kaftanis noor mees. Mopeedi pakiraamil oli suur aedvilja täis korv.

«Tema kõrgeausus müüb meie aedvilja,» ütles vanake. Noor preester tegi mopeediga elegantse kaare ja kihutas oma teed. «Meie kogudus on väike ja väga vaene.»

Angela vaatas mulle otsa ja juhtis mu pilgu koos enda omaga vanakese vasakule käsivarrele, mis paistis räbaldunud kitli lühikesest varrukast. Käsivarre siseküljel võis näha tuhmunud, aga veel selgeltloetavat tähte ja numbreid.

«Kirik on kinni,» ütles Angela.

«Missa on kell kaheksa,» ütles vanake. «Te tulete ju siis, jah?»

«Kell kaheksa ei ole meil aega,» vastasin.

«Kellelgi ei ole aega,» ütles vana naine, kelle käsivarrel oli kontsentratsioonilaagri vangi number. «Nii vähesed tulevad.»

«Kas võiksite meid kirikusse lasta? Tahaksime seda seest näha.»

«Hea meelega,» ütles vana naine. Ta eemaldus ja tuli tagasi võtmekimbuga ja läks meie ees kiriku portaali poole. Ta lonkas tugevasti ja ma nägin, et tal olid ortopeedilised kingad. Kiriku uks avanes hääletult. Vana naine ütles: «Ma ootan ja panen siis pärast kinni. Ma pean niikuinii palvetama. Ma ei ole seda täna veel teinud. Ja suur ülekohus, mis ma olen teinud, koormab mu hinge.»

Ma mõtlesin: «Missugune suur ülekohus võiks rõhuda selle vana naise hinge.» Ta läks juba meie ees kirikusse.

Seal oli hämar ja vaikne. Pinke ei olnud, ainult väga erinevaid logisevaid toole, millest oli moodustatud kümmekond lühikest rida. Kiriku kõiki seinu katsid kõige imelisemad ikoonid, mida eales olin näinud; neid oli suuri ja väikeseid, kirjusid ja tumedaid. Selles kirikus oli peidus varandus. Ikoonidelt vaatasid meie poole jumalaema kujutised. Oli metallist taotud ikoone, oli maalitud, klaasi all ja ilma klaasita. Vanake oli läinud päris ette ikooniseina juurde ja põlvitas seal põrandal, vigane labajalg kõrvale pööratud. Ta oli meid unustanud. Angela ja mina seisime suure musta ikooni ees. See oli metallist ja kujutas Jumalaema kummardumas süles oleva lapse kohale. Suure ikooni ees oli alus paljude teravikega.

Läksime eesruumi, kus oli küünlakast. Selle kohal rippus karp prantsuskeelse kirjaga: Meie kirikule. Pistsin sinna 50-frangise rahatähe, võtsime kaks pikka peent küünalt ja läksime tagasi musta madonna juurde. Olin kohmakas, aga Angela torkas küünlad teravike otsa ja ma süütasin need välgumihklist.

Seejärel istus Angela ikooni ees olevale kõvale vanale toolile, ma istusin tema kõrvale ja vaatasin talle otsa. Ta hoidis käsi põlvedel ja liigutas hääletult huuli nagu laps. Mõtlesin, et nüüd peaksin minagi palvetama ja proovisin, aga sellest ei tulnud midagi välja. Istusin vaid seal ja vaatasin Angelat ja siis jälle musta madonnat, kes helkis küünlavalguses. Ma nägin vana naist meist mööda ukse poole minemas. Angela ei paistnud midagi märkavat. Ta vahtis tardunult küünlaleekidesse ja ta huuled liikusid ikka veel. Siis äkki ta tõusis ja vaatas mulle otsa. Ta pilk tuli tagasi ääretu kaugelt. Läksime käsikäes uksele, kus vana naine ootas, et meie järel sulgeda. Ma tahtsin anda talle raha, aga ta tõrjus selle ägedalt tagasi.

«Kui tahate raha anda, pange see sinna karpi.»

«Seda ma juba tegin,» ütlesin.

«Siis on hästi.» Vanake vaatas meile otsa. Hirm kõigest, mida ta oli üle elanud, ei lahkunud iialgi ta silmist. «Te olete sõbralikud inimesed. Jumal armastab sõbralikke inimesi. Tulge jälle õnnelikena, aga eriti siis, kui olete tulvil

muret. Jumal aitab teid alati. Loomulikult omal viisil. Te võib-olla ei saa Tema abist aru või ei mõista seda kohe. Aga Ta aitab. Kui ei oleks Teda ja Tema headust, ei oleks juba aastatuhandeid seda maailma enam. Minu proua, minu härra, soovin teile head päeva.»

«Tänan,» ütles Angela.

Läksime tagasi läbi metsistunud aia auto juurde, mis seisis varjus ja oli täis mingi õitseva puu õietolmu. Vaatasime tagasi. Vana naine sulges just kirikuust.

«Nüüd ei ole see enam minu kirik. Nüüd on see meie kirik,» ütles Angela.

«Jah,» ütlesin. «Mulle meeldib see must ikoon.»

«Me tuleme ikka jälle siia ja vaatame teda,» ütles Angela. Autos oli väga palav. Meie kirikus oli olnud väga jahe.

2

Sõitsime mööda Croisette'i üles Majestici juurde. Käisin kiiresti oma ruumides duši all, tõmbasin jalga linased püksid ja selga linase särgi ja panin jalga mokassiinid, Angela ootas juba terrassil «meie» nurgas. Tulles olin tellinud šampanjat ja kui ma nüüd tagasi tulin, korkis kelner pudeli lahti. Me jõime. Terrass täitus sel ajal aperatiivijoojatega ja Croisette'il liikus autovool. Angela suitsetas, aga mina mitte. Olin otsustanud mitte suitsetada. Tahtsin elada veel kaua Angela kõrval, mitte haigeks jääda või surra. Võtsin elevandi, mille olin toonud oma kollektsioonist Düsseldorfis ja panin selle Angela ette.

«Robert!»

«Noh, teiegi kinkisite ju mulle elevandi.»

Ta vaatas elevanti igast küljest ja kaua.

«See on väga ilus,» ütles ta. «Tänan teid!»

«Nüüd on meil mõlemal teineteiselt midagi,» ütlesin.

«On ju minul ka teie karupoeg ja teil minu eesel.»

«Teil olen mina,» ütlesin. «Kui tahate. Palun, Angela, tahtke ometi!» Ühe mängiva lapse pall veeres mu jalgade juurde. Ma kummardusin ja viskasin selle väikesele poisile

tagasi. Poiss oli jaapanlane. Ütlesin: «Tahan jutustada teile kõik...»

«Järk-järgult,» ütles Angela.

«Jah, täpselt nii, järk-järgult. Aga seda kohe. Seda peate te nüüd kohe teada saama. Siia tulles, kui ma teid veel ei tundnud, olin nii tüdinenud elust, et pidasin oma kõige tähtsamaks ülesandeks muretseda siit head mürki juhuks, kui ükskord tahaksin sooritada enesetappu.»

Ta ainult noogutas.

«Mis on?»

«Kui te tulite minu juurde, Robert, mõtlesin ma midagi niisugust.»

«Mida?»

«Et seal tuli mees, kes on omadega läbi, päris läbi. Te... Mul oli teist kahju. Te olite nii otsas...»

«Kas sellepärast tulitegi minuga sisseoste tegema?»

«Jah,» ütles ta lihtsalt. «Mõtlesin, et võib-olla saan teid aidata.»

«Olete mind tohutult aidanud, te teate seda.»

«Täna te enam ei taha mürki?»

«Täna? Te teate, mida ma nüüd tahan, Angela.»

Ta jõi ja silmitses oma klaasi.

«Te küsisite minult, millal ma tahaksin sellesse kirkusse minna.»

«Jah. Aga siis? Millal?»

«Olin otsustanud minna, kui kord olen õnnelik, päris õnnelik.»

Mu süda lõi äkki nii tugevalt, et kartsin saavat ataki, aga märkasin peagi, et see oli teistsugune kloppimine.

«Ja nüüd olete õnnelik?»

Ta vaatas mulle otsa oma ikka veel kurbade silmadega ja noogutas.

«Mille üle, Angela?»

Ta vastas: «Sellepärast, et olen pääsenud välja oma mälestuste vanglast.»

Croisette'il libises aeglaselt palju autosid. Keegi naeris valjult. Kaugel merel oli kaks Ameerika hävitajat.

«Te ei vihka enam? Ei leina enam?»

«Ei,» ütles Angela. «Üldse mitte enam. Te olete sellega hakkama saanud, Robert. Tänan teid!»

Vaatasime hetke teineteisele otsa ja seejärel vaatasime mõlemad kaua merele. See oli päris sile ja rahulik ja hävitajad paistsid tuhmhallidena. Vööril olid neil väga suured numbrid. Aga palja silmaga ei olnud võimalik neist aru saada.

3

«Tegelikult me elame pidevas hirmus,» ütles Melina Tenedos. Kreeka reederi naine oli väike ja ilus kui nukk. Ta lobises ka, nagu mõned nukud seda teha võivad. Melina kandis punasest siidbrokaadist kleiti. Ta mees oli tüse, naisest kindlasti kolmkümmend aastat vanem, kogukas, mustade juustega ja tumedanahaline ja tal olid väga tugevad mustade sarvraamidega prillid.

«Meie ülemteenri nimi on Vittorio. Ta on pärit Elbalt. Ta on maoist.»

«Üsna ohtlik maoist,» ütles ta mees. Ta noppis sõrmedega artišokilehti, kastis need ükshaaval veiniäädikakastmesse ja imes neid. Ta tegi kõike seda nii isupeletaval viisil, millist ma iial polnud näinud. Ta sõi hullemini kui mu šeff Gustav Brandenburg. «See Vittorio ei kohku millegi ees tagasi,» ütles Tenedos ja ilastas.

«Ta ässitab personali üles,» lobises ta ilus pupest naine. «Ma olen sageli peale juhtunud, kui ta oma kõnesid peab, oma kihutuskõnesid. Te ju teate, madam Trabaud, et meie Cannes'i maja on niisama suur kui seegi. Te teate ka, miks me ei või kutsuda külalisi.»

«Ma tean,» ütles sale Pasquale Trabaud.

«Mina ei tea seda,» ütlesin. «Miks te ei või?»

«Noh, et me ei provotseeriks personali, härra Lucas! Kui Vittorio poolt kestvalt ülesässitatud personal peaks veel valmistama ja pakkuma einet — meil on siin kahjuks ainult kuldsed söögiriistad ja nõud — sellest sünniks vist

avalik mäss. Athanasios magab alati, kaitseriivita püstol öölaual.»

«Ma pean,» urises ta mees ja matsutas ja pühkis rasvast suud käeseljaga, enne kui kastis järjekordse artišokilehe kastmesse ja hakkas seda lutsutama. «Aga Kreekas mitte. Seal valitsevad rahu ja kord. Aga siin Rivieral — meie personal on üksainus röövlibande. Läbi ja läbi maoismist nakatatud.» Tundsin, kuidas Angela kinganina koputas vastu minu oma. Ta nägu, tulvil huvi, oli pöördunud kreeklaste poole. «Ütlen alati, et meie juures istuksid sellised juba ammu kuskil saarel. Kas teate, et siin Cannes'is pean ma oma naise ehteid hoidma aina seifis ja et ta võis need külge riputada alles teel siia, et teenijad neid ei näeks.»

«Te ei või aimatagi, härra Lucas, kui halvad need inimesed on, ja ometi on neil meie juures nii hea olla.» Melina pilgutas kunstripsmeid. Ta oli ehetega ülekoormatud. Autojuht pidi kindlasti poole Cannes'i läbi sõitma, enne kui ta sai kõik kilinad-kolinad endale külge riputatud.

«Võtke siis ometi uued teenijad,» ütlesin.

«Te ei tunne siinseid olusid, härra Lucas,» ütles Athanasios Tenedos. «Siin on kõik ühesugused. Kõik punased. Me kanname kodus kõige lihtsamaid riideid ja sööme kõige lihtsamaid toite, et Vittorio ei ässitaks teisi meie vastu. Ta teeb seda kõigele vaatamata. Ma olen veendunud, et kui me oleme Ateenas, püüab ta välja selgitada meie rahakapi kombinatsiooni. Aga ta võib seda kaua otsida. See on tehtud eritellimusel spetsiaalselt Cannes'i jaoks.» Tenedos tõmbas hinge ja naeris kurjalt, nii et ta suust kukkus välja natuke artišokki. Ta sõi, kummardudes sügavale taldriku kohale.

«Teeme kõik, et hoida Vittorio ja teised heas tujus,» ütles ta naine. «Oleme isegi kutsunud Vittorio einestama enda juurde. Kas teate, mis ta ütles?»

«Mida?» küsis Pasquale Trabaud. Märkasin, et ta tegi tõsise näo, aga ma polnud kindel, kas see jutustus ei olnud vähemalt Trabaud'de ja Sargantanade meelest groteskne.

«Ta keeldus ülimas kõrkuses!» hüüdis Melina Tenedos ärritatult.

«Ütles järsult ära,» kinnitas ta mees.

«Ja niisiis, kui meil on tuju midagi paremat saada, sööme ja joome salamahti,» lobises ta naine. «Kui tahame kaaviari ja šampanjat — täiesti tõsi — peame hilja öösel lükkama kõrvale salongis klaveri.»

«Kuidas nii — klaveri?» küsisin hämmastunult.

«Selle taga on raamaturiiul, mida saab pöörata, ja selle taga on meil peidetud jääkapp. Seal on kaaviari ja šampanjat ja muud taolist,» ütles Melina. «Lasksime selle salaja ehitada, kui teenijad olid puhkusel.» «Ja seda ei ole teenijaskond loomulikult veel üles leidnud,» mõtlesin mina.

«Köögi külmkappi me ei saa kasutada. Siis kuuldaks meid. Ja ka nüüd peame ootama, kuni teenijad jäävad magama. Kas see ei käi üle mõistuse?»

Ma mõtlesin, et kunagi ei peaks inimeste üle liiga apodiktiliselt otsustama. Ei peaks neid iialgi liiga headeks või liiga halbadeks pidama.

«Vittorio oskab saksa keelt. Ta loeb saksa ajalehti. Ja teate, mida nimelt? Spiegelit,» hüüdis Melina. «Mis see on?» küsis Maria Sargantana, kes vastandina oma saledale mehele oli üsna kogukas ja heledanahaline ja rõõmus ning troonis laua ääres kuningannana. Ta kandis šampanjavärvilist hiina siidist kõrge kaelusega printsesslõikelist kleiti, mille ülaosa oli rikkalikult tikitud.

«Üks saksa uudisteleht,» ütlesin mina.

«Maoistlik, eks ole?» küsis väike Melina Tenedos.

«Oh ei,» ütlesin mina.

«Ah, muidugi,» ütles Tenedos. Ta oli oma artišokiga valmis ja kastis oma sõrmustega ehitud mustade karvakestega kaetud käed sõrmede loputusvaagnasse. «Ärge seletage meile midagi, härra Lucas. Kreekas ollakse informeeritud. Spiegel toetab Brandti, eks ole?»

«Mitte alati,» ütlesin, «mitte ilmtingimata.»

«Ah, jätke järele! Ma loen ka Spiegelit,» erutus Tenedos. «Ma ütlen teile, me oleme asjadega kursis. Ja kes on härra Brandt, olge lahke?»

«Sotsiaaldemokraat,» sõnasin mina.

«Niisiis kommunist,» ütles ruttu ta väike proua oma beebihäälega.

«Kõik sotsiaaldemokraadid on kommunistid, seda teame me oma maal, tänu jumalale, oma kogemustest. Kommunistid ja maoistid nagu Vittoriogi.»

Tenedos oli oma artišoki tühjaks lutsinud. Vaikivad valgesse rõivastatud teenrid kraamisid lauda, asetasid meie ette uued taldrikud ja hakkasid serveerima. Meid oli lauas kolmteist, mehi rohkem kui naisi.

«Kas ka teie olete maoist?» küsis ta naine mulle koketselt otsa vaadates.

«Ei, madam.»

«Kes te olete?»

Ma ei jõudnud enam vastata, sest John Kilwood, kes istus põiki üle laua minu vastas, puhkes pisaratesse. Ta nuttis valjult ja nuuksudes ning toetas pea kätele ning pisarad langesid ta smokingile. Pasquale Trabaud hüppas üles, tõttas ta juurde ja asetas käe ameeriklase õlgade ümber, kellel maksudetektiiv Kessleri uuringute järgi oli 700—1000 miljoni dollariline varandus ja kes kõige järgi otsustades oli pankur Hellmanni ajanud vabasurma.

Keskustelu oli takerdunud. Kõik vaatasid kohmetult Kilwoodi, kes nüüd nuuksuvalt ja vinguvalt nuttis nagu laps, kui Pasquale Trabaud temaga tasakesi rääkis. Kilwood raputas ainult pead ja nuuksus edasi.

«Seda juhtub temaga sageli,» ütles minust vasakul istuv Bianca Fabiani mulle. Ta oli nukutaoline iludus.

«See tuleb joomisest,» ütles kaugemal istuv inglane Malcolm Thorwell valjult.

«John ei ole iialgi kaine, ta joob hommikust saadik. Pagana päralt, võtke end nüüd kokku, John!» hüüdis ta.

Aga Kilwood jätkas nuuksumist.

«Süü... Süü... Ma olen nii süüdi,» puterdas ta.

«Pidage suu kinni!» hüüdis Thorwell.

«Tema olukord on tõesti halb,» ütles 35-aastane Paul Seeberg, Hellmanni panga täievoliline esindaja, kel oli väga hea välimus, silmi arvestamata. Ta silmad olid jääkülmad

ja niisama karmid nagu kõigil meestel siin, välja arvatud Claude Trabaud. «Ta peaks lõpuks tegema ravikuuri.»

«Ta teeb mingisuguseid alatasa,» ütles Melina Tenedos.

«Nendest ju pole midagi kasu. Olen ütelnud talle vähemalt tosin korda, et ta peab minema Viini. Seal on instituut, ainuke koht Euroopas, kus tehakse efektiivseid võõrutuskuure.»

«Süü, mille olen koormanud oma õlule,» kogeles Kilwood ja kattis näo kätega.

«Kui olete juba nii purjus, siis laske end koju viia ja ärge rikkuge meie õhtut,» ütles Giacomo Fabiani ägedalt. Ta oli väga tugev ja tal oli brutaalne nägu imelikult lõdva suuga. «See on ju talumatu, John!»

«Andke mulle andeks, sõbrad, andke andeks,» kogeles Kilwood.

Teenijad serveerisid, näod liikumatud. Küünlad laual suurtes kandelaabrites põlesid rahulikult ja levitasid leebet valgust. Kõik mehed olid smokingites. Mu kõrval istuval Angelal oli valge musliinkleit, mis oli ülalt alla täis väikesi põikvoldikesi ja sügava seljaväljalõikega. Võis näha ta päevitunud nahka. Kleit jättis ka käsivarred paljaks. Väljalõike allservas oli pärl- ja hõbetikandiga lint, mille all oli valgest musliinist midagi purjetaolist, mis käies ulatus nagu kleitki maani. Tal olid hõbedased kingad ja hõbedane õhtutasku ja ta kandis ainult valgeid ehteid — briljantkaelakeed ja sinna juurde sobivat sõrmust, käevõru ja kõrvarõngaid. Ta punased juuksed kaardusid väga pehme lainena üle kõrge lauba. Ta pikkade ripsmetega laugudel oli õhuke kiht türkiissinist pärlmutterlakki ja oma huuli oli ta väga kergelt värvinud.

Kell oli pool kümme ja õhtusöök Trabaud'de juures oli täies hoos ja ma mõtlesin, et laua ümber istujate varandus kokku oli kindlasti 3000 kuni 3500 miljonit dollarit. Siis mõtlesin, et kõigil nendel meestel olid endast palju nooremad naised ja et Angela oli kaunim kui kunagi varem. Ja lõpuks mõtlesin ma, et siin koos istuv vanade sõprade ring oli — kõige selle põhjal, mida olin esialgu vestlustest selgeks saanud — tõemeeli hirmunud ja uuris vastastikku

iga liigutust ja ilmet. Mulle oli selgeks saanud, et siin hiilguste ringis paistis igaüks kahtlustavat teist ja olevat veendunud, et pankur Herbert Hellmann on lastud mõrvata.

Järgmiseks pakuti kooritud languste.

4

Angela ja mina olime tulnud pool tundi enne teisi. Pasquale oli niimoodi palunud. «Et jõuaksime veidi lobiseda, enne kui bande tuleb.» Trabaud'd elasid suures majas linna idaosas Cannes-Edenis. Maja valge fassaad jäi suure aia taha. Sain teada, et maja oli ehitatud viieteistkümne aasta eest. Suurelt terrassilt avanes vaade merele ja maja suured ruumid olid konditsioneeritud. Siin oli kogu seina katvaid gobeläänе. Maja oli moodne ja sisustatud kalli mööbliga. Kõigil põrandatel olid suured, enamasti heledad vaibad. See maja mõjus koduselt. Seal tundsid end otsekohe hästi. Loomulikult ei olnud mingit korralagedust või mustust, kõik oli äärmiselt hooldatud, aga ühes kohas oli lohakil siiski ajaleht, teisal raamat või piip ja karmikarvaline terjer jooksis mööda maja ringi. Pasquale Trabaud ja Angela kallistasid ja suudlesid teineteist põsele, kui olime sisse astunud. Pasquale oli väga sale ilus naine tundelise erootilise näoga. Ta naeris meeleldi ja palju.

«Angela ja mina oleme tõepoolest sõbrad, härra Lucas. Paljud peavad meid õdedeks.» Pasquale'il olid samuti punased juuksed. Ta mees lähenes seitsmekümnele (Pasquale oli kõige rohkem nelikümmend), näis sportlik, jõuline, energiast tulvil ja noorem oma aastatelt. Ta oli pikka kasvu, laiaõlgne ja tugev ja temalgi oli päevitunud nägu ja mustad taha kammitud juuksed. Jõime terrassil jooki ja teised suitsetasid, mina mitte. Tahtsin ju püsida veel kaua nii tervena kui võimalik. Angela jaoks, kes käitus sundimatult ja loomulikult, tagasihoidlikult ja siiski iseteadlikult, millega minu naine mitte iialgi poleks toime tulnud, mõtlesin ma äkki. Karin oli alati pidanud igas olukorras teesklema, ükskõik, kuhu me ka läksime. Püüdsin kiiresti mõtelda

midagi muud. See polnudki raske, sest Pasquale ütles mulle: «Kas te ei kuulnud, härra Lucas?»

«Vabandage mind...»

«Ütlesin, et olete sümpaatne. Väga sümpaatne. Teie ja Angela olete ideaalne paar. Olete armunud, seda on teist näha.»

«Jah, olen,» ütlesin. «Olen väga armunud.»

«Nüüd tuleb teil veidi oodata,» ütles Pasquale. «Olge kannatlik. Siis Angelagi armub teisse. Mul on tunne, et ta ongi seda juba teinud.»

«Tõepoolest, Pasquale...» protesteeris Angela.

«Jah, kullake, seda paistab sinust päris niisama hästi nagu temastki. Ah, küll ma rõõmustaksin... Sa ju ei või ometi elada sellist üksildast mustlaselu!»

«Tänan teid, madam,» ütlesin. «Kui tahate olla mu liitlane, täidan iga teie soovi, mida olen võimeline täitma.»

«Te olete hull,» ütles Pasquale. «Täita soov! Ma ei ole veel kunagi mitte üheltki külaliselt saanud nii palju lilli kui teilt!» Olin palunud Floreali Pierre'i seada valmis mulle suur lillekimp, mille siis võtsin Majesticist tulles kaasa. See oli nüüd salongis kamina kõrval, mille kohal rippus Angela maalitud Pasquale'i portree. Sellel oli näha ainult Pasquale'i pea, mida kattis õhuke loor. Minu arust oli see väga õnnestunud portree.

«Teil on nii šikk smoking,» ütles Pasquale.

«Selle valis mulle välja Angela,» ütlesin uhkelt. Ma olingi uhke selle smokingi üle, mis oli nii kerge, laskis õhku läbi, oli õhuke ja siiski istus nii hästi. Trabaud kandis tumedat ülikonda.

«Ta valis seda armastusega,» ütles Pasquale.

«Jäta juba järele, Pasquale,» kostis ta mees. «Vaene Angela ei tea enam, kuhu kohmetusest pilku pöörata.»

«Muidugi,» ütles Pasquale. «Kuna ka tema on armunud. Ole kuss, Angela, ma olen naine, ma näen sind läbi. Minu õnnitlus, härra Lucas! Ole rahulik, Naftali!» Terjer klähvis, ta nõudis silitamist. Pasquale kummardus ja sügas teda. Koer tähendas talle palju, seda võis märgata.

«Kuidas te teda kutsute?»

«Naftali,» ütles Pasquale. «Naftali, Israeli poeg. Teate, maal sündinud israele kutsutakse sabradeks. Sabra on viigikaktuse vili, väliselt kõva, kare ja okkaid täis, viljaliha on aga väga pehme ja magus. Nii on ka noored sabrad: karmid ja karedad ja õige torkavad, aga tundliku, sentimentaalse hingega. Ja niisugune on Naftaligi — tõrges ja metsik ja sageli kangekaelne, aga nii truu, nii kiindunud õrn olevus. Jah, minu kallis, jah, minu kõige kallim...»

«Te püüate välja selgitada, kuidas Hellmann suri,» küsis härra Trabaud ja siirdus koos minuga, klaas käes, terrassi teise otsa.

«Jah, see on mu ülesanne.»

«Sugugi mitte lihtne ülesanne.»

«Mis see võinuks olla? Õnnetus? Enesetapp? Mõrv?»

«Mitte enesetapp,» ütles Trabaud rahulikult. «Hellmann ei olnud selline mees, kes võtaks endalt elu. Ütlesin seda ka sellele maksuametnikule — mis ta nimi nüüd oligi? Kesslerile.» — «Imelik,» mõtlesin ma, «sellest ei ole Kessler sõnagi maininud, miks?»

«Te ei pea õnnetust võimalikuks. Niisiis mõrv?»

«Niisiis mõrv,» ütles Trabaud rahulikult. «Ja enne kui lisa küsite, annaksin kohe vastuse. Seda võis teha kes tahes meist, kes tahes nendest isikutest, kellega te täna õhtul tutvute. Mõtlen loomulikult: oleks võinud lasta seda teha elukutselisel mõrvaril. Isegi lõbujahil kaasas olnud Bienertid ja Simonid võiksid teoreetiliselt arvesse tulla. Nemadki olid ärisidemeis Hellmanniga. Sel juhul oleks elukutseline mõrvar igal juhul ebaõnnestunult toiminud. Tema ülesanne oli kindlasti põrutada Hellmann üksi õhku.»

«Tema ja meeskond.»

«Vaesed mehed,» ütles Trabaud. «Mu Bienerteid ja Simoneid puudutav märkus on loomulikult puhas mõttemäng. Aga teisi, meid teisi, meid tuleks juba kõiki arvestada, oo jaa!»

«Ah,» ütlesin mina ja võtsin kähku välja visiitkaardi ja pastaka. «Kas te kirjutaksite mulle tänaõhtuste külaliste nimed? Ma ei tea, kuidas nad oma nimed kirjutavad ja ma ei tahaks neilt küsida.»

«Hea meelega.» Ta pani kaardi terrassi äärele ja kirjutas. Pistsin pastaka ja kaardi jälle taskusse.

Trabaud ütles: «Kõik need inimesed olid Hellanniga ärisuhetes.» See oli mulle uudis. Kas Kessler seda ei teadnud? Ilmselt mitte. «Hästi maskeeritud ärisidemetes — loomulikult maksude ja valuutaeeskirjade tõttu. Aga nad sooritasid kõiki tehinguid Hellmanni panga kaudu. Ka mina, härra Lucas. Miks peaksin valetama? Mul oleks olnud ka põhjus. Nagu kõigil. Teil saab raske olema. Nüüd hakkab muidugi Briljandi-Hilde panka juhtima, kui ta jälle toibub. Jumal teab, mis siis juhtub! Loodan, et ta toetub sellele usaldusmehele, noorele Seebergile. Selle mehega võib rääkida. Tulge, lähme tagasi daamide juurde.»

«Nüüd tahan härra Lucasele veel maja näidata,» ütles Pasquale. «Oleme siin väga õnnelikud. Kõik on ehitatud meie plaanide järgi, nagu meie lõbujahtki Claude'i plaani järgi. Ma viin nüüd härra Lucase sinu juurest ära, Angela, kallis, lubad sa seda mulle? Kas sa pead vastu kümme minutit ilma temata?»

«Pasquale, palun!» ütles ta mees.

Pasquale vaid naeris.

«Vaata vaid Angelat! Kui ma kunagi üldse ühte armunud paari näinud olen...» Ta viis mind läbi maja. Ka siin kõneles rikkus, kuid teisiti kui Hilde Hellmanni majas, hoopis teisiti. Lõpuks jõudsime suurde keldrisse. Seal olid pesumasinad ja triikimislauad.

«Sageli pesen ja triigin ma ise oma mehe särgid ja pesu,» ütles Pasquale. «Kõrval on õmblustuba. Ma õmblen kõik väiksemad asjad oma rõivastuses ise.»

Tal oli Pucci-kleit, mille sinine, roheline ja oranž segunesid üksteisega. Kleidil oli omaette rinnaosa õlapaeltega ümber kaela, ja kõrge värvliga seelikuosa. Tal olid hinnalised smaragdehted. Angela ehted olid nendega võrreldes peaaegu niisama ilusad, aga tal oli neid vähem, palju vähem.

«Härra Lucas,» ütles Pasquale, «sooviksin, et te meid tundma õpiksite. Tõepoolest, täna oleme me väga rikkad. Aga me pole seda olnud alati, jumal teab. Nüüd on mu

mehel hotelliketid Hispaanias, Mallorcal, Kreekas, Itaalias ja Saksamaal. Pärast sõda, kui me tutvusime, oli tal oma onult päritud väike võõrastemaja Toulouse'is. Ma ei tunne kedagi, kes oleks oma elus rohkem tööd teinud kui tema. Mõnikord alguses olid meil näpud nii põhjas, et ma töötasin lisatulu saamiseks oma vanas ametis mannekeenina. Kõik, mis Claude'il täna on, on ta tööga ise endale saanud. Tahan, et te seda teaksite.»

«Tänan usalduse eest, madam.»

«Ja veel midagi,» ütles Pasquale. «Angela ja mina oleme tõepoolest sõbrad. Ta on iseseisev, ta võib teha, mida tahab, tal on piisavalt raha. Soovin talle kõigest südamest suurt armastust. Kui teie vahel süttib armastus, suur armastus, siis ei tohi te Angelat kunagi petta. Teda on kord petetud ja ma ei usu, et ta suudaks teist korda sellest üle saada.» Kuulsin autot kruusateel sõitmas ukse ette. «Esimesed tulevad,» ütles Pasquale. «Olete kena, armastate Angelat, minagi armastan Angelat, kutsuge mind Pasquale'iks. Tohin ma — kuidas on teie eesnimi?»

Ütlesin talle.

«Kas võin kutsuda teid Robertiks?»

«Loomulikult, Pasquale.»

«Te ei tohi teha Angelat kunagi õnnetuks.»

«Kindlasti mitte.»

«Ja mitte kunagi talle valetada.»

«Mitte kunagi,» ütlesin ja mõtlesin, kui palju ma olin talle juba valetanud.

5

Nad saabusid nüüd üksteise järel. Auto auto järel veeres ette.

Teenrid serveerisid šampanjat terrassil. Ma märkasin, et mitte keegi peale minu ei toonud Pasquale'ile lilli. Külalised naersid, rääkisid läbisegi, jõid, suitsetasid ja kõndisid õitsvaid taimi täis põrandavaaside vahel. Pasquale esitles mind kõigile neile ülirikastele. Mind vaadeldi natuke

umbusklikult, aga peaasjalikult siiski huvitatult. See oli ometi kord jälle midagi uut — kindlustuskompanii agent.

John Kilwood oli purjus juba tulles, ta autojuht tõi ta sisse. Kilwood oli kõhn, ta nägi vilets välja, tal olid sügavad ringid silmade all ja suurepooriline tursunud nägu. Ta käsi vabises ka siis, kui ta klaasi hoidis. Ta hoidis kogu aeg klaasi käes. Ta smoking oli kortsus ja särgil viskiplekid. Ta hoidis klaasi, nagu oleks see ta viimne tugi. Ta jõi piiri pidamata — ainult viskit, mitte šampanjat.

«Tere, nuuskur,» ütles ta mulle.

«Tere päevast, mister Kilwood.»

«Olen ma juba arreteeritud? Kas viite mu siit ära?»

«Põrgu päralt, lõpetage see loba, John,» ütles inglane Malcolm Thorwell, kes ei lahkunud Kilwoodi kõrvalt. Thorwell oli väga suur, sihvakas ja veidi liiga elegantselt riides. Ta kõneles veidi lauldes ja püüdis esineda mingi supermehena. Arvasin, et ta on homo.

«See pole mingi loba. Mina ju tapsin Hellmanni. See on ju tõsi, või ei ole? Muidugi on see tõsi, kui te ei ütle midagi. Teil ei ole midagi vastata. Ta oli ju siiski mu sõber, mu hea sõber. Kui ma ükskord olin munsterolli komisjonis arsti ees, küsis see psühhiaatrist idioot mult: «Kuidas on, mister Kilwood? Kas usute, et suudaksite tappa?» Vastasin: «Võõraste suhtes ei ole ma kindel. Sõpru kindlasti.»»

Keegi ei lausunud midagi.

«See oli nali,» ütles Kilwood kurjalt. «Et te naeraksite selle peale. Niisiis edasi, mister Lucas, kus on käerauad? Ma tunnistan ennast süüdi.»

«Miks te tapsite härra Hellmanni, mister Kilwood?» küsisin.

«Kuulge, härra Lucas, ega te ometi tõsiselt teda usu...» alustas Thorwell.

«Aga ta peab seda tõsiselt uskuma!» Kilwood vankus. «Ma tahan teile öelda, miks ma seda tegin.»

«Miks?»

«Sest ma palusin teda hankida mulle farmi bugenvilleade jaoks ja ta vedas mind alt. Te ju teate bugenvilleasid,

millel on nii ilusad väikesed õied, nii palju pisikesi värvirikkaid õisi. Kogu mu õnn. Kas te teate bugenvilleasid?»

«Ei,» valetasin ma. «Kuidas see kirjutatakse? Kuhu see farm pidi tulema?»

«Vences.»

«Kas te kirjutaksite mulle, kuidas selle taime nimi kirjutatakse?» Ulatasin talle pastaka ja oma visiitkaardi. Ta kritseldas imekspandava kiirusega paar sõna kaardi tagapoolele. «Enne kui süüdlane mõistetakse kandma teenitud karistust, on tal veel õigus viimasele viskile, eks ole? Garçon, he...» ta tuikus oma teed.

«Joobnu loba,» ütles Thorwell. «Ega te ometi usu seda?»

«Muidugi mitte.»

«Miks te palusite teda see nimi üles kirjutada?»

«Tahtsin teada, kuidas bugenvillea kirjutatakse.»

«See ei olnud põhjus.»

«Muidugi mitte.»

«Kas korjate autogramme?»

Vaikisin. Nüüd olid mul juba Hilde Hellmanni, Seebergi, Trabaud' ja Kilwoodi käekirjaproovid.

«Miks?»

«Naljaviluks,» ütlesin ma.

«Ah nii,» ütles Thornwell. «Kas tahate minultki proovi?»

«Meelsasti.»

Kõik tuled terrassil ja aias, kõik lambid olid peidetud lillepõõsaste alla. Nendest langes meile kummalisi varje.

«Mida ma pean kirjutama?» küsis ta, võttes pastaka ja visiitkaardi, mille talle ulatasin.

«Kirjutage: Mina ei ole Hellmanni tapnud.» Ta kirjutas hoolikalt.

«Ma ei ole seda tõepoolest teinud.»

«Kui oleksitegi seda teinud, siis te mulle seda ei ütleks.»

«Jah, see on tõsi.» Ta naeris naiselikult. «Pasquale näeb armas välja selles Pucci-kleidis, eks ole?»

«Väga armas.»

«Annan paljudele tuttavatele naistele nõu riietuses. Teil pole aimugi, kui ebakindlad on enamik naisi ja kui vähe on neil maitset. Angelal on maitset, Pasquale'il on maitset, aga vaadake ometi kord Biancat.»

«Keda?»

«Bianca Fabianit. Ta seisab seal oma mehe kõrval. Vana tobu. Kogu maailm teab, et naine petab teda pidevalt. Ta oli omal ajal revüütüdruk Pariisi Lidos. Vaadake ainult seda brokaatkleiti. Iiveldama ajab! Ta arvab, et tal on ilus büst ja et ta võib igas seltskonnas näidata kõike. Kas näete rinnanibusid?»

«Ei. Te liialdate,» ütlesin.

«Ma ei liialda üldse mitte! Väikesed ja roosad. Näen neid mõlemaid. Vaadake nüüd, kui ta ettepoole kummardub. Aga mõrvast rääkides... Kui te nüüd suudate leida mõrvari — Kilwood ei olnud see päris kindlasti mitte, see vaene lakekrants, olgu jumal talle armuline. Aga kas teate, et Fabiani on paigutanud lausa meeletu summa liire Hellmanni panka Saksamaal, sest Itaalias on kohe krahh tulemas?»

«Ei, seda ma ei teadnud.»

«Peagi seal paugahtab, aga mitte kohe. Fabiani vajab tungivalt raha tagasi. Kuulsin, et Hellmann oli sattunud naelaafääri tõttu maksuraskustesse. Ta ei suutnud maksta. See äri, mida nad omavahel ajasid, oli ebaseaduslik.»

«Mis äri?»

«Delikaatne valuutaoperatsioon. Nüüd imestate või? Imetlusväärne Hellmann. Oma maa paraadhobune, pankur *made in Germany*. Aga mis siis kui Fabiani nõudis tagasi Saksamaale paigutatud raha ja Hellmann ei saanud maksta? Ja siis Hellmann võib-olla ütles, et ta võiks avalikustada kogu valuutatehingu. Et me mõistaksime asja õigesti, Itaalias oli see tehing illegaalne, Saksamaal mitte. Mida Fabiani sel juhul oleks võinud teha? See on loomulikult ainult teooria, ainult üks teooria. Kes see hea välimusega noormees seal on?»

«Paul Seeberg, Hellmanni täievoliline esindaja,» ütlesin mina.

«No tõepoolest, see mees teab, kuidas tuleb riietuda. Sellel mehel on maitset. Vabandage, härra Lucas, tahan minna tutvuma härra Seebergiga. Tõesti hea välimusega noormees...»

Fabianid ja Tenedosid seisid kõrvuti, kui nende juurde astusin. Nende vestlus katkes järsku. Seejärel hakkasid jälle kõik läbisegi rääkima. Bianca Fabiani rinnanibud olid tõepoolest peaaegu nähtaval. Thorwell oli ainult veidi liialdanud. Bianca oli riietunud sobimatult, kuigi see mudel oli tõenäoliselt maksnud terve varanduse, ja tema käitumises oli ikka veel alles midagi tema kunagisest ametist, midagi koketset.

«Kas otsite vaese härra Hellmanni mõrvarit?» Bianca naeris põhjusetult.

«Jah,» ütlesin mina.

«Me kõik võiksime seda olla,» ütles kreeklane, kelle pea istus õlgadel ilma kaelata, ja patsutas oma nukuliku naise käsivart. «Meil kõigil oli põhjust. Ta oleks võinud mind hävitada, vähemalt mu maine. Niisiis oleks mul olnud põhjust. Fabianilgi oli põhjus, eks ole tõsi?»

«Jah,» ütles ta. Ta oli alati tõsine. «Ma ei pea teile seletama, mis põhjusel, sest Thorwell selgitas seda teile äsja.»

«Kust teie seda teate?»

«Ta ju rääkis seda teile just äsja.»

«Rääkis mulle?»

«Ärge mängige teatrit, härra Lucas. Me ju nägime, kuidas ta vaatas mu naise ja minu poole.»

«Selline meestearmastaja,» ütles endine Lido tüdruk, kes nüüd oli proua Fabiani, üks rikkamaid naisi oma maal. «Võrgutada väikseid poisse, seda ta võib. Juba seepärast peaks ta olema trellide taga. Ja mõrva tõttu! Kellel võinuks olla parem põhjus kui temal?»

«Kuidas nii?» küsisin.

«Talle kuulus peaaegu kogu Koodi tütarettevõte Inglismaal,» ütles Tenedos. «See läks uppi Hellmanni ja Kilwoodi valuutaoperatsiooni tõttu. Kas see pole põhjus?»

«Jah,» ütlesin. «See võiks muidugi üks põhjus olla. Mina pidasin kõiki teid tegelikult headeks sõpradeks.»

«Seda me ka oleme,» ütles Melina Tenedos. «Aga me

võime siiski mängida väikest mõrvarimängu, eks ole tõsi.» Ta naeris, kõik naersid.

«Jah, loomulikult me võime seda,» ütlesin mina.

Teener serveeris uued šampanjaklaasid. Siin oli mul kerge. See beebinäoline Melina Tenedos tegi ettepaneku, et peaksime vaesele haigele Hilde Hellmannile kaardi kirjutama. Pasquale tõi kaardi. Lasksin Tenedosil kirjutada. Kaks rida. Siis lasksin Fabianil kirjutada kaks rida. Seejärel kirjutasid Sargantanad. Ka Sargantana, kes nägi välja nagu oleks ta alles eile hobuseid ratsastanud, kirjutas paar lauset. Siis kirjutasid naised alla, ka Pasquale. Nüüd olid mul kõigi käekirjaproovid.

«Annan kaardi hotellis ära,» ütlesin ja pistsin ta oma smokingi põuetasku.

«Külastage mind homme,» ütles Jose Sargantana mulle veidi hiljem. «Usun, et mul on teile midagi tähtsat öelda.» Me rääkisime kõik prantsuse keeles, mõned koleda aktsendiga. Ta andis mulle oma visiitkaardi. «Siin, sõprade kodus, ei taha ma sellest rääkida.»

«Milles on asi?»

«Te otsite mõrvarit, kas pole nii?»

«Jah,» ütlesin ma.

«No nii,» ütles ta, kummardas ja kummardus siis sügavale Pasquale'i käe kohale. Pasquale oli astunud meie juurde.

«Minu armas, te näete imekena välja,» ütles Sargantana. Mulle ütles ta: «Võite tulla üheksast alates. «Ma ootan teid.»

«Väga sõbralik teist,» ütlesin ma.

Angela seisis üksi trepi juures, mis viis terrassilt alla pimedasse aeda. Tal oli klaas käes ja ta suitsetas.

Läksin tema juurde.

«Nii,» ütles Angela, «on see õhtu teil edukas olnud?»

«Kõik on väga segane,» ütlesin. «Aga ma liigun edasi.»

«Hästi,» ütles Angela.

«Mis teiega nüüd on?» küsisin. Näis, justkui oleks ta maaniulatuvas valges kleidis punasejuukseline naine maalil, mille tagapõhjaks tume aed.

«Mitte midagi.»

«Te olete järsku hoopis teistsugune, Angela.»

«Olen või?»

«Olete. Mispärast? Kas ma olen midagi teinud...?»

«Teie mitte, Robert.»

«Kes siis?»

«Pasquale.» Ta suitsetas kärsitult. «Ma tean, ta ei mõtle seda halvasti, aga mis ta seal rääkis, see oli piinlik, see oli ainuke piinlik asi minu jaoks. Ta on niisugune väga hea ja armas sõbratar. Ta tahab mind ikka alati õnnelikuna näha. Ja teie meeldite talle väga. Aga see pole ometi kaugeltki mingi põhjus meid armastajapaariks deklareerida.»

«Ei,» ütlesin mina. «Kahjuks mitte. Teie arvate, et midagi niisugust ei või kunagi olla?»

«Robert, te palusite mind see õhtu korraldada. Mina tahtsin teid aidata.»

«Te tahate mind alati aidata,» ütlesin mina. «Vastake mu küsimusele, Angela.»

«Pasquale kutsus meid homseks oma jahile,» ütles Angela. «Me peame olema kell pool kaksteist Port Cantos. Ta on tõeline kupeldaja.»

«Hästi, mina niisiis armastan teid, aga see on ainult minu asi. Teile ei lähe see korda, on see nii?»

«Jah, Robert. Nii see on. Mul on armastusega kogemusi. Need ei olnud mingid meeldivad kogemused. Ma eelistan meelsamini head uut sõpra kui viletsalt lõppevat uut armastust.»

«Ja see on vale,» ütlesin. «Kust Pasquale oleks teadnud minust nii palju? Kust ta võis teada, kui väga ma teid armastan? Kes talle seda ütles?»

«Mina,» ütles Angela tasakesi. «Mina. Telefonis. Rääkisime terve tunni telefoniga, kui te olite Düsseldorfis. Näib nii...»

Angela pöördus minu poole ja nüüd ta naeratas ja ta silmis olid jälle need kuldsed sädemed. «Paistab nii, et ma olen rääkinud talle teist kõik.»

«Ah nii,» ütlesin ja tundsin, kuidas minust voolas läbi soe õnnelaine. «Siis ei või loomulikult olla juttugi armastusest. Mitte kunagi.»

«Ei, mitte kunagi,» ütles Angela ja vaatas mulle naeratades otsa.

Pilk kestis ja ma mõtlesin, et enne kui õnne suurust õieti mõistetakse, peab ta kaotama ja siis uuesti omandama. Niisuguse proovi juurde kuulub loomulikult ka õnnetuse kogemine.

«Kahju meist kahest,» ütlesin.

«Jah,» ütles Angela, «eks ole tõsi?»

«Homme sõidame niisiis merele?»

«Andsin nõusoleku. Kas teie peate töötama?»

«Ma võin selle korraldada.»

«Olete kena, Robert. Te olete nii väga kena.»

«Armastan teid,» ütlesin ma. «Siis on lapsemäng olla kena.»

Blond Seeberg lähenes, klaas ühes, sigaret teises käes. Ka tema kandis valget smokingit.

«Ega ma ometi ei sega?»

«Aga ei,» ütles Angela.

«Aga jaa,» ütlesin mina.

Siis naersime kõik kolm.

«Ma pean tervitama proua Hellmanni poolt,» ütles Seeberg ja ta külmad silmad uurisid mind, kui suu naeratades rääkis. «Südamlikke terviseid. Ka teile, madam Delpierre. Proua Hellmann kahetseb väga, et ta on siia tulemiseks liiga haige. Kuulsin juhuslikult — kõik härrased räägivad üsna valjult —, et siin mängitakse üht erakorralist mängu,» ütles Seeberg.

«Jah,» ütlesin. «Mõrvarimängu. Kes seda tegi? Igaühel on asjast eri arvamus.»

«Kas on keegi olnud seda meelt, et mina võiksin olla mõrvar?» küsis Seeberg.

«Ei, mitte keegi,» ütlesin. «Keegi ei kahtlusta teid.»

«See on ju haruldane,» ütles Seeberg kähku. «Tõepoolest haruldane. Keegi ei kahtlusta mind?»

«Kas te siis tegite seda?» küsisin.

«Muidugi,» ütles Seeberg sõbralikult. «Ma oleksin pidanud teile seda kohe pihtima. Tõepoolest, ma ei käitunud korralikult.»

«Kes teie arvates võiks arvesse tulla?» päris Angela.

«Madam, nii otsene küsimus nõuab ka otsest vastust. Mida arvaksite oma sõbrast Claude Trabaud'st mõrvarina? Kas te tunnete tema sidemeid Hellmanni pangaga?»

«Kas teie pangal on kombeks avalikustada sellised seigad?» küsis Angela.

«Kuulsin, et ta just mõnedele teistele härradele seda jutustas ja mind tunnistajaks kutsus.»

«Ah nii.»

«Jah, nii see on, härra Lucas. Mis te sellest arvate?»

«Kõike,» ütlesin. «Eelkõige seepärast, et Trabaud rääkis mulle ise sellest enne teie tulekut.»

«Siis ta räägib sellest liiga sageli,» ütles Seeberg. «Kogu aeg ta ei räägigi millestki muust. Muide, kas minu käekirjaproov teid edasi aitas?»

«Ma ei taipa, mida te mõtlete.»

Trabaud'de koer Naftali paterdas oma kõverail jalul meist mööda.

«Te ju lasite mind kirjutada kaardile minu tualettvee nimetuse Gres pour homme.»

«Täiesti õige, nüüd tuli meelde,» ütlesin. «Aga tõepoolest, härra Seeberg, te loete liiga palju kriminaalromaane.»

9

«Sa ei lase endaga rääkida. Oled leppimatu. Ei tunne halastust. Siis ei halastata sinulegi. Mitte keegi, isegi mitte narr ei lase end kaitsmata hukatusse tõugata. Sind ei

ümbritse narrid, Hellmann, sa peaksid seda teadma. Ja küllap sa seda ka tead.»

Väike ja kurb Louis Lacrosse näitas mulle neid siledale valgele paberilehele käsitsi kirjutatud prantsuskeelseid lauseid, kui olin tema juures esimest korda.

«Otsisime põhjalikult läbi Hellmanni suvila, eelkõige tema toad. Briljandi-Hildel ei olnud midagi selle vastu. Siis leidsime selle kirjutuslaua sahtlist.» Ta näitas mulle paberilehte. «Loomulikult on käekiri moonutatud, aga siiski.»

«Sõrmejäljed?»

«Mitte ühtegi. Võtsime selle kaasa, asjast kellelegi lausumata. Meil on raske nagu teilgi hankida kõigi asjaosaliste allkirju või, veel parem, paar kirjutatud sõna, nii et käekirjaeksperdid võiksid võrrelda neid selle tekstiga. Kas te võiksite võtta selle asja oma hooleks?»

Olin nõustunud. Mul olid nüüd kõigi asjaosaliste, nii meeste kui ka naiste, käekirjaproovid. Ei, mõtlesin ma, mitte kõigi. Puudusid Herbert Hellmanni ja ohvrite Bienertite ja Simonide näidised. Meeletus, mõtlesin.

Oli see meeletus?

10

«Ma ütlen: miks peavad need Pucci-kleidid olema? See teeb ju alati ühesuguseid. Ja selle hinnaga saan ma kaks suurepärast kleiti Nina Riccilt.»

«Ma palun teid — SALT-konverents! Ja mis tegelikkuses toimub? Te teate seda samahästi kui mina: ameeriklased ja venelased teevad seeriaviisiliselt maa-aluseid tuumakatsetusi.»

«Ma räägin sulle, et tal on midagi oma autojuhiga, minu kallis, võid selle peale mürki võtta.»

Lauavestlused...

Kolm teenrit serveerisid suurima viisakusega liha, aedvilja, riisi ja salatit.

«Trabaud'd on õnnelikud,» ütles Melina Tenedos mulle.

«Need on veel teenijad. Sellist personali võib usaldada. Aga meie... Külmkapp tiibklaveri taga ja püstol öölaual, et see sulikamp meid ei tapaks.»

«Jah, see on igal juhul kohutav,» ütlesin mina ja ta noogutas tõsiselt ja ma tundsin jälle Angela kinganina tonksamas vastu minu kinga. Seda ei olnud ükski naine kunagi teinud. See tegi mind peaaegu hulluks. Vahepeal vestles Angela oma parempoolse naabri Paul Seebergiga.

«Kuulake ometi!» hüüdis Angela. «See on ülihuvitav, mis härra Seeberg jutustab.»

Laua ümber tekkis vaikus. Isegi John Kilwood, kes vaevalt oli midagi rääkinud ja kogu aeg jõi viskit, vaatas üles. Ta näis olevat end kaineks joonud.

«Ühinenud Rahvaste Organisatsioonil oli kaubandus- ja arengukonverents Tšiilis Santiagos,» selgitas Seeberg. «Ma olin seal. Konverents oli alles täis hoos, kui siin õnnetus juhtus. Lendasin Tšiilist otse proua Hellmanni juurde. Enne seda kuulasin siiski konverentsil palju kõnesid. Ka Vabade Ametiühingute Rahvusvahelise Liidu esimehe kõnet. Nende inimestega tuleb mõnede asjade suhtes kokku leppida vabatahtlikult ja ruttu.»

«Ka ametiühinguga?» küsis Melina Tenedos kohkunult. «Vabatahtlikult?»

«Ole rahulik,» urises ta mees.

«Mida nad siis tahavad?» küsis John Kilwood imekspandavalt selgesti.

«Nagu eesistuja rõhutas: ametiühingud näevad suurt ohtu oma õiguste rakendamisele kõikide rahvusvaheliste kompaniide poolt, kes riikidevahelisi kapitalioperatsioone läbi viivad.»

«Kuidas teisiti nad peaksid neid siis läbi viima?» urises Sargantana.

«Küsimus ei ole operatsioonides,» ütles Seeberg. «Kõneleja selgitas, et oht peituvat selles, et need rahvusvahelised kompaniid arvavad end olevat vabad ustavusest mis tahes riigi suhtes, et nad väldivad igasugust demokraatlikku kontrolli ja ka igasugust sotsiaalset vastutust.

«Aga see oleks ju iga üksiku maa ametiühingu asi,»

ütles Fabiani ja naeratas teenrile, kes seisis kandikuga tema taga. «Ei, tänan, mulle enam mitte.» Seeberg jätkas. «Mind ei või kindlasti kahtlustada selles, et oleksin ametiühingute toetaja...»

«Mispärast te seda olete?» hüüdis Bianca Fabiani.

«Ole nüüd rahulik,» urises ta mees. Vaatasin Biancat. Ta kleit oli tõesti liiga suure väljalõikega.

«Ma ainult refereerin,» ütles Seeberg rahulikult. «Andestage, madam. Mul on oma mõtted. Me ei ela enam 19. sajandi kapitalismis. Maailm on murrangus. Ametiühingud tahavad täis mängu peale välja minna. Ja ma kardan, et nad võidavad, kui meil ei õnnestu nendega kokkuleppele jõuda.»

«Kuivõrd härrased ametiühingujuhid on äraostetavad, ei ole see vist raske,» ütles Bianca Fabiani tobedalt naerdes. «Kas läheme pärast sööki kasiinosse?»

Teenijad valasid šampanjat juurde. Kilwood sai uue klaasi viskit. Küünlad võbelesid kergelt.

«Loomulikult läheme kasiinosse, Bianca,» ütles Tenedos. «Ametiühingud ei ole siiski äraostetavad, üldsegi mitte. Seebergil on õigus — nendega tuleb jõuda kokkuleppele.»

«Leppige siis kohe ka saatanaga kokku,» ütles John Kilwood.

«John,» ütles Thorwell vihaselt. «Te pole ainult lakekrants ja narr, vaid te olete mõõdutundetu ja täielik tobu. Kas me tahame tõepoolest oodata, et see nii kaugele läheb, nagu ametiühing õigusega ennustab?»

«See on ainus küsimus, mille minagi tahaksin esitada,» ütles Seeberg. «Sellepärast ma just rääkisingi Santiago koosolekust. Ma palun vabandust, kui olen tüüdanud daame.»

«Ma mängisin alati sama mängu, nulli ja selle kõrval paremal ja vasakul olevaid numbreid, ja siis 29,» ütles Bianca Fabiani. Ta oli nüüd kergelt purjus.

«Homme laeval!» Pasquale sosistas mulle üle laua. «Teie näete imekenad välja, teie mõlemad.»

«Palun, Pasquale, jäta juba järele!» ütles Angela.

Pasquale naeris.

«Angela punastas! Päris punaseks! Ta oskab veel punastada! Sooviksin, et minagi seda veel saaksin. Oi, helde taevas, millal see viimast korda oli?»

Jälle tundsin Angela kinganina oma kingal.

11

Kella üheteistkümne paiku seltskond lahkus.

Angela seletas mulle: «Me sõidame Municipali, see asub Croisette'i lääneotsas, Vana sadama juures. See on niinimetatud talvekasiino. Suvel, juunist alates avab Palm Beach suvekasiino. See asub Port Canto taga, Croisette'i teises otsas.»

«Municipalis on väga mõnus. Seal saab ka hästi süüa, Ambassadeuris. Restorani omanik härra Mario on lihtsalt fantastiline,» ütles Bianca Fabiani. Seisime hallis. Daamid panid oma stoolad õlgadele, tõmbasid oma soobli- või tšintšiljajakikesed selga. Angelal oli valge naaritsastoola kaasa võetud. Külalised läksid lobisedes oma autode juurde. Vaatasin ringi, sajafrangine rahatäht peos.

«Mida te otsite?»

«Ma jätaksin meelsasti midagi personali jaoks.»

«Pange see siia taldrikule,» ütles Claude Trabaud ja vaatas mulle imelikult otsa. Taldrikul, mis oli asetatud ühele kummutile, olid juba mõned rahatähed.

Panin enda oma sinna juurde.

«Teie olete esimene,» ütles Trabaud.

«Kuidas?»

«Kes teenijaskonnale jootraha annab. Teised rahatähed panin sinna ise, et oma inimeste ees prestiiži säilitada.»

«Te mainite, et mitte üksi neist miljardäridest ei ole...»

«Mitte ükski. Seepärast nad ongi miljardärid. Üks neist härradest, kes täna õhtul siin oli — nime ma ei või öelda — on olnud väga sageli meie juurde kutsutud ja ta ei ole kunagi personalile midagi andnud. Siis ütles Pasquale talle ühel õhtul: «Teenijad juba räägivad teist, ma andsin neile seepärast 50 franki ja ütlesin, et need on teilt.» See-

peale sattus härra vihahoogu ja karjus: «Viiskümmend? Te oleksite pidanud neile sada andma, Pasquale! Nüüd räägivad nad, et olen kitsipung!»» Me naersime. «Sada, nagu teie. Te annate liiga palju. Teised ei anna midagi, teie ei saa kunagi rikkaks meheks,» ütles Trabaud.

«Ei, kardan, et mitte kunagi,» ütlesin mina.

«Aga õnnelikuks, loodan mina,» sõnas Claude Trabaud.

Läksin Angela juurde ja me astusime välja. Juhid hoidsid Rolls Royce'i, 12-silindrilise Jaguari ja Mercedes 600 uksi avatuna. Trabaud'de külalised astusid autodesse. Parkimisplatsi ja väljasõiduteed valgustasid põõsaste alla paigutatud lambid.

Angela ütles: «Tegelikult saab Cannes'is ainult kasiinosse minna. Ei ole mingeid muid väljapaistvaid lokaale, ainult ööklubid noortele.»

«Kuidas see võimalik on? Niisuguses linnas nagu Cannes!» ütlesin.

«Kasiinodel on kogu maailmas ülemäärane võim. Tegelikult võivad nad kõike saavutada ja takistada, näiteks igasugust konkurentsi. Siin ei ole küll midagi teisiti. Mida teie soovite teha?» Angela lasi oma autot aeglaselt piki kruusateed veereda Fabianide Rolls Royce'i järel.

«Need lambid põõsaste all on romantilised, eks ole?»

«Jah,» ütlesin mina, «väga romantilised.»

«Ja Trabaud'd on meeldivad.»

«Väga meeldivad,» ütlesin mina. «Te olete Pasquale'ile järelikult andestanud?»

«Ah, Robert,» ütles Angela. Ta vaikis, kuni jõudsime tänavale.

«Kas jõudsite edasi?»

«Arvan küll,» ütlesin mina, «ja ma jõuan väga ruttu veel palju rohkem edasi.»

«See on kena.» Ta patsutas mu kätt. «Robert?»

«Jah!»

«Teate, mis veel kena on?»

«Mis?»

«Et kunagi oleme me mõlemad väga vaesed olnud,» ütles Angela.

«Le quatre, pair, noir et manque!»

«Le trente et un, impair, noir et passe!»

Krupjeede hääled laulsid kõvasti numbreid, mis eri laudadel just välja olid tulnud. Paljude laudade juures mängiti ruletti ja suur luksuslik vanamoeliselt mugav saal oli inimesi tulvil. Väike itaallane hüüdis täiest jõust oma keeles õnne- ja õnnistussoove. Ta oli võitnud. Ma nägin, et talle maksti palju.

«Ta kisab samuti, kui ta kaotab,» ütles Angela mulle. «Ta on siin iga õhtu, palju kuid järjest. Koos naise ja sõpradega. Need asetavad ta panuse. Ta mängib alati ainult maksimumile ja sageli kulub selleks minuteid, kuni kõik ta panused on kohtadele pandud.»

«Täna õhtul oli ta siiani kaotanud 600 000 franki,» ütles viisakas vähe silmapaistev mees meie kõrval. Ta kummardas Angelale. «Tere õhtust, madam Delpierre.»

Angela esitles meid.

Viisakas mees oli üks paljudest komissaridest, kes siin nagu igas teises kasiinos teenistuses on ja mängijaid jälgivad. Angela tundis neist enamust.

«Sellel,» ütles Angela ja vaatas silmapaistmatule mehele järele, «on väike tütar, kes näeb välja nagu Botticelli inglike. Ta tõi kord oma tütre Cannes'i kaasa. Maalisin teda. Tasuta. Kuna see mulle rõõmu valmistas. Tänuks istutas ta mu terrassi sõrestikule lilli. Ta on hea aednik. Ta hoolitseb alati mu lillede eest.»

Seltskond, kellega olime tulnud, oli kohe laiali läinud. Igaüks mängis omaette, abielupaaridki olid lahus. Nägin, kuidas Bianca Fabiani oma mehelt, kes istus rohelise laua ääres, nurus, enne kui see andis talle paar žetooni. Bianca tuli meie juurde, nägu vihast viltu.

«Vaadake nüüd seda kitsipunga!» ütles ta. «Minu mees, ptüi! Ta andis mulle kakssada franki, kui ma olin plank ja tahtsin veel mängida. Tema, ta kaotab tuhandeid. Peaks tegema nii, nagu Maria teeb.»

«Kuidas Maria siis teeb?» küsisin.

«Marial on alati selline õhtukleit, kus on talje kohal eriti rohkesti riiet, eks ole? Ma tean, miks, ta näitas kord. Selle riide varjus on ääris täis väikeseid taskuid. Nendesse pistab Maria oma võidud. Ta varjab oma mehe eest, kui ta võidab. Vahetevahel istub ta niisuguse näoga, et on nutma puhkemas. Seda ei või ta mees näha. Siis ta annab Mariale kohe uut raha. Mis te arvate, kui palju on Maria juba pannud tallele. Ollakse juhm!» Ta ruttas laua juurde ja pressis ennast läbi mängijate müüri.

«Vaadake, seal üleval!» Angela osutas lakke. Ühele piilarile oli kinnitatud vaevumärgatav väike kastike. «See on telekaamera. Neid on siin igal pool. Mängijaid vaadeldakse keskusest pidevalt ja võetakse ka filmile.»

«Aga mina tulin ju sisse isegi sissepääsupiletita.»

«Jah,» ütles Angela kelmika naeratusega. «Sest tulite minu seltskonnas. Minagi ei vaja sissepääsupiletit. Ma ju rääkisin teile, et olen Syndicat d'Initiativ'i avastus.»

Talvekasiino roosa hoone oma mängusaalide, teatri ja Quai Albert Edouardi alumises otsas olevate Ambassadeuri restoranidega oli üsna lähedal Vanale sadamale, kus asus Lacrosse'i büroo ja Gare Maritime, kust väikesed purjekad saartele sõitsid.

«Le dix, pair, noir et manque!»

Väikese itaallase hääl tõusis metsikuks vandumiseks.

«Kas teie ei mängi?» küsis Angela mult.

«Mulle on see igav,» ütlesin mina. «Aga natuke ma muidugi mängin.»

Ma läksin Angelaga koos luugile. Selle taga oli suur ruum terasseifidega. Angela võttis õhtukotist võtme. «Tulen kohe. Võtan natuke raha.»

«Kust?»

«Oma seifist. Mul on siin seif.» Ta naeris. «Dokumendid, raha, ehted, kõik! Käisin siin eile õhtupoolikul ehteid toomas, mida nüüd kannan. Miks maksaksin pangale seifi eest? See siin on mulle tasuta...»

Ta kadus.

Vahetasin sada franki kaheks viiekümnefrangiseks žetooniks. Mul pole tõepoolest olnud kunagi mängulusti. Rulett

on mu meelest tühine. See on mängi, kus otsustab juhus ja kus mõistusega ei saa midagi mõjutada. Läksin läbi suure saali. Mängulaudade ja pika baari vahel olid väikesed restoranilauad, mille ääres inimesed veel sõid. John Kilwood istus üksi baaris ja jõi viskit. Ta viipas mulle joobnult. Viipasin vastu. Siis nägin Maria Sargantanat — just sellel hetkel, kui ta tõepoolest poetas peotäie žetoone kleidivoldi vahele, ja mõtlesin, et rikkad on tõesti väga isevärki inimesed ja võib-olla väga isevärki mõrvarid.

Astusin ühe mängulaua äärde ja nägin vastas Angelat, kes oli leidnud endale koha. Ta istus seal sigaretti tõmmates ja teatas kõrvalolevale krupjeele mängupanuse. Jäin vaatama ta nägu ja peaaegu unustasin, kus ma olin. Mõtlesin, et olin tutvunud Angelaga 13. kuupäeval ja et sellest kolmeteistkümnendast on alanud mulle uus elu, ja otsustasin õnne katsuda.

Kummardusin üle laua ääres istuva daami ja asetasin mõlemad 50-frangised žetoonid number kolmeteistkümnele. Igal juhul tahtsin, et see oleks ruttu möödas. Vaatasin jälle Angelat ja ta kindlasti tunnetas seda, sest ta tõstis pea ja me pilgud kohtusid ja mulle tundus lausa, nagu oleks päike tõusnud. Me pilgud püsisid teineteisel ja kumbki meist ei saanud suunata pilku mujale. Mul hakkas pea ringi käima, hoidsin kinni ühe tooli seljatoest ja paljud ameeriklaste, hollandlaste, inglaste, itaallaste, prantslaste ja sakslaste hääled sulasid üheks ebaselgeks lärmiks.

«Härra...» Võpatasin.

Krupjee, kelle kõrval seisin, oli pöördunud minu poole. Ta koputas rahaga mõlemale žetoonile, mis ma olin pannud kolmeteistkümnele.

«Kas see on teie panus?»

«Jah.»

«Kolmteist saja frangiga härrale minust vasakul.» Teine krupjee, kes oli laua keskel rahaanuma juures ja võite välja maksis, lükkas mulle kaks virna žetoone. Olin võitnud 3500 franki.

«Sada franki personalile,» ütlesin. Jumal, ma panin sind proovile ja sa mõistsid seda. Sina ütlesid jah. Nüüd las

ma saan teada, kas ma olen sinust õigesti aru saanud, nüüd lase mul seda näha, mõtlesin ma. Ja siis teatasin oma uue panuse. Tõstsin kolmeteistkümnel suurima lubatud panuseni, mis oli 1500 franki. Näita mulle nüüd, Jumal! Näita nüüd mulle. Kuul veeres. Ma ei vaadanud seda. Hoidsin silmad kinni, kuni kuulsin krupjee häält: *«Le treise, impair, noir et manque!»*

Kolmteist oli võitnud teist korda järjest.

Mängijate hulgas tõusis ärevus.

Seekord lükkasid nad võidu mulle kolme rehatõmbega. See oli 52 500 franki.

Andsin personali jaoks viissada franki ja tegin uuesti täispanused loomulikult kolmeteistkümnele, aga seekord ka kolmeteistkümnest viieteistkümneni ja väiksema võimalusega värvidele. Teisedki mängijad olid otsustanud proovida kolmeteistkümmet.

See tuli kolmandat korda.

Väike itaallane, kes ei olnud mängust osa võtnud, käitus nagu meeletu. Ta puges mu kõrvale ja hõõrus oma käeselga vastu mu pintsakut, nagu Saksamaal korstnapühkijatega tehakse, et natuke minu õnnest endale saada. Laua ülem tuli krupjee juurde, kes välja maksis ja nad mõlemad arvutasid kaua ja siis tõi krupjee lauale väga suuri žetoone, tõelise plaaditäie ja luges mulle üles, mis ma üksikute panustega võitnud olin ja palju see kokku tegi. Olin võitnud 235 500 franki. Andsin 5000 franki personalile ja võtsin ära kõik lauale jäänud panused. Olin saanud küllalt. Ma ei suutnud kanda žetoone. Saali teenija pidi mind aitama. Järgnedes talle kassa juurde, nägin Angelat. Tema kõndis teise teenija järel, kes tema jaoks kastikest kandis.

«Kas teiegi panite kolmeteistkümnele?» küsisin.

«Jah.» Ta säras. «Koos teiega. Kas te ei märganud seda?»

«Ei.»

«Mul oli...»

«Mul oli...»

Rääkisime ühekorraga.

«Palun.»

«Ei, teie, Angela.»

«Ütleme seda koos, mul on selline tunne.»

Ütlesime kooris: «Mina panin kolmeteistkümnele, sest tutvusime kolmeteistkümnendal kuupäeval.» Siis Angela pilk veidi eksles.

«Ja küllap sellest saab veel armastus, pange tähele,» ütlesin ma.

Ta ei vastanud. Kassas luges krupjee ta võidud veel kord üle ja küsis, kas ta tahab kõik rahaks vahetada.

«Jah, kõik,» ütles Angela.

Ta kadus oma rahapakkidega terasseifidega ruumi ja nüüd maksti mulle. Andsin kassiirile jootraha ja palusin teda pakkida mu raha, sest seda oli väga palju ja ma ei oleks saanud seda smokingi taskutesse mahutada.

Angela tuli tagasi seifiruumist. Ta naeris.

«Tulge baari! Mul on janu. Kutsuge mind jooma klaasikest?»

«Heameelega, madam,» ütlesin. «Ootan vaid, et mu vara siin enne sisse pakitakse.»

Väike itaallane jooksis higisena meie juurde, kõnetas Angelat ja hoidis 5000-frangist žetooni ta nina all.

«Mida ta tahab?» küsis Angela.

«Ta tahab, et te sülitaksite sellele, et see tooks õnne,» ütlesin. «Ja mina ka.»

Sülitasime siis sümboolselt žetoonile ja väike itaallane kummardas ikka ja jälle. Higisena ja endast väljas jooksis ta tagasi oma laua juurde.

«See väike itaallane ehitab Itaalias väga suuri vedureid,» ütles Angela. «Nii jutustas mulle äsja üks minu komissarist sõber. Võib-olla kestab teekond Ventimigliast Cannes'i seepärast nii kaua.»

Kassiir askeldas ühe mu paki kallal.

«Lähen ees,» ütles Angela.

Vaatasin talle järele, kui ta astus läbi saali suure baari poole ja nägin ta puusade meeldivat õõtsumist ja pruuniks päevitunud selga ta pimestavalt valge kleidi väljalõikes. Ja vaatasin ta punaseid juukseid. Paljud naised näivad kõndides ebameeldivad, iseäranis kui vaadata neid tagant.

Angela nägi välja suurepärane. Ta käis väga sirgelt ja siiski vabalt, ma armastasin ka tema kõnnakut.

Ma nägin, et ta läks baaris vana daami juurde, kes istus kassaaparaadi taga, kus kõik joogid kirja pandi. Baaris oli ametis palju baarimehi. Angela rääkis vana daamiga ja ulatas korraks käe üle baarileti. Siis läks ta kiiresti ära ja istus baarileti keskpaika.

Kassiir sai lõpuks ometi mu paki valmis. Ruttasin Angela juurde, istusin kõrvalolevale pukile, tellisin kaks klaasi šampanjat ja kui need toodi, ütlesin ma: «Kolmteist on meile õnne toonud!»

Angela tõstis oma klaasi. «Sellega kuulutan kolmteist meie õnnearvuks,» ütles ta.

«Nõus,» ütlesin mina.

«Ja kolmeteistkümnenda meie sünnipäevaks. Me pühitseme seda iga kuu,» ütles Angela. Ta märkas mu näoilmet. «Võib-olla olete siin veel vähemalt järgmise kuu kolmeteistkümnendal,» ütles ta kähku. «Te olete ometi sellele mõelnud, mis kuu jooksul sündida võib?»

«Ma olen mõelnud sellele, mis nüüdsest alates võib olla igal kuul minu elus, Angela.»

«Ärge,» ütles ta, «palun mitte, Robert. Meil oli nii mõnus. Ärge rääkige nii. Ärge mõtelge nii.»

«Hüva,» ütlesin. «Nüüd on jälle kõik korras, Angela.»

«Midagi ei ole korras,» ütles ta äkki nukralt.

«Joome selle peale, mida kumbki meist kõige enam soovib. Seda ei pruugi öelda. Joome vaid selle peale — kas see sobib teile?» küsisin.

«Sobib, Robert,» ütles Angela. «Te olete nii kena.»

«Ja teie nii ilus,» ütlesin mina. «Ja nii armastatud. Nii väga armastatud...»

«Ei, palun. Joome.»

«Hästi,» ütlesin mina.

Angela ütles väikesele jässakale baarimeistrile: «Jooge ka teie üks pokaal, Paul.»

«Ma joon teie mõlema terviseks,» ütles Paul.

Ma ütlesin juba, et on üksikuid baarimehi, kes pole kenad. Paul oli üks meeldivamatest.

«Teie õnneks! Et kõik teie soovid täide läheksid.»

«Paul,» ütlesin mina, «milline on teie armsaim šampanjamark?»

«Comtes de Champagne von Taitinger,» ütles Paul.

«Siis lubage, et ma teile ühe pudeli kingin. Meile võivad teie õnnesoovid vajalikuks osutuda.»

Kassaaparaadi taga istuv vana daam hakkas äkki nutma. Paul ruttas tema juurde.

«Mis siis nüüd on?» küsisin Angelalt.

«Oh, ei midagi,» ütles ta mulle. «Tulge, vaatame veel pealt teiste mängu.»

«Ei. Ma tahaksin teada, miks vana daam nutab. Paul!» Ta tuli minu juurde, kusjuures vaatas kartlikult Angelale otsa. «Paul, mis on teie kassiiriga lahti? Mis tal on?»

«Ärge ütelge seda,» ütles Angela.

«Ütelge, Paul,» ütlesin mina.

«Siis ma lähen minema,» ütles Angela.

«Ma tulen kohe järele,» ütlesin mina. Ta läks tõepoolest.

«Niisiis, Paul!»

«Härra,» ütles baarimees nii tasa, et keegi peale minu ei oleks võinud teda kuulda. «Madam Lorand, meie kassapidaja, on juba väga vana naine. Mis te arvate, kui vana?»

Ma vaatasin kassa poole, madam Lorand nuttis ikka veel, aga ta noogutas mulle läbi pisarate ja naeratas.

«Üle kuukümne?»

«Ta on kaheksakümmend.»

«Ei!» ütlesin mina.

«Võite uskuda, kui ma seda ütlen, härra. Ta töötab ikka veel siin. Kui meie suleme järgmisel kuul ja Palm Beach avab, läheme meie kõik Deauville'sse, nagu igal aastal. Madam Lorand tuleb kaasa. Hoolimata oma kaheksakümnest eluaastast istub ta iga öö kella kolmeni kassaaparaadi taga. Kasiino laseb tal ikka veel tööl käia. Kasiino on nii humaanne. Kui ta nimelt veel aasta töötab, saab ta kõrgeima võimaliku pensioni. Tal on siin Cannes'is korter. Aga see on üsna vilets korter, ma tean seda. Näiteks ei ole seal mingit kütteseadet. Mõnikord talvel on meil

siin siiski väga külm. Madam Lorand kannatab külma pärast. Madam Delpierre andis vanale prouale raha. Nüüd võib ta kütteseadeldise sisse seada. Selleks oli tarvis raha. Te ju ei räägi sellest, härra, ega ju?»

«Muidugi mitte,» ütlesin. «Viige madam Lorandile ka üks klaas šampanjat.»

«Ta joob meelsamini õlut.»

«Siis õlut,» ütlesin mina.

Vaatasin Angelat. Ta silmitses mind eemalt. Nüüd lõi ta vihaselt kingaga vastu vaipa ja pöördus ära. Läksin kiiresti tema juurde.

«Angela...»

Ta keeras mulle jälle selja.

«Ma palusin nii väga teid mitte Paulilt küsida.»

«Te olete imepärane, Angela.»

«Ma ei ole üldse mitte imepärane, ja teie pole ka mitte kena, üldse mitte. Ma eksisin.»

«Sellisel juhul eksisime mõlemad,» ütlesin. Ta pöördus ja naeris ja ma tundsin, kuidas mu veri kiiremini voolas, kui meie pilgud kohtusid, jäädeski vaatama teineteist.

Ma haarasin ta käe ja suudlesin seda.

«Kui ma ikkagi nii palju võitsin...» ütles Angela. Järgmisel silmapilgul põrkus ta tagasi. Ta hääl kõlas ehmunult: «Mis see siis nüüd on?» Ta vaatas mind. Mina samuti. Angela ees põlvitas Kilwood, erakordselt purjus, ja püüdis suruda ta kleiti vastu suud. Sinna juurde ta lällas: «Kõikidest naistest võluvaim, minu printsess, lubage mind suudelda teie rüü palistust. Ainult äärt. Ainult üks suudlus... Ma olen joodik, kurjategija. Te olete nii piltilus, mu printsess...»

«Tehke, et te kaote,» ütlesin ma.

«Õilis härra, halastage kärnasele koerale...»

Ta surus kleidiäärt huultele. Tõukasin teda kergelt. Ta kukkus tahapoole. Ta vaatas mind vesiste pahatahtlike silmadega.

«Aurake ära!» ütlesin. «Jalamaid! Minema! Laske käia! Muidu läheb teil kehvasti!»

Ta tõusis kõikudes.

«Milline härrasmees,» ütles ta irvitades. «Milline vapper rüütel...» Ta kõikus minema ühe mängulaua poole.

«Ta on kaotanud mõistuse,» ütles Angela hämmastunult.

«Tulge,» ütlesin. «Ma tahan näha ja kuulda, mis see mees nüüd mõtleb teha.»

Järgnesime Kilwoodile, minul mu rahapakk käes.

13

Vahepeal oli Kilwood astunud Thorwelli selja taha ja silitas tal õlgu. Kuulsin teda ütlemas: «Minu reveranss, Teie Kuninglik Kõrgus. Oi, suur härra, milline inimesesõber te olete. Nii õilis! Nii tagasihoidlik. Kui õnnelik ma olen, et võin teid oma sõbraks pidada.»

«Laske jalga,» urises Thorwell.

Kilwood oli juba edasi tuikunud Trabaud' juurde, kes istuvate mängijate taga seisis. Nüüd ütles ta tollele: «Ka sina oled džentelmen, peen mees, mu parim sõber...» Ta püüdis Trabaud'd põsele suudelda. See lükkas ta eemale. Kilwood kõikus ja maandus naaberlauda Bianca Fabiani juurde, keda ta süleles ja suudles kuklale. Bianca kiljatas hirmunult. Kilwood haaras tal dekoltee servast ja ütles hämmastavalt selgelt:

«Mu kauneimast kauneim, minu jumaldatu, inimlapse miraakel. Kui õnnelik olen, võides ennast sinu sõbraks nimetada!»

«Kaduge jalamaid!» hüüdis Bianca šokeeritult. Ja seejärel hüüdis ta kõvemini oma meest, kes kolmanda laua ääres mängis ja nüüd tema juurde tuli. Giacomo Fabiani haaras Kilwoodi smokingi revääri st. Mängijate seas tekkis rahutus.

«Mis see mees teeb?»

«Ei, mitte, siiski mitte, minu käskija.» Kilwoodi hääl oli nüüd küüniline, ta silmades sähvis viha ja ta naeratus oli alatu. «Ma ei tee midagi. Ma austan seda suurepärast olendit. Te ju pole mulle sellepärast vihane? Sa oled ka suurepärane olend. Te kõik olete suurepärased olendid, inimkonna koorekiht...» Ta naeratas peenetundeliselt ja rää-

kis tigedalt edasi. «Ainult aumehed.» Athanasios ja Melina Tenedos saabusid kohale. «Ja teie, ka teiegi, mu kallid sõbrad. Aina imelised inimesed.» Ta patsutas Tenedosi põsele ja kummardus nii sügavalt Melina ees, et pidi peaaegu kukkuma. «Oi, lugupeetud härrasrahvas, kui õnnelik ma olen, et võin viibida teie keskel.» Ta astus äkki ettepoole ja suudles Melinat suule. «Ma pidin seda tegema. Oi, suurepärane naine, meie kollektsiooni pärl!» Nüüd oli tegevus selles lauas, mille juures ta seisis, peaaegu katkenud ja kõik olid vait. Ma nägin kohale kiirustamas paari meest, kes kindlasti olid komissarid. Kilwood ilmselt ei märganud sellest kõigest midagi. Äkki ta purskus pisaratesse. «Te olete kõik nii imetlusväärsed, nii auväärsed, ilma vähimagi plekita. Mina, mina olen üks idioot, vana joodik, täis kui siga...» Tundsin, et Angela haaras mind käest. «Ma olen kurjategija!»

«Jääge nüüd lõpuks ometi vait, teie narr,» ütles Tenedos tasa ja ähvardavalt.

«Vait? Kuidas saaksin ma seda olla siin nende külluses elavate meeste keskel, nende siledate laupadega meeste keskel, kes öösel hästi magavad? Ma olen sõnnikute sõnnik, alatuim ja viimane. Olen...» Ta tõmbas hinge ja karjus äkki otsekui meeletu: «Mõrtsukad!»

Mängulaudade ääres tõusid külalised püsti. Kogu tegevus katkes. Kõik põrnitsesid John Kilwoodi. Ta silmade all, millest voolasid joobnupisarad, olid mustad rõngad. Tursunud nägu oli violetse varjundiga. Ta kõikus pidevalt, kuid püsis jalul. Ta prantsuskeelsed sõnad kõlasid läbi saali. «Mõrtsukad! Jah, mõrtsukad!» Ja nüüd muutus ta lõplikult põrgulikuks: «Ja mitte ainult mina! Ka minu hinnalised printsessid, minu suurejoonelised kõrgused, kogu meie auväärne seltskond! Meie kõik oleme mõrtsukad!»

Nägin, et nüüd ka Trabaud ja Seeberg tema juurde ruttasid. Komissarid olid juba temani jõudnud. Ta lükkas kõik kõrvale. Ta põrnitses mind. Ta hüüdis: «Nii nagu te siin neid õilsaid inimesi ja mind, vana ja tühist joodikut näete, härra Lucas — me oleme mõrtsukad, meie, jah, mõrtsukad!»

«Jumala pärast, mis temaga on juhtunud?» ütles Angela äärmiselt hirmunult.

«Seda tahaksin ma meelsasti teada,» ütlesin. Nägin, et nüüd kõik tema seltskonda kuuluvad mehed, välja arvatud José Sargantana, ümbritsesid teda. Sargantana istus eemal sügavas tugitoolis, suitsetas, vaatas ega teinud midagi.

Teised rääkisid läbisegi.

«Pidage nüüd suu kinni, John!»

«Joobnud idioot!»

«Pole põhjust erutuda, see mees on ainult joobnud.»

«Jah, olen purjus, see on tõsi! Niisamuti nagu see, et meie kõik oleme mõrtsukad! Meie kõik, kõik, kõik!» karjus Kilwood.

Äkki ma kangestusin ja kuigi saalis oli väga palav, oli mul järsku jahe. Nägin ja kuulsin kõigi ehetega kaetud Hilde Hellmanni oma voodis tondilossis segasena. Segasena? Ta hääl kõlas mu kõrvus: «Ärge tehke niisugust nägu! Ärge teeselge! Te teate ju väga hästi, et kõik koos tapsid ta...» Kui hull oli Hilde Hellmann? Kui purjus oli John Kilwood?

Tungisin läbi teda ümbritseva ja teda pidurdava meesterõnga.

«Üks hetk, mister Kilwood. Kuulake...»

Tenedos lükkas mind brutaalselt kõrvale.

«Mees, minge minema!»

Tuikusin ühe komissari käte vahele.

«Ei mingit skandaali, palun, härra,» ütles ta tasa. «See joobnud inimene peab siit ära minema, kiiresti.»

«Läki, läki, John!» Tenedos ja Thorwell olid Kilwoodil kaenalde alt kinni haaranud.

«Te olete purjus!»

«Ja siis? Ma räägin tõtt! Kõik algas selle alžeerlasega Boccast...»

Mehed tirisid ja kiskusid Kilwoodi, kes nüüd lõpuks tasakaalu kaotas. Pisarad voolasid mööda ta nägu ja tilkusid vaibale.

Tenedos ja Thorwell lohistasid Kilwoodi kiiresti läbi saali mööda ehmunud mängijatest ja hämmastunud krupjeedest.

Kas telekaamerad nägid ka seda pilti, kas nad fikseerisid selle, mõtlesin ma. Ja kas ma võiksin selle fikseeringu saada?

Komissarid moodustasid nüüd üksteisel kätest kinni hoides ringi Kilwoodi ümber.

Krupjeed mängulaudades olid toibunud ja nende hääled kõlasid: «Faites vos jeux, mesdames et messieurs! Faites vos jeux!»

Nüüd kadus grupp juba saali ukselt. Väike hull itaallane, kes ehitas vedureid, tõttas minust mööda ja hüüdis mulle midagi.

«Mis ta ütles?» küsis Angela.

«Ta peab tingimata panema kahekümne kolmele.»

«Miks?»

«Sest pisarad voolasid. Pisarate puhul tuleb panna kahekümne kolmele.» Küsisin Angelalt: «Mida see stseen tähendas? Mis tähendab: «Me kõik oleme mõrtsukad»?»

«Inimesed on iseäralikud,» ütles Angela. Veidi maad eemal nägin Trabaud'd vestlemas ühe komissariga. «Võibolla Kilwoodi ahistab tõepoolest suur süü, mis avaldub sellisel kohutaval viisil. Mu Californie lihakaupmees on väga vaga mees. Arvake ära, mida ta teeb. Ta viibutab kirvest nende loomade kohal, keda peab tapma ja laulab religioosseid laule. Ma olen korra seda näinud. Ta lõi tallel pea otsast ja laulis sealjuures «Õnnistatud olgu tall». Kõike tuleb ette.»

«Mis on Bocca?»

«Üks Cannes'i linnaosa. Vana sadama juures, sellest läänes.»

«Kas seal elab alžeerlasi?»

«Oh jaa. See on sotsiaalelamuehituste piirkond, teate. Seal elab postiametnikke, pensionäre ja alžeerlasi.»

«Kilwood ütles, et kõik algas sellest Bocca alžeerlasest.»

Itaallane hakkas äkki möirgama ja tantsima ja käitus veel hullemini kui varem. Ta oli pannud kahekümne kolmele, sest siis, kui voolavad pisarad, tuleb panna kahekümne kolmele. Ja tema lauas oli kakskümmend kolm võitnud.

Sõitsime koju. Kell oli kaks hommikul. Angela juhtis nagu alati. Tema maja juurde viis kitsas tänav. Jõudsime ülesõidukohale. Tõkkepuud olid alla lastud. Angela vajutas signaali. Seejärel tuli tänava ääres olevast väikesest vahiputkast mees ja pööras ratast. Tõkkepuud kerkisid.

«Need tõkkepuud on öösiti alati all. Tuleb tuututada,» seletas Angela. «Nii ei saa juhtuda õnnetusi, kui valvur olekski uinunud.»

Kõrgemale nõlvale sõites nägin autotulede valguses ümbruses olevate villade aedades väga palju palme ja küpresse. Kuu valgustas neid. Hoidsin 235 000 franki sisaldavat pakki põlvedel. Angela ajas auto garaaži ja sulges selle. Siin ülal oli õhk jahe ja ma imestasin, et ma ei olnud üldse väsinud.

Sõitsin koos Angelaga liftis tema korterisse neljandal korrusel. Väikeses liftis puutusid me kehad kokku. Vaatasime teineteisele otsa liikumatult. Korteri ukse ees otsis Angela kaua käekotist võtmeid. Kui ta lõpuks oli ukse avanud, jäin nõutuna oma kohale seisma. Angela võttis mu pea oma käte vahele ja suudles mind põsele. Embasin teda, surusin ta enda vastu ja suudlesin teda suule. Kleidi all tundsin ta keha iga joont ja ta märkas kindlasti mu erutust. Alguses hoidis ta huuled tugevasti kokku surutult, aga siis äkki need avanesid ja ta suu muutus pehmeks ja imeliseks. Mu keel libises ta huulte vahele. Ta oigas tasa. Siis ta tõukas mind eemale.

«Ei,» ütles ta. «Ei, Robert, kallis Robert. Palun mitte. Ma ei tahaks, et...»

«Te ei tahaks, et see juhtub liiga vara?»

Ta ainult vaatas mind ega vastanud.

«Hästi,» ütlesin. «Homme hommikupoolel on mul tööd. Tulen taksoga Port Cantosse. Kohtume siis Trabaud'de paadi juures.»

«Kas te selle ikka leiate?»

«Mis selle nimi on?»

«Shalimar.»

«Siis ma leian ta.»

«Kas teil ujumispüksid on?»

«Ei ole.»

«Ma ostan teile ühed. Supluslinad, õli ja kõik muu toon kaasa. Ka mütsi teie jaoks. Päikese pärast. See on merel väga tugev.»

«Ma ei tea,» ütlesin ma, «kas ma tahan ujumispükse jalga tõmmata. Nemad kõik on nii tugevasti päevitunud. Mina... mu keha on päris valge...»

«Kas see häirib teid? Me olime kunagi kõik valged. Ärge tehke ennast naeruväärseks.»

«Olen naeruväärne, kas pole?»

«Mitte põrmugi.»

«Iga mees, kes on väga armunud, on naeruväärne.»

«Aga teie mitte,» ütles Angela. «Teie mitte. Vastupidi, te olete liiga tõsine. Mõni aasta tagasi elas Cannes'is üks komponist. Prantsusmaal väga tuntud. Tal olid ka pidevalt kahtlused ja ta urgitses enda kallal nagu teiegi. Siis ütles ta alati, et tal on dilemma. Iga väiksemagi pisiasja pärast oli tal dilemma. Teate, kelleks ta ristiti?»

«Kelleks?» küsisin ma ja tundsin Angela naha värsket lõhna.

«Dilemma-Joe,» ütles Angela.

«Miks ta siit jälle ära läks?»

«Te leidis ühe naise, väga suure armastuse. See ravis ta dilemmatõvest terveks. Nad läksid koos ära kaugele, väga kaugele maale, ma ei tea, kuhu. Räägitakse, et ta on väga õnnelik.»

«Head ööd, Angela,» ütlesin ma.

Ta suudles mind veel kord hellalt suule.

«Head ööd, Dilemma-Joe. Kutsun teile takso. Ärge laske ennast petta. Majesticini võib juht kaksteist franki nõuda, mitte rohkem. Kui ta rohkem nõuab, siis peate kohe protesteerima.»

«Hüva, madam,» ütlesin mina.

«Homme Shalimari juures,» ütles Angela. Siis läks uks tema järel lukku. Sõitsin liftiga alla.

Kõigutasin rahapakki siia-sinna. Dilemma. Jah. Koomi-

line. Väga koomiline. Just seetõttu, et seisin tõepoolest dilemma ees. Näiteks oli mul naine. Näiteks ei olnud ma terve. Aga seda Angela ei tea, peab ju õiglane olema. Ja ta ei pea seda ka teada saama, mõtlesin kangekaelselt. Ei, ta ei pea seda iialgi teada saama. Iialgi? Kuidas see võimalik on? Dilemma jah. Väga koomiline, tõepoolest.

Takso tuli. Raudteeröövbaste juures pidime jälle peatuma, sest tõkkepuud olid alla lastud ja nad pidi jälle üles tõstetama. Taksojuht, kes minus välismaalase oli ära tundnud, võttis Majestici ees tõepoolest välja arvetabeli, aga mina ütlesin talle jämedalt, et see maksab kaksteist franki ja andsin talle kolmteist ning tema pobises midagi räpastest välismaalastest ja sõitis minema.

Kümblesin, heitsin alasti voodile ja kujutlesin mõttes Angelat paljana. Siis mõtlesin oma naisele. Nägin ka teda alasti ja see ajas mind nii närvi, et tõusin ja võtsin sigareti. Ma ei olnud kogu päeva suitsetanud. Nüüd suitsetasin kolm sigaretti järjest. Vahtisin nagu idioot oma vasaku jala varbaid. Panin selga hommikumantli, läksin rõdule, vaatasin öist Croisette'i ja merd ja mõtlesin oma tulevikule koos Angelaga. Kastmisautod sõitsid mööda tänavat, puhastades sõiduteed. Muutusin üha rahutumaks ja närvilisemaks. Umbes pool neli helistasin Angelale. Number oli kinni. Proovisin ikka uuesti ja uuesti, aga ikka uuesti ja uuesti oli Angela number kinni. Siis lõpetasin. Mind haaras armukadedus. Kellega rääkis Angela sellisel ajal? Suitsetasin veel sigareti. Siis helises telefon.

«Lucas!»

«Robert!» See oli Angela. Tema hääl kõlas hingetult. «Kellega sa rääkisid nii kaua?»

«Mitte kellegagi.»

«Aga su telefon oli kogu aeg kinni!»

«Jah, sest proovisin helistada sinule. Sinu number oli aina kinni.»

Kuulsin teda naermas.

«Ma proovisin pidevalt sind kätte saada.»

«Mispärast?»

«Sest... Ma... Ma tahtsin veel midagi öelda, Robert.»

«Mida?» küsisin.

«Tänan!»

«Tänan? Mille eest? Sa kirjutasid mulle kunagi kaardi, millel seisis: «Tänu mitte millegi eest».»

«Jah, aga see oli kolm päeva tagas... igaviku eest... tuhande aasta eest. Nüüd ma tahan sind tõepoolest tänada.»

«Mille eest?» küsisin veel kord.

«Selle eest, et lahkumisel niiviisi käitusid.»

«Mis mul muud üle jäi?»

«Oi ei,» ütles ta. «See ei pea paika ja sa tead seda. Kui oleksid peale pressinud, ma... oleksin lasknud sind sisse. Ja see ei oleks olnud hea.»

«Ei,» ütlesin ma, ja nüüd tuli rahu. «Sul on õigus, see ei oleks olnud hea.»

«See ei pea nii kiiresti minema,» ütles Angela. «See on niiviisi väga ilus. See peab pikkamisi toimuma, et see siis täielik oleks. Kas sa ei taha samuti, Robert?»

«Jah, ma tahan samamoodi.»

«Sa oled tark ja sa ei ole Dilemma-Joe. Mõtlesin selle üle järele. Sul on kindlasti tõepoolest probleeme.»

«Igaühel on mingisuguseid,» ütlesin ma.

«Teie lahendate nad, Robert.»

«Kindlasti,» ütlesin ma.

«Ma ütlesin sulle, mida olid kirjutanud kaardile. Nüüd ütlen ma tänan. Tänan kõige eest! Kas oled sedeli minema visanud?»

«Ma kannan seda alati endaga kaasas rahakotis.»

«Las ta olla seal. Kunagi hiljem me vaatame teda ja meenutame, kuidas kõik algas.»

«Jah,» ütlesin ma.

«Head ööd, Robert. Maga hästi.»

«Ja sina ka,» ütlesin. «Head ööd!»

Panin toru hargile ja kustutasin tule. Ma ei sulgenud rõduust.

Kastmisautod sõitsid jälle Croisette'il, kuulsin nende veejugade ja harjade pehmet sahinat, kui nad pühkisid tänavat puhtaks.

Väike Louis Lacrosse ja väga suur tihedate mustade kulmudega ja laineliste heledate juustega komissar Roussel Nizza kriminaalpolitseist kuulasid vaikides mu jutustust. Rääkisin kõigest, mis oli juhtunud Cannes'i naasmise järel ja rääkisin neile ka, mida ma olin Düsseldorfis teada saanud Frieselt ja maksudetektiivilt Kesslerilt.

Rääkides vaatasin aknast Gare Maritime'ile, kus väikesed paadid edasi-tagasi sõitsid ja öistelt kalaretkedelt koju pöördunud kalurid oma paate puhastasid ja võrke kuivama riputasid. Veidi eemal varjus nägin paari vana meest *boule*'i mängivat. Kell oli veidi üle kaheksa ja Cannes'is ei olnud veel nii palav.

«See kõik on väga segane,» ütles Roussel lõpuks. «Härra Kessleril on täiesti teistsugune versioon kui need, mida teile siin pakuti.»

«Need võivad loomulikult olla täiesti enesekaitseversioonid,» ütlesin. «Trabaud'd on madam Delpierre'i ja mind kutsunud täna merele kaasa. Võib-olla räägib Trabaud mulle midagi tähtsat, mis võib anda meile pidepunkti. Ta jättis mulle väga ausa mulje. On Kessler tulnud tõepoolest Cannes'i?»

«Jah, ta on jälle siin. Ta juba helistas, aga ei ole veel käinud. Ootame nüüd oma finantseksperte Pariisist. Tõenäoliselt tahab ta nendega koos töötada. Kas ta pole võtnud teiega ühendust?»

«Ei, aga see oli nii kokku lepitud. Võtame ühendust vaid siis, kui see on täiesti vältimatu. Muidu me ei tunne teineteist.» Võtsin taskust ümbriku ja ulatasin selle Lacrosse'ile.

«Mis see on?» küsis ta.

«Teie poolt palutud käekirjaproovid.»

«Oo, kas olete need kõik saanud? Suurepärane. Annan need kohe meie grafoloogile edasi. Võib-olla...» Ta hääl murdus.

«Mis teil on?»

«Väikesel on leetrid,» ütles Lacrosse.

«Kõik lapsed põevad leetreid,» ütlesin mina.

«Aga see pole ohtlik,» ütles Lacrosse.

«Ta armastab oma perekonda väga,» ütles Roussel. «Eks ole tõsi, Louis?»

See noogutas tummalt.

«Ja teie?» küsisin komissarilt.

«Mul pole perekonda. Elan üksinda. See on küll inimesele parim. Vaadake, kui ma kedagi ei armasta, ei tule mul kunagi rasket aega üle elada,» ütles Roussel.

«Aga ka mitte ühtegi õnnelikku,» ütlesin mina.

«Väikese õnne aeg,» ütles komissar. «Mõnikord. Kui ma seda vajan. Aga ka siis sisendan ma endale midagi. Aga ma tean, et ma ainult end veenan ja pole kurb, kui see siis möödas on. Mu inimesed ja mina jääme seniks siia, kuni Viale'i mõrv on selgitatud. Meie korter on siin keskkomissariaadis.»

Kalurivõrgud sädelesid eredas hommikupäikeses.

Mul oli sellel päeval valge särk valgete pükste peal ja valged slipperid ja käes kandsin Angela kingitud nahkkotti. Läksin Vanast sadamast aeglaselt Croisette'i mööda alla, Pariisi juveliiri Van Cleef & Arpelsi valge filiaalini. Juba eelmisel õhtul pärast võitu kasiinos oli mul selge, mida ma selle hulga rahaga peale hakkan.

Van Cleefi kauplus ei olnud suur, aga seal olid kliimaseadmed ja see oli sisustatud äärmiselt maitsekalt. Sinise särgi, valgete pükste, krokodillinahast vöö ja siniste slipperitega minust tunduvalt noorem mees tuli mu juurde. Ta nägi väga hea välja ja kui ta naeratas, pidin ka mina naeratama. Ma ei olnud seda veel ühegi mehe juures märganud.

Ütlesin, et vaateaknal on paar briljantkõrvarõngaid. Ta tuli minuga tänavale ja ma näitasin talle kõrvaehteid, millel olin aimanud Angela pilku peatuvat, kui me Felixisse sööma läksime.

«Need seal,» ütlesin.

Ta noogutas, me läksime tagasi kauplusse ja ta võttis mõlemad kõrvarõngad vaateaknalt. Ütlesin talle oma nime ja tema ütles oma nime. Ta oli Van Cleef & Arpelsi selle filiaali direktor ja ta nimi oli Jean Quémard.

Äriruumi tagant tuli blond naine. Quémard esitles mind. Madam Quémard oli niisama sümpaatne ja armastusväärne kui ta mees. Ta eesnimi oli Monique.

«Kuulge, härra Quémard,» ütlesin. «Sooviksin meeleldi teada, kas üks teatav daam on juba kord küsinud neid kõrvarõngaid.»

«Võib-olla ei tohi ma seda teile öelda,» mainis ta ja naeratas.

«Te võite. See on madam Delpierre.»

«Ah madam Delpierre!» Teda tunti niisiis ka siin. Loomulikult, mõtlesin. Tõenäoliselt on ta ostnud oma ehted osaliselt siit. «Jah, härra, madam Delpierre tuli ükskord sisse ja palus endale neid kõrvarõngaid näidata. Talle meeldisid need eriti.»

«Ma tean,» ütlesin.

«Need on samad kõrvarõngad, ma mõtlen samasuguse töötlusega, mida surnud filmitäht Martine Carol kandis,» ütle madam Quémard.

«Kui palju need maksavad?» küsisin.

Quémard vaatas hinnakirjast.

«115 000 franki, härra Lucas.»

«Te olete välismaalane, kui viite ehted maalt välja ja deklareerite need piiril, pääsete käibemaksust ja me võime müüa need 20 protsenti odavamalt,» ütles madam Quémard.

«Ma ei vii neid välja,» ütlesin ma ja mu pea pööritas veidi mõttest, kui palju raha ma nende kõrvarõngaste eest maksma pidin. Aga kas see polnud ruletiraha? Kas ma polnud võitnud seda meie õnnenumbriga kolmteist?

«Loomulikult saate ehtsustõendi ja täpse kirjelduse koos fotoga kindlustuse jaoks. Kuhu ma pean need saatma?»

«Majesticisse, palun. Kõrvarõngad võtaksin ma kohe kaasa.»

Madam Quémard kadus, et tuua karp ja kõrvarõngad sisse pakkida.

Avasin vahepeal oma nahktasku ja lugesin Quémard'ile 115 000 franki. Mu võidust jäi mulle veel alles 119 000 franki. Quémard luges 500-frangiseid rahatähti, mis olid peene klambriga kümne kaupa kokku pandud.

«Mul pole kerge madam Delpierre'ile öelda, et kõrvarõngad on nüüd müüdud,» ütles Quémard.

«Ma ostangi need madam Delpierre'ile,» ütlesin mina ja mõtlesin — liiga hilja — sellele, et ma selle märkusega teda võib-olla kompromiteerisin.

«Loomulikult, mulle on asi selge, härra Lucas,» ütles Quémard.

«Andestage mu rumal nali. Te teete oma kingitusega madami väga õnnelikuks,» ütles madam Quémard.

«Jah,» ütlesin mina. «Seda sooviksin ma väga.»

«Täname teid ostu eest, härra,» ütles Quémard, kes koos abikaasaga mind ukseni saatis.

«Tänage kasiinot,» ütlesin mina. Väljas tänaval mõjus kõik kogetu lihtsalt ebatõelisena.

Felixi vastas nägin väga noort maalikunstnikku, kes parajasti riputas oma pilte palmide vahele. See oli noor kunstnik, kellel õnne polnud. Ma läksin tema juurde ja andsin talle viissada franki.

Ta arvas, et on tegemist hulluga ja keeldus raha vastu võtmast, sest ma ei tahtnud ühtegi ta pilti osta.

«Võtke nüüd ometi,» ütlesin. «Kas te olete täna einetanud?»

Ta raputas häbenedes pead.

«Siis tehke seda ruttu. Te peate sööma. Sööge paar päeva korralikult. Tühi kõht ei too õnne.»

«Tänan teid, härra,» ütles noormees. «Midagi niisugust ei ole minuga veel kunagi juhtunud.»

«Ka minuga mitte,» ütlesin. Merele vaadates märkasin, et Ameerika miiniristlejad olid öösel minema sõitnud.

José Sargantana rääkis koolis õpitud saksa keelt. «Wenn das Rhinozeros, das schlimme, dich fressen will in seinem Grimme, dann steig auf einem Baum beizeiten, sonst hast du Unannehmlichkeiten.» Teadsin, mäletasin seda veel. Wilhelm Busch. See on mulle alati imponeerinud.

«Ja nüüd tahate õigel ajal puu otsa ronida,» ütlesin.

«Jah,» ütles José Sargantana jälle prantsuse keeles. «Seda ma tahan. Ma vihkan ebameeldivusi.»

Kell oli siis 9.45 ja ma olin selle Argentiina konservimagnaadi korteri tohutus tööruumis Résidence Bellevue's Prince de Calles'i avenüü ääres Peyrière'i linnaosas. See on üks peenematest, ilusamatest ja kallimatest piirkondadest. Résidence Bellevue oli suures pargis täis palme, küpresse ja piiniaid, ja siin oli ka mitmeid suuri ujumisbasseine. See oli vist küll linna suurim elamu. Natuke primitiivse väljanägemisega, mulle alati gautšot meenutav mees, kes, nii võis arvata, veel eile ajas karjusena üle oma kodumaa laiade lagendike hiiglaslikke veisekarju, oli enne minu saabumist juba tükk aega tööd teinud. Mind võttis vastu teenija ja edasi juhatas sekretär, kes palus mind istet võtta. Sargantana tuli kohe kõrvalruumist. Nägin büroosaali, kus viis tüdrukut istus tippides kirjutusmasinate taga, kõneles telefoniga või kasutas faxi.

«Teil on siin suur büroo,» ütlesin hämmastunult.

«Kaks. Selle taga on veel teine. Seal on seitse sekretäri. Mul on igal pool büroosid. Ma pean igal pool töötama ja kättesaadav olema. Tulge, ma näitan teile ruume. Mitte kõiki, sest mu naine magab veel. Ta vajab palju und.»

Päikesest tõmmu mees torkivate nööpsilmadega, mida ta aina pooleldi kinni pigistas, juhtis mind läbi korteri. See koosnes õieti kolmest kahel korrusel olevast korterist, mis Sargantana oli ostnud ja üheks ümber ehitada lasknud.

«Igas korteris oli üheksa tuba. Maksin ümmarguselt 170 000 dollarit. Mina arvutan meelsamini dollarites. Ma maksin ka nii.» (Võin ette kujutada, mõtlesin mina.). «See oli väikseim osa sellest, mis mul siia maksta tuli. Et korter

on kahekorruseline, pidin trepid ja lifti laskma ehitada. Lasin seinad maha tõmmata ja sambad ning toestikud sisse ehitada, et mul oleks küllalt suured seltskonnaruumid.» Läbi mitmete niisuguste ruumide juhtiski ta mind. Raamatukogu ja vastuvõturuumid, milles võis ka süüa pakkuda, olid kindlasti 10—15 korda suuremad kui seda laadi tavalised ruumid tavalises korteris. Mis jõukatele kodanikele elutuba oli, see oli Sargantanale riietusruum seinakappide ja peeglitega. Kõik põrandad on Carrara marmorist, selgitas Sargantana uhkelt, ka vannitoa ja vannide plaadid. Ta näitas mulle üht niisugust vannituba. Tavalised kraanid ja metallist kaunistused olid asendatud kuldsetega. Üldiselt oli kõik maitsekalt antiikmööbli ja vaipadega sisustatud.

Aknad olid nii suured kui välisseinad, kolm meetrit kõrged ja kuni viisteist meetrit laiad. Loomulikult oli olemas kliimaseadeldis. Kõik vastuvõtu- ja tööruumid olid mõlemas alumises korteris, eraruumid üleval, kus Maria Sargantana niisiis veel magas. Akendest paistis meri.

«Kui palju ruume korteris on?» küsisin ma.

«Kakskümmend kaks,» vastas ta uhkelt nagu laps, kes näitab eriti ilusat lelu. «Ma vajan palju ruumi. Buenos Aireses on meil villa, kus on kolmkümmend kaks tuba. Aga tulge nüüd minu kabinetti.»

Ta töökabinet oli mõlema sekretäriruumi taga ja see oli sisustatud tumeroheliselt. Tumeroheliselt ja tumepruunilt, vana mööbel. Tohutu kirjutuslaud oli tühi. Sellel oli vaid telefon, millel, tõsi küll, oli palju lüliteid. Kui ma ruumi astusin, tõusis kirjutuslaua ees tugitoolis oodanud mees püsti. Mees oli kogukas, tal olid heledad hõredad juuksed ja arm oimul — Bonni maksudetektiiv Otto Kessler.

18

«Milline rõõmus üllatus,» ütlesin.

«Ma rõõmustan samuti.» Kessler oli mees, kes üldse ei taibanud irooniat. «Ma oleksin teile helistanud ja küsinud, kas olete edasi jõudnud. Siis oleksime kuskil kohtunud.»

«Kindlasti ei taha te diskuteerida oma uurimuste üle siin,» ütles Sargantana. Ta istus tohutu kirjutuslaua taha kunstiraamatutest tuttava Monet' maali alla. «Ma palusin härra Kessleril ka täna hommikul siia tulla, sest see, mida kavatsen teile rääkida, huvitab teid mõlemaid.»

«Tänaseks on mind kutsutud ka Trabaud'de jahile,» ütlesin Kesslerile. «Aga ma olin juba Lacrosse'i juures. Ta teab kõike, mida minagi.»

«Siis sõidan ma hiljem tema järele,» ütles Kessler. Ta jättis äraoleva ja hajameelse mulje.

«Olen enamuse informatsioonist, mis puutub Schwartzwaldi Koodi, mister Kilwoodi naelatehinguid ja härra Hellmanni, senjoor Sargantanalt saanud — kõik, mida Düsseldorfis ette kandsin. Ma olen loomulikult kõike hoolikalt kontrollinud. See pole sugugi usaldamatuseavaldus teie vastu, senjoor Sargantana, aga ma lihtsalt pidin seda tegema.»

«Arusaadav. Ma ju andsingi teile ainult vihjeid,» ütles argentiinlane.

«Kilwood oli muide eile õhtul jälle täis kui tina.»

«Jah, kasiinos...» alustasin ja Kessler noogutas.

«Olen seda juba kuulnud. Üks komissaridest on mu sõber. See oli ju ebameeldiv stseen. Kes viis Kilwoodi koju?»

«Fabiani ja Tenedos,» ütles argentiinlane. «Aga kui arvate, et Kilwood korraldab stseene ainult õhtuti, siis eksite. Ta tuli siia purupurjus, enne kui läksime Mariaga eile Trabaud'de võõruspeole. Ta pidavat minuga ilmtingimata rääkima. Ta tundvat mind kõige paremini. Ei võivat enam rohkem taluda.»

«Mida?» küsisin.

«Süüd, seda kohutavat süüd, mis teda rõhub.»

«Mis süüd?»

«Süüd Hellmanni surmas,» ütles José Sargantana. Seejärel ta tsiteeris Rhinozerose värssi.

«Ja nüüd tahate ronida õigel ajal puu otsa,» ütlesin.

«Täpselt nii,» ütles José Sargantana. «Just seda ma tahan teha. Ma vihkan ebameeldivusi.» Ta pöördus Kessleri poole. «Ütlesin teile, mida ma oletan. Te olete seda kontrollinud ja leidnud õige olevat. Ütlesin teile ka, et Kilwood on suur joodik. Tema viimaste päevade tobedusi ei või nimetada enam joomiseks, isegi lakkumiseks mitte. Te ju nägite teda eile,» ütles Sargantana minule. Noogutasin. «Kui hoida tuletikku Kilwoodi suu ees, siis see plahvatab.» Sargantana hõõrus oma lõuga. «Ei ole lihtne pääseda puu otsa,» ütles ta. «Sellest tuleb nüüd igal juhul skandaal. Ma ei ole ainult Kilwoodi sõber, mul on temaga ka ühiseid äriasju olnud. Ja on veelgi. Tõde tuleb igal juhul välja. Kilwoodi vaevab tõeline ülestunnistamishoog. Eile õhtupoolikul minu juurde tulnud, tahtis ta ka tunnistada. Alguses ta tahtis minna rääkima politseile, aga ma sain seda takistada.»

«Miks?»

«Ma ju ütlesin teile, et tahaksin meeleldi istuda puu otsas sel ajal, kui paha ninasarvik — loe: seadus ja õiglus, kust mina tean ja nii edasi — kavatseb mind alla neelata. Ma mõtlesin anda selle, mille Kilwoodilt sain, teile. Ma ei tahaks astuda otsesesse kontakti politseiga. See on... mehele...» Ta muutus üsna kohmetuks ja mulle esimest korda natuke sümpaatseks. «Kui minu positsiooniga mees millessegi niisugusesse satub, siis on tal sõpru, vahendajaid, kes hoiavad teda tagaplaanil. Mul tuleb olla nii tagaplaanil, kuivõrd see vähegi võimalik on. Te vestlete Prantsuse politseiga selle üle, mis on toimunud. Te võite vabalt öelda, et olen võtnud teid vahendajaks. Küllap härra Lacrosse'i esindajad saavad asjast aru. Minu tehaste ja Prantsuse riigi vahel on praegu teoksil suur tehing. Prantsusmaa kavatseb investeerida Argentiinasse. Kas ma pean rohkem rääkima?»

Kessler ja mina raputasime päid. Mõtlesin: «Niisiis sel viisil korraldatakse asjad nendes ringkondades.» Kessler

näis sellega harjunud olevat, teda ei pannud miski imestama.

«Aga siis?» ütlesin.

«Noh, Kilwood saabus siia ja ulgus. Tõin ta siia ruumi. Ta tahtis tunnistada, tingimata tunnistada! Ta oli välja mõelnud mingi kavala viguri — rahvusvahelise pressikonverentsi. See ei olnud minu mõtte järgi. Usun, et see poleks olnud õige kellegi arvates — isegi mitte teie ministeeriumi arvates, härra Kessler.»

See raputas sõnatult pead. Ta kandis khakivärvi troopikaülikonda ja sandaale.

«Mida Kilwood ütles?» küsisin.

Sargantana vajutas kirjutuslaua serval olevat nuppu. Sahtel ja selle all olev magnetofon avanesid. Sargantana võttis kirjutuslaua sahtlist pabereid — mitmelehelise originaaleksemplari ja koopia. Ta ulatas need meile.

«Kilwoodi rahustamiseks ütlesin talle, et ta räägiks lindile. Siis kirjutasin selle, mis ta oli rääkinud, ise maha — vabandage trükivigu, aga ma ei võinud selles töös kasutada sekretäri — ja ta kirjutas alla originaalile ja koopiale, kui lubasin toimetada need politseile.»

«Miks ta ise ei läinud politseisse?» küsisin.

«Selleks on ta liiga arg. Ta tahtis üles tunnistada ja seejärel ennast tappa,» ütles Sargantana. «Ütlen teile, et see mees on peagi deliiriumis. Igal juhul ta kõneles eile selles ruumis. Võite lugeda paberilt, samal ajal kui kuulate.»

Sargantana lülitas magnetofoni sisse.

20

«See on John Kilwood... kes räägib siin. Ja see, mida ma ütlen, on... on... ülestunnistus. Ma selgitan vande all, et mina olin see, kes... José Sargantana... rumalus, kes Herbert Hellmanni enesetapule ajas...»

Magnetofoni kettad pöörlesid. Kõlas Kilwoodi joobnud hääl. Kessler ja mina lugesime samal ajal tema sõnu. Väljas akende ees sädeles park kõikides värvides, milles lilled

võivad õitseda, ja päike paistis sügavsinisest taevast sügavsinisele merele.

«Ma olen juba palju aastaid Hellmanniga koos... ühises... haa! töötanud, jah, tõepoolest... Tema oli minu pankur... Meil oli Saksamaal Kood... Noh, kõik läks hästi, aastaid, kõik meie rahaoperatsioonid...» Siis järgnes üksikasjaline selgitus nendest operatsioonidest, millest Kessler oli juba Düsseldorfis ette kandnud. Selgitus kestis üsna kaua ja võttis palju ruumi masinakirjatekstis. Lõpuks: «... siis tuli see Inglismaa naelalugu... Ma kandsin üle Hellmanni panka naelad ja kohustasin teda ka naelu veel välja andma... kõik kokku väärtuses... väärtuses...»

Lalin.

Sargantana hääl, teravalt: «Võtke end kokku, John!»

Siis Kilwoodi hääl, jälle selgemalt: «... kokku viissada miljonit Saksa marka. Mul oli peen plaan... Oleks ka hästi läinud ilma Hellmanni meeletu käitumiseta... Siis läks kõik persse, loomulikult... Hellmann tuli siia ja tahtis, et annaksin talle *coverage*'i, katte... Ta kaotas selle looga nelikümmend miljonit... Ta oma süü!»

«Seda kõike ju rääkisin oletusena,» ütles Sargantana ruttu Kesslerile. See vaid noogutas.

«Ta nõudis katet... Katet selle kaheksa protsendi kaotusele, mida ta pidi kandma... Ma ei saanud teda aidata... Mul ei olnud seda vaba raha... Kõik oli sel momendil kindlalt paigutatud... Ei, see pole tõsi! Ma... See pole tõsi...» Minutid nuuksumist. Kettad pöörlesid. Päike paistis. Väljas aias laulsid linnud. «See on vale! Tõde on, et ma tahtsin Hellmanni ruineerida! Ta pidi kärvama! Ma tahtsin tema panka! Jah, tõepoolest, ma tahtsin seda! Niisiis ei andnud ma talle mitte ühtegi dollarit. Ta ütles, et siis peab ta end tapma... sooritama enesetapu... Ütlesin, et see on hiilgav idee... Soovitasin tal jahi õhku lasta... et kõik näiks õnnetusena ja et ta valge vest jääks määrimata... Ta ütles, et tal on tõsi taga. Ma ütlesin, ütlesin... ütlesin, et mulgi on tõsi taga. Ma lootsin, et ta mõtleb seda tõsiselt. Tõesti lootsin. Hellmann võttis endalt elu — endalt ja teistelt.

Kui ta oleks tapnud ainult enda, aga nii... paljud süütud... See ajab mind hulluks!» Nüüd hüüdis hääl: «See võtab mult mõistuse! Süütud! Ja ma oleksin võinud teda aidata! Me kõik oleksime võinud teda aidata! Meie kõik! Meil oli küllalt raha! Ta... Ta... Ma ei tea, kas ta pöördus ka teiste poole... Sargantana ütleb, et tema poole mitte... Ei usu... Ärge vihastage, José, ma ei usu teid... Tema olukorras haarab mees õlekõrrest! Päris kindlasti... Aga keegi ei aidanud teda. Ja seepärast olen õieti ainult mina mõrvar... seepärast oleme me kõik mõrvarid... meie kõik... Aga mina, minul on ta tõepoolest südametunnistusel. See... see oli mu ülestunnistus. Täna on esmaspäev, 15. mai 1972, kell on 18.52. Minu nimi on John Kilwood. Vannun, et see, mis ma ütlesin... on tõde... puhas tõde... nii tõesti kui Jumal mind aitaks...»

Hääl vaikis. Lint pöörles hääletult.

Lugesin masinal kirjutatud tekstist viimased sõnad: «... nii tõesti kui Jumal mind aitaks.» Selle all oli veel Kilwoodi allkiri, peaaegu loetamatud varesejalad. Sargantana peatas maki.

«See tuleb kohe viia politseisse,» ütles Kessler.

«Just selleks ma selle teile andsingi.» Sargantana keris lindi tagasi ja andis ketta Kesslerile. «Siin, palun. Lacrosse'i ülemused teavad küll, mis ja kuidas neil tuleb teha. Ma usun, et olen nüüd puu otsas.»

«Eile mängusaalis karjus ta pidevalt, et te kõik olevat mõrtsukad,» ütlesin pikkamisi.

«Just, aga sellel lindil ta ka seletab, mida ta sellega mõtleb.»

«Aga see kõlas teisiti,» väitsin kangekaelselt vastu.

«Arvate?» Sargantana vaatas mulle üleolevalt otsa.

«Jah, seda ma arvan,» ütlesin. «Ja ütlen seda ka, kui minult küsitakse. Ei, ma ütlen seda ka siis, kui seda mult ei küsita! Igal juhul. Siis karjus Kilwood, enne kui ta ära lohistati, midagi veel ühest Bocca alžeerlasest, kellest kõik oli alanud. Mida ta sellega mõtles?»

«Pole aimugi.»

«Kas tõepoolest pole aimugi?» küsis Kessler.

Sargantana kehitas õlgu.

«Mulle ütles Kilwood, et ta olevat Hellmannile küüniliselt veel soovitanud ka ameerika asjatundja palgata jahti korda seadma, sest ta ise ei olnud selleks võimeline. Kümme minutit hiljem ütles ta, et ta andis Hellmannile nõu kutsuda kedagi Pariisi allilmast. Eile oli see siis alžeerlane Boccast. Mida ma võiksin selle kohta öelda? Mees on psühhoosis. Ei tea enam, mida räägib.»

«Ah,» mõtlesin ma, «olid alles ajad, millal ma kõike uskusin, mida kuulsin.»

«Kas ta teadis, mida kõneles, kui sellele lindile rääkis?» küsisin.

«Minu arvates teadis,» ütles Sargantana jäiselt. «Millele te sellega tahate vihjata?»

«See oli ainult küsimus.»

«Te esitate iseäralikke küsimusi, härra Lucas.»

«Ja teie esitate iseäralikke lugusid, senjoor Sargantana.»

Mulle jätkus.

«Kas tahate öelda, et te ei usu mind?»

«Ma usun teid,» ütlesin. «Ma ei tea, kas peaksin uskuma Kilwoodi.»

«Aga mina tean,» ütles Kessler. «Viin selle nüüd kibekähku Lacrosse'ile ja Rousselile. Sitta skandaalist! See maetakse igal juhul kalevi alla, olge muretu, senjoor Sargantana. Te olete juba puu otsas. Lähme, Lucas. Kas teil on auto?»

«Ei ole.»

«Tellige siis takso. Kohtume veerand tunni pärast Lacrosse'i juures. Kumbki meist võtab kaasa ühe eksemplari ülestunnistusest. Võtke teie lint, Lucas. Senjoor Sargantana, te ju ei lahku Euroopast, enne kui see asi on klaar.»

«Kindlasti mitte,» ütles argentiinlane. «Ma jään oma puu otsa.»

Sellel päeval läks väga palavaks.

Lacrosse'i büroos töötas kolm ventilaatorit.

Vanad mehed, kes hommikul rannal *boule*'i mängisid, olid kadunud, samuti kalurid. Nende paadid olid maha jäetud, võrgud olid kuivanud ja valged kui lubi.

Kessler ja mina istusime ja kuulasime pealt, kuidas Roussel ja Lacrosse helistasid Pariisi. Nad nõudsid Cannes'i justiitsministeeriumi esindajat, kaubandusministeeriumi täievolilist esindajat ja USA saatkonna informeerimist.

Sain telefonikõnedest aru, et nad põrkusid visale venitamisele ja vastuseisule. Roussel muutus jämedaks. Ta ähvardas ise tegutseda ja põhjustada skandaali, mida ilmselt igas olukorras oleks pidanud vältima.

Kessler ütles mulle: «Kena lugu, mis?»

«Kas arvate, et meil oleks asi teisiti?» küsisin.

Ta ei vastanud, vaid naksutas nagu alati sõrmi. Ametnikud tulid ja läksid.

Lacrosse rääkis nendega. Ta oli nüüd palju energilisem ja mitte enam nii kurb. Ametnikud näisid valvavat maja, kus Kilwood elas. See paiknes väikeses Mougins'i asulas, Cannes'ist umbes kaheksa kilomeetri kaugusel. Ametnike jutu järgi magas Kilwood nagu surnu oma peatäit välja. Majapidajanna oli ütelnud, et Kilwood võttis veel vastu hommikut tugevat unerohtu. Ametnikud kinnitasid, et villat valvati. Kilwood ei saanud lahkuda märkamatult. Kui ta üritaks põgeneda, saaks seda takistada ja kutsuda ta Lacrosse'i büroosse ülekuulamisele. Lacrosse oli juba teinud küsimustiku valmis. Niipalju julges ta veel teha, aga sellest hoolimata ütles administratiivšefi väike asetäitja: «Loodame, et mees põõnab nii kaua, kui Pariisist abi tuleb.»

«Millal see saabub?»

«Mitte enne täna õhtut,» ütles Lacrosse.

«Miks?»

Rääkisin veel kord kokkulepitud kohtumisest Trabaud'dega.

«Sõitke rahumeeles. Tagasi tulles küsige, kas teile on

Majesticisse jäetud sõna. Kui pole, siis ei ole midagi uut juhtunud.»

«Hästi,» ütlesin mina. «Kuidas läheb väikesel?»

«Halvasti,» ütles Lacrosse, «kahjuks halvasti. Arst ütles, et leetrid on esimestel päevadel kõige halvemad. Vaene laps.»

22

«On kolmesuguseid inimesi, kellega on hea suhelda,» ütles Claude Trabaud. «Seesmiselt tugevad, siirad ja need, kes on palju õppinud.» Istusime kõrvuti pingil jaht Shalimari ahtris ja jõime džinni toonikuga. Meie taga plagises Prantsuse lipp sõidutuules ja meie selja taga rippus julla ja ahtris olid ka mõlemad ankruvintsid.

Ees laeva vööris seisid Angela ja Pasquale. Nad naersid millegi üle ja olid kaitsnud oma juuksed tugeva tuule eest turbanitega. Pasquale, kelle sale figuur ikka veel endist mafinekeeni reetis, kandis väikesi rohelisi bikiine, Angelal oli väga õhukesest ihuvärvi tüllist ujumiskostüüm, millel rindade, kõhu ja selja alumise osa kohale olid õmmeldud tihedad valged pitsid. Pitsidel olid valgest riidest lilled. Näis, nagu oleks tal ainult need lilled kehal.

«Sellepärast,» ütles Claude Trabaud, «me nii meelsasti suhtleme Angelaga ja soovime tema sõprust. Ta on oma elus palju õppinud, ta on alati siiras ja ta on seesmiselt tugev. Mõistan hästi, et te armastate Angelat, härra Lucas.»

Mõlemad naised tulid balansseerides piki kitsast käiku kajuti ja reelingu vahel meie juurde. Ma kandsin mustavalge mustrilisi ujumispükse, mis Angela oli mulle ostnud, Trabaud siniseid. Nad olid kõik väga päevitunud, ainult minu ihu oli väga valge ja ma siiski natuke häbenesin. Enne pardale astumist olime kõik kingad ära võtnud. Angela selgitas mulle, et see oli püha komme. Ahtris pingi ees oli deki külge kruvitud laud ja kolm dekitooli.

«Meil on palav,» hüüdis Pasquale. «Me tahame ka midagi juua.»

«Pierre!» hüüdis Trabaud. Ta pidi karjuma, sest tuul viis tal sõnad suust. Laevakruvi tegi müra ja Prantsuse lipp plagises.

Paljasjalgne pootsman, ilus nooruk, kes oli seisnud endast ainult natuke vanema kapteni kõrval, kes meist ees- ja allpool asuvas kaptenikajutis aparaatide ja suure rooliratta ees kõrgel toolil istus, tuli kolm astet ülespoole.

«Mida te soovite?» küsis Trabaud naistelt.

«Mis see on, mida teie joote? Džinn toonikuga? Meile ka džinni toonikuga,» ütles Pasquale. «Nõus, Angela?»

«Jah!»

«Veel kaks džinni toonikuga, Pierre, palun,» ütles Trabaud.

«Kohe, härra.» Üleni valges Pierre kadus. Naised istusid dekitoolidele. Olime kõik päikesekreemiga paksult määritud, mind kreemitas Angela, et ei tekiks päikesepõletust. Ja et me mitte pingipolstrile ja dekitoolidele plekke ei jätaks, olid kõikjale laotatud suured supellinad. Angela oli mulle ostnud ka väikese bareti. Terjer Naftali vänderdas kohale ja hõõrus end Pasquale'i jalgade vastu. Siis heitis ta rahulolevalt üle ta punaseks värvitud varbaküüntega jalgade.

«Millest te rääkisite?» küsis Pasquale.

«Angelast,» ütles ta mees.

«Mida Angelast?»

«Sellest, miks me teda armastame,» ütles ta mees ja suudles Angela kätt.

«Ah, palun,» ütles Angela. Ta märkas, et ma liikumatult ta otsa vaatasin, vaatas mind ja naeratas ning ta silmad pildusid kuldseid sädemeid. Tema turban oli valgest materjalist. Pierre tuli kohe jookidega üles ja asetas need lauale. Me kõik jõime, ja Max juhtis jahi hiigelpoognat tehes kiiresti edasi ja tuul rebis mu baretti ja vaht pritsis meist üle, ja seal olid päike ja meri ja suur rahu- ja õnnetunne, tunne, millist ma iialgi varem ei olnud tundnud.

«Seal ees tuleb Nizza,» ütles Claude Trabaud. Jaht tegi nüüd laia kaare ja sõitis Nizza ranniku poole. Otse me jalgade ees nägin nelinurkset kasti. Trabaud oli seletanud

mulle, et see on päästepaat. Kui see merre visata, avaneb see paadiks, kuhu mahub kaksteist inimest. Sellesse oli valmis pandud toidu- ja veevarud, raketipüstolid laengutega, raadiosaatja ja värv, mille abil võidi vesi värvida sätendavaks, et päästeparve võidaks õhust kergemini märgata. Kaptenikabiini ukse kõrval rippus valge päästerõngas. Sellele oli siniste tähtedega kirjutatud Shalimar. Jahi dekk oli valge. Ahtrist viis trepp kaptenikajuti dekile. Seal üleval võis alasti lamada.

Nüüd oli Nizza rand tulnud päris lähedale. Nägin teisi jahte ja palju inimesi vee ääres. Nägin kahte koledamat elamukasti, mida eales olen näinud — kaks kohutavat pilvelõhkujat, mille alus oli lai ja mis siis kitsenesid ülespoole, hallid ja ebainimlikud, ja siiski elas nendes tuhandeid inimesi. Ma ei suutnud lugeda korruseid ega aknaid. Tervik mõjus lausa Paabeli torni koopiana.

«Mis te arvate sellest?» küsis Trabaud mult.

Ütlesin tõtt.

Pasquale naeris.

«Miks te naerate?»

«Sest ka Claude on paigutanud nendesse kahesse koletisse palju raha.»

«Need on minugi meelest koledad,» ütles Trabaud. «Ma pean püüdma kasumiga maha müüa. See pole raske. Kogu rannikul on ehituse alal buum lahti pääsenud. Kui te tahate paigutada oma raha hästi, ehitage siin. Ei ole paremat paigutust.»

«Mina...» alustasin ja kuulsin Angelat naermas.

«Vabandage,» ütles Trabaud. «Ma pean alati mõtlema äriasjadele.»

«Oh, Robert on üsna rikas mees,» ütles Angela. «Te ju teate, kui palju ta võitis eile kasiinos.»

Aga sina ei tea, mida olen oma rahaga teinud ja mis mul on oma kajutis nahktaskus, mõtlesin mina.

Trabaud ütles: «Muide ma pean vabandama teie ees, härra Lucas. Ma ei rääkinud teile eile õhtul tõtt. Valetasin teile ettekavatsetult.»

«Valetasite? Millal?»

«Kui rääkisin, et minulgi oleks olnud põhjust mõrvata Hellmanni, sest olin temaga tumedaid valuutatehinguid teinud.»

«Kas te siis pole?»

«Mitte kunagi,» ütles Trabaud. «Ja ei teekski seda kunagi. Krediiti oli mul küll jooksvalt Hellmanni pangast võetud. On praegugi. See on kõik.»

«Ma ei mõista,» ütlesin. «Miks te iseennast süüdistasite?»

«See oli eksperiment,» ütles Trabaud. «Vaadake, Hellmann ja mina olime tõelised sõbrad. Tema surm puudutas mind väga. Minagi tahaksin meelsasti teada saada, kelle südametunnistusel ta on. Seepärast süüdistasin oma külaliste ees ennast. Tahtsin näha, kas esitab keegi vastulause, kuidas nad reageerivad. Keegi ei väitnud vastu. Nad reageerisid väga imelikult, kas teie ei leia?»

«Jah. Väga imelikult. Eriti Seeberg. Tema teadis siiski kindlasti tõtt ja seda, et süüdistasite end ebaõiglaselt — ja temagi ei vaielnud vastu ühegi sõnaga. See, ma leian, on minu arust kõige imelikum.»

«Seeberg on väga tark inimene. Tema võib-olla ei tahtnud teiste ees ütelda, et ma valetan. Või siis temagi imestas ja mängis minuga kaasa, lootes teada saada, mida ma taotlen. Tal võis olla palju põhjusi. Aga ärge unustage, õnnetuse toimumise ajal oli Seeberg alles Tšiilis. Niisiis vaevalt võis tema oma šefi teelt koristada. Kuidas see ka oleks, te peate teadma, et ma pole tõepoolest Hellmanniga keerutanud kõveraid asju — mitte kunagi. Ma teenin oma raha raskelt ja ausalt, mina tobu.»

«Kas te mäletate, mida ma rääkisin meist teile eile?» küsis Pasquale.

«Mäletan.»

«See on hea. Ja kutsuge teiegi teineteist Claude'iks ja Robertiks, ja me kõik ütleme üksteisele sina!» ütles Pasquale. «Kes tahab esitada vastuväidet, tõstku käsi.»

Keegi ei tõstnud kätt.

«Halloo, Robert,» ütles Claude Trabaud, kes kandis pleekinud kaptenimütsi.

«Halloo, Claude,» ütlesin mina.

«Nii on hästi. Kas teil on nälg?» küsis Pasquale.

«Kohutav,» vastasin.

«Siis läheb ema teile keetma,» ütles ta. «Angela tahtis sulle näidata Lérini saari, vähemalt Saint-Honorat'd, kui mitte Sainte-Marguerite'd. Saint-Honorat on palju huvitavam ja ilusam.»

«Ja väiksem,» ütles ta mees.

«Me heidame seal ankrusse ja sööme,» ütles Pasquale. «On täidetud paprikakaunad, ma keetsin need varahommikul. Peab ainult soojendama. Tõuse, Naftali, Iisraeli poeg!» Ta sügas terjerit õrnalt varvastega. Tütarlapselike liigutustega läks Pasquale kaptenikajuti trepist alla.

«Ma tulen pealt vaatama,» ütles Claude.

«See on õige,» ütles Pasquale üle õla. «Jätame noore õnne hetkeks üksi. Saadame teile veel kaks džinni toonikuga aperitiiviks, *okey*?»

«*Okey,* Pasquale,» ütlesin.

Angela libises pingile mu kõrvale.

Panin käe ta ümber. Laev kihutas nüüd jälle välja avamerele.

«Kas nad pole mõlemad toredad?» küsis Angela.

«Jah, toredad.»

«Ja oled sa õnnelik, Robert?»

«Väga õnnelik,» ütlesin ja surusin ta enda vastu.

«See on ilus,» ütles Angela. «See on imeilus. Ma tahaksin, et sa lõpuks väga õnnelik oleksid.»

«Sina,» ütlesin ma, tundes soolast merevett huultel. «Võid seda kergesti saavutada. Sa oled selle juba saavutanud.»

«Ma saavutan veel palju rohkem,» ütles Angela.

Suur jaht möödus meist ja lained lõid vastu Shalimari, mis hakkas veidi kõikuma ja tantsima ja ma hoidsin Angelat tugevasti oma embuses.

Hoidsin niisiis köit käes ja pootsman Pierre hoidis selle teist otsa ja kui ta oli juhtinud julla kaile piisavalt lähedale, hüppas ta maale ja tõmbas julla tihedalt kai äärde ja aitas Angelat ja mind mahaastumisel. Ta ütles, et ta jääb jullaga natukeseks sinna ja ujub veidi, nii et meil pole vaja kiirustada.

Shalimar oli kaugemal merel ankrus. Ülal päevitusdekil lamas Pasquale alasti, aga teda polnud näha, ja all suures kajutis magas Claude. Mõlemad tegid lõunauinakut. Oli väga palav, aga siin puhus tuul ja kuumus oli talutav. Angela kandis kahvaturohelist pükskostüümi ja sinna juurde sobivaid kingi. Ta võttis mu käest ja me läksime maandumiskohalt suure lagunenud värava suunas. Saint-Honorat saar oli kõige rohkem poolteist kilomeetrit pikk ja võib-olla pool kilomeetrit lai. Siin oli palju aleppomände, eukalüpte, roose, mimoose, karikakraid ja gladioole.

«Ma tulen siia meeleldi. Ronin siis alati Château kindlustorni,» ütles Angela. «Ma olen siin palju maalinud. Kas sa tead, et aastasadade vältel kuulus Cannes sellele saarele, mitte vastupidi? Tegelikult ehitasid Cannes'i saare inimesed umbes 1500 aastat tagasi.»

Läksime läbi värava ja jõudsime pikale eukalüptialleele. Väraval oli raidkiri L'Abbaye.

«Léreni saared said oma nime sellest, et suuremal saarel oli kunagi Lerole pühendatud tempel.»

«Kes oli Lero?» küsisin.

«Kreeka jumal, nagu Hercules,» ütles Angela. «Ma arvan, et nii umbes nelisada aastat pärast Kristuse sündi asutati see klooster siin — seal ees sa näed seda juba — püha Honorat' poolt asutatud.» Me läksime ikka veel käsikäes ja rääkisime omavahel saksa keeles. Kahekesi olles rääkisime nüüd alati saksa keeles, kui teisi inimesi ka oli, siis prantsuse keeles.

Mu vasak jalg hakkas valutama, siiski oli see mulle ükskõik. Mulle oli kõik ükspuha, kui Angela hoidis mu kätt ja kõndis mu kõrval ja ma kuulsin ta häält.

Olime jõudnud allee lõppu ja seisime nüüd kloostri ees. Nägin, et osalt oli see restaureerimata, ainult üks ristikäik näis olevat säilitanud endise ilu. Metsistunud aias nägin arvukate kivisammaste jäänuseid ja rooma poolsambaid. Kaks valgetes kaftanites munka, üks väike ja väga paks, teine pikk ja kõhn, mängisid sulgpalli. Nad jooksid naerdes ringi ja lõid kerget palli läbi õhu. Paks higistas ja ähkis. Kui nad Angelat nägid, tulid nad kohe ja tervitasid meid viisakalt. Angela ulatas neile käe, mind esitleti ja ka mina andsin käe ja mõlemad mungad olid jällenägemise üle Angelaga väga rõõmsad.

«Madam on nii ilus naine,» sõnas tüse munk. «Tema pärast oleks mandlipuu iga nädal õitsenud.»

«Mis mandlipuu?» küsisin.

Kõhn ütles: «Legendi järgi oli pühal Honorat'l õde, püha Marguerite. Omal ajal asus ta kristlike neitsite seltskonnaga elama sealpool asuvale Sainte-Marguerite'i saarele. Ta armastas oma venda väga. Püha Honorat aga ei lubanud oma saarele ühelgi naisel jalga tõsta. Ta ise külastas oma õde ainult üks kord aastas. Ta ütles alati, et kui mandlipuu õitseb, siis ta tuleb õe juurde. Õde, kes teda väga armastas, palus imet ja kõikvõimas jumal laskiski mandlipuul õitseda iga kuu, nii et püha Honorat võis külla tulla iga kuu — vastavalt oma vandele. Aga kui ta oleks tundnud madami...»

«Siis poleks ta kunagi pühaks saanud,» ütlesin mina. «Vagade meeste kohta vestate te üsna ilusaid lugusid, minu härrad.» Mõlemad naersid. Paksuke ütles: «Silmapilk, palun.» Ta lippas minema ja kadus kloostrisse. Näis, nagu veereks valge kera üle punase liivatee.

«Te tahate härrale kindlasti Château kindlust näidata, madam Delpierre, eks ole?» ütles kõhn munk. Angela noogutas.

«Kloostrisse ei tohi ma minna. Pealegi on see sajandite jooksul väga alla käinud. Viimati elas siin ainult neli munka. Saar müüdi enampakkumisel maha. Mitmesugused inimesed ostsid ta — näitlejanna Sainval, esimene krahvinna osatäitja Beaumarchois' «Figaro pulmas», siis Fréjus'i piiskop, siis dominiiklased, lõpuks tsistertslased.»

Väike paks munk veeres tagasi. Ta tõi ühe rohelise pudeli.

«Madami ja härra jaoks,» ütles ta. See oli pudel Lerina likööri, mida tootsid mungad. «Madam on maalinud ja meile kinkinud mõned pildid saarest, kloostrist ja Château'st,» ütles paksuke. «Madam võib meie käest saada Lerinat nii palju kui soovib.»

«Tänan,» ütles Angela. «Nüüd võtame meie, kõik neli, ühe lonksu. Aga kuidas saame korgi pealt?»

«Sellele ma mõtlesin,» ütles paksuke ja tõi oma mungakuue taskust korgitseriga noa lagedale. Ta avas pudeli ja me lasime ta käia suult suule. Angela jõi esimesena, mina teisena. Liköör maitses, oli mõrkjas ja hea. Kõhn tõstis pudeli ja ütles: «Mina joon selle heaks, et te mõlemad rahu ja heaolu leiaksite.»

«Tänan.» Võtsin ühe rahatähe välja. «Ma ei tea, kas tohin midagi kloostri heaks annetada.»

«Võite,» ütles paks munk rõõmsalt. «Teie võite, härra. Me pole rikkad. Me täname teid. Olgu teil veel ilus päev.»

Me raputasime üksteisel jälle käsi ja siis läksin ma Angelaga edasi. Valud vasakus jalas muutusid väga tugevaks. Jäin seisma ja pöörasin end ümber. Mõlemad mungad viipasid ja naersid. Viipasin vastu, ühes käes oli mul pudel.

«Seal on kindlus,» ütles Angela. See oli päris kloostri lähedal. «Mungad taandusid alati kindlusse, kui kahtlasi laevu lähenemas nägid. See ehitis on püstitatud umbes 1100. aastal kaitseks mereröövlite rünnakute vastu. Märkad, et see ei ole mingi loss, vaid kindlustorn.»

Valu läks järjest ägedamaks ja ma püüdsin olla nii, et Angela ei märkaks midagi ega muutuks murelikuks.

Torni alumine korrus oli lagunenud. See oli nelinurkne ja tal oli siseõu. Tema päikesest kullatud müürid helkisid paljal rannakaljul mere ja mändide vahel. Maapinnast nelja meetri kõrgusel oli uks, milleni viis trepp.

«Varem treppi ei olnud,» ütles Angela mu kõrval käies. «Varem oli munkadel redel, mille nad tõmbasid enda järel kohe üles, kui saratseenide puri nähtavale ilmus. Enne seda süütasid nad veel kiiresti hoiatustule, mis pidi ohust

teatama Mont Chevalier' valvetornile.» Astusime uksest väga lagunenud kabelisse.

«Siin oli näitlejatar Sainvali salong,» ütles Angela. Vaatasin läbi akna siseõue. Seal oli rooma vihmaveehoidla. Kaks korrust üleval pool kõrgusid galeriid, mis võib-olla olid kunagi ristikäigud olnud. Kabeli taga oli saal, mis oli tõesti väga suur.

«Kõik saare inimesed põgenesid sageli siia,» ütles Angela, «seega pidi ruumi jätkuma kõigile. Räägitakse, et üleval olevat mungad maganud.»

Lai keerdtrepp viis kolmandale korrusele. Möödusime tühjadest ja hallitanud mungakongidest ja läbisime endise raamatukogu suure saali. Hingeldasin ja mu jalg oli tinaraske. Lõõtsutasin veidi.

«Kas ma käin sinu jaoks liiga kiiresti, Robert?»

«Ei.»

Ronisime neljandale ja viiendale korrusele.

Angela rääkis, et abt elas neljandal korrusel, valvemeeskond ja personal olid aga olnud viiendal korrusel. Ronisime sakilise servaga ääristatud katuseni.

«Siin on segunenud kõik ehitusstiilid,» ütles Angela. «Kindlust on sajandite jooksul ikka ja jälle edasi ehitatud.»

Nüüd seisime kõrvetavas päikeses kõrgel saare ja mere kohal.

«Ma olen siin sageli olnud,» ütles Angela. Toetusin käsipuule, et vasaku jala koormust vähendada.

«Vaata, Robert, seal kaugel on Cannes.» Ta näitas käega. Seal oli linn mere ääres ja elamukvartalid mäenõlvadel. «Ma elan seal üleval, seal kõrge palmisalu taga. Ma armastan seda kohta. Ei tahaks enam kunagi elada mujal. Tunnen Cannes'i varjukülgi. Sellest hoolimata. Tahan jääda siia alatiseks.»

«Ja minagi tahaksin,» ütlesin. Päike sätendas pimestavalt tuhandeis aknaruutudes ja täna oli lahel väga palju valgeid purjesid, võib-olla oli seal regatt. Valu jalas oli muutunud nii tugevaks, et neelasin kiiresti salaja paar tabletti. Angela märkas siiski kohe.

«Mis sul on?»

«Tead ju, mu tabletid peale sööki.»

«See pole tõsi,» ütles ta. «Sul on valud, Robert. Näen seda sinust. Ütle mulle, palun. Palun, Robert. Ütle mulle.»

«Tõepoolest mitte midagi,» ütlesin, aga järgmisel hetkel pidin istuma, sest ei kannatanud enam valu välja.

«Robert!» Angela põlvitas mu kõrvale.

«Noh, hästi. Mul on valu. Mitte midagi hullu. See tuleb suitsetamisest, ütleb arst.»

«Valu südames?»

«Ei, jalas. Vasemas jalas.»

«Võta king ära.»

«Ei taha. Tõepoolest, Angela, see läheb varsti üle. Ma...»

Ta oli juba jõudnud kinga mu jalast ära tõmmata. Ta vaatas tähelepanelikult jalga. Jalg lebas ta süles. Istusin seljaga müüri vastu toetades ja ta oli põlvili mu ees ja masseeris ja silitas jalga.

«Ei,» ütlesin. «Ära ole nii ehmunud. Pole midagi, tõesti mitte midagi. Seda on mul mõnikord. Arst ütleb, et see on päris ohutu.» Nii valetasin jälle kord, valetasin naisele, keda armastasin.

Angela ütles: «Sul tuleb minna spetsialisti juurde, Robert, parima siin elava spetsialisti juurde. Lubad sa mulle seda?»

«Jah.»

«Sa pead seda tõotama.»

«Ma tõotan seda.» Sellele tõotusele pidin ma veel mõtlema.

«Sinuga ei tohi ometi midagi juhtuda nüüd, kus me oleme leidnud teineteist. Mu jumal, see oleks nii hirmus, see oleks kohutav...»

«Ei juhtu mulle midagi,» ütlesin. Päike kõrvetas. Kaugel kuulsin mõlemat munka naermas.

«Kui peab olema valu, kui peab olema haigus, siis olgu nad minul, sinul ei tohi neid olla.»

«Angela,» ütlesin, «sa räägid mõttetusi.»

Ta tõstis mu jala, surus selle vastu rinda ja jätkas masseerimist ja äkki tundsin, kuidas valu hakkas järele andma, ikka enam ja enam.

«See läheb juba mööda,» ütlesin. «See läheb alati ruttu mööda.»

Angela surus rinna vastu mu jalga ja silitas seda üha jahedate sõrmedega. Ja tõepoolest, valu kadus täiesti.

«Kas on jälle hea? Jah?»

Noogutasin ja tõusin püsti.

Kõrgel mere ja saare kohal ääretu taeva all igivana valvetorni katusel embasime ja suudlesime teineteist ja see suudlus tundus lõputu. Võib-olla unustan kõik oma elu juhtumused, aga mitte iialgi, isegi elu viimastel hetkedel ei unusta ma seda suudlust, mis anti ja võeti vastu varase õhtupooliku lõõsas Saint-Honorat' kindluse katusel väiksemal Lérinil.

Lõpuks me huuled eemaldusid.

«See oli igaveseks,» ütlesin.

«Jah,» ütles Angela tõsiselt.

Angela kummardus, haaras rohelise pudeli, võttis korgi pealt ja andis mulle juua, jõi ise ja valas siis pudeli ülejäänud sisu hõõguvalt kuumale katusele ja lasi pudelil kukkuda.

«Jumalatele maa all?» ütles ta. «Sa tead ju.»

«Jah,» ütlesin, «ma tean.» Ja ma mõtlesin, et mitte millegagi ei saa üks inimene jumalatele lähemale tulla kui sellega, et ta teise inimese õnnelikuks teeb, ja ma mõtlesin püha Honorat' õitsvale mandlipuule ja ütlesin: «Meie jaoks peavad mandlipuud õitsema iga päev, iga öö.»

«Iga tund, iga minut, alati, Robert, nii kaua kui elame.»

Ühel sakil märkasin ma pisikest oravat. Ta istus seal liikumatult ja tema ümmargused silmad olid meile suunatud.

24

«Rahvusvahelised kompaniid?» ütles Claude Trabaud. «Mis see tähendab? Need on paljudes riikides tegutsevad kompaniid. Nende tootmis- ja investeerimisprogramme võib

vastavalt kommertseelistuse diktaadile ühelt maalt teise üle kanda.»

Claude istus kergelt kõikuva jahi ahtris, jalad dekitoolil, klaas viskit käes. Ma istusin ta vastas. Angela ja mina olime Saint-Honorat'lt tagasi tulnud. Angela ja Pasquale lamasid päris paljalt meist üleval päevitusdekil ja lasid end päikesel pruuniks kõrvetada. Kuulsin neid tasa rääkimas. Kell oli pool viis õhtupoolikul ja oli väga vaikne. Max ja Pierre olid oma kajutitesse tagasi tõmbunud. Ka mina jõin viskit väikeste lonksudega. Vesi oli siin nii selge, et põhi paistis. Seal oli kivirahne ja taimi ja palju suuri ja väikeseid kalu.

«Kõik rahvusvahelised kompaniid on väga rikkad. Paljude aastatoodang on suurem kui keskmise suurusega riigi rahvatulu. Näiteks General Motorsi käive on suurem kui Madalmaade brutorahvatulu. Standard Oilil, Royal Dutch Shellil ja Fordil on suurem käive kui rahvatulu Austrial ja Taanil. General Electricil on see suurem kui Norral, Chysleril suurem kui Kreekal, Briti-Madalmaade kompanii Unilever on samal tasemel Uus-Meremaaga. Nende kompaniide juhtimisstruktuur on niiviisi loodud, et on peaaegu võimatu kindlaks määrata kohta, kus otsuseid tehakse. Isegi Inglismaa taolisel tööstusmaal kontrollivad rahvusvahelised kontsernid enamat kui kahtekümmend protsenti juhtivast tööstusest. Umbes ühte kolmandikku Saksa sajast suuremast ettevõttest kontrollitakse viimases instantsis välismaalt ja nad on tõesti väga suured ettevõtted...»

Koer Naftali tuli aeglaselt üle deki ja heitis pikali Claude Trabaud' kõrvale. Kuulsime naisi enda kohal naermas. Oli tõusnud nõrk tuul. Alus kõikus tugevamini.

«Tänapäeval on isegi riikidel võimatu neid kompaniisid jälle lõhestada. Nad on sellest punktist üle jõudnud, kus midagi niisugust oleks võimalik olnud — kui ei viida läbi kogu majanduse uut korraldust, mis samuti pole mõeldav. On palju asju, mida need rahvusvahelised kompaniid teevad, mis pole ei rahvuse seisukohalt ega isegi nende ringkondade huvides, kes on nende kompaniide tegevusse hõivatud. Kompaniid otsustavad, kus nad oma uurimis-

või arengutöid läbi viivad ja kus nad toota tahavad. Nad võivad otsustada, millisel hulgal toota. Nad võivad takistada uusi, teedmurdvaid avastusi majanduslikult kasutusele võtta, kui see nende profiiti ei sobi. Nende suurus ja elastsus teeb iga nendele avaldatud surve, ka valitsuse surve tulemusetuks. Nende finants- ja seega ka ettevõtluse potentsiaal ning mõju turule, konkursile, ka poliitikale ja riigile — ja seda öeldes ei võta ma sugugi suud liiga täis — lasevad end ainult aimata. Minu sõbrad hotelliahelas ja mina oleme kindlalt veendunud, et surve naelale läheb eelkõige rahvusvaheliste kompaniide kontosse. Me seisame siin jõu ees, kes võib maailma valuutaturgu raputada. See on otsustav faktor ja ta väljub igasuguse kontrolli alt. Tähendab, midagi ei ole võimalik selle vastu teha.»

«See tähendab, et ei ole võimalik midagi selle vastu teha?» küsisin mina.

«Kui riigid ei hakka kõigest jõust end kaitsma, jääb see, mis need monstrumkompaniid teevad, tabamatuks, karistamatuks ja lõppkokkuvõttes viib totaalse kaoseni.» Trabaud vaatas mulle otsa ja naeris. «Sa mõtled, et nii räägib minusugune mees. Aga ma võin väga hästi palju raha teenida ja sellest hoolimata sotsiaalselt mõelda, kas sa ei arva nii?»

«Siiski, päris kindlasti.»

«Mina ei kuulu mingisse rahvusvahelisse kompaniisse. Minu hotelliketid on ehitatud alati ainult koostöös selle maaga, kus need hotellid asuvad. Pealegi olen ma ainus meestest, keda kohtasid eile meie pool, kes võib endast seda öelda.»

Äkki olin täiesti ergas.

«Kuidas sa seda mõtled?»

«Tead ju ometi — või ei?»

«Mida?»

«Niisiis sa ei tea seda. Fabiani, Thorwell, Sargantana, Tenedos ja Kilwood moodustavad sellise rahvusvahelise kompanii, mis tegutseb üle terve maailma, ka sinu maal. Kood kuulub neile kõigile, kas mõistad!»

Võisin vaid noogutada. Purjekas näis äkki tugevasti kõikuvat.

«Kood kuulus neile kõigile ühiselt... Mitte ainult Kilwoodile, ei, vaid ka Tenedosile, Sargantanale, Fabianile ja Thorwellile!»

«Midagi peab olema viltu läinud nende pangas, s.t. Hellmanniga. Ma ei tea, mis. Nende ettevõtte suuruse juures oleksid need mehed võinud ka endi huvides teda raskusest välja aidata. Neil on piiramatud vahendid. Selle asemel Hellmann mõrvati.»

«Jah,» ütlesin. «Ja keegi ei tea, miks.»

«Ei, mitte keegi.»

«Claude, sa ei aima, kui palju oled sa mind edasi aidanud,» ütlesin.

Kell seitse õhtul jõudsime Port Cantosse. Kombe kohaselt tahtis Claude jääda veel pardale ja vestelda ja juua, aga Pasquale koputas ta südametunnistusele. «Näed ju, et nemad kaks tahaksid olla omaette. Nüüd anna endale müks ja joo kord erandlikult oma vana naisega.»

Mu keha hõõgus päikesest, see oli hoolimata rohkest kreemist ja õlist erepunane. Nägugi oli saanud palju päikest. Tänasin Pasquale'i imeilusa päeva eest.

«Tühi jutt, imeilus,» ütles ta. «Varsti teeme seda jälle. Sa oled Angela sõber, niisiis oled sa ka meie sõber, mis, Naftali?» Terjer haukus. Me ütlesime hüvasti Pierre'ile ja Maxile, andsin mõlemale jootraha ja läksime, kingad veel näpus, trappi mööda kaile, kus Angela Mercedes oli pargitud otse sadamamüürile suurte tähtedega kirjutatud teksti alla: «Kõigi maade proletaarlased, ühinege!» Kandsin Angela suurt kotti, kus olid käterätid, tema supelkostüüm ja minu supelpüksid, ja toetasin teda, kuni ta kingad jalga pani. Siis panin mina omad jalga.

«Jalg ei tee sulle enam häda?» sosistas Angela.

«Üldse mitte enam.»

Trabaud'd seisid jahil ja lehvitasid meile, kuni Angela oli sõitnud Mercedesega sadamast välja.

«Mul on janu,» ütles ta. «Teie, mehed, napsitasite ju. Aga mina ja Pasquale praadisime seal ülal päikese käes. Aga oota, poju, nüüd joob mamma midagi.» Ta pööras rooli paremale ja peatus pärast seda kohe Port Canto madala klubihoone ees. Me läksime jahedasse halli ja läbi paljude klubiruumide ja väikese baari, kus kolmemeheline kapell tasa mängis, välja varjulisele terrassile. Istusime maja seina ääres oleva laua juurde, kuhu kostis muusika. Seal oli ainult neli paari peale meie. Tellisin šampanjat ja kui see toodi, jõi Angela janusena klaasitäie ja ma täitsin selle kohe uuesti. Õhtu hämardus. Jälle muutus valgus iga hetk ja õhk oli nagu siid. Läksin avatud ukse kaudu baari, andsin mängijatele raha ja palusin neid mängida Blowin' in the wind. Siis läksin tagasi meie lauda, kus Angela juba mulle küsivalt vastu vaatas.

«Mida sa tegid?»

«Ei midagi,» ütlesin.

Jõime ja siis kõlasid Blowin' in the wind esimesed taktid.

«Meie laul,» hüüatas Angela. Ta hüppas püsti ja jooksis baari ja kohe kõlas valjuhääldajast ta hääl peaaegu tühjal terrassil. Ta laulis mikrofoni väga tasa, peaaegu sosistades ja sõnad kõlasid pooleldi lauldult, pooleldi vaid hingeõhust kantult saksa keeles. «Wie viele Straßen auf dieser Welt sind Straßen voll Tränen und Leid? Wie viele Meere auf dieser Welt sind Meere der Traurigkeit...»[1]

Klaver. Löökpillid. Sumbutatud saksofon. Angela hääl. Nõjatusin tahapoole ja jõin ja mu mõtted rändasid, rändasid...

Ma olin ütelnud, et ma ei ole abielus. Olen valetanud Angelale. See oli alatu...

«... Wie viele Mütter sind lang schon allein, und warten, und warten noch heut'...»[2]

[1] Kui paljud teed selles ilmas on täis pisaraid ja valu? Kui paljud mered selles ilmas on kurvastuse mered?

[2] Kui paljud emad on juba kaua üksi, ootavad, ootavad veel täna...

Mu keha õhetab. See ei ole ainult päikesest või šampanjast. Sa tead, mis see on. Oled valetanud Angelale. Sul on kodus naine. Sa ei ole vaba. Ei, sa pole vaba...

«... die Antwort, mein Freund, kennt ganz allein der Wind, die Antwort kennt nur den Wind,»[3] laulis Angela sosinal.

Ja kui! Järsku ei olnud mul enam südametunnistust. Ja kui juba! Ma olen vaba! Mu abielu on surnud. Karin on mu naine ainult paberil. Naine, keda armastan, minu naine, on siin, päris mu kõrval ja ta nimi on Angela.

Angela laulis: «... wie viele Menschen sind heut' noch nicht frei, und würden es so gerne sein? Wie viele Kinder gehn abends zur Ruh und schlafen vor Hunger nicht ein?...»[4]

Ma ei taha tõtt öelda. Ei kavatse rääkida tõtt. Palvetan, et keegi teine ei räägiks, et Angela ei saaks seda teistelt kuulda. Ma pean selgitama oma juhtumi. Ma pean töötama. Raha teenima. Ma ei või läbi kukkuda.

... die Antwort, mein Freund, kennt ganz allein der Wind, die Antwort kennt nur der Wind...»

Ma pean... ma pean... Mida? Mida ma pean? Kas ma ei või kord olla lihtsalt õnnelik? Kogu eluaeg olen ma ainult pidanud ja pidanud.

Ma pugesin üha rohkem ärritunud eneseõigustusse, sest tundsin, et talitan ebaõiglaselt, kui ei räägi Angelale tõtt. Ma ei võinud seda talle öelda! Kui teeksin seda, kaotaksin ta...

«Wie große Berge von Geld gibt man aus für Bomben, Raketen und Tod?» kostis Angela hääl valjuhääldajast. «Wie große Worte macht heut' mancher Mann und lindert dadurch keine Not?...»

Ma ei taha Angelat kaotada! See oleks lõpp, kõige lõpp... «... wie großes Unglück muß erst noch gesehen, damit sich

[3] Vastust, mu sõber, teab ükspäinis tuul, vastust teab vaid tuul.

[4] Kui palju inimesi pole täna vabad veel, kuid oleksid nii meelsasti? Kui palju lapsi läheb õhtul puhkama, kuid ei saa nälja pärast uinuda?

die Menschheit besinnt? Die Antwort, mein Freund, kennt ganz allein der Wind, die Antwort kennt nur der Wind...»[5]

Angela hääl vaikis. Saksofon sekkus aeglaselt ja kurvalt ja lõpetas meloodia. Angela laulmise ajal olin avanud Van Cleefi pakikese. Nüüd poetasin mõlemad kõrvarõngad Angela poolikusse šampanjaklaasi. Ta tuli säravana laua juurde tagasi.

Ma tõusin.

«Tänan,» ütlesin. «Tänan, Angela.»

«Meie laul,» ütles ta. «Meie kirik. Meie laul. Meie nurk Majestici terrassil. Kõik meie. Ja seda hakkab olema veel palju rohkem. Andesta, armas nurk, et täna oleme sulle truudusetud. Homme külastame sind jälle.» Istusime. «Seal sees on ikka veel palav,» ütles Angela. «Puh! Kas lubame endale veel ühe sõõmukese?»

«Tingimata,» ütlesin. «Lubame endale veel ühe sõõmu. Kummutame lonksukese.»

Angela hüüatas. Ta vahtis oma klaasi.

«Nüüd läheb minuga lahti,» ütles ta. «Ma näen oma klaasis kõrvarõngaid. Neid Martine Carolini omade moodi. Ma olen purjus.»

«Mina ka,» ütlesin. «Ka mina näen su klaasis kõrvarõngaid. Võta need sealt ära, kullake, muidu neelad nad veel alla.»

Angela õngitses sõrmedega ehted šampanjaklaasist.

«Pane need kõrva,» ütlesin.

Äkki ta ilme muutus tõsiseks ja etteheitvaks.

«Sa oled tõepoolest üle trumbanud. Seda ma ei võta kunagi vastu. Kelleks sa mind õige pead?»

«Oled naine, keda armastan.»

«Aga see on ju meeletus! Sul ei ole ju nii palju raha!»

«Mul on tõesti nii palju raha,» ütlesin. «Muidu poleks

[5] Kui suured rahamäed antakse pommideks, rakettideks ja surmaks? Kui palju suuri sõnu teeb täna mõni mees — ei leevenda see ühtki häda. Kui suur õnnetus peab veel juhtuma, enne kui inimkond hakkab mõtlema? Vastust, mu sõber, teab ükspäinis tuul, vastust teab vaid tuul...

ma ju neid kõrvarõngaid osta saanud. Parimate tervitustega madam ja härra Quémard'ilt.»

«Ei, ma ei või neid võtta! Mitte mingil juhul! Mulle tunduks nagu oleksin hoor!»

«Veetlev hoor! Ma olen alati tahtnud kord armastada hoora,» ütlesin. «La chaim, ma poule!» Pöördusin: «Garçon, üks uus klaas.»

«Otsekohe, härra!»

Angela vahtis ikka veel kõrvarõngaid.

«Aga kust...»

«Noh, kasiinost loomulikult! Oled selle unustanud?»

«Sa viisid kohe kogu oma võidu Van Cleefile?»

«Kaugeltki mitte kõik. Ja mitte kohe. Alles täna hommikul. Tahtsin sulle osta neid kõrvarõngaid sellest peale, kui nägin, kuidas sa neid vaatasid — sa ei tea enam, millal. Aga ma ei saanud neid osta. Siis tuli kolmteist kolm korda järjest. Kui see polnud märk, siis...»

Baarimeister tõi ise uue klaasi ja täitis selle. Angela pani selle minu ette. Baarimeistri nimi oli Jaques.

«Väga rõõmustav, minu härra,» ütles Jaques.

«Samuti,» ütlesin mina. «Palun veel üks pudel, härra Jaques.» Mu südamel oli kerge ja ma olin rõõmus. Baarimeister kadus.

«Ei, ei, ei,» ütles Angela. «Ma ei taha neid kõrvarõngaid. Tulen sinuga Van Cleefi juurde ja me anname need tagasi.»

«Ta ei võta neid tagasi. Juveliirid seda ei tee...»

«Quémard siiski. Me oleme sõbrad.»

«Ka meie oleme sõbrad. Ta ei võta kõrvarõngaid tagasi. Ta lubas seda mulle ja me lõime kätt selle peale. Nüüd palun proovi juba neid.

Ta vaatas mind suurte silmadega.

«See kõik on hullumeelsus,» ütles ta.

«Jah, võluv hullumeelsus.»

«Ja see lõpeb halvasti.»

«Loomulikult,» ütlesin. «Sa pead kõrvarõngaid proovima.»

Äkki ta naeris.

«Sa oled võimatu, Robert! Võidab raha — ja mis ta teeb?»

«Jah, mis ta teeb,» küsisin. Ja vaatasin siis, kuidas ta mõlemad pikkade briljantripatsitega kõrvarõngad oma väikeste kõrvade külge kinnitas. Ja seejärel ennast puudritoosi peeglist vaatles.

«Kas pole need imeilusad?» ütles ta.

«Sina oled imeilus,» ütlesin.

«Oi, Robert...» Ta haaras mu käe ja ma nägin ta käeseljal heledat laiku. «Robert, ma... Ma tänan sind! Kui sa teaksid, kui väga ma neid kõrvarõngaid endale olen soovinud...»

«Ma tean seda. Ma tean kõik,» ütlesin. «Härra Quémard ja mina, verevennad, maailma parimad sõbrad, meie sõprust ei või miski vapustada. Joo ära, siis alustame uut pudelit ja joome veel natuke. Täna on pidupäev. Seda peab pühitsema.»

Baarimeister Jacques tõi hõbedases nõus uue pudeli. Ma ise võtsin sel korgi pealt ja täitsin meie klaasid uuesti. Lõime kokku. Nüüd süttisid tuled merel, maal, piki Estérel'i mäestikku.

«Meie terviseks,» ütlesin ma.

«Meie terviseks,» ütles Angela. «Ma ei ole veel kunagi üheltki mehelt ehteid vastu võtnud. Sina oled esimene.»

«Madam,» ütlesin, «te külvate mind üle rõõmsate uudistega.»

«Robert...»

«Jah?»

«Naised võivad sind kindlasti väga, väga armastada.»

«Ma ei taha ükskõik missugust naist. Ma tahan sind.»

Ta käsi oli ikka veel minu käe peal. Ja ta kõrvades helkisid ja sädelesid kõrvarõngad.

Olin jahil Claude Trabaud'ga üsna palju joonud. Nüüd tundsin, kuidas ma vähehaaval vinti jään, õrnalt ja kenasti.

«Ikka ainult sind, Angela,» ütlesin ja suudlesin ta peopesa käel, mille seljal oli hele laik.

Lärmakas ja rõõmus seltskond saabus terrassile — nad näisid olevat filmirahvas. Nad istusid veidi eemale ja rääkisid itaalia keeles. Neid oli kuus meest ja üks noor naine.

«See on Claudia Cardinale,» ütles Angela. «Pööra end ringi.»

«Ei,» ütlesin ma.

«Pööra ometi ja vaata teda. Ta on nii ilus. Mulle meeldib ta oma filmides väga. Ta on ime-imeilus.» Angela oli ka natuke vintis.

«Mitte nii ime-imeilus kui sina,» ütlesin. «Mis sa arvad, miks ma istun alati, nägu seina poole? Sest et tahan ainult sind näha, ainult sind ja mitte kedagi teist.»

Ka terrassil süttisid nüüd tuled. Nende valgus murdus briljantkõrvarõngastes paljudeks sädelevateks värvideks.

26

Sõitsime Angela juurde ja tema juhtis nagu alati ja ma istusin nagu alati tema kõrval ja vaatasin teda. Ta kandis kõrvarõngaid kõrvus. Autoraadio oli seatud Monte Carlo peale. John Williams laulis «Merci, Dieu, merci...». Sõitsime jälle läbi plakatseintega ja längus majadega vanade tänavate rägastiku.

Autotuled valgustasid korraga üht meest, kes istus kägaras, pea põlvedel, kõnnitee serval. Angela peatus järsult. Ta astus välja, mina järgnesin talle. Ta jõudis enne mind mehe juurde ja kõnetas teda.

«On teil halb? Olete te haige?»

Sellest õnnetusehunnikust ei tulnud tükil ajal vastust. Lõpuks tõstis ta pea. See oli vana mees ja ta näol oli mingi kärnane lööve.

«Ma olen aednik,» ütles ta tasa. «Ma töötan siin üsna lähedal ühes villas, ma ei taha nime ütelda. Enda oma ka mitte. Armuline proua viskas mu täna õhtul välja.»

«Mispärast?»

«Vaadake ometi mu lõusta,» ütles vana mees. «Mu vastikut lõusta selle lööbega. Ma ei tea, kust ma selle sain. Tõenäoliselt mingi taimekaitsevahend, mulle pritsis paar nädalat tagasi üht niisugust vastu nägu. Minu daam jälestab mu lõusta. Mina ise ka, aga mis saan ma teha, ta on ju minu oma.»

«Ja?» ütles Angela tema kõrval põlvitades, samuti tasa.

«Ja ei midagi,» ütles vana mees. «Mis mul nüüd teha? Kust saab keegi minu eas veel tööd? Ja selle lööbega? Parim oleks, kui nad oleksid must üle sõitnud ja ma oleksin kärvanud. Aga mul ei ole isegi nii paljukest õnne.»

«Mine juba auto juurde,» ütles Angela. «Ma tulen kohe.»

Läksin tagasi Mercedese juurde, istusin sisse ja nägin, kuidas Angela vana mehega rääkis ja talle kogu raha andis, mis tal käekotis oli. Siis tuli ta minu juurde tagasi, samal ajal nägin, et vana mees tõusis ja läks ära. Angela istus rooli taha. Me ei rääkinud midagi, kuni jõudsime öösiti alati allalastud tõkkepuuni. Siin pidi Angela ootama.

«Ma andsin talle ühe aadressi,» ütles ta. «Lavalid. Elavad ka siin. Suur park. Otsivad pakiliselt aednikku. Ja ma ütlesin, millise arsti juurde ta oma lööbe pärast peab minema. Ma olen kord juba üht aednikku näinud, kellel see oli. Ja see arst ravis ta terveks. See peab tõepoolest taimekaitsevahenditest põhjustatud olema.»

Tõkkepuud tõusid.

Angela sõitis edasi.

Tä sõidutas meid koju.

Koju.

Nüüd olen siis selle sõna kirja pannud esimest korda. See oli nii, nagu mulle tol ajal tundus — Angela korter oli ka minu oma, see oli meie kodu, meie varjupaik, kus meile midagi halba ei või juhtuda, mõtlesin ma tookord.

Üks sedel oli põrandal ukseprao ligidal, kui astusime korterisse. Sellel seisis konarliku käekirjaga: «Palvetan igal hommikul teie mõlema õnne eest Sainte Gertrude'is. Alphosine Petit.»

«Püha Gertrude kirik on raudteejaama lähedal,» ütles Angela. «Alphosine elab jaama lähedal.»

«Ja sinu koristaja palvetab seal.»

«Jah, igal hommikul,» ütles Angela.

Seisin, kaart käes, üksi hallis, sest Angela oli tormanud magamistuppa riideid vahetama. Mööda minnes oli ta lülitanud sisse televiisorid köögis, elutoas ja talveaias. Oli just teiste õhtu-uudiste aeg.

Angela tuli tagasi. Tal oli seljas lühike froteemantel ja jalas tuhvlid — ja kõrvarõngad. Võtsin ära särgi ja kingad ja istusin köögijärile vaatama Angelat, kui ta kiiruga valmistas heeringasalatit. Lipates köögi ja terrassi vahel edasi-tagasi, kuulas ta uudiseid. Aitasin teda väljas laua katmisel ja vaatasin jälle alla linna tuledemerele ja ääretule veteväljale. Angelaga ei saanud nüüd rääkida, ta kuulas uudiseid, neelates ahnelt iga sõna. Ja mina ka — räägiti peaaegu ainult naela devalveerimisest. Teised suured tööstusriigid, eelkõige USA, nõudsid marga revalveerimist. Kümneklubi pidas Baselis istungit. Jaapani börs reageeris palavikuliselt. See käis ka Itaalia kohta.

Port Cantost olin helistanud Majesticisse. Mulle ei olnud mingeid teateid ega telegrammi. Lacrosse ei olnud endast teatanud.

Mis oli lahti? Kas Kilwood magas ikka veel pummeldamisest oma pead selgeks? Kas suured ninad ei olnud veel Pariisist saabunud?

Angela ruttas aparaatide vahel edasi-tagasi ja lühike mantel lehvis nii, et nägin üleni ta kauneid jalgu. Heeringasalati juurde oli jälle Batârdi, valge leib ja jääkülm Kronenbouri õlu. Istusime terrassil ja sõime ja jõime ja vaatasime teineteist.

Televiisorist tuli nüüd meelelahutussaade ja kolmest vastuvõtjast kõlas muusikat.

«Kas need pole ilusad?» ütles Angela ja liigutas pead edasi-tagasi, nii et kõrvarõngaste briljandid sädelesid. «Kas nad pole imeilusad?»

«Sinà,» ütlesin, «sina oled imeilus.»

Televisioonisaates oli väga palju päris vanu sentimentaalseid igihaljaid viise.

Angela ja mina koristasime laua. Tantsisime nüüd terrassil, mille lillemerele langes valgus elutoast. Tantsisime väga aeglaselt teineteist süleldes ja Angela oli põiminud

mõlemad käsivarred mu kaela ümber. Liikudes suudlesime teineteist üha uuesti.

«Hea, et me oleme mõlemad söönud heeringat,» ütles Angela.

Ta jäi seisma. Ta suudlused muutusid kuumemateks ja ägedamateks. Tundsin: täna on ta valmis, valmis kõigeks. Ja siis turgatas mulle äkki pähe: sellele naisele ei või valetada, tulgu, mis tuleb. Talle ei või valetada enam sekunditki!

Ütlesin talle tema käte vahel: «Ma pole sulle rääkinud tõtt, Angela. Ma olen abielus.»

Ma tundsin, kuidas ta jäigastus. Aeglaselt ja mehhaaniliselt vabastas ta end minust, läks ühest ruumist teise, keeras televiisorid kinni ja tuli tagasi terrassile. Ta istus korvtooli. Ma istusin kiiktoolile. Me vaikisime.

«Õnnetus abielus,» ütlesin lõpuks.

«Jah, muidugi,» ütles Angela jäigalt. Nüüd rääkis ta jälle prantsuse keeles. «Kõik mehed on õnnetult abiellunud. See oli ka, kelle pärast ma...» Ta katkestas. «Ta oli lausa kohutavalt õnnetult abielus.»

«Ma olen seda tõesti,» ütlesin.

«Ah, lõpeta,» ütles ta.

«Palun, Angela...»

«Lõpeta! Ma ei tee mingit tegemist abielus olevate meestega. See oli... See oli sinust aus, et sa mulle siiski tõtt ütlesid. Aga nüüd on lõpp. Siin, võta kõrvarõngad tagasi.»

«Ei.»

«Siiski!»

«Ei!»

Ta jooksis halli, kus mu särk oli, ja pani kõrvarõngad särgitaskusse. Siis ta tuli tagasi.

«Ma räägin oma naisega,» ütlesin. «Ma lähen tema juurest ära. Ma tahtsin seda sulle veel täna öelda, Angela. Ma palun temalt lahutust. Minu naine on minust noorem. Ta on väga hea välimusega. Ja juba ammu ei armasta mind enam — kui ta seda kunagi tegi.»

«Jutud,» ütles Angela ja vajus tugitooli. «Sõnad. Tühjad sõnad. Mitte midagi.»

«Mul on tõsi taga. Mul ei ole veel kunagi olnud midagi nii tõsist. Lendan homme Düsseldorfi ja lahutan oma naisest, Angela. Tahan sind, ainult sind. Vajan sind nagu vajan õhku hingamiseks.»

«Mine,» ütles Angela ja keeras mulle selja. «Mine ära, palun.» Ta vahtis sügavuses paistvaid tulesid.

«Angela, usu mind...»

«Sa pead ära minema!» karjus ta äkki metsikult. Seejärel ta sosistas: «Palun, Robert, palun. Jäta mind nüüd üksi!»

See oli mõttetu.

Rääkisin talle veel, aga ta ei vastanud midagi. Ta vaatas alla linnale ja merele ja ei vaadanud enam minu poole.

«Hüva,» ütlesin. «Ma lähen.»

Ta ei vastanud.

«Ma tulen jälle,» ütlesin, «kui olen oma naisest lahutatud.»

Ta ei vastanud. «Head ööd!» Ta ei vastanud.

Läksin halli, panin särgi selga ja tundsin samas kõrvarõngaid taskus ja läksin veel kord terrassile. Angela pööras mulle selja. Näis, nagu oleks ta surnud oma istmel. Siis lahkusin korterist.

28

Ta oli silmatorkavalt meigitud ja tal olid võimsad rinnad, paks tagumik ja suu, mis oli suur ja punane nagu irvakil haav.

«Mis sulle kõige rohkem meeldib?» küsis mustajuukseline. «Ma teen kõike. Sa pead ainult maksma. Kui sul on erisoove, täidan need kõik. Nüüd hõõrun sind veidi siit pükste pealt. Jumal, kuidas see kohe seisab. Oled kiimane koer, mu kallim.»

See juhtus ühes baaris Canada tänavas, aga seda sain ma alles hiljem teada, kui mind sealt ära viidi. Baar asus tunnihotellis. Ka seda ei teadnud ma siis veel, kui sisse astusin. Kui oleksin teadnud, oleks see mulle ükskõik olnud. Ma tahtsin minna jalgsi Angela juurest Majesticisse, aga

sellises meeleolus kaotasin igasuguse orientiiri. Canada tänaval nägin väga palju hoorasid ja väga palju baare ja nägin ning kuulsin palju ameerika turiste.

Tahtsin end täis juua ja astusin kõige eredama neoonreklaamiga baari, istusin leti äärde ja tellisin viskit ja siis tuli ka suurerinnaline brünett, libistas end tihedalt mu kõrvale ja silitas mu reit. Seal baaris olid ainult hoorad ja väga vali muusika ja arvukad paarid tulid ja kadusid ja paljud mehed olid purjus. Kõik toimus siiski väga rahulikult. Baaris oli väga hämar, kuigi selle ees oli ere valgustus.

Äkki nägin Angelat, nagu olin ta terrassile maha jätnud ja tundsin, et ma pean kohe veel väga palju jooma, et seda pilti unustada, et unustaksin Angela, et mitte millelegi enam mõelda. Äkki ma mõistsin, et ennast mitte ainult ei armastata teises, vaid ka vihatakse teises. Nüüd tellisin ma ainult topeltviskisid. Mustapäine jõi ainult šampanjat, ta ütles, et tal on midagi kõhuga ja ta ei talu viskit.

«Eriti šoti viskit. Ma vihkan inglasi. Ega sina ometi inglane pole, eh?»

«Ei.»

«Kes sa oled?» küsis ta, kui pistsin käe ta põue.

«Sakslane,» ütlesin, jõin ja tellisin uue kahekordse.

«Armastan sakslasi,» ütles brünett.

«Klaar,» ütlesin.

Tundsin, et alkohol hakkas mõjuma, aga ma mõtlesin ikka veel Angelale, kuid mitte enam valuga vaid täis viha. Olin olnud tema vastu aus. Kui oleksin valetanud, oleks kõik korras olnud. Ma oleksin pidanud edasi valetama. Ei, mõtlesin ma, pidin rääkima tõtt. Jõin veel kahekordse ja mõtlesin siis, et peaks lõpetama joomise, sest muidu ma enam võib-olla ei suuda.

Kartus oli asjatu. Mustajuukseline tiris mind samas majas üles oma tuppa. Ta riietus kohe lahti ja ka mina võtsin riided ära ja langesin siis tema peale. Tegutsesin nagu meeletu. Tõukasin ja surusin ja hoidsin teda õlgadest nagu oleks tegemist vägistamisega. Säng raksus ja niivõrd kui minu joobeseisundis üldse oli võimalik mõelda, mõtlesin:

«Ole neetud, Angela, mulle aitab. Käi kuradile! Käi kuradile!» Olin tõesti väga purjus. Must hakkas karjuma. Ta karjus nii kõvasti, et inimesed hakkasid vastu seina taguma, ja ma ütlesin talle, et pidagu suu. Aga ta ütles, et see olevat temale liiga äge, et ta peab väsimuse vastu võtma tablette ja see vahend tegevat ta eriti tundlikuks ja lisaks käsitsevat ma teda veel nii hästi.

Noh, ma käsitsesin teda nii hästi kui võisin ja me tegime kõike, mis mul pähe tuli ja ta oli kõigega nõus, aga nõudis kõige eest veel ikka ekstra honorari. Ta ei olnud õigupoolest üldse kallis ja oli noor, mitte veel kahtkümmend viit aastat täis ja ta nahk oli väga valge. Lõpuks lamasin väsinult selili, ta pesi end bidees ja ütles, et armastab mind, et sakslased olevat suurepärased, hoopis teistsugused kui sitad inglased, ja siis ütles ta mulle, kus WC oli ja ma läksin alasti läbi koridori ja pesin end klosetis ja oksendasin ja loputasin oma suud ja läksin tagasi musta juurde.

Ta lamas voodil ja luges Nice-Matin'i.

«Nüüd on nad inglise naela kaheksa protsenti alla hinnanud,» ütles ta. «Loen parajasti siit. Halb inglastele, mis?»

«Jah,» ütlesin.

«See mind rõõmustab,» ütles mustajuukseline. «Sitad.»

«Mis sitad?»

«Järgmine kord tulevad Ameerika sõjalaevad kuuendast flotist alles juuli alguses, napilt enne sõltumatusepäeva. Tead sa, seda pühitsetakse siin suurelt. Siis on ehk ka meie jaoks midagi, võin sulle sosistada. Eelmisel aastal tulid nad ühtepuhku. Miks nad tänavu tulevad nii harva?»

«Väga palju venelasi on Vahemeres,» ütlesin mina.

«Peaksid ka siia tulema,» ütles must. «Venelased ja amid, poiss, see alles oleks midagi. Venelased olevat hullud. Nad toovad kogu oma palga kaasa ja lakuvad ning seksivad kõik maha ja ma võin sulle öelda, nad laadivad end võib-olla tühjaks. Mina ei tahaks küll madrus olla. Kuude viisi naiseta, ainult käte töö. Sa ei usu, et venelased ka kord siia tulevad?»

«Ei, tegelikult mitte,» ütlesin.

«Kus siis nemad seksivad?» küsis must. «Nad ei saa

ometi ainult Vahemeres ümber ujuda, nad peavad ometi korraks ka maale saama, ehh?»

«Selles on sul õigus,» ütlesin.

«See on poliitika, mis?»

«Jah,» ütlesin mina.

«Sitane poliitika,» ütles must. «Paneb kogu meie äri nahka.»

«Ju seal midagi on,» ütlesin. Ma ei mõelnud enam Angelale ja olin korraga väga väsinud ja tahtsin magada.

«Kuidas su nimi õieti on?» küsis must.

«Adolf,» ütlesin. «Ja sinu oma?»

«Jessy,» ütles ta. «Kui oled väsinud, maga rahus, ma kustutan ka varsti tule. Tahan veel ainult sporditeateid lugeda. Poksi, tead sa. Olen täna küllalt kündnud. Ja sa maksid terve öö eest. Varahommikul teen ma meile söögiks midagi head.»

Viimaseid sõnu kuulsin veel vaevalt, siis olin juba peaaegu uinunud. Magasin väga sügavalt ega mäleta, et oleksin midagi unes näinud. Korraks äratas mind Jessy õlast raputades.

«Mis... mis on?»

«Adolf, poiss, oled sa haige?»

«Kuidas?» lalisesin poolunes.

«Sa karjud unes. Oled sa võib-olla segane.»

«Ei,» ütlesin. «Mõnikord karjun. Siis mitte, kui ma küljel laman.»

«Ja- jaa, juba korras, te lollakad emised!» röökis Jessy kõvasti, sest kõrvalolevale seinale klopiti jälle.

Seejärel vaatas ta mulle otsa öölambi valgel, mille ta põlema oli lülitanud ja ütles rõhutuna:

«Sa armastad teda väga, mis?»

«Keda?»

«Olgu, hüva,» ütles Jessy. «Maga edasi. Aga palun, küljeli.»

Ma ei tea, kas magasin küljeli, aga igatahes ei karjunud ma enam ja järgmine kord virgusin, kui keegi trummeldas toauksele ja hüüdis mu nime.

«Jah,» ütlesin valjult. «Kohe.»

Jessy minu kõrval hüppas unest üles ja kirus.

«Ole rahulik,» ütlesin. «See on mulle.»

«Tehke lahti, härra Lucas. Siin on politsei!»

«Kas oled sattunud plindrisse?» Jessy põrnitses mind. «Akna kaudu pääsed katusele ja sealt...»

«Ei,» ütlesin. «Ma pean ukse lahti tegema.» Tõusin, mu pea valutas lõhkemiseni, lipsasin aluspükstesse ja pükstesse ja hüüdsin: «Üks hetk!»

Siis läksin uksele ja avasin selle.

Selle taga seisis kaks erariietes meest. Mõlemal olid mütsid peas.

«Kriminaalpolitsei. Roger ja Cradut keskkomissariaadist,» ütles neist vanem. Nad näitasid oma tunnistusi, mida ma uurisin hoolega. «Me peame paluma teid meiega kaasa tulla.»

«Kuhu?»

«Mougins'i. See pole siit kaugel. Komissar Roussel palub teid viivitamatult tulla.»

«Jah,» ütlesin ja hakkasin riietuma. Ma olin pesemata ja raseerimata, aga see oli mulle ükskõik. Jessy istus voodil ja näitas oma rindu ega taibanud sõnagi.

«Terve hulk politseinikke on teid otsinud juba paar tundi!» ütles noorem, kui ma lipsu sõlmisin. «Teid jälgitakse, te teate seda.»

«Jah.»

«Meie mees kaotas teid silmist täna öösel siin kvartalis, käisime juba madam Delpierre'i juures, aga ta ütles, et ta ei teadvat, kus te olete. Siis otsisime siin kõik hotellid ja urkad läbi. Neid on siin terve hulk, härra.»

«Mis siis juhtunud on?» küsisin.

«Pole aimugi,» ütles Rogeri-nimeline. «Me tuleme otse komissariaadist. Meil on auto. Viime teid Mougins'i.»

Angela mainimine oli mulle äkki pisarad silmi toonud.

«Kas teil on midagi viga?»

«Prügi on silmas,» vastasin ja pühkisin taskurätiga silmi, aga nendesse voolas üha uusi pisaraid. «Hüvasti, Jessy.»

«Hüvasti, Adolf,» ütles Jessy ja saatis mulle õhusuudluse.

Läksime alla mööda hotelli väga kitsast ja käänulist

treppi, istusime musta Peugeot'sse, Roger rooli taha, päike pimestas mind ja silmadel oli valus ja tundsin end seana.

Alles Croisette'ile jõudes küsis Roger: «Kas libu ütles teile Adolf?»

«Jah.»

«Miks?»

«Ütlesin talle, et mu nimi on Adolf.»

«Ah nii,» ütles Roger. «Ma arvasin juba, et te olite tülitsenud.»

29

John Kilwoodi nägu oli ümmargune ja nagu lõhkemiseni pingul balloon. Violetset värvi keel rippus suust ja silmad olid tunginud koobastest. John Kilwoodi kaela ümber oli nailonnöör. Nöör oli kinnitatud kõrgele konksu külge vannitoas. John Kilwood rippus selle otsas. Tal olid jalas ainult pidžaamapüksid ja need olid väljaheitest määrdunud.

Niisugune oli pilt üldvaadet kujutaval fotol.

Lisaks oli veel kümmekond fotot, näost isegi suurendatud kujul, kõik läikivad värvifotod. Vaatasin neid kõiki ja mul hakkas paha. Komissar Roussel ulatas mulle fotosid ükshaaval. Seisime John Kilwoodi majas Mougins'is selle teisel korrusel. Oli jälle tulemas väga kuum päev ja majas oli palju mehi, kes tulid ja läksid ja seisid Rousseli ja minu ümber, ja John Kilwood, mees, kes oli andnud põhjaliku ülestunnistuse selle kohta, et tegelikult olevat tema Herbert Hellmanni mõrvar, ei elanud enam.

«Kas ta poos ennast üles?» küsisin.

«Seda kindlasti mitte,» ütles Roussel. «Me ei tea veel peaaegu mitte midagi, aga ühte me teame, see ei olnud enesetapp. John Kilwood on tapetud.»

Väikeses Mougins'i asulas on ainult umbes kolm tuhat elanikku ja see asub kõrgendikul, kust avaneb avar vaade Grasse'i ja mere vahelisele ümbrusele. Me sõitsime läbi vanade kindlustusjäänustega värava linnakesse sisse ja ühe mehe büstist mööda ja Roger oli mulle selgitanud, et see olevat komandant Lamy von Vaury, kes siin Mougins'is

oli sündinud ja sajandivahetusel ühel Aafrika-ekspeditsioonil langes.

John Kilwoodi maja nimi oli Plein Ciel ja see oli pigem väike kui suur ja asus väga kitsal tänaval ilusa vana kiriku taga, kus kasvasid plaatanid ja paar palmi. Hoone oli kolmekorruseline ja väga kitsaste kõrgete akende ees olid kõikjal tumepunased siidkardinad. Kogu maja valitsev värvitoon oli punane.

Peale Rousseli, Lacrosse'i, Kessleri ja mõrvaosakonna ja keskkomissariaadi ja kriminaalpolitsei ametnike oli kohal veel kolm meest. Roussel esitles neid mulle. Esimese mehe nimi oli Maurice Farbre ja ta oli tulnud Pariisi siseministeeriumist. Ta näis olevat kõrges ametis, kuigi ta oli enamasti vait ja ainult jälgis uurimist. Teine mees oli Pariisist rahandusministeeriumist, ta nimi oli Michel Ricard ja tal olid väga käharad mustad juuksed. Ka tema lausus vaevalt ühtegi sõna. Kolmas mees oli tulnud Ameerika konsulaadist Nizzast, sest Kilwood oli ju Ühendriikide kodanik. Ta nimi oli Francis Ridgeway. Lõpuks oli kohal veel väike politseiarst doktor Vernon, keda tundsin juba varem. Peategelane John Kilwood ei olnud enam seal. Ta oli juba metallvannis viidud kohtuarstiteaduse instituuti. Jäljeotsijad ja tuvastamisteenistuse mehed käisid läbi maja ja raputasid grafiiti lauanurkadele, klaasidele ja pudelitele, otsides sõrmejälgi ja muud. Ikka ja jälle pildistati veel.

Keegi meestest ei lausunud midagi mu välimuse kohta, neil olid teised mured. Räägiti prantsuse keeles ja Ameerika konsulaadi mees rääkis vaevaliselt ja sai halvasti aru. Üks politseinikest käis ringi, valades pidevalt meestele musta kohvi tassidesse. Jõin kolm tassi ja tundsin end paremini.

Mind tervitades ütles Lacrosse, et nad olid otsinud mind hommikul kella viiest saadik. Varahommikul kell viis olid nimelt Roussel ja tema läinud majja, et lõpuks Kilwood äratada, sest neil oli tekkinud hirm, et Kilwood võis võtta liiga palju unerohtu — liiga palju viskit täis organismi jaoks. Nad olid leidnud joodiku vannitoast konksu otsa riputatuna.

Küsisin: «Kas olete kunagi varem juba majas olnud?»

«Sageli,» ütles Lacrosse. «Mõnikord mina, mõnikord komissar.»

«Ja mina ka,» ütles Kessler.

«Jah?»

«Kilwood magas. Majahoidjanna läks ära kell kaheksa. Ta tuli täna vara. Kuulasime ta üle ja saatsime ta minema.»

«Pärast seda, kui olime saanud ülestunnistuse, käisime kogu eilse päeva vaatamas, et kõik oleks korras,» ütles Roussel. «Seal vastas on Hotel de France. Sinna asutasime mingi peakorteri. Ootasime härrasid Pariisist, USA konsulaati olime teatanud juba varem. Härra Ridgeway saabus umbes kell 22.»

«Mina olin ka paar korda majas ja nägin Kilwoodi magavat,» ütles Ridgeway kehvas prantsuse keeles.

«Nagu öeldud, me olime kõik alailma seal,» ütles Lacrosse.

«Miks te ei äratanud Kilwoodi ega võtnud teda kinni?»

«Teda polnud mõtet kinni võtta. Ei olnud põhjust. Ainult kutse politseiülekuulamisele. Selle tõid meile alles härrad Pariisist kaasa.»

Farbre siseministeeriumist ütles: «Kestis väga kaua, kuni me toimuva suhtes üksmeelele jõudsime. Me pidime asjas kokku leppima Ühendriikide saatkonnaga.»

Ricard rahandusministeeriumist ütles: «Seetõttu me ei jõudnud enam regulaarlennukile. Õhujõudude lennuk tõi meid Nizzasse. Sealt sõitsime autoga siia. Kahjuks ei läinud see kiiremini. See on väga suur lugu...»

«Tean,» ütlesin.

«Olen juba vestelnud härra Ricard'iga,» ütles Kessler. Nad mõlemad suhtusid teineteisesse kolleegliku aupaklikkusega.

Roussel ütles: «Kilwood ei saanud põgeneda, sest sandarmid valvasid maja. Teoreetiliselt on võimalik, et keegi hiilis läbi aia ja ronis seina mööda üles — seal on luuderohuväädid —, aga see on väga ebatõenäoline. Tõenäolisem on, et keegi varjas end kogu aja märkamatult majas, tegi oma teo ja kadus. Kuidas, seda ei oska ma endale ette kujutada.»

«Ka mina mitte,» ütles Lacrosse. «Lõpuks me pidime proovima äratada Kilwoodi, härrad Pariisist olid oodanud meiega koos juba tükk aega.»

«Muuseas ma läksin kaasa majja, kui me leidsime surnu,» ütles Farbre. Ta nägu oli kollakas ja tal oli kindlasti maksahaigus.

«Mina samuti,» ütles Ricard rahandusministeeriumist. «Koos oma kolleegiga.» Ta vaatas Kesslerit.

«Kuidas te tulete mõttele, et see oli mõrv ja mitte enesetapp?» küsisin Rousselilt, kes mulle rääkimise ajal näitas fotosid, mis olid juba jõutud ilmutada ja suurendada.

«Arst ütleb nii.» Vaatasime kõik politseiarsti, väikest meest, kes oli Lacrosse'istki väiksem.

Doktor Vernon tõstis käe üles: «Seda näeb ju lapski, härra Lucas! Nägin seda kohe, kui olime võtnud ta konksu otsast maha. Pole vähimatki kahtlust. Kilwood oli siis surnud, kui ta konksu otsa riputati.»

«Doktor arvab, et Kilwood kägistati magamise ajal nailonnööriga.»

«Kägistati, lapsukesed, kägistati,» ütles väike arst.

«Niisiis ta kägistati.»

«Kes võib seda teada.» Vernon tõstis jälle käed. Ta kõndis väga suures vannitoas, kus me kõik seisime, siia-sinna, kohvitass käes. Ta jõi väikeste lonksudega. «Ma ju rääkisin juba teile: enne lahkamist ei saa surma põhjuse kohta midagi öelda. Näib nii, nagu oleks kägistatud.»

«Noh, ja siis,» ütlesin.

«Aga see ei tähenda midagi. Enne tuleb laip lahata. See võib ka olla lavastatud kägistamine. Võib-olla Kilwood mürgitati. Võib-olla suri ta südamerabandusse. Või kägistamise hirmust.»

«Aga keegi pidi ometi ta siia konksu otsa riputama.»

«Loomulikult, lapsukesed, loomulikult!» Vernon peatas politseiniku, kes kõndis kohvikannuga. «Mulle veel. Suur tänu! Oh, see maitseb hästi. Kui ta tõepoolest kägistati, peavad tal lahkamisel olema lämbumissümptomid. Ütlen teile, et need lood kuuluvad kõige ebameeldivamate hulka, mis olemas on, sest tegelikult vaatlusel ei ole mingit pide-

punkti. Kägistamisel kaela arterid ja veenid sulguvad, aga mitte lülisambaarterid. Selle tulemusena tekib turse näos, punsumine, sinetus, nagu...»

«Aga nägu oligi ju sinine ja tursunud,» ütlesin.

«See oli juba ennem! Joomisest. Kilwood jõi, teame kõik. Nägu ei olnud nii sinine ja paistes nagu kägistatul!»

«Niisiis teda ei kägistatud?» küsisin.

«Kes seda ütleb?» Väike arst itsitas. «Võib-olla oli nägu sinisem ja rohkem paistes kui ainult joomisest. Mõrvar pidi ju nailonnööri lõdvemale laskma, kui ta lohistas Kilwoodi vannituppa ja riputas ta konksu otsa, mistõttu asjaolud hoopis teistsugusteks muutusid ja kägistusturse ja kägistussinetus võisid kaduda.»

«Põrgu pihta,» ütles Ameerika konsulaadi mees. «See on ju lausa arutu.»

«Miks mõrvar üldse lavastas poomise ja tegi seda nii diletantlikult?» küsisin.

«Oma arusaamise järgi ei toiminud ta diletantlikult. Oma arusaamise järgi ta tegutses päris õigesti. Ta tegi seda ju ka hästi, aga mitte piisavalt hästi. Tal ei olnud meditsiinilisi teadmisi. Ma ju ütlesin, et see on üks kõige keerulisemaid valdkondi.»

«Sellele vaatamata olete kindel, et Kilwood ei sooritanud enesetappu.»

«Absoluutselt kindel!»

«Aga miks Kilwood oleks mõrvatud? Tema ülestunnistuse järel ei olnud selleks enam mingit põhjust,» ütlesin.

«Kas kõik teadsid ülestunnistusest?» Vernon vaatas võidurõõmsalt enda ümber. «See'p see ongi! Kes iganes end siin majas varjas — jättes arvestusest välja võimaluse, et keegi siinsetest härradest oleks mõrvanud Kilwoodi, he-he, — ei teadnud seda kindlasti mitte.» Vernon lõbustas ennast. «Kui Kilwood tõepoolest kägistati, tuleks mul lahkamisel leida verevalumid sidekoest ja peanahast. Isegi suuri verevalumeid. Või loomulikult üleüldse mitte ühtegi.»

«See mees ajab mu segaseks,» ütles finantsministeeriumi mees mulle tasakesi ja pühkis taskurätikuga üle näo.

«Kuidas siis üldse mitte ühtegi?» küsis Lacrosse Hiiobi kombel leebelt naeratades.

«See oleneb sellest... Kas seal on veel kohvi? Jah? Kena. Veel üks tass, palun. See oleneb sellest, kas kägistamisvahend, niisiis köis, on kõvasti kinni tõmmatud või vahepeal lõdvaks lastud. Palju tänu kohvi eest, lapsuke.»

«See tähendab,» ütlesin, «et kui köis on kõvasti kinni tõmmatud, siis peaks eriti palju verd leiduma.»

Vernon kihistas jälle.

«Vastupidi! Kui köis on kõvasti ja järsult kinni tõmmatud, ei leia ma üldse verevalumeid.»

«Mmmmmmmm...» tegi mees Ameerika konsulaadist.

«Mis härral viga?»

«Nohu,» ütles Roussel. «Kuidas siis üldse mitte verevalumeid?»

«Sest siis suleti äkki kõik veresooned ja veri ei saanud enam ülespoole läbi tulla, on ju päevselge, lapsuke, või kuidas?»

«Päevselge,» ütles Roussel, «vabandage, doktor.»

«Aga võib-olla ei tõmmatud järsku ja tugevalt kinni! Mõrtsukas ei kägistanud Kilwoodi ka mitte voodis — kui see oli kägistamine — vaid vannis. Vaata roojaplekke seal vanni kõrval. Voodis ei leidnud me ühtegi. Surm saabus niisiis vannitoas ja sellega seoses soole tühjenemine. Selle oli mõrtsukas juba osavalt järele mõelnud. Mitte küllalt osavalt.» Vernon lürpis kohvi. Ta dotseeris ringitraavides edasi: «Ka kõrisõlm võib olla kahjustatud.»

«Ahah,» ütlesin mina.

«Aga ei pea olema! Nagu öeldud, täbar asi see kägistamine. Kui see oli kägistamine, aga üht-teist räägib selle poolt. Leidsin ühe tugeva kägistamismärgi kõrisõlme alt. See jookseb horisontaalselt ja on kuklal hästi väljendunud. Lahangul võin ma leida ka kilpkõhre ja ringkõhrete murde...»

«Kena, kena!» rõõmustas Lacrosse irooniliselt.

«... aga ma ei pea leidma. Enamasti ei leita ühtegi niisugust murdu.»

«This guy is driving me mets,» ütles Ameerika konsulaadi mees. Vernon kinkis talle lapsenaeratuse.

«Unustage nüüd hetkeks surma põhjus, doktor. Kuidas on surma ajaga? Kas võite selle kohta juba midagi öelda?» küsis Roussel.

«Jah, ka see on niisugune lugu. Raske, raske...»

«Kuidas nii, raske? Te tulite pool kuus. Kas oli surnukangestus juba alanud, kui te Kilwoodi nägite?»

«Kas võiksin saada veidi suhkrut... Tänan! Ainult osaliselt. Lõualuu lihastes. Kaelas, käsivartes, säärtes ja jalgades seda ei olnud veel.»

«Niisiis teie saabumise ajal ei olnud Kilwood viit tundi surnud.»

«Selles on küsimus.»

«Kuidas nii, küsimus?» pasundas Roussel. «Viie tunni möödudes on laibakangestus täielik.»

«Nii ütlete teie. Teised ütlevad midagi muud. Aga hästi, normaalsetes temperatuurioludes viis tundi. Ainult et selles korteris ei olnud temperatuur normaalne, iseäranis vannitoas. Te kõik olete sellega nõus, eks ole, et vannitoas on väga soe. Niisiis. Võib-olla oli Kilwood minu saabudes olnud surnud juba viis tundi, aga täielik laibakangestus ei olnud kuumuses veel tekkinud, lapsukesed. Peale selle — kangestus ei alga ju üldse lõuast, vaid südamest — kuidas pean ma seda kindlaks tegema enne lahkamist?»

«Me teame, et igal juhul oli Kilwood surnud kell viis. Siis nimelt leidsime ta. Teie tulite siia kell pool kuus. Aga laibaplekkidega?» küsis Lacrosse.

«Ei leidnud ühtegi.»

«Niisiis Kilwood ei olnud kolme tundi...»

«Üks hetk, lapsukesed, üks hetk! Kiire surma puhul, kui kedagi kägistatakse, hüübub veri väga kiiresti, aga see vedeldub esimese 24 tunni jooksul ja seetõttu tekkivad laibaplekid hiljem, kuigi teisest küljest...»

Ricard rahandusministeeriumist oigas valjult.

«Väga hea, armas doktor,» ütles Roussel leebelt. «Palun, jätame kõik oletused ja ebakindlused sinnapaika: millal võis Kilwood surra kõige varem ja millal kõige hiljem?»

«Selle kohta ei või ma teile öelda mingeid täpseid aegu. Seda ei suuda keegi!»

«Ligikaudsed ajad.»

Vernon urises: «Ligikaudsed — kas see tähendab seda, et annate mulle kuni ühe tunni kõikumiseks?»

«Jah.»

«Siis ütleksin, et Kilwood ei surnud enne poolt kahtteist ega pärast poolt kahte. See tähendab siiski...»

«... et ta võis juba pool üksteist või võib-olla alles kell pool kolm surra, üsna selge, doktor,» ütles Roussel.

«I'lle be a son of a bith,» ütles ameeriklane.

Vernon, kes ei mõistnud sõnagi inglise keelt, noogutas talle rõõmsalt.

Lacrosse ütles mulle: «Andsime muide kõik teie kogutud käekirjaproovid meie eksperdile.»

«Ja-jah?»

«Ta järeldab, et kui ähvarduskiri eeldatavasti on kirjutatud moonutatud käekirjaga, siis ükski nendest käekirjadest ei ühtu mingil juhul ähvarduskirja käekirjaga,» ütles Louis Lacrosse.

Pöördusin järsult ja läksin vannitoast läbi magamistoa rõdule. Hingasin sügavalt ja kaua. Ma pidin käsipuust kinni hoidma. Oleksin ma veel hetkegi seda kõike edasi kuulanud, oleksin olnud küps hullumajja minekuks. Vaatasin sügavat rohelist Grasse'i orgu. Värelevas õhus värelesid seal ka parfüümitehase lilleväljad mitmevärvilistena, violetsed, punased, kollased, sinised, valged ja oranžid. See oli väga ilus vaatepilt ja mul oli nii vilets olla nagu ei iial varem mu elus.

30

«Karin,» ütlesin ma naisele. «Tahaksin end lahutada.»

«Ütle seda veel kord,» ütles mu naine. Ta kandis hommikumantlit ja oli halvasti kammitud, minkimata, ta ei teadnud, et tulen koju, ja õhtusöögiks oli ainult juustu ja õlut... Istusime vastakuti suure elutoa sööginurgas, kell

oli üheksa õhtul ja elutoas põles neli kõrget põrandalampi, millel olid laiad meevärvi kellukesekujulised siidvarjud.

Ütlesin: «Ma tahaksin end lahutada lasta, Karin. Mul on kahju, aga ma ei armasta sind enam ega või sinuga koos enam elada. Tahan sinust lahku minna.»

«Ühe teise naise pärast?»

«Teise naise pärast.»

«Sul on juustutükike põsel,» ütles naine. «Pühi see ära. Teadsin seda juba siis, kui sa viimane kord siin olid. Mulle sa ei saa teeselda...»

«Armastan seda naist, Karin,» ütlesin ja tundusin endale põrgulikult alatuna ja nurjatuna ja seda ma ka olin, aga ma ei võinud teisiti teha, nii olin juba lennu ajal mõelnud. «Armastan seda naist,» ütlesin.

«Sellist räpast eite. Midagi abielus mehega peale hakata.»

«Ta ei teadnud, et olen abielus. Siis ütlesin talle seda.»

Karin jõi oma klaasi tühjaks ja valas endale uue õlle. Ta süütas sigareti ja vaatas mind pilukil silmi.

«Ja siis ütles ta, et kui sa oma vanamooriga ei räägi ja platsi puhtaks ei tee, siis ei lase ta sind enam ligi, mis?»

«Ei, see polnud nii.»

«Oh, ära nüüd siin veel valeta mulle, selline arg peni!»

«See polnud nii. See oli hoopis teisiti.»

«Kuidas! Kuidas? Kuidas teisiti see siis oli?»

«Sellel pole tähtsust. Teisiti.»

«Sa teed endale asja lihtsaks,» ütles mu naine Karin.

«Ei, ma ei tee seda lihtsaks. Kui oleksin teinud endale asja lihtsaks, oleksin juba aastate eest sinust lahutanud.»

«Ja miks?»

«Sest meie vahel on kõik juba aastaid lõppenud. Sest ma ei armasta sind. Aga ega sinagi mind juba ammu enam ei armasta, ole aus.»

«Ma olen alati sind armastanud. Ja armastan sind edasigi, kuigi oled siga,. ütles mu naine Karin.

«See ei ole ometi tõsi,» ütlesin.

«Siiski on see tõsi,» ütles Karin. Siis ta hakkas hääletult nutma ja suitsetas ja jõi edasi õlut ja pisarad voolasid

aina üle ta ilusa näo, neid tuli üha juurde. Me ei rääkinud teineteisega kuigi valjusti.

«Mida sa üldse tead minust ja sellest, kuidas ma sind armastan? On see sulle kunagi muret teinud? Sulle teeb muret üks räpane asi teise järel. See on see hoor Cannes'is, jah?»

«See naine elab Cannes'is,» ütlesin.

«Mida selles sinu Cannes'i hooras on nii iseäralikku?» küsis mu naine Karin. «Kas ta on suurepärane sängis? Kas ta on palju parem kui mina?»

«Ma ei ole temaga maganud,» ütlesin.

«Sa valetaja. Ei ole temaga maganud, aga tahab oma naisest lahutada. Mida see Cannes'i hoor sinuga teeb? Missuguseid erilisi nõksusid ta oskab? Nüüd vanemaks saades pead sa loomulikult ringi ajama sellise naisega. Jah, selleks oled sa päris õiges vanuses. Niisiis, las käia, ütle juba, mis see hoor teeb? Mis salajased kellahelinad tal on?»

«Ma ei ole temaga maganud.»

«Ma ei ole temaga maganud.» Ta ahvis mind järele. «Selline süütu ingel. Kas ta on keelanud sind seda tunnistamast?»

«See on tõsi,» ütlesin.

«Tõsi! Ta teeb seda niisiis paremini. Noh, hästi. Sina ja su armastus hoora vastu. Oled ilmselt päris hull selle järele seal. Oma teiste hoorade juurest tulid sa alati jälle koju ja rahunesid. Aga seekord on teisiti.»

«Seekord on kõik täiesti teisiti,» ütlesin. «Ja see naine pole hoor.»

«Õilis rüütel sädelevas pantseris,» ütles Karin ja äigas heleda kihara laubalt. Ta nuttis ikka veel, aga rääkis täiesti rahulikult. «Seekord see polegi hoor. Äkki. Täiesti ootamatult. Just nüüd. Mitte hoor, kuidas?»

«Ei.»

«Mitte hoor? Hoor! Hoor! Cannes'i hoor!»

«Jäta järele,» ütlesin.

«Ah mina pean järele jätma? Mina? Aga kui ma ei jäta järele? Mis siis? Kas sa lööd mind siis? Lööd mu maha?

Ühe sita pärast pean ma järele jätma? Kas ta on minust ilusam?»

Ma ei vastanud.

«Küsisin, kas ta on minust ilusam?»

«Jah,» vastasin.

«Meeldiv,» ütles mu naine. «Kas ta on minust noorem?»

«Mitte oluliselt.»

«Niisiis on. Kas sa tead, kes sa oled? Sa oled suurim sõnnikutükk, mis jumala maailmas on. Kas sa tead, kui kaua oleme abielus? Kümme aastat!»

Kartsin, et nüüd ta ütleb seda. «Oma parimad aastad olen ma kinkinud sinule,» ütles Karin. Nüüd oli ta seda ütelnud.

«Kinkinud,» ütlesin.

«Jah!» karjus ta äkki nagu meeletu. «Kinkinud! Kes siis on sinu eest hoolitsenud ja sind oodanud, sageli kuudeviisi, ja selle juures muutunud inetuks ja vanaks ja nüüd visatakse ta kõrvale nagu paberiräbal? Kes on öelnud ära kõigile meeldivatele meestele ja sinu võtnud, ja seal oli terve hulk meeldivaid, sa tead seda. Mina! Mina olen seda teinud! Mul on su sõrmus sõrmes. Sina panid selle sinna. Ja lubasid olla mu juures nii headel kui halbadel aegadel, haiguses ja hädas kuni...»

«Ei. Meid ei laulatatud kirikus,» ütlesin, «ainult perekonnaseisuametis.»

«Sest sina ei tahtnud kirikut! Sa ei tahtnud kunagi ka sõrmust kanda! Nüüd ma mõistan, miks! Mu vanemad hoiatasid mind sinu eest, eriti isa. Nüüd on ta surnud. Nüüd mul ei ole enam kedagi. Ainult sina. Sind ei olnud mul ka enam, olid tuhandete miilide kaugusel minust, alati, tundsin seda täpselt, aga vähemalt tulid siiski veel koju, inimesed siin nägid sind tulemas, mul oli mees, kes oli palju reisidel ega olnud terve ja karjus unes. Nüüd taipan ma ka, miks sa karjusid unes.»

«Ära räägi rumalusi,» ütlesin. «Olen karjunud palju aastaid. Selle naisega tutvusin alles nüüd Cannes'is.»

«Mis ta nimi on?»

Ma vaikisin.

«Seda pole raske välja uurida.»

«Ei, mitte väga raske,» ütlesin.

«Ma uurin selle välja,» ütles mu naine Karin. «Ja siis teen ma selle hoora tümaks, seda võin sulle öelda. Teen ta nii tümaks, et ta peab Cannes'ist äa minema.»

«Kuidas sa seda teed?»

«Jäta see vaid minu hooleks! Lõhkuda abielu! Selline hoor! Niisugune jumalast neetud...»

«Ma ju ütlesin, et ta ei teadnud, et ma olen abielus, ja ma pole temaga maganud.»

«Ja sinugagi teen asjad klaariks! Gustavi juures! Firmas! Seal ma alles räägin! Siis alles näeme, kas sa jätkad oma seksimänge, oma ringiajamist hooradega.»

«Sa ei saa mind põrmuks teha ilma iseennast kahjustamata. Sa tahad elada, eks ole tõsi? Vajame raha, kas oleme abielus või mitte. Sa ei taha nälgida, või kuidas?»

«Sa alatu elukas,» ütles ta. «Ma põlgan sind. Põlgan sind kogu südamest kuni oma surmani.»

«Lase mul minna, Karin, palun,» ütlesin. «Ma palun sind väga. See pole enam mingi abielu, mis meil on. Mis oleks see veel meie mõlema jaoks? Luban sulle alati sinu eest hoolitseda.»

«Ah, vaata ainult teda! Oleks see aga sinust õilis. Põrgu päralt! Müts maha! Džentelmen! Tahaksid niisiis edaspidi kanda minu eest hoolt, sina siga? Sa ei taha mind lihtsalt istuma jätta, jalga lasta ja öelda, vaata nüüd, mis sust saab, oled veel noor ja terve ja võid veel töötada.»

«Sa võiksid veel töötada,» ütlesin.

«Miks ma peaksin? Ma ei ole iialgi midagi võlgu jäänud. Sina tahad ära minna, mitte mina. On seadused.»

«Ma tean seda.»

«Jumalale tänu, naiste kaitseks on seadusi.»

Mougins'ist, sellest surmamajast, olin sõitnud tagasi Cannes'i. Majesticisse oli tulnud telegramm Gustav Brandenburgilt. Ma pidin kohe sõitma Düsseldorfi. Pesin, ajasin habet, pakkisin jälle ainult pehme reisikoti ja panin selga kerge ülikonna, mille Angela oli mulle valinud. Järgmine lennuk üle Pariisi Düsseldorfi läks alles kolme ja poole

tunni pärast, nii et istusin tühjale terrassile, kus ereda päikese tõttu rohkesti sirme seisis. Istusin «meie» nurka, sinna nurka, kus Angela ja mina olime istunud, ja jõin pudeli šampanjat, aga mu olemine muutus üha viletsamaks ja ma ei suutnud enam istuda nurgas, vaid läksin halli, et helistada Angelale. Siiski ma ei teinud seda. Istusin kaks tundi hallis ja tahtsin üha uuesti helistada ega helistanud siiski. Mul ei olnud selleks julgust. Mu kuue taskus olid mõlemad briljantkõrvarõngad, ma mängisin nendega ja siis mõtlesin need minema visata, aga taipasin, et olin peaaegu aru kaotamas. Võtsin takso ja sõitsin Nizza lennujaama, kus ootasin jälle ja jõin ka šampanjat.

Kui teatati mu lennuki väljumisest, läksin joobnult bussi ja vaatasin nagu narr vaaterõdule, aga loomulikult polnud Angelat seal, ja ma koperdasin ja oleksin bussi astudes peaaegu kukkunud. Kõik vaatasid mind ja märkasid, et olin purjus. Nad vaatasid mind veel hiljemgi lennukis, kuigi istusin väga vaikselt ega joonud enam midagi ja mõtlesin ainult sellele, et nüüd pean ma lahutama Karinist. Nad vaatasid mind ikka jälle, need inimesed. Võib-olla oli mu nägu määritud.

Siis sõitsin taksoga koju ja helistasin Gustavile. Ta oli veel büroos ja ütles, et ma pean homme kell üheksa olema tema juures. Siis olime söönud juustuvõileiba, Karin ja mina, ja joonud õlut, ja siis olin ütlenud, et armastan teist naist ja tahan temast lahutada, ja ta oli vastanud ja kõik kulges nii, nagu ma seni olen kirja pannud.

Düsseldorfis oli väga soojaks muutunud, öö oli lämbe, me olime aknad avanud.

Mu naine Karin võttis hommikumantli taskust taskuräti, pühkis oma pisarad ära, nuuskas nina ja küsis täiesti asjalikult: «Ja kuidas sa seda majanduslikult ette kujutad?»

Sellel hetkel juhtus minuga midagi, Vaadake, olin tulnud koju täie süütundega ja olin alustanud seda vestlust. Teadsin, et olen siga, kes tahtis ainult teise naise pärast oma naise maha jätta. Ütlesin enesele, et ainult siga talitab niiviisi. Aga ma pidin seda tegema, mul ei olnud valikut. Armastasin Angelat liiga palju, et veel ainsagi öö Kariniga

koos ühe katuse all oleksin välja kannatanud. Siiski olin ma seda kõnelust kartnud. Kartnud hüsteeriahooge, kogelemist armastusest, palveid, anumist, tõotusi. Paistab, et meestel on üsna vale ettekujutus naistest, kellega nad on õnnelikult abielus. Nad arvavad, et need naised sooritaksid enesetapu, variseksid kokku ja maanduksid rentslisse, kui neid teise pärast hüljatakse, sest kõigest hoolimata armastavad nad ikka veel oma meest. Nii ei näi see siiski olevat.

«Ja kuidas oled mõtelnud korraldada rahaasjad?» küsis mu naine Karin asjalikult ja külmalt.

Siis mu süütunne korraga kadus.

«Korteri jätan loomulikult sinule,» ütlesin. «Kolin välja.»

«Kuhu?»

«Kuhugi. Hotelli. Ma ei tea veel.» Ma teadsin seda juba, aga nüüd oli minugi hoiak teistsugune. «Mul on kolm tuhat marka, need võid saada nüüd kohe — kaks tuhat kaheksasada. Maksan üüri ja kindlustuse ja nii edasi ja sa saad küllaldaselt raha, nii et võid hästi elada, kuni saame kohtuotsuse.»

«Mis tähendab kohtuotsuse?»

«Kui lahutame oma abielu.»

«Kes on ütelnud, et ma lasen end lahutada, ma pole lausunud sellest sõnagi. Sa tahaksid seda kangesti. Aga mina ei ütle midagi. Mitte midagi. Ma pean nüüd rääkima oma advokaadiga. Enne seda ei ütle ma midagi. Kui palju sa niisiis mulle annad?»

Nimetasin oma võimaluste kohta üsna kõrge summa.

«See on ju võileivahind! Sellega ma ei tule toime. See sobiks sulle. Mina saan näljakrosse ja sina viskad selle, mis sa mulle kuuks ajaks annad, Cannes'i hooraga kahe päevaga aknast välja.»

«Mul on ka ainult oma palk,» ütlesin. «Mul ei ole varandust.»

«Sul on ju pangaarve.»

«Sa tead, kui palju seal raha on.»

«Arve on sinu nimel. Minul on ainult väljavõtmisõigus. Mida sa teed, kui ma sealt kõik välja võtan?»

«Seda sa ei tee,» ütlesin, «et mitte ülekohtune olla.» Ja

otsustasin hommikul vara esimese asjana sulgeda arve Karinile.

«Šveitsis olevatest aktsiatest kuuluvad ka pooled mulle,» ütles Karin. «Võiksin lennata Zürichisse ja pooled maha müüa.»

«Jah, võiksid,» ütlesin. Huvitaval viisil ei hoolinud ma üldse Šveitsis olevatest aktsiatest. Ka mina pidin homme oma advokaadi juurde minema. Ta on olnud kakskümmend aastat mu advokaat ja sõber. Ma pidin temaga nõu pidama.

«Nüüd ma ei ütle enam midagi,» ütles Karin. «Mind sa lõksu ei püüa. Ma pean rääkima advokaadiga. Ta ütleb mulle, kuidas ma pean tegutsema. Mida sa õieti mõtlesid? Et veel täna ütlen jah ja aamen ja sa võid abielluda oma Cannes'i hooraga? Et võiksid abielluda ükskõik missuguse hooraga? Sa ei saa minu käest enam ühtegi sõna. Ma pean nüüd enesele mõtlema. Vajan turvalisust, kui ma ka midagi muud ei saavuta. See raha, mis meil on, on meie raha, mitte sinu.»

«See on tõsi,» ütlesin. «Meil on ühine varandus. Aga sinugi raha ei ole ainult sinu oma. See on meie.»

Rahast rääkisime päris rahulikult ja asjalikult, vaikselt ja teineteist vaatamata.

«No nii, sina siga,» ütles Karin. «Mis sa välja mõtlesid?»

«Kolin ära. Nüüd kohe.»

«Naeruväärne. Ja sinu asjad?»

«Need võtan kaasa. Ainult hädavajaliku.»

«Kuidas?»

«Oma autoga.»

«Meie autoga!» hüüdis Karin.

Tõusin püsti.

«Kuhu sa lähed?»

«Pakkima,» ütlesin, «on hilja.»

Siis hakkas ta uuesti nutma. Ta tormas must mööda oma magamistuppa, virutas ukse kinni ja ma kuulsin teda nuuksumas. Kuulsin seda kogu järgmise tunni.

Viskasin kuue seljast, lõdvendasin lipsusõlme ja läksin riietusruumi, mille seinakapi ülemiselt riiulilt võtsin kolm suurt kohvrit. Olin lennukis märkinud paberile kõik asjad, mis ma pidin kaasa võtma. Nimekiri oli selline:

elevandid	mansetinööbid	kingad
sitsiilia hobuseke	telefonimärkmed	kindlustuspoliisid
kirjutusmasin	tšekiraamat	äratuskell
ülikonnad	autopaberid	väike raadio
pesu	dokumendid	Minox
lipsud	frangid	vihmamantel

Nimekiri oli üsna naeruväärne, aga tegutsesin selle järgi. Pakkisin alguses kohvritesse särke, aluspesu, sokke, kingi ja lipse. See oli hunnik asju. Korraks pausi tehes kuulsin Karinit nuuksumas. Ta nuuksus nüüd kõvemini.

Läksin sahvrisse, otsisin suure pappkarbi, kus oli puitvilla, lohistasin selle elutuppa ja pakkisin ettevaatlikult villa sisse kõik oma elevandid. Mähkisin veel igaühe eraldi ajalehepaberisse. Siis tuli kirju hobusekene. Siis voodi ääres olev transistorraadio, millesse olin kiindunud, kuigi meil oli kallis kappraadio. Lõpuks Minox-kaamera. Reisimappi pakkisin kirjutuslaua sahtlitest isiklikud dokumendid, eratelefonimärkmed, autopaberid, mansetinööbid, lipsunõelad ja kolm käekella. Eriti koomiline oli, et võtsin kaasa kõik oma kellad. Käekellad, ka selle, mis oli käe peal, oli mulle kinkinud Karin.

Siis hakkasin kohvreid ja pappkasti alla tassima. Mu auto oli maja ees. Kasutasin lifti ja panin kohvrid pagasiruumi. Õnneks oli see suur, kuigi mitte piisavalt suur. Ühe kohvri ja kohverkirjutusmasina panin tagaistmele ja elevandikasti juhi kõrvalistmele. Ma pidin käima üleval ikka ja jälle. Teise korra ajal oli vastaskorteri uks avatud ja meie naabrinaine proua Hartwig seisis seal.

«Tere õhtust, härra Lucas.»

«Tere õhtust,» ütlesin ja tahtsin minna edasi, aga ta tuli mulle järele.

«Mida te õieti teete? Kas kolite ära?»

«Jah, mõneks ajaks, proua Hartwig.» Meie korterist kostis Karini nuuksumist.

«Teie vaene naine...»

«Jah,» ütlesin. «Vabandage, proua Hartwig.»

«See on ülekohus, mis te teete, härra Lucas. Teil on nii hea naine ja...»

«Proua Hartwig...»

«Jah, härra Lucas?»

«Muretsege iseenese asjade pärast.»

«Häbematus,» ütles ta, läks minema ja lajatas ukse kinni. Tundsin, et ta endiselt jälgib mind uksesilmast, kui hakkasin alla viima oma ülikondi koos riidepuudega. Need olid rasked. Higistasin lämbes leitsakus. Jalg ja säär hakkasid valutama. Neelasin tablette, neid lugemata. See oli üks neetud töö, oleksin meelsasti teinud pausi, aga see ei tulnud kõne allagi. Ülikonnad riputasin autos konksude otsa, ja need asjad, mis ei mahtunud mujale, panin kohvrite peale. Tänaval vaatasid paar värsket õhku hingama tulnud inimest mind uudishimulikult. Vandusin valjult omaette. Särk, püksid, kõik kleepus ihule. Higi voolas peast üle lauba näole. Lõpuks oli kõik valmis. Auto oli üle koormatud ja madalaks vajunud. Sõitsin veel kord liftiga üles ja avasin magamistoa ukse. Viskasin sajamargalistena 2800 marka kummutile. Karin lamas põigiti voodil, vahtis lakke ja nuttis häälekalt nuuksudes.

«Siin on esimene raha. Sa saad minust kuulda kohe, kui tean, kus hakkan elama,» ütlesin.

Ta vaikis.

«Ela hästi, Karin,» ütlesin. «Ja anna mulle andeks, kui võid.»

«Mina annaksin sulle andeks? Mitte iialgi! Ei ilmaski! Jumal karistab sind. Sina lurjus!»

Polnud mingit mõtet. Nüüd pidin ma ruttu kaduma. Läksin ukse juurde. Äkki kuulsin, kuidas Karin hüppas voodist üles ja jooksis mulle järele. Jõudsin nobedasti välisuksele. Kui astusin trepikotta, jõudis Karin mulle järele. Ta haaras must kinni ja karjus väga kõvasti: «Jää siia! Jää siia! Sa ei tee seda! Sa ei tee seda!»

«Ma teen seda, andesta mulle,» ütlesin ja vabastasin enda. Vastasuks lendas lahti ja proua Hartwig oli jälle seal. Karin märkas teda ja hüüdis: «Proua Hartwig, mu mees jätab mu maha!» Siis sööstis ta proua Hartwigi käte vahele ja nuttis nii kõvasti ja kramplikult, et seda oli kohutav kuulata.

«See on nii tema moodi,» ütles Hartwig, kui ma lifti astusin. «Aga te ei ole üksi. Teil on sõpru. Ka mu mees ja mina oleme teie sõbrad, armas proua Lucas, vaeseke. Teie mees veel imestab. Ta saab veel seitset imet näha, see teie mees!»

Vajutasin nuppu, lift sõitis alla. Kuulsin, kuidas Karin mulle järsku järele kriiskas: «Roimar! Siga! Vilets peni! Selle eest sa veel maksad! Tõmban sult viimase särgi seljast!»

Selle vahele kuulsin Hartwigi eite kisamas, aga ma ei saanud aru, mida ta ütles. Lõõtsutasin pingutusest. Higistasin, mu jalg valutas kõvasti ja mõtlesin, et taeva pärast, peaks see ometi olema algus ja mitte lõpp. Pintsak oli mul üle õlgade. Jõudsin alumisele korrusele ja sulgesin enda järel välisukse, ja see oli viimane kord minu elus, mil ma üle selle ukseläve astusin, jah, viimane kord.

32

Sõitsin väga ettevaatlikult, sest olin erutatud ja kartsin avariid. Sõitsin Lohauseni lennujaama. Seal oli Düsseldorfi Intercontinental-hotell. Gustav majutas sinna kõik oma kliendid ja külastajad ja ma tundsin uksehoidjaid, administraatoreid ja peaadministraatorit. Me saime protsente. Saabumise järel helistasin peadirektorile ja teatasin, et tulen, sest tahan oma naisest lahutada. Olin talt küsinud, kas ta võiks määramata ajaks anda mulle suurema korteri, kus oleks palju seinakappe. Me olime hinna suhtes kokku leppinud. Oli endiselt lämmatav, sellel ööl ei läinudki jahedamaks ja ma higistasin, kui ma Intercontinentali jõudsin. Seekord aitasid mind teenijad pakke ja kõiki minu

asju kanda ilusasse korterisse üheksandal korrusel. Seal oli tõepoolest küllalt ruumi minu pesu ja ülikondade jaoks ja direktsioon oli saatnud mulle salongi kaks pudelit vahuveini.

Aga mina ei olnud vahuveini meeleolus. Tellisin baarist pudeli viskit ja palju jääd ja soodavett ja asju välja pakkides jõin ja rahunesin pikkamööda. Olin võtnud end alasti, kuigi ruumid olid konditsioneeritud, aga ma ei olnud üldsegi kehalise tööga harjunud. Jõin ülikondi üles riputades ja aluspesu ja kõike muud paigale pannes. Elevandid ja hobusekese panin salongi kahele suurele seinasimsile. Mõtlesin, et hommikul vara pean panema dokumendid hotelli seifi. Siis pean tooma pangast raha ja sulgema Karinile konto. See oli jällegi alatu, aga ma ei tahtnud riskeerida. Lõpuks sain valmis — kell kaks öösel. Istusin täiesti väljapumbatult, tühi ja hingeldasin ja mu jalg tegi väga häda. Jõin üha rohkem ja tundsin, kuidas jään purju. Ainus, mida suutsin mõtelda, oli, et ma olen ära Karini juurest. Mis nüüd juhtub, seda ma ei tea. Aga ma olen Karini juurest ära.

Siis helistasin talle. Ta vastas kohe ja ma kuulsin proua Hartwigi ja ta mehe hääli, nad olid ilmselt mu naise juures.

«Karin, olen Intercontinentalis,» ütlesin.

«Ah nii,» ütles ta ja pani toru ära.

Istusin salongi akna alla ja vaatasin öösse ja lennuväljale. Seal põles palju valgeid, punaseid ja siniseid tulesid, lennurajad olid valgustatud. Aeg-ajalt tõusis või maandus lennukeid. Mõtlesin, et need peaksid olema postilennukid. Või vahemaandumisega lennukid, nad tulid väga kaugelt ja neil oli veel ees pikk tee. Lennukid lendasid sageli üsna hotelli lähedalt mööda, aga imelikul kombel ei olnud neid kuulda — nagu neid Cannes'i lennukeid, mis maandusid Nizzas.

Televisiooniprogramm oli lõppenud juba ammu, niisiis lülitasin sisse oma väikese raadio. Skaalanäit oli Ameerika sõjaväe saatejaama Frankfurdi AFN peal ja esimene, mis ma kuulsin, nii tõesti kui jumal on olemas, oli Bob Dylani hääl: «... the answer, my friend, is blowin' in the wind...»

Lülitasin raadio kähku välja, jõin veel, mõtlesin Angelale ja tundsin kogu kehas valulevat igatsust tema järele.

Kell neli hommikul olin täiesti purjus. Püüdsin saada ühendust Cannes'iga. Kui Angela hulga aja pärast vastas, rääkisin veidi vaevaliselt ja eriti selgelt. Algul ei saanud ta päriselt aru.

«Ma ei taha sinuga enam miskit tegemist teha,» ütles ta. «Kus sa oled? Kas Majesticis? Miks sa mulle helistad niisugusel ajal?»

«Olen Düsseldorfis.»

«Kus?»

«Saksamaal. Düsseldorfis.» Nüüd rääkisime prantsuse keeles, sest Angela oli veel liiga hämmastunud selleks, et rääkida saksa keeles.

«Sa pole Cannes'is?»

«Ei. Ma pidin tagasi tulema.»

«Sa ei helistanud mulle enne minekut.»

«Mul polnud selleks julgust.»

«Kriminaalpolitseinikud olid eile minu pool pärast seda, kui sa minu juurest ära läksid, nad otsisid sind. Sa olid kadunud. Kus sa olid?»

«Baaris. Ja siis libu juures,» ütlesin. «Kilwood on mõrvatud.»

«Ma tean. Mis sa arvad, mis siin lahti on? Ajakirjanikud, ajakirjanikud. Kogu maailmast. Kilwoodi advokaadid. Ameerika politseiametnikud. Aga kõike toimetatakse väga salamisi. Ajalehed kirjutavad ainult mõrvast. Ilmselt tahetakse vältida skandaali. Robert, miks sa mulle valetasid?»

«Ma rääkisin sulle tõtt.»

«Jah, lõpuks. Aga alguses valetasid.»

«Nüüd ma enam ei valeta, Angela,» ütlesin. «Ma pole enam oma naise juures. Jätsin ta maha.»

«Oh jumal,» ütles Angela.

«... ja ma räägin hotellist.» Ütlesin talle, millisest hotellist ma helistan ja andsin talle telefoninumbri.

«Oota. Oota. Ma pean kõigepealt oma prillid... ja midagi kirjutamiseks... Kuidas see number oli?»

Ütlesin kõik veel kord ja ta kirjutas andmed üles.

«Ma jätsin naise maha, et sa näeksid, et olen tõtt rääkinud. Ma ei armasta enam oma naist, juba väga ammu enam. Lähen homme advokaadi juurde — mõtlen täna — ja annan sisse lahutuse. Loomulikult jään lahutuses süüdlaseks pooleks.»

Selle järel oli Angela nii kaua vait, et arvasin juba, et ta on kõne katkestanud.

«Angela!»

«Jah.» Ta hääl vaibus sosinaks! «Tule tagasi, Robert...»

«Jah, Angela, jah,» ütlesin ja samas oli valu mu kehast kadunud, nagu imekombel ära puhutud.

«Millal sa tuled?»

«Ma ei tea veel.»

«Kas varsti?»

«Niipea kui saan. Aga ma ei tea veel, kui ruttu. Ma pean siin töötama. Helistan sulle jälle homme õhtul, kas jah?»

«Sa võid helistada, millal tahad,» ütles Angela. «Hommikul, õhtul, öösel, vara nagu praegu. Olen alati kohal ja ootan sinu helistamist. Kuidas sa ennast tunned?»

«Kehvasti,» ütlesin, «ja olen ka väga õnnelik, ääretult õnnelik.»

«Mina ka,» ütles Angela. «Mina ka, Robert. Aga iseäranis väga kehvasti. See, mis me teeme, on ülekohus.»

«See pole ülekohus, ütlen ma sulle. Mu abielu oli veel ainult üks farss.»

«Jah, usun seda nüüd. Muidu ei tahaks ma ka nüüd sinuga miskit tegemist teha, aga sellest hoolimata on see ülekohus.»

«Ei ole,» ütlesin.

«Siiski,» ütles Angela. «Ja jumal karistab meid selle eest.»

«Selle eest, et me teineteist armastame?» küsisin.

«Sa tead küll, mille eest,» ütles Angela. «Jumalaga ei või mängida täringut.»

«Aga ma ei või ka teisiti teha, kui ma teen,» ütlesin. «Sellest peale, kui sind armastan, enam mitte, Angela.»

Jälle järgnes lõputu paus. Telefonitoru kohises.

Siis ütles Angela: «Ka mina mitte, Robert. Minagi ei saa enam teisiti käituda.»

«Kõik pöördub meie jaoks heaks,» ütlesin.

Ta vaikis.

«Kas sa ei usu seda?»

«Ei,» ütles ta. «Aga ma tahaksin seda nii meelsasti uskuda. Sa oled joonud, eks ole tõsi?»

«Jah,» ütlesin. «Kõvasti.»

«Sooviksin, et mina oleksin ka,» ütles Angela. «Niisiis homme õhtuni. Ootan su helistamist, Robert. Mu...» Siis äkki ühendus katkes. Kaalusin, kas peaksin uue kõne tellima, aga siis loobusin sellest. Istusin seal, jalad laual, ja jõin ja vaatasin lennuvälja paljusid tulesid, mis meenutasid mulle Cannes'i. Üks lennuk lendas otse üle hotelli. Ma nägin teda tulemas oma vilkuvate pardatuledega otse minu peale, siis tõmbas piloot lennuki järsult üles, aga reaktiivmootorid ainult surisesid ja kõik oli minu jaoks ebatõeline, absoluutselt ebatõeline.

33

Telefon helises. Kuulsin seda oma raskes segases unes ja mõtlesin: näen und, et telefon heliseb. Nägin parajasti unes madusid, väga palju väga suuri madusid, kellega ma elu eest võitlesin. Maod olid mind surnuks muljumas. Telefon helises. Ei, see polnud unes. Hüppasin üles. Järsku ärgates ei taibanud ma, kus olen, mis päev, mis kellaaeg on, kes ma olen — ei, tõepoolest, ma poleks sedagi öelda osanud. Telefon helises. Ma ei näinud aparaati, sest akende ette tõmmatud kardinate tõttu oli tuba pime. Ikka veel oli mul tunne, et maod pigistavad mu keha, mu juuksed, otsaesine, kogu keha olid higist märjad.

Kus ma olen? Kus see neetud telefon on? Kobasin, ajasin ümber veeklaasi, mis seisis öökapil voodi ees, ühe käega katsusin vett, mis tilkus põrandale tip-tip-tip, tõukasin millegi kõva vastu — telefon. Tõstsin ta üles. Käsi värises, kui tõstsin kuuldetoru kõrva juurde.

«Tere hommikust, härra Lucas,» ütles tütarlapse hääl. «Te palusite äratada. Kell on seitse.»

«Kell on seitse,» kordasin juhmilt. Tahtsin panna kõnetoru oma kohale, aga ei leidnud harki, otsisin kahe käega öölambi lülitit, vajutasin seda ja äkki süttis ruumis vastik ere valgus. Mis see oli? Siis meenus kõik. Jah, see oli mu hotellituba. Jah, ma olin palunud, et mind äratataks kell seitse. Jah, ma olin Intercontinentalis. Jah, ma olin oma naise maha jätnud Angela pärast. Alles kell neli olin temaga telefoni teel rääkinud. Niisiis napilt kolm tundi und. Silmad hõõgusid. Ma teadsin, et ma jääksin kohe jälle magama, kui ma ei tõuse püsti, aga ma ei tahtnud enam magama jääda. Nägin, et vesi klaasist oli üle ujutanud öökapi plaadi ja teinud põrandakattele tumedad plekid. Tõmbasin sügavalt hinge ja viskusin voodist välja, liiga ruttu, sest hakkasin tuikuma ja oleksin peaaegu kukkunud. Pea valutas. See oli tingitud viskist, viimase öö rohkest viskist. Olin ikka veel purjus. Tuigerdasin ebakindlalt läbi magamistoa akna juurde ja tõmbasin kardinad üles. Pimestav päikesevalgus tabas mind nagu järsk valu. Surusin mõlemad käed laubale. Seal eemal oli lennuväli.

Mõtlesin, täna on neljapäev, 18. mai. Minu vana elu lõpp. Uue algus? Jah, ma lootsin. Elu täis armastust. Aga kuidas ma jõuaksin sellesse ellu? Sellele ma ei mõelnud tol hommikul, sellele mõtlesin alles hiljem — oma teel Angela juurde läbi raskuste ja probleemirägastiku. Valutava ja viskist pooleldi udutava peaga mõtlesin sellel hommikul ainult järgmist: «Täna öösel tegid sa lõpu. Ja selles lõpus peitub algus.» Olin väga tõsine. Tõsine ja mures, kas ma teen nüüd ikka kõik õigesti. Tundusin endale abituna. Järsku üksinda, nii üksinda. Mõtlesin helistada Angelale, aga kartsin teda äratada. Võtsin kuuma dušši ja siis hoidsin oma pead jääkülma vee all ja raseerisin ennast, aga mu pea valutas ja mu uimasus ei kadunud. Tellisin kaks suurt kannu teed, paki Alka-Seltzerit ja gaseeritud vett. Tee ja Alka-Seltzer aitasid lõpuks. Mul hakkas parem. Kell oli 7.45.

Mul oli sellel päeval palju tegemist. Kõigepealt helistasin

Fontanale ta kodusel numbril. Doktor Paul Fontana oli minu advokaat olnud juba üle kahekümne aasta. Ma rääkisin talle kõik, mis oli juhtunud, ja ütlesin, et ma pean temaga tungivalt rääkima.

«Millal?» küsis Fontana. Ta hääl kõlas rahulikult ja sõbralikult nagu arsti oma. Ma ei olnud teda kunagi kuulnud teisiti kõnelevat.

«Ei tea, millal, Paul. Ma pean minema oma firmasse. Võib-olla Brandenburg saadab mind kuhugi. Aga hiljemalt õhtul tahan ma igal juhul vaba olla. Kui see ei osutu võimalikuks, helistan sulle uuesti.»

«Hästi. Tule kantseleisse. Ma pean korraldama akte. Olen kindlasti südaööni seal. Tule, kui võid, alles pärast kuut. Siis on kliendid läinud.»

«Tänan, Paul.»

«Pole tänu väärt. Hoiatan sind. Sul on ees raske aeg.»

«See on mulle ükskõik.»

«Nii ütled sa praegu. Aga oodakem.»

«Siis võid oodata, kuni suren. Mul on ükskõik, mis mul ees on. Ma pean Karini juurest ära minema. Armastan seda teist naist. Ja tema armastab mind.»

«See kõik on kena, aga see ei aita meid edasi. Püüan sulle teha kõik võimalikult kergeks. Aga siis pead tõepoolest mind kuulama ja tegema, mis ma soovitan.»

«Just selle tõttu tahangi tulla sinu juurde nii ruttu.»

«Paljud tahavad tulla kohe mu jutule, aga ei tee siiski nii, nagu ütlen. Kuidas näeb välja su pangaarve?»

«See on minu nimel. Olen vaid teatanud, et Karinil on väljavõtu õigus.»

«Sõida niisiis kohe panka ja tühista ta volitus.»

«Mõtlesingi teha just nii. Seda pean ma otsekohe tegema.»

«Selge. Su naine püüab nüüd teha kõik sinu kahjuks, sulle raskuste valmistamiseks ja et aegsasti saada enda jaoks võimalikult palju eeliseid.»

«Ta hüüdis mulle järele, et tõmbab mul viimase särgi seljast.»

«Näed siis,» ütles Fontana. «Ole tähelepanelik, Robert.

Mahajäetud naine on alati kõigeks võimeline. Viha on palju tugevam tunne kui armastus. Kas Karinil on ka arve?»

«On. Teises pangas. Palju aastaid. Ma ei tea, kui suur see on.»

«Kas sinul on ka volitus sellele?»

«Ei.»

«Loomulikult mitte,» ütles Fontana. «See ongi hästi. Niisiis ootan sind täna õhtul. Ära tee enne seda midagi muud kui korralda arve asi. Ja muuda postiaadress Intercontinentali. Luba mulle seda.»

«Luban. Tervita Verat minu poolt.»

«Tervitan.» Vera oli ta naine, juba seitseteist aastat. Neil oli kaks tütart ja nad olid õnnelikud. Ideaalne paar. Selliseidki on. Mõtlesin, et Angela ja mina oleme ka ideaalne paar. Riietusin, võtsin vastuvõtust seifi, panin sinna oma dokumendid ja ümbriku 119 000 frangiga — ülejäägi ruletivõidust. Siis istusin Admirali ja sõitsin linna oma panka.

Tundsin naeratades tervitavat pangaametnikku 1949. aastast alates. Ta nimi oli Kresse ja ta teine silm oli klaasist. Seda ei märganud, kui ei teatud. Ta oli seda mulle korra näidanud. See oli klaassilmana fantastiline, mitte äratuntav. Selgitasin Kressele, kes aastate jooksul oli muutunud halliks ja vanaks, mida soovisin, ja ta läks ja tõi minu akti ja täitis formulari, kus tühistasin oma naise allkirjaõiguse. Ma pidin formularile ainult alla kirjutama. Nüüd ei saanud mu naine enam mu arvet kasutada. See oli nii lihtne. See ei kestnud viit minutitki. Teatasin Kressele oma uue aadressi, kuhu pangaväljavõtted võib saata, esialgu niisiis Intercontinentali, ja ta märkis aadressi üles ega esitanud ainsatki isiklikku küsimust. Ta oli väga tagasihoidlik mees. Oma klaassilma eest võis ta tänada Nõukogude snaiperi lasku ja ta ütles alati, et tal oli kaks korda elus olnud rohkem õnne kui sajal teisel mehel kokku. Snaiper oleks võinud teda surmavalt tabada, küsimuses olid vaid millimeetrid. See oli üks ta õnn. Teine tema õnn oli abielu naisega, keda ta kutsus Annekeseks. Ta oli olnud Annekesega abielus 28 aastat. Neil ei olnud lapsi ja nad

armastasid teineteist nagu esimesel päeval. Kõigi nende aastate jooksul oli Kresse muutunud natuke jutukaks. Täna hommikul oli kassaruum veel peaaegu tühi ja Kresse tõi kalendri ja näitas mulle lehekülge, kuhu olid märgitud aasta kõik päevad ja kuud. Peaaegu pooled päevadest olid maha kriipsutatud punase pliiatsiga.

«Kas ei paista kena?» Kresse nägu säras. Mulle tundus, et lisaks ta pärissilmale rõõmustas ka ta klaassilm. «Igal õhtul tõmban möödunud päeva maha.»

«Miks?»

«20. detsembril lähen pensionile. Ja siis Anneke ja mina lahkume Düsseldorfist kohe pärast pühi. Kõik on korraldatud. Lahkume Saksamaalt. Sõjast saadik oleme hoidnud kokku, et osta bangalo Tenerifel Bajamaris. See on saare vähem nooblil poolel. Seal, kus on must laavarand. Aga seal on palju odavam. Bajamaris kavatsen veeta oma eluõhtu. Kas pole ilus, mis?»

«Imeilus,» ütlesin. «Rõõmustan teie pärast, härra Kresse. Kuigi mul on kahju, et teid siin enam ei näe.»

«Ka minul on sellest kahju, härra Lucas. Aga võib-olla ei jää ka teie nüüd siia.» See oli kõige rohkem, mis ta endale lubas.

«Jah, võib-olla mitte,» ütlesin ja mõtlesin, et veedaksin jõulud Angela seltsis täiesti sõltumatult sellest, mis enne seda juhtuks, mis olukorras oleksime või mis mul siis oleks oodata. Jõulud Angela juures ja vana-aastaõhtu igal juhul samuti.

«Möbleeritud majake seisab seal valmis. Me oleme ta kuni detsembrini välja üürinud. Oma mööbli siin müüme maha. Siin müüme kõik maha. Bajamaris ootab meid ilus elu.»

«Me näeme teineteist veel,» ütlesin ma. «Tervitage minu poolt oma naist.»

«Tänan, härra Lucas,» ütles ta. Me andsime teineteisele kätt, kusjuures Kresse aupakliku hoiaku võttis. Seda tegi ta alati.

Lahkusin pangast ja mul käis veidi pea ringi. Mõtlesin selle üle järele, kas olin teinud nüüd väga suure alatuse

ja ütlesin endale, et olin teinud küll, aga ma pidin seda tegema Angela ja enda huvides, ja mu pea hakkas veel rohkem ringi käima, kui märkasin, et see oli mulle täiesti ükskõik, kas olin teinud alatuse või mitte. Mu arvel — Kresse oli järele vaadanud — seisis 192 542,50 Saksa marka, sellest 150 000 pikaajalise hoiusena. Lõpuks ma tahtsin ju saada ka paar protsenti intressi. Selle summa olin hankinud, rühmates üheksateist aastat Globali heaks. Ei saanud lausa öelda, et ma otse miljonär olin. Siiski ei olnud ma kerjus. Lisaks olid mul veel need 119 000 franki ja mu palk. See maksti alati arvele. Mõtlesin: «Kui palju ma pean maksma Karinile, kui meid lahutatakse? Kui palju ma pean talle andma, kui ta ei lase end lahutada?» Mõtlesin, et kõike seda ütleb mulle Fontana, ja sõitsin lähimasse postkontorisse, kus täitsin aadressivahetusblanketi, milles palusin saata kogu oma posti Intercontinentali. Alates tänasest ja kuni korraldus tühistatakse või muudetakse. Mees, kes võttis blanketi vastu, uuris seda kaua ja vaatas mulle pikalt otsa.

«Mis on lahti?» küsisin. «Olen ma midagi valesti täitnud?»

«Ei,» vastas ta. «Selles on kõik korras. Olete lahkunud kodust. Hotelli. Jah, härra Lucas? Ära oma naise juurest.»

«Mis see teile korda läheb?» küsisin jämedalt.

«Mitte vähimatki,» ütles ta tasa. «Ma ei mõelnud seda halvasti. Ma rõõmustan igaühe üle, kes pääseb sellest põrgust, abielust. Minu põrgu kestab juba neliteist aastat. Olen sellest saanud maohaavandid. Ma pean iga päev võtma neliteist pilli. Neliteist! Ja vältima igasugust erutust, sest muidu tulevad valud veel sagedamini.» Ta naeris. «Igasuguse erutuse vältimine on ju hea, mis?»

«Mul on teist väga kahju,» ütlesin ja mõtlesin, et minul vähemalt polnud vaja võtta neljateist pilli päevas ja mul polnud maohaavandit, vaid *claudicatio intermittens*. Ja võibolla veel *angina pectoris*. Pöördudes veel kord uksel, nägin ma, et mees kirjutuslaua taga hoidis jälle käes raamatut, mida ta oli lugenud. Siin oli talle antud rahulik töökoht, tema ülemused olid kaastundlikud. Lugesin raamatu pealkirja. See oli «Kogu maailma rõõm».

«Robert,» ütles Gustav Brandenburg, «ma pean sind kallistama.»

Jässakas keskmist kasvu täiesti palja neljakandilise peaga mees seisis oma kabinetis otse minu vastas, kui astusin sisse. Ta sekretär oli minust teatanud ja Gustav oli end oma kirjutuslaua tagant välja veeretanud. Nüüd ta põimis käed mu ümber, tagus mulle selga ja haises sigarisuitsu ja läbihigistatud särgi järele. Mul hakkas kergelt iiveldama. Püüdsin tagasi astuda, aga ta hoidis mind kõvasti ja vaatas minu poole üles, sest ta oli palju lühem kui mina. Ta suunurkadesse oli kleepunud natuke popcorni ja ta kavalates seasilmades peegeldus märk suurest meeleliigutusest. Nad olid isegi niisked, nagu kohkudes märkasin.

«Sa oled siiski mees, Robert! Said sellega hakkama! Lõpuks sa ei ole ainult tühja rääkinud vaid tegutsenud. Kas sa tead, kui õnnelikuks see mind teeb, Robert? Sa oled siiski mulle nagu oma poeg.» Jälle patsutusi selga, jälle sigari ja higi lehk. Ma ei kannatanud seda enam välja, vaid tegin end jõuga vabaks.

Läksime ta koristamata ja segamini kirjutuslaua juurde, kus maisihelbeid ja sigarituhka oli loendamatutele paberitele pudenenud. Istusin kähku kirjutuslaua ees olevasse tugitooli.

«Pagan võtku,» ütles Gustav Brandenburg. «Robert, see on mulle rõõmupäev. Olen seda kümme aastat oodanud.»

«Kust sina seda juba tead?»

Ta võttis välja uue havanna, hammustas selle otsa ära, sülitas selle kuhugi maha ja rääkis ebaselgelt, sigarit süüdates ja suitsupilvi puhudes: «Katrin helistas. Juba hommikul kell kaheksa. Ta rääkis kõik.»

«Kõik?»

«Jah, kõik. Oma peenel kombel, sa ju tunned teda. Täiesti daam. Peen daam! Sul on Cannes'is teine ja oled südametult hüljanud oma peene daami. Sellist ei või Global pidada oma teenistuses. Peaksin sulle andma hundipassi. Ta on

ju aru kaotanud! Kuidas ta mõtleb nii hästi edasi elada, kui anname sulle hundipassi? Ütlen sulle, et see Karin on võimeline kõigeks. Sellele teisele isegi vitrioli vastu vahtimist viskama. Ma lasin tal kuulda, mida ta väärt on.»

«Tegid seda?»

«Kuule nüüd! Ütlesin, et ma ei või ega saa ühelgi juhul dirigeerida sinu eraelu.»

«Ja siis?»

«Ja ta ütles, et pöördub direktsiooni poole, kõige kõrgemate võimude poole.»

«Kena,» ütlesin. «Tore.»

«Kena ja sitta kah,» ütles Gustav. «Need seal üleval, nad kutsuvad mind, kui ta tõesti seda teeb. Ja mina kaitsen sind, raudselt! Sa oled mul asendamatu. Firma ei vallanda iialgi niisugust töötajat nagu sina millegi sellise pärast.»

«Kas mitte?»

«Mitte iialgi!» ütles Gustav. «Karin võib ässitada nii, et läheb näost siniseks. *No can do.*» Ta vaatas mind uudishimulikult ja lõbusalt. «Niisiis oled leidnud Cannes'is suure armastuse, jah?»

«Jah.»

«Ma rõõmustan selle üle. Ma rõõmustan nii väga sinu pärast, Robert.»

«Tänan.»

Ta vajutas sisetelefoni nupule ja müristas sekretärile: «Tooge see plasku nüüd sisse!»

«Mis plasku?» küsisin.

«Šampus. Me peame ometi pühitsema, inimene! Võin sulle öelda, et sellele sinu vanale olen küllalt selgesti teada andnud. Keelasin tal mind kunagi veel kord oma isiklike asjadega tülitada. Ütlesin talle, et olen sinu sõber ja ei taha kuulda temalt midagi sinu kohta. Kas oli õige?» Noogutasin. «Ma ei taha öelda, mida kõike ta veel sinust rääkis. See oli vastik, mu poiss, vastik.», Mõtlesin, et see pidi küll juba midagi olema, mis isegi Gustavi meelest oli vastik. «Kui ta oleks märatsenud, hüva. Aga ei! Ainult süüdistused ja enesehaletsemine. Ja ähvardused, kui väga ta võiks sind su töös kahjustada. Peni alatused, jäised ähvardused. Loo-

mulikult rääkis ta ka kestvalt sellest teisest, sellest Cannes'is. Ta ei tunne teda või?»

«Ei.»

«Selle teise suhtes läks ta natuke endast välja. Rääkis temast ainult nagu hoorast, Cannes'i hoorast.»

Brandenburgi sekretär, vanapoolne preili, tõi kandikul pudeli vahuveini ja kaks klaasi.

«Tänan,» ütles Gustav. Ta avas kohmakalt pudeli, vahuvein pritsis vastu seina.

«Neetud,» ütles Gustav. «Liiga soe veel. Noh, kui juba.» Ta täitis klaasid, ulatas ühe mulle ja tervitas mind. «Sinu terviseks, Robert, mu poiss.»

Jõime. Vahuvein oli tõesti liiga soe. See oli kindlasti ka odav. Gustav täitis klaasid kohe uuesti.

«Mida mõtled nüüd teha?»

«Ma pean rääkima oma advokaadiga.»

«Karin ütles, et tahad lahutada.»

«See on õige.»

«Ja abielluda selle teisega?»

«Võib-olla.»

«Loomulikult! Mitte võib-olla! Mind võid ometi usaldada, mees! Ma ju rõõmustan selle üle, et sul on lõpuks jälle armastus. Esimest korda paljude aastate jooksul näid jälle täiesti teise inimesena. Proosit!»

«Proosit!» Jõin leiget vahuveini, kuigi see mulle ei maitsenud. Ma ei tahtnud ärritada Gustavit. Nüüd ei tahtnud ma kedagi ärritada.

«Mis ta nimi on?»

«Seda ei tahaks ma veel praegu öelda.»

«Kuula nüüd, mulle võid sa ometi kõik rääkida. Noh!»

«Tõepoolest, Gustav. Palun, ära pressi peale.»

«Noh, hüva. Ma mõistan. Mõistan kõik. Ma pole sulle pahane. .Veel klaas Cannes'i hoora terviseks!» Ta naeris mürinal ja tahtis jälle täita minu klaasi.

«Tänan, ei,» ütlesin. «Mulle on juba küllalt.»

«Sa ei taha minuga juua oma armastuse terviseks? Ja teie õnne terviseks? Kas sa siis polegi ebausklik, mees?»

Sellega ta ehmatas mind niivõrd, et võtsin otsekohe käe oma klaasilt, et ta võiks selle uuesti täita.

«No nii,» ütles Gustav. Jõime veel kord. Tundsin kerget kõrvetist. Vahuvein oli tõesti odav. Minu kokkuhoidlik Gustav!

«Seda sa pead teadma, mind võite te mõlemad usaldada, juhtugu mis tahes. Ei ole midagi, mida ma ei teeks sinu ja tema heaks. Ma ei tunne teda üldse. Aga kui sina teda armastad, teen mina ka tema heaks kõik,» ütles Gustav Brandenburg. Seegi oli üks neid lauseid, millele pidi veel kord mõtlema.

35

Täna hommikul kandis ta oranži siniste triipudega särki ja rohelist lipsu. Ta toas oli palav, õhk oli paks ja Gustavi särgi kaenlaalustel suured tumedad laigud. Ma nägin vaeva, et neid mitte vaadata, aga just seepärast vaatasin muidugi tihti.

«Ma tean kõik, mis Cannes'is on juhtunud,» ütles Gustav. «See Kessler helistas juba eile oma šefile Friesele Bonni. Nad rääkisid kuuldavasti terve tunni, ütleb ta. Friese telefonil on kooder, nii et Kessler ja tema võisid rääkida täiesti vabalt. Ma olen kümme aastat palunud samasugust asja oma telefonile,» ütles ta ärritunult. «Aga kas ma saan selle? Sitta ma saan! Me peame töötama nende neetud kooditelegrammidega. Või siis pean oma inimesi lennutama siia ja sinna. Niisiis on nad nüüd tapnud selle joodiku Kilwoodi. Olevat olnud üsna jälk vaatepilt.»

«Oo jaa, üsna.» Oli harukordne, kui Gustav Brandenburg sellest rääkis, et keegi teine pakkus jälki vaatepilti.

«Kes seda tegi?»

«Pole aimugi. Kas nad pole vahepeal kaugemale jõudnud?»

«Mitte kriipsugi. Cannes'i on tulnud detektiive ja politseinikke ja teab mis reportereid, aga politsei ei tea sittagi. Ja Prantsuse ja Ameerika esindajad, kes on sinna kutsutud, näevad vaeva, et peita kõik kalevi alla.»

«Jah, seda ma olen kuulnud.»

«Kellelt — ah nii. Tjaa, nii on asi. Liiga suur asi. Üks maailma rikkamatest meestest. Selles on nad kõik üksmeelsed: sumbutada niipalju kui saab. Loomulikult juhivad nad uurimist — kahjuks. Ei tahaks olla selle Lacrosse'i või Rousseli nahas. Vaesed koerad. See, mida nad ka kätte saavad, kui neid ülepea üldse ligi lastakse, see keeratakse tuksi. Prantsuse ja ka paar saksa lehte teatavad täna varahommikul ameerika miljardäri tabanud müstilisest kuriteost. Nad esitavad kõike tavalise kuriteona. Selles suhtes on ilmselt kokku lepitud. Mis sa arvad, kes tappis Kilwoodi?»

«Keegi, kellel oli hirm, et Kilwood räägib liiga palju Hellmanni surmast. Kilwood pidi teadma üsna palju.»

«Täiesti minu arvamus,» ütles Gustav. Rääkides pudenes tal popcorni suust. «Aga kuidas mõrvar pääses Kilwoodi kallale? Kessler ütles, et maja valvati.»

«Nad arvavad, et võib-olla peitis keegi end kogu aeg majas ja lipsas minema üldises segaduses pärast mõrva avastamist.»

«Võib-olla. Võib-olla mitte.»

«Mida sa mõtled?»

«Seal oli ju karjaviisi politseinikke maja valvamas. Ühtepuhku käis keegi sees vaatamas. Mõrvar võis igaüks neist olla.»

«See on meeletus.»

«Sugugi mitte.»

«Ega olegi,» ütlesin kainenenult. «Sul on õigus. Üldse mitte meeletu. Kui pakuti piisavalt raha. Ja seda oleks ju tehtud?»

«Nimelt. Keegi ju mõrvas ka Viale'i. Ja lisaks veel kaksteist inimest, kui Hellmann ei sooritanud enesetappu.»

«Kui Hellmann ei sooritanud enesetappu, peab Global maksma viisteist miljonit,» ütlesin. «Saatsid ju mind sinna, et tõestaksin, et küsimuses on igal juhul enesetapp.»

Gustav näris oma havannat ja vaatas mind luuravalt.

«Mis on lahti? Kas sa ei saatnud mind sinna selleks?» küsisin.

«Klaar,» ütles Brandenburg. «Aga võib ometi kord ka

valjult mõelda, või ei tohi? Selles sitases loos on kõik võimalik. Ka see, et ei ole ainult üks mõrvar, vaid rohkem, ja et Hellmann sooritas kõigele vaatamata enesetapu.»

«Niisiis usud sa ikka veel sellesse?»

«Tahan seda uskuda. Ma pean seda uskuma. Ja võin seda uskuda,» ütles Gustav. «Seepärast kutsusin sind tagasi. Kui meil vähegi veab, saame me siiski enesetappu tõestada. Sul tuleb järgmise lennukiga Frankfurti lennata.»

«Mis seal lahti on?»

«Enne kui Friese mulle helistas ja rääkis Kilwoodist, oli mulle veel üks kõne. Keegi mees Frankfurdist. Ta tahtis tingimata minuga, sinu ülemusega, rääkida, ütles ta. Ja siis ütles ta mulle, et ta tahab sulle midagi rääkida. Isiklikult. Tungivalt. Frankfurdis. Ta ei saa sealt lahkuda. See peab toimuma enne kella kuut õhtul.»

«Miks?»

«Sest tal pole rohkem aega. Siis hakkab ta tööle. Mehe nimi on Molitor. Fred Molitor..

«Ma ei tunne. Miks ta tahab tingimata minuga rääkida?»

«Ta teab sind. Või õigemini sinu nime. Ja ta teab sinust kõik,» ütles Gustav. «Ta räägib ainult sinuga, muidu mitte kellegagi. Ka mitte politseiga. Temaga eriti mitte. Ta tahab loomulikult raha. Seda võib ta saada. Sa võtad piisavalt kaasa. Saad näha, mis ta jutt väärt on.»

«Üks hetk,» ütlesin. «Nüüd ma ei saa enam millestki aru. Kust see...»

«Molitor. Fred Molitor. Siin on lipik, kus on ta nimi, aadress ja telefoninumber. Alexandri tänav, see on läänes, Lorcheri tänava lähedal.»

«Kust see Molitor mind tunneb?»

«Seebergi kaudu,» ütles Gustav.

«Asi läheb aina hullemaks.»

«Ja on päris lihtne. Kui see lugu Cannes'is lahti läks ja esimesed teated ilmusid, nii ütles mulle Molitor telefonis, on ta Seebergile Cannes'i helistanud ja küsinud, mida ta peaks tegema.»

«Mida ta millega tegema peaks?»

«Sellega, mis tal müüa on, mina ei tea seda ka. Seeberg

teab seda, temale on ta telefoni teel öelnud ja Seeberg on temale öelnud, et sina oled õige mees, sest sina uurid seda juhtumit.»

«Aga mida sa loodad temalt selles asjas saada? See kõik kõlab lausa fantastiliselt! Liiga fantastiliselt!»

«Mitte midagi ei ole liiga fantastiline,» ütles Brandenburg, «kui mängus on väga suur hulk raha. Siis võib kõige võimatuna näiv enamasti olla seletuseks kõigele.»

«Ja nüüd arvad sina, et Molitor annab meile seletuse kõige jaoks.»

«Võib-olla mitte just kõigeks,» ütles Brandenburg.

«Aga milleks?»

«Aga selleks, et Hellmann on olnud üsna suur siga ja et ta siiski sooritas enesetapu, sest ta oli ummikus,» ütles Gustav Brandenburg.

36

«Hallo, *oui*?»

«Angela, siin Robert.»

«See on jube! See pole tõenäoline!»

«Mis asi?»

«Olen istunud terve tunni telefoni ees ja vahtinud aparaati ja püüdnud nõiduda seda. Üha uuesti olen ütelnud: «Robert peab helistama, ta peab helistama nüüd, palun, palun, ma tahan kuulda tema häält. Ma pean kuulma tema häält. Ma ei suuda õhtuni oodata. Ma pean teadma, mis on juhtunud. Mis on juhtunud, Robert?»

Ma helistasin Düsseldorfi lennuvälja postkontori telefonikabiinist. Rääkisin Angelale, et ma pean lendama Frankfurti ja et õhtul peaksin kohtuma oma advokaadiga.

«Kas sa helistad kohe pärast seda?»

«Loomulikult.»

«Millal sa minu juurde tagasi tuled?»

«Seda ma veel ei tea.»

«Oh jumal!»

«Võib-olla tean ma seda õhtul.»

«Ja kui mitte? Kui see kauem kestab?»

«Siis ma pean jääma. See on mu töö, Angela.»

«Ma tean. Ma tean, Robert. Ainult vaata...» Telefonist kostis raginat, mis järjest tugevnes.

«Mis sa ütlesid? Mis? Ma ei saa aru!» hüüdsin ma. «Oota, kuni see ragin lõpeb.»

Telefonikabiini kostis valjuhääldaja hääl. «Tähelepanu, palun. Lufthansa teatab oma äralennust number 645. Reisijaid palutakse minna neljateistkümnendast väravast bussi. *Attention, please! Lufthansa announces...*»

Ragin kadus.

«Nüüd ma saan sinust jälle aru.»

«Robert, sa oled selle saavutanud.» Angela hääl kõlas kogeldes ja tasa. «Sa oled selle saavutanud. Mina... mina armastan sind ka. Mu jumal, arvan, et ma enam ei suuda elada sinuta. Ei, ma tean seda! Ja sa oled nii kohutavalt kaugel ära.»

«Me kuulume teineteisele.»

«Jah, Robert, jah.»

«Ka mina ei suuda sinuta elada...» Ragin kostis jälle. Ma ootasin. Valjuhääldaja hääl kordas kutset Lufthansa Frankfurti reisijatele. Ragin vaibus hetke pärast, mis oli mulle tundunud nagu igaviku esimene sekund. «Ka mina ei suuda enam sinuta elada.»

«Ma ei maganud möödunud ööl minutitki. See on hullumeelsus, mis me teeme.»

«See on meeldiv hullumeelsus.»

«Kuri hullumeelsus, Robert. Ma ei usu, et me sellega toime tuleme. See, mis me teeme, on keelatud.»

«Kes seda keelab?»

«Me teeme haiget teistele inimestele, sellepärast on see keelatud. Jumal keelab seda. Ja see...»

«Mul on ükskõik, mis jumal...»

«Las ma räägin lõpuni, Robert! See on kohutav, mis mul on sulle öelda.»

«Mis sul öelda on?»

«Minul on ükskõik! Absoluutselt ükskõik! Tead sa, kui väga ma sind armastan, hoolimata ebaõiglusest, mis me

teeme? Hoolimata kõigest. Kui väga ma sind armastan, kuigi ma sind veel sugugi ei tunne!»

«Ma...»

«Helistad ju siis, kui oled kohtunud oma advokaadiga, jah? Ma ootan. Kui see ka hommikul kell viis on. Kas helistad, jah?»

«Helistan,» ütlesin.

Jälle ragin. Ma ei saanud Angela kõnest enam aru. Valjuhääldaja kutsus kolmandat korda Frankfurti sõitjaid. Ragin ei lõppenud. Ei olnud enam mõtet. Panin kuuldetoru hargile ja läksin postkontori kassasse kõne eest maksma. Siis tormasin — tõepoolest tormasin, kiirustasin, äkki suutsin joosta — lillekauplusse. Seal andsin noorele müüjannale Angela täpse aadressi.

«Kahesaja marga eest Sonjasid,» ütlesin. «Helistage Cannes'i. Seal on Cambetta väljakul lillekauplus Floreal. Leiate selle Fleuropi nimekirjast.»

«Küllap see leidub. Kas midagi kirjalikult?»

Kakssada marka...

Aga siis?

«Loomulikult tuleb kaart. Ma kirjutan üles.» Kirjutasin ja maksin. Kahesaja margale tulid lisaks veel telefonikõne ja Fleuropi maksud.

Siis jooksin, reisikott käes, mööda lennujaama lõputuna näivat koridori. Jalg hakkas valutama. Jooksin ja jooksin. Ametnik ootas mind neljateistkümnendal väraval.

«Frankfurti?»

«Täpselt.»

«Buss on juba läinud. See Volkswagen viib teid lennuki juurde.»

«Tänan.» Väljas ootas Lufthansa Volkswagen. Mootor töötas. Juht kannatas vaevalt oodata, kuni jõudsin istuda tema kõrvale, ja sööstis minema. Uks lendas kinni.

«Alati meeldivalt õigel ajal, härrased,» ütles juht vihaselt. Ta oli väga noor ja tal oli virildunud vistrikuline nägu. Mõtlesin, et kindlasti on ta sellepärast nii vihane, et tal on vistrikud. Jalg valutas kõvasti. Süda kloppis nii ägedalt, et tundsin ta lööke kõris.

Angela armastab mind. Ta armastab mind. Olen maailma õnnelikem mees, mõtlesin, neelates kaks tabletti. Kui kohtun Fred Molitoriga Frankfurdis, on Angela juba roosid saanud, mõtlesin.

Volkswagen sõitis suure kaarega Lufthansa lennuki kõrvale, mille trapi ülemisel otsal seisis kärsitu stjuardess. Hüppasin autost ja lonkasin treppi mööda üles.

«Teie süü, et oleme stardiga hilinenud,» ütles stjuardess. Ta oli väga ilus ja ka väga vihane. Minu vistrikuteooria ei näinud paika pidavat.

Olin kirjutanud kaardile, mille Angela pidi koos Sonjadega saama: «Je t'aime avec de tout mon coeur — Robert!»

«Mul on väga kahju,» ütlesin ilusale ja nii vihasele stjuardessile. «Mul on tõesti väga kahju, andestage.»

Stjuardess ei vastanud. Ta lükkas mind lennukisse ja sulges ukse, mille riivistas. Vajusin aknaalusele kohale. Mu jalg valutas üha rohkem.

Armastan sind kogu südamest — Robert.

Lorcheri tänava lähedal, oli Gustav ütelnud. Sõitsin taksoga kõrg- ja kiirteel mööda moodsatest hiljuti püstitatud hiiglaslikest elamutornidest ja väljakutest. Siis järsku ümbrus muutus. Ma sattusin väikeste tänavate rägastikku. Nende ääres seisid igivanad tuultest upakil majad, nagu oleksin korraga teise ajajärku, kaugesse minevikku sattunud.

Fred Molitor elas ühes neist vanadest majadest Aleksandri tänavas. Teisel korrusel avas türske lihav naine ukse. Tal oli kindlasti kuus lõuga ja nii tema kui ka kogu korter lehkasid hapukapsa järele.

«Olen proua Molitor,» ütles ta bassihäälega, mis hämmastas mind. «Andestage, et mul on veel köögipõll ees, olin just pesemas. Sööme alati hilja. Fred peab kaua magama. Minge elutuppa. Fred tuleb otsekohe, ta teeb

vaid väikese uinaku, aga ta käskis mind äratada, kui te tulete.»

Niisiis istusin elutoas, väikeses lillelise tapeediga ruumis, kus oli kipakas mööbel, ümmargune pitslinaga laud, raamitud fotod televiisoril ja seinavitriinid, täis rahvariides nukke, nagu neid lennujaamades ja suveniiripoodides võib osta — üks hispaanlanna, baierlane, hollandlanna, kõik veel tsellofaanpakendis. Istusin sohvale, mille vedrud raksusid. Akna juures rippus puur viirpapagoide paarikesega. Päike paistis tuppa, mille põrandalauad naksusid, kui tulin üle nende, ta pimestas mind. Tapeedid olid lainelised. Mõtlesin, et müürid peavad olema niisked. Ka siin lehkas hapukapsa järele. Uks avanes ja sisse astus umbes 55-aastane kõhn ja väga kahvatu nagu kõik öösiti töötajad mees, põsed lohkus ja tumedad rõngad silmade all. Fred Molitor — kuidas küll niisugusel mehel niisugune nimi oli? — kandis tuhvleid ja hommikukuube. Ta silmad olid väsinud ja punased. Käsi, mille ta mulle ulatas, oli lõtv. Põrand nagises ta sammude all. Kui üks auto mööda sõitis, värisesid kõik asjad toas.

«Väike naps?» ütles Molitor, kes vastupidi naisele rääkis väga kileda häälega. «Tilk likööri, härra Lucas?»

«Tänan, ei.»

«Aga siiski, muidu te solvate mind.» Ta võttis televiisori all olevast kapist pudeli ja kaks klaasi. Ta valas need täis ja ütles minu poole pöördudes proosit. Liköör oli vastikult magus. Mul hakkas veidi paha. Molitor limpsas oma huuli. «Maitseb? Olen lausa hull selle joogi järele.»

«Härra Molitor, härra Seeberg ütles, et te räägiksite mulle kõik, mida teate.»

«See on tõsi. Härra Hellmannist. Olgu jumal talle armuline.» Väsinud silmad muutusid elavamateks, uurisid mind ilma sümpaatiata. «Vaene härra Hellmann — ta andis mulle siis veel rahagi, et ma sellest ei räägiks kellelegi.»

«Ja siiski te olete sellest rääkinud — härra Seebergile.»

«See on midagi muud. Härra Seeberg kuulub panga juurde. See oli mu kohus.»

«Aga minule sellest rääkida ei kuulu teie kohuste hulka?»

«Ma arvan, ei. Ma ei rääkinud ka politseile mitte midagi. Teilegi räägin vaid sellepärast, et härra Seeberg ütles, et ma pean seda teile rääkima. Ma ei tea üldse, kas see õige on.»

«Kui härra Seeberg selle teile ülesandeks tegi?»

«Kas te teate, valveteenistusest saan näljapalka. Vaadake, kuidas ma elan. Mu naisel on neerud haiged. Mina ise — kui kaua suudan ma veel töötada? Olen vaene mees, härra Lucas.»

Globali peakassa oli Brandenburgi käsul andnud mulle raha kaasa. Panin kaks tuhandemargalist rahatähte pitslaudlinale.

«Härra Hellmann andis mulle viis tuhat,» ütles ta kaeblikult kastraadi häälega.

«Mina annan teile kaks tuhat. Kui te mulle midagi ei räägi, siis räägin mina politseile, et te midagi varjate.»

«See on väljapressimine.»

«Jah, on,» ütlesin.

«Kolm tuhat, härra Lucas. Vaene mees peab ka elama.»

«Kaks tuhat ja punkt.»

Meie all sõitis veoauto mööda munakividega sillutatud kitsast tänavat. Jälle värises terve maja.

«Arvasin, et olete inimlikum, härra Lucas.»

«Noh, aga ma ei ole. Mis siis lahti oli? Rääkige nüüd.»

«Ja see on siis ausameelsuse palk!» Molitori hommikukuub oli täis toiduplekke, varrukad narmendasid, tuhvlid olid kulunud ja vanamoodsad. «Minu kulutused! Ma ju pidin helistama härra Seebergile Cannes'i, sest ta ei või sealt ära tulla. Rääkisin talle kõik telefoniga. Mis see kõik maksis!»

Ma panin viis sajamargast rahatähte veel lauale.

Molitor muutus lipitsevalt sõbralikuks.

«Ma ju teadsin, et olete heasüdamlik inimene. Veel väike liköör? Aga jah, aga jah, aga igal juhul!» Ta võttis jälle pudeli. Ma ei joonud enam. Ta kummutas ahnelt oma klaasi. «Äh, see mõjub hästi pärast hapukapsaid. Need ajavad mind röhitsema. No nii, mina olen määratud tööle Hellmanni panka. Olen seal juba üheksa aastat. Koos kolme

kolleegiga. Meie töö kestab õhtul kella kuuest seitsmeni hommikul. Nädalalõppudel ja pühadel asendab teine rühm. Meil on oma signaalkellad ja igal on oma korrus, liigume tegelikult kogu aeg pangas ringi. Püstolid, pisargaas ja muu selline on meil loomulikult kaasas. Kas teate Hellmanni panka Zeili ääres?»

«Jah.»

«Hiigelkast, eks? Seal võib küll ära väsida. Hommikuks olen ma alati täiesti läbi. Ja selles lobudikus siin ei saa korralikult magada. Järjest veoautod. Liiklus on juba kaks aastat suunatud siitkaudu. Ma ei pea enam kaua vastu. Mu arst ütleb...»

«Härra Molitor!»

«Niisiis, pange tähele. See juhtus 25. aprilli südaöösel. Õigemini oli juba 26. aprill, sest härra Hellmann tuli alles umbes pool üks. See oli kolmapäev.»

«Edasi!»

«No jah... poole ühe paiku kolmapäeva öösel helises kõrvalukse kell. Mul oli sellel ööl alumine korrus, kassasaal. Niisiis ma läksin ja piilusin terasukse silmast ja väljas seisis härra Hellmann smokingis, mantli, kübara ja valge siidsalliga. Ta oli väga erutatud. Ta vehkis kätega, et ma pean ta sisse laskma. Isegi härra Hellmann ei saanud tulla öösel panka, kui keegi meist ei avanud talle ust. Loomulikult ma avasin. Kolm erilukku. Te teate ju panku. Tuleb sisse ja ei suuda erutusest rääkida ja ütleb, et peab veel töötama.»

«Kell pool üks öösel?»

«Jah. Mina mõtlesin ka nii.»

«Kas ta tegi seda sageli?»

«Mida?»

«Kas ta tuli sageli sinna südaööl?»

«Kogu minu töötamise ajal tegi ta seda vaid selle üheainsa korra. Ütlen teile, et mees oli halvatuse või infarkti või millegi taolise lähedal, mis mina tean. Ta värises üle kogu keha.»

«Kas ta oli purjus?»

«Täiesti kaine! Ainult kohutavalt erutatud. Ta ainult

sosistas. Kus mu kaaslased on? Majas, ütlesin. Ta surus mulle viis tuhandelist pihku — ütlesin viis tuhandelist, härra Lucas.»

«Kuulsin.»

«Hästi, siis ei. Viis tuhandelist ja ütles, see on selle eest, et ma kellelegi ei räägi, et ta on tulnud tööle ja et ma vahetagu valveala kolmandal korrusel oleva kaaslasega. Kumbki nendest kahest ei tohi teda näha. Ja mina ei või sellest kunagi rääkida. Mees oli arust ära, härra Lucas. Ma ometi tundsin teda. Nii rahulik, mõistlik härra. Ja sellel ööl... Oleks võinud arvata, et ta on kaotanud mõistuse.»

«Edasi!»

«Noh, ta surub end ühte käiku kõrvalukse juures ja ma lähen oma kolleegi Ernst Trosti juurde kolmandale korrusele ja ütlen talle, et ta peab minuga vahetama. Kassasaalis on igal pool pingid, teate ju. Ma ütlen Ernstile, et olen nii väsinud, et ühtepuhku jään pingil magama. Ülemistel korrustel seda ei saa juhtuda. Seal peab pidevalt jalul olema. Ernst ütleb, et temal on ükskõik ja läheb alla. Ja härra Hellmann läheb üles mööda treppi kõrvalukse juures. Keegi ei märganud midagi. Nüüd on ta üleval kolmandal korrusel, kus ta büroo on, ja ka mina olen seal tegemas oma ringe. Mida pean teile ütlema? Härra Hellmann ei läinud üldse oma büroosse! Ta läks kohe peausaldusmehe härra Seebergi büroosse. See on valuutaosakonnas. Hiigelettevõte selline pank. Kõik osakonnad on tegelikult üksteisest eraldatud. Siis mõtlesin ma: «Ahv luurab mind.» Kui ma jälle olin teinud ringi majas, nägin valgust härra Seebergi büroos — ja härra Hellmanni büroo oli pime. Härra Seebergi büroo uks ei olnud päris kinni, vaid veidi praokil. Ma pole uudishimulik, tõepoolest mitte. Lugu tundub mulle siiski kummaline. Ma lähen niisiis kikivarvul ukse juurde ja piilun härra Seebergi büroossé. Ja mis ma seal näen! Näen härra Hellmanni härra Seebergi kirjutuslaua juures. Härra Hellmannil oli võti, mis sobis kõikidesse lukkudesse. Härra Seebergi kirjutuslaud on ava-

tud ja härra Hellmann tõmbab sahtlitest välja hunnikute viisi akte ja pabereid, ja mis mina tean, lehitseb ja loeb.»

Jälle üks veoauto. Jälle värises kogu maja.

«Teie ei taha enam,» ütles Molitor ja täitis veel kord oma klaasi. Ta jõi, köhis ja pühkis suud.

«Kui järgmine kord mööda läksin, oli härra Hellmann avanud härra Seebergi büroos aktikapid ja uuris mingeid akte ja mappe. Järgmine kord oli härra Seebergi büroo seif lahti. Hellmann tundis loomulikult kombinatsiooni. Ja ta seisis seal, suured higipisarad laubal...»

«No-noo.»

«Tabagu mind surm, kui see pole tõsi! Nii palju higi laubal ei ole ma veel iialgi näinud, härra Lucas! Mees oli lubivalge, ma vannun seda. Ja ta luges pabereid, mis ta seifist välja võttis. Ja iga kord, kui ma teda ringkäigul uuesti nägin, näis ta vanem ja hirmunum ja rohkem meeleheitel. Mõtlesin, et kindlasti on juhtunud midagi päris halba, aga mida? Hellmann pangas? Hellmanni pangas ei saa ometi midagi halba juhtuda. Mul tuli lausa hirm peale, kas usute!»

«Usun. Kus siis härra Seeberg sel ajal oli?»

«Kuskil kongressil Argentiinas. Ei oodake, kuskil... kuskil... Neetud, ei tule kohe mitte meelde.»

«Santiagos Tšiilis?»

«Õige. Kongress kestis minu arvates veel palju kauem.»

«Üheksateistkümnenda maini.»

«Jah, õige. Aga kui siis härra Hellmannil juhtus jahiga õnnetus, lendas härra Seeberg otsekohe Tšiilist Cannes'i härra Hellmanni õe juurde. See oli teda kutsunud. Õde olevat täiesti murdunud. Ja keegi pidi panka edasi juhtima, eks ole?»

«Ja kes seda teeb?»

«Härra Seeberg. Mitte nii kui muidu. Politsei ei lase teda Cannes'ist välja. Ta lahendab kõik telefoni ja faxi abil. Siin tegutseb ajutise juhatajana härra Grosser. Ta on esimene prokurist. Ei ole nii võimas kui härra Seeberg. Seepärast helistasingi härra Seebergile Cannes'i ega rääkinud härra Grosseriga.»

«Ja mis siis juhtus?»

«Kogu öö möödus samal viisil, nagu teile räägin, kuni kella poole kuueni hommikul. Kui ma jälle kord mööda läksin, seisis härra Hellmann järsku koridoris nagu kummitus. Ta ütles, et ma pean laskma ta välja, nii et keegi teine meie omadest teda ei näeks. Nii tegin. Läksin siis härra Seebergi büroosse. Seal oli jälle kõik täiesti korras. Paberid seal, kus pidid olema. Ainult tuhatoosid olid konisid täis. Härra Hellmann suitsetas alati töö juures, ükskõik, mis töö see iganes oli. Leidsin ka tühje tikukarpe, kolm tükki, neid lamedaid. Frankfurter Hof'i omi.»

«Kust te seda teate?»

«Nimi on ju trükitud karbile.» Ta mõtles. «See on kõik, härra Lucas. Rohkem ma ei tea. Kuulsin ainult, et härra Hellmann oli järgmistel päevadel täiesti murtud ja meeleheitel olnud. Järgmisel kolmapäeval lendas ta siis Cannes'i.»

«Kellelt te seda kuulsite?»

«Töökaaslastelt. Niisugustest asjadest räägitakse. Härra Hellmann olevat käitunud nagu segane. Nagu täiesti mõistuse kaotanud. Täiesti laostunud.»

«Ja mida te sellest arvate?»

«Mis minul nüüd arvata...»

«Te olete sellest ometi mõelnud?»

«Loomulikult olen endamisi mõelnud, et midagi on Hellmanni pangas tema äriasjadega viltu läinud, ma ei mõista ju sellest midagi. Midagi hirmus tähtsat. Seda arvab ka härra Seeberg. Seepärast ta ütleb, et ma pean teiega rääkima. Mitte politseiga, kui võimalik. Siis läheb kõik ajalehte. Ja siis on pank perses.»

«Ja härra Seeberg ei osanud arvata, mis nii väga vapustas härra Hellmanni?»

«Tal pole sellest õrna aimugi.» Molitor röhatas. «Vabandust. Ikka veel hapukapsad. Ma ei või neid süüa. Nad on mulle mürk, puhas mürk. Aga see on mu lemmiktoit. Seepärast minu Cläre teeb neid mulle aeg-ajalt. Ja siis pean ma kannatama...»

Sõitsin Frankfurter Hofi hotelli. Molitor oli tellinud mulle takso. Frankfurter Hofi tean juba palju aastaid ja ma tunnen seal kõiki inimesi vastuvõtus, portjeesid, restoranišeffi, baaritöötajaid. Olen sageli elanud Frankfurter Hofis. Mulle meeldib see hotell. Seal on kõik inimesed sõbralikud ja abivalmis. Peaportjee oli õnneks kohal. Ta säras, kui ta mind nägi. Tõmbasin ta veidi kõrvale.

«Kas saan teid kuidagi aidata, härra Lucas?»

«Ma loodan seda,» ütlesin. «Te olete mind juba nii sageli aidanud. Kui mul õnne on, klapib see ka seekord.»

«Milles on asi?» küsis peaportjee. Seisime Lipizzani baari uksel. Portjeede ja vastuvõtu pika leti ees tunglesid külastajad — valged, mustad, hindud, jaapanlased. Kostis paljude keelte segu. Keegi ei saanud meid kuulda, me rääkisime sumbutatult.

«Kuulge,» ütlesin, «kas võiksite uurida välja, kas teil oli siin 25. aprillil mingisugune kohtumine, pankurite konverents või midagi taolist.»

«Selle saame kähku selgeks teha,» ütles ta. «Üks hetk.» Ta kadus vastuvõtuosakonna ühte büroosse. Juba kahe minuti pärast tuli ta tagasi.

«25. ja 26. aprillil oli meil majas tõepoolest suur hulk pankureid. Nad pidasid siin töökoosolekut. Pankurid Liitvabariigist, Prantsusmaalt, Inglismaalt, Šveitsist, Rootsist, Austriast ja Itaaliast.»

«Mida arutati?»

«Seda ma loomulikult ei tea. Härrade käsutuses oli suur konverentsiruum. Istungid kestsid väga kaua. Ja 25. õhtul, niisiis teisipäeval, pidas härra Hellmann ettekande.»

«Millest?»

«See on mainitud paberites. Midagi pankuri vastutusest ühiskonna ees. Kohe seejärel olid kõik härrad veel koos pidulikul õhtusöögil keskmises banketisaalis. Kolmapäeval

sõitsid kõik ära. Härra Hellmann ei elanud loomulikult mitte meie jures. Ta ju elab linnas.»

«Te tegite ka kindlaks, kui palju härrasid neist päevadest osa võttis?»

«Jah, härra Lucas.»

«Kui palju?»

«Kui te otsite ühte kindlat isikut või soovite mingit informatsiooni teatava isiku kohta, tekib teil raskusi,» ütles peaportjee. «Osavõtjaid oli 63, härra Hellmann kaasa arvatud.» Ta vaatas mind murelikult. «On see halb uudis?»

«Ei tea veel,» vastasin. «Pigem tõesti.»

«Mul on teist kahju, härra Lucas.»

Peaportjee oli väga meeldiv mees, pidasin tast lugu ja arvan, et temagi pidas minust.

Ma ütlesin äkki masendunult: «Kas arvate, et oleks võimalik teilt saada nende pankurite nimed ja aadressid?»

«Ma küsin direktsioonilt. Tavaliselt mitte. Teisest küljest... Te võite olla kindel, et nimekirja saate, kui direktsioon kuidagi vastutada võib. Teen kohe asja selgeks.»

«Jah, palun,» ütlesin. «Kui juhtkond otsustab mind aidata, palun teid saata nimekiri võimalikult kiiresti — faxiga või telefoni teel — minu kompaniile. Nõudke härra Brandenburgi. Tema sekretär kirjutab nimed üles.»

«Kui me võime neid teada anda.»

«Jah,» ütlesin. «Muidugi ainult siis. See on väga tähtis.»

«Me teeme kõik teie jaoks, te teate ju. Kõik, mis võimalik on, härra Lucas,» ütles peaportjee.

Kuuskümmend kolm pankurit seitsmest riigist...

39

«Abieluseaduse 48. paragrahv: Kui ei ole olnud kodust kooselu kolme aasta vältel ja ei ole oodata kaugeleulatuva parandamatu laostumise tõttu abieluolemusele vastavat kooselu, siis võib ükskõik kumb abikaasadest lahutust nõuda. Kui abielumees, kes palub lahutust, on täiesti või suuremas osas süüdi abielu purunemises, ei saa abielu

lahutada, kui teine abielupool on sellele vastu, või olgu sel juhul, et vastuoleval poolel puudub abieluliidu jätkamiseks vajalik valmisolek ja eeldused.»

«Siin see on.» Mu sõber advokaat Paul Fontana lasi käest paksu raamatu, kust ta oli ette lugenud ja vaatas üle kirjutuslaua mulle otsa. Ta suitsetas piipu. See oli kustunud. Mind vaadates pani ta piibu uuesti põlema. Ta oli minuga ühevanune, tal oli kitsas nägu, mille sileduse taha ta peitis kõik erutused ja tunded, ja karmid lainelised taha kammitud pruunid juuksed. Tal olid naiste juures tohutu suured šansid, mida ta ei kasutanud. Tema suur büroo asus Freiligrathi tänava majas kolmandal korrusel. Riiulitel olid virnas seaduseraamatud ja aktid, kirjutuslaud oli neid täis. Üks aken oli lahti. Öö oli soe ja täheselge. Hõbedane kuu paistis. Tütarlapsed naersid. Autod veeresid mööda. Signaalpasun kõlas. Kuskilt kostis vaikne džäss. Inimeste jutt kostis ebaselgelt. Varasuvise öö hääled...

Olin saabunud Fontana juurde kell 22.20. Olin leidnud suletud välisukse kõrvalt ta nime ja kellanupu ja ta oli tulnud, et mulle avada. Ta oli just lõpetanud oma töö. Särgiväel, lipsusõlm lõdvaks lastud, kraenööp lahti, suitsetades ja tahapoole nõjatudes oli ta mu lugu veel kord vaikides kuulanud. Ka mina istusin särgiväel. Kui ma vaikisin, esitas ta veel arvukaid detailküsimusi, ta päris näiteks kuupäevi ja millal ma ära kolisin korterist ja kuidas oli Karin sellesse suhtunud. Siis ta luges mulle ette abieluseaduse 48. paragrahvi, süütas kustunud piibu ja ütles: «Sa näed, nii lihtne, kui sina seda endale ette kujutad, ei ole see asi kahjuks mitte, mu armas.»

«Aga ma pean Karini juurest ära saama! Meie abielu on olnud juba palju aastaid surnud, sina tead seda! Ma hukkun Karini kõrval — nüüd, kui ma olen kohanud seda teist naist!»

Ta nägu püsis niisama ilmetu nagu ta rahulik ja ettevaatlik hääl: «See kõik on tõsi. Ainult et sellel ei ole mingit pistmist sinu olukorraga. Kas sa oskad arvata, miks uue lahutusseaduse loomine kestab juba terve igaviku. Vana seaduse järgi võid sa juhul, kui sul on palju õnne, kahe

või kolme kohtuprotsessi järel saada lahutuse, mida ma siiski ei usu, ja kui sul on ebaõnn, võid sa paljude eri kohtute ja aina uute istungite ees üles lugeda andmeid sissetuleku, korteri, üüriõiguse ja kasumite reguleerimise kohta. Paljusid tabab selline ebaõnn.»

«Aga see on ju jube!» hüüatasin.

«Loomulikult on see jube. Sotsid tahavad uut lahutusseadust, mille järgi üheainsa kohtuistungi üksainus kohtunik võib langetada otsuse kohe, kui on saanud täpse pildi olukorrast. Ja uue seaduse järgi saaksid soovi korral lahutuse kohe, mitte kolme lahusoleku aasta järel. Aga uut seadust ei ole veel. Keegi ei tea, millal ta jõusse astub. Ma ei taha sind tüüdata kehtiva seaduse sünnitatud tragöödiatega, millele olen kaasa elanud või millest olen kuulnud räägitavat.»

Laual oli pudel Remy Martinit ja kaks klaasi. Ta täitis need jälle ja ma jõin suure sõõmu. Mulle oli see vajalik.

«Vaene notsu,» ütles Fontana. «Kas armastad teda väga, seda Angelat?»

«Rohkem kui väga.»

«Ja teie vahel on tuhat kilomeetrit ja teie armastus ei aita teid vähimalgi määral, nagu näed.»

«Ma ei lähe mitte iialgi tagasi Karini juurde,» ütlesin ja jõin jälle. «Mida ma niisiis teha võin? Ma pean ometi midagi teha võima. Või sina, sa seaduseväänaja. See on ju sinu amet!»

Piip ei tõmmanud enam korralikult. Fontana koputas kaha tühjaks, toppis selle siis hellalt pikkade saledate sõrmedega sinivalgest hollandi portselantoosist tubakat võttes täis ja kehitas õlgu.

«Meil tuleb vaadata tõele näkku, Robert. Uue, kavatsetava seaduse järgi ei pea ka enam süüdistusprintsiip abielulahutuse aluseks olema, vaid üksnes ja ainult abielu purunemise fakt. Võtad niisiis endale riski, mida pead arvestama. Sa annad sisse lahutuspalve. Võib-olla uus abieluseadus jõustub nüüd varsti. Võib-olla mitte. Võib-olla saad sa lahutuse üsna ruttu. Aga siis on sul veel aastaid

tegemist mõnegi kohtuga abielulahutuse tagajärgede pärast. Kas Angela talub seda?»

«Tema küll,» vastasin, «aga mina mitte.»

«Tema ka mitte,» ütles Fontana. Ta süütas uue piibutäie ja puhus suitsupilvi. Need lõhnasid tõrva ja mee järgi. «Sina muidugi hoopiski mitte. Oled juba täna valmis vrakk. Ma tunnen sind hästi, teised ei märka seda. Ma märkasin seda, kui ulatasin sulle käe. Sa oled nii rahutu, et selles olukorras ei pea sa aastatki enam vastu.»

«Aasta? Mis toimub ühe aasta jooksul?» mõtlesin ma. «Kas olen siis haigem? Väga haige? Kas mu seisund püsib endisena? Võib-olla olen enne surnud kui Angela ja mina tohime saada meheks ja naiseks. Võib-olla Angelagi ei talu ootamist, nagu Fontana oletab. Tõsi, olen närvipundar. Iga Fontana sõna on õige.»

«Aga on ometi ebainimlik kaks inimest, kes on täiesti teineteisest eemaldunud, teineteise külge aheldada.»

«See on ebainimlik seadus.» Mida tahes Fontana ütleski, ilmetus ei kadunud ta näolt ja ta häälgi püsis alati ühesugusena. Selle omaduse abil oli ta juba palju protsesse võitnud. Ta ütles vaikselt: «Sellepärast olengi ma nii väga vastu sinu soovile avaldus sisse anda. Kui tahad jõuda eesmärgile, pead olema Karini vastu nii alatu kui saad. Sest tema siiski ei taha lahutust.»

«Vähemalt ta pole ütelnud, et tahab.»

«Muidugi ta ei taha seda! Ta ei taha seda kunagi! Ta ei loovuta sind kunagi teisele, pärast seda kui sa, idioot, talle rääkisid, kui väga sa seda teist armastad. Ta näeks meeleldi, et sa kärvaksid sellesse armastusse. Ütlesin: kärvaksid. Sa pead nägema, et tema kärvaks sinu armastusest või et ta pehmeks muutub ja järele annab.» Kõike seda ütles ta pokkerimängija liikumatu näoga, rahulikul ja kõlaval häälel.

«Kui vana Karin on?»

«Kolmkümmend kaheksa.»

«Palka eradetektiiv. See pole odav, aga see tasub ära. Võib-olla ta saab su naise kinni, kui too läheb külla. Siis oleks meil midagi peos.»

«Karin ei lähe külla. Nüüd kindlasti mitte.»

«Aga kui siiski?»

«Ei. Ta pole seda tüüpi.»

«Sellel pole midagi tegemist tüübiga. Ainult olukorraga, milles naine on. Ütlesid ju, et ta pole kuigi arukas. Noh?»

«Ma ei võta kindlasti mitte mingit detektiivi,» ütlesin tasa. Angela, Angela! Kui lihtsana olin ma endale kõike ette kujutanud ja kui kohutavalt raskeks, võib-olla võimatuks see nüüd osutus!

All tänaval mürises mööda mootorratas. Sellele järgnes pikk joru raskeid masinaid.

«Plärinapoisid,» ütles Fontana.

«Mis?»

«Ei midagi. Hea küll, mitte detektiivi. Ma ütlen sulle vaid, mida sa peaksid tegema. Kas sa teed seda, on su oma asi. Tahan sind aidata. Ma olen su sõber.»

«Seepärast tulingi su juurde.»

«Mõtle veel järele selle detektiivi üle. Edasi. Su naine on terve. Ta on veel küllalt noor. Ta peab töötama. Ta peab ise raha teenima. Kas sulgesid talle oma arve?»

«Jah.»

«Kas andsid eile talle veel raha?»

«Jah.»

«Kui palju?»

Ma kõhklesin.

«Noh!»

«Kaks tuhat kaheksasada.»

«Tobu!» ütles ta õrnalt. «Saada talle homme hommikul veel punaseid roose! Mis sa arvad, kui kiiresti sa siis lahutuse saad?»

«See oli viga. Ma tundsin end nii süüdlasena ja...»

«Keelan sul edaspidi kübetki süüd tundmast!»

«Sul on kerge keelata. Mina ei saa sellest hoiduda. Tunnen end ikka veel süüdlasena.»

«Sa ei tohi tunda! Siis ei saa sa kunagi vabaks. Mõtle viimaste aastate põrgust. Kuidas tema käitus. Kuidas sul oli kõrini tema ülalpidamisest. Mõtle kõigele halvale, mis ta sulle kunagi on teinud, ja veel rohkemale. Ära anna talle raha enam mitte pennigi.»

«Aga ma ei või siiski niiviisi teha!» kogelesin ehmunult. «Kuidas ta siis elab? Kuidas ta üüri maksab?»

«Kui suur üür on?»

«Umbes seitsesada marka.»

«Maksa siis üür. Aga temale ära anna midagi. Tal on arve. See on raha, mille ta on kunagi sinult saanud ja pannud kõrvale majapidamisrahadest. Ei ta nälga jää. Ta peab tööle minema.»

«Ta ei ole ju midagi õppinud...»

«On selliseidki töid, mis ei nõua mingit koolitust.» Ta ütles vaikselt: «Sel viisil me saavutame võib-olla — võib-olla! —, et ta tõepoolest vihastab ja annab ise lahutuse sisse, kui ta märkab, et tal ei ole enam absoluutselt mingit lootust. Ma arvan, et esialgu võid elada oma Angelaga mitteseaduslikus abielus, seda ei keela sulle keegi. Kõigil juhtumeil lahutatakse sind süüdlase poolena. Angelale on see ometi vist ükskõik?»

«Muidugi on see talle ükskõik.»

«Hästi. Niisiis ei anna sa oma naisele enam raha. Maksad ainult üüri — minugi pärast. Ja kindlustused. Haigus- ja elukindlustused.» Ta sihtis minu poole piibuvarrega. «Telefon on sinu nimel?»

«Jah.»

«Siis ütled sa selle üles otsekohe. Teen sulle nimekirja asjadest, mida sa veel tegema pead. Kui palju sa saad Globalilt palka?»

«Seitse tuhat viissada. Kätte.»

«Lahutuse korral võid olla valmis, et sul tuleb anda naisele umbes kolmandik tuludest ja varandusest, ka pangaarvel olevast rahast. Kas sa suudad seda?»

Mulle jääks niisiis ainult kaks kolmandikku sissetulekust, mu varandusest ja hiljem pensionist. Käib küll. Hädakorral tuleksin toime päris hästi, mõtlesin, kui Fontana ütles: «Angela teenib ometi ka?»

«Aga ma ei või ju elada tema kulul! Vastupidi, ma pean teda oma rahast üleval pidama.»

«Kas sa suudad seda? Cannes on kallis.»

«Siis kolime kuhugi mujale. Ma ei või niikuinii Düs-

seldorfis Globaliga koos elada.» Ütlesin nii, aga mõtlesin: Kus ma siis elaksin Angelaga, kes oli öelnud, et ta ei taha enam iialgi kuskil mujal kui Cannes'is elada.

Jälle luges Fontana mu mõtteid: «Aga Angela tahab kindlasti elada ainult Cannes'is. Seal on tal need rahalaekad, keda ta võib maalida. Kahju, Robert, aga ma pean ka sellest rääkima. Suurimgi armastus sureb, kui kogu aeg napib raha.»

«Ma... ma...»

«Jah, mida?»

«Ma pole terve, Paul...» Rääkisin talle kõik. «Aga sa ei või seda kellelegi rääkida,» lõpetasin.

«Kas Angela teab?»

«Ei. Ta arvab, et mu jalg on natuke haige. Kui see halvemaks muutub, võin minna pensionile ja elada oma pensionist.»

«Ja sa pead Karinile andma kolmandiku. Siis on sul veel vähem.»

«Tõsi, aga siis võiksin alati olla Cannes'is ja seal leiaksin kindlasti tööd. Ma oskan prantsuse keelt. Päris kindlasti leian seal kergesti tööd.» Korraga tundsin end kergemini, peaaegu vabanenult. Ja-jah, loodetavasti *claudicatio intermittens* läheb hullemaks. Ja-jah, loodetavasti saadetakse mind pensionile! «Aga ma ei taha kiusata Karinit ja panna teda täbarasse olukorda,» ütlesin ägedalt. «See oleks alatu. Tahan saada lahutuse.»

«Ja mina kahtlen endist viisi selles, et sa lahutuse saad. Missuguse põhjendusega? Sul ei ole üldse ühtegi.»

«Kust mina tean? Tulen koju ja mind ootab põrgu ees. Mu naine on agressiivne ja õel. Mul pole mingeid abielusidemeid. Kas sa ei saa sellega midagi peale hakata?»

Ta kehitas ärritunult õlgu.

«Seda kõike on liiga vähe. Las tema kaebab! Lase...»

«Ei!» ütlesin ägedalt. «Tahan, et sina annad lahutusavalduse sisse! Igal juhul! Keeldun Karinile veel rohkem haiget tegemast ja teda alandamast. Tahan temast lahti saada, aga võimalikult väärikalt.»

«Palun. Aga siis teeme veel märkuseakti, et sa oled

kohustanud mind, vastu minu nõuannet, lahutust sisse andma. Sa pead sellele alla kirjutama. Ma olen su sõber, aga ma olen ka advokaat ja ma pean ennastki kaitsma.»

«Rõõmuga kirjutan sellele alla.»

«Ja veel täielik volitus.» Ta lükkas minu ette trükitud blanketid. Kirjutasin alla.

«Ma annan niisiis lahutuse sisse. See on hullumeelsus, ütlen sulle. Aga sa ei kuula mind.»

«Ei, ma ei kuula sind! Mitte selles punktis. Anna mulle andeks, Paul. Kui kaua kestab, enne kui saame kuulda reaktsioonist.»

«Nädalaid. Kohus teeb asja Karinile teatavaks. Karin peab endale loomulikult advokaadi võtma. See annab talle nõu. Siis ta võtab minuga kontakti.»

«Jah,» ütlesin. «Nii see on.» Järsku oli mul tunne, et kõik on juba lahenenud minu eduks.

«Sa ei tee minu nõuande järgi,» ütles Fontana. «See on halb.»

Muusika kauguses valjenes. See oli aeglane raskemeelne meloodia.

40

Kell pool üks öösel astusin oma hotellituppa Intercontinentalis. Mu laual vaasis olid punased roosid — Sonjad. Lugesin nad. Oli kolmteist. Vaasi kõrval oli ümbrik. Rebisin selle lahti ja kaart kukkus välja. Mingi lillekaupluse ametniku saamatu käekirjaga oli kaardile kirjutatud: *«Je t'aime avec de tout mon coeur et pour toute la vie.* Angela.»

Kaart käes, läksin suure akna juurde, tõmbasin kardinad üles ja vaatasin Lohauseni lennuväljale ja sellel liikuvatele valgetele tuledele ja teistele rohelistele, punastele ja sinistele tuledele. Siis istusin telefoni juurde, nii et roosid olid päris mu ees ja et võisin näha lennuvälja. Keskusest Cannes'i kõnet tellides hoidsin käes varesejalgset teksti: «Armastan sind kogu südamest ja kogu elu. Angela.»

Mu vasak jalg hakkas valutama, aga mitte väga tugevasti.

Telefon helises.

«Siin on Cannes, härra Lucas. Palun rääkige!»

«Angela!»

«Robert! Viimaks! Ootan tundide viisi.»

«Ma ei saanud varem helistada.»

«Oleksin veel edasi oodanud palju tunde, kas või terve öö. Istun terrassil kiiktoolis. Siin on nii palav, Robert! Kui vaid võiksid olla nüüd siin. Öö on suurepärane. Ja mul on niisugune igatsus sinu järele.»

«Ja minul!» Jalg oli tinaraske. Samaaegselt tundsin rooside meeldivat lõhna.

«Tänan rooside eest, Angela,» ütlesin. «Ja tänan sõnumi eest.»

«Mina tänan sind! Sinu rooside eest. Ja sinu sõnumi eest.»

«Kas sa näed linnatulesid?»

«Jah, minust allpool. Ja merel olevaid laevu ja piki Estéreli nõlva kulgeva tänava tulesid.»

«Mina näen lennuvälja tulesid. Kujutlen, et need on samad tuled. Siis võin kujutleda, et olen sinu juures.»

«Armsad tuled,» ütles Angela. «Kui rikkad me oleme, eks ole tõsi. Me oleme teineteise jaoks. Meil on meie õnn. Ja tuled, mis meid seovad igal ööl, kui me telefoniga räägime, kuni oled jälle minu juures.»

«Jah, Angela.»

«Millal jõuad mu juurde?»

«Ma ei tea seda veel. Seekord võib see kesta kauem.»

Ei mingit vastust.

«Angela!»

«Jah?»

«Kas said aru, mis ma ütlesin?»

«Sain küll.»

«Miks sa siis ei vastanud?»

«Ei saanud. Ma... ma nutsin. Tõesti, Robert, ma tahtsin olla vapper, kui sa ütlesid, et see võib kesta kauem, enne kui sa tulla saad. Ma teadsin seda.»

«Kust sa seda teadsid?»

«Mis sinusse puutub, siis ma lihtsalt tean palju asju. Tahtsin olla vapper ja näida rõõmsana, et sa ei kurvastaks. Aga see ei õnnestu, Robert.»

Just siis tuli tulede vilkudes lennuk mu akna suunas ja tõusis järsult taevasse.

«Siin startis praegu üks lennuk.»

«Siin ka. Sellel momendil. See lendab veel päris madalal ja lähedal. Kas tahame uskuda, et see on meie jaoks hea märk? Meie armastuse jaoks? Meie tulevikuks? Kas võime uskuda, et jumal on meile andestanud ja meid siiski kaitseb?»

«Me peame uskuma.»

«Robert...»

«Jah?»

«Ma hoiatan sind. Minust ei saa sa enam iialgi lahti. Mitte iialgi enam. Armastan sind niikaua kuni hingan. Ainult sind. Kuidas läks advokaadi juures? Räägi!»

«See kõik on väga raske, Angela.»

«Teadsin, et see ei ole kerge. Kuidas siis on?»

Rääkisin talle, mida Fontana oli mulle ütelnud. Lõpetasin: «Eks ole, sa ei arvanud kindlasti, et see nii hull on?»

«Ma arvasin, et see on palju raskem. Mis selles üleüldse nii rasket on, Robert! Su sõber ütleb, et keegi ei saa keelata meid teineteist armastamast ja koos elamast. Kas see pole peaasi? Üleüldse kõik?»

«Aga kui olen tööl, ei saa ma alati Cannes'is olla, Angela. Sellele ei ole meist kumbki veel mõtelnud.»

«Mina küll,» ütles ta. «Lähen sinuga, kuhu sa minema pead.»

«Aga sa ju ütlesid, et ei taha enam kunagi Cannes'i maha jätta.»

«Siis ei olnud sina veel tulnud mu ellu. Cannes ei tähenda mulle midagi. Mitte midagi. Ma võin teha tööd igal pool. Igas suures linnas, kus on rikkaid inimesi. Düsseldorfis on ometi väga palju rikkaid, eks ole?»

«Jah.»

«Niisiis Düsseldorfis. Mul ei ole mingit hirmu su naise ees. Selle ees, et ka tema Düsseldorfis elab.»

«Esialgu jääd sa Cannes'i. Ja mina tulen tagasi su juurde. Tahan näha, kas me ei saa Karinist jagu.»

«Ei.»

«Mis ei?»

«Ära räägi nii. Su advokaadil on kindlasti õigus, aga sa ei või nii teha. Kogu seda kiusamist ja talle mitte enam raha andmist. Ma ei taha, kui sa teed kõike seda, mis advokaat sulle soovitas. Mitte kõike. Palju küll, seda ma mõistan. Telefon. Pangaarve. Ja muud. Aga sa ei või jätta oma naist rahata.»

«Oi, Angela,» mõtlesin. Sellest saadik, kui Fontana oli mult seda nõudnud, olin ütelnud endale, et ei või ega saa nii teha. Ja nüüd ütles seda Angelagi, kellel oleks olnud täielik põhjus olla ühel arvamusel Fontanaga.

«Sa pead maksma üüri ja kindlustused ja jätma talle niipalju raha — lase see üle kanda tema arvele —, et ta tuleks hästi toime. Sa pead seda mulle lubama. Kui palju sa teenid, Robert?»

Ma ütlesin talle.

«Anna talle sellest veel 1500.»

«Tuhat viissada? See tähendab koos üüri ja kindlustustega üle kolme tuhande! Seda on liiga palju! Siis ta ei nõustu kunagi lahutusega,» ütlesin ja olin tänulik, väga tänulik, sest just seda summat olin ka ise mõtelnud.

«Ta annab kergemini lahutuse, kui näeb, et sa pole lurjus, et ei jäta teda hätta, sul jääb siis ikkagi piisavalt enese tarbeks.»

«Aga sinu ja minu...» hüüdsin.

«Mul on oma raha. Ma töötan. Ma teenin. Nii on see paljudes abieludes. Kokku on meil küllaldaselt raha. Rohkem kui küll. Tuhat viissada, Robert, luba mulle, et annad selle talle, palun!»

«Luban,» ütlesin ja mõtlesin, et ma ei või seda iialgi öelda Fontanale ja et ta võib seda siiski teada saada ja mind sõimata ja et ma selle tuhande viiesajaga õnnetusse

olen tormanud, aga et ma mitte kunagi poleks võinud saada rahu, kui ma ei oleks niiviisi otsustanud.

«Tänan sind! Kõik muutub heaks. Olen selles veendunud. Olen nii täis optimismi. Tule! Tule mu juurde! Tean, et sa pead tegema tööd. Aga tule kohe, kui saad. Ootan sind nii väga. Mulgi on praegu palju tööd. See aitab — päeval. Aga mitte öösel.»

«Ei,» ütlesin. «Öösel mitte.»

«Aga seegi aeg möödub ja siis oleme koos ja meenutame ja ütleme: Kas sa mäletad veel, kui olime lahus ja võisime ainult telefoni teel rääkida? Kujutle, kui poleks telefoni. Oleme ju ometi väga õnnelikud, eks ole?»

«Jah, oleme väga õnnelikud, Angela,» ütlesin.

«Kas helistad jälle kunagi homme õhtul?»

«Loomulikult.»

«Ma ootan. Ma ootan alati. Kuigi see kestaks veel väga kaua.»

«Head ööd!»

«Head ööd,» ütles ta. Kuulsin teda lõpetavat kõne ja panin ka oma telefonitoru hargile. Siis istusin vaikselt, tundsin rooside lõhna ja vaatasin lennuväljale. Kuuvalgus paistis maastikule väga heledalt ja väga ebareaalsena. Mulle tundus, nagu poleks ühelgi asjal, puul, põõsal, lennukil, angaaril, vahitornil, üleüldse lihtsalt mitte millelgi mingit varju.

41

«Siin on nimekiri,» ütles Gustav Brandenburg ja lükkas mulle üle koristamata kirjutuslaua kaks paberipoognat. «Tuli ekspressiga varahommikul. Meeldivad inimesed seal Frankfurter Hofis.»

Vaatasin lehti. Frankfurter Hofis oli kokku saanud kuuskümmend kolm pankurit. Üks, Hellmann, oli surnud. Ülejäänud kuuekümne kahe nimed ja aadressid olid kirjutatud

kahele poognale. Need olid läbi ja lõhki väga tuntud nimed ja nende omanikud elasid Münchenis, Hamburgis, Bremenis, Berliinis, Frankfurdis, Hannoveris, Stuttgardis, Zürichis, Baselis, Bernis, Londonis, Viinis, Pariisis, Roomas ja Oslos.

«Alustame sakslastest,» ütles Gustav ja ähkis. «Lähemal ajal, mu armas, tuleb sul pisut palju ringi liikuda. Aga mis teha? Pole midagi parata. Kui sul on õnne, räägib juba esimene pankur, keda külastad, seda, mida vajame. Kui sul õnne ei ole, räägib seda viimane.»

«Või mitte keegi,» ütlesin.

«Jah,» ütles Gustav. «Või mitte keegi. Mis naine teeb?»

«Ma ei tea.»

«Oled sa lahutuse sisse andnud?»

«Jah.»

«Hästi. Siis hakkame tööle.»

Ta pani sekretäri tellima kõnesid Saksa pankadesse. See käis kähku. Kell oli juba üle kümne ja mehed, kellega ta tahtis rääkida, olid juba kõik oma büroodes. Gustavil oli viis rääkida kui preester ja kui riigiprokurör ja see segu mõjus alati. Ta sai telefoni teel kätte kõik soovitud pankurid. Kui Gustav oli seletanud, milles oli küsimus, ei keeldunud keegi mind vastu võtmast. Kõik need pankurid olid väga viisakad. Nad ütlesid, et ma võin tulla, millal tahes. Enne minu tulekut oli Gustav teinud juba tõelise reisikava. See algas Põhja-Saksamaalt Hamburgist ja jätkus sealt lõunasse. Siis tuli välismaa. Mõtlesin, et nüüd ei näe ma Angelat kaua, ja olin selle üle pahane ja kurb. Õnneks elas neid pankureid peaaegu alati mitu samas linnas — näiteks Hamburgis kolm. Hamburgist pidingi kohe alustama, otsustas Gustav, kui sealsed härrased olid öelnud, et nad võivad mind kohe täna vastu võtta. Minu jaoks oli see hea — ma ei tahtnud tundigi tegevusetult oodata. Niisiis lendasin ma kohe Hamburgi ja jõudsin sinna kella kaheks päeval.

Enne Gustav Brandenburgi juurde firmasse minekut olin oma pangas käinud ja suurepärase klaassilmaga õnnelikule pensionieelikust kassaametnikule Kressele teinud ülesandeks iga kuu tuhat viissada marka minu naise arvele kanda.

Tema arve numbrit ma ei teadnud, seepärast ütlesin, et ta peab mu naisele helistama ja järele pärima. Oma büroos Globalis kirjutasin telefoniametile kirja, milles palusin oma telefon võrgust välja lülitada. Ma olin ajalehetellimise kohe lõpetanud, televisioonisaadetest ära ütelnud ja terve rea teisi asju, mida Fontana mulle soovitas, korda ajanud. Terve rea teisi asju ja automaatne igakuine tuhande viiesaja marga ülekanne! Üür võeti juba ammu automaatselt minu pangaarvelt, samuti haigus- ja elukindlustusmaksud. Ma olin kõik pisiasjad õiendanud, aga suurt asja, rahaasja nagu Fontana nõudis, mitte. Ta hakkaks põrkima, kui seda kuuleks. Lennukis Hamburgi tulid siis ka mulle rasked kahtlused — olin valesti tegutsenud, see oli kindel. Aga iga inimene saab teha ainult seda, mida ta teha võib, ja Karinit rahata jätta, seda ma lihtsalt ei võinud.

Hamburgis oli jahe ja pilvine.

Otsisin üles esimese pangašefi — hästi mõistetavatel põhjustel ei nimeta ma siin nimesid. Ta võttis mind vastu oma Binnenalsteri ääres asuva panga mahagonpaneeliga direktorikabinetis ja oli väga viisakas ja väga rahulik. Asja lihtsamaks tehes võin juba siin öelda, et kõik need pangadirektorite kabinetid, mida lähitulevikus nägin, olid kõik väga maitsekalt ja luksuslikult sisustatud ja mehed, keda nendes istumas nägin, olid kõik väga viisakad ja väga rahulikud. Ja erinevate lausetega ütlesid nad tegelikult ühte ja sedasama. Vestlused olid väga lühikesed ja kui esitan esimest neist, siis olen ma õieti edasi andnud kõik. Küsimuste ja vastustena oli see esimene vestlus umbes niisugune:

«Ma uurin härra Hellmanni surmajuhtumi tagapõhja. Ma tean, et temal, teil ja teistel härradel oli 24. ja 25. aprillil Frankfurter Hofis kokkutulek. Tean ka, et härra Hellmann oli selle kokkutuleku lõpul ääretult erutatud ja seletamatul kombel meeleheitel või raevunud või mõlemat, ja seda kuni oma äralennuni Cannes'i. Kas võite arvata, mis võis põhjustada niisugust järsku meelepuhangut?»

«Ei, härra Lucas.»

«Kas teie koosviibimise ajal juhtus midagi, mis oleks

võinud härra Hellmanni sel viisil erutada? Kas oli konflikte? Tüli?»

«Meie ringkondades ei ole kombeks tülitseda, härra Lucas.»

«Kas härra Hellmann oli võib-olla kitsikuses?»

«Mitte mingil juhul. Seda oleksime teadnud. Sellised asjad saame me kõik üksteiselt alati ruttu teada.»

«Kas peate võimalikuks, et härra Hellmann oli teinud mõningaid äritehinguid, mis ei oleks kooskõlas tema laitmatu reputatsiooniga?»

«Seda pean täiesti võimatuks.»

«Kuidas siis seletada tema seisundit pärast konverentsi?»

«Mul pole selleks mingit seletust.»

«Kas see oli mingi eriline konverents? Mõtlen — oli sellel teatav põhjus?»

«Ei, üldse mitte. Me kohtume üksteisega kaks-kolm korda aastas. Küsimuses on pigem kontaktid ja informatsioonivahetus ja nõupidamine poliitiliste ja majanduslike sündmuste üle. Teate, härra Lucas, meie oleme nagu üks suur pere.»

«Ja suures peres hoitakse alati kokku ja väljaspool seisjatele ei avaldata midagi piinlikku. Kas nii?»

«See küsimus on veidi — andestage, härra Lucas — veidi taktitu. Kui teaksin, miks härra Hellmann, nagu väidate — mul ei ole selle kohta muid andmeid kui teie sõnad — meie kohtumise järel oli erutatud, ütleksin seda teile.»

«Kas ütleksite?»

«Iseenesestmõistetavalt. Kas te ei usu mind?»

«Ei. Kuidas härra Hellmann hukkus? Kas see oli õnnetus, mõrv või enesetapp?»

«Õnnetus või mõrv. Enesetappu pean täiesti võimatuks. Selleks ei olnud lihtsalt mingit põhjust — välja arvatud, et härra Hellmann, aga seegi on väga ebatõenäoline, oli olnud parandamatult haige. Selgi juhul ei oleks ta iialgi võtnud endalt nii hinge, et paljud teised oleksid saanud koos temaga surma.»

«Kas te teate või oletate midagi, mis mind võiks edasi aidata?»

«Ma uurisin sisetunnet enne teie tulekut, härra Lucas. Mul on kahju. Vastus on eitav.»

Niisugune oli natuke lühendatult ja kergelt stiliseeritult esimene kõnelus, mille üles kirjutasin. Teised olid kõik samasugused. Selle linna Saksa pangad suutsin ma läbi käia päevaga ja pöördusin õhtuse lennukiga Düsseldorfi tagasi. Siis olin surmväsinud, mul ei olnud isu ja jalg valutas pidevalt. Intercontinentalist helistasin veel Brandenburgile ja teatasin talle selle päeva negatiivse tulemuse.

«Ja siis?» mühatas ta korraks, kui olin omadega läbi. «Me pole veel lõpu lähedalgi. Meil tuleb teha asi selgeks. Kes teab, võib-olla teeb keegi neist meestest veel suu lahti. Maga nüüd hästi välja, homme vara läheb jälle kohe lahti. Mis Karinist kuulda on?»

«Ei ühtegi sõna, ei kirja ega helistamist.»

«Priima. Küll sa ta veel pehmeks teed. Pea püsti, poiss! Ma ütlen sulle, me leiame tõe! Mine nüüd voodisse. Head ööd!»

«Head ööd, Gustav,» ütlesin mina.

Ma ei läinud muidugi kohe voodisse, ma olin liiga närviline ja erutatud. Võtsin külma ja kuuma dušši ja helistasin siis Angelale. See oli mu õnneaeg niisuguse päeva järel. Ma ei olnud mõelnud kogu päev millestki muust, kui sellest kõnest. Rääkisin Angelale tulemusteta tegevusest. Ta ei olnud kunagi kannatamatu ega surunud peale, et tuleksin, sest ta mõistis, et praegu ei saanud ma minna. Aga ta vaikne ja mõnikord värisev hääl reetis teda. Liiga kaua ei kannataks me kumbki enam üksiolekut välja.

Ükskõrd ütles ta: «Eile öösel oli mul sinuga võib-olla elamus, Robert!»

«Mis?»

«Peale meie telefoniühendust läksin ma magama. Umbes kella kolme või nelja paiku ärkasin ja tahtsin su kätt võtta, aga sind ei olnud seal. Sellest ei saanud ma lihtsalt

aru! Ma olin selles absoluutselt veendunud, et sa olid minu juures, mul polnud selles vähimatki kahtlust.»

«Nägid sa enne seda minust und?»

«Ei! See'p see hull lugu ongi! Ma tõusin üles ja läksin elutuppa, sest arvasin, et võib-olla ma norskasin ja sa kolisid üle elutuppa.»

«Sa tõusid tõepoolest üles?»

«Räägin ju seda.»

«Oh jumal, see veel puudub, et sa hakkad unes kõndima.»

«Ma ei kõndinud unes. Ma olin täiesti ärkvel. Elutoas sind ei olnud. Ma kutsusin sind ja otsisin läbi terve korteri. Sest ma olin täiesti veendunud, et sa olid olnud minu juures. Kui ma sind ei leidnud, läksin lõpuks tagasi voodisse ja nutsin, sest siis arvasin ma, et sa oled kindlasti minema hiilinud ja mu maha jätnud. Nutsin, kuni jäin uuesti magama. Täna hommikul olid mul kõik kondid hellad.»

«Mu vaene kullake.»

«Ma pole vaene. Ma olen armunud,» ütles ta.

Suitsetasime neil päevil ülearu palju. Angela sai ehtsa suitsuköha, millele ta leidis tuhat üks vabandust. Suits oli läinud hingekurku, ta oli selle alla neelanud ja nii edasi. Me mõlemad tundsime, kui väga see olukord meid koormas, aga ei Angela ega mina ei rääkinud ainsatki sõna sellest. Telefoniga rääkides istusime alati nii, et saime näha tulesid — mina lennujaama ja tema Cannes'i omasid. Tuled olid sel ajal me ainus lohutus, imelised tuled.

42

München. Bremen. Berliin. Hannover. Stuttgart. Frankfurt.

Ikka päev ja linn.

Ikka sama. Ikka mitte midagi. Absoluutselt ei midagi.

Viisakad näod, fraasid, ei mingit vihjet, mitte vähimatki.

«Tõepoolest, härra Lucas, kahetsen, aga ma ei saa teid aidata...»

Lendasin Viini. Seal ei tulnud ma ühe päevaga toime.

Elasin Imperialis. Austriast ei saanud otse valida Cannes'i — ainult vastupidi. Cannes'is oli alanud filmifestival. Angela pidi iseenesestmõistetavalt võtma osa vastuvõttudest, linastustest ja neile järgnevatest koosviibimistest. Muutsime oma rituaali. Kuna ta ei teadnud, kus ta õhtul on, helistas tema mulle, mitte nagu alati varem mina temale.

Ka neil kolmel pankuril, keda Viinis üles otsisin, ei olnud midagi muud öelda kui nende saksa kolleegidel. Olin elanud sageli Imperialis ja mulle meeldis seal. Tulnud õhtul hotelli, sõin ühes tagumistest restoranidest, siis istusin üleni punaselt sisustatud väikeses baaris, jõin natuke, suitsetasin ja lasksin ajal kuluda, sest Angela oli ütelnud, et täna helistab ta mulle alles hilja. Olin kurnatud sellest tagajärjetust ringilendamisest, mu jalg valutas nüüd sageli, ma olin ka palju liikvel ja jalul. Ma neelasin alati doktor Betzi tablette, aga ei leidnud, et nad aitavad.

Ma vestlesin härra Franziga, ühega kahest peabaarimehest, keda ma päris hästi ja kaua aega tundsin. Ta jutustas mulle oma aiamaast ja et ta on mõelnud oma sõprade ja enda jaoks natuke veini teha. Ta ütles, et sügisel saadab ta mulle paar pudelit.

Pidasin baaris vastu kella üheni, aga siis vajusid silmad kinni. Läksin oma tuppa ja heitsin voodisse. Mõtlesin, et võin ka niiviisi Angela helistamist oodata. Ja kuigi uinun, ärataks mind telefonihelin. Uinusin ja nägin kohutavat und. Nägin und, et olin kaotanud Angela ja sellega kogu huvi elu vastu ja jooksin unes mööda talvist jäätunud autoteed paksus udus sõidusuunas. Oli jäine pakane, ma külmetasin kohutavalt, jooksin üha edasi ja lootsin, et tuleks auto ja et juht ei märkaks mind udus õigel ajal, vaid et ta sõidaks must üle ja tapaks mu.

Kui telefon lõpuks helises, ärkasin raskelt ja aeglaselt ega leidnud kohe öölambi lülitit ja telefonitoru pidi peaaegu kukkuma higiniiskest käest. Vaatasin käekella: 3.45.

Tõstsin toru kõrva juurde.

«Halloo...»

Kuulsin muusikat. Muusikat, mida tundsin. Sügav meeshääl laulis: «... blowi'n in the wind.»

«Robert...»

«Angela!» Pidin köhima. «Angela.»

«Ma äratasin su, vaeseke.»

«Ei.»

«Aga siiski, ma kuulen seda.»

Meeshääl laulis üha edasi, kõlas meloodia.

«Nojah, hästi, äratasid mu üles. Ma olen selle üle väga rõõmus! Kes seal laulab? Kus sa oled?»

«Filmi esietenduse järel oli veel pidu siin Ambassadeuris, Municipali restoranis, kas mäletad?»

«Jah.»

«Palju rahvast. Kuulsused. Rikkad inimesed. Olen saanud kolm portreetellimust, Robert!»

«Õnnitlen!»

«Tänan. Aga sina? Kuidas on Viinis?»

«Jällegi mitte midagi.»

«Ah jumal,» ütles ta tasa. Muusika ja mehe hääl olid valjemini kuulda. Siis kõlas jälle Angela hääl, püüdes olla reibas ja lootusrikas: «Kord läheb ka see mööda, Robert!»

«Kindlasti.»

«Kas ma peaksin tulema Saksamaale? Sinu juurde? Võiksin elada ükskõik kus ja me võiksime salaja kohtuda.»

«Sinu tulemisel poleks mingit mõtet, sest ma olen ju iga päev ise kohas. Nüüd on järg Inglismaa käes, siis tuleb Šveits. Ole kannatlik, palun.»

«Muidugi on mul kannatust,» ütles ta. «Ootan niikaua, kui see kestab. Peaasi, et me oleme teineteisel. Kas kuuled laulu? Meie laulu?»

«Kuulen,» ütlesin. «Kuidas see on võimalik? Kapell on ju söögisaalis. Kuidas ma seda nii valjult kuulen?»

«Ma olen söögisaalis, Robert! Pidu on lõppenud. Rääkisin muusikutele ja nad lubasid veel natukeseks jääda. Sa ei aimagi, millega olen siin hakkama saanud. Mul on telefon siin söögisaalis. Juhe oli liiga lühike. Üks elektrik aitas ja pani pikendusjuhtme. Siis saime telefoni kapelli ette. Olen päris üksi pillimeestega söögisaalis, Robert. Külalised

on mängusaalis või siis juba koju läinud. Ma ütlesin, et mul on veel vaja korraldada üks tähtis asi. Direktsioon mõistis otsekohe, et see tungiv on, kui ütlesin, et tahan lasta seda laulu mängida mehele, keda armastan.»

«Kas sa nii ütlesidki?»

«Miks mitte? Prantsusmaal on see teistviisi kui Saksamaal.»

«... the answer, my friend, is blowin' in the wind,» laulis meeshääl.

«Angela?»

«Jah?»

«See aeg lõpeb kunagi. Ja siis oleme me õnnelikud.» Laul lõppes. «Sa mõtlesid välja suurepärase üllatuse, Angela. Ma tänan sind selle eest!»

«Mina tänan sind.»

«Mille eest?»

«Kõige eest, mis sa oled ja mida teed. Kas lendad tagasi Düsseldorfi?»

«Ei, lendan Viinist otse Londonisse. Kas oled homme õhtul kodus?»

«Olen. Ja ootan sinu helistamist.»

«Kas lähed veel mängusaali?»

«Mis ma seal teeksin? Sõidan koju. Minagi olen väsinud. Ma loodan, et magan hästi ja näen sind unes.»

«Ja mina loodan näha sinust und,» ütlesin. «Head ööd!»

«Head ööd!»

Kõne lõppes.

Kustutasin tule ja lamasin selili ja püüdsin uuesti uinuda. Kuid kaua aega ma siiski ei uinunud. Lamasin ja tundsin vasakus jalas närivat valu ja mõtlesin paljudele asjadele.

43

Olnud kolm päeva Londonis, sõitsin Zürichisse. Sealgi ei suutnud ma kõigega kiirelt toime tulla. Elasin Dolderis. Tuleb tunnistada, et Global oli reisikulude suhtes suure-

jooneline. Üheksateistkümne aasta jooksul olen elanud ainult maailma kalleimates ja parimates hotellides. Oli imekena elada üleval mäe otsas Grand Hotel Dolderis. Mu aknast paistvad golfiväljakute lõputud aasad särasid erevärskes roheluses, õhk oli leebe ja hotellikülalised olid rahvusvahelised ja meeldivad nagu alati. Oma toast vaatasin alla Zürichile ja Zürichi järvele ja polnud kuulda mitte mingit tänavalärmi, ka kõige väiksemat mitte. Olin alati heameelega elanud Dolderis, aga seekord jõudsin sinna üliväsinuna, ärritatuna ja täis vaevu vaos hoitud pessimismi.

Ka Zürichis pidin kohtuma kolme pankuriga. Pärast seda oleks mul intervjueeritud juba nelikümmend üks kuuekümne kahest pankurist. Vähimagi tulemuseta. Ütlesin endale, et see kuulub rutiinipäraselt minu ameti juurde, et iga päev võis juhtuda ime, aga ma ei uskunud seda. Mõlemad pankurid, kellega rääkisin esimesel päeval, käitusidki täpselt nii, nagu nende ametivennad varem. Polnud lihtsalt midagi parata.

Usun, et õhtul, kui Angelale helistasin, lasin end käest minna ja oma rõhutud olekul ja meeleheitel välja paista. Ta trööstis mind ja ütles, et ta võib oodata niikaua, kui see kestab. See kõne oli kella kümne paiku. Kell üksteist heitsin voodisse päris kurnatuna sellest ringitormamisest ja veel rohkem selle kasutusest. Kell neli helises siis telefon. «Robert...» Angela hääles polnud enam rõõmu, ei mingit julge olla tahtmist, ei sugugi kindlust.

«Armsaim... Armsaim, mis on?»

«Mu jumal, nüüd ma muidugi ajasin su üles ja sul on nii väga vaja und.»

«Rumalus. Ma magan kohe jälle edasi.» Järsku tekkivas hirmus küsisin: «Kas on midagi juhtunud?» Ma ehmusin, kui kuulsin seepeale Angelat nutmas. «Angela... Angela... mis on? Mis sul viga on? Palun, Angela!»

Nüüd olin ma täiesti ärkvel ja istusin sirgena voodil.

Ta nuuksus: «Ma armastan sind nii väga, Robert.»

«Mina sind ju ka, Angela, mu süda. Mis sinuga on?»

«Mured,» ütles ta. «Mured ja igatsus. Peale meie kõnet kümne paiku vaatasin veel kesköönі televiisorit, aga muu-

tusin järsku rahutuks. Jõin klaasi šampanjat. Jõin ära terve pudeli šampanjat. Selle järel õlut. Ja suitsetasin kogu aeg. Sain vaevalt ühel kohal istuda, nii rahutu olin pärast meie kõnelust. Sa olid nii koledasti pettunud ja kurnatud. Robert, kas sa oled juba märganud, et olen vintis. Ei, olen päris purjus! Seda pole minuga enam aastaid juhtunud.» Nüüd nuttis ta jälle, ma kuulsin, kuidas ta kuuldetoru kõrvale pani. «Vabanda. Nüüd töinan ka sinule veel midagi... Aga ma ei töina enam... Ma nuuskasin nina.»

«Miks sa juba ammu voodis pole?»

«Ma ei saa. Peale televiisorivaatamist istusin kušetil — sa ju tead seda — ja mõtlesin sulle. Ma hüpnotiseerisin seega iseennast. Midagi niisugust pole minuga kunagi varem juhtunud. Ma aina mõtlesin sellele, mis juhtuks siis, kui me enam ei kohtugi. Siis oli minuga kõik täiesti läbi. Siis ma jõin. Ja jäin ikka edasi istuma ja siis mõtlesin meie armastusele. Ja nüüd äratasin su.»

«Sellest pole ometi midagi! Olen õnnelik sinu helistamise pärast. Ausalt, Angela. Kui sinuga on niisugune lugu, siis sa pidid mulle helistama. Tingimata! Kui mina ennast kunagi niiviisi tunnen, siis helistan ka sinule!»

«Seda sa ka pead, Robert! Igal ajal! Robert...»

«Jah?»

«Ma tunnen end nii koledalt. Ja ma räägin sellest ka veel! Varem, kui ma veel sind ei tundnud, ei teadnud ilmgi ükski inimene, mis mu sisemuses tõepoolest oli. Sellest peale, kui sind tunnen, on kõik täiesti teisiti. Ja nüüd ma ajasin su veel üles.»

«Lõpeta ometi juba see jutt!»

«Ma kõhklesin terve tunni. Ikka ja jälle võtsin ma kuuldetoru ja panin jälle tagasi. Lõpuks pidin ma seda tegema. Ega sa pole mulle kuri?»

«Kuri? Ma olen õnnelik!»

«Me oleme nii väga üks. Mis juhtub ühele, see juhtub teisele. Ma kujutlesin, kuidas sa iga päev midagi uut otsid, ja alati asjatult, ja ikka veel oled sa ära, nii kaugel minust...»

«Angela, oma tööga siin saan ma ka ükskord valmis.

Ja siis me näeme teineteist jälle. Me oleme jälle koos, Angela, sinu juures, sinu paljulillelisel terrassil...»

«Minu juures,» kordas ta. «Jah, minu juures. Me peame leidma väljapääsu, Robert. Elul ilma sinuta pole minu jaoks enam mingit tähendust. Üleüldse mitte. Kas see on väga halb, et olen järsku julguse kaotanud?»

«Vaata, Angela, mina kaotan seda iga päev ja leian selle iga päev uuesti.»

«Ma pidin su häält kuulma, Robert, ma pidin.»

«Seda mõistan ma väga hästi, Angela. Aga nüüd luba mulle, et sa enam midagi ei joo ning voodisse lähed!»

«Võtan unerohtu,» ütles ta. «Ja joon veel ühe õlle ära. Siis see juba läheb. Loodetavasti. Ja andesta mulle, Robert, et ma su äratasin.» Ta oli veel purjus. «Head ööd!»

«Head ööd!»

Kui panin kuuldetoru ära, nägin kardinate vahelt juba tõusva päikese kiiskavalt heledat valgusjuga ruumi langevat.

Kolmas Zürichi pankur käitus samuti nagu kõik teised. Ta oli vana heledajuukseline valge põskhabemega härra, aga meie lühikese vestluse lõpul ütles ta veel midagi iseäralikku.

«Härra Lucas, ma tean, et see on teie amet, aga ma soovitaksin teie firmal lõpetada uurimine ja loobuda sellest asjast.»

«Miks?»

«Sest te ei saa mitte iialgi tõtt teada.»

«Kust teie seda teate?»

«Võib-olla te saategi teada tõe,» ütles ta nõustuvalt. «Aga te ei saa sellega mitte midagi peale hakata. Keegi ei saa seda millekski kasutada.»

«Kuidas te tulete niisuguse arvamuse peale?»

«Seda ei või ma teile öelda. Uskuge mind. Ma olen

selles ametis vanaks saanud. See on väga eriline amet, millel on täiesti erisugused seadused.»

«Eriseadusi ei peaks siiski olema,» ütlesin.

«Kõigest hoolimata neid on, härra Lucas.» Ta silitas oma habet. «Kui te jätkate asja uurimist, ja nagu ma näen, te tahate seda jätkata...»

«Jah, päris kindlasti.»

«... siis tuleb sellest veel palju õnnetust. Mitte majanduslikku õnnetust. Inimlikku õnnetust.» Ta tõusis, vestlus oli tema jaoks lõppenud. Ta vaatas mulle otsa vanade, väsinud ja kurbade silmadega, kui ta ütles: «Ei pea kunagi teist kohe hukka mõistma, olgu see kes tahes. Tuleb olla armuline, andestama, vabandama...»

«Mida?» hüüatasin, aga paistis, et ta ei kuule mind.

«... sest kui igaüks meist teaks teisest kõike,» rääkis ta edasi, «siis annaks igaüks meelsasti ja kergelt andeks kõik ega oleks enam inimeste keskel ülbust ega kõrkust ega egoismi. Õigus, härra Lucas, on abstraktne.»

«Ei,» ütlesin ma. «Mul on kahju, kuid ma pean teile vastu vaidlema. Õigus ei ole abstraktne. Õigus on konkreetne.»

Ta vaatas mulle otsa kaua, siis kehitas ta vaikides õlgu.

Grand Hotel Dolderis ootas mind teade. Ma pidin kohe võtma kontakti Gustaviga. Ta oli helistanud juba kaks korda ja ootas, et helistaksin kohe. Kaks minutit hiljem oli ta aparaadi juures.

«Noh,» kõlas ta laisk ja kaval hääl. «Kas oled midagi saavutanud?»

«Mitte midagi,» ütlesin. «Aga see oli ju ka alles neljakümne esimene pankur, kellega rääkisin.»

«Arvan, et sul ei ole enam tarvis ülejäänutega rääkida,» ütles Gustav. «Lenda järgmise lennukiga Frankfurti. Su sõber peaportjee Frankfurter Hofist helistas. Ta ütles, et

tal on sulle midagi rääkida. Sa pead tema juurde minema. Helista mulle, et teaksin, millal tuled tagasi Düsseldorfi.»

«Jälle valehäire,» ütlesin.

«Ei,» ütles Gustav. «See pole valehäire. Tunnen seda nahaga. See on alati olnud pädevaim alarmeerija. Lenda välja, Robert!»

Ma lendasin. Kella kolme paiku olin Frankfurter Hofis. Peaportjee nägu säras, kui astusin saali.

«Käis see vast kähku! Teatan Kallingile. Ta ootab veel hotellis. Te ei või siiski rääkida siin, sest see ärataks tähelepanu ja ta ei taha seda. Ta on tubli mees, aga ta kardab.»

«Kes on Kalling?»

«Üks kelner,» vastas peaportjee. «Võrdlemisi noor. Teie viimase käigu järel olen kogu aeg püüdnud saada midagi teada personalilt — ja nüüd tundub mulle, et olen midagi leidnud.»

«Mida?»

«Seda jutustab Kalling teile ise. Praegu on kell kolm. Te kohtute temaga pool neli peavaksalis suure ajalehekioski ees.»

«Ma tänan teid väga!»

«Tühja kah! Te ju teate, et teen teie heaks kõik, mis suudan! Ja võib-olla polegi teil sellega midagi peale hakata, mida Kalling teile jutustab. Nii et ärge liiga vara tänage.»

«Kuidas ma Kallingi ära tunnen?»

«Ta loeb München Abendzeitungi spordiosa ja ta toetub vastu kioskit. Ta on teie kasvu, kolmekümne kahe aastane, tal on pruunid juuksed ja kitsas kahvatu nägu. Ta suitsetab sigarit...»

46

«Härra Kalling?»

Pruunide juuste ja kitsa näoga mees, kes Frankfurdi peavaksali ajalehekioski juures luges München Abendzeitungit, võttis sigari suust, vaatas mind ja ütles: «Tere päevast, härra Lucas.»

Jaamas ja perroonidel oli palju inimesi, valjuhääldajad teadustasid vahetpidamata, rongid saabusid ja lahkusid, lärm oli päris korralik, samuti inimmass. Keegi ei pannud meid tähele.

«Peaportjee ütles, et teil oleks mulle midagi rääkida. Loomulikult tasun teie informatsiooni eest.»

«Ma räägin ainult siis, kui te mulle midagi ei maksa,» ütles Kalling. «Olete meie peaportjee sõber ja ma teen loomulikult kõik teie meeleheaks, aga mitte tasu eest.»

Midagi niisugust ei olnud mul varem ette tulnud.

«Hästi,» ütlesin. «Niisiis.»

«Niisiis,» ütles Kalling samal ajal, kui inimesed meist mööda ruttasid, lapsed töinasid, vedurid vilistasid ja rattad veeresid. «Küsimuses on niisiis see pankurite suur konverents 24. ja 25. aprillil, kas pole tõsi? Viimasel õhtul pidas härra Hellmann ettekande. Inglise keeles.»

«Millest?» küsisin. «Täpsemalt, mis teemal?»

«Pankuri eetikast ja kohustustest moodsas tööstusühiskonnas,» ütles Kalling ja imes sigarit. «Te ju teate, et liftide kõrval on must tahvel, eks ole? Mõtlen hotellis. Seal on alati kirjas, mis kuskil toimub. Sealt tean ma ettekande teemat. See pidi olema väga tark ja inimlik ettekanne. Seda kuulsin teiste pankurite jutust, kui nad siis hiljem tulid banketisaali sööma. Olime teinud valmis suure rootsi laua ja baari. Mina teenisin puhvetis. Ja seal võis kuulda nii üht kui teist, millest räägiti.»

«Loomulikult.»

«Pankurid olid tulvil lugupidamist ja vaimustust Hellmanni vastu ja tema kõnet diskuteeriti elavalt. See pidi tõepoolest olema väga ilus kõne. Hellmann oli ka üks meie maa kõige lugupeetavamatest pankuritest, eks olnud?»

«Jah,» ütlesin. Valjuhääldaja teatas, et Dortmundi kiirrong hilineb tõenäoliselt viisteist minutit.

«Aga mitte kõik pankurid ei olnud vaimustatud.»

«Kuidas?» küsisin mina.

«Ei olnud,» ütles Kalling. «Üks ei olnud seda mitte. Just seepärast jäigi kogu lugu mulle meelde. Mõtlen, et te mõistate ju, et kui seisad puhveti taga ja kuuled ainult

vaimustust ja kiitust ja head ühe inimese kohta ja kui siis kuulete hoopis midagi muud, siis kuulatate tähelepanelikult, kas pole tõsi?»

«Kindlasti.»

«Härra Hellmann tuli puhveti juurde koos ühe teise härraga. Nad tulid otse minu juurde. Nad valisid, mida tahtsid süüa, ja mina täitsin taldrikud.»

«Kuidas Hellmann oli riietatud?»

«Smokingis nagu kõik.»

«Kas tundsite teda välimuse järgi?»

«Kas tundsin? Ta on olnud palju aastaid alaline külaline meie prantsuse restoranis.»

«Ja siis? Jätkake!»

Kalling ütles: «Need kaks härrat seisid niisiis mu ees. Teine valis esimesena. Siis valis härra Hellmann. Ja kui täitsin tema taldrikut, ütles see teine härra talle: «Pidasite seal hiilgava kõne, mu armas. Kividki oleksid nutnud, kuuldes nii palju humaansusest ja õilsusest.»

«Ja mäletate seda sõna-sõnalt?»

«Jah. Või vähemalt peaaegu. Võib-olla oli sõnade järjekord teine, aga õnnitlus ja kahjurõõm peitusid seal ja sõnad humaansus ja õilsameelsus. Seda ma tean päris täpselt, sest sellest tekkis väike stseen.»

«Milline stseen? Vabandust, rääkige päris nii nagu soovite, härra Kalling.»

«Jah, järjekorras. See oli päris lühike vestlus. Härra Hellmann vaatas siis teisele härrale täiesti arusaamatult otsa ja küsis: «Kuidas te seda mõtlete?» või siis küsis ta: «Mis see peab tähendama?» või siis küsis ta...»

«Selge, ma saan juba aru,» ütlesin. «Jah?»

«Siis see teine härra vaatas teda tõelise põlgusega ja ütles paar lauset — ja need jäid mulle sõna-sõnalt mällu: «Ärge nüüd, taeva päralt, rohkem komöödiat mängige. Teate ju ise kõige paremini, mida teete. Hüva, tehke nagu soovite, kui saate südametunnistuse sellega leppima. Aga siis, pagan võtku, ärge pidage meile niisuguseid tundelisi kõnesid!»

«Oli see sõna-sõnalt või peaaegu sõna-sõnalt?»

«Sõna-sõnalt, härra Lucas.»

«Ja siis? Mis siis juhtus?»

«Siis see teine härra jättis härra Hellmanni lihtsalt niisama oma kohale ja läks oma taldrikuga minema. Härra Hellmann isegi ei näinud taldrikut, mille talle ulatasin. Ta toetus serveerimislauale ja ma mõtlesin juba, et ta kukub kohe kokku. Mul oli põrguhirm ja hüüdsin teda korra, kaks, aga ta ei kuulnud mind. Kogu ta keha värises ja ta pigistas käed rusikasse ja siis ta läks ära, ilma et oleks minu poole veel korra vaadanudki, kuigi seisin seal tema taldrikuga.»

«Kas ta lahkus saalist enneaegselt?»

«Jah, selle peale võin kas või vanduda. Ta ei tulnud ka enam tagasi. Aitab see teid edasi?»

«Usun, et see aitab mind tublisti,» ütlesin. «See teine härra, kas te mäletate temast midagi? Kas teate, kes see oli?»

«Ta näis olevat itaallane, aga võis muidugi olla midagi päris muud. Rääkis inglise keelt aktsendiga. Tähelepandamatu tüüp. Härra Hellmannist noorem. Ma ei näinud ka teda enam. Võib-olla, et temagi läks oma tuppa või kuhugi mujale.»

«Millal see vestlus toimus?»

«See oli umbes kesköö paiku, pigem natuke hiljem.»

Valveteenistuse mehe Fred Molitori jutu järgi oli Hellmann tulnud kell pool üks oma panka, olles ise absoluutselt tasakaalust väljas ja närvivapustuse lähedal.

«Olete mind palju aidanud, härra Kalling ja ma ei või seda abi niisama vastu võtta. Kas lubate, et ma siiski tasun teile selle eest honorari, palun!»

«Mitte mingil juhul,» ütles ta.

«Härra Kalling!»

«Mitte mingil juhul! ütlen ma. Aga teate mis. Mul on väike tütar. Ta soovib endale kõndivat nukku. Seal teisel pool on mänguasjade kauplus.»

«Ma ju teadsin!» mürises Gustav Brandenburg. «Ma ju teadsin seda. Ütlesin ju, et tundsin seda oma nahaga. Järelikult on meie sõber Hellmann teinud siiski mingi sigaduse! Ja üks ta ametivendadest teadis seda. Ja siis Hellmann kaotas pea. Ja siis... ja siis... Kõik sobib, Robert, kõik haakub üksteisega! Ma ütlen sulle, mul oli algusest peale õigus — see oli enesetapp. Oleme pääsenud plindrist.»

«Aga paar pisitillukest tõendit on meil minu arvates siiski veel vaja,» ütlesin.

«Sa pead otsekohe tagasi sõitma Cannes'i,» ütles Brandenburg ja äigas särgi kõhu pealt puhtaks.

«Ma pean... Mida?»

«Meil pole enam vaja üle kuulata neid teisi pankureid. Me teame juba piisavalt. Friese helistas mulle kolm tundi tagasi. Kessler, kes töötab endiselt Cannes'is, laskis su sõbral Lacrosse'il kasutada ministeeriumi kooderiga varustatud telefoniühendust. Ja Lacrosse palus Friesel helistada mulle, et teataksin sinule.»

«Mida?»

«Et ta tahab sind sinna. Nii kiiresti kui võimalik. Üks politseinik on andnud neile mingeid vihjeid. Mitmete alžeerlaste kohta, kes kõik elavad Boccas. Sa ju tead, et purjus Kilwood karjus, et kõik sai alguse kellestki Bocca alžeerlasest.»

«Jah, mis siis?»

«Kui nad saavad veidi lisainformatsiooni, tehakse seal läbiotsimine ja kui nad õige alžeerlase tabavad ja see õigesti suu tühjaks räägib, oleme me võib-olla lõpetanud kogu loo. Noh, kuidas ma olen asjaga toime tulnud?»

«Sa oled sellega suurepäraselt toime tulnud,» ütlesin. Nüüd suutsin mõelda ainult Angelale. Nüüd pääsen tagasi tema juurde. «Lendan kohe,» ütlesin. «Kas täna läheb veel lennukit?»

«Jah, aga sellega on meil jälle sitasti,» ütles Gustav.

«Mis see tähendab?»

«Streik?» ütles Gustav. «Prantsuse raudteelased streigivad ja Prantsusmaa lennuväljade personal ja lennujuhid streigivad. Sa ei saa minna rongiga ja sa ei saa lennata.»

«Angela!»

«Robert! Su hääl kõlab nii õnnelikult! Kas on juhtunud midagi meeldivat?»

«Jah, Angela! Tulen sinu juurde!»

«Millal?»

«Nii ruttu kui võimalik. Nüüd on juba liiga hilja midagi ette võtta — praegu on kesköö. Aga ülehomme keskpäeval olen sinu juures.»

Ülehomme keskpäeval — see oleks laupäeval, 3. juunil. Olin olnud ära kolmteist päeva. Kolmteist päeva! Need tundusid mulle nagu kolmteist aastat, nagu terve elu. Ja nüüd, ja nüüd...

«Mu jumal, Robert, aga meil on siin streik! Palju streike! Sa ei saa lennata! Sa ei saa sõita rongiga!»

«Oh, siiski ma saan,» ütlesin. «Saksamaal ja Itaalias ei ole streike ja rongid liiguvad. Sul tuleb ainult tulla Itaalia ja Prantsusmaa piirile Ventimigliasse. Sinnani ma pääsen. Sealt sa pead mind ära tooma. Kui kaugel see Cannes'ist on?»

«Ei ole kahte tundigi, Robert! Toon su ära! Millal sa homme Ventimigliasse jõuad?»

«Mitte homme! Ülehomme! Kell 12.55. Aga võta arvesse! See on Itaalia suveaeg.»

«Ootan perroonil! Ja kisan nii kõvasti, et kõik inimesed ehmuvad surnuks! Sõidan ülehomme juba üsna vara välja, et kindlasti õigeaegselt Ventimiglias olla!»

Järgmisel hommikupoolel käisin veel kord Globalis Gustavi juures ja sain juhtnööre ja raha reisitšekkidena. Mu naine ei olnud helistanud mulle ega temale ega mitte kellelegi ja ma ei teadnud temast midagi. Helistasin oma sõbrale advokaat Paul Fontanale ja saatsin talle volituse ühe tema ametniku jaoks, et keegi kogu posti Intercontinentalist minu ära olles võiks regulaarselt ära võtta. Posti hulgas võis olla advokaadi kiri ja võib-olla kiri kohtultki. Ma ei võinud lasta mingit võimalust mööda, muidu võidaks

langetada kohtuotsus minu äraolekul. Kui helistasin Fontanale, oli ta väga sõnakehv.

«Avan kõik ametlikud kirjad. Anna mulle oma Cannes'i aadress.»

«Hotel Majestic, Croisette.»

«Mingu sul hästi,» ütles Fontana. Siis ta pani telefonitoru ära.

Intercontinentalis selgitasin ma samuti, et minu post viiakse ära. Korteri jätsin alles. Õhtupoolikul sõitsin siis ühe kiirrongiga kuni Stuttgardini. Seal istusin ümber otserongile Ventimigliasse. Global oli tellinud erakupee magamisvagunis ja see ei üllatanud mind enam, et kupee number oli kolmteist. Uinusin otsekohe ja ärkasin alles siis, kui lähenesime Mailandile. Mu kõrvad olid lukkus ja valutasid natuke, me olime öösel ikkagi üle Gotthardi sõitnud ja ma tajusin kõrguste vahet. Ma haigutasin ja haigutasin ja lõpuks kadus kurtustunne ühe naksatusega.

Itaalias paistis päike, kõik õitses ja iga kilomeetriga, mis edasi jõudsin sellel armsal lõunamaal, muutusin õnnelikumaks. Genuas oli meil pikem peatus. Magamisvagun, mis oli rongi viimane, seisis tunnelis, mille musti seinu mööda nirises vett. Siis lõpuks hakkas rong jälle liikuma. Magamisvaguni saatja koristas mu voodi ära. Ma istusin akna all, jõin kanget espressot ja nägin ajal, mil Genuast välja sõitsime, väga suuri laevu seismas hallis dokis. Sadam oli siin päris raudteevalli kõrval. Veidi hiljem nägin ka merd. Sellest peale nägin seda peaaegu kogu aeg kuni piirini välja. Rong sõitis piki Itaalia Rivierat. Nägin laevu merel, mis päikese käes sädelesid ja ma nägin liivarandadel palju inimesi, nägin jälle palme ja eukalüpte ja apelsinipuid ning kõikides värvides lilli. See rong peatus igas väikeses jaamas, inimesed tulid peale ja läksid maha, aga magamisvagunis oli neid vähe. Ma mõtlesin Angelale, ainult veel temale, ja ma jõudsin jälle kord arusaamisele, et mitte iialgi polnud ma niisugust tunnet tundnud, nagu nüüd Angela vastu tundsin. Me kumbki ei teadnud, mis tulevik toob, mina ei teadnud, kuidas Karin reageerib, kuidas mu haigus edasi kulgeb, mis saab minu juhtumist, ma teadsin

vaid, et olen teel Angela juurde. Ja see tegi tolle sõidu helkiva mere ääres minu jaoks õndsusunenäoks. Ma rõõmustasin nii väga, et kuulen jälle Angelat naermas, sest ma armastasin ta naeru, ja ma mõtlesin, et jumal on andnud inimesele kõigi murede ja vaeva ja kogu viletsuse tasakaalustamiseks elus kolm asja — naeru, une ja lootuse. Et mäeseljandikud ja kaljud siin alati otse merest üles kerkisid, sõitsime ikka ja jälle läbi tunnelite. Nägin, et nende alguses olid tahvlid. Kõikidel tunnelitel olid nimed. Mõne aja järel loobusin nende lugemisest. Oli uskumatult palju tunneleid.

49

Nizza lennujaamas olime kord jooksnud teineteisele vastu üha kiiremini ja kiiremini ja hingetult. Ventimiglias, selles hiiglaslikus ja vastikus raudteejaamas oli see teisiti, täiesti teisiti. Ma astusin magamisvagunist välja, konduktor ulatas mulle minu kohvrid järele, ma panin need perroonile. Rongis ei olnud enam kuigi palju reisijaid, nad kadusid ruttu. Konduktor oli hüüdnud kohale pakikandja, seepärast jäin paigale seisma ja ootasin. Perroon rongi kõrval oli tühjenenud kummituslikult kiiresti. Päike kõrvetas palavalt. Kaugel eemal veduri lähedal nägin ma Angelat haprana ja hüljatuna seismas. Alguses nägin vaid ta helkivaid punaseid juukseid, siis tundsin ta ära. Angela kandis sinist pluusi ja valgeid pükse. Tema nägi mind. Aga ta jäi seisma nagu minagi.

Oleme hiljem rääkinud sellest momendist ja teineteiselt küsinud, miks olime nii jäigastunud ja ainult vaatasime teineteist. Siis Angela ütles: «Olin seisnud perroonil juba tunde. Olin Cannes'ist juba kell üheksa välja sõitnud hirmu pärast, et saabun liiga hilja. Tegutsesin sellel hommikul nagu mehaaniline nukk, mitte nagu inimene. Kui siis nägin sind, ei suutnud ma end üleüldse liigutada. Uskusin peaaegu, et olen halvatud. Teadsin, et ma ei ole, aga seda, mida tahtsin — nimelt joosta sinu juurde ja sind kallistada

ja suudelda — seda ei suutnud teha. Ma ei suutnud paigast liikuda. Ja minu igatsus ja mu rõõm olid viimaste tundidega kasvanud nii suureks, et olin, mis ongi kõige tähelepanuväärsem, päris kurb, nähes lõpuks sind, kuigi oleksin pidanud just õnnelik olema. Jah, siis olin ma väga kurb ja tõsine, armsaim.»

Minuga oli täpselt samuti. Ma ei suuda sellest aru saada veel tänagi mitte. Aga minagi tundsin suurt nukrust ja olin seal Ventimiglia inetu piirijaama päikeses hõõguval perroonil väga tõsine. Ma lihtsalt ei suutnud tõsta tervituseks isegi kätt ja ka Angela ei liigutanud ennast.

Itaalia pakikandja saabus käruga. Panin sellele oma mõlemad kohvrid ja reisikoti ja tema ütles, et ta ootab mind väljapääsu juures. Ta lükkas käru enese ees ja mina läksin talle järele nagu puupakk, jäigana ja abitult komberdades. Angela ei liigahtanud veelgi. Ma läksin piki rongi ettepoole. Pakikandja kadus kaubalifti, mis viis alla. Läksin ikka edasi ja edasi. Lõpuks jõudsin Angela juurde. Ta näol oli suurima pingutuse ja ohjeldatuse ilme. Nüüd olime perroonil päris üksinda ja oli väga vaikne. Vaatasime teineteist ja ma nägin jälle kord ennast väga väiksena Angela suurtes pruunides silmades. Me ei rääkinud midagi. Me embasime teineteist sõnatult ja surusime end täiest jõust teineteise vastu ja see embus kestis kaua. Angela haaras mu käe ja läksime aeglaselt ja vaikides trepini, mis viis alla tunneli juurde. Tunnelis, mis läks rööbaste alt läbi jaamahoonesse, oli väga räpane ja seal haises lüsooli järgi. Läksime üha edasi ja vaatasime teineteist peaaegu vahetpidamata. Olime ikka veel endiselt vait ja tõsised. Me ronisime teist treppi mööda üles ja läksime piletikontrolli ja halli kaudu jaama ees olevale väljakule, kuhu Angela auto oli pargitud ja kus ootas pakikandja, kes mu kohvrid autosse paigutas. Selle keskpäevase kuumuse tunnil ei olnud tänaval kedagi näha, inimesed olid oma korterite aknad sulgenud roheliste ja valgete puuluukidega.

Jaama vastas oli hotell ja kõnniteel oli paar lauda, mis kuulusid ühele kohvikule. Vastu seina surutuna lamas seal küljeli tokerjas koer. Ka seal oli haudvaikne. Angela istus

rooli taha ja avas mulle ukse. See oli silmapilk, mil mõtlesin surmale. Mõtlesin, et surm on tugevam kui armastus ja et see tuleb igaühe juurde ja lõpetab kõik, suurimagi armastuse, ja et sellega peab leppima. Autosse astudes olin väga resigneerunud. Ma ei ole kunagi hiljem Ventimiglias olnud.

50

Angela sõitis kindlalt ja rahulikult nagu alati. Jõudsime Itaalia tollipunkti ja seejärel Prantsuse omasse. Ametnikud seisid väljas, neil oli väga palav, nad töötasid särgiväel ja särkidel olid suured higilaigud. Ametnikud olid väga viisakad ja kõik sujus väga ruttu. Nii Itaalia kui Prantsusmaa ametnikud flirtisid Angelaga, aga diskreetselt, ja nad lõpetasid kohe, nähes, et Angela ei reageeri. Sõitsime autostraadile, Angela peatus maksuputka juures ja tasus teemaksu. Tee kohal näis õhk keevat. Olin võtnud ära kuue ja lipsu ja visanud need tagaistmele. Ikka veel ei rääkinud me teineteisega. Angela sõitis kiiresti. Umbes viie minuti pärast ta pidurdas, juhtis auto puhkeplatsile ja peatus. Järgmisel silmapilgul sülelesime ja suudlesime teineteist talitsematult ja kirglikult, isegi meeleheitlikult, nagu oleksime olnud teineteise viimne kaitse ja tugi siin maailmas, ja nii see oligi. Ja nüüd lõpuks suutsime me jälle rääkida.

«Angela...»

«Mu armsaim, olen nii rõõmus.»

«Ja mina ka.»

Suudlesime teineteist ikka ja jälle, rääkisime ja suudlesime üha uuesti teineteist põskedele, laubale, silmadele, huultele.

«Sa oled mu juures! Lõpuks, Robert! Arvasin juba, et kaotan mõistuse ilma sinuta.»

«Oleme koos. Ma jään jälle siia.»

«Oi, Robert,» ütles ta. «Seal koledas jaamas tuli mulle äkitselt pähe kohutav mõte.»

«Mis mõte?» Paitasin kätega ta nägu.

«Ma... ma mõtlesin, et ainult üks asi võib meid lahutada. Aga et see üks tuleb kõikide juurde ja kunagi see tuleb meiegi juurde. Ja siis oleme lahus. Siis tuleb teisel üksinda edasi elada. Mõtlesin, et kui see olen mina, siis järgnen sulle, sest üksinda elada, seda ma ei suuda enam, mitte ilma sinuta, ilma sinu armastuseta.»

Niisiis oli ka tema sellele mõtelnud.

«Aga nüüd on kõik möödas,» ütles ta. «Nüüd on kõik imeilus.» Ta naeris. «Me oleme koos, Robert! Oleme jälle meie paradiisis!» Nüüd oli ta täiesti muutunud. Nii rõhutud, kui ta oli mulle paistnud, nii vabanenud oli ta nüüd, nii õnnis, nii rõõmus. «Kas sul on nälg? Ära ütle midagi. Muidugi on sul nälg. Minul igatahes on hundiisu! Erutusest ei joonud ma täna varahommikul isegi kohvi. Nüüd lähme kõigepealt sööma ja siis sõidame koju, jah?»

«Jah, Angela.»

«Tean siin väga ilusas kohas üht väga head restorani. Sõidame sinna. Sobib see sulle?»

«Mulle sobib kõik,» ütlesin. «Sõida, Angela.»

Ta käivitas mootori, kummid vingusid, kui ta nii äkki söösti minema. Vaatasin taha. Valge liivapilv keerles meie taga. Olime auto aknad alla lasknud ja katuseluugi avanud. Olin tulvil uhkust selle üle, et see naine armastas mind samuti, nagu mina teda armastasin. Ei, mitte uhkust vaid tänutunnet, väga suurt tänutunnet elu vastu, jumala vastu või ükskõik kelle vastu, kes vastutas selle eest, et me olime teineteisega kohtunud. Vaatasin Angela käsi. Nägin heledat pigmendilaiku. See oli veel heledamaks muutunud. Või pigem oli Angela nahk vahepeal päikeses rohkem päevitunud, mõtlesin ma.

«Sõidame Eze'isse,» ütles Angela.

51.

Eze'isse jõudmiseks pidime lahkuma autostraadilt. Seal kulgeb järsul rannikul kolm teed. Angela kasutas keskmist, Moyenne Corniche'i, mis oli väga tolmune. Siis siirdusime

kitsale ja veel tolmusemale teele, mis tõusis järsult. Eze'i küla asub kõrgel mäekuplil. Veidi tipust madalamal küla serval on parkimisplats. Jätsime auto sinna ja läksime mööda järsku rada edasi, ikka edasi ülespoole. Mõlemalt poolt tõusid kaljuseinad. Majad olid raiutud kaljuseintesse ja need olid igivanad. Nad toetusid üksteisele ja kitsas tänav oli nii järsk, et sageli oli järgmise maja uks samal kõrgusel kõrvalmaja akendega. See kõik pidi olema ehitatud juba keskajal.

Parkimisplatsi juures all oli meenetekauplusi ja sein, mille najale palju pilte toetus. Olin näinud seal kunstnikke nende ees istumas ja ostjaid ootamas. Majades oli palju ärisid: kingsepa-, rätsepa-, toidukauplused. Eriti palju oli kunsti- ja tarbekunstikauplusi. Ma nägin vanu vaskkanne, madonnasid, nikerdusi, pitskatteid. Osaliselt pakuti neid asju tänaval. Kõik oli väga väike ja kitsas ja liliputlik, järskude kaljuseinte vahel oli jahe. Siin nõlval ei elanud kindlasti rohkem kui viis-kuuskümmend kohalikku elanikku. See oli turistide väljasõidukoht. Tänavake oli lõpmata käänuline. Angela ja mina käisime käsikäes. Palju mehi oma äridest naeratasid meile, naised ka. Need olid sõbralikud inimesed. Korraga moodustas tänav laia kaare ja me seisime suure hoone ees, mis sobis stiililt täiesti külaga.

«Seal see on,» ütles Angela. «Selle nimi on Chèvre d'Or.»

Kuldne Kits oli täis väärtuslikke antiikesemeid. Läksime läbi mitme ruumi kaasaegselt sisustatud söögisaali. Välismaailma ja restorani sisemuse vahel oli palju aastasadasid.

Leidsime veel vaba laua akna juures. Restorani peremees võttis meie tellimuse vastu. Istusime kõrvuti, hoidsime ikka veel teineteist käest ja vaatasime välja. Ma märkasin merd niisuguses kauguses, mida ma veel ühelgi maal olevas punktis ei olnud näinud. Tundus, nagu oleksin näinud kogu Vahemerd. Ta oli sinine nagu taevas ja kauguses sulasid taevas ja meri kokku. Meie all kulges teine rannikutee, Väike Corniche. Autod paistsid väga pisikesed. Veelgi väiksemad näisid kaljuseinte vahelisel ujumisrannal olevad inimesed.

«Kas siin pole ilus?»

«On, Angela,» ütlesin ma. «Siin on tõesti ilus.»

«Tahan näidata sulle kõike, mis on eriti ilus. Nii olen otsustanud teha.»

Põimisin käe ta ümber ja suudlesin teda. Ta huuled avanesid. Panin ka teise käe ta ümber. Me keeled puutusid kokku. Angela oietas vaikselt.

«Hallo, härra Lucas!»

Naise hääl.

Angela ja mina võpatasime teineteisest eemale. Vaatasin üles. Mu ees seisid mees ja naine — härra ja proua Dreyerid. Härra ja proua Dreyerid Düsseldorfist. Härra ja proua Dreyerid, Karini sõbrad. Ilse Dreyer oli tõenäoliselt mu naise parim sõbranna, kolmekümnendate keskel olev blondiin, sale ja mitte inetu, aga tal oli alati rahulolematu ja kibestunud ilme suu ümber. Dreyer oli märgatavalt vanem ja tal olid hõredad juuksed. Mõlemad olid ülemääraselt šikis suveriietuses. Nad ei olnud kunagi mind sallinud ja ega minagi ei sallinud neid.

«Taeva päralt, me ei tahtnud teid segada,» ütles Ilse Dreyer. «Olime just minekul ja kui me teie lauast mööda läksime, siis ütles Franz, et see on ometi härra Lucas. Kuidas teil läheb, härra Lucas?»

Olin tõusnud püsti. «Tänan,» ütlesin. «Mul läheb hästi.»

«Seda on näha,» ütles härra Dreyer ja naeris mürinal.

Ilse Dreyer silmitses Angelat, kes vastas ta pilgule rahulikult. Tekkis paus. Mul ei olnud muud võimalust, sest Dreyerid seisid kindlalt paigal.

«Tohin ma teid tuttavaks teha...» ütlesin nimed ja laususin Angela nime väga segaselt.

Otsekohe küsis Ilse Dreyer naeratades: «Kuidas, palun?»

«Mu nimi on Delpierre, proua Dreyer,» ütles Angela samuti naeratades, saksa keeles ja väga selgelt. «Angela Delpierre.»

«Väga meeldiv, madam Delpierre.»

«Ka mina rõõmustan, madam Dreyer.»

«Te tunnete härra Lucast? Ta pole teist kunagi midagi

rääkinud!» ütles Ilse. Ta mehele muutus situatsioon ebameeldivaks.

«Palun,» ütles mees. «Palun, Ilse.»

«Miks? On ju väga imelik, et me teiega siin kohtume, härra Lucas, kas mitte? Teate, me tegime siia väljasõidu. Elame Juan-les-Pins'is. Mu mees võttis tänavu suvepuhkuse varakult. Oleme siin veel kaks nädalat. Siin on nii ilus.»

«Jah, on,» ütles Angela ikka naeratades. «Tõeliselt ilus, kas pole?»

«Aga nüüd me tõepoolest ei taha teid rohkem segada...» alustas härra Dreyer tungivalt.

Ta naine ei näinud teda kuulvat.

«Teate, madam Delpierre, me oleme nimelt härra Lucase head tuttavad. Või õigemini tema naise head tuttavad, eriti mina. Te ei tunne proua Lucast?»

«Ei, madam Dreyer,» ütles Angela.

Mulle oli küllalt. «Me ei taha teid kinni hoida. Oli väga meeldiv teiega kohtuda,» ütlesin.

«Kas see oli meeldiv, härra Lucas?» küsis Ilse.

«Aga muidugi oli,» ütlesin.

«Ka minule oli see meeldiv,» ütles Angela.

«Niisiis nägemiseni,» ütles Ilse. Ta mees ainult kummardas jäigalt. Ta nägu oli tulipunane ja ta tõmbas naise jõuga meie lauast eemale. Ilse pöördus ikka ja jälle ümber meid vaatama, enne kui nad restoranist välja said.

Ma istusin Angela kõrvale.

«Kas see oli halb?» küsis Angela. «Kas sellest võib tekkida sulle halba, Robert?»

«Üleüldse mitte,» ütlesin ma. «Olen ju rääkinud naisele, et mul on armastatu Cannes'is. Ma olen õieti rõõmus selle üle, et need Dreyerid meid nägid. Mis võib juhtuda? Võibolla annab see tõuke Karinile, et ta laseb ruttu lahutada.»

«Loodetavasti,» ütles Angela. «Oi, Robert, see oleks imehea! Soovin nii väga, et võiksid olla mu mees.»

«Seda soovin minagi.»

«Aga kui seda ei saa olla, kui on raskusi, siis elan ma sinuga ka nii. Kui sinu armastatu.»

Suudlesin ta kätt.

Kelner lükkas meie laua kõrvale väga suure lõigetekäru. Sel ajal kui Angela näljasena valis ja kelner täitis tema taldrikut, vaatasin veel kord aknast välja, seekord üles mäele. Üsna restorani lähedal märkasin suurt kaktuseaeda ja selles kindluse varemeid. Kõrvetavas päikesepaistes olid kõik värvid väga tugevad ja kirkad ja kõigil esemetel olid teravad ja selged piirjooned.

52

Laual Angela voodi kõrval oli väike transistorraadio väljatõmmatud antenniga. Olime jõudnud koju. Tahtsin reisi järel pesta. Angela tuli minuga magamistoast vannituppa ja laskis vannivee voolama. Jäin magamistuppa seisma. See oli suur ja valge, valgus tulvas sisse klaasseinast. Angela tuli tagasi vannitoast.

«Kohe on valmis,» ütles ta. «Oota, annan sulle veel kümblussoola, see teeb suurepäraselt värskeks.»

Siis märkas ta, et silmitsen väikest raadiot. «Öösiti võib Münchenit kuulda.»

«Sa oled saksa saatjaid kuulanud?»

Ta noogutas.

«Igal ööl. Peale kesköö saksa päevauudiseid.»

«Kas sul veel prantsuse omadest küllalt ei olnud?»

«Ei,» ütles ta. «Sest sina olid ju Saksamaal.»

Ma olin kohe Eze'is restoranist helistanud Lacrosse'ile ja ta ütles, et kindlasti võtab veel aega homseni, kuni nad politseinuhkide teadetest näha saavad, kes seitsmest nende poolt kahtlustatavast Boccas elavast alžeerlasest tegelikult plahvatusega jahil ja Hellmanni surmaga võis seotud olla. Ma ütlesin talle igaks juhuks, et ta võib mind Angela poolt kätte saada. Cannes'is olin kõigepealt Majesticisse läinud, kus mind nüüd juba kui head sõpra vastu võeti. Ma sain jälle tagasi oma vana toa. Ma jätsin ka Majesticisse teate, kust mind leida võib. Croisette, mida mööda nüüd Angela poole sõitsime, oli keskjoonel ja rannapoolsel küljel lillemereks muutunud. Liiklus oli ka tihe-

damaks läinud. Me olime väga pikkamisi edasi jõudnud. Nüüd, siin üleval Angela korteris, oli nagu alati palju jahedam kui all tapvalt kuumas linnas.

«Mõnikord ei saanud ma magada. Siis kuulasin veel saksa uudiseid. Ma ei saanud kunagi päriselt aru, mis ma sealt kuulsin. Ma sain loomulikult aru, aga mu aju ei registreerinud. Alati, kui raadiot kuulasin, olin sinu juures, Robert.»

«Ja mina magasin!»

Ta läks ees ja puistas vannivette midagi, mis hakkas tugevasti vahutama ja lõhnas mingi ürdi järele. Siis ta surus end äkki metsikult minu vastu.

«Tee ruttu,» sosistas ta. «Kiirusta. Ma ootasin sind, olen oodanud nii kaua...» Ta jooksis vannitoast ära. Riietusin lahti ja astusin vanni ja tundsin, kuidas ma järjest rohkem erutun. Tegin nii ruttu kui võisin, ronisin vannist välja ja kuivatasin end suure rätiga. Vannis istudes olin kuulnud, kuidas Angela laskis magamistoa kardinad alla. Läksin vannitoast välja alasti. Magamistoas oli hämar. Angela lamas voodil, samuti täiesti alasti. Ta päikeses pruunistunud keha mõjus hämaruses väga tumedana. Tal olid pikad ilusad sääred, kitsad puusad ja naiselikud rinnad, mille nibude ümber olid märgatavalt suured areaalid. Ma olin unistanud väga palju päevi ja öid — unes ja ilmsi sellest, mida nüüd enese ees nägin.

Angela vaatas mulle naeratades vastu. Laskusin voodile tema kõrvale ja hakkasime silitama ja hellitama teineteist ja suudlesime. Ta hingamine muutus raskemaks ja ta käed sasisid mu juukseid. Ta nahk oli sile ja pehme ja sametine nagu virsik. Lamasime teineteist emmates suurel voodil ja ütlesime teineteisele kõige ilusamaid ja armsamaid ja hellemaid sõnu ja tegime kõike, mida mees ja naine vähegi teha võivad, et saavutada veel suuremat erutust enne ühinemist, ja tegime seda võib-olla veerand tundi, siis ütlesin ma häälega, milles segunesid häbi ja viha: «Lõpeta. Sellest pole kasu.»

Nii valmis kui olingi olnud vannitoast tulles oli mul

nüüd võimatu Angelat õieti armastada. Lamasin selili ja mäletan, et kordasin ikka ja jälle ühte sõna: «Andesta!»

«Andesta! Andesta! Andesta!»

Angela kummardus mu kohale, suudles mu higist niisket laupa, silmi ja suud ja ütles: «Rumaluke! Mis tähendab andesta? Oled vaid liiga erutatud.»

«Seda ei ole mul veel kunagi juhtunud, Angela. Mitte iialgi! Ma... ma... ei tea, mis see on.»

«See on tingitud pikast sõidust, reisist ja sul on seljataga väga palju tööd. Erutus, erutus, muud midagi.» Ta hääl kõlas rõõmsalt. Ühe sammuga hüppas ta voodist. «Ega muide ka mina ei ole õiges seisundis. Lõunasöögist alates on mul olnud kole janu. Meil on aega, Robert, maailmatu palju aega. Tule, joome midagi!»

Ta jooksis kööki. Lamasin veel ühe hetke seal ja tundsin, et mu keha ei suutnud küll tegutseda, samal ajal oli see plahvatamas ihast. Tõusin ja läksin elutuppa, kus istusin paljalt kušetile. Ma olin kimbatuses ja tundusin enesele naeruväärne. Angela tuli kandikuga. Ta tõi pudeli, klaasid ja savinõu, mis oli täis jääkuubikuid ja jäävett.

Jooki segades rääkis ta päris loomulikult: «Teen meile Ricardit. See mõjub janu puhul kõige paremini.» Ta valas pudelist vedelikku ja lisas sellele jääkuubikuid ja jäävett. Segu muutus piimjaks. Jõime ahnelt, Angela seistes. Juues ta väike kõht tõusis ja langes ja ma nägin otse enda ees ta punakaspruune häbemekarvu ja ma olin tulvil soovi rahuldumuse järele ja samas endiselt võimetu seda soovi täide viima. Angela ei vaadanud üldse mu keha. Ta tegi meile veel uue joogi ja jooksis siis plaadimängija juurde, kuhu sai valmis panna korraga kuni kümme plaati ja mis oli suure televiisori all. «Mida me kuulaksime? Kas sullegi meeldib Gershwin?»

«Väga,» vastasin ma.

«Niisiis Gershwini kontsert.» Kükakil otsis ta plaadimängija kõrval olevast kapist ühe plaadi teise järel ja pani need valmis. Ma vaatasin teda. Tal oli kauneim selg, mida ma eales olen naisel näinud. Ka selg oli pruuniks päevitunud ja ta nahk oli siidpehme ja helkis valguses, sest

elutuba oli valge, kuna sinna paistis päike. Angela lülitas plaadimängija sisse. Hakkas kõlama F-duur kontsert. Ta tuli mu juurde ja istus mu kõrvale diivanile.

«Sa ei aimagi, kui rõõmus ma olen selle üle,» ütles ta.

«Mille üle?»

«Selle äsjase.»

«Rõõmus — selle üle?»

Ta noogutas.

«Sa armastad mind liiga palju. Olen kuulnud sellest räägitavat. Sa ei suuda olla minuga, kuna armastad mind liiga palju. Sel hetkel ei suuda sa seda. Ainult sellel hetkel. Kui ma ei tähendaks sulle midagi, suudaksid mida tahes. Seetõttu armastan sind veelgi rohkem.»

«Angela, ma vannun sulle, et...»

«Tss!» Ta pani sõrme mu huultele. «Ära räägi. Kuula. Kas pole vaimustav?»

Siis istusime seal vaikides. Aeg-ajalt sirutas Angela käe minu poole ja ma haarasin selle ja Angela pigistas mu kätt nii tugevasti, et see valu tegi. Muusika kõlas ruumis ikka veel. Jõime uue Ricardi. Suitsetasime veel ühe sigareti. F-duur kontsert oli lõppenud, uus plaat kukkus plaaditaldrikule. Selles oli ainult igihaljaid Gershwini meloodiaid. Esimesena aeglane ja tundeline «A foggy day in London Town». Sumbutatud trompet värises. Angela tõusis.

«Tule,» ütles ta. «Tantsime.»

Tõusin ja võtsin ta käte vahele ja me hakkasime aeglase muusika rütmis samuti väga aeglaselt liikuma. Me kehad puudutasid teineteist aralt, siis julgemini ja siis need surusid teineteise vastu. Angela tantsis, käsivarred põimitud mu kaela ümber, silmad suletud ja suu veidi poikvil. Pöördusime ja astusime ja esimesele laulule järgnes «The man I love».

«Minu armastuse mees — see oled sina,» sosistas Angela.

Ja siis äkki sündis ime. Tundsin verd sööstmas kehas ja tundsin end olevat valmis armastama Angelat, armastama teda sel viisil, nagu olin unistanud teda armastada nii palju päevi. Veri tagus mu kehas ja mu peas. Tahtsin rebida Angelat kaasa, kuid ta ütles tasa: «Aeglaselt, Robert,

palun sind nüüd tegutseda aeglaselt.» Tantsisime elutoast magamistuppa. Tantsisime sõna otseses mõttes voodisse. Laskusime sellele koos ja nüüd olin ma jälle mees, noor mees, mees nagu ma polnud enam kakskümmend või kakskümmend viis aastat olnud, ja seekord me ei kulutanud aega eelnevateks hellitusteks, seekord hakkasime kohe samal silmapilgul armastama.

Kui tungisin Angelasse, kes oli sale ja ahas nagu päris noor tüdruk, ta hüüatas, aga see võis olla ka ainult ohe, ma ei tea. Siis nimelt hakkas ringisööstev veri mu peas mühisema ja silme ees keerles punaseid värve ja rõngaid ja me kehad liikusid koos ja need olid üks, üks ainus keha, üks ainus armastus ja armastusavalduse igatsus.

See oli otsekui iseenesestmõistetav, et saavutasime kulminatsiooni üheaegselt. Me ei rääkinud midagi. Armastasime teineteist silmade, käte, kehade iga poori ja rakuga, ja olime sulanud kokku. Ma ei lahkunud Angelast. Veetlev meeletus jätkus ja seekord kestis see kauem. Angela küüned kaevusid paar korda mu selga ja ta hammustas mu rannet ja siis jõudsime jälle koos tippu. Ma ei ole enam nooruk. Nii ei ole minuga kunagi juhtunud. Olin üha edasi Angelas ja see kestis kaua, seekord väga kaua ja ma kuulsin elutoast «Sinist rapsoodiat». Kui siis jõudsime kolmandat korda koos kulminatsiooni, hüüatas Angela tasa. Hoidsin teda veel hetke oma süleluses, siis tõmbusin õrnalt temast eemale ja me lebasime kõrvuti ja vaatasime lage ja ikka veel kostis Gershwini muusika. Angela süütas sigareti ja andis selle mulle ja süütas siis endale uue ja me lamasime mõlemad nii suitsetades. Ta otsis mu kätt, haaras selle ja me mõlemad olime vait ja kuulasime ainult George Gershwini muusikat.

Hiljem, ma ei tea millal, helises uksekell. Angela tõmbas selga hommikumantli ja jooksis magamistoast välja. Kuulsin teda rääkimas. Siis ta tuli tagasi. Tal oli käes kimp Sonja roose. Täna oli laupäev ja olin tellinud Floreali lillekauplusest igal laupäeval kolmkümmend Sonjat Angelale viimiseks just sel kellaajal, sest just siis olime ühel laupäeval kohtunud esimest korda.

Selle jutustuse alguseks mõtlesin ma kirjutada, et ma pean Angelale midagi elukindlustuseks tegema ja et ma selle tingimata ka lõpule pean viima, kui jumal aitab. See ei ole võimise küsimus. Ma suudan kõik, kui see Angela heaks läheb. See on ainult aja küsimus. Ma kirjutan siin tõetruult ja küllalt täpselt, mis ma üle elasin, kõik kõigest. Ainult sellest ma ei kirjuta kõike, mis Angela mulle erootilises mõttes tähendas. See oli suurim elamus, mis mul kunagi on olnud. See on ja peab jääma meie saladuseks. See tundub mulle Angela reetmisena, kui ma kirjutaksin meievahelistest intiimsustest sel päeval, sel ööl ja edaspidi. Ma tahan märkida ainult seda, et ta armastas nii nagu ei keegi teine naine. Ma ei olnud aimanudki, et naine võib niimoodi armastada. See oli ime. Minu ime. Ime ja õnn ja armastus ja minu elu teostumine.

Grammofoniplaat pöörles ikka veel ja mängis viimast plaati juba kolmandat korda, kui tõusin Angela voodilt.

«Kuhu sa lähed?»

«Tulen kohe.»

Läksin vannituppa ja võtsin kuuetaskust need kõrvarõngad, mis ma olin ostnud Angelale ja mis ta oli mulle tagasi andnud. Kõrvarõngad käes, astusin voodi juurde, millel ta naeratades ja lõtvunult lamas. Ta nägi, mis mul käes oli. Vaatasin teda küsivalt. Ta noogutas. Siis andsin talle kõrvarõngad ja ta kinnitas need kõrvanibudele. Läksime koos vanni kümblema ja ta ei võtnud kõrvarõngaid isegi vannis ära. Näis, nagu oleks tal valgest vahust õhturiietus. Angela pani selga froteemantli ja mina pidžaama ja Angela tõi jääkapist pudeli šampanjat ja me läksime välja terrassile ja istusime kiiktoolile, vaatasime alla merele ja linnale ja jõime aeglaselt ja suitsetasime. Saabus õhtu.

Taeva ja maa värvid vaheldusid iga hetkega ja äkki olid juba esimesed tähed taevalaotusel.

«Sa oled mulle kõik,» ütlesin ma.

«Ja sina oled mulle kõik,» ütles ta ja suudles mu peopesa. Ta kõrvus sätendasid briljandid. Kaua ei rääkinud me sõnagi, vaid istusime seal ja vaatasime teineteist ja suudlesime ikka uuesti sellel leebel õhtuhetkel.

«Nüüd hakkab mul vähehaaval nälg,» ütles Angela äkki õhtuhämaruses. «Tule kaasa, Robert, mu kallim.» Jooksime kööki nagu lapsed ja istusin — nii pika vaheaja järel — jälle väikesele järile ja vaatasin, kuidas Angela süüa valmistas. Ta tegi pihvi ja salatit. Ma ei suutnud temalt pilku ära pöörata. Kogu õnn, millest kunagi olin unistanud, mida olin soovinud ja palunud — kogu see maailma õnn oli nüüd siin, olin selle saavutanud.

«Kohe on uudisteaeg,» ütles Angela ja lülitas sisse väikese Sony köögis ja suure vastuvõtja elutoas. Ta tuli tagasi kööki ja asus akna all oleva laua juurde salatit tegema. Siis ta riivas mind. Järgmisel hetkel ta haaras mu käest, tõmbas mind kaasa ja jooksis minuga magamistuppa ja viskas forteekuue ära ja tiris mu pidžaamat ja kogeles nagu meeletu: «Tule... tule... nüüd...

Ja nii me armastasime teineteist uuesti, seekord hingeldades, pimedate ja tummadena ihast, ja siis lamasime täiesti väsinutena kõrvuti ja Angela ütles: «Kas sinugi arust pole ma püstihull?»

«Sa oled mulle kallis,» ütlesin. «Ja sa oled teinud mind maailma kõige õnnelikumaks meheks.»

«Ja sina mind maailma kõige õnnelikumaks naiseks,» ütles ta. «Mu jumal, pihvid!»

55

Pihvid olid kõrbenud.

Istusime elutoas kuidagi moodi kaetud laua ääres ja sõime salatit ja mitmesuguseid lihalõikeid ja krõbesaia ja jõime Rosè'd. Olime ilma jäänud televisiooni esimestest

uudistest. Angela laskis suurel vastuvõtjal töötada, aga ilma hääleta.

Pärast söömist aitasin kanda kõik kööki ja Angela arvas, et kannatame veel välja pudeli šampanjat. Jõime väga aeglaselt ja ma jutustasin Angelale oma tööst ja tema rääkis mulle, et Hellmanni surm ja Kilwoodi mõrv olid tõesti linna peamised kõneained ja et Cannes kihises advokaatidest ja välismaistest politseinikest ja eri ministeeriumide kõrgetest ametnikest, aga et väliselt püüti asja igal viisil surnuks vaikida. Inimesed, kellega ta oli mind tutvustanud, olid veel kõik Cannes'is. Angela rääkis, et ta oli kuulnud neid kas ühekaupa või kõik koos üsna sageli kohtuvat Hellmanni usaldusmehe härra Seebergiga. Angela oli saanud uusi tellimusi. Läksime tema ateljeesse ja ta näitas uhkena, kui töökas ta minu ära olles oli olnud.

Kui me tagasi elutuppa olime läinud, ütles ta:

«Ma olen midagi ette võtnud. Täna tahan ma seda teha. Nüüd on mul selleks õigus.»

«Mida?»

«Ma kuulun sulle. Ja sina kuulud mulle. Sul on õigus teada, missugune mu elu on olnud.»

«Ole vait!»

«Ei, ma ei taha vait olla. Loomulikult on mu elus ka teisi mehi olnud.»

«Loomulikult. Palun, Angela.»

«Ära sega! Mitte ükski pole olnud niisugune nagu sina. Seda ei saanud ma alles täna teada, ma teadsin seda juba siis, kui sa esimest korda uksest sisse astusid.»

«Halvasti õmmeldud ülikonnas, surmani väsinud ja tülpinud.»

«Jah,» ütles Angela. «Kõike seda. Ja ma teadsin, et siin on mees, keda hakkan armastama nagu mitte kedagi teist. Ja seepärast ei taha ma, et mul oleks sinu ees saladusi. Mitte pärast seda õhtupoolikut. Neid mehi pole palju olnud, ma olin soliidne, aga loomulikult ei ole ma ka miski nunn. Ma räägin sulle kõigest.»

«Ei,» ütlesin mina. «Sa ei jutusta mulle midagi. Mis su elus varem on olnud, see ei huvita mind. Ma ei taha seda

teada. Sel ei ole tähtsust. Me ei tundnud ju teineteist, me ei aimanudki, et võiksime tutvuda. Mis varem oli, see lihtsalt ei loe. Unusta see!»

Ta vaatas mulle pikalt vaikides otsa ja ta huuled värisesid: «Ah, Robert... Mitte kunagi, mitte ilmaski ei oleks ma osanud mõelda, et ma nii armastada võin.»

«Mina ka mitte.»

«Sina oled õpetanud mind niimoodi armastama,» ütles Angela. «Selle eest olen sulle tänu võlgu.» Ta istus mulle sülle, silitas mu põski ja silus juukseid.

«Minuga on samuti,» ütlesin tasakesi.

«Ja miski ei või meid lahutada.»

«Ei, Angela, ei või.»

«Ainult... Ainult üks,» kogeles Angela.

Surm. Jälle oli see surm, millele olime sel päeval juba mõlemad mõelnud.

«Ole tasa,» palusin ma.

Aga ta ei jäänud vait: «Kui... Kui üks meist peab minema, siis järgneb teine varsti, eks ole tõsi? Sest üks ei või elada teiseta. Kas nii, Robert?»

«Jah, Angela, nii see on.»

Ta tõusis üles ja läks lauakesel oleva raamatu juurde. Oma märkustes tähendasin juba, et olen unustanud, kes selle raamatu autor oli. Ameeriklane, seda ma tean, sest Angela ütles nii. Ta seletas: «See siin on saksakeelne tõlge. Ma leidsin siit ühe luuletuse, mida ma viimastel päevadel olen aina uuesti lugenud.» Ta istus kušetile, võttis oma prillid ja luges, ise alasti, ainult prillide ja kõrvarõngastega, luuletust: «Von wildem Lebensdrang, von Furcht und Hoffnung frei, der Gottheit sage Dank — wer immer dein Gott auch sei: Daß jedem Leben ein Schluß, keinem Toten je Wiederkehr, daß auch der müdeste Fluß seinen Weg einst findet zum Meer.»[1]

[1] Metsikust eluihast, hirmust ja lootusest vaba, ütle Jumalusele — kes ka iganes oleks sinu Jumal — tänu, et igal elul on lõpp, ei ühelgi surnul iial tagasitulekut, et ka väsinuim jõgi oma tee kord leiab merre.

Ta võttis prillid ära ja laskis raamatu käest vajuda.

«Miks sa loed, Angela, niisuguseid asju? Miks?»

«Rahu,» ütles ta. «Ole rahulik, armsam. Ma loen seda sellepärast, et nüüd ma tahan elada, nii väga elada! Sellepärast. Sellepärast mõtlen ma loomulikult ka... Minu meelest on see luuletus suurepärane. Nii trööstiv. Ja kui jumal annab, tahan ma sind veel paremini armastada... seejärel.»

Märkasin, et kell oli juba pool üks. Me olime ka hilisuudised televisioonis märkamata jätnud. Meie all sügavikus vilkusid tuhanded tuled maal ja veel, valged ja värvilised. Nii palju tulesid.

56

Kell oli juba pool üks, aga me ei läinud veelgi magama. Kuulasime üha uusi plaate ja suitsetasime liiga palju ja jõime ülearu. Angela oli pannud lauale kaks kolmeharulist küünlajalga ja kustutanud elektrivalguse. Istusime küünlavalgel ja kuulasime muusikat. Istusime kõrvuti diivanil väga lähestikku, käed teineteise ümber. Leegid võbelesid vahetevahel ja heitsid kummalisi varje.

Järsku Angela uinus mu süles ja ma ei märganud seda kaua. Ta hingas nii rahulikult. Lasksin tal magada ja kuulasin ta hingamist ja Rahmaninovi muusikat ja palvetasin veidi. Umbes tunni möödudes Angela ärkas.

«Miks sa ei äratanud mind!» hüüatas ta etteheitvalt.

«Ei,» ütlesin. «Ma vaatasin su nägu. See on nii kaunis. Ja magades veelgi kaunim. Ma ei taha öelda midagi patust, aga su nägu, Angela, see on nii kaunis nagu madonna nägu. Ma teen sinust kunagi foto, kui sa magad, et näeksid, kui imekaunis sa oled, nii ääretult rahulik.»

Ja see oli tõsi. Ma ei olnud kuskil näinud sellist rahu, nagu Angela lõtvunud näol peegeldus.

«Aga sa ei või lasta mul magada!» hüüdis ta. «Sa pead mind äratama! Luba seda!»

«Luban. Ja kui mina kunagi niimoodi uinun, siis äratad sina minu üles.»

«Jah.»

«Me ei või magada liiga palju,» ütlesin. «Magades me ei kuule teineteist ega näe teineteist ega tunne teineteise lähedust.»

«Võime tõesti ainult üsna vähe magada,» ütles Angela.

«Magamine on nagu surnud olemine,» ütlesin ma. (Jälle surm! Mida see õieti tähendab?) «Inimesed raiskavad oma aega otsekui oleks neil igavene elu.» Mu vasak jalg oli hakanud kergelt valutama. «Keegi ei tea, kui palju aega tal veel on — aasta, viis aastat või minut.»

«Jah, Robert, just nii. Robert?»

«Mu kallis?»

«Tule voodisse. Ma tunnen nii suurt igatsust.»

Ja me läksime voodisse ja armastasime teineteist uuesti. Seejärel suitsetasime ja rääkisime edasi. Lõpuks suutis Angela veel vaevu rääkida. Tõusin ja lükkasin klaasseina veidi kõrvale, et värsket õhku tuppa pääseks, ja tulin siis Angela juurde tagasi.

«Võta mind kaissu,» ütles ta. «Me peame alati uinuma sülitsi, eks ole?» Ta rääkis juba nii ebaselgelt, et ma sain vaevu aru ta sõnadest.

Võtsin ta kaissu ja siis ta uinus, õrnal näol salapärane naeratus, alasti nagu minagi, ja me kehad olid üks. Ja jälle püsisin ärkvel ja vaatasin Angela nägu ja toetusin küünarnukile ja suitsetasin veel sigareti, sest olin täiesti virge ega saanud und. Mere ja linna vahel kulgesid rööpad ja olin kogu öö kuulnud ronge sõitmas. Kuulsin neid nüüdki. Klaasseina praost nägin — juba ammu oli valgeks läinud — all ärkavat linna ja ääretut merd ja vaatasin iga hetkega muutuvaid värve. Siis vaatasin jälle Angela nägu. See meenutas tõesti madonna nägu. Ma ei suutnud temalt pilku pöörata.

All mererannal kuulsin ronge sõitmas.

Angela magas väga sügavalt, kui tõusin ja läksin vannituppa. Riietusin ja kirjutasin paberilipikule: «Tulen kell kümme. Armastan sind. Robert.» Panin paberi öölauale transistorraadio kõrvale. Elutoas läksin telefoni juurde, tellisin takso ja sõitsin Majesticisse. Portjee, kes andis mulle toavõtme, naeratas sõbralikult ega näinud vähimalgi määral pahaks panevat, et olin kogu öö ära olnud. Teateid minu jaoks ei olnud.

Sõitsin üles oma korterisse, kümblesin, ajasin habeme ja riietuseks valisin jälle valged slipperid, valged püksid ja sinise särgi, need kõik oli Angela mulle valinud, mulle näis, nagu oleks see olnud aastate eest. Tellisin teed, einetasin ja ootasin kuni kella üheksani. Siis lahkusin hotellist ja läksin Van Cleef & Arpelsi filiaali. Seal olid mind juba ootamas härra Quémard ja üks teenistuja. Olin Quémard'ile helistanud ja küsinud, kas ta ei võiks täna, pühapäeval, avada erandlikult minu jaoks kaupluse. Ta oli kohe nõus. Nüüd ta avas klaasukse. Ta oli mind uuesti kohates siiralt rõõmus. Mul olid frangid kaasas ja ütlesin talle, et tahan osta laulatussõrmust.

«Kas laulatussõrmust, härra Lucas?»

«Jah. Miks te seda küsite?»

«Meil on ka kihlasõrmuseid. Prantsusmaal kingitakse, kui võid seda endale lubada, kihluseks teemantidega sõrmus. Alles siis laulatussõrmus.»

«Ei mingit kihlasõrmust,» ütlesin. «Laulatussõrmus.»

«Iseenesestmõistetavalt.» Ta noogutas ja säras ja lasi teenistujal tuua valiku sõrmuseid sinise sametiga kaetud alusel.

«Missuguse suurusega peaks sõrmus olema?» küsis ta.

«Niisugune,» ütlesin ja võtsin taskust ühe Angela sõrmuse. Olin võtnud selle ta öölaualt. Quémard mõõtis. Selgus, et tal oli varuks selle suurusega sõrmuseid. Mulle meeldis kõige rohkem sõrmus, mis oli kaunistatud diagonaalselt ainult briljantidega. See maksis 20 000 franki.

Quémard ise pakkis sõrmuse, tellis mulle takso ja ma

sõitsin tagasi Résidence Cléopâtre'isse. Olin võtnud kaasa korteri võtmegi juhuks, kui Angela veel minu tulles magab. Ta oli aga juba tõusnud, istus terrassil ja jõi musta kohvi väga suurest tassist.

«Robert!» Ta hüppas püsti. «Kus sa olid? Mul oli niisugune hirm!»

«Ma ju jätsin sulle sedeli.»

«Olin sellele vaatamata hirmul, kui ärkasin ja su koht voodis oli tühi. Ma ei leidnud kohe sedelit. Kus sa olid?»

«Pane silmad kinni.»

Ta kuuletus. Võtsin sõrmuse karbist.»

«Anna mulle oma vasak käsi.» Ta tegi seda ja ma pistsin talle sõrmuse sõrme.

«Kas võin vaadata?»

«Jah.»

Ta avas silmad ja vaatas sõrmust, mille kivid sätendasid kõigis vikerkaarevärvides.

Ta sosistas: «Robert...»

Ütlesin: «See on arutu, ma tean. Ma olen veel abielus ja kingin sulle laulatussõrmuse. Aga teisest küljest ei ole ka arutu, sest minu jaoks oled sa naine, kellega abiellun, sa oled mu naine.»

«Ja sina oled mu mees,» ütles Angela. «Ma tänan sind, Robert. Ma tänan sind väga. See sõrmus... see on kõige pitser, kas pole tõsi?»

«Jah, pitser,» ütlesin mina.

Eestoas helises telefon.

58

Torn oli väga kitsas, kõrge ja paistis nagu hiigelkraana püstine osa. Üleval tornis olid tillukese vaateruumi ümber võimsad prožektorid, mis öösel pidid kaubajaama ümbritsevat ala valgustama. Torn seisis täiesti lagedal kesèt betoonplatsi. Kabiinis olev politseinik pistis välkkiirelt oma relva toru aknast välja ja ta automaatpüstol ragistas valangu. Kuulid lõid sissekäigu vastas tröödstitul tänaval

asuva maja teise korruse aknasse. Jaama sissekäigu vastas oli üleüldse ainult kaks maja ja mõned tolmused palmid. Üks majadest oli värvitud roosakaspunaseks, teine rohekaks. Mõlema värv pragunes, mõlemad olid kahekordsed ja väga lagunenud. Muidu ei olnud siin ühtegi elamut.

Suletud akna taga oli keegi liikunud. Politseiniku laskudele vastati otsekohe. Nägin automaatpüstoli suuleeki välgatamas ühest aknanurgast, mis oli äsja puruks lastud ruutude kõrval. Teine aken oli avatud. Laskjat polnud näha. Ta ei tulistanud tornis olevat politseinikku, vaid kogu jaama ala, vaguneid ja rööpaid. Paljude kaubavagunite taga küürutas politseinikke, neil kõigil olid automaatpüstolid. Olin tulles lipsanud nagu jänes ühe kaubavaguni tagant teise taha ja minust mööda vingusid kuulid. Mees ülemisel korrusel näis olevat mõrtsukalik hullumeelne.

Kogu kvartal oli politseinike ja patrullautode poolt sisse piiratud. Tõkete taga tungles uudishimulikke — kalureid, vanu mehi, lapsi ja turukottidega naisi. Vaese kandi vaesed inimesed. Mind lasti tõkkest läbi alles pärast seda, kui olin kõrgele politseiohvitserile oma nime öelnud ja selgitanud, et Louis Lacrosse oli mulle helistanud ja palunud siia tulla. Ohvitser teadis mu nime. Lacrosse oli teda informeerinud ja ta näitas käega rööbastel seisva kaubavaguni suunas, mille taga Lacrosse küürutas, kuigi teda polnud näha. Joostes oli mul hirm, aga ma jooksin ikka edasi ja politseinikud kaubavagunite ning laohoonete taga ja tornis pakkusid mulle kaitset, tulistades tormiliselt Pierre Semard'i avenüül asuva teise korruse korteri akende pihta. Politseinikke oli kõikjal. Lõputu sünge jaam kubises nendest. Nad seisid ka vastu maja surutuna, kindlasti oli ka majas juba politseinikke. Nad olid kõik hästi relvastatud ja kandsid teraskiivreid. Vastik Pierre Semard'i avenüü viib põhja pool olevast Francis Tonner' avenüült peaaegu otse lõuna suunas alla Midi bulvarile, mille taga oli meri. Nagu öeldud, Pierre Semard'i avenüül on vaid üksikud majad tänava idapoolsel küljel, vasakul on ta vaba, seal asub Gare Marchandises oma rööparägastiku ja kaubaladudega. See kaubajaam on inetuim ja masendavaim, mida

ma iial näinud olen. Midi bulvar kulgeb otse kaubajaama taga ja seal, võib-olla ainult sada meetrit eemal, on ka meri. Siin aga oli kõik lihtsalt räpane, isegi palmid.

Jõudsin vaguni juurde, mida ohvitser oli mulle näidanud, ja seal nägin ma ka nagu alati tsiviilis väikest Louis Lacrosse'i, kellel oli samuti automaatpüstol.

«Tere hommikust,» ütles ta. Ta hääl ja rüht hämmastasid mind. Mu ees ei olnudki enam kartlik ja rusutud ametnik, vaid mees, kes oli väga vihane ja väga otsustav.

«Kas teil pole ühtegi relva?»

«Ei.»

«Idioodid! Miks nad teile relva ei andnud? Me ei mängi siin indiaanlasi.»

Ajal, mil rääkisime, kõlasid paugud ja terved valangud, aknaklaasid klirisesid, naised kiljusid ja mehed karjusid läbisegi.

«Mis siin lahti on?» küsisin.

«Ütlesin teile ometi telefonis, et me ei ole veel kindlad, missugune nendest alžeerlastest, keda politseinuhk nimetas, arvesse tuleb. Me tahtsime olla nii ettevaatlikud kui võimalik. Ettevaatlikud, ja kuradi päralt!» Ta sülitas rööbaste kõrvale tolmu. Ta ülikond oli niisama määrdunud nagu minu püksid. Me mõlemad higistasime. Päike kõrvetas armutult.

«Täna hommikul kell kaheksa läksid keskkomissariaadi kriminalistid otsima neid alžeerlasi nende korteritest. Nad läksid paariti ja neil kõigil olid läbiotsimiskäsud. Need, kes siia tulid, helistasid üleval teisel korrusel selle neetud alžeerlase uksekella. Alžeerlane, ta nimi on Argouad, oli kodus. Ta ei tahtnud lahti teha. Meie mehed ütlesid, et on politseist. Selle peale läks Argouad peast segi. Ta hakkas röökima.

«Mida?»

«Et ta ei usu sõnagi, et nad pole mingid politseinikud ja et ta niisama lihtsalt ennast tappa ei lase. Ja siis tulistas ta automaatpüstolist läbi suletud ukse ja tabas üht meie meest kõhtu. Selline räpane koer.» Lacrosse sülitas jälle. Ta märkas kindlasti midagi teise korruse aknas, sest ta

tõstis oma automaatpüstoli kõrgele ja tulistas. «Ei midagi,» ütles ta siis.

«Kuidas sellel politseinikul läks?»

«Haiglas. Otsekohe operatsioonile.»

«Kas ta jääb ellu?»

«Loodetavasti. Nad opereerivad veel. Igal juhul anti selle järel üldine häire. Kõik, keda vähegi kätte saadi, läkitati siia. Roussel on ka siin. Külmutusvaguni taga. Te ei näe teda.»

Ma ei saanud teda näha, aga järgmisel hetkel kõlas ta hääl megafonis: «Argouad! Argouad! Kuulake! Meile aitab! Maja on ümber piiratud! Te ei pääse siit enam kunagi elusalt! Andke alla! Politseinikud seisavad trepikojas teie ukseni! Teil on juba üks mees hinge peal! Kas tahate asja enda jaoks veel halvemaks teha? Visake oma relv aknast välja ja tulge korterist välja, käed üleval!»

Hääl kõlas üle päikesest kõrvetatud jaama. Rousseli sõnadele vastuseks tuli teisest aknast jälle automaadivalang.

Nägin, et Lacrosse'il oli kaasas raadiotelefon. Antenn oli välja tõmmatud. Ta hoidis seadme mikrofoniava suu ees ja rääkis. «Letouche, ülal tornis, kas kuulete?»

«Kuulen,» kostis aparaadist vastu.

«Andke nüüd pisargaasi. Akendesse.»

«Hästi.»

Olin toetanud käe relsile ja tõmbasin selle järsku ära, sest olin kätt põletanud. Nii tuline oli relss. Higi voolas ojadena Lacrosse'i ja minu nägudelt. Särk kleepus ihule. Kolm korda järjest kostis tornist palju vaiksem heli kui seda tegid lasud. Nägin, kuidas katkitulistatud akendest hakkas järsku tulema valget suitsu. Nüüd oli tontlikult vaikne. Terve minut, kaks minutit. Siis kuuldus Lacrosse'i raadiost teine hääl: «Ta annab alla, komissar.»

Rousseli hääl: «Olge ettevaatlikud. Ärge tapke teda. Ma vajan teda veel. Kui ta tulistab, tulistage teiegi, aga ärge tapke teda.»

«Arusaadav, šeff.» Viisteist minutit vaikust. «Ta avab

ukse!» Kümme minutit vaikust. «Ta tuli välja, käed üles tõstetud. Ta on meil käes, šeff. Ta on meil käes!»

«Läki, tulge,» ütles Lacrosse. Ta jooksis juba mu ees üle rööbaste Pierre Sémard'i avenüü poole. Komistasin liiprile, kukkusin, lõin käe veriseks, hüppasin üles ja jooksin jälle Lacrosse'i järel. Meil oli tegemist, et tungida läbi pealtvaatajate tiheda müüri ja mulle tundus lausa imena, et mu jalg seekord üldse ei valutanud. Tõkke juures olevad politseinikud lasid meid läbi. Maja sissekäigu poole joostes märkasin Rousseli, kes oli teiselt poolt tulnud. Automaatpüstol kaenlas, noogutas ta mulle. Maja uksest tuli välja kolm laskevalmis relvadega politseinikku. Siis tuli ainult pükstesse ja selle peal rippuvasse särki riietatud mees, käed seljale seotud. Tal oli väga tõmmu kurnatud nägu, vuntsid ja mustad juuksed ja ta käitus lausa arutult. Kaks politseinikku pigem lohistasid kui talutasid teda.

«Laske mul elada! Laske mul elada! Teie koerad, ärge tapke mind!» karjus Argouad, kes tuikus nagu pime. Ta silmad punetasid, neist voolas ojadena pisaraid ja karjudes ta köhis ja läkastas. Ta oli kindlasti saanud tubli annuse pisargaasi. Teda talutavad mehed lükkasid ta politseiautosse. Roussel tormas hiigelhüpetega nende juurde ja viskus Argouadi järel autosse, mille sireen hakkas huilgama. Autojuht startis lausa hoolimatult. Inimesed kargasid ehmunult eemale ja andsid tee vabaks.

«Minu auto on seal,» ütles Lacrosse.

Hingeldades ja üleni higisena tormasin edasi tema järel. Sellel päeval oli pööraselt kuum.

59

Kaks tundi hiljem.

Olime keskkomissariaadi ülekuulamisruumis: Roussel, Lacrosse, kaks politseiohvitseri, mina ja Argouad. Argouad istus toolil keset tuba. Meie teised seisime ta ümber. Arst oli teinud alžeerlasele rahustava süsti ja midagi silmade ja neelu heaks. Siis nad olid lasknud mehel ühe tunni

kongis lamada, kuni arst ütles, et teda võib üle kuulata. Olin vahepeal püüdnud leida Kesslerit Carltonist, aga ta ei olnud hotellis ega olnud jätnud ühtegi teadet, kust teda võiks kätte saada. Palusin talle teatada, et ta võtaks saabudes kohe ühendust keskkomissariaadiga.

Roussel, Lacrosse ja mõlemad politseiametnikud viisid ülekuulamist ühiselt läbi. Argouadile sadas küsimusi, nii et tal ei jäänud isegi aega korralikult hinge tõmmata. Tal olid seljas ikka veel ainult särk ja püksid, ta oli palja jalu ja lihased ta näos tõmblesid. Ta kordas just sedasama, mida oli ütelnud juba tosin kordi oma aktsendiga prantsuse keeles: «Ma ei uskunud, et need olid politseinikud, kes täna tulid mu juurde. Seepärast tulistasin.»

«Miks?»

«Kuna ma ei tahtnud, et mind ennast maha lastakse.»

«Kelle poolt?»

«Nende poolt.»

«Kes need «nad» on?»

Märkasin, et Argouad värises üle terve keha. Samal ajal ta higistas nagu meie kõik. Suur ventilaator töötas. Õhk ruumis oli halb. Argouad ei vastanud. Ta põletikulistest silmadest voolasid jälle pisarad.

«Vasta, sa lurjus!» hüüdis Roussel.

«Ma... ma ei või...» vingus Argouad, kelle eesnimi oli Jussuf, vahepeal olin ma seda teada saanud. Jussuf Argouad, kolmekümne viie aastane, laohoidja, vallaline.

«Sa ei taha!»

«Ei, ei, ei. Ma ei või.»

Dialoog oli niisama kiire kui automaadituli kaubajaamas. Nad ei andnud Argouadile mingit aega, neil ei olnud mingit kaastunnet. Ta oli haavanud elukardetavalt üht nende kaaslast.

«Miks sa ei või?» möirgas Lacrosse.

«Ma kardan... kardan... Nad tapavad mu, kui ma räägin. Nad tapavad mu päris kindlasti. Ma pole enam saanud magada ega süüa, see pole enam miski elu olnud pärast seda, kui see jaht õhku lendas, ja eriti nüüd, kui see

ameeriklane tapeti. Nad ütlesid mulle, et too on rääkinud ühest alžeerlasest Boccas, kellest kõik sai alguse.»

«Kes seda ütles?»

«Ma ei mäleta enam. Keegi kuskil bistroos.»

«Valetaja!»

«Ei valeta! Ma ei tea seda tõesti enam...»

«Küllap sa mäletad!»

«Päevade kaupa elan ma surmahirmus. Ma teadsin, et nad tulevad ja tapavad mu. Nad peavad mu tapma... Neil lihtsalt tuleb seda teha, sellised sead... Seetõttu olin ma peast segi.»

«Miks nad peavad?» küsis Lacrosse. Ta haaras Argouadil lõuast ja rääkis talle otse näkku. «Miks, Jussuf? Miks nad peavad sind tapma? Vasta, mees!»

«Nad kardavad, et ma lobisen. Ma ei oleks lobisenud. Päris kindlasti poleks. Aga nüüd...»

«Nüüd sa lobised ja kui see oleks ka su viimane tegu,» ütles Roussel. «Nii või teisiti oled sa omadega läbi. Kui see mees, keda sa kõhtu tulistasid, sureb, võid sa veel ainult palvetada. Ja ka palvetamine ei aita sittagi. Siis on sinuga lõpp!»

«Aga ma siiski ei tahtnud... Ma siiski ei teadnud... Ta ei tohi surra!» hüüdis Argouad meeleheitel. «Ma ju ei tahtnud.»

«Ah ei tahtnud! Aga tegid seda.»

«Kui ma ei räägi midagi, saan ma kõrgeima karistuse kõhtu tulistatud mehe eest,» ütles Argouad äkki päris tasa ja rahulikult. «Ja kui ma räägin midagi, tapavad nemad mu.»

«Nii kaua kui oled vanglas, ei tapa sind keegi,» ütles Roussel.

«Siiski, need küll! Need tapavad inimesi igal pool. Neil on inimesi kõikjal. Nad võivad kõik.»

«Kui räägid meile, mida tead, valvatakse sind su kongis ööd ja päevad. Me ei lase sind hetkekski silmist. Seda võin sulle lubada. Kui veel pead lõuad kinni ega räägi suud puhtaks nüüd kohe, paneme sind vanglasse ega tee sinust väljagi ja siis võib tõepoolest midagi juhtuda. On

ju seal lõppude lõpuks päris palju kinnipeetuid. Võib-olla kellelgi neist on viil. Või teisel nöör. Ja kui sa magad või pissile lähed...»

«Lõpetage!» karjus alžeerlane. «Lõpetage, palun!»

«Palun on juba palju parem,» ütles Roussel, kes oma kasvu tõttu pidi kogu aeg Argouadi poole kummarduma.

«Kui sa nüüd ei räägi, paneme su luku taha ja siis võid vedru välja visata. Kas said aru?»

Alžeerlane noogutas.

«Niisiis?»

«Ma räägin,» ütles Jussuf Argouad.

60

Ülekuulamisruumi kirjutuslaual pöörlesid magnetofonikettad. Pidevalt köhides ja rögastades ütles Argouad: «Keegi tuli mu juurde. Ma ei olnud teda kunagi varem näinud... Ta ütles, et ta teab, et ma töötan jaamas. Laohoidjana. Ja et ühes laos hoitakse praegu dünamiiti. Lõhkamiste jaoks Estèreli mäestikus. Palju dünamiiti... Ja ma pidin talle muretsema dünamiiti. Ma saaksin ka raha. Palju raha.»

«Kas sa muretsesid talle dünamiiti?» küsis Roussel.

«Seal oli nii palju raha. Ma olen vaene. Ma tahan teha lõpuks midagi muud kui seda räpast tööd jaamas. Nii palju raha.»

«Kui palju?»

«100 000 franki. Uusi. Lubati mulle kohe, kui dünamiidi toon. Niisiis ma vehkisin selle sisse. See oli väga raske. Kõik kastid on pitseeritud ja registreeritud. Mul oli tarvis veel üht kambajõmmi abiks. Aga teda pole enam siin. Ta on ammu läinud. Ma ei tea, kus ta redutab. Ma andsin talle kakskümmend tonni, kui olime saanud kasti välja.»

«Selge. Varastasid siis ühe kasti.»

«Koos kaaslasega.»

«Ja andsid selle edasi.»

«Jah.»

«Millal?»

«Viiendal mail. See oli reede, ma sain siis nädalapalga. Seetõttu ma tean seda.»

«Ja millal sulle räägiti asjast esimest korda?»

«Kaks päeva varem, kolmandal mail. Kas mind kindlasti valvatakse minu kongis?»

«Kindlasti, kui edasi räägid. Muidu mitte.»

«Ma ju räägin... Ma ju räägin.»

«Milleks sel inimesel oli vaja dünamiiti, mis sa arvad?»

«Ma ei tea.»

«Mis sa nüüd, Jussuf,» ütles Lacrosse, nii uskumatult muutunud väike Lacrosse. Ta hääl kõlas ohtlikult. «Hellmanni jaht lendas õhku. Ise ju ütlesid nii. Dünamiidiplahvatusest. See oli sinu dünamiit.»

«Ei... ei...»

«Ära enam kordagi ütle ei! Sa tead, et see oli sinu dünamiit! Põrgumasinas. Kas andsid sellegi neile?»

«Ei!»

«Selle osi?»

«Ei! Ei!»

«Kas ehitasid neile väikese kena põrgumasina? Kas sina tegid seda?»

«Ei! Ma vannun, et muretsesin ainult dünamiidi.»

«Sina ja vanduda.»

«See on tõsi! Miks ma nüüd ei peaks ütlema kogu tõtt — minu olukorras?»

«Sest sa oled lurjus ja närukael ja varas ja kurjategija, kes nüüd endal püksid täis teeb.»

«Jah, nimelt. Just sellepärast, et ma püksi teen, räägin ma teile kõik... kõik, härra komissar!»

«Hästi. Andsid niisiis ainult dünamiidi.»

«Ainult dünamiidi, ma van...»

«Lõuad. Ja said tasu selle eest.»

«Jah, sain.»

«Siis pidi keegi teine põrgumasina ehitama.»

«Jah, pidi.»

«Nii, ja nüüd ütle meile, kuidas oli mehe nimi, kes sult dünamiidi ostis.»

«Ma ei tea.»

«Muidugi ei.»

«Tõepoolest mitte! Mida te siis arvate? Et see ütleb mulle ka veel oma nime?»

Telefon helises. Lacrosse tõstis toru ja vastas. Ta rääkis vaid lühidalt ja pani peagi toru jälle ära. Ta hingas kergendatult.

«Haiglast,» ütles ta. «Operatsioon on lõppenud. Kui ei tule komplikatsioone, jääb mees ellu.»

Argouad langes põlvili: «Tänan sind, Allah, tänan sind!» hüüdis ta.

«Lõpeta!» Lacrosse rebis Argouadi püsti. See vajus jälle toolile. «Lõpeta teater. Sul on õnne rohkem kui mõistust, selline sitavares!»

«Ta jääb ellu... Ta jääb ellu,» kogeles Argouad. «Ma ei ole mõrvar, ma ei ole teda tapnud...»

«Lõpeta see, kas kuuled? Silmapilk. Me ei ole veel üksteisega valmis. Kui sa ei tea, kuidas oli mehe nimi, räägi vähemalt, kuidas ta välja nägi.»

Argouad ütles vabisedes: «See ei olnud üleüldse mees.»

«Mis?» ütles Roussel peaaegu sosistades.

«See polnud üldse mees. See oli naine.»

«Naine?»

«Jah, jah! Naine!»

«Muidugi ei tea sa ka tema nime.»

«Muidugi mitte.»

«Siis kirjelda teda. Lase kuulda! Sa pead teda kirjeldama!»

«See on raske,» ütles Argouad. «Me ju kohtusime alati öösel. Aga ta polnud siit, see on kindel.»

«Mitte siit? Kust sa seda tead?»

«Tema prantsuse keel. Tal oli üsna tugev aktsent. Ma mõtlesin kohe, et ta pole üleüldse prantslanna.»

«Kust ta pärit oli?»

«Itaaliast. Mul on seal sõpru ja need räägivad niiviisi. Milanost või ehk Genuast. Ja... ja tema välimus. Ta oli väga kogukas ja tugev, palju tugevam kui mina. Ma räägin tõtt, püha tõtt! Ta oli tugev ja võimas nagu üks mees — ja sealjuures...»

«Mis sealjuures?» sosistas Roussel.

«Sealjuures... See oli nii iseäralik... Ma pidin alati mõtlema oma emale, kui ma temaga rääkisin...»

«Kuidas nii — oma emale?»

«Kuna... Noh, see naine, see naine oli nagu ema, kõikide ema, temas oli midagi emalikku, kas mõistate?»

61

Kihutasime kahel autol läbi Cannes'i. Inimesed sööstsid teelt kõrvale. Autod peatusid kõnnitee ääres. Sõitsime punaste tulede alt läbi. Istusin Rousseli kõrval. Lacrosse istus juhi kõrval. Me olime esimeses autos. Teine oli täis kriminaalpolitseinikke. Kihutasime mööda Vallergues'i luksuslinnaosa vaikseid tänavaid. Siis algas Hellmanni maavaldus kõrgete müüridega, mille peal olid terasvarvad ja okastraadirullid. Seal oli pargi sissekäigu suur värav. Mõlemad autod peatusid kummide vingudes. Väravavaht, keda juba tundsin, tuli oma majakesest. Tal oli jälle valge messingnööpide ja kuldtressidega vorm. Meie autojuht tuututas.

Väravavaht andis talle märku tulla autost välja.

«Ta ei lase sisse ühtegi autot,» ütlesin.

«Ah jaa, õigus,» ütles Lacrosse mõrult. «Üks moment.» Ta hüppas autost välja, ruttas värava juurde, näitas valvurile oma teenistustõendit ja möirgas talle. Ma ei saanud aru, mida ta hüüdis, aga see pidi olema nii ähvardav, et väravavaht avas ehmunult mõlemad väravapooled, kui Lacrosse auto juurde tuli ja oma kohale istus. «Lollakas koer,» ütles ta.

Autojuht sõitis edasi. Teine auto järgnes meile. Sõitsime läbi pargi, kus kasvasid palmid, seedrid, küpressid ja oliivipuud, sõitsime läbi lehttunnelite, mille moodustasid vanade puude oksad. Seal olid kivipingid ja putod ja pragunenud kivikujud, seal oli ujumisbassein, kus ei olnud vett. Nüüd nägin juba lilleklumpe maja ees, kastmisseadmed pöörlesid nagu eelmine kordki ja tekitasid eredasse päikesepaistesse vikerkaari.

Meie autod peatusid kriiksudes kruusateel. Tormasime eendi sammastest mööda sissekäiguni. See oli suletud. Seal rippus raske metallrõngas. Lacrosse tagus sellega lakkamatult uksele. Juba mõne sekundi pärast ilmus teine teenija — samuti üleni valges.

«Politsei!» haugatas Lacrosse.

«Väravavaht helistas juba,» kokutas mees. «Mida... mida see tähendab? Te ei või teha siin sellist lärmi, minu härrad. Madamil on halb... väga halb...»

«Kus ta on...»

«Oma toas voodis...»

«Juhatage meid!»

«Seda ma ei tohi... Mind visatakse välja...»

«Mitte keegi ei viska teid välja. Kähku, kähku, kähku!» hüüdis Lacrosse. Siis olime juba hallis. Nägin kriminaalpolitseinikke hüppamas teisest autost ja jooksmas ümber maja. Ainult üks tuli meile järele. Halli mitmesugustest ustest piilusid teenijate uudishimulikud näod.

«Trepist üles!» ütles Lacrosse. Ruttasime mööda Rubensi, Botticelli, El Greco ja Vermeer van Delfti maalidest ja hiiglaslikest gobeläänidest. Tundsin jälle selle maja paljude lillede lõhna. Seal olid valgustatud niššides elevandiluust kujukesed. Me jooksime piki teise korruse koridori, kus viisid kahel korral kolm trepiastet üles ja alla, mööda paljudest tubadest. Teenija koputas täiesti segasena mulle juba tuttava salongi uksele. Toatüdruk, keda ma veel ei tundnud, avas ukse.

«Need härrad...» alustas teenija, aga Lacrosse lükkas ta lihtsalt kõrvale. «Kus proua on? Kas oma toas?» Ta tormas magamistoa ukse poole ja oli peaaegu pärale jõudnud, kui uks avanes. Ukselävel seisis Briljandi-Hilde nagu painajalikult õudne kummitus. Ta oli visanud õlgadele roosa hommikumantli. Parukas oli jälle veidi viltu libisenud. Nägu oli sile ja valge. Seekord oli Briljandi-Hildel antiikne teemantkaelakee, kobarsõrmus, mille keskmes oli suur briljant ja teine sõrmus, milles oli suur pärl ja kaks veel

suuremat briljanti. Ta parukas oli seekord libisenud ettepoole, nii märkasin kõrvade taga kollakat pigmenteerunud ja krimpsus nahka, nagu see tekib, kui kosmeetikud-kirurgid pingutavad nahka näolt kõrvade taha, kus see armistub. Roosa hommikumantel sobis hästi kokku Hilde roosade silmadega, mis vaatasid meid tulivihaselt.

«Mis see piiritu häbematus tähendab? Inspektor Lacrosse, te lendate oma kohalt veel täna, võite selles kindel olla! Ja teie ka, härra Lucas, helistan kohe Düsseldorfi!»

«Arvasin, et pidin teiegi soovil otsima teie venna mõrvarit,» ütlesin.

«Ah, olge vait, selline narr!» hüüdis tema. Siis läks ta koguka Rousseli juurde. «Ja teie, härra, teid ma...»

«Te ei tee midagi,» ütles Roussel. «Ainult see karjumine lõpetage, seda te peate tegema. Me ei ole siin põhjuseta. Madam, kas teil on halb?»

«Seda te ometi näete.» Briljandi-Hilde tuikus. Ma ei suutnud otsustada, kas see oli ehtne või mängitud. «Mul läheb kehvasti.»

«Kus siis teie halastajaõde on?»

«Anna?»

«Jah, Anna. Kus ta on?»

«Ma ei tea seda.»

«Mis see tähendab?»

«Jäin hommikusöögi järel uuesti magama. Te äratasite mind nüüd. Hommikul nägin Annat. Ta on kindlasti oma tuppa läinud. Ma ju ärkan juba kell seitse. Nüüd on kell kolm.»

Lacrosse küsis toatüdrukult: «Kus on halastajaõe tuba?»

«Kolmandal korrusel, härra...»

«Juhatage meid sinna.»

«Seda te ei tee!» kriiskas Briljandi-Hilde. «Kas teil on maja läbiotsimiseks käsk?»

«Ei ole,» ütles Lacrosse rahulikult. «Ja me vilistame selle peale. Ruttu, tehke nii nagu komissar teile ütleb, muidu tuleb teil ebameeldivusi,» ütles ta toatüdrukule. See kõhkles ikka veel ja vaatas abipaluvalt Briljandi-Hildele.

«Hästi, minge ees,» ütles Hilde vihkamisest tulvil häälega. «Aga mina tulen kaasa.»

«Ma arvan, et te tunnete end halvasti,» ütlesin.

«Kas teate mis, härra Lucas?» Äkki oli tal turueide hääl. «Tegelge oma sõnnikuga! Ruttu, toetage mind!» Ta riputas end minu käsivarre külge. Läksime mööda koridori marmortrepile, mis viis kolmandale korrusele. Ülemine koridor oli madalam ja tubade uksedki ei olnud nii kõrged kui all.

«Seal see on,» ütles toatüdruk.

Roussel koputas: «Madam Anna!» Ei mingit vastust.

«Madam Anna, palun, avage! Siin on politsei!» Mitte häältki.

«Kas ta võis jalga lasta?» sosistasin Lacrosse'ile.

«Kogu maja on ümber piiratud. Kui ta meie tulles oli siin, on ta veelgi siin. Jules!»

Meiega koos tulnud kriminaalpolitseinik astus ette ja raputas ukselinki.

«Lukus,» ütles ta, kummardus ja vaatas lukuauku: «Aga võtit sees ei ole.»

«Lahti murda!» ütles Lacrosse.

«Ennekuulmatu!» karjus Briljandi-Hilde.

«Olge päris rahulik,» ütles Lacrosse, väike mees, kes kord oli nii kõvasti kartnud suuri ja rikkaid ja nüüd nähtavasti üldse mitte kedagi enam.

Kriminaalametnik, mehemürakas, viskus vastu ust — korra, teist korda. Kolmandal korral lendas uks lahti ja politseinik vaarus tuppa. Järgnesime talle kiiresti. Tuba oli suur ja sisustatud antiikmööbliga ja toal olid poolkaarekujulised põrandani ulatuvad aknad. Briljandi-Hilde oli jõudnud astuda tuppa alles ühe jalaga, kui talt pääses hirmukarjatus ja ta langes tagasi. Hüppasin ettepoole ja jõudsin ta veel õigel ajal kinni püüda. Ta oli minestanud ja kui polnud seda, siis näitles väga hästi. Ta rippus mu käte vahel. Lasksin tal vajuda põrandale.

«Neetud,» ütles Lacrosse.

Laial voodil lamas halastajaõde Anna Milanost, see tugev, suur ja nii emalikult mõjuv naine. Tal oli seljas valge põetajarüü, aga see polnud enam valge ja Anna ei mõjunud enam emalikuna. Ta pea oli pööratud kõrvale,

silmad vahtisid lakke ja suu oli pärani. Valge riietuse ülemine osa oli verest läbi imbunud. Tema rinnas, südame kohal turritas suure pistoda käepide.

62

Poole tunni pärast olid mõrvakomisjoni asjatundjad kohal. Nendega koos saabusid väike politseiarst doktor Vernon ja maksuametnik Kessler. Kessler oli helistanud Carltonisse ja küsinud, kas talle oli teateid. Keskkomissariaadist oli siis palutud teda siia tulla. Kessler vaatas surnud halastajaõde ja võbises:

«Kes seda võis teha?»

Lacrosse oli teda lühidalt informeerinud hommikupooliku sündmustest. Nüüd ta vastas: «Keegi, kes tahtis halastajaõde vaikima panna, enne kui ta oleks jõudnud rääkida nüüd, kui alžeerlane on rääkinud.»

«Aga kust mõrvar sai teada alžeerlase rääkimisest?»

«Ta võis oletada. Või ta nägi haarangut. Siis oli veel ülekuulamine. Tal oli niisiis küllalt aega,» ütlesin.

«Alžeerlane,» ütles maksuametnik Kessler mõtlikult. «Olin terve hommikupoole Malcolm Thorwelliga golfiväljakul ja pigistasin teda nagu sidrunit, et saada selgeks ta ärisuhted Kilwoodiga, õieti kõigi nende inimeste ärisuhteid, ja rääkisime ka sellest, mida Kilwood karjus Bocca alžeerlasest. Aga Thorwell ütles, et see oli vaid joobnu jutt ja et sellist alžeerlast pole olemaski. Helde jumal, nüüd see siiski on. Joodik Kilwood rääkis tõtt.»

«Muidugi rääkis ta tõtt,» ütles Lacrosse vihaselt. «Sellepärast ta ju ka tapeti. Sellepärast, et keegi kartis, et ta võiks välja anda veel rohkem tõde. Täpselt samal põhjusel, miks nüüd see halastajaõde on mõrvatud.»

Mõrvakomisjoni mehed käisid ringi, pildistasid laipa, puistasid grafiiditolmu üle kogu mööbli ja otsisid jälgi. Laibaga olid nad valmis ja selle juures oli juba mõnda aega ametis väike doktor Vernon.

«Taeva pärast, ma ei taha teile kuidagi survet avaldada,»

ütles Lacrosse. «Aga kas teil on juba umbkaudne ettekujutus, millal see võis juhtuda?»

«Loomulikult mitte, lapsuke,» ütles Vernon ja kihistas naeru.

«Umbkaudnegi?»

«Surmakangestus on juba alanud. Mis kell praegu on? Pool viis. Surmakangestus, hoolimata palavusest. Aga maja on ju konditsioneeritud. Hästi, lapsuke, kuna küsimus on teist ja mitte siduv: see naine on torgatud surnuks mitte enne kella kümmet ja mitte pärast kahtteistkümmet.»

«Nagu näete, oli aega piisavalt,» ütles Lacrosse Kesslerile.

«Aga tema toa uks oli lukus,» ütlesin. «Võtit ei ole me leidnud.»

«Sel juhul on mõrvar võtnud selle kaasa. Mõrvar või mõrvarinna. Selles loos arvestan ma nüüd kõike,» ütles Roussel.

«Kena. Aga kuidas mõrvar üldse pääses majja? Eriti niisugusesse majja nagu see?» küsisin.

«Seda ma ei tea,» ütles Roussel. «Võib-olla ta juba oli majas.»

«Keegi personalist?» küsis Kessler.

«Näiteks. Või Briljandi-Hilde...»

«Miks pidi...» alustasin ja katkestasin.

«Täpselt nii,» ütles Lacrosse ja noogutas järelemõtlikult. «Mõtlesite äsja esitada küsimuse, miks ei võinud see tõepoolest Briljandi-Hilde olla? Klapib? Näete nüüd. Miks ta tõepoolest ei võiks olla mõrvar? Ta suudab käia, nagu me nägime, nii haige ta pole, ja pistoda on pärit majast, seda teame nüüd.»

Politseinikud olid teinud kindlaks, et mõrvarelv oli olnud antiikses ilusalt taotud tupes trepikoja seinal.

«Kuidas on sõrmejälgedega?» küsis Roussel kriminalistikateenistuse mehelt.

See kehitas õlgu.

«Loomulikult väga palju surnu sõrmejälgi ja terve hulk teisi. Need võivad olla toatüdruku või teenijate või kelle

tahes majas elava inimese omad. Meil tuleb enne kõik üle kontrollida.»

«Sittagi,» ütles Lacrosse. «Sellest tuleb jällegi Kilwoodi juhtum, ma tunnen seda.»

Teenija, kes oli lasknud meid majja, tuli sisse.

«Vabandage, mu härrad. Proua tunneb end väga halvasti. Ta saatis mind küsima, kas ehk politseiarst ei võiks käia teda vaatamas. Ta oma arst saab tulla alles poole tunni pärast.»

«Loomulikult, lapsuke, loomulikult,» kätsatas Vernon rahulolevalt. «Hea arstionu tuleb juba. Ma tulen üsna kohe jälle siia, mu härrad.» Ta läks ukse juurde.

«Ja härra Lucast palub madam ka tulla,» ütles teenija.

«Mind?» küsisin hämmastunult.

«Madam palus seda tungivalt.»

Läksime mõlemad alla Briljandi-Hilde juurde. Ta lamas rokokoovoodil ja liigutas rahutult pead. Ja ta sõrmed libisesid rahutult tekil. Lugematute lillede lõhn oli uimastav. Kuni Vernon uuris Briljandi-Hildet, vaatasin allalastud eesriiete praost lilleklumpe ja meenutasin oma lahkumist pärast esimest külastust sellesse majja. Seeberg oli saatnud mind džiibini, olin ümber pööranud ja vaadanud üles maja poole. Ja seal oli aken, see pidi olema seesama, mille ruudu vastu oli surutud kaks nägu — Briljandi-Hilde ja halastajaõe Anna oma. Nad olid kergitanud kardinat ja lasksid selle välgukiirusel alla, märgates, et neid vaadatakse. Mitte kunagi varem ei olnud ma näinud kahe inimese näos nii palju hirmu. «Mida Briljandi-Hilde kardab?» arutasin. «Mida oli halastajaõde kartnud? Kas oli Briljandi-Hildegi elu nüüd ohus? Mõtlesin, et oli, sest nad olid mõlemad olnud hirmunud. Ei, see ei pidanud paika. Hirm oli olnud surmav ainult ühele neist. Aga kas teadsin seda kindlasti?»

Kuulsin Vernoni rääkimas ja vaatasin voodi poole.

«... kõik korras, ainult šokk. Austatud kolleeg on andnud teile eriti head rahustit. Minu vastutusel võite juba enne tema tulekut võtta kaks tükki,» ta toetas Hilde pead ja hoidis ta huulte juures klaasi veega, millest Hilde jõi, et

kergemini alla neelata pillid. «Noh, nüüd näete, et teil on juba paari minuti pärast parem enesetunne, madam.»

«Miks Anna mõrvati?» sosistas Briljandi-Hilde. Voodis oli tal uuesti öösärgi peal kootud jakike. Ja ehted.

«Seda me veel ei tea. On teil mingisuguseid kahtlusi?» küsis Vernon.

Hilde raputas pead.

«Ma pean jälle üles minema.»

«Härra Lucas peab jääma. Ainult hetkeks.» Ta vaatas Vernonile paluvalt otsa.

«Nagu soovite. Aga ärge rääkige liiga palju.» Vernon läks ukse poole ja ütles möödudes mulle: «Viis minutit.»

Kui olime jäänud kahekesi, viipas Briljandi-Hilde mind enda juurde. Ta sosistas: «Kaks miljonit.»

«Mis?»

«Marka. Kaks miljonit.» Ta hoidis mind kinni särginööbist. «Mina maksan, kui te nad kõik kohtu alla saate.»

Nüüd algas see jälle.

«Jah, proua Hellmann,» ütlesin.

«Te ju näete, et mul oli õigus. Need inimesed ei kohku millegi ees tagasi. Mu vend. Kilwood. Anna. Homme mina... Mul on hirm! Hirm!» Ta tiris mu särginööpi. Ma päästsin end vaevaliselt tema haardest lahti.

«Teen, mida võin. Samuti politsei.»

«Politsei! See ei tee üldse midagi. See ei suuda üleüldse midagi teha! Teie, härra Lucas, olete ainuke, kes suudab midagi teha! Tehke seda, enne kui on hilja. Ma anun teid. Kas tahate raha kohe? Kas tahate tšekki?»

«Ma tulen tagasi,» ütlesin. «Kohe. Ma pean rääkima teie esindajaga.»

«Kas Seebergiga?»

«Jah. Kus ta on?»

«Ta lendas täna hommikul vara Frankfurti. Teda vajati tingimata pangas. Ta sai politseilt loa lahkuda Cannes'ist. Ta tuleb mõne päeva pärast. Mis te Seebergist tahate?»

«Seda ütlen ma temale,» ütlesin mina.

«Hästi. Hästi. Ja te toetate mind, jah? Ja toimetage

kogu see jõuk kohtusse. Kas te hoolitsete selle eest, et nad kõik välja roogitakse? Kõik, kõik, kõik!»

«Loomulikult, proua Hellmann,» ütlesin. Paljude lillede lõhn tekitas mul halva iiveldustunde. Kuidas sai inimene magada sellises ruumis?

Leppisime kokku Rousseli ja Lacrosse'iga, keda nüüd ootas selle uue mõrva selgitamise rutiinne töö, et võtan nendega ühendust iga kolme tunni järel. Muidu olen kättesaadav madam Delpierre'i juurest. Seda ütlesin Lacrosse'ile päris tasa ja ta vaid noogutas ega teinud teist nägu. Politseiauto viis mind Majesticisse. Saatsin Gustav Brandenburgile kaks pikka šifreeritud telegrammi. Ühes teatasin halastajaõde Anna Galina surmast. Teises palusin teda kohe kindlaks teha, kas Seeberg oli tõepoolest Frankfurdis, kas ta oli käinud pangas või kas ta viibis seal veel ja mis lennukiga ta oli tulnud, ja siis tahtsin teada, millal ta tagasi tuleb. Gustav oli sellega ikka hoobelnud, et ta sai nii palju inimesi ära osta. Nüüd pidi ta seda tõestama. Andsin teated ära kiirtelegrammiga. Oma toas riietusin ümber ja helistasin Angelale. Tema asemel vastas Alphonsine Petit, väike koristajanaine, kes oli mu oma südamesse võtnud.

«Madam ootas väga kaua teie helistamist, härra. Siis ta läks välja. Võib-olla kümme minutit tagasi.»

«Kuhu ta läks?»

«Ta käskis mul öelda, kui te helistate, et kirikusse,» vastas Alphonsine.

«Tänan,» ütlesin. Kui panin telefonitoru kohale, torkas rinnus vasakul pool üsna ootamatult terav valu. Kägardusin kokku. Siis oli kõik jälle möödas.

Väike vene kirik oli hämar ja jahe. Paljud ikoonid helkisid. Kui mu silmad olid hämarusega harjunud, nägin Angelat. Ta istus suure musta ikooni — madonna ees, mille ees oli palju teravikke küünalde jaoks ja ta oli ilmselt torganud uue küünla teraviku otsa ja süüdanud selle, sest ta vaatas leeki ja hoidis käsi kokkupandult nagu laps.

Läksin ta juurde, istusin ta kõrvale ja suudlesin ta juukseid. Ta ei liigahtanud. Ta huuled lugesid hääletult palvet. Ma ei ristanud käsi, kuid minagi vaatasin küünalt, selle leeki ja musta madonnat selle taga, ja minagi palvetasin. Seekord see õnnestus. Palusin Jumalat meid aidata ja korraldada nii, et Karin nõustub lahutusega ja ma saab abielluda Angelaga.

Nii palvetanult istusin vaikselt Angela kõrval, kes nüüd oli sulgenud silmad ja vajunud täiesti palvesse. Ma kuulsin samme enda taga, aga ma ei pöördunud. Ootasin, kuni Angela avas jälle silmad, haaras mu käe ja tõusis. Kiriku ukse kõrval kinnitas noor preester mustale tahvlile rõhknaeltega teateid. Läksime tema juurde. Ta noogutas naeratades pead.

Angela jäi seisma ja vaatas talle kaua otsa.

«Kas võin midagi teha teie heaks?» küsis noor preester sõbralikult. Tal oli pikk kaftan ja ta kiharad juuksed langesid õlgadele. Tal olid ilusad hallid silmad ja ta hääl kõlas rahulikult, see oli täis ääretut jõudu ja headust.

«Isa,» ütles Angela tasa, «see olete teie. Ma tunnen teie hääle jälle ära. Jah, päris kindlasti olete see teie.»

«Kes ma olen päris kindlasti?» Väljas metsikus aias mängisid lapsed. Nende kilavad, rõõmsad hääled tungisid kiriku vaikusse.

«Te ei mäleta seda,» ütles Angela. «Sellest on nüüd juba kolm aastat. Täpsemalt, see juhtus kümnenda ja üheteistkümnenda juuni vahelisel ööl 1969. aastal. Siis helistas teile naine, kes tahtis endalt elu võtta. Ei, kindlasti te ei mäleta seda.»

Noor preester naeratas.

«Mäletan seda päris täpselt,» ütles ta. «Naine oli väga meeleheitel. Täiesti üksi. Tal oli olnud ühe mehega kohutav elamus. Ta ütles, et ta peab käima palju seltskondades ja kõikidel galavastuvõttudel, elukutse pärast. Et ta pidavat alati rõõmus olema ja hea välja nägema, et ta ei tohtivat kunagi oma kurbust ja muresid välja näidata. Ma olen väga kaua teie külastust oodanud, madam.»

«Kas mäletate seda tõesti?»

«Nagu oleks see olnud eile. Kõigi nende aastate jooksul olen üha uuesti teile mõtelnud. Ja olin kindel, et ühel päeval te tulete. Ja nüüd olete siin. Ja õnnelikuna, nagu mulle paistab.»

«Olen nii õnnelik, nagu inimene üldse võib olla, Isa,» ütles Angela. «Selle eest tänan teid. Ma ei tulnud varem. Ma häbenesin. Siis ütlesin endale, et tulen alles siis, kui olen jälle õnnelik. Kui ma ei ole enam üksi.»

«Ja nüüd on see siis nii.»

«Jah,» ütles Angela. «Nüüd ma ei ole enam üksi. Nüüd olen leidnud mehe, keda armastan tõepoolest.»

«Ja mina armastan tõsiselt seda naist, Isa,» ütlesin mina.

«Mu nimi on Ilja. Kutsuge mind vend Iljaks, ma olen veel väga noor.»

Ütlesime talle oma nimed ja ta ulatas mulle käe.

«Ma rõõmustan selle üle, et olete leidnud õnne ja rahu, madam Delpierre,» ütles vend Ilja. Ta rääkis ladusalt vene aktsendiga prantsuse keelt. «Nagu näete, kogu kannatus läheb mööda. Jumal armastab inimesi. Ta vajab ka neid. Mida ta oleks nendeta?»

«Me oleme leidnud õnne, vend Ilja,» ütles Angela. «Aga veel mitte rahu. Härra Lucas on abielus.»

«Oh,« ütles preester.

«Ma olen naisest lahku läinud, aga olen endiselt abielus,» ütlesin.

«Ma mõistan,» ütles vend Ilja. Ta vaatas oma kätele. Siis vaatas ta meid mõlemaid. «Rääkige mulle veidi rohkem — te ilmselt tahate, et ma ütlen selle kohta oma arvamuse, eks ole?»

«Loomulikult,» ütles Angela.

«Siis pean ma asjaolusid veidi paremini tundma. Härra Lucas, teil on ehk kergem rääkida...»

Ma rääkisin. Vend Ilja kuulas vaikides. Lõpuks ta ütles: «On teil süütunne oma naise ees?»

«Ei,» vastasin. «Ei ole, vend Ilja. Tundsin süüd, enne kui naisele tõtt rääkisin. Pärast seda mitte enam.»

«Aga teie, madam?»

«Minuga oli see samuti...» Angela rääkis nüüd oma loo. Ta lõpetas: «Nagu te näete, läksime siis lahku, kui sain teada tõe. Ma ei oleks kunagi saanud elada Robertiga tema armukesena, kellega ta pettis naist. Nüüd rääkis ta siiski tõtt. Nüüd olen selles kindel, et ta abielu on olnud surnud juba aastaid ja et see on olemas ainult veel seaduse järgi. Nüüd ei tunne minagi süüd. Kas see on väga hukkamõistetav?»

Vend Ilja naeratas: «Ma pean vältima igasugust moraali seisukohast lähtuvat hinnangut teie suhete kohta. Seda ei või te minult ka nõuda. Ma võin vastata teile ainult nagu inimene, kes on olemas teiste inimeste jaoks.»

«Ja missugune on teie vastus?»

Vend Ilja ütles: «Olete leidnud oma elule uue sisu, madam. Te armastate. Te olete õnnelik. Elul on jälle teie jaoks mõte ja ilu.»

«Jah,» ütles Angela.

«Ja teie, härra Lucas. Te olite aastaid elanud surnud suhetes. Olite kindlasti õnnetu. Nüüd te enam pole. Teil ei ole oma naisega lapsi. Kahtlemata hoolitsete alati selle eest, et ta puudust ei kannataks, ka nüüd, kui jätsite ta maha.»

«Kindlasti,» ütlesin.

Seisime käsikäes preestri ees nagu kaks last.

«Siis oleks teoloogilisest seisukohast — olen nii noor ja vabameelne, et ütlen seda, mõned teised preestrid ütleksid teile midagi hoopis muud — siis oleks teoloogilisest seisukohast puhas formaalsus teie suhet, mis teid on ellu tagasi toonud, ära needa, keelata või patuks nimetada. Ei,» ütles vend Ilja järelemõtlikult, «mina ei või seda. Nagu ma juba ütlesin, ei näe ma tundliku inimesena siin midagi

patust, kiriku seaduste järgi oli kolm õnnetut inimest. Nüüd on kaks neist leidnud õnne. Teie, härra Lucas, ei oleks enam kunagi suutnud teha oma naist õnnelikuks, nagu heas abielus sünnib, kui ma mõistsin asja õigesti.»

«Te mõistsite seda täiesti õigesti.»

«Siis olete teinud lõpu talumatule olukorrale — olukorrale, mis oli talumatu ka teie naisele. Kuigi kardan, et saan oma sõnade eest range kriitika osaliseks, ütlen teile: ma tunnen rõõmu teie üle, kui armastate teineteist nii tugevasti ja olete nii kindlad oma tunnetes. Asun teie poolele ja ütlen nii, sest usun, et olla kristlane tähendab esmajoones olla inimene — sõna otseses mõttes. Teie kaks rajate nüüd ühiselt midagi uut, elavat, ilusat. Kirik, ristiusk peavad olema inimese poolel, mitte seaduse poolel. Seda ütles teiste sõnadega ka Jeesus Kristus.»

Ta naeratas sõbralikult ja veidi segaduses. Tekkis pikk vaikus. Siis ütles Angela tasa: «Tänan teid, vend Ilja, tänan teid.»

«Ja mina.» Otsisin oma rahataskut. Preester märkas seda ja ütles kiiresti: «Ei, palun mitte. Mitte nüüd.»

«Aga teie kirik vajab ju raha.»

«Me vajame seda tungivalt, aga ärge andke meile praegu midagi. Mitte selle kõneluse järel. Näete, seal kiriku ukse kõrval on kastike, te võite raha annetada, millal soovite. Ainult praegu mitte. Te mõistate ju.»

«Loomulikult,» ütlesin ma häbenedes. «Andestage mulle!»

«Tulge uuesti,» ütles vend Ilja. «Tulge alati tagasi mu juurde, kui olete mures, kui teil on südamevalu. Ma olen siin.»

Ütlesime hüvasti. Läksime käsikäes Angela auto juurde. Vend Ilja seisis kiriku avatud uksel. Lehvitasime talle. Ta viipas meile vastu. Angela juhtis auto tänavale.

«Kui rõõmus ma nüüd olen, Robert,» ütles Angela.

«Mina samuti.»

«Ta mõistab meid. Ma teadsin, et ta mõistab meid. Ja ta ütles, et me peame jälle tulema, kui mure või kurbus meid vaevab. Kas sa oskasid mõelda, et leidub veel niisuguseid inimesi?»

«Ei.»

«Kas sul on nüüd töö?» küsis Angela.

«Mitte just praegu. Ma pean ainult helistama.»

«Mis on juhtunud?»

«Lähme meie nurgakesse Majesticisse. Joome midagi ja ma räägin sulle kõik.»

Gustavi vastustelegramm ei olnud veel saabunud ja Roussel teatas mu helistamise peale ainult, et uurimine jätkub.

Istusime oma nurgakeses, jõime šampanjat, sõin paar oliivi ja soolamandlit ja ma jutustasin Angelale haarangust Boccas ja halastajaõe Anna Galina mõrvast.

«Olukord läheb üha halvemaks,» ütles ta.

«Jah, läheb,» möönsin. «Ja mulle tundub, et me pole veel lõpu lähedalgi.»

Ta asetas parema käe mu vasakule käele, mis lebas laual. Äkki hakkas mul jäiselt külm. Mõtlesin, et midagi sellist ei saa juhtuda. See on võimatu, seda ei saa olla!

«Robert,» kuulsin Angelat ütlemas. «Robert, mis sul on?»

Ma ei saanud sõnagi suust.

Ta vaatas seda, mida minagi vaatasin, ja karjatas.

«Ei! Ei, see ei saa võimalik olla! Robert, see ei ole tõsi!»

Mind haaras äärmiselt suur rõõmutunne.

«Küllap see on võimalik. Me näeme seda ju mõlemad. Ütlesin ju sulle, et kord see juhtub. Nüüd on see juhtunud.»

«Oi, Robert, Robert!» ütles Angela. Ta hääl vaibus sosinaks. Ta surus oma käsivarre minu oma vastu. Istusime liigutamata lauas ja vaatasime mõlemad ta paremat käeselga. Päikesest tugevalt pruunistunud parema käe seljapoolel oli Angelal, nagu teadsin, olnud lapsest saadik valge laik, mis ei päevitunud kunagi nii nagu ülejäänud nahk. Nüüd vahtisime mõlemad seda käeselga. See oli päevitunud igalt poolt ja ühtlaselt. Väga hele laik oli täiesti kadunud.

Kolmas raamat

1

Gaston Tilmant ütles: «Kõigel, mis juhtub, on oma kindel mõte. Meil on sageli raske, isegi võimatu seda mõtet ära tunda ja siis mõistatame vihastades ja kurvastades — nagu praegu teie, minu härrad. Seda ei pea te aga tegema. Ma pole mitte selleks tulnud, et teid odavate kõnedega trööstida või petta. Mulle sai osaks ülesanne, mis ähvardab iga hetk mulle enesele nii muret kui viha kaela tuua. Aga ma pean oma ülesande täitma, sest ka sellel on oma kindel mõte. Mina kujutlen, et iga raamatu lehel, ka eluraamatu lehel on kaks külge. Ühe lehekülje kirjutame täis meie, inimesed, oma eesmärke, veendumusi, lootusi, soove ja kavatsusi. Iga lehe teise külje kirjutab aga saatus, kirjutab mõte, mis kõige taga seisab. Ja mida see mõte korraldab, see on harva meie lähemaks eesmärgiks. Aga see on alati õigluse kaugem eesmärk.» Ta libistas ebalevalt üle heledate juuste. Ta oli suur ja tugev, riietatud väljapaistva elegantsiga nagu diplomaat (seda ta ka oli) ja tal oli ümar õitsev roosa lõpmatult heasoovlik nägu. Tal olid leebed sõbralikud silmad ja ta kandis prille. Gaston Tilmant oli Prantsuse välisministeeriumi kõrgemaid ametnikke. Ta oli täiesti kindlate korraldustega, siia suunatud ja nüüd tegi ta meile need korraldused teatavaks. Me istusime politseipresidendi konverentsisaali suure ümmarguse laua ümber. Meie, see tähendab politseipresident, Lacrosse, Roussel,

umbes pool tosinat Cannes'i juhtivaid politseiametnikke, Kessler ja mina. Gaston Tilmant köhatas ja lisas: «Ja see kauge eesmärk saavutatakse ometi alati ja kõikidel aegadel, ka siis, kui meile paistab, nagu see ei oleks nii. Alati ja kõikidel aegadel võidab õiglus.»

Väikese Lacrosse'i hääles kõlas suurt kibedust, kui ta ütles: «Ta võidab lõpuks, härra Tilmant. Millal? Saja aasta pärast? Tuhande aasta pärast? See kestab kaua, see on kauge siht, ütlete teie. Kes on võidumees kuni tolle ajani? Ülekohus? Härra, ma põlgan ebaõiglust. Meie kõik teame, et siin on toimunud ülekohus, kuritööd on toimunud ja kindlasti toimuvad veelgi. Mis kasu on mul mingist õigluse kaugest võidukäigust, kui ma enam ei ela, kui minu eluajal ülekohus võidutseb ja kuritööd karistamata jäävad. Kui asusin oma ametisse, andsin vande selle kohta, et jälitan kogu jõuga ebaõiglust. Kas pean oma vande unustama? Kas see vanne ei pea enam kehtima, kui kõrged härrad Pariisis on kokku rääkinud ja ühinenud kõrgete härradega kuskil mujal.»

Gaston Tilmant ütles vaikselt: «Ma olen teile öelnud, mu härrad, milliste tunnetega ma selle ülesande enesele võtsin. Ma mõistan teid täiesti, härra Lacrosse. Võin teile kinnitada: Need, kes mind saatsid, ei ole kergemeelselt talitanud. Kui seistakse väga suure ülevõimuga vastamisi ja tahetakse teda võita, on tarvis palju arukust.»

Kell oli veidi üle kümne reedel, üheksandal juulil 1972.

Gaston Tilmant oli varahommikul Air France'i erilennukiga Cannes'i saabunud ja Carltonis maabunud. Tema saabumisest oli juba eile teatatud. Nii teadsime me kõik, et Gaston Tilmant meiega täna politseipresidendi büroos kell pool kümme kõnelda soovib. Ta selgitas sõbralikul, rahulikul ja kindlal viisil, missugune missioon tal on. Pärast seda, kui kõige kõrgemal rahvusvahelisel tasemel oli süvenenult juhtumi üle nõu peetud, oli jõutud arvamusele, et on ilmtingimata hädavajalik püüda sündmusi Cannes'is, jahi plahvatust, inimeste surma seal, samuti edasisi kuritegusid kõikide vahendite abil välja selgitada, siiski võimalikult täielikult vältides avalikkust ja ülimalt säästlikult,

hoolikalt suhtuda tollesse finantsmagnaatide gruppi, kes olid Hellmanni tuttavad. Nende inimeste avalik ründamine võis kaasa tuua ohu, et üht või teist neist hakatakse mõtlematult provotseerima. See omakorda võinuks kaasa tuua olukorra, et mõnel selle grupi liikmetest oleks tekkinud hirm või kättemaksukavatsus teiste vastu. Silmas pidades seda, kui paljude eri rahvusest inimestega meil siin tegemist oli, võivad uisapäisa tegutsemise tagajärjeks ülemaailmsed rahutused olla, eriti kui avalikkus midagi tohututest valuutaspekulatsioonidest ja finantsmanipulatsioonidest teada saab. Kuidas reageeriksid teised ettevõtted, pangad ja spekulandid, kuidas börsid? Hiigelsuur oli «musta reede», gigantse börsikrahhi oht, kui lagunes see kurjategijate sündikaat, kellele Kood kuulus. Kõigi nende põhjuste tõttu pidi seda, mis juba oli toimunud ja mis veel toimuda võiks, avalikkuse ees käsitlema üksnes kui müstiliste õnnetusjuhtumite ja kuritegude kogumit. Ja nii oldi siis kõige kõrgemal tasemel üksmeelele jõutud, et niisuguse tegevuse juhtimine tuleb allutada ühele mehele, kelle kohustuseks on informeerida pressi, ringhäälingut, televisiooni, Prantsuse ja paljusid välisreportereid, kes Kilwoodi surmast saadik Cannes'is viibisid, tõelisi asjaolusid varjata ja suurima diplomaatiaga takistada, et ühelegi selle superrikaste seltskonna liikmele kannale ei astutaks, et liiga karmilt ei haarataks, et poleks põhjust kurtmiseks või kaebamiseks.

Seda kõike teatas meile Gaston Tilmant. Ta nõustus, et ka temal pole ettekujutust, kuidas niisuguses olukorras korralikku uurimist läbi viia. Ta ütles: «Me peame ühiselt püüdma teha parima.» Mul oli Tilmanist kahju. Mulle oli ta sümpaatne. Tal ei olnud tõepoolest mitte kerge amet. Roussel ütles küüniliselt: «Kõik on üsna selge. Kõik on lubatud. Me võime kõike teha. Ainult ühte me ei tohi. Me ei tohi nendelt miljardäridelt taktitult küsida, kust nende miljardid pärit on, kui suure ebaõigluse ja kannatuse eest need saadud on. See oleks' ebadelikaatne. Kena.»

«Te liialdate, härra Roussel,» ütles Tilmant ja silus jälle üle juuste. «Tõestage neist inimestest ühe suhtes tema süü ja...» Ta takerdus ja näis hädine.

«Jah, ja?» küsis Roussel.

«... ja me leiame tee, mil viisil teda vastutusele võtta,» jätkas Tilmant ja heitis pea kuklasse.

«Aga ilma avalikkust ärritamata,» kinnitas Roussel. «Ilma avalikkust erutamata.»

«Härra Tilmant,» ütles nüüd Kessler, kes seni oli vaikinud, nii agressiivselt, et kõik talle otsa vaatasid. «Meie kõik oleme avalikkus. Kas nüüd ei kehti enam see, et seaduse ees on kõik võrdsed, et seaduse järgi on kõigil inimestel ühesugune õigus õnnele, turvalisusele, õiglusele ja informatsioonile?»

«See kehtib ikka veel, härra Kessler,» ütles Tilmant. Mees oli lõpmata kannatlik. Seetõttu loomulikult oligi ta selleks ülesandeks välja valitud.

«Halastajaõel Anna Galinal oli ka see õigus,» ütles Kessler ja ta hääl oli nüüd terav. «Kaptenleitnant Viale'il oli see samuti. Anna Galinal on omaksed Mailandil. Viale'ist jäi maha vana ema. Kas peame ka neile, juhul kui me kuriteod avastame, tõde nendele armsate inimeste hukkumisest filtreerima, mahendama, tsenseerituna teatavaks tegema?»

«Ma olen teile öelnud, et meid on pandud raskesse ja inetusse olukorda, härra Kessler,» ütles Gaston Tilmant prille nihutades. «Aga mehed, kes seda tegid, ei ole ei narrid ega närukaelad. See on — kahjuks — niisugusel juhul parem, et mõningad vähesed vahetult seotud üldse mitte või vähemalt mitte kohe tõde teada ei saa, kui et kogu maailm selle tõe teada saamisest ehmataks ja kontrollimatult tegutseks. Ka teie poolel, nagu mulle härra Friese teatas, on meie otsusega ühinetud, härra Kessler.»

«Ma tean,» ütles Kessler vihaselt. «Ma olen temaga telefoni teel rääkinud. See on üksainus suur skandaal, ütlen ma. Ja ma ei vabanda sellepärast. Siin me istume, täiskasvanud mehed, kes me teame, mis toimub, mis on mängus. Me aimame, mille ümber see keerleb, miks see mäng käib. Siin kaotavad elu süütud või süüdlased, ükskõik kummad, nad kaotavad elu, ja nii kestab see edasi, aga meil on nüüd ülesanne teile, härra Tilmant, — ma ei ütle ühtegi

sõna teie kui isiku vastu, teie teete ainult seda, mida teilt nõutakse — teile kõigest ette kanda, iga teade edasi anda, et teie meile ütleksite, kuidas me peame edasi talitama, mida me peame tegema ja mida me teha ei tohi.»

Ma polnud Kesslerit veel kunagi nii erutatuna näinud. Ta vaatas mulle otsa. «Lucas, inimene, öelge teie ka ometi midagi! Ärge laske ainult minul rääkida!»

Ma ütlesin: «Olen saanud oma ühingult telegrammi. Minu ühingut on vastavalt instrueeritud, härra Tilmant. Ma olen kohustatud tegema nii, nagu teie korraldate.»

«Aga Global on ometi eraettevõte!» hüüdis Roussel. «Kuidas võib riik seal mõjutada? Kuidas ta seda tohib?»

«Ta tõepoolest ei tohiks, aga ilmselt ta teeb seda,» ütles Lacrosse, enne kui mina jõudsin vastata.

«Teie juhtumi puhul oleks siiski veel alati võimalus öelda, et seda ei tee ma kaasa. Miks te ei ütle nii?»

«Sest mina, nagu härra Tilmantki, olen selles veendunud, et õiglus võidab lõpuks alati,» ütlesin mina. «Ja kui see mõnikord ka väga kaua kestab, võidab ta lõppude lõpuks alati. Ma ei taha, et ma siis oma osa selle võidu heaks pole andnud.» Ja see on vale, mõtlesin ma. Tõde oli, et kui oleksin kõhelnud Tilmant'i eestkostmisel edasi töötamast, oleks Gustav Brandenburg mind Cannes'ist ära kutsunud ja mulle uue juhtumi andnud. Ja mis oleks saanud siis Angelast ja minust? Ma olin ebaloogilises heaoluseisundis, milles ei olda võimeline aru saama, et lahendus on leitav ainult aja jooksul. Ma sain mõelda ainult tänasele päevale. Ainult Angelale. Ainult sellele, et ma pidin temaga kokku jääma nii kauaks kui võimalik. Ja siis... Sellele ei võinud ma mõelda.

Minu üllatuseks ütles politseipresident: «Tänan teid nende sõnade eest, härra Lucas. Minu härrad, meie kõik allume nüüd viimases instantsis härra Tilmant'ile.»

«Kes seda temale antud võimu mitte kunagi tahtlikult ei kuritarvita,» ütles Tilmant tasa, kui Lacrosse halvakspanevalt nohises.

«Te jätkate oma uurimist endiselt,» ütles politseipresident. «Neid koordineerib nüüd ainult härra Tilmant.»

«Siis on mul kohe üks küsimus härra Tilmant'ile,» ütles Kessler. «Ma oletan, et see on meil kõigil.»

«Milline nimelt, härra?» küsis Tilmant.

«Nimelt see, mida keegi meist pole seni suutnud selgitada, sest siin on kõik jäljed täielikult kustunud. Väidetavalt sõitis härra Hellmann Korsikale, et Ajaccios ärisõpru kohata.» Nägin, et Tilmant'i suu kergelt tuksatas. «Neid ärisõpru ei tea meist keegi. Nad pidid peatuma siin mitteametlikult ja kohe pärast Hellmanni visiiti ära reisima. Kes olid need ärisõbrad, härra Tilmant?»

«Prantsuse töösturid,» ütles mees välisministeeriumist.

«Mis töösturid? Mis on nende nimed? Kus nad nüüd on?»

«Seda,» ütles Tilmant tasa, «ei või ma teile öelda, härra Kessler.»

«Miks mitte?» küsis Roussel jahmunult. Ta oli nii jahmunud, et küsis üsna ebalevalt.

«Mu ministeerium on selle ära keelanud,» ütles Tilmant. «Vähemalt antud momendil. Ma võin teile kõigile ainult kinnitada, et neil töösturitel ei olnud mitte mingit tegemist selle seeria kuritegude või mingite muude deliktidega.»

«Neid peab niisiis kaitsma,» ütles Lacrosse.

«Jah, härra,» ütles Tilmant.

«Meie maa huvides?»

«Kõikide maade huvides,» ütles Tilmant.

Ta vaatas meid. «Mul on kahju, et meie töö niiviisi algab, aga ma ei või seda muuta. On veel kellelgi küsimusi?»

Küsimusi ei olnud kellelgi.

Nõupidamine oli lõppenud. Mehed lahkusid suurest ruumist. Leidsin end järsku Tilmant'i kõrvalt. Ta ütles mulle tasa: «Tänan teid, härra. Eelkõige selle eest, et te mind toetasite väitega, millesse te ise ei usu.»

Me läksime nüüd mööda pikka käiku alla.

«Mis väite eest?»

«Õigluse kohta käiva eest. Et ta lõpuks alati võidab. Kas te tõepoolest usute seda?»

«Ei,» ütlesin ma. «Aga teie, härra?»

«Mina ka mitte,» ütles Gaston Tilmant ja tema heasoovlik nägu näis äkki nii lootusetu.

Väike tüdruk punases kleidis istus toolikesel Angela ateljees, kui sinna jõudsin. Angela suudles mind. Ta kandis valget kitlit, millel oli palju mitmesuguseid värviplekke, ja oli tuhvlitega. Punaste juuste ümber oli põimitud lai pael ja prillid rippusid ketikesega rinnal. «Vaata,» ütles Angela juba esikus. Ta näitas mulle vasakut kätt briljantsõrmusega. «Väärtuslikem, mis mul on, mis mul kunagi elus on olnud.» Ta näitas mulle paremat kätt. «Ja vaata siia,» ütles ta. Käeselg oli päikesest kuldpruun, valgest laigust polnud jälgegi. «Ime,» kostis Angela. «Seda oled sina teinud. Sina oled minu elus suurim ime.»

Me läksime ateljeesse. Väike tüdruk tõusis, tegi niksu, ulatas mulle käe ja ütles: «Tere!»

«See on Georgia,» ütles Angela inglise keeles. «Georgia isa teeb Hollywoodis suuri filme. Ta on kuulus produtsent. Nüüd on ta koos Georgiaga siin puhkusel.»

«Ainult issi ja mina,» ütles Georgia ja istus jälle. «Me oleme nimelt lahutatud, kas tead?» Ta pani käed süles vaheliti ja vaatas mulle tõsiselt otsa.

«Mul on sellest kahju,» ütlesin mina.

«Mul ka,» ütles Georgia. «Aga ka huvitav. Pool aastat olen ma issi juures, pool aastat emme juures. See on ju põnev.»

«Väga,» ütlesin mina, astudes Angela kõrvale, kes juba jälle molberti juures seisis. Pilt oli täienenud. Lapse pea taha oli Angela maalinud kahvatult ja skemaatiliselt mänguhobuse. Ma pidin mõtlema kirjude siidnööride ja paljude litritega sitsiilia hobusele riiulil elevantide vahel minu Düsseldorfi korteris Intercontinentalis.

«Hingeline julmus,» ütles Georgia. «Issi on emme vastu hingeliselt julmaks muutunud. Emme ütles nii. Kohtus. Nii oli ka ajalehtedes. Ma oskan juba lugeda. On see midagi väga halba — hingeline julmus.»

«Loomulikult,» ütlesin mina.

«See oli lahutuse põhjus,» ütles Georgia. «Aga ma ei

usu, et issi oli emme vastu hingeliselt julm. Issi on armas ja hea. Ja miks kolis emme otsekohe onu Fredi juurde?»

«Georgia,» ütles Angela, «sa ei tohi rääkida, kui mina töötan, sa ju ometi tead seda, eks ole tõsi?»

«Jah, muidugi,» ütles väike tüdruk. «Ma olengi juba vait. Ma ainult küsin endalt, kuidas see välja kukub, kui ma vanemaks saan ja pool aastat issi ning pool aastat emme juures olen.» Georgia nägu oli korraga väga murelik.

«Istu,» ütles Angela mulle.

Ma istusin taburetile ja süütasin sigareti ja vaatlesin Angelat, kuidas ta maalis, ja jälle kord voolas läbi kogu mu keha see kirjeldamatu magus valu.

«Täna pärast lõunat sõidan ma Juan-les-Pins'i,» ütles Angela. «Ma ostsin endale paar kleiti ja need on ümbertegemisel, pean neid veel kord proovima. On sul midagi ees?»

«Ei, mul on aega.»

Rääkisime nüüd saksa keeles.

«Siis sõidad kaasa?»

«Loomulikult,» ütlesin ma.

Ta pöördus pildi poole ja maalis edasi ning mina vaatasin pealt.

Gustav Brandenburgilt olid eile õhtul hilja ja täna aegsasti varahommikul mitu telegrammi tulnud. Kaks nendest käsitlesid Hellmanni täievolilist esindajat Seebergi. Ta oli tõepoolest Frankfurdis ja oli homseks lennupileti Nizzasse broneerinud. Gustav mainis ühingu ja täpse saabumisaja. Mis puutus halastajaõe Anna Galina mõrva, siis oli Gustav oma esimeses šifreeritud telegrammis teatanud Gaston Tilmant'i ilmumisest ja lõplikult määranud, et vastavalt direktsiooni korraldustele, mis omakorda allusid veel kõrgematele korraldustele, tuleb Gustav Tilmant'ile kõigest, mis teen, jooksvalt teatada. Loomulikult ei tohtinud ma end sellest takistada lasta, aga iga olulise otsuse puhul oli vajalik teada mitte ainult Gustavi vaid ka Tilmant'i seisukohta. Hüva, hommikukonverentsil olin ma siis ju kuulekalt käitunud. Neetud miljardärid... Umbes kahe tunni pärast

helistati. Ilmus livrees autojuht, et väikest Georgiat ära viia.

«Homme kell üksteist jälle,» ütles Angela juhile.

«Jah, madam!»

Georgia lahkus minust niksuga ja Angelast musiga põsele. Väljudes ütles ta järelemõtlikult, pooleldi iseendale: «Issile on emme ikka veel armas. Emme elab onu Frediga. Kes on siis nüüd tõepoolest hingelt julm?» Siis langes uks tema ja juhi järel lukku. Angela seisis minu ees.

Ma puudutasin tema vasakut rinda värviplekilise kitli all.

Tema nööpis mu särgi lahti. Mina avasin tema kitli. Ta kandis selle all ainult väikseid püksikesi. Kittel langes põrandale. Me ei jõudnudki enam magamistuppa. Me armastasime üksteist põrandal vaibal. Alles palju hiljem, kui kükitasin Angela kõrval, kes väljasirutatult lamas, taipasin pikkamööda jälle, mis ta ütles.

«... olnud. Mis on, armsaim? Ma ütlesin, et veel mitte kellegagi, mitte ühegi mehega pole mul nii imehea olnud kui sinuga.»

«Ja minul mitte ühegi teise naisega,» ütlesin mina.

«Mis sul on? Valud?»

«Üldse mitte. Miks sa nii arvad?»

«Sa ometi ei kuulnud, mis ma ütlesin.»

«Ei.»

«Miks siis?»

«Sest et ma ikka sinu suud pidin vaatama,» ütlesin mina. «Ja siis ei saanud ma enam kuulda, mida sa ütlesid.»

3

Me sõitsime Juan-les-Pins'i tänaval piki mereranda. Väike linn oli just nüüd puhkajatest üleujutatud, nägin palju Saksa numbrimärgiga autosid ja kuulsin palju saksakeelset kõnet. Juan-les-Pins tundus mulle suure virvarris lõbustusplatsina. Lokaal lokaali kõrval, äri äri kõrval, kõik kiirustav ja valjuhäälne, niisugune oli Juan-les-Pins.

«Talvel on siin troostitu,» ütles Angela. «Suvel on siin väljakannatamatu. Mina aga olen ühe kaupluse avastanud, mis on hoopis šikim, seepärast tulen siia.»

Inimesed tunglesid. Autod tunglesid. Mõtlesin Las Vegasele, Sankt Paulile — väikesele Ameerika läänelinnale kullapalaviku ajal. Parkisime auto vanade puude alla, mis seisid mängukasiino ees. Siis läksime mõned sammud moeateljeeni, mille nimi oli Vana Inglismaa. Omanik madam Gregoire ja õmblejannad tervitasid Angelat. Ta esitles mind neile kui oma tulevast meest. Liigutaval viisil oskas ta alati nii käituda, et kuidagi märkamatult ta briljandiga abielusõrmus sattus selle inimese vaatevälja, kellega ta rääkis.

Vana Inglismaa ei olnud mingi suurkauplus, aga ma märkasin, et Angela oli tõesti parima välja valinud. Ajal, mil teda keerdtreppi mööda proovile suunati, istusin mina tugitooli rõivaste ja kangarullide vahel. Üks direktrissidest pakkus mulle viskit. Kui hoidsin klaasi käes, tuli üks õpilastest poole trepini ja ütles: «Härra, kas te tuleksite madami juurde? Ta sooviks meelsasti teie arvamust teada saada.»

Läksin kitsast keerdtreppi mööda üles teisele korrusele ruumi, mis oli rõivastest tulvil. Selle keskel oli natuke vaba ruumi, kus seisis Angela, paljas püksikuteni. Tema kuldpruun siidpehme nahk läikis valguses. Õmblejanna tõi parajasti ühe kleidi kohale.

«Ma tellisin kolm asja. Ma tahan, et sa neid kõiki näeksid, sest ma tahan nüüd ainult niisuguseid riideid kanda, mis sulle meeldivad,» ütles Angela.

Ta seisis täiesti vabalt oma peaaegu täielikus alastuses ja ka äri naised, kes temaga tegelesid, ei leidnud vähimatki selles, et mina, üks mees, viskiklaas käes, nüüd toolile istusin. Angela selja taga oli aken. Vaatasin alla tänavale ja nägin vanu puid kasiino ees ja Angela autot.

Esimene kleit oli rohelisest musliinist, kõrge kaeluse ja pikkade laiade varrukatega, mõlemal kaks rida rüüžikesi. Kleidi seelikuosa ulatus maani ja oli rohkete rüüžidega ning tugevasti kroogitud.

«Meeldib see sulle?» küsis Angela.

«Väga,» ütlesin mina. «Roheline sobib sulle suurepäraselt.» Õmblejannad pistsid siin-seal mõnda kohta mõned nõelad, ikka veel polnud kõik päris korras. Mina limpsisin viskit ja vaatasin Angelat.

Jälle riietus ta lahti, jälle vaatasin ma ta paljast keha ja tundsin iha.

Teine kleit oli must ja ainult põlvini, siidist, ülalt kinnine, kaela ümber oli niisugune rüüž nagu kasvaks kael karikast välja. Rindadeni oli kleit läbipaistev. Kleidil olid pikad käised ja allääres jälle palju rüüže. Rüüžid paistsid moes olevat.

Järsku märkasin khakivärvilises ülikonnas meest, kes oli astunud Angela Mercedese juurde ja oli vasaku esiratta juurde põlvili laskunud. Tõusin üles, läksin akna juurde ja vaatasin välja. Mees oli veel üsna noor, ma ei saanud ta nägu selgesti näha. Nüüd puudutas ta esiratast. Tahtsin just röögatada, kui mees ilmselt märkas, et teda jälgin. Välkkiirelt hüppas ta üles ja oli kahe sammuga vanade puude tüvede taha kadunud.

«On's midagi?» küsis Angela, kes oli aknale selja pööranud.

«Ei,» ütlesin mina. Aga ma jäin seisma, et näha, kas mees tuleb tagasi.

Kolmas, maaniulatuv kleit oli kellukesekujuline sidruni-värvi musliinist ja kergelt üksteise peal paiknevate volangidega. Sellest kleidist olin ma vaimustatud ja ka ütlesin seda.

«Aga kõige ilusam on lühike must!»

«Siis kannan ma seda meie sünnipäeval,» ütles Angela. «Kolmeteistkümnes juuni on meie sünnipäev, Robert.»

Ta tõmbas õhtukleidi seljast ja pani jälle selga lihtsa suvekleidi, mida ta sel pärastlõunal kandis. See oli ehtsast siidist, valgel põhjal mustriks lilla- ja kullakarvalised vapimotiivid. Kleitide juures oli veel tarvis üht-teist muuta. Nad lubati Angelale Cannes'i viia. Mina palusin arvet. Samal ajal kui maksin, tuikusid väljas mööda kolm erekirjudes särkides ja linastes pükstes õhetavpunaste nägu-

dega meest, kes hoidsid üksteisel õlgade ümbert kinni. Nad laulsid valjult jõurates: «Miks on nii kaunis Reini ääres.»

4

Õhtu saabus, hämardus kergelt. Me istusime kuulsa öölokaali Krach kõrval tänavakohviku Voom-Voom lauakese ääres, jõime šampanjat ja vaatlesime meist mööduvat tohutut inimeste ja autode voolu. Ma vaatasin ikka ja jälle Mercedese poole, aga seda endist meest ei ilmunud nähtavale. Siis tundsin, kuidas Angela surus mulle rahatähed pihku.

«Mis see on?»

«See, mis sa kleitide eest välja andsid,» ütles ta.

«Kleitide eest maksan mina!»

«Mitte iialgi. Mina tellisin nad. Need on teatavas mõttes tööriided, seda sa tead. Ma lasin sind äris maksta, sest sa oled ju mu mees — aga nüüd võtad sa selle raha tagasi.»

«Ei.»

«Siiski, ma nõuan seda.»

Nii käis see tükk aega, siis Angela võitis. Ma pistsin rahatähed taskusse. Angela tundus korraga väga rahulolevana. Vaatlesin teda kaua, siis küsisin: «Millele sa mõtled?»

«Jõuludele,» vastas Angela kiiresti. Vaatasin Angelat pärani silmi.

«Mis?»

«Ma mõtlen kogu aeg jõuludele, Robert,» ta naeris. «Ma olen hull, sa ju tead seda!»

«Jumal tänatud,» ütlesin ma. «Kuidas saaksime me muidu teineteisega läbi. Mida arvad jõuludest?»

«Ma mõtlesin, et tänavu oled sa jõulude ajal siin. Sa ju oled, eks ole?» Ta hääl värises järsku, ta vaatas mulle hirmunult otsa.

«Muidugi,» ja kui ma seda ütlesin, siis olin selles veen-

dunud. Mis ka iganes selle ajani juhtuks — jõulude ajal tahtsin olla Angela juures.

«Need on siis kauneimad jõulud mu elus,» ütles Angela. «Alati on mul olnud hirm nende päevade ees.»

«Mitte alati,» ütlesin mina.

«Ei,» ütles ta. «Mõnikord on olnud ka üks mees seal, aga see kõik on kaugel nagu mingi suitsu taga, tead. Jõuluajal on siin sageli veel nii soe, et võib väljas päikese käes istuda. Ma mäletan, et paari aasta eest oli natuke lund. Siis ei olnud fotoäridel varsti enam ühtegi filmi, sest kõik tormasid filme ostma, et lund pildistada, niisugune sensatsioon!» Ta haaras mu käest. «Me teeme teineteisele kingitusi, jah? Teeme ainult väikeseid kingitusi. Ja mina... mina... ära naera mu üle, Robert, ma tahaksin ühe puu terrassile panna ja ära ehtida. Sobib see sulle? Kas see pole liiga maitselage?»

«See osutab ainult sinu heale maitsele!» ütlesin mina. «Me paneme end ilusti riidesse, jah? Ja siis jagame teineteisele kingitusi. Jõululaule me ei laula, ära karda. Ja siis läheme Municipali restorani Ambassadeur.»

«Jah, Angela,» ütlesin mina ja mõtlesin, et nüüd on alles juuni.

«Ma pean Mario käest õigeaegselt laua tellima. Tema on restorani šeff. Laud kahele. *Une table pour les amoureux.* Maailma kahele kõige armunumale inimlapsele. Tead sa, jõulud on Prantsusmaal rõõmsad pühad. Tantsitakse ja naerdakse, konfette ja serpentiine visatakse lauast lauda. Meie tantsime ka, jah?»

«Me teeme kõike, mis sa soovid.»

«Ja vana-aasta õhtul oled ka siin,» ütles ta. «Vana-aastal läheme jälle Ambassadeuri. Kesköösl kustutavad nad valgustuse, samuti kui jõulu ajal, et võiks suudelda. Oh, suudleme meiegi teineteist, Robert! Ja siis läheb ilutulestik lahti. Otse akende ees! See on kirjeldamatu, istud nagu vulkaani keskel. Viimastel aastatel ma alati nutsin selle ilutulestiku ajal, kui olin väljas mehega, keda ma ei armastanud. Või kui sõbrad mind võtsid kaasa — viimasel aastal Trabaud'd. Ja siis pidin alati kiiresti ettekäände leidma

ja ütlema, et pisarad tulevad sellepärast, et üks tulevärgikera mind pimestas või midagi taolist. Uue aasta algus oli minu jaoks alailma üks halb silmapilk. Suudad sa seda mõista?»

«Jah, Angela,» ütlesin mina. «Sellest saan ma hästi aru. See oli ka minu jaoks alati halb silmapilk. Sageli ma üritasin ta maha magada.»

«Aga tänavu mitte. Tänavu oleme me koos. Ja me ei ole kurvad, sest järgmine aasta on meie aasta, eks ole tõsi?»

«Meie aasta, kindlasti,» ütlesin mina.

«Ja mina muidugi nutan nüüd veel õieti,» ütles Angela. Kaks räbalais meest kohtusid meie laua lähedal. Mõlemal rippusid plakatid kaelas. Ühel mehel oli plakat kirjaga: «Igal teisipäeval öine hobuste võiduajamine Cagnes-sur-Mer'i hipodroomil.» Teisel plakatil seisis: «Kahetsege, patused! Maailma lõpp on lähedal!» Mõlemad plakatimehed tundsid teineteist. Nad raputasid teineteise kätt ja hakkasid vestlema. Nägin, kuidas nad naersid.

Meri oli sellel ööl rahutu, kuigi oli täiesti tuulevaikne ja soe. Me istusime Tetous ja sõime kalasuppi. Kui olime Juan-les-Pinsist ära sõitnud, ütles Angela, et ta on näljane.

«On sul isu kalasupi järele?»

«Jah, suur. Oota, siis on kõige parem, kui läheme...»

«Tetousse,» ütlesin mina ruttu, sest mulle meenus, et taksojuht, kes mind esmakordselt saabumisel Nizzast Cannes'i tõi, oli soovitanud seda lokaali. «Tetous on kogu ranniku parim kalasupp,» ütlesin mina.

Angela vaatas mulle kõrvalt üllatunult otsa: «Kust sina seda tead?»

«Iga haritud inimene teab seda,» ütlesin mina ja me naersime.

Puithoone, milles restoran Tetou asub, on vahetult vee ääres, ehitatud rannale tänava kõrval. See on lihtsalt üks

suur kuur. Seestpoolt väga puhas, valgeks värvitud, aga ikkagi kuur. Angela ütles mulle, et omanikud teenivad halvasti ja näruselt.

Suures ruumis olid kõik lauad hõivatud ja seal oli väga kuum. Kogu päeva oli päike puust hoonet kõrvetanud. Söögiruumi kõrvale on ehitatud väike klaasruutudega veranda. See seisab vee läheduse tõttu juba vaiadel. Siin oli jahedam ja siin leidsime me koha. Auto olime parkinud teisele poole tänavat vabale paigale, mille kohal kangidele kinnitatult rippusid õlgmatid, et autod päeva ajal liiga hõõguvalt kuumaks ei muutuks.

Üks õhuaken verandal oli avatud ja sisse kostus tugev mühin. Seda tekitasid lained. Ma nägin, kuidas nad otse meie jalge all liivarannale veeresid. Kaugemal mere pool olid vahuharjadega lained. Murdlainetus müristas tõeliselt, see pani mind imestama. Kuu paistis mere kohal ja kuna meri oli nii liikuv, tantsisid valgusrefleksid kiiresti mustaval veel.

«Miks murdlained nii möirgavad?» küsisin.

«Seda teevad nad alati.»

«Ei, ma mõtlen, et ka siin veel, kui lained on juba väikesed, kustumas.»

«Need väikesed lained näivad nii ohutud,» ütles Angela, «nad tulevad aga niisuguse kiiruse ja jõuga, et nad viskavad su kohe pikali ja rebivad kaasa, kui neisse satud. Kas pole siin ilus?»

«Jah,» ütlesin mina, «aga kui sina minu juures oled, on igal pool ilus.»

Võttis veidi aega, enne kui kalasupp toodi. Me sõime selle juurde äsjaküpsetatud saia võiga ja jõime jääkülma õlut. Nagu ikka istusime teine teise kõrval. Ma silitasin kaua Angela paremat kätt, millelt pigmendilaiguke oli kadunud.

«See on minu elu mõistatus,» ütles ta. «Ma helistasin ühele arstile, keda juba aastaid tunnen. Ta ütles, et ei saa uskuda, et plekk kadunud on. Ta peab seda küll uskuma, kuid ometi ei ole tal sellele mingit seletust.»

«Meil üks on, eks ole?» ütlesin mina.

«Jah,» ütles Angela. Ta vaatas mulle otsa ja ta suurtes pruunides silmades sädelesid kuldsed punktid. «Meie kaks, meie teame seda.»

Ma suudlesin ta kätt.

Angela tõstis oma klaasi: *«Le chaim!»*

«Le chaim!» ütlesin ka mina.

Me jõime ning õlu oli nii vürtsine ja külm, et võttis hambad hellaks.

«Ma olen ikka ja jälle mõelnud, milline äpardus see siiski on, et me teineteist alles nüüd tundma õppisime. Oleksime me ometi kümme või viisteist aastat varem tuttavaks saanud...»

«Jah, kui...» ütlesin mina.

«Aga siis ma muutsin oma arvamust. Tead sa, Robert, me poleks siis võib-olla nii õnnelikuks saanud ja jäänud. Kümne, viieteistkümne aasta eest ei olnud me veel nii palju kogenud, ei teadnud veel nii paljust midagi. Mina pidin oma teed käima ja oma vigu tegema ja mul pidid oma mured olema, ning sinuga oli just niisamuti. See oli aeg, millal igaüks oma teed käis ja õnnetu oli, või uskus, et on õnnelik ja siis arusaamisele jõudis, et oli end petnud. Alles kõik need pikad aastad on teinud meid nendeks, kes me täna oleme, nad on teinud meid võimeliseks nüüd meie suurt armastust kogema. Kas sa ei arva nii?»

«Siiski, kindlasti,» ütlesin, «ainult et me poleks tohtinud ka enam hiljem kohtuda. Ma olin üsna otsas.»

«See oli just õige aeg,» ütles Angela. «Jumal on selle nii korraldanud. Jumal peab olemas olema. Mitte valge habemega vanamees just, aga midagi siiski... Mis sina arvad?»

«Midagi peab kindlasti olema,» ütlesin. «Ja nüüd, kui oleme teineteist leidnud, loodame sellele kellelegi, palume teda meid aidata, me palvetame tema poole.»

«Armsa jumala poole,» ütles Angela.

«Jah, ütleme nii,» ütlesin mina. Me rääkisime väga kõvasti, sest lained tegid palju müra. See oli mürin, mis iial ei katkenud. Vana naiskelner, kes lakkamatult näis naervat, serveeris kalasuppi. Sellest kujunes hiigel-

söömaaeg. Ühes tirinas toodi selge leem. Suurel vaagnal oli igasugust sorti kalu ja mereloomi. Kolmandal taldrikul tulid langustid, korvikesega röstitud saiatükid. Angela ütles, et pean oma saiaviiludele kastet määrima, mis laual seisis, kuldkollane kui sinep. La Ronille'ks kutsutakse seda.

Angela asetas mulle leeme sisse kalu, loomulikult väikeseks lõigatud tükke, ja mina panin röstitud saiakuubikuid neile peale ja ootasin, kuni nad puljongis paisusid, ja ahmisin õhku, kui esimese tüki suhu sain. La Ronille oli teravaim kaste, mida iial enne olin maitsenud. Jõin kohe õlut peale. Sõime näljastena nagu hundid. See oli suurepärane kalasupp, taksojuhil oli õigus olnud. Vaatasin Angelat, kuidas ta sõi. Ja vaatasin välja metsikule must-hõbedasele merele ja mu kõrvus kõlas lainete möirgamine kui muusika.

«Veel natuke suppi, veel natuke kala, jah?» küsis Angela.

«Jah,» ütlesin ja vaatasin pealt, kui ta mu taldrikut täitis.

«Kuidas su jalaga lood on?»

«Kõik on korras.»

Minu jalaga oli tõepoolest juba mõnda aega kõik korras.

6

Kell pool kümme läks siis sõiduks kodu poole. Angela juhtis auto kaldateele, kus oli veel tihe liiklus. Vastutulevate autode tuled pimestasid. Meie ees sõitis üks Citroën üsna pikkamisi ja hoolikalt.

«See mees ajab mind hulluks,» ütles Angela, kes ikka ja jälle püüdis Citroënist mööda saada. «Ta on päris kindlasti purjus. Seepärast ta sõidab nii ettevaatlikult. Oota, nüüd läheb see korda, usun ma.» Ta alustas möödasõitu. Kui olime Citroëniga kõrvuti, lisas see järsku kiirust. Üks auto tuli meile vastu. Ta vilgutas tulesid. «Neetud,» ütles Angela. Ta surus pidurile, ja siis see sündis. Mercedes sööstis edasi ja hakkas vänderdama, riivas Citroëni ja tormas vasakule mere poole. Ma ei öelnud sõnagi, Angela ka mitte. Ta rebis meeleheitlikult rooli siia-sinna. Polnud

mingit kasu. Mercedes vingerdas endiselt. Ja ta ei sõitnud ka aeglasemalt. Auto, mis meile vastu tuli, lõikas valele teepoolele ja sõitis nüüd otse Citroëni poole. Citroën keeras samuti valele tänavapoolele, autod möödusid teineteisest ulguva tututamisega. Siis oli vastutulnud auto meie kõrval, nii lähedal, et ma võisin auto sisemuses näha kolme inimese hirmunud nägusid. Mercedes rammis autot juuksekarva võrra, viskus järsult vasakule, vankus üle kõnnitee ja kukkus raginal kaldarinnakust alla liivarannale ja mürisevatesse lainetesse. Ta hakkas liuguma ja libises edasi sügavamale. Järsku ma nägin, et vesi ähvardas meid kaasa kiskuda. Angela keeras süüte välja. Autot pilluti edasi-tagasi. Lained uhtsid teda poole kõrguseni, vesi pritsis kõrgele vastu aknaid.

«Välja!» karjusin mina.

«Ma ei saa ust lahti,» ütles Angela märkimisväärselt rahulikult. Ka mina ei saanud omapoolset lahti. Veesurve oli liiga tugev. Ma surusin kogu jõust vastu ust ja tundsin südant kaelas tagumas, nii väga pingutasin ennast. Uks avanes praokile, vesi voolas auto sisemusse. Aga nüüd vähemalt sai ukse lahti lükata. Ma haarasin Angelast, kes kössitades istus, ja tirisin teda enda järel autost välja. Seisin kõhuni lainetes, mis mind tõepoolest pikali tõmbasid. Neelasin hea hulga soolast vett, siis sain jälle jalule. Kus on Angela? Seal. Ta rippus peadpidi autost väljas, lained uhtusid tast üle. Ta oli kaotanud teadvuse. Tõmbasin ja rebisin teda. Ta oli raske, liiga raske. Ma ei tulnud toime. Ikka ja jälle vajusin lainete surve all kokku. Hoidsin Angela pead kõrgel ja tundsin, kuidas mu jõud kaob. Üleval tänaval peatusid kaks autot. Mehed tormasid alla, võitlesid end läbi vee minuni. Ühiselt õnnestus meil Angela autost välja tõsta ja nõlvakust üles tänavale tirida. Ühe peatunud auto juht ütles: «Ma kutsun politsei järgmisest bistroost,» ja juba ta sõitiski minema. Me olime Angela kõnniteele asetanud. Ta lamas seal tekil, mille teine juht oma autost oli toonud, ja tuli varsti jälle teadvusele.

«Robert!» Ta vaatas mulle otsa kohkunud näoga. «Mis

see oli? Ma vajutasin pidurile ja siis see juhtus. Ma olen nii ettevaatlik sõitja. Ma ei ole veel kunagi...»

«Jah, Angela, ole rahulik, kõik lõppes ju hästi.»

«Aga kui oleks halvasti läinud! Robert, ma oleksin peaaegu meid mõlemaid tapnud!» Ta hakkas värisema. Ma panin teki ta ümber kokku ja silitasin ta juukseid ja põski.

«Kõik on möödas,» ütlesin ma. Kordasin seda ikka jälle. Vahepeal olid paljud autod peatunud ja terve hulk uudishimulikke tungles meie ümber. Kestis minutit kümme, enne kui politseiauto Cannes'ist tuli. Kolm vormis meest istusid selles. Nad hüppasid välja.

«Kuidas see juhtus?» küsis minult üks politseinik. Teine seisis ta kõrval. Kolmas nõudis uudishimulikelt, et nad sõidaksid edasi, sest tänav oli kitsas. Jutustasin, kuidas see oli juhtunud.

«Olete te joonud.»

«Ei.»

Ta võttis välja nailonkotikese klaastoruga. «Kas tahate siia sisse puhuda või peame vereproovi teha laskma?»

«Minupärast võin puhuda,» ütlesin ma, «aga ma ei istunud üldse mitte rooli taga.»

«Daam sõitis?»

«Jah,» ütles Angela.

Ta laskis meil mõlemal torukestesse puhuda ja hoidis klaastorukest, kus olid kristallid, taskulambi valgel.

«Üsna kerge roheliseks värvumine mõlemal juhul,» ütles esimene politseinik.

«Me jõime söögi juurde õlut,» ütlesin.

«Me ei ütle, et te olete joobnud, aga kuidas see võis juhtuda?»

«Autol peab midagi korrast ära olema. Kõik oli veel korras Tetouni,» ütles Angela.

Mulle meenus midagi.

«See mees!»

«Mis mees?»

Ma jutustasin mehest, keda olin näinud Juan-les-Pins'is Mercedese vasaku esiratta juures põlvitamas.

«Võib-olla ta «õiendas» midagi sel ajal, kui meie sõime?» küsisin. Mu pükstest tilkus vett.

«Miks ta oleks pidanud seda tegema?» küsis esimene politseinik.

«Mu nimi on Robert Lucas.»

«Jah, ja mis siis?»

«Kas te saaksite telefonitsi komissar Rousselile selgitada, mis meiega juhtus?»

«Roussel? Kas teil on ka selle asjaga midagi tegemist?»

«Jah.»

«Neetud!» Politseinik jooksis oma auto juurde ja rääkis midagi mikrofonisse. Kui ta tagasi tuli, ütles ta: «Komissar oli veel keskkomissariaadis. Ta tuleb kohe.»

Üks kraanaauto tuli mõni minut hiljem. Kaks montööri kinnitasid terastrossid Mercedese tagatelje külge, mis oli sügavamale vette vajunud, siis läksid mehed oma auto juurde ja panid vintsi käima. Tross tõmbus pingule, Mercedes tõmmati kaldale. Nad tõid ta üles tänavale. Angela oli vahepeal toibunud. Ta istus tekki mähituna minu kõrval. Kohe, kui montöörid hakkasid Mercedest üle vaatama — politseinikud olid ka seal juures — tuli üks must Peugeot suure kiirusega Cannes'i poolt ja peatus meie kõrval. Roussel, Lacrosse ja Tilmant, välisministeeriumi mees Pariisist, hüppasid välja. Ma esitlesin Tilmant'i ja Roussel'i Angelale. Lacrosse'i ta juba tundis.

«Ma olin veel Rousseliga koos, kui teade tuli,» ütles Lacrosse. «Me helistasime härra Tilmant'ile hotelli. Ta pidas vajalikuks kaasa sõita.»

«See ei olnud mingi harilik õnnetus,» ütlesin ja jutustasin veel kord mehest, keda olin jälginud Juan-les-Pins'is. Üks politseinikest, kes oli koos montööridega uurinud autot, tuli meie juurde.

«Meile on see asi selge,» ütles ta. «Vasak esimene piduri-voolik.»

«Mis sellega on?»

«Tangidega läbi näpistatud. Ripub alla. Seda võib üks mees kiiresti ja kergesti teha. Te sõidate välja ega märka midagi, ka piduriõli voolab vähe välja, kui te pidurile ei

vajuta. Aga siis pritsib kõik õli õhku ja midagi ei tule enam. Auto kihutab edasi. Kes seda ka iganes tegi, see soovis, et seesistujad end surnuks sõidaksid või igatahes raske õnnetuse teeksid.»

Sellele järgnes paus. Lacrosse ja Roussel läksid auto juurde ja vaatasid katkinäpistatud pidurivoolikut. Mina vaatasin ka. Me läksime tagasi Angela ja rahuliku Gaston Tilmant'i juurde.

«Kena,» ütles Lacrosse viimasele kibestunult. «Mõrvakatse. Lõpuks midagi uut.»

Sekundiks oli Tilmant'i näol piinatud ilme.

«Mõrvakatse...» Angela vaatas mulle otsa. «Aga miks, Robert? Miks? Mis me teinud oleme?»

«Sina mitte midagi. Mina liiga palju,» ütlesin mina.

«Aga ei ühtegi sõna avalikkusele, mis?» küsis Lacrosse. Ta ründas Tilmant'i uuesti. «Liiklusõnnetus. Tehniline rike. Õnneks pole midagi juhtunud. Kolmerealine teade Nice-Matinis, rohkem mitte.»

«Mitte rohkem, ei,» ütles Tilmant. «See raskendaks teie olukorda veelgi, härra Lucas.»

«Ah! Jätke järele!» Lacrosse oli endast väljas. «Me ometi teame, mispärast kõik peab nii ohutuna paistma. Ilus, palun, nagu käsite, härra Tilmant. Kui te usute, et see on see õige tee, kui te arvate, et te suudate vastutada...»

«Rahune, Louis,» ütles Roussel. «Härra Tilmant'ile ei tee see kõik ka mitte nalja, sa ometi näed seda. Tal on oma korraldused.»

«Mina ei saa sellest kõigest midagi aru,» ütles Angela. «Mida see tähendab, härra Tilmant?»

Politseinikud olid viimased uudishimulikud laiali ajanud, meist mööda piki rannateed sõitsid jälle autod, meid oli nüüd vaid väike grupp.

«Härra Lucas selgitab teile, madam,» ütles Tilmant. «Ta teab, et ma ei või teisiti toimida, ei tohi. Teie auto viiakse Mercedesi töökotta Cannes'is ja tehakse korda. Olete te kindel, et teiega on kõik korras?»

«Jah, kindlasti. Mul hakkab ainult külm.»

«Politseiauto viib teid koju. Ma palun teid vaikida, kui

olete saanud seletuse härra Lucaselt, madam. Kõik, kes siin on, vaikivad — eks ole tõsi, minu härrad?»

Gaston Tilmant vaatas enda ümber.

Keegi ei vastanud.

«Ma küsisin: Eks ole tõsi, minu härrad?»

Mehed noogutasid pikkamisi üksteise järel, viimasena Lacrosse.

«Tänan,» ütles Tilmant.

Üks politseinikest viis meid patrullauto juurde. Ma aitasin Angela autosse ja istusin ta kõrvale. Politseinik ronis rooli taha ja hakkas sõitma. Pöörasin end ringi, läbi tagaakna nägin ma Gaston Tilmant'i. Ta seisis veidi teistest eemal, üksinda. Ta vaatas meie autole järele, õlad längus. Ta seisis möödakihutavate autode tulede ja tumedalt hõbedase mässava mere vahel — suur tugev umbes 55-aastane mees ja ta näis kogu maailmas leiduva kurbuse ja abituse ja vaeva ning koorma võrdkujuna.

7

«Ma mõistan Tilmant'it,» ütles Angela. Ta lamas oma voodis, mina istusin voodiäärel alasti. Kohe pärast kojujõudmist tõmbasime oma märjad riided seljast. «Ta pole kindlasti ise trüginud seda missiooni täitma. Tal on nii heasoovlikud silmad. Ta on kindlasti hea inimene. Ta täidab ainult oma ülesannet.»

«Jah,» ütlesin ma. «On sul nüüd jälle päris soe? Kas sul pole enam külm?»

«Mul on imehea, Robert... Robert... Mul on hirm sinu pärast.»

«Rumalus.»

«Mitte sugugi rumalus. Nad tahavad sind surnuna näha. Oh jumal, kui sinuga midagi juhtub, mis siis mina teen?»

«Minuga juba ei juhtu midagi,» ütlesin ma ja mõtlesin: «Loodetavasti!» Täna õhtul oli see minust üsna napilt mööda läinud.

Äkki Angela sööstis voodist üles ja klammerdus mu külge.

«Mul on hirm, nii suur hirm! Tule mu juurde, Robert, tule minu juurde ruttu! Ma tahan sind tunda.» Ta värises kogu kehast.

Siis olin ma Angela juures ja me armastasime teineteist meeleheitliku metsikusega. Lõpuks vabastasin oma keha Angela omast ja kuulasin ta rahulikku hingamist. Kustutasin lambi öölaual ja lamasin avatud silmadega pimeduses. All mere ääres kuulsin ronge veeremas. Uinusin ja see oli Angela, kes mind äratas. Ta surus mu käsivart ja hüüdis mu nime. Virgusin vaevaliselt.

«Mis on?»

«Andesta, armsaim, et sind äratan, aga ma tahan sulle midagi näidata.»

Ta seisis alasti voodi ees ja kummardus üle minu.

«Mis kell on?»

«Pool viis,» ütles ta. «Ma ei saanud enam magada. Ma tõusin, läksin terrassile ja seal ma siis nägin seda.»

«Mida?»

«Tahan seda sulle näidata. Tule.»

Ma hüppasin voodist ja ruttasin alasti tema järel läbi elutoa välja lillemeres ja tõusva päikese eredas valguses terrassile. Vaatasin alla linnale, ka tema valged majad helkisid säravalt, samuti nagu nüüd jälle täiesti sile, rahulik meri.

«Mitte seal all,» ütles Angela. «Seal üleval. Nõlvakul.» Ta viipas käega. «Küpresside kõrval!» Küpresside kõrval järsul nõlval maja taga nägin ma seda — mandlipuud täis punaroosasid õisi. Päikesesäras paistsid puu ja õied ebamaistena.

«Ma vaatlen seda puud juba aastaid,» ütles Angela. «Juunis pole ta veel kunagi õitsenud. Tänavu õitseb. Mäletad veel — mungad saarel ja püha Honorat ja tema mandlipuu?»

«Jah,» ütlesin mina.

Ta jooksis tuppa ja tuli siis jälle tagasi fotoaparaadiga.

«Ma pean seda pildistama,» ütles ta. «Ta õitseb meie jaoks, Robert! Ma tahan teha fotoalbumi, millel on tähendus

ainult meie jaoks. See siin peab olema esimene.» Ta tõstis aparaadi silma juurde. «Ja ta õitseb ikka ja jälle meie kahe jaoks,» ütles ta, kui ta aparaadi langeda laskis. Ta pilk langes minule. «Tule tagasi,» ütles ta naeratades. «Tule ruttu tagasi...»

8

Tühi ujumisbassein helendas valgena päikesepaistel. Ka Paul Seeberg kandis nagu minagi ainult pükse ja särki, päev-päevalt läks palavamaks. Me kandsime slippereid ja kõndisime seedrite, õlipuude ja palmide lehestikukatuse all edasi-tagasi. Puutüvede vahelt nägin ma Hilde Hellmanni maja sissesõidutee ees kõrvetavas päikeses lillepeenraid ja ikka jälle ujumisbasseini. Nägin, et mõned selle kiviplaadid olid purunenud. Paar oksa lamasid põhjal. Seal nahistasid siia-sinna väikesed oravad. Kell oli üks lõuna ajal ja pargis oli väga vaikne. Olin Seebergi vahetult pärast ta tagasijõudmist etteteatamatult külastanud. Olin valmistunud äraütlemiseks, kuid ta selgitas, et tahab meelsasti mu küsimustele kohe vastata. Nii sõitsin ma taksoga siia. Ma teatasin talle, mis Fred Molitor Frankfurdi turvaühingust, kuuldavasti Seebergi poolt selgesõnaliselt volitatuna, oli jutustanud mulle. Oma käikudest kõikide pankurite juurde ei rääkinud ma midagi, ka sellest mitte, et ma midagi pankurite kohtumisest Frankfurter Hofis teadsin.

Seeberg noogutas.

«See kõik on õige, täiesti õige.» Ta näis ka ainult särgiväel ülitõsise, ülikorrektse pangaametnikuna. «Molitor helistas mulle ja ma ütlesin talle, et ta peab teile kõigest rääkima. Kas see, mis Molitor rääkis, aitas teid edasi?»

«Seda ei oska ma veel öelda. Seepärast tahtsingi ma teiega rääkida.»

«Ma loomulikult toetan teid, kus saan.» Ta lõhnas jälle Gres pour homme'i järele, oli värske ja puhanud, töö Frank-

furdis, lend, kliimavahetus ei paistnud temale midagi tähendavat.

«Pole vist tarvis öelda, et ma ise olin ka täiesti segadusse aetud, kui olin kuulnud, mida Molitor jutustas.»

«Seda võin ma ette kujutada. See pidi teile šokk olema kuulda, et teie šeff teie osakonnas kirjutuslauasahtlites, aktikappides ja rahakappides tuhnis, nagu oleksite te kurjategija.»

Seda ütlesin ma provotseerivalt ja ta reageeriski ägedalt.

«Kurjategija? Kuidas nii? Ei, ei, nii ma seda küll ei näe.»

«Lubage...»

«Ei, lubage! Ma aiman, mida te oletate. Ainult vaadake, nii see ei olnud, ei võinudki nii olla. Härra Hellmannil polnud vaja minu osakonnas tuhnida, nagu otsiks ta dokumente, mis mina kui kurjategija olin kõrvale toimetanud... mingeid pabereid ülekannete kohta.»

«Miks see vajalik polnud?»

«Sest — te ei tunne panga asjaajamist, härra Lucas — sest majas ei saanud midagi toimuda, mille kohta härra Hellmannil poleks automaatselt teavet olnud, mida ta heaks ei kiitnud, ise ei korraldanud, ise läbi ei viinud. Olen küll täieõiguslik peavolinik, aga ka minul pole pangas panka. Välisvaluuta maksete osakond kuulub süsteemi nagu iga teinegi. Seega ei võinud härra Hellmann loota, et leiab midagi, millest ta midagi ei tea.»

Seeberg jäi ühe samba ette seisma, mis kandis ajahambast puretud ja osalt sammaldunud Jaanuse pead, seda pead kahe näoga, millest üks vaatab ettepoole tulevikku, teine aga tahapoole, minevikku. Ta vaatas kahenäolist Jaanust mõtlikult.

«Kas ta võis oletada, et ta midagi ei leia?» küsisin mina. «Ma mõtlen: võis ta oletada või karta — mees turvaühingust ütles mulle, et ta oli ülimalt erutatud — võis ta karta, et dokumendid olid kadunud?»

«Minevikku vaadata, tulevikku vaadata — seda teen ma silmapilkselt. Ainult ma ei tea, kas ma õigesti näen ja seega õigesti tegutsen,» ütles Seeberg äraolevalt. «Jah

muidugi, seda võis härra Hellmann karta. Aga mis dokumendid need võinuksid olla? Juhul, kui need oleksid olnud mingid ülekandeid puudutavad dokumendid, siis olnuks see siiski minu seisukohast mõttetu — kui korraks kujutleda tahame, et midagi niisugust tõesti tegin — need kaduma minna lasta, sest partneril on ju ülekannete dokumentidest duplikaadid. Ma mõtlen, see valgustab asja.»

«Jah,» ütlesin mina. «Ja kui juba oleme selle juures, et te iseennast kui teoreetilist pahategijat esitlete — diskussiooni pärast — siis ei saa ka oletada, et te jätsite oma osakonda mingid paberid, mis panga ja Hellmanni teadmata, salaja teie ja kellegi teise vahel oleksid vormistatud, või mingisugused muud salajase iseloomuga märkused.»

«See on tõepoolest naeruväärne ettekujutus,» ütles Seeberg. «Pealegi, kui mul midagi pangas varjata oleks olnud, oleksin ma selle igal juhul enne ärasõitu Tšiili kaasa võtnud.»

«Ah õige, te olite ju Tšiilis.»

«Maailmakaubanduskonverentsil. Enne lahendasin ma veel seal pangaasju. Kongress algas kolmeteistkümnendal aprillil. Ma sõitsin juba 29. märtsil sinna.»

«See tähendab, et kuulsite sellest Hellmanni öisest aktsioonist alles Molitorilt telefoni teel.»

«Õige. Kui juhtus õnnetus härra Hellmanniga ja ma sain teate, lendasin otsekohe Nizzasse, et tulla Cannes'i ja hoolitseda proua Hellmanni eest.»

«Miks olite siis nii šokeeritud Molitori teatest?»

«Mu jumal,» ütles Seeberg ja istus kivipingile Jaanuse peaga samba kõrvale. «Seda küsite te minult? Ma arvasin kuni telefonikõneni, et on tegemist õnnetuse või mõrvaga, nagu kõik siin, ka proua Hellmann.»

«Tema usub veel praegugi, et see on mõrv,» ütlesin mina.

Ta ei kuulanud, ta rääkis nüüd väga ruttu: «Pärast helistamist oli minu jaoks ainult üks seletus: Härra Hellmann ei olnud mingeid pabereid otsinud, vaid tahtis mingid paberid ära kaotada.»

«Te ütlete ometi, et niisugustest paberitest on alati rohkem eksemplare.»

«Ta võis püüda kõiki kätte saada, et mingit sündmust kinni mätsida. Võib-olla see tal ei õnnestunud. Võib-olla seepärast sündiski tragöödia.»

«See tähendab, te ei usu nüüd enam ei õnnetusse ega mõrva.»

«Seda see tähendab, härra Lucas.»

«Millesse te siis nüüd usute? Öelge!»

«Enesetappu,» ütles peavolinik Paul Seeberg. «Enesetappu väljapääsmatus situatsioonis.»

9

Linnud laulsid puuvõrades, mesilased sumisesid. Seeberg rääkis: «Ma pole sellest proua Hellmannile midagi jutustanud, tema seisukord ei luba seda. Teile ütlen kogu tõe, mis ma Frankfurdis välja selgitasin koos härra Grosseriga, esimese ärijuhiga, kes seni äriasju ajab, kuni ma lõpuks Frankfurti tagasi jõuan. Ma olen temaga koos palju öid töötanud. Tõde ei ole ilus. Ma siiski räägin teile sellest. Härra Hellmann ja John Kilwood olid minu äraolekul enne naela devalvatsiooni naelu ostnud ja ka selles valuutas krediite andnud, kõik kokku viiesaja miljoni marga väärtuses.»

«Kena, et te seda ütlete, selle on nimelt ka maksudetektiiv Kessler välja selgitanud.»

«Te teadsite seda?»

Ma noogutasin.

«Te teate, et Hellmann ostis Kilwoodi tellimusel.»

«Jah.»

«Kas te teate ka sellest arusaamatust, mõistatuslikust hullumeelsusest, et Hellmann ei müünud naelu kohe riigipangale edasi, nii et nüüd ka tema pank nende arututе naelakrediitide tõttu nelikümmend miljonit marka kahjumit kannab.»

«Seda ma tean ka,» kostsin mina ja mõtlesin, et Seeberg

on võib-olla seetõttu nii selgitamisaldis, et tal mingit teist teed pole.

«Pank ei löö sellepärast kõikuma,» ütles Seeberg. «Selle eest ma vahepeal hoolitsesin. Kõik käib edasi. Aga kas taipate, miks naelad meie juurde pidama jäid? Miks me naelakrediite andsime? Mida kavatses härra Hellmann?»

«Seda ma ei tea,» ütlesin mina, «samuti kui teie.»

«Oh,» ütles ta, «te arvate, et ma siiski võinuksin teada. Aga see ei klapi. Ma tõepoolest ei tea. Keegi ei tea. Mitte keegi asjasse pühendatuist ei saa sellest aru.»

«Pühendatud, need olete teie ja esimene prokurist Grosser ja härrased Sargantana, Fabiani, Thorwell ja Tenedos, eks ole õige? Et juttu lühemaks teha, härra Seeberg: mina tean ka, et kõik need härrad, Kilwood kaasa arvatud, kogu see rahvusvaheline seltskond rajas Koodi, selle elektroonika monstrumettevõtte, koos teie panga kui emapangaga.»

«Ja John Kilwoodi kui Koodi peavolinikuga,» ütles ta.

«Tõepoolest,» ütlesin mina ja vaatasin Jaanuse pead. Kui palju aastasadu oli ta küll vana?

«Ma ei varja teie eest midagi. Ka mitte seda, et raha ülekanded nagu madala vääringuga raha kokkuost enne devalveerimist Kilwoodi poolt grupi nimel tehti meie panga kaudu, ainult et siis müüs Hellmann loomulikult nõrga valuuta otsekohe riigipangale edasi.»

«Öelge mulle, härra Seeberg, kas te peate niisuguseid ülekandeid moraalseteks?»

«Nad on legaalsed. Ainult see on tähtis. Pankur ei tohi teha midagi, mis pole legaalne. Rahal on oma moraal, ütlen ma. See kõlab küüniliselt. Ma ei ole küünik. Aga ma ei ole ka silmakirjateener.»

«Vastupidi härra Hellmannile,» ütlesin mina.

«Mis see tähendab? Ah nii!» Ta hammustas huulde. «Te niisiis teate ka ettekandest, mis ta Frankfurter Hofis tegi enne seda ööd, kui ta minu osakonna läbi puistas. See kõne pankuri eetikast ja tema vastutusest ühiskonna ees või midagi taolist te vist mõtlete, eks ole?»

«Jah, härra Seeberg.»

Ta vaikis. Ootasin tükk aega, siis ütlesin mina: «Te ei taha oma šefi üle kohut mõista.»

«Mitte kunagi midagi halba surnute kohta,» ütles ta.

«Aga see, mis ta seal väljendas, oli ju silmakirjatsemine, kui ta niisugust äri ajas,» ütlesin mina. «Te seletate mulle, et rahal on oma moraal. Ma usun, et inimesed, kes rahaga ümberkäimise oma tööks on teinud, unustavad täielikult, et sellest rahast oleneb lõpuks miljonite saatus. Raha muutub nende jaoks asjaks. Aga asjal pole moraali. Ja seetõttu muutuvad need inimesed oma elukutses automaatselt amoraalseteks. Muidu on nad tihti head või halvad — just nii nagu normaalsed inimesed, jah, nad mõnikord isegi kompenseerivad oma teadlikku või alateadlikku ebamugavustunnet. Ma mõtlen Rockefellerile, Carnegiele, muuseumidele, haigemajadele, koolidele, maalikogudele, mida nad avalikkusele on kinkinud, metseenlusele ja vajadusele üldsusele head teha — loomulikult ainult väljaspool oma elukutse sfääri.»

«Rääkige end rahulikult tühjaks,» ütles ta. «Väga võimalik, et teil on õigus.»

«See on kindel,» ütlesin ma. «Mis teooria on teil Hellmanni käitumise kohta tema Frankfurdi kõne põhjal.»

«Ainult üks ebamäärane oletus.»

«Nimelt?»

«Võib-olla rünnati teda Kilwoodi ülekannete pärast ja tal tekkis hirm oma hea maine pärast.»

«Hea maine,» ütlesin ma. «Niisiis ei ole ilmselt siiski mitte eriti kena seda teha, mis teie pank, mis härra Hellmann tegi.»

«See on seaduslik.»

«Seda te juba ütlesite. Aga kas see on midagi, millega uhkustada?»

«Ei.»

«Na-nuu! Siiski moraalsed kaalutlused? Härra Seeberg, seni on kõik, mis te esitasite, väga veenev.»

«Ma tean, nüüd see pole enam,» ütles ta.

«Kuna te soovite oma surnud šeffi kaitsta?»

Ta kehitas õlgu.

Ma ütlesin: «Ka Kilwoodis peab olema midagi sündinud, muidu poleks ta siin niisugustesse enesesüüdistustesse tormanud, kõnedesse, mis maksid talle elu, sest keegi tahtis takistada, pidi takistama, et ta edaspidi selliseid kõnesid ei peaks. Kes see teie arvates võis olla?»

«Seda ma ei tea, härra Lucas. Muuseas on härra Tilmant, see Prantsuse valitsuse esindaja end täna õhtupoolikul kõneluseks minuga meldinud. Ma kuulutan teile lahkelt, et ma temale täpselt sedasama jutustan, mis teile.»

«Kas see pole riskantne.»

«Vastupidi, härra Lucas. Härra Tilmant saadeti siia päris kindlate ülesannetega, nagu te hästi teate. Ma pean nüüd meie pangamaja reputatsiooni säilitamisele mõtlema. Just sellepärast tahan ma selle mehe, kes on valitud igasugust avalikkuse häirimist takistama, kõigesse pühendada. Mida targemat ma saaksin teha?»

«Selles on teil õigus,» ütlesin. Me vaatasime teineteisele hetkeks otsa, siis vaatasime mõlemad Jaanuse pead, Seeberg vaatles tema tulevikku, mina minevikku suunatud palet.

10

Kohtusin sellel päeval veel Rousseli, Lacrosse'i ja Kessleriga ning rääkisin neile jutuajamisest Seebergiga. Istusime Lacrosse'i büroos Vanas sadamas. Ventilaatorid töötasid, aga sellest hoolimata olid meil kõigil otsaesised higised. Kui olin oma aruande lõpetanud, kostis Roussel: «Vaene Tilmant, sellele mehele on nad küll sitase ülesande andnud. Ja Seeberg on kaval rebane. Tegelikult sunnib ta oma avaliku väljaastumise raevuga Prantsuse valitsust ja seega ka Saksa ja kõiki teisi valitsusi Hellmanni panka kaitsma. Nii seda tehakse.»

Sõnasin Kesslerile: «Te olete üsna palju tõde teada saanud, aga mitte kõike.»

Ta reageeris ägedalt: «Ma rääkisin Kilwoodiga. Ta usaldas mind. Ma pinnisin teda. Mis saan ma sinna parata,

kui ta mulle kõike ei rääkinud, kui ta ka valetas? Olulisema sellest, mida te siin rääkisite, rääkisin mina juba Düsseldorfis.»

«Te ei teadnud midagi rahvusvahelisest seltskonnast, millega kogu bande, välja arvatud Trabaud, seotud on,» ütlesin mina.

«See on tõsi,» torkas ta vastu. «Aga nüüd me seda teame. Järelikult on nad kõik kahtlusalused.»

«Kõik jah,» ütlesin mina. «Kuidas teie tütrel läheb, härra Lacrosse?»

«Ah, kõige hullem on möödas.» Ta noogutas mulle sõbralikult, siis muutus ta tõsiseks. «Siin on meil *cabale,*» ütles ta. «Jah, *cabale.*»

Kirjutasin märkmikku prantsuskeelse sõna *cabale,* sest vastavat sõna saksa keeles ei ole. *Cabale* tähendab prantsuse keeles salajast, kitsast, igal tingimusel kokkuhoidvat, tumedat salanõu sepitsevat, kahtlast inimeste klikki...

Sõitsin taksoga kella kuue paiku Angela juurde. Ma olin helistanud, kuid mitte ühendust saanud, kuigi ta mulle ütles, et töötab õhtupoolikul kodus. Sõitsin tema juurde halva eelaimdusega. Kui ma siis helistasin ja ta ukse avas, suurenes mu rahutus. Ta tervitas mind sõbralikult, aga asjalikult ja suudlus, mille tahtsin ta suule vajutada, tabas põske, sest ta pööras pea kõrvale. Ta kandis üht oma paljudest froteemantlitest ja läks minu ees välja terrassile, kus lilled loojuva päikese kumas veel helendasid.

Ta istus kiiktooli. Jäin ta ette seisma ja vaatasin teda. Ta ei rääkinud sõnagi. Käed, millega ta sigareti süütas, värisesid kergelt.

«Mis on lahti, Angela?»

«Mul käis külaline,» ütles ta. «Tund aega tagasi.»

«Kes?»

«Proua Ilse Dreyer.»

«Kes?»

«Sa said ju õigesti aru. Sinu naise sõbratar. Ta tuli autoga Juan-les-Pins'ist siia, nagu ta ütles. Minu aadressi sai ta telefoniraamatust. Ma ütlesin oma nime tookord Chèvre d'Oris ju kõvasti ja selgelt — vastupidi sinule.»

«Mis see peab tähendama?»

«Seda, et sa minu nime vaevalt arusaadavalt välja ütlesid.»

«Tahtsin ebameeldivusi vältida.»

«Jah, loomulikult, seda mõtlesin ma kohe.»

«Angela! Kuidas sa minuga räägid!»

Püüdsin tal õlgade ümbert kinni võtta, aga ta põikas kõrvale. «Jäta see, palun.»

«Tõepoolest, ma ei taipa enam midagi. Mida see naine sinust tahtis?»

«See naine,» ütles Angela ja järsku oli ta hääl väga vaikne, kurb ja julgusetu, «helistas otsekohe pärast seda, kui ta meid mõlemaid Eze'is nägi, sinu naisele, jutustas talle minust. Tal polnud loomulikult midagi muud pakilisemat teha. Seda oskasin ma juba siis ette kujutada.»

«Mina ka. No ja kui ka! See on ju meile mõlemale ükspuha.»

«Jah?» küsis Angela väga tasa. «On see sulle, Robert, ükskõik?»

«Mida see õieti tähendab, Angela? Ole hea ja räägi, mis on juhtunud?»

«Sinu naine rääkis siis telefoni teel terve hulga asju sinust. Ja siis ta veel kirjutas üksikasjalikumalt. Ekspress, lennupost. Kiri jõudis täna kohale. Proua Dreyer mainis, et ma olevat talle nii sümpaatne olnud, et ta peab seda oma kohuseks minule kirja lugeda anda. Tal olevat selleks ka just nagu ülesanne.» Ta otsis mantli taskust. «Siin see on.» Ta ulatas mulle ümbriku. Tundsin ära Karini käekirja ja tõmbasin ümbrikust mitu tema ülikorraliku käekirjaga täidetud lehte välja.

«Loe,» ütles Angela kõlatult.

Ma lugesin:

«Minu armas Inge!

Oli sinust väga kena mulle helistada ja mulle jutustada, et kohtasid Robertit ühe naisega ja et nad teineteist suudlesid ja kallistasid nagu suur armastajapaar. Ma ütlesin sulle lühidalt juba telefonitsi, mis sellest arvata võib ja milline on minu arvamus selle kohta. Ma kirjutan sulle

nüüd sellest natuke põhjalikumalt, et sa asjatult ei muretseks. Tõde on hoopis vastupidine sellele, mis Sina ja Su mees arvasite — arvama pidite, kui te Robertit nägite. Nagu sulle ütlesin, on tõde väga lihtne. Meil on moodne, väga õnnelik abielu, milles me juba ammu ühel meelel oleme, et kumbki meist võib omaenese teid käia, et me aga alati teineteise juurde jääme ja teineteist armastame — sügavatest hingelistest seostest lähtudes. Näed sa, armas Ilse. Sinu mehel ja Sinul on harilikku laadi õnnelik abielu. Meie puhul on see veidi teisiti. Nii väga kui me ka hingeliselt teineteise küljes ripume ja midagi, mitte miski ei saaks meid kunagi lahutada, ei saaks minu silmis iialgi Robertit alandada, samuti mind tema silmis, nii väga oleme mõlemad kümneaastase abielu järel ka seksuaalselt teineteisega harjunud ja otsime ja vajame pidevalt uusi elamusi. Sa võid meid sellepärast süüdistada — ma ütlen sulle ainult tõtt. Neil erootilistel elamustel, sellel alatisel «külaskäimisel» ei ole vähimatki negatiivset mõju meie abielule. Vastupidi! Me kasvame ikka enam kokku. Mis sa arvad, kuidas see kahte inimest seob, kui nad vastastikku nii palju vabadust annavad! Kõik mehed, kes mul on olnud, pole seda väärt, et neile klaas vett ulatada, ja tema ütleb alati, et samuti on lugu tema tüdrukute ja naistega. Kui ta oma reisidelt koju jõuab, pajatab ta mulle viimase kui detailini oma viimastest seiklustest, kirjeldab mulle talle omase huumoriga, mida sa tunned, kõige intiimsemaid situatsioone, ja heidab nalja totaka lehma või vaese jänku üle, kellele ta on suurt armastust avaldanud seal kusagil maailmas. Ta mängib mulle kõik intiimstseenid ette! Tead sa, kui meeletult erutav see mulle on! Mina teen sama, ma mängin ka temale oma meestelood üksikasjadeni ette. See teeb meid mõlemaid täiesti hulluks!»

Ma lasin lehed langeda ja vaatasin Angelale otsa. Ta vaatas minust mööda linnale ja merele.

«Angela! See on ometi alatu kindla sihiga valede kiri! Ta kirjutab seda nimelt sinule edastamiseks!» hüüdsin ma. «Siin pole ainsatki sõna tõtt! See kõik on ühe mahajäetud naise kättemaks! Angela, ma palun sind...»

«Sa pead edasi lugema!»

Ma lugesin:

«Mis sa arvad, mis meil siis lahti läheb. Nimeta seda perverssuseks, hüva, aga ma ütlen sulle, me ei tule siis päevade kaupa voodist välja. Me tormame teineteise kallale kui loomad! Ah, armas Ilse. Sul on tubli mees ja sa ise oled tubli, soliidne naine — ma tean, teie ei suuda mind ja Robertit mõista. Aga see on nimelt meie meetod oma abielu intaktsena hoida nagu esimesel päeval. Loomulikult rääkis Robert mulle, et ta seda Angela Delpierre'i oli Cannes'is kohanud ja kavatseb jälle kord suure *show* ette võtta, nagu meie seda nimetame. Seda ütlesin ma sulle juba telefoni teel. Ta läks niisiis jälle kord «külla» ja ta rääkis sellele vaesele naisele, kes kindlasti on väga ilus ja võib-olla ka väga kena, et maailmas on tema jaoks vaid see ainuke...»

«See on alatu,» ütlesin, «oh, kui alatu!»

«... ta ei saavat enam ilma selle naiseta eksisteerida, ta abielu olla juba aastaid surnud, mina olevat peletis — kõike, mis mängu juurde kuulub, mõistad sa? Kui sa mulle telefonisse ütlesid, naine olevat jätnud sulle päris hea mulje, ei kuulanudki ma nii väga, sest seda kõike tean ma juba ammu. Hiljem tuli mulle süümepiin! Niisugusel mängul kahe inimese vahel, nagu see on minul ja Robertil, peavad piirid olema. Need on seal, kus teised inimesed õnnetuks saavad. Sellele pole ma varem kunagi mõelnud. Nüüd mõtlen sellele esimest korda. Tahtsin juba Robertile helistada ja talle öelda, et ta peab komöödia lõpetama, aga sa tead ju, milline ta on. Ta oleks oma naljad minu lõbuks teinud. Nii kirjutan ma sulle ja palun näidata seda kirja naisele, kellega ta nüüd oma mängukest mängib. Ma palun nii Robertile kui mulle — ma ei ole temast parem — andestada. Ma ei saa loota, et ta mõistaks, mis Robert temaga teeb või teinud on. Vaene olevus! Mul on temast tõepoolest kahju ja esimest korda on mul sellepärast piinlik, mis me oleme Robertiga aastate vältel teinud. Me peame selle lõpetama, nii ei või see kesta. Helista mulle jälle kord, kallis Ilse, ja tervita südamest oma meest. Olgu teil veel ilus

aeg seal lõunas. See peab ju tore olema, otsustades selle järgi, mida kirjutad.

Sind kallistab sinu vana sõbratar

Karin.»

Lasin lehtedel kukkuda.

«Angela,» ütlesin ma, «sa ei usu ometi ühtegi sõna sellest, mis siin kirjas on?»

Ta ei vastanud, vaid vaatas alla linnale ja merele.

«Angela, palun!»

Ta ütles: «See Ilse Dreyer jättis ausalt rusutud mulje. Ma tunnen ise abielupaare, kes niisuguseid mänge mängivad.»

«Aga mina ei tee seda!»

«Miks sa karjud?»

«Ma pean karjuma! See on ometi hullumeelsus! Minul oled ainult sina, Angela, ainult sina. Sina oled minu elu — kas sa pole sellest veel aru saanud? Kas sa ei tunne seda? Kas ma pole seda sulle tõestanud? Ma olen Karini maha jätnud, ma olen lahutuse sisse andnud... Ma kolisin hotelli...»

«Jah,» ütles ta. «Kui sageli elus oled sa seda juba teinud? Tead sa seda üldse?»

«Sina... Sa usud seda valetajat,» ütlesin nördinult. «See pole ometi võimalik. Angela, palun. Kas pärast kõike, mida oleme kogenud, saad sa neid valesid uskuda?»

«Kas see kõik kuulub mängu juurde, jah?» küsis Angela. «Ja mängid sa selle kõik oma naisele ette, kogu stseeni, mis me voodis tegime, mida ma ütlesin, kõik, kui oled jälle tema juures?»

«Ma ei lähe enam kunagi tema juurde!»

«Juba jälle sa karjud,» ütles Angela. «Palun, ära karju! Ma olen ka ainult inimene.»

«Angela, ma vannun sulle meie armastuse nimel, see kõik on üksainus alatu vale!»

«Vannud sa alati oma kallikestele?»

«Mul on ainult üks, sina!»

«Kas sa ütled seda alati?»

Ma sain vihaseks: «Sa oled ometi intelligentne naine, Angela! Kuidas sa võid seda kirja sekunditki uskuda?»

«Seda ei tea mina ka.»

«Aga sa usud?»

Ta vaikis.

«Sa usud seda?»

«Sa tead, millised kogemused mul meestega on,» ütles ta. «Siis hakatakse kergesti kahtlema, muututakse kergesti pelglikuks. Või reaalseks. Oled sa oma nalja minuga saanud, Robert?»

«Angela,» ütlesin ja tundsin, kuidas veri mul meelekohtades tuksuma lõi, «nii ei või sa minuga rääkida!»

«Ei? Miks mitte? Oled sa nii tundlik? Aga, aga! Mees, kes midagi niisugust juba nii sageli on teinud! Ah, ma unustan, see kõik kuulub ju ka veel loomulikult mängu juurde. Seekord saab sul olema palju jutustada, kui koju lähed.»

Oleksin kas või ulgunud, aga ma ei võinud seda enam kuulata.

«Angela, ma anun sind, ole mõistlik!»

«Ma olen päris mõistlik,» ütles ta. «Ära karda, Robert, ma ei hüppa terrassilt alla. See peab tõesti väga erutav olema, see kooselu Kariniga.»

«Kui sa veel ühe niisuguse lause ütled, lähen ma ära,» hüüdsin valjult. «Sa oled ju arust ära! Sinuga ei saa rääkida! Nüüd sa kas usud mind otsekohe, et kõik on vale ja alatu või...»

«Või?»

«Või ma lähen tõepoolest! Ma olen kõik sinu heaks teinud! Ma ei või ja ma ei taha lasta endaga niiviisi käituda ja ennast kahtlustada.»

«Teise vaatuse lõpp,» ütles Angela.

Astusin kiiresti ettepoole ja lõin talle kõvasti näkku. Ta pea nõksatas kõrvale.

«Mul on kahju!» hüüdsin samal hetkel meeleheitlikult. «Andesta mulle, Angela, andesta mulle!» Tahtsin panna käed ta õlgade ümber, aga ta lükkas mu eemale.

«Nüüd võid sa minna,» ütles ta.

«Ma lähen tõesti,» ütlesin ja tundsin, kuidas mul pisarad silmist purskusid.

«Jah,» ütles Angela, «ja nimelt kohe.»

Komistasin ühe gladioole täis põrandavaasi otsa. See purunes, lilled lendasid kui värvilaigud igasse külge laiali, vesi pritsis. Läksin ruttu ära ja lõin enda järel ukse kinni. Liftis alla sõites lämbusin nutust. Kogu mu keha värises. Lift jõudis alla, aga ma ei suutnud sealt väljuda, toetusin ühte nurka. Pisarad voolasid üle näo ja mu jalad ei kandnud mind enam. Vajusin maha, tagusin rusikatega kabiiniseina ja vandusin kõvasti ja ropult, ja ma olin nii nõrk, et ma ei suutnud tõusta, rääkimata äraminemisest.

11

Seejärel puudub mul vahepeal igasugune ajataju. Võib-olla konutasin ma liftis kaks minutit, võib-olla pool tundi, ma ei tea. Ma tean ainult, et lõpuks avati kabiiniuks. Seal seisis elegantne vanem daam. Ta nägi mind, karjatas hirmunult ja lasi siis ukse kinni vajuda. Ma kuulsin teda eemale ruttavat ja majahoidjat hüüdvat. Nüüd pidin siit minema saama, kähku! Tõusin tuikudes. Mu põlved värisesid. Aga ma seisin. Ma sain jälle käia. Väljusin liftist ja läksin läbi halli ja välisuksest välja. Hämardus. Oli tunda selle tunni jahedust. Kui esimesi samme majaesisel kruusal tegin, hakkas vasak jalg väga tugevalt valutama. Jäin seisma, ahmisin õhku, pühkisin taskurätikuga näo kuidagi kuivaks ja puhtaks ja läksin, ei, komberdasin edasi, sest valu läks aina ägedamaks. Oli jälle see tinane tunne, et see jalg pole üldse minu oma. Ma ei jõua mingil moel Majesticini, kui ma taksot ei leia. Hambad kokku surutud, vaarusin tänavale ja jäin seisma, toetudes keharaskusega rohkem paremale jalale. Palju autosid sõitis mööda, ei ühtegi taksot. Viis minutit kadus, kümme minutit, pool tundi. Taksot ei olnud. Olin täielikult segaduses, ma ei suutnud tõepoolest ikka veel taibata, mis oli juhtunud.

Ma lõin Angelat. Angelat! Ma polnud iialgi oma elus ühtegi naist löönud. Ja nüüd Angelat...

Vasak jalg hakkas aina tugevamini valutama. Mulle meenus, et olin vasaku jalaga lillevaasile astunud. Võib-olla see vallandas valu. Ma olin käitunud kui hull, nagu oleksin täiesti süüdi, niisuguse mulje pidi Angela saama. Ei, tal ei tohtinud seda olla! Uskus ta minusse nii vähe? Aga Karini kiri oli ka väga rafineeritud, ja Angelal olid halvad kogemused seljataga. Olgu sa neetud, Karin. Autod. Autod. Taksot mitte. Ma ei jõua eluilmaski enam Majesticisse.

Me mõlemad elame nii ebakindlas olukorras. Angela ja mina, mõtlesin ma, püüdes kramplikult leida õiglast hinnangut juhtunule. Piisab niisiis küllalt niisugusest tõukest nagu see kiri, et... Ei! Ei tohi olla küllalt! Mitte niisuguse armastuse korral. Kes keda armastas nüüd tõeliselt, kes laskis end armastada? Mina? Angela? Angela? Mina? Jalg valutas põrgulikult, ka siis, kui ma talle ei toetunud. Lõpuks lähenes mööda tänavat takso. Vehkisin metsikult. Takso peatus. Vajusin autosse.

«Majestic, palun.»

«Hästi, härra.»

Kui takso pärale jõudis, tundsin nii tuttavat valu ka vasakul pool rindkeres. Veel nõrgalt, aga ma teadsin, et ta muutub tugevamaks. Värisevate sõrmedega otsisin ma nitrostenoni dražeesid, mis mul alati kaasas olid, neelasin ühe, hammustasin katki teise.

Mis ma nüüd teen? Helistan Angelale, kui jõuan hotelli? Anuda, paluda, vannutada mind uskuma? Ei, kui ta mind ise ei usu, on kõik asjatu. Ja ma ei tohtinud seda ka seepärast teha, et ainult süüdlane kaitseb end lakkamatult. Kas see üldse peab paika? Ja kui, kas see pole mulle ükskõik? Mida võiksin ma veel teha Angelata? Mulle oli see kujuteldamatu, et meie suhe peab lõppema. Valutunne jalas muutus väljakannatamatuks. Pigistus rinnus muutus ka aina tugevamaks. Vasak käsi hakkas valutama. Angela. Angela. Ma ei tohi temale mõelda või kaotan mõistuse. Aga ma pidin talle mõtlema! Alles täna hommikul näitas ta mulle õitsvat mandlipuud. Alles täna hommikul...

Lõpuks märkasin, et juht vaatas mind ja rääkis mulle midagi. Me olime peatunud Majestici sissekäigu ees. Ma ei teadnud, kui kaua me olime juba seisnud seal.

«On teil halb, härra?»

«Kõik on korras,» ütlesin ja maksin. Ronisin vaevaliselt autost välja, sest võisin veel vaevu vasakule jalale toetuda. Takso sõitis ära. Oli juba peaaegu päris pime. Ma mõtlesin, et pidin küll kaua aega liftis kükitama. Veider, et seda keegi varem, enne seda vana daami, kasutada ei tahtnud. Veider. Kõik on veider. Neetult veider. Tapvalt veider. Kui olin väljas veel kord nitrostenonidražeesid neelanud, komberdasin halli.

Hallis oli vähe inimesi, mõned vaatasid mind imestunult. Minu tuba, tahtsin oma tuppa. Tahtsin peitu pugeda nagu haige loom oma urgu. Mul polnud enam jõudu. Ainult valu ja hirm. Ja oli ka meeleheide, mis minutist minutisse kasvas nagu valu.

«Härra Lucas!»

Pöördusin.

Gaston Tilmant — armastusväärne nagu ikka. Tema heasoovlikud silmad prilliklaaside taga vaatasid mulle tähelepanelikult otsa.

«Oh, tere õhtust, härra Tilmant.»

«Tere õhtust. Ma helistasin madam Delpierre'ile. Ta ütles, et te olete ära läinud, arvatavasti hotelli, kindlasti ta seda ei teadvat. Nii tulin ma lihtsalt Carltonist siia ja ootasin teid siin.»

«Miks?»

«Te rääkisite täna selle härra Seebergiga, eks ole? Mina rääkisin temaga ka. Nüüd tahaksin ma teiega rääkida. Mis teil on? Kas te ei taha minuga rääkida?»

Mõtlesin järele. Kui ma nüüd üksinda jään, tulevad valud, tuleb meeleheide võib-olla ülivõimsalt. On parem mitte üksi olla — ka sel puhul, kui midagi juhtub. Tilmant ei paistnud minu olukorrast midagi märkavat. Ma võtsin end ka väga kokku.

«Loomulikult tahan ma teiega rääkida, härra Tilmant. Võib-olla baaris... terrassil.»

«Seal on igal pool liiga palju inimesi. Ma ei tea, kas meid keegi pealt ei kuulaks. Ma ei taha vähimatki riisikot. Ma üürisin endale siin Cannes'is auto. See seisab Carltoni ees. Lähme sinna ja sõidame natuke ringi. Nii võime kindlad olla, et keegi meid ei kuule.»

Läheme sinna... Suur jumal, lähme Carlton'i! Vahemaa oli naeruväärne — aga mitte minu seisundis mehele. Mis tähendas siin minu seisund? Ma ei võinud lasta valul ja meeleheitel end võita, ei võinud. Ma ütlesin: «*Okay,* lähme.»

Ma ei tea, kuidas ma käimisega Carltonini toime tulin. Jalg valutas hullemini kui iial varem. Valu vasakul pool rindkeres kiirgas nüüd vasakusse kätte sõrmeotsteni välja. Sain vaevalt hingata. Croisette'i kõnniteel oli palju rõõmsaid inimesi. Äride tuled vilkusid. Ma ei näinud enam päris selgesti. Ma ei saanud enam päris hästi aru, mida Tilmant rääkis. Midagi oma forellikasvandusest. Ta oli kirglik kalamees. Möödalibisevate autode laternatuled. Mahe õhk. Hele naisenaer. Inimesed, inimesed, inimesed. Mu jalg. Mu süda. Halvem, aina halvem. Ma põrkusin inimeste vastu, mulle joosti otsa. Oleksin ma ometi hotelli jäänud. Hullumeelsus. Kõik, mida tegin, puhas hullumeelsus. Mida olin teinud. Ma lõin Angelat. Ei. Ei. Angelale mitte mõelda. Need neetud ravimid ei mõju üldse mitte. Mõtlesin, et ma ei suuda enam käia, ei ühtegi sammu enam. Ma käisin. Kuni Carltonini tulin sellega toime, kuni Tilmant'i autoni, musta Chryslerini.

Ta hakkas sõitma. Autode vool Croisette'il oli nii tihe, et saime vaid sammhaaval edasi. Ikka ja jälle pidi Tilmant peatuma. Valu rinnas ja jalas läks üha suuremaks. Olgu ma neetud, kui midagi lausun. Kes teab, kas Tilmant siis mitte hirmuga haigemajja ei sõida, kas sel kombel mitte avalikuks ei tule, mis mul viga on, kas siis mitte Gustav sellest teada ei saa ja mind tagasi ei kutsu. Ja kui ta mu tagasi kutsub? Angelaga oli ju kõik lõpetatud? Lõpetatud? Mitte iialgi polnud midagi lõpetatud!

«Näib, et kõik on üsna usutav,» rääkis Tilmant. Pane tähele! Sa ei kuulnud lause algust.

«Kuidas, palun? Vabandage mind, härra.»

Hetkeks vaatas ta mulle otsa: «Ma ütlesin: Mis Seeberg seal oma šefist Hellmannist rääkis, näib kõik üsna usutav olevat. Kas teie ei arva nii?»

«Jah. Ei.» Siis tuli ängistav surutis, ma juba tundsin seda. Oh, armas jumal, palun mitte.

«Jah, ei,» noogutas Tilmant. «See on just õige vastus. Hellmann võis olla teinud asju, mis avalikuks saamise puhul võinuksid ta kui pankuri laitmatut mainet rikkuda. Ja näib, et nad on avalikuks tulnud, igal juhul tormas ta pärast kõnet Frankfurter Hofis panka ja hakkas Seebergi osakonda puistama.»

«Jah,» rohkem ei saanud ma rääkida. Pigistavad kruustangid mu rinnas pressisid kõik kokku. Ma sirutasin end istmel, ähkisin veidi, keerasin endapoolse akna alla. Õhku!

«Aga see võib ka hoopis teisiti olla. Seeberg on kaval. Ei pea teda uskuma.»

«Õige.» Ei, jumal ei aidanud mind. Rinda lömastav tunne. Hirm, kohutav, meeletu hirm. Surmahirm. Mu käed klammerdusid istme nahkkattesse. Tilmant oli juhtimisega ametis, ta pidi väga tähelepanelik olema, õnneks mitte minu suhtes.

«Aga nüüd oletame, et Hellmann soovis tõepoolest oma nime päästa. Ta tuli siia, et kõigi nende inimestega rääkida, neid mõjutada, et nad aitaksid seda naelalugu tühistada. See tähendab, et lihtsalt tühistada seda loomulikult enam ei saanud. Mõelge tehingu suurusele! Mõelge Saksa panga järelevalvele! Ei, ei, aga ta võis oletatavasti näha ebamäärast võimalust oma prestiiži säilitamiseks selles, et esitada määratu kaotusprojekt, milles kogu grupil oleks osa olnud ja kogu grupp oleks kannatanud. Siis oleks see veel võimalik olnud, kui teda oleks aidatud, näiteks sisemiste ülekannete abil Koodiga seotud firmadele. Kas see on mõeldav?»

«Jah.» Autode punased tagatuled hakkasid mu silme ees metsikult tantsima. Alati, kui autod peatusid, süttisid ka stopptuled. Punane, punane, nii palju punast. Kruustangid rinnus. Ma suren. Ma suren siin selle nii sõbraliku mehe kõrval, kes ei märka mitte midagi sellest, mis minuga on. Ma suren. Jah, jah, jah! Oh, need pigistavad tangid.

Kohutav hirm, kohutav valu rinnas ja jalas. Ei saa enam rääkida. Ei saa enam mõelda. Ainult see üks — surra. Surm Cannes'is. Croisette'il. Chrysleris. Punased tuled. Nüüd nad pöörlesid. Kõik pöörles. Ma keerasin end oma istmel, käed rinnal. Oli väga raske sõita. Tilmant pidi neetult tähelepanelik olema, muidu juhtunuks veel õnnetus. Ummik Croisette'il aina süvenes.

«... alguses Kilwoodiga. Ta ütleb, et tema ei aita. Siis teistega. Need ütlevad ka ei. Nad tahavad teda võib-olla hävitada, kihutada vabasurma. Neil on kindlasti oma põhjused. Seda võib arvata. Võib-olla hoopis teisiti, aga ka niiviis, eks ole õigus?»

Nüüd ta räägib mu vastust ootamata. Sülg kogunes vahetpidamata mu suhu, ma neelatasin ja neelatasin. Higi valgus silmadele. Kruustangid. Kruustangid. Iialgi varem pole see olnud nii kole. Ma suren. Ma armastan sind, Angela. Ei, ei, ei, ma tean, ka sina armastad mind. Või enam mitte? Siis võin rahulikult surra. Ahhh...

«... nii oli see siis enesetapp, mis Hellmann tegi. Siiski — dünamiidi muretses talle halastajaõde. Ta võis olla Hellmanni usaldatu. Ta mõrvati, Viale mõrvati, Kilwood mõrvati. Nad tapeti maha ja eile püüti «seada» madam Delpierre'i autot, et teiega õnnetus juhtuks. Aga need tõsiasjad räägivad selle poolt, et see polnud enesetapp vaid mõrv, et on püütud kõik teha, et teda hävitada. See kõlab kohutavalt, mis ma nüüd öelda tahan...»

Punane! Kõik punane! Autode tuled valgusid laiali, Tilmant'i hääl kõlas kaugusest. Istusin seal ja hammustasin huuled verele, et mitte oiata, et mitte karjuda valu pärast, surmahirmu pärast. Ehk läheb see siiski veel mööda! Ja Angela ja mina saame jälle kokku. Kindlasti. Päris kindlasti. See ei võinud teisiti olla. Aga kui teeksid Tilmant'ile oma seisukorra teatavaks? Ei, ei, ei, seda ma ei tohi. Aga iialgi ei oleks ma pidanud seda sõitu ette võtma. Nüüd ei suudaks ma isegi autost välja astuda. Nüüd istusin nagu vangis.

«... vaadake, ma olen mees, kes peab ülemaailmset skan-

daali vältima, kes peab kõik võimalikult siledaks tegema. Ma usun, et te kujutate ette, mis ma tunnen.»

«Ahh...»

«Seda ma arvasin. Seda ma lootsin.» Ta noogutas ja vaatas ettepoole. Arusaamatu, et ta minu olukorrast midagi ei märganud. Mu süda kloppis nüüd metsikult, tundsin seda kõris, keeles, hammastes, igal pool. Terves mu kehas vasardas. Tundus, nagu oleksid hõõguvad tangid sulgunud ümber mu vasaku jala, sääre ja reie.

«Teie ei ole kriminalist. Mõrvadel ja kallaletungidel võiks — võiks, ütlen ma — olla hoopis teine põhjus. Kindlasti on miljardäride grupil siin oma saladus. Kõige kõrgemates tippudes on aga kokku lepitud selle grupi vastu mitte võidelda, sest tagajärjed võiksid olla äraarvamatud. Ma ütlesin juba, et ma vihkan seda ülesannet, mis mu peale pandi. Aga nii see kord on juba. Seepärast üks küsimus: Kas te ei võiks — palun ärge pange mulle seda pahaks, härra — oma kindlustuskompaniile enesemõrva versiooni usutavalt esitada?»

Läheb ikka veel hullemaks, aina hullemaks. Ma ei saa üldse enam hingata.

«Ma ei...»

«Oodake! Ma teen selle ettepaneku meie kõigi huvides. Härra Lucas, me mõlemad teame, et selle grupi vastu ei saa midagi ette võtta. Kui me veel suuremat õnnetust tahame ära hoida, kui me rohkem mõrvu provotseerida ei taha, siis peame me selle asja nii rahulikult kui võimalik soiku jätma. See on koletu, mis ma ütlen. Aga ma ei näe ühtegi teist teed. Kui teie oma ühingule enesetapu versiooni esitate, siis ei pea te maksma. Seega peaks kerge olema seda versiooni omaks võtta. Madam Hellmann ei hakka kindlasti kindlustussummat nõudma. Temale on kahtlemata nagu teistelegi siin muud asjad võrreldamatult tähtsamad. Aga kui teie kindlustus ei maksa, on see juba suur samm maskeerimise suunas. Ja teie ühing võiks võibolla oma käitumisega kaasa aidata, et ka Kessler oma uurimise lõpetaks. Kas te tahate oma kindlustusühingule... Ma arvan, et siis nihkuks enesetapu teooria üsna tugevalt

esiplaanile, siis oleks meil šanss... Härra Lucas! Härra Lucas! Mis teiega on?»

«Ma arrrr...»

See oli liig. Ma lämbusin. Ma põlesin. Nüüd oli ta seda lõpuks märganud. Ta surus paaniliselt pidurile. Auto vappus. Selle rappumisega vajusin ma ettepoole. Mäletan veel, et mu pea lõi vastu armatuurlaua polstrit. See oli viimane, mida mäletan.

12

Valge. Kõik oli valge ja väga hele. Ma katsusin pikkamisi, täis hirmu, hingata. Läks korda ilma vaevata. Ei olnud enam mingit valu, ei mingit kruvikeeramist rinnus. Silmad, mis ma avasin ettevaatlikult, harjusid valguse, heledusega. Lamasin voodis riietega, ainult kingad olid ära võetud. Suur laia näo ja mustade lokkis juustega mees istus voodi kõrval ja jälgis mind. Tal oli justkui kunstniku, nagu poeedi nägu. Ta oli võib-olla viiekümnene.

«No-nii,» ütles ta.

«Kes teie olete?»

«Olen doktor Joubert. Te olete Broussailles'i hospidalis.»

«Haiglas?»

«Jah, härra Lucas.»

«Kust te mu nime teate?»

«Härra, kes teid siia tõi, ütles mulle.»

«Härra Tilmant.»

«Jah. Ta ootas natuke aega ja sõitis siis ära, ta pidi minema ühele kohtumisele. Ta helistab jälle. Tema autos olite te...»

«Jah,» vaatasin Joubertile otsa. «Mis kell on?»

«Kell on üheksa õhtul. Härra, te olite mingi ajavahemiku... ära. Ma tegin teile süsti, kui teid toodi. Nõrkushoo vastu. Nüüd on kõik möödas, jah?»

«Kõik.»

«Kuidas te arvate, kas te võite tõusta?»

«Ma ei tea seda.»

«Proovige.»

Proovisin. Oli, nagu poleks mul jalas eluilmaski valusid olnud, nagu poleks ma kunagi südameatakkide all kannatanud. Dr. Joubert vaatles mind naeratades. Ka tema oli püsti tõusnud.

«Noh, imetore!»

«Jah,» ütlesin ma, «imetore.»

«Härra Lucas, ega see ei olnud esimene kord, kui teiega midagi niisugust on juhtunud?»

Kõhklesin.

«Olen kohustatud vaikima, olge mureta.»

Seda arsti usaldasin otsekohe.

«Ei, mitte esimene kord,» ütlesin ja siis jutustasin talle varasematest hoogudest, doktor Betzi uuringutest, lihtsalt kõik. *Claudicatio intermittens* ütles Düsseldorfi arst mul olevat.

«See klapib,» ütles Joubert. «Ja haige süda. Ma vaatasin, mis ravimeid ta oli teile välja kirjutanud, pakendid kukkusid teil taskust, kui me teid üles tõime. See tänane oli eriti halb atakk.»

«Halvim, härra doktor,» ütlesin. «Mis ma peaksin nüüd tegema. Järelikult on haigus halvemaks läinud.»

«Ma ei tea, kui halb ta oli siis, kui saksa arst teid uuris. On teil viimasel ajal olnud palju erutusi?»

«Jah,» ütlesin. «Palju. Ma suitsetasin ka, sest seda te ju soovite teada, ma töötasin väga palju, olen palju ringi käinud. Ma pean veel edasi töötama. Ma ei või nüüd lõdvaks muutuda. Ja... Härra doktor, keegi ei tohi teada, mis minuga lahti on. Mitte keegi! Ka mitte härra Tilmant, kes mu siia tõi.»

«Ma ju ütlesin teile, et olen seotud vaikimiskohustusega. Ilma teie sõnaselge nõusolekuta ei saa minult keegi kolmas midagi teada.»

Hingasin sügavalt.

«Siis on mul teile palve.»

«Jah?»

«Kas te vaataksite minu jalga ja uuriksite südant ja ütleksite mulle, kuidas sellega on — nüüd kohe?»

«Tahtsin teile just niisuguse ettepaneku teha.»

«Te ütlete mulle ka päris kindlasti tõtt, doktor Joubert.»

«Tulge kaasa,» ütles ta.

Ta viis mind läbi haigla mitmesse kabinetti, kus ühes tehti EKG ja teisal terve rida muid uuringuid. Ta uuris ise väga tähelepanelikult südant ja eelkõige jalga. Mulle torkas silma, et ta katsus pulssi mõlemal jalal. Tunni järel oli uuring lõpetatud. Läksime tema tuppa, kus peale paberitega kuhjatud laua ja täis riiulite olid ainult kaks tooli ja kušett, kus ta küllap magas, kui öövalves oli. Istusin.

«Niisiis?»

«Te tahtsite tõde teada, härra Lucas.»

«Jah, loomulikult.»

«Kogu tõde?»

«Jah, muidugi.»

«Kas te aga päris kindlasti kogu tõde talute?»

«Kindlasti,» ütlesin. «Mida ma praegu taluda ei võiks, on teadmatus.»

«No hästi,» ütles ta. Ta vaatas mulle otsa oma mustade silmadega, mille vaade muutus väga selgeks ja tõsiseks. «Te olete haige, härra Lucas. Raskesti haige. Ma ei räägi üldse mitte teie südamest. Seal areneb *angina pectoris,* aga seda saab loodetavasti nitrostenoniga ja, kui see vajalikuks peaks osutuma, ka teiste vahenditega vaos hoida. Tõeline katastroof peitub teie vasakus jalas.»

«Minu vasakus labajalas.»

«Ei, kahjuks kogu jalas. Üles kuni reieni. Teie vasakul labajalal ja juba ka kogu teie vasakul jalal on äärmiselt halb verevarustus. Mitte ühtegi sigaretti enam!»

«Jah, jah... Edasi, edasi!»

«Edasi...» Ta ei lasknud oma pilku mu näost lahti.

«Edasi... Vasak jalg on kadunud.»

«Mis tähendab kadunud?» küsisin nüüd, olles täiesti külm ja rahulik.

«See tähendab, et te peate arvestama, et vasak jalg tuleb amputeerida — hiljemalt kuue kuu jooksul. Võib-olla palju varem.»

«Amputeerida?»

«Te ütlesite, et te talute kogu tõde.»

«Seda ma teen. Aga amputeerida... Kas pole midagi, mida muidu teha võiks?»

«Mitte midagi, härra Lucas. Ka siis, kui te enam ühtegi sigaretti ei suitseta. Ka siis, kui te päris mõistlik olete ja ilma igasuguse erutuseta elate. Valud jalas tulevad jälle. Ikka tugevamad. See tänane polnud midagi võrreldes sellega, mis teid ootab. Te ei suuda neid valusid taluda.»

«Võib-olla siiski.»

«Ei,» ütles ta.

«Ravimitega. Tugevate ravimite abil!»

«Sellel poleks mõtet. Teie jala peab amputeerima, härra.»

«Aga miks, kui ma valusid talun ravimite abil?»

«Sest et ta kärbub ja siis mädaneb. Kui teda ei amputeerita, surete te roiskuva jala tõttu, härra Lucas.»

Ma vaikisin. Me vaatasime ikka veel teineteisele otsa.

«See oli brutaalne,» ütles ta.

«Jah, aga sellest hoolimata tänan teid. Tänan teid väga, doktor Joubert.»

«Te ütlesite, et te võite tõde taluda, härra. *Voila,* siin ta on, see tõde.»

«Ja te tõotate mitte ühelegi inimesele sõnagi öelda?»

«Seda ma tõotan.»

13

Majesticis oli portjeel mulle teade.

«Te peate otsekohe härra Tilmant'ile helistama.»

«Tänan.»

Sõitsin oma korterisse. Ka see öö oli väga soe. Istusin salongi telefoni juurde ja nõudsin Carlton'i. Seal ühendati mind Tilmant'iga. Ta hääl kõlas häiritult: «Pidin tungivalt ära sõitma. Mul oli veel üks kokkulepe politseiprefektiga ja hospidalis öeldi mulle, et teiega võib veel kaua minna. Taevapärast, mis teiega on?»

Ma naersin.

«Mitte midagi! Üldse mitte midagi! Siinne kuumus, ütles

arst. Ei ole sellega harjunud. Täna olen liiga palju ringi jooksnud. Väike vereringehäire.»

«Kas see on ka tõepoolest tõde?»

«Mis see peab tähendama? Muidugi on see tõde! Doktor Joubert uuris mind pealaest jalatallani. Ma sain ravimi. Ma pean päikest vältima. Muidu olen ma päris terve.»

«Kohe kindlasti?»

«Kas te ei usu mind? Ma vannun teile.»

Dr. Joubert lõpuks vandus ka.

«Hästi, ärge kohe solvuge. Ma tunnen igal juhul kergendust. See minu autos oli jube.»

«Nüüd võite te jälle päris rahulik olla.»

«Jah? Noh olgu, ma olen seda.»

Mõtlesin, et parim on kohe jälle meie asjast rääkida: «Ma ei jõudnud teile teie ettepaneku peale vastata, armas härra Tilmant. Ma mõistan täiesti seda rasket situatsiooni, mis teil on, seda näeb teie näost.»

«Kas see paistab minust välja?» Ta hääl oli resigneeritud.

«Jah. Te olete liiga ausameelne, et te selles midagi meeldivat võiksite leida. Seda enam on mul kahju, et ma ei saa teie palvet täita. Mul on ka oma ülesanne. Ja südametunnistus nagu teil. Ma ei või seda teha, mida ta palusite. Ja see oleks ka mõttetu Kessleriga rääkida. Ta ei läheks kunagi millelegi niisugusele välja.»

Järgnes pikk vaikus.

«Härra Tilmant! Kas te kuulsite, mis ma ütlesin?»

«Täpselt. See oli katsetus. Minu seisukorras peab kõike katsetama. Ma oleksin võinud mõelda, et te ei...» Tilmant ohkas. «Halb on ainult see, et ma näen, kuidas kõik lõpeb.»

«Kuidas?»

«Kindlasti mitte nii nagu teie või mina seda soovime, härra Lucas,» sõnas ta kurvalt. «Nagu härrad seal ülal soovivad, jah, võib-olla nii. Ka nii, nagu seda mõned inimesed soovivad. Seda ma näen ette. Seepärast on minul oma pingutustega lõpuks edu. Edu, mida ma jälestan. Aga teie, härra, teie saate... Lõpetame, igaüks peab tegema, mida ta peab. Ja ma tänan teid kõigest hoolimata.»

«Mille eest?»

«Teie suhtumise eest,» ütles Tilmant.

Ah, minu suhtumine...

Pärast kõne lõppemist käisin dušši all, tõmbasin selga hommikumantli ja istusin palkonile suure akna alla. Sealt paistis Croisette, olid tuled, oli meri, oli see nii usaldust-äratav pilt imepärasest linnast. Ma istusin veel palkonil. Ma võisin veel töötada. Ma võisin veel raha teenida. Mul on veel kaks jalga. Minu pangakontol on veel raha. Mul oli veel mu palk.

Veel.

Aga see on kõik juba ette määratud, mõtlesin ma. Õnnetus ja häving. Üksindus. Viletsus. Lõpp. Võib-olla on see lõpuks veel hea, et Angela usub minu naist ja mitte mind, et Angela lõpetab meie armastuse, sest ta ei usalda mind. Minu eas on see esmapilgul kohutav, aga kaugemas plaanis... Mis tähendab kaugemas plaanis? Arvestades kõige rohkem kuut kuud, on see ainuke lahendus. Peab ometi jumal olemas olema, kes kõik oma rajale suunab. Enamasti ei mõista me kohe, miks midagi toimub. Mina, mina võin sedâ nüüd mõista. Jumal, ma näen sind läbi. Näib, et sa mõtled minuga isegi hästi. Sest kuidas oleksin ma talunud järgnevat kuut kuud Angela kõrval nüüd, mil tean enda kohta tõde? Kuidas oleks Angela seda talunud, kui oleksin talle seda öelnud, aga kunagi ma oleksin pidanud seda tegema. Ta oleks kindlasti väga vapper olnud, oleks mind trööstinud ja öelnud, et kui nad ka jala amputeerivad, ei muuda see tema tunnetes midagi. «Nii oleks ta öelnud, vanamees,» sõnasin endale, «kui ta sind oleks veel armastanud, kui ta sellele armastusele täna poleks lõppu teinud.» Aga kui kaua oleks veel hästi läinud mehel, kellel on ainult üks jalg, kes, kui veel üldse kunagi, kuude viisi ei saa töötada. Sest loomulikult lasevad nad su pensionile, ütlesin endale, neil ei jää muud midagi üle. Angelast oled sa lahti. Oma naise juurest oled ära. Pigem ma kärvan, kui et Karini juurde tagasi lähen. Küll ma kärvan, aga üksinda, palun, üksinda. Kuidas? Kus? Raha mu panga-arvelt sulab kiiresti. Mu pension on palju väiksem kui mu palk. Karin peab sellest oma osa saama, kui ta end

lahutada ei lase, aga arvatavasti ei tee ta seda kunagi, kui mu jalg amputeeritud on ja ta võib mõelda, et ma varsti suren ja siis kõik, mis mul on, temale jääb — korter, mööbel, kindlustus. Teisest küljest, kui oletada, et Angela poleks täna lõppu teinud — kuidas oleksin ma majanduslikult toime tulnud töövõimetuna või väga piiratud töövõimega? Globalis ei saa nad mind ühelgi juhul hoida. Minu elukutse juures peab olema kaks jalga jooksmiseks. Niisiis, mis tööd saaksin ma teha? Ja kui vähe teenida? Siis oleksin ma lõpuks ikka Angelale koormaks kaelas. Ei, ei! Jumal, sa oled kõik targasti seadnud, mõtlesin ma. Väga targasti. Kui ma nüüd ka üsna otsas olen. Lõplikult läbi, ilma Angelata. Võib-olla pidi mind karistatama. Võib-olla selle eest, et Karini niiviisi maha jätsin. Nii ilma kaastundeta, halastuseta. Ükspuha, kuidas temaga on. Selle eest võib-olla.

Oli juba hilja, Croisette minu all oli vaikne ja tühi. Tunnid möödusid. Mõtlesin ikka ja jälle üht ja sama. Mu jalg ei valuta üldse, on näiliselt korras. Ainult et lähema kuue kuu jooksul tuleb ta amputeerida. On väga häid proteese. Võib-olla saab sellega üsna pikka aega kuidagi hakkama. Aga rasket tööd ei saa ma ka siis teha. On kummaline siin elus, kuidas ühe päevaga võib kõik kokku variseda. Kõik: armastus, õnn ja isegi elu.

Kui ma seal niimoodi istusin, tõmbus mu keha vahel krampi armastusest ja igatsusest Angela järele. Ja kurvastusest selle lõpu pärast. Oo-jaa, sellel ööl juhtus seda sageli. Aga siis mõtlesin ma jälle realistlikult rahale. Protees, tööpuudus, ja lõpuks vaesus. Muidugi mõtlesin ma ka, et doktor Joubert võib eksida. Aga siis mõtlesin ma ikka: kui üks arst midagi nii halba ütleb, siis teab ta seda neetult hästi. Neela, vanamees, ütlesin endale, kugista see alla, niisugune on su tulevik. Sa ei teadnud, mis on õnn. Sa said seda teada. Lühikest aega tunda, jumal ei andnud rohkem. Ainult nii natuke aega. Kõik on nüüd jälle möödas. Nüüd oled sa üksi ja sa jääd päris üksi, nagu see on kirjas Richard III-s: «Sa pead ahastama ja meeleheites surema.»

Ma ei heida veel meelt. Ja amputatsiooni kätte ei sure.

Enamasti mitte. Võib-olla siiski. Ükskõik. Minu juhul on kõik ükspuha. Raha. Kaks naist. Vanusevahe Angelaga. Kui seda tänast päeva ka poleks olnud. Vanusevahe ja siis veel sant ka pealekauba. Ei, ei, jumal talitab õigesti. Nii väga kui see ka valu teeb, saa aru. Jaa, jaa, ma saan aru. Mul ei ole enam hullu kombel jõudu kõike, mis mul järgmise kuue kuu jooksul ees seisab, pea peale keerata ja mingi hetkeõnne järele kihutada. Juua, hoorata, kaarte mängida. Ei, mõtlesin, ja suur rahu valgus mu üle pärast pikki tunde. Ei, ma ei tee midagi niisugust. Ainult selle juhtumi võin ma veel korralikult ja hästi lõpetada, lõpuks maksab Global mulle selle eest palju. Ja töö aitab mind kanda Angela kaotust, üksindust, operatsiooni ootamist. Siis näeb, mis edasi saab. Nüüd pead sa magama, ütlesin endale.

Läksin voodisse, aga ei saanud magada. Mu olukorra väljapääsmatus pigistas mind kõrist. Ma vähkresin siiasinna. Ma needsin oma elu, ma needsin Angelat, ma needsin jumalat. On üks asi olla mõistlik, kaalutlev ja nii nagu oleksid juba täismees, kes kõike suudab taluda. Ja on teine asi, kui te siis üksinda voodis lamate, pole kedagi, kes teiega räägiks, inimeseta, kes teie juurde kuuluks, võõras linnas, koduta, kõigest ilma. Isegi mitte enam seda viimast — lootust. Ah jaa, see on hoopis teine asi.

14

Malcolm Thorwell otsis põhjalikult keppi, astus siiasinna, sihtis palli, võttis endale maailmatu aja, keerutas siis üle pea ja andis pihta. Pall lendas kaugele üle hoolitsetud muruväljaku, mis on siin künklik.

«Pole pahasti,» ütles Malcolm Thorwell rahulolevalt. Ta oli natuke liiga elegantne oma hiina siidist särgis, hallide kitsaste pükste ja kirju siidrätikuga kaeluses. Ta liigutused olid naiselikud, ta rääkis pehmelt, meloodiliselt. Läksime neljanda augu juurde, mille lähedale pall oli maandunud. Golfipoiss oli tedretähniline ja kõige rohkem neljateistküm-

nene. Ta valdas ainult prantsuse keelt. Meie rääkisime ainult inglise keeles.

See oli teisipäeval, kolmeteistkümnendal juunil pool üheksa hommikul. Hommikul vara olin helistanud Thorwellile tema majja, sest teadsin, et päeval mängib ta Mouginide juures ilusal väljakul golfi ja palavuse pärast küllalt aegsasti hommikupoolikul. Ta sõidutas mu oma Bentleyga Majestici eest siia. Olin sel ööl võib-olla vaid pool tundi maganud, aga tundsin end värskena ja hästi. Ei mõelnud üldse mitte kordagi ei Angelale ega jalale, mille peab amputeerima. Ja ma olen just kirja pannud ühe vale.

«Ta on võluv. Eks ole?» Thorwell vaatas väikest poissi, kes meie ees käru lükkas ja naeratas talle. Poiss naeratas rõõmsalt vastu. «Olen poisist päris vaimustatud. Ja tema minust. Tahab alati minuga käia, mitte kellegi teisega. On mu oma südamesse võtnud. Armas väike jõmpsikas. Need tedretähed on vaimustavad, eks ole?»

«Jah,» ütlesin, «vaimustavad!» Olin Thorwellile kõik rääkinud, mis Seeberg mulle jutustas — tema versiooni Hellmanni käitumisest Frankfurdis ja tema oletused sellest, mis siin oli sündinud ja Hellmanni enesemõrvale kihutanud. Nüüd küsisin: «Kas te usute seda teooriat?»

«Missugust? Oh, muidugi. Ei, ma ei usu seda. Oleks ometi absurdne, ma palun teid, härra Lucas! Hellmann on palju aastaid niisuguseid tehinguid teinud — ma mõtlen, meie ja Kilwoodi kui meie esindajaga. Ta oli jäiselt külm mees, see Hellmann. Hirm, et kaotab oma maine? Järsk enesesse süvenemine? No teate! Teie ei tunne pankureid. Need ei löö nii ruttu kartma. Neil on head närvid.»

«Niisiis ei usu te enesetappu?»

«Ei.» Thorwell kõndis puusi õõtsutades. Mina kõndisin tema kõrval. Me marssisime üsna ruttu. Mu jalaga oli kõik korras. «Mina olen kogu aeg oletanud mõrva.»

«Miks oli vaja Hellmanni tappa?»

«Seda ma ei tea. Aga kõik räägib selle poolt, ma mõtlen kõik, mis toimus pärast tema surma. Te näete ometi, et igaüks, kes sellele asjale kuidagi lähedal on, kes midagi reeta võiks, nagu vaene purjus John Kilwood, igaüks, kes

võib-olla midagi teab, nagu Viale ja halastajaõde, tapetakse. Niisiis peab ometi mõrtsukas olema, eks ole? Miks ei võinud ta ka Hellmanni tappa? Ja nüüd ennast kaitsta. Ma kuulsin, et isegi teile püüti atentaati teha?»

«Jah,» ütlesin. Nüüd olime palli juures. See lamas väikeses lohus, auk oli üsna lähedal. Thorwell hindas olukorda, otsis teise kepi, silitas sealjuures poisi heledaid juukseid, patsutas teda põsele. Ta sihtis palli ja lõi. Pall veeres tõepoolest auku.

«Braavo,» ütlesin. Poiss tõi palli ja pani selle jälle valmis. Thorwell polnud ainus mängija, ma nägin teisigi kaugemal.

Väljaku kohal oli lõpmatu rahu.

«Ja kes see võis küll olla?»

«Te mõtlete, kas mina võiksin see olla või seda korraldanud. Eks ole tõsi, seda te ju arvate?» Ta naeratas mulle peaaegu õrnalt. «Kas olete juba märganud, millised siidised ripsmed väikesel on? Nagu tüdruk. Ilus, eks ole? Mina võinuksin seda korraldada, sest nende valuutaspekulatsioonide ja kõigi teiste äritehingute läbi, mis Kilwood Hellmanni kaudu tellis, läks Koodi Briti varustusühing pankrotti ja see kuulus ju peaaegu täielikult mulle.» Ta naeris vaikselt. «Härra Lucas, see ei olnud muidugi meeldiv, aga te kindlasti teate, et see ühing on ainult üks paljudest ettevõtetest, mis mulle kuuluvad.»

«Seda ma tean.»

«Ja te usute ka, et see pankrott mind ei tapa.»

«Kindlasti.»

«Niisiis,» ta toetus kergelt ühele kepile, «ärge unustage, et ka Kood ise kuulub mulle, meile kõigile siin. Ja et ma alati nõustusin nende abinõudega, mida Kilwood ja Hellmann ette võtsid. Nad hävitasid lõpuks ühe minu varustustehase. Aga ma ei saa sellepärast Hellmanni peale pahane olla, ta oli ometi kõik teinud kaudselt ka minu tellimusel. Kood püsib. Mul on suur osa temas. Nii nagu teistelgi on oma osad — Sargantanal, Tenedosel, Fabianil ja Kilwoodil. Tema on surnud. Tal on pärijad.»

«See tähendab, et teie arvates ei olnud ühelgi neist inimestest mõistlikku põhjust, et Hellmann tappa.»

«Õige.»

«Aga te usute siiski, et see oli mõrv.»

«Kas ma ütlesin, et see oli üks meist? Ei, ma tõepoolest ei arva, et ma seda oleksin öelnud, härra Lucas. On olemas mõrtsukas, selles olen ma veendunud, kuid teda ei tule otsida meie ringist. Ta on väljastpoolt. Seega oleme meie — arvestage Kilwoodi! — kõik ohus. Ma saan ainult loota, et teie poisid on tublid ja leiavad mõrtsuka, enne kui ta veel kord virutab nagu vaese Johni puhul.»

«John Kilwood süüdistas ennast mõrvas — «meie kõik», nagu ta ütles, mäletate?»

«John oli lootusetu joodik. Jumal olgu ta hingele armuline.»

«Ta rääkis ka ühest Bocca alžeerlasest, kellest kõik algas. Alžeerlase me leidsime. Temalt pärineb põrgumasina dünamiit. Proua Hellmanni halastajaõde võttis selle vastu.»

«Ütleb see alžeerlane.»

«Halastajaõde tapeti, enne kui me jõudsime temalt küsida.»

Thorwell tegeles jälle palliga. Ta vahetas kaks korda keppi, patsutas poisi kätt, kes talle vastu säras, ja tammus palli ees siia-sinna.

«Võib-olla oli halastajaõde pundis mõrtsukaga.»

«Ja kust teadis Kilwood alžeerlasest Boccas?»

«Võib-olla oli ta uurimistööd teinud ja teadis rohkem kui meie teised.»

«Ta oli lootusetu joodik, ütlesite ise.»

«Sellegipoolest võis ta ometi järeleuurimist teha.» Viimaks lõi Thorwell palli minema. Läksime edasi üle muru.

«Politsei ei jõua edasi. Teie ei jõua edasi. Te olete ometi eksperdid. Miks te küll edasi ei jõua?»

«Miks siis?» küsisin mina.

«Nagu kurjast vaimust vaevatutena olete te kõik *idée fix*'i küüsis, et üks meist, üks meie klikist on seda teinud. Kui te sellest mõttest lahti ei saa, ei saa te iialgi tõde teada, härra Lucas. Te oletate meis liiga palju salatsemist. Meil ei ole mingit salajast vandenõu, me ei ole *cabala*.»

Cabala — jälle see sõna! Inglise keeles esineb see sõna

ka. *Cabala* — nii oli väike Lacrosse iseloomustanud seda superrikaste seltskonda. Ta oli arvamusel, et nad moodustavad salajase vandenõu seltskonna. Malcolm Thorwelli näis see idee lõbustavat. Naerdes läks ta pallile järele. Golfipoiss ja mina järgnesime talle. Oli väga ilus siin väljas Mouginide golfiväljakul. Hingasin sügavalt värsket õhku. Nõrk tuul puhus. Vanade puude ladvus värisesid noored lopsakad lehed. Märkasin seda, kui heitsin pilgu taevasse, et näha, kui kõrgel on juba päike.

15

Kell üksteist tulin tagasi Majesticisse. Paar külalist ujusid hotelli ees suures basseinis. Teised lamasid päikesepaistel. Angela ja minu nurgalauas nägin istumas Pasquale Trabaud'd. Ta viipas mulle ägedalt. Läksin tema juurde. Pasquale kandis õhukest pluusi ja väga õhukesest materjalist pükse. Nurgas oli veel varjuline.

«Ma ootan juba kaks tundi,» ütles ta pärast seda, kui olime tervitanud ja ma ta kõrvale istusin.

«Mul polnud sellest aimugi, et sa tulla võiksid,» ütlesin.

«Ega võinudki olla. Oleksin veel oodanud kaks tundi, veel neli tundi. Ükskord oleksid sa ikka hotelli tagasi tulnud.»

Kelner ilmus.

«Mida sa jood?» küsisin.

«Džinni toonikuga.»

«Mulle ka üks,» ütlesin, «ja üks madamile.»

Kelner kadus.

«Mis on, Pasquale?»

«Angela.»

«Mis on Angelaga?»

«Ta tuli eile õhtul meile. Jäi ööseks meile — selles olukorras ei saanud me teda üksi jätta. Täna hommikul vara viis Claude ta koju. Tema auto on veel remondis.»

«Mis tähendab «selles olukorras»?»

«Ta oli otsas. Täiesti läbi. Ta jutustas meile kõik. Sinu

naise kirjast ja kuidas ta sellele reageeris, kuidas sina reageerisid, ja et sa lõid teda ja läksid ära.»

«Ma kaotasin närvid,» ütlesin, «ma vabandasin. Mul on sellest meeletult kahju, tõepoolest.»

«Ma tean seda. Angela teab seda. Temal on ka hirmus kahju.»

«Mis?»

«Et ta niimoodi käitus. Et ta uskus, mis su naine kirjutas, et ta ei uskunud, mis sina ütlesid.»

«Oh, jumal,» mõtlesin. «Oh, jumal, mis sa minuga teed? Just olen jõudnud hakata kohanema teega, mis mulle on määratud ja nüüd pöörad sa jälle kõik vastassuunda. Jumal või kes sa iganes oled, kes kõik laseb sündida, ole kaastundlik, ma olen haige, palju ei kannata ma enam välja.»

«Sa ei ütle midagi,» ütles Pasquale.

«Mida peaksin ütlema?»

«Samasugune hoiak kui Angelal. Mis ta peab ütlema? Mida ta peab sulle ütlema? Ta ei tea seda. Ta ei julge midagi ütelda. Robert, ma pole iialgi õnnetumat inimest näinud. Tal pole aimugi, et ma siin olen. Sa pead tema juurde minema, Robert.»

«Ei... Ei, seda ma ei või.»

«Kas sa ei armasta teda enam?»

Tundsin, kuidas mu silmad põlema hakkasid ja vaatasin basseini poole, kus parajasti üks ilus noor tütarlaps vette hüppas, nii et vesi kõrgele pritsis.

«Ma,» ütlesin ja lämbusin iga sõna juures, «armastan teda rohkem kui kunagi varem. Ma armastan teda, mis ta ka iganes teeb.»

«Ta armastab sind just niisamuti, Robert. Aga tal on häbi. Ta arvab, et ei saa seda enam kunagi heaks teha, mis ta teinud on. Sellepärast pead sina tema juurde minemà.»

Ma vaikisin. Õnnetunne tuli tagasi, ma võisin seda tunda, aga see tuli pikkamisi ja tegi kurvaks, nii kummaliselt kui see kõlabki. Kui meie armastus edasi kestaks, siis muutuks kõik siiski veel raskemaks, veel halvemaks — paari kuu jooksul. Ja ma olin end juba ometi leidnud.

Ma mõtlesin: «Kas ma olin enese leidnud? Mitte sekundikski! Mitte sajandik sekundiks! Tee, mida tahad, jumal, lase Angelal ja minul jälle ühineda. Tükiks ajaks. Ainult lühikeseks ajakski. Kuni asi minuga niikaugel on. Meil on igal juhul veel ainult natuke aega.

«Robert! Vasta! Ma palun sind, vasta mulle!»

Nägin kelnerit jookidega tulemas. Ma ei oodanud teda enam. Ma hüppasin üles sõnagi lausumata ja tormasin üle terrassi. Kõik vaatasid mulle järele. Automeister Serge vaatas mulle imestunult otsa, kui temaga kokku põrkasin.

«Takso!» ütlesin. «Kutsuge kiiresti takso, palun.»

Ta ruttas minema.

Ma seisin seal eredas päikesepaistes ja vaatasin suurt lillepeenart, hingasin tormakalt kiirete lühikeste sõõmudega. Angela. Angela. Oh jumal taevas, Angela.

16

Ta näis mulle eriti haprana ja kurnatuna, kui ukse avas. Ta näos olid unetu öö jäljed. Pruunide silmade all olid sügavad varjud. Ta suu tuksatas. Ta tahtis midagi öelda, aga ei saanud ainsatki sõna välja, ainult kähisev häälitsus. Ma võtsin ta käte vahele ja suudlesin õrnalt suule. Siis hakkas ta nutma.

«Angela, palun!»

Ta raputas pead, haaras mu käe ja viis mu välja terrassile eredas päikesevalguses puhkevasse lille- ja õitemerre. Me istusime laiale asemele allalastud päikesevarju taha, ei vaadanud teineteisele otsa ega rääkinud tükk aega ühtki sõna. Nägin linna ja merd, taevast ja lennukeid ning mulle tundus, nagu näeksin ma kogu maailma pähklikoores, nagu öeldakse ühes luuletuses: «Näen Jeruusalemma ja Madagaskarit ja Põhja- ja Lõuna-Ameerikat...» Angela käsi oli minu käes, me ei lasknud teineteist enam lahti. Ta vaatas bugenvilleahekki, aga ma arvan, et ta ei näinud midagi.

Lõpuks ütles ta sosistades: «Mul on kahju, Robert. Mul on väga kahju.»

«Ära enam sellest räägi,» ütlesin. «See on möödas.»

«Jah,» ütles ta ja surus mu kätt, «see on möödas, Robert. Mitte kunagi enam ei juhtu niimoodi. Aga ma tunnen end nii halvasti, nii hirmus halvasti. Kuidas see võis juhtuda?»

«Ära enam sellele mõtle!»

«Ma pean mõtlema... Ma ei saa seda unustada. Ma ei tahagi seda unustada. Ma arvasin, et armastan sind nii väga kui üks naine vaid armastada suudab. Ja siis umbusaldan ma sind ja saadan su minema ja usun seda, mis su naine kirjutab.»

«Sa uskusid seda, sest sa armastad mind nii väga,» ütlesin mina. Jälle oli merel palju purjepaate, seekord olid nad mitut värvi purjedega. «Ainult seepärast. Minuga oleks sinu asemel niisamuti läinud.»

«See pole tõsi. Sina poleks minus kunagi kahelnud.»

«Oh, siiski,» ütlesin. Nüüd vaatasime teineteisele otsa. Kuldsed täpid ta silmades sädelesid. Ma ütlesin: «See oli alles algus, Angela. Me peame ette vaatama, et me oma närve tõepoolest ei kaota. Me seisame päris alguses. Alatust, väiklust ja laimu paiskub meie peale veel tonnide viisi. Aga seda me ometi teadsime, eks ole?» Ta noogutas, aga oli ikka veel väga tõsine ja vaatas mulle otse silmadesse. «Niisiis! Me mõlemad kaotasime eile närvid. Ma lõin sind...»

Ta pani ühe sõrme mu suule. Ma lükkasin selle ära. «Ma lõin sind. Ma läksin minema vihasena. Jätsin sind üksinda. Seda ei juhtu enam kunagi.»

«Ei,» ütles tema, «mitte kunagi enam.»

Oh, jumal, mõtlesin ja kuulsin vaimus doktor Joubert'i:

«... kuue kuu jooksul. See on tõde, härra Lucas. Te soovisite kogu tõde teada...»

Nüüd mõtlesin jälle, et sellest ei sure ometi, kui jalg maha võetakse. Mõnikord muidugi, aga mitte sageli.

«Tegin sulle nii hirmsasti ülekohut,» ütles Angela.

«Ja mina valmistasin sulle palju valu.»

«Mitte sina, mitte sugugi sina,» ütles Angela. «Ei, täna

näen ma kõike väga selgesti. See oli viimane tõend.» Ta silmad kattusid looriga.

Ta ütles: «Tule mu juurde, Robert.»

17

Istusin väikesel järil köögis ja vaatasin pealt, kuidas Angela meie hilist lõunasööki valmistas. Televiisorid köögis ja elutoas töötasid ja ma kuulsin uudiseid, ilma et oleksin neist aru saanud, sest kõik, millele võisin mõelda, oli Angela, Angela, Angela. Ta oli nüüd nii rõõmus, nii õnnelik. Kui ta minust möödus, kummardus ta ja suudles mind. «See televiisorite värk on tõesti hull, käib see väga sulle närvidele.»

«Üldse mitte.»

«Oh, sa oled ainult viisakas, et niiviisi ütled.»

«See on tõsi, Angela.»

«Vaata, ma olin siiski nii kaua ja nii palju üksinda, muidugi mitte alati, aga liiga sageli. Sealt see minu televiisorimaania tuligi. See peaks sulle siiski rohkem meeldima, kui et oleksin öö öö järel ringi aelenud. Eks?»

«Ei,» ütlesin, «mulle oleks meeldivam, kui oleksid aelenud ja sügavale pahede sohu vajunud.»

Aitasin Angelal terrassile lauda katta ja me sõime rahus. Pärast laua koristamist jõime natuke konjakit paksukõhulistest klaasidest ja Angela suitsetas. Mina mitte. Sõrmus ta vasakuś käes sädeles.

«Robert,» ütles Angela. «Täna on kolmeteistkümnes juuni. Meie esimene sünnipäev.»

«Jah.» Erutusel ja üleval oldud ööl olid tagajärjed. Muutusin aina unisemaks.

«Tead sa, ma tahaksin meelsasti, et me seda päeva eriliselt pühitseksime. Nii me ju kavatsesime, eks ole?»

«Ma tahaksin seda ka. Ma mõtlesin Nikolai juurde L'Age D'Ori minna. See on üks lokaal, mida pean sulle tingimata näitama.»

«Aga enne seda võtame aperatiivi meie nurgas Majesticis.»

«Muidugi, armsam.»

«Ja me teeme end kenaks, sa paned end täna õhtuks pidulikult riidesse, eks ju?»

«Tead, L'Age d'Or on väga kuulus ja hea lokaal. Aga kui sinna minnakse, ei panda end riidesse nagu galaõhtule. Inimesed peaksid seda veidraks.»

«Pidagu,» ütlesin mina. «See on meie sünnipäev. Meie pühitseme seda nii, nagu meie tahame. Ma olen nii armunud lühikesse musta kleiti, mille sa Old Englandist ostsid. Pane ta selga. Võta kõrvarõngad. Võta oma ehted. Mina panen selga smokingi.»

«Tahad sa tõesti?»

«See on ometi meie suur pidupäev. Ja kui me pole Nikolai jaoks sobivalt riides, siis läheme kuhugi mujale.»

«Ei,» ütles Angela. «Nikolai juurde. Ja nii pidulikult, kui sina seda soovid. Ma teen end väga ilusaks.»

«Sa ei saa end enam ilusamaks teha, kui sa oled.»

«Ma võin natuke juurde maalida ja nii.»

«Jah,» ütlesin, «tee seda, palun. Mõelgu kõik, et oleme kaks hullu — meile on see ükskõik.»

«Täiesti ükskõik,» ütles ta. «Ja Nikolai saab sellest aru. Kui ta meid mõlemaid näeb, taipab ta kohe, mis meiega lahti on. Robert!»

Mu pea oli rinnale vajunud.

«Jah?»

«Sa oled väsinud.»

«Ei, üldse mitte,» ütlesin. «Jah, siiski, kaunis väsinud.»

«Minuga on samuti.» Ta tõusis. «Tule asemele. Me magame natuke, et oleksime õhtul värsked.»

Heitsime pikali ja jahe tuulepuhang, mida siin üleval alati tunda võis, tõi puhast, suurepärast õhku. Asemel oli meie mõlema jaoks ruumi. Hingasin sisse Angela päikesepruuni naha lõhna ja tundsin, kuidas muutusin järjest väsinumaks.

Angela ütles tasa: «Tead sa, mida ma nii väga soovin, Robert?»

«Mida?»

«Mitte nüüd. Kunagi hiljem. Kui kõik hästi on. Kui sul on aega ja ei ole enam muresid.»

«Mis siis oleks?»

«Siis teeksin ma meelsasti sinuga koos ühe maailmareisi...» Ta hääl tundus tulevat kuskilt kaugelt. «Suurel laeval, näiteks France'il. Kas sina ka tahaksid?»

«Hm...»

«Me võime siit välja sõita, ümber Aafrika, Casablanca, Kaplinna, Dar-es Salaam. Ja siis üles Karachi ja Bombaysse, Madras, Kalkutta, Singapur, Bankok. Ma olen kõigist neist linnadest nii palju filme näinud, ma tahaksin neid tõepoolest näha, sinuga, ainult sinuga. See on väga suur soov, mis mul on. Ja nii hirmus kallid ei ole niisugused maailmareisid ka mitte.»

«Me sõidame ümber maailma,» pomisesin ja tundsin, kuidas unne vajun. «Ja me vaatame koos kõiki linnu, seda soovin mina ka. Mõnda neist ma tunnen, siis näitan kõike ka sulle.»

«Oh jaa, Robert!» Ta surus end tugevamini minu vastu.

«Hongkong, Manila, Taibei, Nagasaki, Yokohama, Tokio...» kuulsin ma veel üsna ebaselgelt, siis ma uinusin. Unes olin ma Aafrikas Dar-es-Salaamis ja tingisin ühe kaupmehega korallketi pärast Angela jaoks.

18

Ta istus väikesel toolil vannitoas tualettlaua juures kolme poolega peegli ees. Peegel oli valgustatud kaudselt. Angelal olid seljas ihuvärvi püksikesed, muud midagi. Oma soengu oli ta juba korda teinud, see oli väga kähku käinud. Nüüd minkis Angela end, sest olin palunud seda teha. Istusin magamistoas voodil ja vaatasin pealt. Enne seda käisime koos vannis. Siis hõõrus Angela kogu oma keha mingi kreemiga sisse, mis kohe nahalt ka eemaldati. Ma aitasin teda sealjuures. Ta ütles, et peab oma nahka sageli kreemitama, sest Cannes'is on nii kuiv õhk ja ta päevitab

nii palju. Nüüd istus ta kolmepoolse peegli ees ja puhastas nägu mingi toniseeriva veega, mida käsnale valas. Istusin seal, vaatasin pealt ega liigutanud ennast.

«Mehele on see ometi igav,» ütles Angela. «Mine loe midagi, joo midagi, Robert.»

«Ei,» ütlesin, «ma tahan pealt vaadata.»

«Teed sa seda meeleldi?»

«Ma pole seda veel kunagi teinud, aga sinu juures see meeldib mulle.»

Nüüd hõõrus ta ringliigutustega mingit teist kreemi näole ja lasi sellel mõjuda. Ta tegi seda kontsentreeritult kaua peeglisse vaadates, kus ta mind silmas. Me vaatasime teineteise silma, kuigi ta oli seljaga minu poole pööratud. Ta võttis vedelat minki ja pani seda ühtlaselt üle kogu näo. Sellel oli samasugune kuldpruun toon nagu tema nahal.

«Selle *make-up*'iga teed sa naha ühtlasemaks, eks ole?»

«Jah. Tead sa, mul on mõned erinevates toonides kreemid, igaüks selle järgi, kui päevitunud mu nahk on.»

Ma noogutasin ja vaatasin peeglisse.

Mõtlesin, et täna ei ütle ma sulle kindlasti, et mu jalg tuleb maha lõigata, aga kunagi pean ma seda ütlema. Kuidas ta siis käitub? Kuidas siis, kui ta mind trööstib ja aitab? Mis teen mina siis? Olla tänulik iga sõna eest? Tema külge klammerduda? Kas see pole egoism, tohin ma teda sellega koormata? Või peaksin ma just sellepärast, et teda armastan, ta elust kaduma ettevaatlikult ilma kärata, jäljetult, kui see ükskord nii kaugel on? Mu mõtted ja tunded libisesid siia-sinna. Kohe seejärel olin ma jälle tulvil lootust ja mõtlesin, et see pole egoism, kui ma Angelat ei pea üksinda jätma, ei jäta üksinda, vastupidi, ma võin, ma tohin, ma pean tema juurde jääma.

Angela värvis pliiatsiga kulme. Ta oli tõesti oma tegevusse süvenenud. Ta ju tahtis ennast veel ilusamaks teha. Ta tegi seda minu pärast. Kui ta seda minu jaoks teeb, teeb ta minu jaoks muudki, kindlasti. Ta teeb minu jaoks kindlasti kõik. Hoolitseks minu eest pärast operatsiooni. Aitaks mind, kuni ma proteesiga hästi suudaksin käia.

Nüüd mõtlesin ma hoopis vastupidi kui öösel. Suurim õnn, mida sa kohata võisid, vanamees, on see, et kohtasid Angelat. Temaga koos saad sa ka sellest üle, kui nad su jala maha võtavad. Aga kas sa oled pärast seda veel õige mees? Kuidas sellega on? Õige mees naise jaoks?

Angela võttis väikese pudelikese ja pintsli, pistis selle pudelisse ja värvis laugude varjud hoolikalt türkiissiniseks. Türkiis musta kleidi juurde, mõtlesin. Tal on teist värvi lauvärvid teiste kleitide juures. Mõtlesin: oo jaa, ma jään ühe jalaga õigeks meheks — Angela juures, Angela tõttu. Sa õnnelik inimene, ütlesin ma endale.

Teise pintsliga värvis Angela ülemise ripsmerea mustaks, samuti silmanurgad. Istusin seal ja mulle tundus, et see on kõige huvitavam, mis ma eales näinud olen ja tundsin, kuidas soojus lainena läbi mu keha valgus. Mõtlesin: ta aitab mul siin lõunas ka tööd leida. Mu jumal, see kõik on nii lihtne. Täna öösel oli see kõik veel võimatu. Milline idioot sa küll oled, ütlesin ma endale, sa igavene Dilemma-Joe. See meenus mulle jälle, Dilemma-Joe. Jah, ma olin tõepoolest üks niisugune. Kui palju võimalusi oli töötamiseks mehel, kellel oli hästi sobiv protees. Ma oskasin palju keeli. Kindlasti leidub midagi. Ma võisin näiteks advokaadi või notari juures töötada. Angela tundis nii paljusid inimesi Cannes'is. Päris kindlasti leiab ta mulle tööd. Ja seega oleks rahaprobleem kadunud. Sellest oleks mul siis küllalt meie mõlema ja Karini jaoks. Aga kõige imepärasem oli, et alles siis, kui nad mu jala ära on võtnud, saan ma alatiseks Cannes'i jääda, siis ei peaks ma enam ära minema. Ja see oli ometi olnud, kuigi me sellest ei rääkinud, meie suurim probleem. Idioot, ütlesin ma endale.

Angelal olid pikad, mustad siidised ripsmed. Nüüd pani ta neile tušši. Ma võin alatiseks Cannes'i jääda! Angela juurde! Mõtlesin, idioot, terve probleemilaviin, mis näis su peale veerevat, on kadunud. Kuidas sa võisid Angelas niiviisi kahelda? Milline õnnistus, et tema kõike nii optimistlikult näeb — niisuguse vastiku pessimisti ja musta-prilli-kandja ja Dilemma-Joe kõrval nagu sina. Mulle meenus, mida ta oli kord ütelnud ühe meie öise telefonikõne

ajal, kui ma oma kartustest tuleviku suhtes olin rääkinud, nimelt seda: «Ma olen oma elus alati ühe deviisi järgi elanud: Tulgu mis tuleb.»

Tulgu, mis tuleb! See oli õige seisukoht. Ainult et mul üksinda poleks mitte kunagi selleks jõudu ega julgust. Aga koos temaga?

Angela kasutas oranži huulepulka, ta tõmbas huultejoone täpselt ja pikkamisi üle ja tupsutas siis ära. Mõtlesin, et mind pole kunagi midagi nii liigutanud kui see ettepoole kummardunud alasti naisekeha, see õrn kuju, see punaste juustega kitsas pea.

Pärast huulte minkimist tõusis Angela ja piserdas end mingi parfüümiga, mille ta võttis suurest sahtlist, kus oli palju parfüüme väikestes pakendites või pudelikestes.

«Tead, sellest peale, kui olen Cannes'is, pole ma enam parfüüme ostnud. Mitte kordagi! Kõigil neil vastuvõttudel, neil galaõhtutel saavad daamid parfüüme kingituseks mitmesugustelt firmadelt, härrad midagi muud. Milleks peaksin parfüümi ostma? Ma võin ju proovida neid, mis on mulle kingitud, aga mitte ära tarvitama, näed sa. Lõhnab see hästi?» Ta ulatas mulle käevarre.

«Suurepärane,» ütlesin ja kummardusin ning suudlesin rinnanibusid.

«Oh,» ütles ta. «Kas me jääme siia, Robert?»

«Ei, me tahame pühitseda.»

«Siis ära tee seda. Sa ju tead, kuidas siis minuga kohe on. Ja palun ära silita mu kukalt ja selja ülaosa. Ma olen sulle öelnud, et sealt olen ma kõige kergemini erutatav. Aita mulle kleit selga.»

Kleidil oli sisseõmmeldud rinnahoidja. Ma hoidsin kleiti ja Angela puges sisse, me tõmbasime ta üles ja ma sulgesin luku. Voodil olid minu kingitud briljantkõrvarõngad, abielusõrmus ja Angela valge briljandiga plaatinasõrmus ja kitsas briljantkäevõru. Ta võttis kõik need ehted. Siis istus ta veel kord ja lakkis küüned huultega sama värvi.

«Seda teen ma alati kõige lõpus,» ütles ta. «See kuivab kohe, võta vahepeal, palun, autodokumendid.»

Õhtu eel oli toodud remonditud Mercedes, mis seisis

all residentsi ees. Praegu oli kell peaaegu seitse. Angela keeras end aeglaselt minu ees põlvini ulatuvas rohkete rüüžvolangidega ja kõrge rüüžkraega mustas kleidis, millest pea kui karikast välja ulatus.

«Kas ma olen küllalt ilus sinu jaoks?»

Ma ainult noogutasin. Ma ei suutnud rääkida.

«Palun, pane terassiuksed kinni,» ütles Angela. Ma sulgesin uksed ja mõtlesin: Jaa, tema on sinu pääsemine, vanamees, ta aitab ja armastab sind ikka ja alati. Ja siis jäin järsku, käsi ukselingil, seisma ja tundsin, kuidas tardusin, sest mõtlesin, pidin mõtlema, ei saanud teisiti: Ja kui sa eksid? Ja kui kõik siiski nii läheb nagu sa endale täna öösel ette kujutasid?

19

Sõitsime Majesticisse ja ma istusin nagu alati Angela kõrval, kes juhtis, ja ma silmitsesin teda ja olin ta ilust südame põhjani liigutatud. Jõudsime Croisette'ile. Päike pimestas. Ta seisis nüüd vahetult Estèreli mäestiku kohal. Mulle meenus luuletus, mille Angela meie esimesel ööl oli ette lugenud. Kuidas see oligi? «Metsikust eluihast, hirmust ja lootusest vaba...» Hirmust ja lootusest vaba. Mõtlesin: Olgu kiidetud see, kes neist vaba on. Mina seda ei olnud, olin kõigest sellest tulvil, lootusest, hirmust ja eluihast. Ja tulevik, mis mulle Angelat minkimisel vaadates tundus nii särav, näis mulle nüüd tume ja läbipaistmatu. Nukrus vajus mu üle.

«Millele sa mõtled, armsaim?»

«Sinule, Angela,» ütlesin.

«Oled sa õnnelik?»

«Jah,» ütlesin. «Väga.»

Angela vestles Majestici ees automeistriga ja läks siis nurka «meie» laua juurde ning tellis šampanjat. Samal ajal läksin ma halli. Mulle ei olnud mingeid teateid. See oli hea. Sõitsin üles oma korterisse, tõmbasin kiiresti smokingi selga ja võtsin midagi kirjutuslaua keskmisest sahtlist. Sõitsin jälle alla ja astusin terrassile, mis sel ajal oli nagu alati tulvil inimesi, ning istusin Angela kõrvale. «Meie» kelner avas šampanjapudeli ja Angela palus teda üks klaas koos meiega juua.

«Meil on täna nimelt suur pidupäev,» ütles Angela.

Kelner, tema nimi oli Robert, tõi klaasi ja siis, kui olin selle täitnud, tõstis selle pidulikult üles ja ütles: «Ma joon teie terviseks ja teie õnneks, madam ja härra. Te olete — vabandage minu vaba käitumist, et seda ütlen — ideaalne paar.»

«Tänan,» ütlesin.

«Seda ei ütle mitte ainult mina,» ütles kelner, kelle nimi oli Robert nagu minulgi.

«Kes veel?»

«Paljud härrased, daamid ja härrad, keda siin võib tihti näha.» Ta jõi oma klaasi tühjaks ja läks.

«Me oleme ideaalne paar,» ütles Angela. «Nüüd sa lõpuks kuulsid seda.»

«Jah,» ütlesin. «Paljud inimesed, kes meid näevad, ütlevad seda.»

«Aga seda me oleme ka tõepoolest, Robert, eks ole? Ma olen sulle uhke. Sa näed smokingis väga hea välja. Suudle mind.»

Ma kummardusin ettepoole ja me suudlesime kõigi inimeste silme all kaua, keegi ei põrnitsenud meid ja kes seda nägid, naeratasid sõbralikult. Ah, missugune maa on küll Prantsusmaa!

«Ja kuna meil on täna meie esimene sünnipäev,» ütles Angela ja otsis oma käekotis, «saad sa ka kingituse. Ma tellisin selle juba hulk päevi varem — ja mul oli vahepeal kole hirm, et kui kõik meie vahel peaks lõppema, mis ma siis peaksin selle kingitusega tegema.» Ta tõi lagedale pakikese ja ulatas selle mulle. Ma harutasin siidpaberi lahti ja kaunis pikk kullast kett kukkus mulle pihku. Keti küljes rippus münt. Õigemini olid need kaks teineteisega ühendatud münti. Ühe küljel oli lõvi tähtkuju märk, teisel veevalaja. Angela oli sündinud lõvimärgi all, augustis, mina oli veevalaja ajal maailma tulnud.

«Tänan sind Angela!» ütlesin.

«Meeldib see sulle?»

«Väga.»

«Tellisin selle siis, kui sa olid veel Saksamaal, härra Quémard'ilt Van Cleefi juurest.»

«Hea härra Quémard,» ütlesin mina ja võtsin oma smokingi taskust pakikese. «Siin on minu sünnipäevakink sinule, Angela.»

Ta eemaldas paberi ja hoidis käes üsna pikka kuldketti, mille küljes rippusid kaks omavahel liidetud kuldmünti, ühel küljel lõvi ja teisel küljel veevalaja märk.

«Me oleme teineteisele...»

«... ühesugused kingitused teinud. Ma käisin ka härra Quémard'i juures. Kohe pärast tagasijõudmist. Siis ma tellisin selle sinule. Ja härra Quémard ei reetnud sind sõnagagi.»

«Iseloomuga mees,» ütles Angela.

«Diskreetne mees,» ütlesin mina.

«Suurepärane mees,» ütles Angela. Siis pani ta käed mulle ümber kaela ja suudles jälle. Mu vasak jalg hakkas veidi valutama. Mõtlesin, armas jumal, palun, täna mitte! Angela tõstis oma klaasi. «Meie tuleviku nimel,» ütles ta. «Et me alati teineteist nii armastaksime kui täna.»

Me jõime ja kelner Robert tuli ning täitis meie klaasid taas. Kui ta kadus, ütles Angela: «Meil on ühesugused ketid. Ma kannan sinu ketti alati, mitte ainult siis, kui pean dekolteega kleidi selga panema.»

«Ja mina kannan ka sinu ketti alati, kui ma ei pea dekolteeritud olema,» ütlesin. «Kumb kett nüüd kummale kuulub?»

«Oleme neid nii mitu korda vahetanud, et me ei saa seda enam kunagi teada,» ütles Angela. «See ongi ilusaim, et nad on nii sarnased, nii ühtemoodi nagu meie. On üksköik, kes missugust kannab.»

Ta pani ühe üle minu pea ja ma toppisin ta smokingisärgi krae vahelt sisse kuni münt mu rinnale langes. «Ma panin ta nii, et lõvi su südame kohal oleks. Nüüd pane sina teine kett nii, et veevalaja minu südame kohal oleks.»

Tegin seda. Mu jalg valutas tugevamini.

«Happy birthday to you, darling,» ütles Angela.

«And a very happy birthday to you, darling,» ütlesin mina.

«Oled sa näljane?»

«Väga.»

«Siis Nikolai juurde,» ütles Angela. «Oh, silmapilk! Võta oma klaas!» Ja nii lasime me siis jäägi oma klaasidest jälle terrassi marmorpõrandale tilkuda — janustele maa-alustele jumalatele.

Serge tõi Mercedese maa-alusest garaažist, kui meid tulemas nägi, ja kui ta Angelaga rääkis, neelasin kiiresti kaks tabletti. Päike oli Estéreli mäestiku taha kadunud. Taevas seal näis sulakullana. Ida pool oli ta hele, peaaegu värvitu.

Lokaal L'Age d'Or asub Frères'i tänavas, mis on üsna kitsas. L'Age d'Or on igivana, nurklik madalate ruumidega lokaal, kaarjate käikude ja ristikäikudega. Kunagi on ta olnud klooster. Lokaali taga on suur aed. Angela ütles, et kui suvel väga soe on, serveeritakse ka väljas. Ta läks läbi lokaali, mille valgeks lubjatud seintel rippusid praepannid, tinataldrikud ja rüütlite kiivrid. Rõõmus hiiglane, käed laiali, tuli meile vastu. Ta tervitas Angelat. Angela tutvustas meid.

«Robert, see on Nikolai. Nikolai, see on minu tulevane mees.»

«Ma juba kuulsin, et tahate abielluda, madam Delpierre,» ütles peremees. Ta kandis üleskeeratud varrukate ja lahtise kaelusega särki ning punast põlle. Kõik tema juures oli suur, käed, õlavarred, pea, nägu, silmad, suu.

«Kellelt te seda kuulsite?» küsis Angela.

«Ei tea enam, kellelt. Me oleme siin ju ainult üks küla, eks ole tõsi? Härra Lucas, minu südamlik õnnesoov.»

«Tänan, härra Nikolai.»

«Mitte härra, vaid Nikolai. Minu sõbrad kutsuvad mind ainult Nikolaiks. Madam Delpierre armastab teid. Tema ütleb mulle Nikolai, sest me oleme sõbrad. Seega oleme ka meie sõbrad, härra.» Ta juhtis meid ühte nurgalauda, mis oli kaetud punase linasest riidest linaga, laual seisis vaas roosidega. Lühtris põles kolm küünalt nagu kõikidel laudadel lokaalis. Siin oli jahe ja meeldiv.

«Vaadake, Nikolai,» ütles Angela ja näitas oma abielusõrmust.

«Ah,» sõnas Nikolai.

Angela silitas mu põske, mu jalg ei valutanud enam.

«Toon midagi juua,» ütles Nikolai. «Ei mingit vasturääkimist, härra. Mis see peaks olema? Vein? Šampanja?»

«Šampanja,» ütles Angela.

«Ja sööte end jälle aiast läbi, madam Delpierre,» ütles Nikolai. «Nagu alati.»

«Jah, nagu alati,» ütles Angela. «Nikolai on suurepärane kokk. Näed seal seda ahju?»

Eemal seisis nurgast väljaulatuv suur poolkerakujuline lahtine ahi, kus leegitses tuli.

«Seal grillib Nikolai liha,» seletas Angela. «Fantastilist liha. Ja teeb ahjus ka fantastilise õunakoogi. Sa pead mõlemat proovima.»

«Hea,» ütlesin. «Meeleldi.»

«Kuidas te oma liha soovite, härra? Keskmiselt?» küsis Nikolai.

«Keskmiselt jah,» ütlesin mina.

«Tulen kohe šampanjaga,» ütles rõõmus hiiglane. Ta lõi mulle kämblaga õlale. «Härra, te saate endale maailma parima naise.»

«Ma tean,» ütlesin.

Ta läks.

«Mis tähendab «läbi aia sööma»?» küsisin.

«Seda sa näed kohe,» ütles Angela. «Mul on sulle uudis: ma armastan sind, Robert.»

Nägin, et Nikolai oli kivist baari taga ja asetas plaadi grammofonile. Kohe kõlas meeldiv viiulimäng suure orkestri saatel.

«Nikolai kasuisa on väga kuulus viiuldaja Prantsusmaal, Grapelly on ta nimi,» ütles Angela. «Ta mängib ilusasti, eks ole?»

Noogutasin.

«Tead sa, Nikolai on rumeenlane. Sa kuulsid, kui tugev aktsent tal ikka veel on, kuigi ta elab, ma usun, juba 1955. aastast alates Prantsusmaal.»

Mu silmad olid küünlavalgusega harjunud. Nägin, et teised külalised olid riietatud lihtsalt, kuid keegi ei silmitsenud meid. Üks mees ja naine astusid lokaali ja tulid otse meie laua poole. Tundsin seda meest. See oli doktor Joubert Broussailles' hospidalist. Miks doktor Joubert poleks oma vabal õhtul võinud süüa L'Age d'Or'is?»

21

Ka tema tundis mind ära.

Momendiks ta peatus. Nägin, et Angela seda peatumist märkas. Nüüd ei jäänud mul muud üle, kui püsti tõusta. Arst tuli oma kaaslasega, hapra naisega, meie laua juurde.

«Tere õhtust, härra Lucas.»

Ma esitlesin.

Naine oli Joubert'i abikaasa. Ma selgitasin temale ja Angelale: «Doktor Joubert aitas mind eile.»

«Kus?» küsis Angela. Tema silmad läksid kohkunult pärani.

«Broussailles' hospitalis,» ütlesin ja jutustasin, et mul oli Gaston Tilmant'i autos tulnud nõrkushoog ja et olin kokku vajunud. Tilmant olevat oma hirmus mind haiglasse sõidutanud. Ja seal Joubert mind raviski.

«Miks sa sellest mulle midagi ei rääkinud?» küsis Angela väga erutunult.

«Polnud midagi rääkida. Ei olnud kõne väärt, eks, härra doktor?»

«Ei, ei,» ütles ta naeratades.

«Aga mis sul oli? Robert!»

«Vereringekollaps, üsna väike, ohutu. Jooksin eile päi-

kese käes liiga palju ringi, pingutasin end liiga palju. Ühe süsti ja paaritunnise lamamise järel oli kõik jälle korras.»

«Tõesti?» küsis Angela.

«Tõesti, madam. Kuidas teil nüüd läheb, härra Lucas?» Nikolai võõrasisa viiul laulis armsalt ja nukrameelselt.

«Mul läheb suurepäraselt,» ütlesin.

«See rõõmustab mind,» ütles Joubert.

«Ja ma juba teen nii, nagu soovitasite. Ma olen päikesega ettevaatlik.»

«Hästi,» ütles Joubert. «Kui midagi on, kui tunnete end halvasti, siis te teate nüüd, kust mind leida.» Ta kummardus Angelale, ta abikaasa noogutas ja nad läksid ühe eemaloleva laua juurde ning istusid.

Angela vaatas mind.

«Sa olid haiglas?»

«Ära ole nii kohkunud! Ma nimelt erutusin ka väga meie suhete katkemise pärast... samuti kui sina. Aga see polnud muud kui väike kollaps, sa ju kuulsid arstilt eneselt.»

«Kas see kindlasti polnud midagi muud?»

«Kindlasti mitte, Angela.»

Viiul laulis...

«Sinu jalg!» hüüatas ta. «See oli sinu jalg! Ja sinu süda!»

«Ei,» ütlesin. «See ei olnud mu jalg, Angela, ka mitte süda!»

«Ma ei usu sind!» Ta oli endast väljas. «Sa ainult ei taha mind hirmutada. Mäletad sa veel, kui halb sul Saint-Honorat' saarel oli? Ja kas sa mäletad veel, et tõotasid mulle otsida spetsialisti.»

Ma ütlesin ruttu: «Ole rahulik, ma olen oma tõotuse lunastanud.»

«Millal?»

«Eile. Haiglas. Doktor Joubert'i juures. Juhuslikult on ta vereringehäirete eriarst. Tabletid, mis Saksamaalt kaasa tõin, on õiged, ütles ta. Ma pean neid tarvitama ja mitte suitsetama, siis kaob valu jalast päriselt. See ongi sulle ühe spetsialisti arvamus. Oled rahul?»

«Ei,» ütles ta. «Miks sa mulle midagi sellest läbivaatusest ei rääkinud?»

«Oleksin veel jõudnud. Nüüd söögiajal. See pidi olema suur üllatus. See pidi...»

Rohkem ta ei kuulanud, hüppas järsku püsti ja jooksis läbi lokaali Joubert'i laua juurde. Ma nägin, kuidas arst tõusis, kuidas ta Angelaga rääkis. Angela kõneles temaga vannutavalt. Armas jumal, mõtlesin. Kõnelusel seal ei paistnud lõppu tulevatki. Ma ei kannatanud seda enam välja. Tahtsin just tõusta ja Angela juurde minna, kui nägin, et ta Joubert'i juurest lahkus ja tagasi tuli. Püüdsin ta ilmest välja lugeda, mida ta oli teada saanud, aga ta ilme oli päris tühi. Ta vaatas enda ette põrandale. Ma tõusin, kui ta minu juurde tuli. Istusime mõlemad. Angela vaatas küünlatuledesse.

«Noh?» küsisin.

Ta ei öelnud midagi.

«Angela! Mida ta siis sulle ütles?»

Ta ütles sosistades: «Ta ütles mulle sedasama, mis sina. See on täiesti ohutu. Ainult vereringehäire. Ja südamega mitte midagi.»

Jumal tänatud, mõtlesin ja küsisin: «Aga miks sa teed siis niisuguse näo?»

Ta haaras mu käe, surus selle vastu põske ja sosistas kogeldes: «Mina... Ma pean seda enne tajuma. Mul oli ju hirm, nii kohutav hirm, Robert...»

«Mille ees?»

«Selle ees, et sa oled mulle valetanud, et mind mitte rahutuks teha ja et tõeliselt on asi siiski palju halvem, nii halb, et nad... et nad...»

«Mida nad?»

«Et nad sul... võib-olla... labajala amputeerima peavad või... või koguni terve jala...» Ta hääl oli nüüd vaevalt kuuldav. «Aga see pole ohtlik, nüüd ma usun seda. Olen nüüd rahulik. Sa ei valetanud mulle. Nüüd on kõik hea.»

«Jah,» ütlesin. «Nüüd on kõik hea.»

Noor ilus kelnerinna tõi suure korvitäie aedvilju. Nägin sellerijuurikaid, kurke, tomateid, pikkade vartega väikeseid sibulaid, mitmesuguseid salateid, artišokke ja taimi, mida ma ei tundnud. Sinna juurde olid kõvad munad ja palju vürtse, kastmeid valge juustuga.

«Seda sa sööd?»

«Kirglikult. «Aiast läbi», nüüd saad sa aru. Siin Nikolai juures on ühtlustatud hind, ükskõik mida ja kui palju tellid.»

Ilus kelnerinna tõi pudeli šampanjat ja täitis meie klaasid. Nikolai seisis lahtise ahju ees, hõõguv tuli valgustas teda maagiliselt. Röstimisplaadil, mille pika varre teisest otsast ta kinni hoidis, oli tükk liha. Osavalt ja kiiresti grillis ta seda minu jaoks. Ta tõi liha ise lauale. See maitses suurepäraselt ja ma ütlesin talle seda. Ajal, mil sõime, mina oma liha, Angela oma aedvilja, istus Nikolai meie juures. Ta tõi teise pudeli šampanjat ja jõi samuti ning jutustas, et ta viimasel ajal kasiinos aina võidab. Ma sain teada, et Nikolai oli kirglik ruletimängija. Kui ta siin tööga valmis sai, riietus ta ümber ja sõitis minema, et oma kirge orjata. Suure sisendusjõuga selgitas ta mulle oma süsteemi ja ma kuulasin viisakalt, kuigi ruletis loomulikult mingit süsteemi ei ole. Aga Nikolai uskus enda omasse. Ja kas me kõik ei usu millessegi, ükskõik, kas seda midagit on või ei ole, kas see on võimalik või ei ole? Kas me suudaksime elada, kui me seda ei teeks?

Siis läks Nikolai ja küpsetas ahjus õunakoogi Angela ja minu jaoks ja see õunakook oli tõeline delikatess, midagi niisugust ei olnud ma kunagi maitsnud. Nikolai istus meie juurde ja rõõmustas selle üle, et kook mulle nii hästi maitses, ning mina mõtlesin, milline õnn, kui õnnelik ma oleksin, kui alati võiksin elada niisugusel maal nagu Prantsusmaa, kus inimesed nii palju hoolivad armastusest, heast toidust ja sõprusest. Muretsesime veel ühe pudeli, siis jäi Angela natukene vinti ja mina samuti.

Ta sõitis natuke liiga kiiresti. Ta sõitis kindlalt, aga natuke liiga kiiresti. Lendasime mööda laia tänavat edasi. Vasakul olid puude kõrged tüved.

«Tead, nad tahavad kogu rööbastiku maa alla viia,» ütles Angela. «Ja tahavad ka uue jaamahoone ehitada. Vana on linnale lausa häbiplekiks. Vana kast eelmisest sajandist. Praegu hiigelsuur vundamendikraav, rööbasteni jõuad ainult tunnelit mööda. Noh, nii kümne-kahekümne aastaga saavad nad selle tehtud. Hups!»

«Mis tähendab «hups»?»

«Ah, kas sa ei märganud midagi?»

«Ei.»

«Siis on sinul ka kilk peas.»

«Näib nii jah. Mis «hups» tähendab?»

«Ei midagi erilist. Ma lipsasin vaid punase tule all üle ristmiku,» ütles Angela. Jõudsime Californie tänavale. «On sul raha kaasas?»

«Jah.»

«Kui palju?»

«Võib-olla tuhat viissada franki.»

«Hästi,» ütles Angela. Ja järsku ma nägin, kuhu ta sõitis — meie väikese kiriku juurde Aleksander III bulvaril. Ta parkis auto jälle ilusate puude alla, siis läksime suletud kirikuukse juurde, mille küljes rippus kast kirjaga: «Meie vaestele». Ma otsisin kokku, mis mul taskutes oli. Oli 1650 franki. Ma andsin raha Angelale ja tema toppis selle kasti.

Läksime auto juurde tagasi ja sõitsime koju. Raudtee ülesõidu kohal olid nagu alati tõkkepuud alla lastud ja tõsteti üles alles siis, kui Angela oli kaks korda tuututanud. Mees tillukeses majakeses oli maganud. Angela viipas talle ja tema viipas vastu.

Oma korteris pani Angela kõik ehted peale abielusõrmuse ja topeltmüntidega keti ära, tõmbas kleidi seljast ja pani froteemantli selga ning mina võtsin ära kuue ja kikilipsu ning avasin krae. Oli natuke üle kesköö. Angela tõi jääkapist veel ühe šampanjapudeli ja me avasime jälle terrassi-

uksed. Värske õine õhk voogas sisse. Angela võttis kuueharulise küünlajala, asetas selle lauale klaasseina lähedal, mille läbi võis vaadata linnale, süütas küünlad, kustutas elektritule ja tõi magamistoast väikese transistorraadio, leidis ühe saksa saatja, kust tuli õrn, sentimentaalne džäss. Istusime kušetil lähestikku teineteise kõrval, jõime pikkamisi ja vaatasime alla Cannes'ile ja merele. Kaugel väljas lähenesid tuled üksteisele ja libisesid jälle eemale. Need olid kaks laeva, mis olid kohtunud.

«Imelik,» ütlesin mõne aja pärast.

«Mis?»

«Mõtlesin sellele, kui kummaline ometi on, et tean sinust nii vähe.»

Ta vaatas mulle kõrvalt.

«Oled sa armukade? Aga see rõõmustab mind!»

«Ei, mitte armukade, aga...»

«Saan aru,» ütles ta. «Tahtsin sulle juba kord kõigest jutustada. Siis sa ei tahtnud kuulda. Nüüd ma räägin sulle, jah?»

«Palun,» ütlesin mina.

«Hästi, sa pead kõike teadma.»

«Aga sa ei pea rääkima, kui sa ei taha.»

«Aga ma ometi tahan! Ma olen seda alati tahtnud!»

«No siis...» ütlesin.

Ta jutustas mulle oma seiklustest meestega, kohusetruult kontrollides, et kedagi mitte unustada, ja ta sai kaheksa või üheksa meest, seda polnud tõepoolest palju tema aastates ja tema välimusega naise kohta. Ta jutustas tasa mu õlale toetudes ja kaks korda tukastas viivuks. Siis ärkas ta jälle ja rääkis edasi. Nad olid kõik kenad mehed olnud peale ühe, kes ta raha varastas, ja teise, kes oli tõotanud temaga abielluda, aga ise oli juba abielus. Seda meest ta vihkas, sest tema pärast oleks Angela peaaegu endalt elu võtnud.

«Tead sa, Robert, sina tead seda ju ka — leitakse keegi, kes on väga kena, ja saadakse hästi läbi ja usutakse, et see on armastus, aga siis märgatakse, et seda on endale ainult sisendatud. Kas meestega on samuti kui naistega?»

«Just niisamuti.»

«Pannakse end uskuma, et see on armastus, aga see on ainult seks, ainult voodi, eks ole?»

«Jah.»

«Ainult voodi on lihtsam. Siis jäädakse kergemini sõpradeks, kui see möödas on,» ütles Angela. «Nüüd kuula. Oli veel Harry. Kord ma sõitsin Ostendest Pariisi...» Ta jutustas ja jutustas. Kuulasin ega tundnud vähimatki armukadedust, olin selles päris kindel, et Angela ei olnud ühtegi neist meestest armastanud nii nagu mind ja see tundus mulle niisama kindel kui see, et ma polnud kunagi ühtegi naist nii armastanud kui Angelat. Minu juures on see lihtsam, ma polnud oma elus veel üldse ühtegi naist armastanud.

Transistorraadiost kõlas aeglane džäss, tunnid kadusid, idataevas helendas, merest tõusis päike. Juba tükk aega ei olnud me rääkinud. Istusime kõrvuti ja vaatasime linnale ja merele. Ma kummardusin ja ütlesin talle kõrva sisse: «Tule nüüd, Angela.» Ja suudlesin ta lauge.

Tund hiljem magas ta minu käte vahel. Vaatasin teda kõrvalt nagu juba nii sageli ja ikka ja jälle mõtlesin madonnanäole, kui nägin teda niiviisi profiilis — rahulik, pingevaba, täis rahu. Vaatasin teda ikka uuesti, päikesevalgus tungis sisse längus varbkardinate vahelt ja kuulsin veeremas ronge.

24

Gurd Jürgens mängis suurte žestidega mingit sündmust ette. Elizabeth Taylor ja Richard Burton ning teised inimesed, kes Gurd Jürgensi lauas istusid, naersid laginal. Paar lauda eemal vestlesid eksiilis elav Kreeka kuningas ja tema abikaasa vürstinnaga ja ühe noore daamiga. Terrassi lõpus kõneles Ameerika presidendi nõunik veenvalt paarile mehele, kes teda vaikides kuulasid. Nad kõik istusid allpool Eden Roci restorani rannakaljusse raiutud terrassil. Õhtupoolikul, kui päike oli juba madalamale vajunud, olid

paljud terrassid inimestest tulvil. Väljas lahel seisis ankrus palju jahte. Abielupaar Athanasios ja Melina Tenedos ning mina istusime ülemisel terrassil ja, nagu kõik, jõime aperitiivi. Ma olin palunud vestlust ja Tenedos tegi ettepaneku, et sõidaksime tema Rolls Royce'iga Cannes'ist välja Antibes'i neemele, et Eden Roc'is õhtust süüa. Õigemini oli see tema beebinäoline pupeproua olnud, kes ettepaneku tegi. «Sõidame kuhugi, palun. Siin meie juures on liiga ohtlik. Te ju teate, miks, härra Lucas.» Melina ja Anthanasios Tenedos olid telefonis minuga vaheldumisi rääkinud. Ma helistasin neile Angela korterist. «Jah,» olin öelnud, «teenijaskond. Kardate oma ülemteenrit Vittoriot, seda maoisti.»

«Ettevaatust! Ta võib kõnet pealt kuulata. Ma ometi ütlesin teile, et me ei saa siin enam kedagi vastu võtta,» vadistas Melina. «See on kole, see on groteskne, aga ma oletan, et te tahate meiega asjalikult rääkida ja Vittorio kuulab kindlasti pealt. Ei, ei, see ei lähe. Meie autojuht toob teid — kust kohalt?»

«Majesticist,» ütlesin. Ma kandsin ikka veel smokingit, pidin ümber riietuma.

«Hästi, siis otsustame, kuhu sõidame. Aga see sobib alles õhtupoolikul. Nelja paiku?»

«Nelja paiku,» olin mina ütelnud.

«Ja riietuge päris lihtsalt, härra Lucas,» hüüdis Melina Tenedos jälle vahele. «Meie teeme ka alati nii. Siin on niiviisi kindlam.»

«Jah, madam,» ütlesin.

«Nad kardavad surma oma palgaliste käe läbi. Vaesed miljardärid,» ütles Angela, kui olin kõnetoru ära pannud. Ta oli teise kuuldetoru kaudu kõnet jälginud.

Olime kaua voodis lamanud — ka mina uinusin lõpuks hommiku eel — ja siis lõuna paiku einestasime. Õhtupoolikul pidi Angela töötama. Leppisime kokku, et tulen õhtul tema juurde, ükskõik kui hilja see ka oleks. Ta tahtis minuga ühe õhtu kodus veeta. Seda tahtsin ka mina. Me lahkusime, nagu oleks see igaveseks. Me suudlesime teineteist, siis saatis Angela mind liftini ja seisis seal kurva näoga, kuni uks mu järel kinni langes.

Sõitsin taksoga Majesticisse. Ükski inimene ei teinud sellest välja, et ma päise päeva ajal smokingis ilmusin. Siin ei hoolinud keegi sellest, mis teine teeb, seda tegin ma kohe kindlaks, kui vanemportjeele ütlesin, et pakin ühe oma kohvri ja palun see Angela aadressil saata. Ütlesin, et olen nimelt mõnikord pikemat aega seal, aga soovin oma toa loomulikult alles jätta ja kui mulle tuleb teateid, telegramme või telefonikõnesid, peab püüdma mind Angela aadressil kätte saada. Kas see oleks võimalik? Pean tunnistama, et olin seda küsides väga kohmetu.

«Aga kindlasti, härra.» Vanemportjee naeratas laialt. «Teile meeldib Cannes'is?»

«Jah, väga.»

«See rõõmustab mind,» ütles ta.

Siis sõitsin oma tuppa, käisin vannis, tõmbasin selga vaid särgi, jalga püksid ja slipperid, siis pakkisin ühe kohvri täis ülikondi ja pesu ja helistasin pakikandja, kes kohvri ära viis. Ta juba teadis ja ütles, et kõik saab kõige paremini tehtud. Andsin talle jootraha ja kui ta läinud oli, oli mul tunne, et selle naeruväärse osalise ümberkolimisega olin Angelale tükk maad lähemale saanud.

Tenedoside autojuht oli täpne. Istusin üksinda meie nurgas terrassil, olin joonud džinni toonikuga, Angelale mõelnud ja lisaks oodanud, et mu jalg jälle valutama hakkab. Ta ei valutanud siiski üldse mitte. Autojuht kandis beeži vormi. Ta sõitis Tenedosi villa juurde. Mõlemad ootasid juba pargis. Athanasios, kelle kandiline pea otse õlgadel istus nagu poleks kaelast jälgegi, mistõttu ta mulle alailma Gustav Brandenburgi meenutas, kandis vaid särki ja pükse nagu minagi, tema naisel oli seljas odav kirju suvekleidike. See oli niisiis üks maailma suurimaid reedereid oma abikaasaga.

Astusin välja ja suudlesin Melina kätt ja ta itsitas oma titanaeru ja ütles, et rõõmustab Eden Roci üle.

«Seal võime lõpuks jälle rahumeeles süüa, mis meile meeldib,» ütles ta. Ta ütles seda inglise keeles. «Juht on ka itaallane, teate, ja ei oska sõnagi inglise keelt.»

Olime maandunud Eden Roci ülemisel terrassil. See oli

Melina, kes juhtis mu tähelepanu — mulle näis, et rõhutatult — täna siia kogunenud kuulsatele inimestele.

«Seal taga meie all olevas lauas on Juan Carlos, Hispaania troonipärija. Ja tema lauas on krahvid ja parunid ja vürstid ja printsessid ja krahvinnad.»

«Ahhaa,» ütlesin.

«Ja need sigaritega härrad seal on ameeriklased. Teras. Ma tunnen kahte neist.» Tenedos viipas. Kaks meestest viipasid vastu. «Näete,» ütles Tenedos uhkelt.

«Teil on meist vale ettekujutus, härra Lucas.»

«Kuidas nii?»

«Te peate meid tõusikuteks, eks ole tõsi?»

«Ma palun teid...»

«Muidugi teete te seda,» ütles Melina ja tegi mulle silma.

«Mina hakkasin Ateenas peale kui saapapuhastaja poiss,» ütles Tenedos.

«Seda te ei teadnud ju?»

«Ei,» ütlesin. Lahe sügavsinises vees joonistusid päikese kuldsed teed. «Ei, seda ma ei teadnud.»

«Aga Vittorio teab seda. Sellest hoolimata näeb ta minus surmavaenlast. Meil kõigil on elus ühtmoodi šansid. Mina pole süüdi, kui tema enda omi ei kasutanud. See kõik on saatus. Väga kergesti oleksite teie võinud minu asemel temaga siin istuda ja tema oleks reeder ja mina võib-olla tema ülemteener.»

«Täna õhtul söön ma ainult kaaviari,» ütles Melina. «Kuni lõhken. Ja joon ainult Roedererit. Ükskord kartuseta.»

«Me joome veel ühe aperitiivi,» ütles ta mees. «Härra Lucasel on küsimusi. Enne sööki võime nendest rääkida. Palun, härra?»

Jutustasin Tenedosile nagu Thorwellilegi kõik, mis Seeberg oli mulle teatanud. Nad kuulasid tähelepanelikult. Lõpuks ütles Tenedos: «Melina ja mina usume, et Hellmann mõrvati.»

«Nii arvab ka Thorwell.»

«Näete siis. Aga teda ei tapnud mitte keegi meie ringist, sellest grupist, kellele kuulub Kood. Mitte ühelgi meist ei

olnud mingit mõistlikku põhjust — seda peate te ometi tunnistama, härra Lucas!»

«Ma ei näe ühtki. Aga võib-olla on mõni siiski olemas.»

«Ei ole ühtki! Teie olete küllalt kaua siin olnud, teie ja politsei oleksid pidanud midagi leidma. Mõrtsukas on olemas, päris kindlasti. See linn sobib mõrtsukatele. Ütlesin teile seda õhtul, mil Trabaud'de juures tutvusime, kas mäletate?»

«Mäletan,» ütlesin mina. Nägin, kuidas meist allpool Curd Jürgens Burtonitest lahkus ja terrassilt ära läks.

«Kindlasti peab mõrtsukas olema — kõige põhjal, mis Hellmanni surmale järgnes, eks ole? Mul on *idée fixe*,» ütles Tenedos.

«Nimelt?»

«Mõrtsukas on siinne või ta on praegu siin. Aga vähe enne Hellmanni surma oli ta kuskil mujal.»

«Kus?»

«Korsikal. Sellele pole teist veel keegi mõelnud, eks? Korsika! Põrgumasin peideti alles Korsikal jahi pardale, mõrtsukas täitis oma ülesande, mis talle Korsikal anti.»

«Kelle poolt?»

«Hellmann sõitis Ajacciole, et seal ärisõpru kohata, korratakse kogu aeg, eks ole tõsi? On politsei teile öelnud, kes need ärisõbrad olid?»

«Ei.»

«Ja kes need mõlemad olid, seda te ka ei tea?»

«Siiski. Töösturid.»

Tenedos naeris tigedalt: «Seda öeldi teile, ahhaa! Rohkem mitte?»

«Rohkem mitte.»

«Siis teeksin teile küll ettepaneku, härra Lucas, et te sellelt Prantsuse välisministeeriumi mehelt, kes nüüd siin on, sellelt härra Tilmant'ilt — jaa, jaa, meie teame, ärge vaadake mulle midagi nii imestunult otsa, meie oleme asjadega täpselt kursis — ma teeksin teile siiski ettepaneku, et te härra Tilmant'ilt nende kahe härra kohta täpsemini järele päriksite. Need on Clermont ja Abel.»

«Clermont ja Abel,» kordasin mina.

«Jah, küsige Tilmant'ilt, kes nad on!»

«Ja kui ta seda mulle ei ütle?»

«Pressige peale, ärge andke järele! Kui ta ei taha rääkida, siis võite sellest oma järeldused teha. Kui ta räägib, siis saate võib-olla üllatuse osaliseks.»

«Mil määral?»

«Ma ei ütle rohkem midagi,» ütles Tenedos. «Ei, ma ei ütle midagi rohkem. Küsige Tilmant'ilt. Te veel imestate, imestate väga.»

«Kaaviari, kuni lõhken,» ütles Melina.

«Jah, mu aare, pead saama,» ütles ta mees. «Teeme veel väikese jalutuskäigu enne sööki.»

Ja nii läksime kolmekesi piki punast kruusarada restoranist kuni jahtide paatideni, rada oli äärestatud rooside, nelkide, kuldkollaseõieliste lopsakate põõsastega, mida ma ei tundnud. Nende taga seisid apelsini- ja sidrunipuud, piiniad, palmid, männid ja eukalüptid. Üksikud jahid sõitsid välja, teised tulid. Taevas muutis juba oma värvi ja ka meri muutis oma. Läksime teeäärse suure puurini, milles istus papagoi, kellest siin kõik teadsid, et ta oskab rääkida.

«*Bonjour,* Marcel!» ütles papagoi, kes ennast Marceliks nimetas.

«Kas ta pole armas?» küsis beebinäoline Melina.

«*How do you do*?» küsis papagoi. «*All right, thank you*,» ütles Tenedos tõsiselt. See mees oli alati tõsine. Kui ta naeris, siis oli see kunstlik naer. Mõtlesin, et ta poleks tarvitsenud mulle midagi oma saapapuhastamisminevikust rääkida. Et ta seda tegi, see liigutas mind veidi, et teda sõbralikumate silmadega vaadata. Võib-olla oligi ta seda mulle just seepärast rääkinud.

«*You are happy*,» ütles Marcel Melindale, kes ei suutnud end vaimustuses tagasi hoida ja plaksutas käsi kui laps.

«*Thank you,* Marcel, *thank you*!» hüüdis ta.

«*You are wise man*,» ütles Marcel Tenedosile, see vaikis.

«*And you are fool*,» ütles Marcel mulle.

Ja sina oled narr...

«*Thank you,* Marcel,» ütlesin ja vaatasin välja merele kirju Juan-les-Pins'i sadama poole ja siis suurele lahele,

mille kaldal laius Cannes. Nägin kõike vaid viirastuslikult ja ebaselgelt, sest see oli ju kaugel eemal, aga päike kõrvetas valgete majade kohal ja lasi tuhandeid aknaid kullaselt särada, ja ma nägin Port Cantot ja Vana sadamat ja hotellipaleesid Croisette'i ääres, mida ma nüüd juba nii hästi tundsin, ja ma nägin residentse nõlvakul. Vaatasin paremale. Seal oli Californie linnaosa ja Cléopâtra residents. Ja seal oli Angela.

«*You lucky fool*,» ütles mulle Marcel.

Sa õnnelik narr.

See oli juba parem.

25

Enne Tenedosidega einestamist läksin Angelale helistama. Ütlesin talle, et tulen küllalt hilja, sest mul on veel tegemist.

«Sellest pole midagi. Ma ootan, Robert, su kohver toodi. Ma pakkisin kõik välja ja paigutasin kohale. Sinu elektrihambaharjas olid patareid juba väga nõrgad.»

«Õige.»

«Sõitsin linna ja muretsesin uued. Pean ometi sinu eest hoolitsema — oma mehe eest. Sa pead minuga heatahtlik olema, kui mõnikord majapidamises kõik ei klapi — kindlal kellaajal söömine või midagi taolist. Ma pole õieti harjunud mehega koos elama. Ma olen nii kaua üksinda olnud. Tegelikult alati. Elasin nagu mustlane. Aga see muutub, Robert. Minust saab päris suurepärane perenaine, ma...»

«Angela!»

«Jah?»

«Sa pead jääma niisuguseks, nagu sa oled,» ütlesin. «Sa ei pea ènd muutma. Mitte pisimaski asjas!»

«Sa oled suurepärane,» ütles ta. «Ma ootan, Robert!»

Selle kõne järel helistasin Gaston Tilmant'ile. Ta oli Carltonis. Palusin teda sinna jääda ja mind oodata, sest mul oleks temaga midagi arutada.

«Hästi,» ütles ta.

Läksin ebatavaliselt suure külma puhvetiga Eden Roci söögisaali Tenedosi laua juurde. Me sõime. Kreeklane ütles mulle korra tõsiselt: «Teil pole aimu, mis tähendab olla terve õhtu teenijate ees hirmu tundmata. Mina tunnen end väga hästi.»

«Te võite ometi väljas süüa, millal tahate,» ütlesin mina.

«Seda me praegu ei või,» ütles Melina. «Seda kasutaks Vittorio ka ainult selleks ära, et teisi meie vastu veel enam üles kihutada. Me elu oleks veel rohkem ohus. Ei, ei, me võime ainult üsna harva välja minna ja siiski on parem, kui teeme seda mingi äriasja arutamiseks.

Ta tõepoolest sõi ainult kaaviari.

26

Gaston Tilmant ohkas raskelt, võttis oma prillid ära, nühkis klaase taskurätikuga, pani prillid jälle ette ja ütles: «Võis oodata, et te selle küsimuse mulle kord esitate. Varem või hiljem.»

Istusime terrassil vabas õhus Carltoni suure baari ees ja jõime viskit. Meie ees Croisette'il liikus autodevool. Olin Tilmant'ile rääkinud oma jutuajamisest Tenedosiga ja küsinud, kes olid härrad Clermont ja Abel.

Tilmant ütles: «See oli Tenedosist väga taibukas, suunata teie huvi Clermont'ile ja Abelile. Ma juba mõtlesin järele, kes seda teha võiks. Tenedos näib kõigist arukaim olevat. Või teised tegid talle selle ülesandeks.»

«Kes on Clermont ja Abel, härra Tilmant?»

Hotelli ees kõndisid mõned lõbunaised edasi-tagasi. Nad olid väga noored ning vahel peatus mõni auto ja tüdruk ronis sisse või kõnetas teda mõni mees. Kunagi rääkisin ühe Majestici portjeega. Ta ütles, et need on odavad lõbutüdrukud. Nad nõudsid nelisada franki terve öö eest koos kõige sinna juurde kuuluvaga ja kõige rohkem kakssada franki ühe tunni eest. Päris suurtel lõbunaistel olid oma korterid ja nad ei jooksnud ka tänaval ringi, vaid läksid mängusaalidesse, kus neid mingil hulgal alati taluti, või

nad ei läinud kuhugi, vaid istusid kodus ja ootasid telefonikutseid, sest nende nimed levisid salaja suust suhu või hotellide portjeed andsid teavet. Need luksuslibud nõudsid viiesaja frangi ümber ühe korra eest või tuhat franki terve öö eest koos kogu juurdekuuluvaga ning portjee pidas silmas uusi franke. Nad olevat valitult ilusad naised, jutustas ta mulle. Enamik libusid olid sakslannad.

«Mõlemad mehed, Clermont ja Abel, seisavad Prantsusmaa suurima elektroonikakontserni taga,» ütles Tilmant. «Te ei tunne neid nimesid, sest mõlemad hoiduvad võimalikult tagaplaanile. Sel poleks mingit mõtet, kui ma teile nüüd, härra Lucas, täit tõtt ei ütleks, sest nüüd hakkaksite te ise urgitsema ja sellega ainult rahutust põhjustama. See tööstusgigant seisab mitmesugustel põhjustel — relvatellimused muidugi, aga ka muudel motiividel — valitsusele väga lähedal. Clermont ja Abel — ma tunnen neid härrasid isiklikult ja nende dokumente peast — on Koodi mahhinatsioonide tõttu finantsraskustesse sattunud. Ka raskesse turuolukorda. Rahaliselt saab valitsus aidata. Turgu ei saa ta Clermont'i ja Abeli kasuks pöörata, kui Kood kestvalt madala hinnaga pakub, odavamatel tingimustel kätte toimetab ja monopoliseisundit saavutada püüab. Hellmann tundis mõlemaid mehi hästi. Tegelikult olid nad sõbrad. Nüüd enam mitte.»

«Aga kõik räägivad sellest, et ta Korsikal ärisõpru külastas.»

Üks libu, väga suure suuga blondiin, tuli juba kolmandat korda, vaatas meile naeratades otsa, kehitas siis õlgu ja lonkis edasi meist mööda.

«Mis nad siis Hellmannist tahtsid?»

«Nende seletuse järgi oli see kohtumine juba kaua planeeritud. Nad tahtsid Hellmanni paluda, et Koodi grupp ajujahi lõpetaks ja neile ja nende toodangule jälle võimalus antakse. Nad appelleerisid, nagu nad ütlesid, tema karakterile...»

«Kas te rääkisite mõlemaga?»

«Põhjalikult,» ütles Tilmant. «Pariisis. Mul pole mingit põhjust selles kahelda, mis nad ütlesid. Kui Hellmann neile

ütles, et ta ei saavat teha nii, nagu ta tahaks, muutusid nad... hm... häbematumaks.»

«Kuivõrd?»

Tilmant ütles: «Just niisamuti nagu too meile tundmatu pankur, kes Hellmanni Frankfurter Hofis järsult kohtles, teadsid ka Clermont ja Abel neist finantsoperatsioonidest, mida Kilwood Koodi grupi nimel Hellmanniga ette võttis. Nad... nojah, nad ähvardasid need ülekandeaktsioonid avalikkusele teatavaks teha, kui Hellmann nende suhtes ei käitu kenasti ja meelsamini oma Koodi partnerite selgitustega lepib. Ta oli lõpuks vaba mees. Ta ei pidanud kõike tegema, mis Kilwood temalt nõudis.»

«Ja tema keeldus?»

«Pisaratega.»

«Mis?»

«Ta valas pisaraid, seda ütlevad Clermont ja Abel. Ta oli kuuldavasti sügavalt vapustatud. Ta ütles, et asi on täiesti vastupidi, ta seisvat surve all ja pidavat tegema, mis Kilwood temalt nõuab — kõik, kõik — ja seepärast ei saavat ta Clermont'i ja Abelit aidata.»

«Üks silmapilk,» ütlesin. «Kui Hellmann suri, siis sellega ei olnud probleem Clermont'i ja Abeli jaoks lahendatud! Hellmanni pank, Hellmanni pärijad ja Koodi inimesed oleksid oma senist poliitikat jätkanud ja nad ka teevad seda.»

«Seni ei ole nad midagi teinud,» ütles Gaston Tilmant ja vaatas järele blondile, kes jälle meist mööda läks. «Viletsus. Nii ilus. Nii noor. Nii ilus. Nii terve. Kümne aasta pärast on ta läbi kulunud ja kolmekümne frangi eest saada, või haige, või surnud.»

«Te olete romantik,» ütlesin.

Ta ütles: «Ei, seda ma ei ole. Ma tahaksin ainult, et kõik inimesed õnnelikud oleksid, kõik. Kui võiksin, aitaksin kõiki õnnetuid.»

«Aitate te vähemalt mõningaid?»

Ta vaikis, siis pööras ta pead ja noogutas.

«Nii palju kui see minu võimuses on,» ütles ta tasa.

«Siis on teil tõepoolest vale elukutse,» härra Tilmant.»

«Jah,» ütles ta, «eks ole?» Ta kordas: «Seni ei ole Koodi inimesed midagi teinud, mis oleks suunatud Clermont'i ja Abeli ning nende tehase vastu. Ka Hellmanni pank oma täievolilise eesistuja Seebergiga ei ole midagi ette võtnud. Vanad teiste huvide pahatahtlikud kahjustamised on lakanud.»

«See võib nüüd iga inimese silmis nii paista, nagu võiksid Clermont ja Abel nüüd seetõttu hinge tõmmata, et nad otsustasid tõrksa Hellmanni kõrvaldada.»

«Nii peab see, jah, paistma,» ütles Tilmant. «Aga nii see ei ole.»

«Miks mitte?»

«Clermont ja Abel on rahvuslik mõiste, härra Lucas. Kui nad seda on teinud, siis võite kohe Prantsuse valitsust mõrvas süüdistada.»

«Seda on juba ette tulnud, et inimesed kõrvaldatakse valitsuse tellimusel.»

«Kindlasti,» ütles Tilmant.

«Ja ikkagi olid kõrgemad ametkonnad selles ühel nõul, et üks mees, kõrge Prantsuse valitsusametnik, nimelt teie, peab selle afääri nii diskreetselt kui vähegi võimalik lahendama. Ja meil kõigil tuleb teha, mida teie nõuate. Nii see ometi on!»

«Nii see on, härra Lucas. Nagu ma juba ütlesin, härra Tenedos on väga kaval inimene... Teate, sellest peale, kui ma selle asja üle võtsin, pean ma aina mõtlema ühele lausele teoses, mille on kirjutanud mees, keda ma üle kõige austan — Georg Christoph Lichtenberg.»

«Ja kuidas see lause kõlab?» küsisin.

«See kõlab nii: «Sadas nii kõvasti, et kõik sead said puhtaks ja kõik inimesed räpaseks.» See juhtum, härra Lucas, see on suurim vihm, mille kätte olen kunagi sattunud.»

Ma istusin Angela kõrval kušetil suure seinaakna ees. Pärast televiisori vaatamist lülitasime südaöö paiku aparaadi välja ja jõime Remy Martinit ning ma jutustasin Angelale kõik, mis ma olin üle elanud.

«Jah,» ütles ta. «Ma tean seda rääkivat papagoid Marcel'i. Ma olen paar korda koos sõpradega olnud Eden Rocis.»

«Mis sa arvad?» küsisin. «Kas Tilmant räägib tõtt?»

«Ma olen teda väga lühikest aega näinud ja vaevalt rääkinud,» ütles Angela, «aga ta jättis absoluutselt laitmatu mulje. Ma ei usu, et see mees valetada võiks, kui ta seda ka prooviks.»

«Mina usun seda ka,» ütlesin. «Aga siis olen ma niisama kaugel kui enne. Ma ei jõua sammugi edasi.»

«Ja see maksudetektiiv Bonnist, see...»

«Kessler? See ka mitte. Tilmant'i loal ma helistasin temale ja Rousselile ja rääkisin talle Clermontist ja Abelist. Roussel on ikka veel vihane Pariisi eestkoste pärast. Kessler oli palju rahulikum, ta ütles, et usub, mida Tilmant räägib.»

«Näed sa.» Ta silitas üle mu juuste. «Kaua pesemata.»

«Lähen homme enne lõunat juuksuri juurde.»

«Ma pesen su juukseid.»

«Oled sa hull!»

«Kuidas nii?»

«Veel iialgi pole mõni naine mu pead pesnud.»

«Veidrad naised on sul olnud. Mina pesen su pead. Või on see sulle vastumeelt?»

«Muidugi mitte, Angela,» ütlesin. «See neetud asi. Ma ei jõua edasi. Karinilt pole mingit teadet. See oli siiski viga talle veel need tuhat viissada marka ekstra üle kanda. Mu advokaadil oli küll õigus.»

Ta vaikis ja vaatas alla linnale.

«Kas sa ei leia?»

«Ma mõtlesin kaua selle üle,» ütles Angela. «Pärast seda, kui see proua Dreyer oli mulle tema kirja toonud.»

«So-ohh!»

«Ja ma mõtlesin, et sinu poolt ei olnud see viga.»

«Ma lasen nüüd kohe maksed lõpetada.»

«Jah, see oleks kõige lihtsam,» ütles Angela, «aga siis...»

«Mis aga siis?»

«Kiri näitab, et ta sind armastab, Robert, ikka veel kõigest hoolimata.»

«Et tema mind... Absurdsus! Juba aastaid ei armasta Karin mind enam! See kiri näitab, et ta ühegi alatuse ees tagasi ei kohku. Rohkem mitte midagi!»

«Nimeta seda nii. Võib-olla on ta alles nüüd, kui ta on su kaotanud, teadlikuks saanud, et ta sind armastab. Või vajab. Armastatakse alati neid inimesi, keda vajatakse. Ja tema situatsioonis ei ole ükski vahend nii alatu, et seda ei võiks kasutada.»

«Sina ei teeks kunagi midagi niisugust,» ütlesin ägedalt. «Mitte kunagi! Tahad sa kinnitada, et oled niisuguseks autuseks võimeline?»

«Ma võiksin seda endale ette kujutada.»

«Angela!»

«Jah,» ütles ta vaikselt. «Ja sellepärast olen mõelnud, et kurja ei pea mitte kurjaga tasuma. Kui lõpetad raha saatmise, läheb su naine veel tigedamaks. Ta teab, et sa soovid lahutust. Kui sa nüüd niiviisi reageerid, siis ta alles on õieti selle vastu. Kui sa aga raha saatmist jätkad — ma asetan end tema olukorda —, siis peab ta mõtlema: tema on minu suhtes korrektne ja nad ilmselt tõesti armastavad teineteist, muidu oleks kirjal mõju olnud. Ma olen Roberti kaotanud. Aga see on juhtunud armastuse, mitte vihkamise tõttu. Meil on veel üks šanss rahu ja headusega lahku minna, ta hoolitseb alati minu eest, ta tõendab seda nüüd, ma annan talle vabaduse.»

«Nii mõtleksid sina, Angela!» hüüdsin ma. «Sina!»

«Jah, mina.»

«Aga sa ei ole Karin. Karin ei mõtle nii nagu sina, ma tunnen teda.»

«Siis anna talle raha edasi ebausu pärast. Mul oleks päris räbal tunne, kui sa raha saatmise seisma paned.»

«Jah,» ütlesin tasa, «mul oleks ka. Aga tõepoolest ainult ebausu tõttu.»

«Näed sa!» hüüatas ta ja suudles mind põsele. «Sa kannad siis tuhat viissada üle ka edaspidi.»

Noogutasin.

«Ebausust või ükskõik ka mis põhjusel,» ütles Angela, «sest nii on parem, usu mind, Robert.» Ta surus end mu vastu, ta käsi libises särgi alla, silitas üle rinna, mängis ketikese ja kuldsete müntidega, millel olid meie tähemärgid. «Ma tegin midagi. Loodetavasti pole sa vihane...»

«Kuidas võiksin olla millegi peale vihane, mida sa tegid.»

«Mu juuksur helistas mulle,» ütles Angela. «Ta tunneb mind terve igaviku. Ta viis mind kunagi üsna kuulsa selgeltnägija juurde Saint-Raphaelist, kellest ma sulle jutustasin. Nüüd rääkisin talle oma armastusest — vabanda! — ja tema on nii hull oma ennustajatega, tal on juba üks uus. Madam Bernis. Ta tuleb Antibe'ist kord nädalas. Ta võtab vastu Carnot' bulvaril Hotel d'Autriche'is. Mu juuksur ütleb, et ta on suurepärane. Naerad sa?»

«Ei, kallis,» ütlesin. Pigem olin nutu lähedal. Nüüd olime niisiis selgeltnägijate juurde jõudnud.

«Kas sa tuleksid minuga koos madam Bernis' juurde.»

«Miks mitte.»

«Homme on ta Cannis'is. Kas ma võin homme õhtupoolikuks temaga kokku leppida.»

«Muidugi,» ütlesin.

Ta kallistas mind. «Tänan, Robert. Ma tean, mis sa mõtled. Mõtlen seda ka. Aga meie olukorras haaratakse igast õlekõrrest, ollakse ahne kuulma head, midagi, mis annaks lootust, on ju tõsi?»

«Jah,» ütlesin.

«Tule nüüd juukseid pesema!» hüüdis Angela. Kell oli kolm varahommikul, kui ta mind kättpidi läbi korteri viis ja mulle vabaks kraamitud kappi näitas, kuhu ta oli mu kohvri sisu — kaks ülikonda, kerged särgid ja püksid, pesu ja kingad — armastusega paigutanud.

«Need on su esimesed asjad siin. Korter on, jumal tänatud, küllalt suur. Mul on juba täpsed plaanid: Sa saad ühe ilusa toa päris enda jaoks. Ja sellesse kappi paneme su asjad.» See oli väga suur lükandustega seinakapp ja

mõlemad ülikonnad, natuke pesu ning kingad justkui kadusid sellesse.

«Küllalt ruumi, kindlasti,» ütlesin. Ta tõmbas mind edasi teise vannituppa, mida ma veel ei tundnud. See polnud suur, kuid väga mugavalt sisustatud.

«Ma käisin õhtupoolikul Antibes'i tänaval ja ostsin selle seinakapikese sinu jaoks ja riputasin ise üles. Tead sa, ma olen osav.»

Avasin kapi ja leidsin sealt oma pardli, näovee ja paar ravimit.

«Võta riidest lahti,» ütles ta. «Ma toon šampooni.» Ta jooksis välja. Mina võtsin riided seljast aluspüksteni ja istusin taburetile pesukausi ees. Angela tuli tagasi. Ta pesi mu juukseid, masseerides seejuures peanahka ja mul oli suurepärane tunne. Lõpuks ütles ta: «Ära nüüd ehmata. Nüüd tuleb täiesti külm vesi.» Tõmbusin veejoa all kössi. «Sellest hakkavad juuksed eriti ilusasti läikima,» ütles Angela. Siis kuivatas ta juukseid kaua rätikuga ja harjas tahapoole, eriti külgedelt.

«Külgedel peavad nad pikemaks kasvama, sul on ehtne preisi soeng. Külgedel peavad juuksed pikemad olema, et nad kammides pea ligi hoiaksid. Pane seda tähele, kui lased juukseid lõigata. Mitte kunagi mitte midagi külgedelt ära lõigata! Sul pole ka enam lahku vaja. Niiviisi näed sa palju parem välja. Aga mõtle alati minule, ükskõik, kus juuksuri juures sa oleksid. Mitte mingil juhul...»

«... juukseid külgedelt kärpida,» jätkasin mina. «Ei, ma ei unusta seda.»

Tõsisena sidus ta mulle võrgu ümber pea. Kui püsti tõusin, näitas ta uhkelt kahele plastikkonksule, mille otsas rippusid mu hommikukuub ja pidžaama.

«Konksud panin ma ka ise. Tule nüüd fööni alla!» Ta viis mu talveaeda ja tõmbas nurgast välja fööni. Pani mu toolile istuma. Ta vajutas mulle fööni pähe, lülitas kuivati sisse ja kuum õhk hakkas vuhisema. Angela oli saanud punased põsed ning nüüd istus ta mu ees ja suitsetas sigaretti.

Hotel d'Autriche on väga väike ja vana ja peamiselt küll ainult ööbimiskoht. Madam Bernis oli meid kutsunud kella neljaks ja me olime täpsed, aga madamil on toas veel kliente, ütles meile portjee. Kõik selles hotellis oli väga kitsas, Angela ja mina istusime ruumis, kus õhk oli paks ja lämmatav. Ma katsusin akent avada, aga riiv oli kinni kiilunud. Mu pea valutas. Õhtupoolik oli lämbe, paks kärbes sumises vastu aknaruutu. Muutusin aina närvilisemaks, läksin välja koridori ja küsisin portjeelt, kas ta ei võiks tuua midagi joomiseks. Ta vastas jaatavalt ning ma tellisin õlut.

Portjee tõi kaks pudelit ja täitis klaasid. Õlu oli leige. Tahtsin kaevata, aga Angela raputas pead ja õlu jäi joomata. Hakkasin higistama. Peavalu läks tugevamaks. Angela pani abielusõrmuse ära.

«Selgeltnägijale ei pea andma mingeid vihjeid,» ütles ta tõsiselt.

Alles kella viie ajal tuli üks paarike logiseva vana liftiga alla halli. Mina mõtlesin, et mõlemad on siin maganud, aga näis, et need olid madam Bernis' kliendid, sest portjee ütles, et nüüd võime meie tema juurde minna. Ta sõidutas meid väriseva ja rappuva puust liftiga, mis liikus raudvõrgust šahtis, neljandale korrusele ja juhatas meid madam Bernis' üüritoani. Toas oli palav ja ka siin oli halb õhk. Voodil lamas suur merevaigu värvi kass. Madam Bernis istus keset tuba ovaalse laua ääres, ta oli paks ja hirmus väikekodanlik. Laual oli suur kristallkera. Madami ees oli terve hulk kaardikomplekte. Angela ja mina istusime kõrvuti madam Bernis' vastu.

«On vale öelda, et olen ennustaja,» algas ta. «Kõik ütlevad nii. Aga ma pole seda. Ma olen meedium. Pärast nooruses põetud ajukelmepõletikku ei jõudnud ma koolis enam edasi ja olin alati klassis kõige nõrgem. Lõpuks uuris mind üks närviarst, sest mul olid kõikvõimalikud vaevused. Närviarst ütles mu emale, et ma olevat meedium ja jäävat selleks

kogu elu jooksul. Meediumi juures pole see tähtis, kui vana ta on. Mina olen 86. Kas oleksite seda arvanud.»

«Mitte iial,» ütles Angela.

«See, mida teen, on väga pingutav,» ütles madam Bernis. «Üle nelja kliendi päevas ei saa ma vastu võtta. Teie olete viimased. Kui saame valmis, pean ma tunniks ajaks pikali heitma.» Ta silitas oma meelekohti. Me ei öelnud talle oma nimesid ega seda, milline on meie vastastikune suhe.

«Alguses härra,» ütles madam Bernis. «Palun, pange üks käsi lauale.» Ma tegin seda ja ta sulges silmad ja libistas korraks oma käega üle minu oma. Ma nägin, kuidas veresooned ta oimukohtadel tuksuma hakkasid. Edaspidi hoidis ta peaaegu kogu aeg silmad kinni.

«Teie pole siit, härra,» ütles madam Bernis, «aga te jääte siia. Alatiseks.»

«Millal?» küsis Angela, kes oli väga erutatud.

«Palun!» ütles madam Bernis. Aga ta vastas siiski küsimusele: «Veel sellel aastal on see nii kaugel. Te olete seotud, härra... Ma näen üht naist võõras linnas... Te olete abielus, tõsi?»

«Jah.»

Merevaiguvärvi kass nurrus. Sügavusest kostis tuhmilt Carnot' bulvari liiklusmüra.

«Aga te olete oma naise maha jätnud... Te ei lähe iialgi ta juurde tagasi... Te ei näe teda enam mitte kunagi...»

Ma vaatasin Angelale. Ta näis olevat täiesti lummatud ja vaevalt märkas mu pilku. Pärani silmi vahtis ta leierdades rääkivat madam Bernis'd.

«Ei, mitte kunagi enam ei näe te oma naist... Seal on üks teine naine, päris teie lähedal... See naine armastab teid ja teie armastate teda... Teie mõlemad jääte kokku... jah... kokku...» ta peatus. Ma nägin, et ta sõrmeküüned värvusid sinakaks. See avaldas mulle siiski mõju. Madam Bernis ütles vaevaliselt: «Miski ei saa teid kahte enam lahutada... Ma näen väga palju raha...» No-noo, mõtlesin ma. «Jaa, jaa, te saate väga palju raha mingi asja eest.»

«Mis asja eest?»

«See lamab pimeduses, ma ei saa seda näha... Ma pin-

gutan nii väga...» Sooned oimudel tuksusid ägedamini, küüned olid peaaegu mustad. «Ma näen varje... Surnuid... Tapetuid... ja selle kõrval palju raha, teile palju raha, härra. Ma näen valgeid kitleid. Väga palju valgeid kitleid. Üks inimene sureb sellel aastal ja sellega antakse teile võimalus oma armastatuga ühineda... Nii ühineda, et mitte keegi ega miski ei saa teid enam lahutada. Näen õnne, väga suurt õnne... Ja vihma... tugevat vihmasadu. Surnuaeda... Ma ei näe seda päris selgesti, sajab liiga tugevalt... Kedagi maetakse... Seal olete teie, härra, vihmasajus...»

«Ja see kõik toimub veel tänavu?» küsisin ja kaalusin, et Karin oli päris terve, kas ta viimati ei mõtle enesetappu teha. Ei, mitte Karin. Kas surrakse amputatsiooni kätte? Aga ma pidin ju öeldavasti pärast seda surma oma armastuses õnnelik ja vaba olema! Niisiis ei võinud see mina olla ja Angela ei võinud see ka olla.

«Kes see inimene on, kes sureb?» küsisin.

«Seda ma ei tea.» Madam Bernis silus jälle oma käega üle minu oma. «On teil tegemist uurimisega?»

«Mis te selle all mõtlete?»

«Nii nagu politsei uurib, ainult et teie ei ole politseist.»

«Jah,» ütlesin.

«Teil pole enam niisuguseid uurimisi vaja läbi viia, te saate küllalt raha, väga palju raha, oo jaa... See inimene sureb... Oodake... Seal on üks tänav... auto...»

«Õnnetus?»

Ta avas silmad. Ta nägu oli päris lohku vajunud.

«Seda ei saa ma öelda,» ütles ta. «Vabandage üks silmapilk, see on mulle tõesti väga pingutav.» Ta läks ja valas karahvinist vett klaasi ning jõi januselt. Paari minuti järel oli ta kosunud. Ta sõrmeküüned olid jälle normaalset värvi. Nüüd pidi Angela ühe käe lauale panema.

«Teie olete siit, madam... Ja te ka jääte siia... Mu jumal... Teie olete see naine, kes alatiseks härraga ühte jääb!»

«Veel sellel aastal?»

«Veel sellel aastal,» ütles madam Bernis. «Alatiseks ning kõikideks aegadeks... Ma näen suurt pidu... Muusika... Inimesed kaunites riietes... Pühitsetakse midagi... On ilu-

tulestik... Nüüd näen ma teid mõlemaid... Te olete väga õnnelik... Te ṣuitsetate liiga palju... Olge tähelepanelik, kui sajab, madam. Vihmas võib kergesti midagi juhtuda...»

«Autoga?»

«Ka autoga... Te olete vaba, ei ole seotud... Seal on jälle see inimene, see sureb, ma ei saa teda ära tunda... Seal on jälle palju valgeid kitleid... Operatsioonisaal... Üks surm, mis avab tee teie mõlema jaoks...» Ma nägin, et madam Bernis' küüned värvusid uuesti siniseks. «Seal on väike kirik... Teie mõlemad selles... Üks auto tõmmatakse veest välja... Surnu istub tooli taga...»

«Kas see surnu, kes...»

«Ma ei saa ära tunda... Palju politseinikke... Algab teie eesnimi A-ga?»

«Jah.»

«Vihm... Vihm... Te peate vihmast hoiduma... Teie õnnearv on kolmteist...»

«See on juba liig,» mõtlesin ma. Madam Bernis ennustas Angelale praktiliselt sedasama, mis mulle. Veel sellel aastal pidime igaveseks ühendatud olema.

Lõpuks soovis ta, et ma erinevatest komplektidest kaarte tõmbaksin.

«See on ainult kontroll minu jaoks, kas ma olen õigesti näinud,» ütles ta. Tõmbasin kaarte mitmest pakist. Neil olid iseäralikud joonised ja märgid, mida ma ei tundnud. Üks kaart tuli ikka ja jälle ja madam Bernis selgitas meile, et see on surmakaart. Kui Angela kaarte tõmbas, ilmus ka surmakaart ikka uuesti.

Siis oli seanss lõppenud. Madam nõudis viiskümmend franki. Ta jättis hüvasti masinlikult ja nägi vilets välja. Me sõitsime logiseva liftiga alla ja autoga Majesticisse. Oma nurgas jõime oma õhtuse šampanjapudeli ja Angela pani sõrmuse jälle sõrme.

«Olen vapustatud,» ütles ta, «sina ka, Robert?»

«Jah,» ütlesin ja vaatasin Croisette'ile ta paljude palmide ja lilledega ja merele taamal, «mina ka.»

Me mõlemad vaikisime.

Lõpuks ütles Angela: «Meiega on lugu liiale läinud, et me käetarga huulte küljes ripume.»

«Oled sa kindel, et sinu juuksur meie kohta midagi ei rääkinud?»

«Ma palusin veel eriti seda mitte teha. Ta andis mulle oma ausõna. Ei, madam Bernis ei teadnud meist midagi! Seepärast ma olengi nii vapustatud. Kuidas võis ta näiteks sinu elukutset teada?»

«Jah, kuidas?»

Jõime ja vaikisime jälle. Siis ütles Angela vaevalt kuuldavalt: «Tahaksin, et me poleks selle naise juurde läinud, Robert.»

«Mina ka,» ütlesin.

«Tunned end ebamugavalt, tõsi?»

«Jah,» ütlesin. «Väga kehvasti.»

«Nagu minagi. Kui me mõlemad veel sellel aastal võime õnnelikuks saada ja keegi sureb, kes sellega tee vabaks teeb, siis võib see olla ju ainult...»

«Jah,» ütlesin. «Muidugi.»

«Aga ma ei taha seda! Ma ei taluks seda eluilmaski, kui see tõepoolest juhtuks! Ma... mulle tunduks, nagu oleksin mina selles süüdi.»

«Mulle ka. Seepärast tunnemegi end nii viletsasti.»

«Kuidas me võiksime kunagi õnnelikud olla, kui nüüd usuksime, mis see naine meile ütles — ja see lähekski täide? Ei, Robert, ei, seda ei kannata ma välja.»

«Me lihtsalt ei usu seda naist! Sinu juuksur on siiski kõik reetnud! Ja siis tahtis naine meile midagi meeldivat öelda, me ju lõpuks maksime talle.»

«Midagi meeldivat,» ütles Angela ja võpatas.

«Me ei usu teda! See kõik on üks tüssamine ja pettus, Angela! Me saame ka niiviisi kokku jääda ja õnnelikud olla — ilma surma ja valgete kitliteta.»

«See oli minust halb, et viisin su selle naise juurde. Aga ma ju ei teadnud, mida ta öelda võiks.»

«Sa pead selle unustama, Angela.»

«Jah,» ütles ta. «Ma pean selle unustama. Oh jumal, ma sooviksin, et võiksin selle unustada, Robert!»

Fabianide villa oli Gabres'i linnaosas Cava avenüül. Suur maja oli helkivkollaseks värvitud ja asus suures aias. Tänava poolt varjas uudishimulike pilkude eest pügatud hekk. See oli uues stiilis villa, kõige rohkem kümme aastat vana. Kõik mõjus uuena, kallilt ja tõusiklikult. Lillepeenarde vahel oli neerukujuline ujumisbassein. Ma olin aiaväravast helistanud, telefonitsi oma nime teatanud ja öelnud, et mul oli senjoor Fabianiga kella üheteistkümneks kokku lepitud. Seejärel kostis sumin, suur värav kargas lahti ja ma võisin sisse astuda. Olin tulnud majani läbi aia, kus kasvasid väga ilusad palmid. Üleni valgesse rõivastatud teener oli mulle vastu tulnud.

«Härra Lucas, teid palutakse basseini juures istuda. Ainult üks silmapilk.»

«Kas ma ei või majja minna?»

«Te võiksite nii armastusväärne olla, et ootate basseini juures.»

Niisiis olin ma nii armastusväärne. Basseini juures olid valged lauad, korvtoolid ja lamamistoolid ja mina istusin ühele korvtoolile ja ootasin. Ma ei oodanud sugugi üks silmapilk, võttis aega kakskümmend minutit kuni keegi villast tuli. See ei olnud Fabiani, vaid tema naine Bianca, kunagine Lido tantsutüdruk. Sale ja enesekindel, tuli ta minu poole. Läksin talle vastu. Bianca kandis valget supelmantlit. Tema liialdatud usalduslik-koketne käitumine oli sellel päeval kadunud. Ta mõjus kõrgilt ja külmalt — ja seda samuti liialdatult.

«Tere, härra Lucas.»

«Tere, madam. Tegelikult sooviksin rääkida teie mehega. Mul oli temaga kella üheteistkümneks kokku lepitud ja praegu on...»

«Minu mees ei saa teiega rääkida.»

«Mis?»

Ta läks minust mööda basseini juurde. Järgnesin talle. Basseini juures viskas Bianca supelmantli seljast. Ta kandis valgest läikivast materjalist pisitillukesi bikiine. Ta mõjus

kuidagi nilbelt. Istus ühele toolidest, tõmbas ratastel lauakese paljude tuubide ja topsikutega lähemale ja võttis päevituskreemi. Rääkides võidis ta oma keha, kust see kaetud polnud, aga kaetud oli ta väga vähe.

«Mu mees ei võta teid vastu, härra Lucas,» ütles ta mõnuga, see valmistas talle tublisti meelehead. Pikkade ringlevate liigutustega hõõrus ta kreemi nahale.

«Mis see peab tähendama?»

«See peab tähendama, et ta ei soovi enam teiega suhelda. Mina ei peaks seda ka tegema, härra Lucas. Ma säästan vaid oma meest sellest viimasest kõnelusest teiega.» Ta nautis iga sõna keelel, kõik kokku pidi küll tema jaoks tähendama osalist orgasmi.

«Kuulge madam, ma pole siin oma lõbuks...»

«Minu omaks ka mitte.»

«... vaid selleks, et pean Hellmanni surma asjaolusid selgitama.»

«See on politsei asi. Kui keegi politseist tuleb, siis võtab mu mees ta vastu. Teid mitte. Hõõruge mul selg sisse.»

See kõlas kui käsklus.

Ma ei liigutanud ennast.

«Kas te ei kuulnud? Ma ütlesin, et te peate mu selja sisse hõõruma.»

«Seda ma kuulsin,» ütlesin. «Aga seda ma ei tee. Ma palun teid nüüd ilma keerutamiseta öelda, mis siin toimub?»

«Ilma keerutamiseta? Aga meelsasti,» ütles Bianca Fabiani. «Nagu me oleme teada saanud, olete teie Saksamaal abielus.»

«Jah! Mis siis?»

«Ja siin Cannes'is elate te madam Delpierre'iga nagu oleksite temaga abielus. Te esinete temaga koos kõikjal. Te käperdate teda — Lido tantsutüdruk lõi temas välja — igal pool avalikult. Te olete talle abielusõrmuse kinkinud, kuigi olete kaugel sellest, et end lahutada lasta. Te elate madam Delpierre'i juures. Teil on temaga suhe, millest juba kogu linn räägib. Kui see madam Delpierre'ile ükspuha on, siis on see tema asi. Kas see on ka teie ettevõttele ükskõik?»

«Jah,» ütlesin mina ning mõtlesin: «Nüüd läheb siis karussell käima.»

«Seda ma ei usu,» ütles Bianca. «Kui ma teid palun mul selg sisse hõõruda, kas teete siis seda nüüd?»

Ma võtsin kreemi ja hõõrusin ta sileda, ilusa selja sisse. Ta väänas ja keeras end mõnuledes. Ta oli võitnud.

«Meie pole väikekodanlased, härra Lucas. Me tervitame teie õnne.»

«Jah, kas tõesti?»

«Päris kindlasti kohe! Eriti mina. Milline naine ei mõistaks suurt armastust! Aga see on kirjas hoopis teisel lehel. Inimesega, kes daami nagu madam Delpierre niiviisi kompromiteerib ja iseenese sellega võimatuks teeb, ei saa minu mees rääkida. Seda keelab talle tema positsioon.»

«Oh, kas tõesti?»

«Jah, nii see on.»

«Siin on tegemist mõrvaga. Mitmekordse mõrvaga, madam Fabiani.»

«Just nimelt sellepärast, et siin on tegemist nii keeruliste asjadega, ei ole te minu mehele enam mingi vestluskaaslane. Te olete oma töö ja oma eraelu segamini ajanud, härra Lucas. Niisugune asi on lubamatu. Jah, sealt altpoolt ka, palun, ah, see on nii mõnus.» Viskasin kreemituubi lauakesele. Tundsin, kuidas mulle veri näkku valgus. Ma ütlesin: «Siis pean ma järelikult komissar Rousseli või inspektor Lacrosse'i paluma minu eest siia tulla ja teie mehega rääkida.»

«Seda te võite teha.» Bianca lükkas päevituskostüümi ülaosa allapoole, võttis tuubi ja hõõrus kreemi ka rindadele. Sealjuures libises õhuke riie päris alla. Ta istus mu ees paljaste rindadega — ainult silmapilgu, siis tõmbas ta kostüümi rinnaosa jälle üles. «Teie ometi ei näinud midagi?»

«Siiski, loomulikult,» ütlesin vihaselt.

«Ja kas see polnud ilus?» küsis Bianca Fabiani. Ta silmad ahenesid piludeks. Päris kindlasti nautis see naine toda stseeni. Ta oli ilmselt oma lõbu juba saanud, sest ta karjus mulle näkku: «Te võite minna! Hüva päeva, härra Lucas.»

Pöördusin head aega ütlemata ja läksin üle aasa ja

kruusateed mööda aiaväravani. Mõne aja pärast pöörasin end veel kord ümber. Fabiani oli tulnud oma naise kõrvale. Nad mõlemad vaatasid mulle järele. Bianca rinnad olid nüüd jälle katmata.

30

Käisin hea tüki maad mööda tänavat villade vahel kuni jõudsin väikese päevabaarini. Astusin sisse. Tellisin endale Pastis' ja helistasin Majesticisse. Kas mulle on teateid?

«Jah, härra,» ütles üks portjeedest ja tema hääl kõlas iseäralikult erutatult. «Härra Lacrosse helistas. Peate otsekohe minema Vanasse sadamasse.»

«Kas tema büroosse?»

«Ei, otse Vanasse sadamasse. Küll te juba näete, kuhu?»

«Mis see tähendab?»

«Olen kuulnud, et seal on mingi õnnetus juhtunud,» ütles portjee. Ta jutt jättis segase mulje, mida ma endale seletada ei osanud.

Kutsusin telefoni teel takso ja kui olin oma Pastis' joonud, peatus takso väikese baari ukse ees. Väljapääsu ees oli helmenööridest eesriie, mis tasa helises, kui ma läbi selle välja astusin.

«Vanasse sadamasse,» ütlesin juhile.

«Hüva, härra.»

Politsei oli Vana sadama sulgenud. Palju uudishimulikke tungles siin. Algul ei tahtnud politseinikud mind läbi lasta, ma ütlesin oma nime ja näitasin passi.

«Vabandust, härra Lucas. Härrad on seal eespool. Palun.» See oli sadamabasseini lääneküljel Saint Pierre'i kai ääres. Üsna kaugel teisel pool nägin ma talvekasiino Municipal helepunaseid hooneid. Sadam oli suur. Keskel asuvate väikeste kaide äärest käisid mootorpaadid Lérini saartele ja väga paljud kaluripaadid ja suuremadki alused olid seal otsad kinnitanud. Nägin, et kohale oli toodud kaks kraanat. Nende terastrossid kadusid vette. Ümberringi seisis palju

politseiautosid. Ma avastasin ühes salgas Lacrosse'i, Rousseli ja Tilmant'i.

«Mis on juhtunud?»

Lacrosse tormas minu juurde.

«Jumal tänatud!» Ta embas mind hetkeks liigutatult. «Teie elate! See oli niisiis vale!»

«Mis oli vale?»

Roussel ja Tilmant olid juurde tulnud, ka nende nägudelt võis lugeda suurt kergendust.

«Me saime anonüümse telefonikõne,» ütles Roussel.

«Jah, ja siis?»

«Ja helistaja ütles, et teie olete oma autoga kanalisse tormanud.»

«Mina?»

«Jah, teie!»

«Kes võis selle välja mõelda?»

«Seda me ei tea. See oli mees, moonutatud häälega muidugi. Igatahes sõitsime kohe välja ja hakkasime otsima. Vesi on õline ja must, aga üks auto on tõepoolest sadamabasseinis. Tuukrid avastasid ta.»

Veest väljus üks tuukritest. Tal oli näomask ja hapnikuballoon seljal. Ta andis kraanajuhtidele märku.

«Nüüd said nad trossid lõpuks õigesti kinnitatud,» ütles Roussel.

«Kes?»

«Üks tuuker on veel all. Terastrossid libisesid ikka ja jälle ära. Loodame, et seekord klapib.» Tuuker oli jälle õlisesse vette kadunud. Terastrossid tõmbusid pingule, kuulsin, kuidas mõlemad kraanad tööle hakkasid. Tilmant seisis mu kõrval. Ta näis kurnatuna ega rääkinud ühtegi sõna.

Me kõik jälgisime pingsalt terastrosse, mis nüüd liikusid. Kraanajuhid liigutasid neid väga ettevaatlikult. Mõne aja pärast kerkis räpasest veest välja auto mootorikapott, varsti selle järel kogu auto. Vesi voolas temast välja. See oli roheline vana Chevrolet. Kraanad pöörasid. Auto tõusis meie kohale, hõljus üle meie peade, laskus siis alla ja maandus kerge raksuga kaile. Ikka veel voolas temast vett.

Me ruttasime juurde. Aken juhi kõrval oli alla keeratud. Kössi vajunult istus üks mees, pea roolirattal. Ta hoidis veel kramplikult ratast. Mees oli hõredate juustega ja jässakas. Vasakul oimu kohal oli nähtav väike auk. Pea kuklaosa oli sealt, kus kuul väljus, ära rebitud. Mul hakkas paha, nähes seda avatud koljut ja määrdunud, räpast ajumassi, siis ütlesin kõvasti: «See on Danon!»

«Kes see on?» küsis Lacrosse.

«Alain Danon, te mäletate ometi! Mees Résidence de Paris'ist. Ta oli selles korteris, kus õieti Nicole Monnier pidi mind ootama. Résidence de Paris! Seal kolgiti mind läbi! Nicole Monnier, kes mulle tõde müüa tahtis!»

«Kas olete kindel, et see on Danon?» küsis Tilmant. Ta rääkis esimest korda, raskemeelselt ja pikkamisi.

«Täiesti kindel! Mees, kes siis koos selle Monnier'ga haihtus, põranda alla kadus. Te ütlesite veel, et vaevalt teda leiab, kas te ei mäleta, härra Lacrosse?»

«Ma mäletan täpselt,» ütles väike mees. «Nüüd on ta siis jälle välja ujunud.»

«Jah,» ütles Roussel, kes oli autosse kummardunud. «Ja maha lasti ta samuti suurekaliibrilisest püstolist dumdumkuuliga nagu Viale.» Ta vaatas Tilmant'ile otsa. «Pressi jaoks — oli see niisiis jälle üks väike õnnetus, jah?»

«See oli mõrv,» ütles Gaston Tilmant rahulikult. «Pressi jaoks. Mõrv allilmas. Maha lastud sutenöör. Oletatavasti tüli rivaalide vahel. Kas sellest piisab?»

«Kõigest piisab,» ütles Roussel kibestunult. «Kõigest, härra Tilmant. Teie ütlete alati, mis see oli ja siis ütleme niiviisi edasi.»

Gaston Tilmant vaatas talle otsa. Ta vaatas kuni Roussel ei kannatanud seda pilku enam välja ja pööras pea kõrvale.

31

Lasin end politseiautoga Majesticisse sõidutada ja panin Gustav Brandenburgile šifreeritud telegrammi kokku, kus ma talle uusimad sündmused teatasin ja palusin korraldusi.

Olin just telegrammi telefonikeskusele edastanud, kui mind kutsuti telefoni juurde. Läksin kabiini ja võtsin kuuldetoru seinaaparaadilt.

«Siin Robert Lucas.»

Värisev ja vaevalt arusaadav naisehääl teatas: «Me tunneme teineteist, monsieur. Ma tahtsin teile midagi müüa teie hotelli baaris, kas mäletate?»

Nicole Monnier! Ma poleks häält enam ära tundnud. «Üks punane roos,» ütlesin mina.

«Jah.» Nüüd kuulsin teda nutmas. «Te teate, mis on juhtunud?»

«Mul on sellest kahju,» ütlesin mina.

Nuuksumine muutus tugevamaks.

«Kõik peab olema ilma asjata? Tema ära ja mina üksinda ja kõik asjata? Ei, ei, ei! Kas te ikka veel soovite midagi osta, härra?»

«Loomulikult.»

«Siis peate minu juurde tulema. Nii ruttu kui võimalik. Ma ei või enam jääda siia, kus ma olen praegu. Ma pean ära minema, kaugele ära. Aga enne peate te veel saama, mida soovite. Kõik, mis teil tarvis on.»

«Kus te olete?»

«Fréjusis. Võtke takso ja tulge siia. Aga üksinda! Ma hoiatan teid! Kui te kedagi politseist kaasa võtate, kui keegi teid jälgib, ei ole ma siin. Ma olen aus. Teie peate ka olema.»

«Ma tulen üksinda.»

«Ja te ei räägi ühelegi inimesele midagi oma sõidust!»

«Mitte ühelegi inimesele. Kuhu ma pean tulema?»

«Salvarelle'i bulvar 121 Jules Lurey juures. Aga te ei tohi päris maja ette sõita. Öelge taksojuhile, et ta peab ainult Plate-forme'ni sõitma. Kas te tunnete Fréjusi?»

«Ei.»

«Siis peate teed küsima. See pole kaugel. Kui te ei välju Plate-forme'i juures, siis pole ma enam kohal, kui tulete. Ma hoiatan teid!»

«Seda te juba korra ütlesite.»

«Mul on sellega tõsi taga.»

«Ma teen kõik, nagu te ütlete.»

«Ja tooge raha kaasa.»

«Kui palju?»

«Sada tuhat. Me tahtsime palju rohkem, üks miljon, aga ma ei või enam, ma pean ära minema, ma olen rahul saja tuhandega. Mul on ju nüüd kõik nii ükspuha, sest Alain on surnud... Mul pole miljonit vaja.»

Mul oli Gustav Brandenburgi käest saadud matkatšekke 30 000 Saksa marga väärtuses ja enne mu viimast ärasõitu oli ta mulle veel üle 50 000 marga eest matkatšekke kaasa andnud. Ma tulin toime. «Mul on matkatšekid,» ütlesin ma.

«Ei,» ütles Nicole Monnier, kes järsku enam ei nutnud. «Mitte mingeid tšekke. Ma ütlen teile, ma pean ära aurama. Tšekid võite te keelu alla panna või nad võivad katteta olla. Ma tahan sularaha. Lunastage tšekid välja. Tehke, mis ma ütlen, või te ei pruugi üldse mitte tulla.»

«Pangad on lõuna ajal kinni. Ma saan alles pärast kella kahte tšekid rahaks vahetada. Siis jõuan pärast lõunat teie juurde. Ärge muutuge kannatamatuks.»

«Ma ei muutu kannatamatuks. Iga teie sammu, alates praegusest hetkest, jälgitakse, härra. Te mõistate seda, eks ole? Ma ei taha samuti nagu Alain...» Ta hääl sumbus.

«Ma saan aru,» ütlesin ja riputasin toru hargile.

Mõtlesin natuke, siis helistasin Angelale. Ta maalis parajasti.

«Pean õhtupoolikul ära sõitma. Oota mind vastu õhtut.»

«Millal?»

«Ma ei tea veel, millal.»

«See on väga tähtis, jah?»

«Ma arvan.»

«Ole ettevaatlik, Robert, palun, ole ettevaatlik.»

«Küll ma juba passin peale. Õhtuni,» ütlesin ma ja riputasin telefonitoru ära.

Enne sööki läksin terrassile, istusin ühe hiigelsuure päikesevarju alla laua äärde «meie» nurgas ja jõin väikeste sõõmudega džinni toonikuga ja mõtlesin, et lähemail tundidel täna saan ma lõpuks teada tõe Hellmanni surma

kohta, mul oli väga kindel tunne. Täna tõde ja selle juhtumi lõpp. Ja veel kuus kuud minu vasakut jalga. «Mis kõik võib juhtuda selle kuue kuu jooksul?» mõtlesin ma. Cannes'is on klatš Angela ja minu üle lahti läinud. Bianca Fabiani ei jäta midagi kasutamata, et meie armastust porri sõtkuda. Mõtlesin, et õhtul, kui koju jõuan, on mul Angelale palju jutustada.

Jook oli väga külm, ma olin palunud hästi palju jääd klaasi panna.

32

Fréjus oli üle kolmekümne kilomeetri Cannes'ist. Mu taksojuht sõitis mööda magistraali Estérel-Cate d'Azur väga kiiresti. Cannes'ist tulles läbisime kõigepealt Mandelieu' ja Argentière' oru, sõitsime Tanneroni ja Estéreli vahelt läbi ja alla suurest orukitsusest mööda.

Taksojuht pöördus pooleldi ja ütles: «Malpasset. Kas mäletate?»

«Mida?»

«1959,» ütles ta. «Teine oktoober. Siis purunes üleval üks tamm. Üle neljasaja surnu.»

«Jah,» ütlesin, «nüüd tuleb meelde. Aga siis oli kogu aeg juttu Fréjusi juures olevast kitsasorust.»

«Noh,» ütles ta, «me oleme ka kohe seal.»

See oli väga sõnakehv sohver.

Jõudsime Reyroni jõe orgu ja siis viis autotee läbi lageda, mahajäetud Estéreli mägismaa. Punased kaljud hõõgusid päikese käes. Mõni kilomeeter enne Fréjusi magistraal lõppes, sõitsime nüüd laial maanteel. Linn asub umbes paarkümmend meetrit Reyronist kõrgemal ja merest poolteist kilomeetrit eemal.

Nägin gooti katedraali ja väga ilusaid paleesid. Juhil oli kiire. Sõitsime mööda paljudest varemetest, mis pärinesid küll Rooma ajast — üks amfiteater, hiigelsuur akvadukt, kindlasti kakskümmend meetrit kõrge, mis viis üle

sälkoru. Üle lageda maa-ala rappus takso varemetes oleva müüri juurde ja peatus.

«Eh, voilà, Plate-forme, härra.»

Ronisin välja ja maksin. Cannes'i tagasisõiduks tahtsin võtta teise takso. Ta oli lootnud, et ma võtan tema takso ja sõitis pahaselt minema. Seisin inimtühjal väljakul lagunenud müüri ees ja ootasin, et mingi auto ehk lagedale ilmuks, aga kõik jäi väga vaikseks. Linn tukkus pärastlõunases leitsakus. Läksin hea õnne peale tagasi tänavale, millest läbi sõites olime väljakule jõudnud, ja lugesin, et see oli Cannes'i tee. Siin istus ühe maja varjus maas invaliid, kellel puudus jalg, ja mängis viiulit. Ta ees maas oli müts. Vaatasin tükk aega seda kohta sillutisel, kus oleks pidanud olema puuduv jalg, kui mehel oleks olnud kaks jalga. See oli vasak, mis tal puudus. Viskasin paar münti tühja mütsi ja küsisin, kuidas minna Salvarelli bulvarile. Ilma oma mängu katkestamata seletas ta mulle teed. Läksin tükk maad Cannes'i teed mööda linna poole, siis vasakule üle Paul Vernet' puiestee. Siit avanes imeilus vaade Saint-Raphaelile ja Estérelile.

Jäin seisma ja nautisin seda kaunist vaadet, sest mu vasak jalg oli valutama hakanud. Neelasin kaks tabletti ja kõndisin edasi vasakule ja siis paremale Porte d'Orés' avenüüni, mida mööda tuli minna jälle paremale. Vasakul ühe väljaku ääres nägin Porte d'Orèed. Need olid riismed kunagi kindlasti väga võimsast ehitusest. Amputeeritud jalaga viiuldaja oli mulle seda maininud ja öelnud, et see pärineb neljandast sajandist, roomlased olevat ta ehitanud ja seal, kus nüüd müürijäänused olid, olevat olnud sadam. Kohe pärast seda jõudsingi Salvarelli bulvarile. Peale kerjuse ei olnud ma ühtegi inimest näinud, ainult kaht koera ja üht kassi, kes majade varjus sillutisel lamasid. Kass lamas üsna vaikselt, koertel rippusid keeled väljas ja nad lõõtsutasid. Kõikide akende luugid olid suletud. Mulle tundus nagu oleksin surnutelinna sattunud.

Maja number 121 oli ühekorruseline ja inetut rohelist värvi. Üks silt teadustas, et selles majas asus aurupesumaja Lurey. Välisuks oli suletud. Koputasin kõvasti uksele ja

seisin ereda päikese käes ja pühkisin higi kuklalt ja laubalt. Mu jalg aina valutas. Pidin vähemalt viis minutit kloppima, enne kui teispool ust lähenesid sammud. Kõlas mehehääl: «Kes seal on? Öelge oma nimi.»

«Robert Lucas.»

Võti pöördus lukuaugus, uks läks lahti. Minu ees seisis noor hiiglane, sokkides ja kingades lihasehunnik pesu väel. Ta oli kindlasti oma kaks peajagu minust pikem.

«Robert Lucas ja mis siis?» küsis ta.

«Mind oodatakse.»

«Kes ootab?»

«Mademoiselle Monnier.»

«Kirjeldage teda korraks.»

Ma kirjeldasin nii hästi, kui oskasin. Hiiglane noogutas, kui mainisin vigaseid hambaid.

«Tulge kaasa.»

Ta lukustas ukse mu järel ja juhtis mu läbi nelinurkse hoovi, kus seisid vana veoauto ja palju roostetanud autolokse, kitsa trepi juurde. See viis käiku, mis teisel korrusel kulges ümber kogu hoovi. Nägin korterite aknaid ja uksi avanevat sellesse käiku.

«Kohe esimene uks, kui te üleval olete. Kolm korda koputada, kaks korda lühidalt, üks kord pikalt.»

Ronisin roostetanud raudtreppi mööda üles. Üksikute astmete plekk kolises. Kõik üleval oli kivist. Jäin esimese ukse taha seisma ja koputasin kaks korda lühidalt, üks kord pikalt. Uks avanes otsekohe. Ukseavas seisis Nicole Monnier. Ma tundsin ta kohe ära, aga ma nägin vaeva, et oma ehmatust mitte välja paista lasta. Ta oli minkimata, näost hall, must juus rippus salkudena. Silmad olid nutust punased ja tursunud. Praegu Nicole Monnier ei nutnud enam. Nüüd oli üle ta näo laskunud maskitaoline jäikus. Ta nägi välja kui vana naine.

«Tulge sisse,» ütles Nicole Monnier.

Ma astusin madalasse, räpasesse ja koristamata kööki. Me läksime edasi koristamata tuppa, kus seisis kaheinimese voodi. Voodi kohal rippus õlivärvitrükis pilt ristilöödud Kristusest. Oli kaks logisevat tooli ja laud. Suletud aknaluukide

tõttu oli hämar ja väga soe. Nicole'il oli seljas hall kittel ja, nagu märkasin, selle all mitte midagi. Ta käis palja jalu. Lükkasin oma vasaku kinga jalast, sest mu jalg valutas tugevamini.

«Istume,» ütles Nicole.

Istusime vankuvatele toolidele laua juurde segamini voodi ees. Laual lebasid fotod. Nägin ka väikest Recorderit, selle juhe jooksis seinakontakti.

«Mul on tõepoolest väga kahju selle üle, mis on juhtunud,» ütlesin.

«Mul ka,» ütles Nicole. «Alain oli närukael, aga ma armastasin teda. Nüüd on ta surnud. Nüüd olen ma päris üksinda.» Ta ei vaevunud rääkides oma halbu hambaid varjama.

«Mida te nüüd teete?»

«Lähen ära,» ütles ta. «Kas arvate, et ma ootan, kuni nad tulevad ja ka minu maha löövad. Need siin, kellele maja kuulub, on meie sõbrad. Aga nüüd ei või ma enam siia jääda.»

«Kuhu te tahate minna?»

«Kuhugi. Kaugele ära. Prantsusmaalt ära. Selleks on mul raha vaja. Kas te tõite kaasa?»

«Jah.»

«Näidake siia!»

Näitasin talle rahapakke, mis olin Angela kingitud nahktaskusse pannud.

«On teil sigarette.»

«Ma ei suitseta enam.»

«Ükskõik,» ütles ta. «Asja juurde. Teil on kiire?»

«Jah.»

«Nagu minulgi,» ütles Nicole. «Pange tähele. Tookord, kui ma teile Majestici baaris ütlesin, et soovin müüa kogu tõe, siis ma seda ka nii mõtlesin. Siis oli see meil juba olemas, Alainil ja minul. Alain saatis mind, et teiega läbi rääkida. Mina oleksin teid Résidence de Paris' korteris vastu võtnud ja teile kõik jutustanud, kui me poleks näinud, kuidas teid läbi kolgiti.»

«Te nägite seda, Alain ja teie?»

«Ütlesin ju. Alain arvas siis, et see ei lähe, see on liiga ohtlik. Et kui ta nüüd üles tuleb ja kõik teada saab ja pomm lõhkeb, oleme meie omadega läbi. Siis teavad nemad, kust ta kõike teab.»

«Kes on nemad?»

«Teised,» ütles Nicole.

«Missugused teised?»

«Helde jumal, oodake ometi!»

«Vabandage mind.»

«Juba korras. Minu närvid on kehvad. Teie omad ka, mis?»

«Jah.»

«Võib arvata,» ütles naine, kes oli mu mälestustes ilus ja kes nüüd kui inimvare mu ees istus. «Täis situtud kõik, ka teie jaoks. Mis peab saama? Mina pean ära minema ja selleks on mul tarvis teie raha ja teile on vaja tõde. Niisiis igatahes ütles Alain tookord: «Nii see ei lähe. Mina võtan mehe vastu.» Mina, muide, olin kapis, kui Alain teid läbi korteri juhtis. Peegelkapp magamistoas, kas mäletate?»

«Ma vaatasin seal peeglisse.»

«Tal on taga lükanduks, mille kaudu saab väikesesse ruumi, mis väljastpoolt pole nähtav. See jääb kahe müüri vahele.»

«Kui mind poleks läbi kolgitud, oleksite teie minuga rääkinud magamistoas ja Alain oleks istunud selles väikeses ruumis kapi taga.»

«Jah.»

«Kas te oma kundedega alati nii talitasite?»

«Mitte alati, sageli, kui tahtsime kelleltki midagi välja pressida. Või siis, kui ma kartsin. Igal juhul oli Alainil pärast teie külaskäiku hirm ja ta arvas, et me peame mõneks ajaks kaduma. Me olime siin ja seal ja lõpuks siis siit lõi Alain selle Seebergiga sideme.»

«Kellega?»

«Seeberg. See mees Hellmanni pangast. Te ju tunnete!»

«Loomulikult tunnen mina teda. Aga et Alain teda tundis...»

«Alain tundis neid kõiki, kogu kupatust. See ongi see, mida me teile müüa tahtsime. Teile, mitte kellelegi nendest. «Liiga ohtlik,» ütles Alain alati. Teie ei olnud ohtlik, teie oleksite meelsasti maksnud oma kindlustusseltsi huvides.» Nicole silus oma salkus juukseid. «Nii ütles Alain tookord. Vahepeal tabas teda suurusehullustus. Tahtis Seebergilt miljoni kätte saada. Vähemalt üks miljon. Tegi Seebergile telefonisse vihjeid. Nad pidid eile öösel Vanas sadamas kohtuma. Loomulikult ei olnud Alainil materjali kaasas.» Nicole vaatas oma käsi. Lakk küüntelt oli maha pudenenud, käed olid määrdunud. «No-jaa,» ütles ta.

Valu mu jalas andis veidi järele.

«Te arvate, et Seeberg lasi Alaini maha?»

«Tema isiklikult kindlasti mitte. Selle jaoks on neil oma mees, üks spetsialist.» Ta kummardus ettepoole. «Vaadake, härra, Alain ja Argouad olid aastaid sõbrad.»

«Kes?»

«Helde jumal, Argouad, alžeerlane Boccast!»

«Ah nii, vabandust.»

«Ja ühel päeval tuleb Argouad Alaini juurde ja ütleb talle: «Kuule, sina, seal oli üks itaallanna, ma pean temale dünamiiti muretsema. Palju dünamiiti. Maksab sada tuhat. Sellest momendist peale tundis Alain asja vastu huvi.»

«Juba sellest peale.»

«Juba sellest peale, jah. Minu Alain tundis paljusid inimesi. Asjasse puutuvaid, te saate aru. Noh, ta klammerdub selle külge ja passib peale, mida halastajaõde dünamiidiga teeb. Algul ei tee ta sellega mitte midagi. See Hellmann saabub Cannes'i. Omadega täiesti läbi. Teda jälgib Alain ka. Järgneb talle, kui ta ringi sõidab — Fabianide juurde, Kilwoodi poole ja homoseksualist Thorwelli, Tenedosi ja Sargantana juurde. Ikka ja jälle sõidab Hellmann nende inimeste juurde.»

«Ainult nende juurde?»

«Mis see tähendab?»

«Kas te pole kedagi unustanud?»

Ta mõtles järele, siis raputas pead.

«Kuidas on lood Trabaud'ga?» küsisin.

«Ah soo, see,» ütles Nicole. «Jah, tema oli Hellmanniga ka äriasjadega seotud, aga selle asjaga ei olnud tal vähimatki pistmist. Seda tean päris kindlasti! Te taipate kohe, kuidas. Niisiis Hellmann tiirutab ringi. Külastab ka teie sõbratari madam Delpierre'i. Temal pole ka selle asjaga midagi tegemist. Ta ainult maalis Hellmannist pildi. Noh, ma ütlesin juba, et Alain tundis palju inimesi. Ta tundis üht itaallast ja see omakorda tundis Tenedosite ülemteenrit, seda Vittoriot. Alain ja Vittorio räägivad teineteisega läbi. Vittorio vihkab Tenedose.»

«Jah, sest Tenedos on miljardär.»

«Ei,» ütles Nicole tuliselt. «Mitte sellepärast!»

«Mispärast siis?»

«Sest Tenedos on siga. Mõrtsukalik siga! Teate, Vittoriol on väga peen arusaamine õiglusest ja ebaõiglusest, heast ja kurjast. Sellepärast ta ka ütleb, et tahab Alaini aidata. Ta ei võta selle eest ühtegi sou'd. Kui ta ainult saab sellele Tenedosile põntsu panna, haile, kellel salongis klaveri taga on külmuti, kust ta öösiti oma vanaeidega võtab kaaviari ja šampanjat, arg emis, sest tal on hirm nahas, et Vittorio on teenijad üles ässitanud ja nad löövad ta kord maha, kui ta neile oma tõusiklikku rikkust näitab.»

«Kas Vittorio on teenijaskonna üles ässitanud?»

«Seda polnud sugugi vaja. Mis te mõtlete, missugune arvamine neil kõigil endal on? Aga Tenedosi ei löö maha mitte nemad. Vittorio ja teenijad ei ole mõrvarid. Mõrvarid on teised.»

«Ma ei taipa,» ütlesin ma.

«Oodake ära. Ma selgitan teile. Ma selgitan teile kõik. Vittorio peidab salongi väikese mikrofoni juhtmega. Kui Hellmann jälle kord tuleb ja salongis Tenedosiga räägib, laseb Vittorio oma toas — sinna see juhe viis — Recorderi käima. Kassett salvestab, mis Tenedos ja Hellmann räägivad. Kassett on siin sees.» Ta lülitas aparaadi sisse. «Kuulake seda kord pealt. Algus puudub, Vittorio ei lülitanud õigeaegselt sisse. Aga piisab ka sellest.» Ta vajustas klahvile. Kõlas mehehääl: «... teile on juba kaks korda öeldud, ma ütlen seda teile veel kolmas kord: Ma ei teadnud midagi

teie närustest äritehingutest! Seda olen öelnud ka kõigile teistele, eriti sellele Kilwoodile. Mitte vähimatki ma ei teadnud, kuni selle õhtuni, kui mind kõnetati seal Frankfurter Hofis. Siis läksin ma kohe öösel panka ja vaatasin deviiside osakonnas järele. See oli esimest korda, esimest korda, saate aru, Tenedos, kui ma sain teada, missuguseid räpaseid miljardispekulatsioone Kilwood teie kõigi nimel minu selja taga juba aastaid koos Seebergiga on teinud! Teie kõikide nimel! Sellepärast tulin siia! Seebergi, seda kaabakat, tulistasin ma telefoni teel, aga kahjuks ei saa ma seda avalikkusele teatavaks teha.»

«Hellmanni hääl,» sosistas Nicole.

See oli tobe selgitus, aga ma noogutasin, ma olin Recorderi kohale kummardunud. Hääl, mis nüüd kõlas, kuulus Tenedosile. Edaspidi kirjutan ma üles mõlema hääle dialoogi nii, nagu ta Recorderi valjuhääldajast kõlas.

Tenedos: «Mida te nõuate, on hullumeelsus. Te ei saa naelaülekandeid niiviisi tagasi nihutada, et keegi midagi ei märkaks.»

Hellmann: «Ma võin seda! Ma võin seda!» Hääl kõlas meeleheitlikult ja abitult. See mees ei uskunud isegi seda, mis ta rääkis. «Ma pean kõik summad uuesti läbi kandma, ma pean vanad sissekanded teisiti pealkirjastama... Ja sealjuures peate teie mind aitama, sest ma ei lase teil oma reputatsiooni hävitada.»

Tenedos: «Ma ütlen teile, et mitte keegi ei usu teid, et teie ülekannetest midagi ei teadnud.»

Hellmann: «Ma esitan esmaklassilised eksperdid. Mul on kogu maailma pankurid sõbrad. Parimad inimesed. Nad tunnistavad, et niisugusel südametunnistuseta täievolilisel närakal, kes minu suurusjärgu panga deviiside osakonda iseseisvalt juhatab, on igal ajal võimalik niisuguste mahhinatsioonidega mehkeldada, ilma et panga omanik neist midagi teaks.»

Tenedos: «Ärge karjuge nii!»

Hellmann: «Ma hakkan veel kõvemini karjuma. Teie olete mulle ära ütelnud *coverage*'i, võlausalduse. Seeberg on sigaduse teinud jättes sihilikult naelad riigipangale üle and-

mata. Te tahtsite mind ruineerida. Te lootsite, et ma abituna endale kuuli pähe kihutan, kui kõigest teada saan. Ja siis kuuluks pank teile ja sellele seale Seebergile. Sest minu õest oleksite te igal ajal üle sõitnud. Ma nõuan nüüd teilt, et teie nüüd kõik ühiselt aitate kahju hüvitada. Seda ütlesin ma ka Kilwoodile.»

Tenedos: «Ja mis ta vastas?»

Hellmann: «Ta ainult naeris ja ütles, et võin endale ainult lõpu teha.»

Tenedos: «See on ka ainult naeruväärt.»

Hellmann: «Ja-ah? On see naeruväärt? Saame näha, kellele! Ma ütlen nüüd viimast korda, Tenedos, ma nõuan *coverage*'i. Saksa marga tekkinud kahjumi jaoks. Otsekohe! Teilt kõigilt! Sest Kilwood talitas teie kõigi ülesandel, kui ta Seebergile juhtnööre andis.»

Tenedos: «Nelikümmend miljonit ei vii teietaolist meest kindlasti mitte põhja.»

Hellmann: «Ei, aga kaheksakümmend. Ja niipalju on mul vaja, kui annan teile tagasi naelad vanas vääringus ja kõik krediiditehingud teile üle kannan. Kaheksakümmend miljonit pole mulle jõukohane. Loomulikult ei tee ma teiega iialgi isegi väikseimat äritehingut enam. Kood võib endale teise pankuri otsida.»

Nicole vajutas lülitile.

«Nii kestab see veel tükk aega edasi,» ütles ta. «Hellmann karjub, Tenedos keerutab, vingerdab, ei ütle ei «jah» ega «ei». Igatahes üks on kindel, selle uuris ka Alain välja: Hellmann ei teadnud tõepoolest mitte midagi neist tehinguist. Parim tõend selle kohta on, et ta nii väga erutatud oli.» Nicole lasi lindil kassetis tükk aega joosta ja siis peatas jälle. Ta otsis ühe teise vestluse alguse ja ütles: «Päev pärast Hellmanni külaskäiku Tenedosi juurde võttis kreeklane vastu ühe teise külalise, Sargantana. Nad rääkisid jälle salongis. Jälle lasi Vittorio lindil joosta. Jälle puuduvad esimesed laused.» Ta lülitas valjuhääldi sisse. Ma kuulsin dialoogi.

Sargantana: «... kõik plaani kohaselt, mu armas. Hellmann on meile lõksu jooksnud, paremini poleks see saanud

toimida. Mis nüüd veel tuleb, selle üle oleme me juba läbi rääkinud. Ma ainult kordan seda veel kord, sest nüüd pressib aeg peale. Me ei keeldu oma abist Hellmannile lõplikult. Me laseme tal enne Korsikale sõita. Siis me ütleme, kui ta tagasi tuleb, anname talle teada.»

Tenedos: «Ta ei tule tagasi.»

Sargantana: «Jumala abiga mitte. Eeldusel, et igaüks teeb selles asjas oma osa. Teie olete absoluutselt usaldataval mehel lasknud halastajaõel dünamiiti tuua. Öelge, kas see mees on absoluutselt usaldatav.»

Tenedos: «Tingimata.»

Sargantana: «Ma võin ainult teile loota. Ma võin nüüd ainult igaühele meist loota, et ta kasutab absoluutselt usaldusväärseid mehi, kui ta ühisesse ettevõttesse oma panuse teeb.»

«Ühisesse mõrtsukatöösse,» pistsin vahele.

Nicole noogutas.

Tenedos: «Minu spetsialist ehitab põrgumasina. Kõik, kuni elektrilise seadmeni. Selle võttis Thorwell enda peale. Tema mees toob elektrilised osad ja seab asja rakendusvalmiks. Aga alati peab silmas pidama, et keegi lobiseb või püüab lobiseda — keegi meist, ärge olge solvunud, mängus on liiga palju, mõni meestest, kellega nüüd töötame, need on ometi gangsterid — et lobisemisvõimalus on, siis võtsite Kilwood ja teie enda peale ühe profi muretsemise, kes vajadusel otsekohe pihta hakkab ja igaühe tapab, kes iganes ohtlikuks võib muutuda.»

Sargantana: «Me oleme sellise mehe leidnud.»

Tenedos: «Kes see on?»

Sargantana: «Seda ma teile ei ütle. Ma ütlen ainult, et ta on parim, keda võib leida. Iialgi ei lange temale vähimatki kahtlusevarju. Aga tema nime ei saa teie teada. Teie ju ei ütle minule ka oma mehe nime.»

Tenedos: «Ilus. Tühja sest nimest. Kui see proff ainult spurdib vajaduse korral.»

Sargantana: «See spurdib, selle peale võite mürki võtta!»

Tenedos: «Mis on nende kahe prantslasega, kellega Hellmann Korsikal kohtuda tahab?»

Sargantana: «Clermont ja Abel?»

Tenedos: «Jah.»

Sargantana: «Nendega pole midagi. Hellmannil on võimatu nendega äritehingut sõlmida või vähimatki lubada, kuni tal meiega selgust pole. Ta on ise andnud meile selle sõidu Korsikale kui väikese pausi kaalutlemiseks. Kui ta kord teel on, ei ole meil vaja enam midagi kaaluda. Õnnetus, enesetapp, mõrv — iialgi ei tule midagi välja, kui meie kõik selles osaleme, igaüks oma rollis. Ja kui proff on oma kohal. Siis on meie plaan Hellmannist lahti saada täide läinud.»

Jälle peatas Nicole lindi. Ta lülitas aparaadi välja.

«Organiseeritud mõrv,» ütles ta. «Jah, härra, seda see oli. Ja kuidas kõik klappis! Plahvatus! Proff! Oletatavasti leidis Viale jäljed, mis viisid alžeerlase Argouad' juurde, seepärast koristati ta teelt. Halastajaõde mõrvati, sest oli oht, et ta räägib. Püüti ka teid teelt koristada, sest te olite tülikaks muutunud. Minu Alain tapeti, sest ta ehmatas Seebergi. Ma ütlesin alati Alainile, et ta ei tohi õiendada nende inimestega, vaid ta peab teiega läbirääkimisi pidama ja pigem vähem teenima! Ta ei kuulanud mind. Ta ei kuulanud kunagi mind. Nüüd on ta surnud...» Ta vaikis ja vaatas mind, nagu ei näeks ta mind üldse. All hoovis mängisid lapsed. Ma kuulsin nende rõõmsaid hääli.

«Mis fotod need on?»

«Ah jaa.» Nicole otsis väikeses pildihunnikus. «Alain töötas selle asja kallal rängalt. Ta leidis mehe, kes põrgumasina esimese osa kokku pani. Pildi taga on nimi ja aadress.» Ta andis mulle foto ja võttis järgmise.

«See siin tegi elektriseadeldise. Nimi ja aadress ka tagaküljel.»

Ta lükkas mitu fotot üle määrdunud laua. «Seal on ülesvõtted meeste kohtumistest, nende ladudest, kuidas nad materjaliga teel on. Alain on millegi päris pöörasega toime tulnud.»

«Mis?»

«Moonglow pardal, kui see Porto Cantos seisis, magas alati ainult kaks meest. Alain ajas hoorad jalule ja hoolitses,

et madrused nad pardale võtsid ja seal libudega jõid ja magasid. Alain oli märkamatult terve öö Moonglow pardal. Ta ootas meest, kes pidi põrgumasina tooma ja üles seadma. Ta ootas kolm ööd, siis oli asi niikaugel. Keegi tuli. Sokkides järgnes Alain talle masinaruumi.»

«Seal polnud päris kindlasti tuld.»

«Ei. Aga Alainil oli infrapunane kaamera. Infrapunane valgus pole nähtav, aga sellest piisab, et esmaklassilisi ülesvõtteid teha. Alain fotografeeris seda isikut, kes põrgumasina masinaruumis üles seadis. Siin ta on.» Nicole andis mulle viimase foto.

Ma nägin jahi masinaruumis ühe kastikese paikaseadmisega ametis olevat Hilde Hellmanni, Briljandi-Hildet, Hellmanni õde.

33

Kell pool kümme olin Majesticis tagasi. Palusin endale teist, suuremat šeifi, kuhu panna kogu materjali, mis Nicole Monnier mulle saja tuhande frangi eest oli müünud. Selle šeifi võtme panin oma esimesse, väiksemasse šeifi. Portjee, kellele nagu alati andsin hoiule teise võtme, ütles: «Kõne Düsseldorfist teile, härra Lucas. Härra helistab juba neljandat korda. Kolmas kabiin, palun.»

Ma läksin kabiini ja võtsin kõnetoru.

«Robert?»

«Gustav! Ma olen midagi...» Mingi salapärane tunne pani mu vaikima. «Mis on lahti?» küsisin.

«Sa tuled tagasi,» ütles Gustav Brandenburg. Ta hääl kõlas külmalt. «Esimese varajase lennukiga. Ja kohe siia.»

«Miks?»

«Sa oled selle loo selgitamisest viivitamatult eemaldatud.»

«Aga miks?» hüüdsin mina.

«Angela Delpierre.»

«Mis temaga on?»

«Sa tead seda täpselt.»

«Sa ometi tead seda ka! Me jõime tema, minu ja meie õnne terviseks!»

«Ei mäleta.»

«Inimene, Gustav...»

«Siin on inimesed kaebamas käinud, inimesed Cannes'ist. Väga ohtlikud inimesed.»

«Jah, ma arvan teadvat, kes.»

«Nad pole mitte minu juures kaevanud, vaid direktsiooni juures. Direktsioon leiab, et sinu käitumine on talumatu. On vabandatud nende inimeste ees ja lubatud sind kohe asja uurimisest eemaldada. Nüüd oled sa küps pensionile minekuks, Robert. Kui sa selle saad. Ikkagi jäme kohustuste vastu eksimine.»

«Gustav,» ütlesin, «kas sa enam ei mäleta, et ütlesid: «Minule võite mõlemad kindlad olla, ükskõik, mis ka juhtuda võiks.» Kas sa seda ka enam ei mäleta?»

«E-e-ei,» ütles Gustav, minu hea sõber Gustav Brandenburg.

Ma karjusin: ««Pole midagi, mida ma teie heaks ei teeks, teie armastuse heaks, sinu heaks! Ja ka tema heaks, kui sa teda armastad, siis kõik ka tema heaks!» Nii sa ütlesid!»

«Ära ometi niiviisi kisenda,» ütles Brandenburg ja naeris õelalt. «Tõesti? Kas ma olen seda öelnud? Ja kui ka? Mis läheb mulle korda minu eilne loll loba?»

«Sa räpane siga...»

«Pea lõuad,» ütles Brandenburg. «Sa tuled esimese lennukiga ja esined mulle, on see selge?»

Riputasin toru ära, ilma et oleksin vastanud.

Läksin välja halli ja mõtlesin, et olin õige koomilises olukorras. Hullumeelselt koomilises situatsioonis, oma elu kõige koomilisemas. Palusin üht portjeed mulle esimeses hommikuses lennukis broneerida koht Düsseldorfi.

«Aga te jätate oma toa meie juures alles, härra Lucas?»

«Jah,» vastasin automaatselt. «Ma olen varsti jälle siin!»

«See rõõmustab meid, härra Lucas.»

«Oletatavasti ma täna õhtul enam ei tule ja sõidan homme vara kohe lennujaama.»

«Hästi, härra. Head reisi ja õnnelikku tagasitulekut. Oh, siin on teile veel pärastlõunase postiga tulnud kiri.»

Ta ulatas mulle ümbriku. Sellele oli trükitud mu sõbra ja vandeadvokaadi dr. Paul Fontana aadress.

34

Angela istus tihedalt mu kõrval kiigel, mis seisis suure terrassi ühes nurgas. Elutoast langes valgus rohketele lilledele. See langes ka kirjale, mida käes hoidsin. Lugesin ta Angelale ette:

«Väga austatud härra Lucas, — me räägime teineteisega sina, mõistad ju, aga see on ametlik kiri — juuresolevalt annan Teile üle koopia advokaat dr. Borcherti kirjast. Advokaat dr. Borchert on Teie naise täievoliline esindaja. Ma loodan, et Teil on võimalik lähimal ajal läbirääkimisteks kantseleisse tulla. Ülima lugupidamisega Paul Fontana.»

«Kus see koopia on?» Tõmbasin ümbrikust välja õhema paberi, tegin selle lahti ja lugesin: «Väga austatud härra kolleeg! Proua Karin Lucas on Teilt kirja saanud, milles Teie temale teatate, et tema mees nõuab lahutust ja et Teie olete niisuguse lahutustaotluse juba kohtusse sisse andnud. Oma volitaja nimel teatan, et tema ei mõtle kunagi ükskõik ka millistel tingimustel lahutusega nõustuda. Ma olen absoluutselt kindel, et kohus Teie volitaja abielulahutustaotlust esitatud situatsioonis ühelgi tingimusel menetlusvalmiks ei pea. Kollegiaalse lugupidamisega Borchert, advokaat.» Ma lasin lehel langeda ja vaatasin Angelale.

«Armas jumal ei pea meid mitte väga kalliks,» ütlesin.

«Ära niiviisi räägi,» ütles Angela. «See on ju alles algus. Me teadsime, mille peale välja läheme, me teadsime, et tuleb raskusi, suuri raskusi. Jah, ja siis? Me kuulume teineteisele. Me jääme alati teineteise juurde. Seda ei saa meile keegi keelata, ka mitte sinu naine. Ja ei su naine ega ükski kohus maailmas ei saa sind sundida tema juurde tagasi minema.»

«Sa oled vapper,» ütlesin mina.

«Ma ainult mõtlen realistlikult. Me oleme mees ja naine meie eneste jaoks. Mis puudub, on dokument selle kohta, tükk paberit. Üks paberitükk, Robert.»

«Jah,» ütlesin, «nii räägid sa täna, aga kahe-kolme aasta pärast...»

«On see ikkagi ainult paberitükk, mis puudub — võib-olla. Võib-olla ka mitte. Su naine võib ümber mõelda. Elus juhtub alati vastupidiselt sellele, mida oodatakse.»

«Mitte selles. Mitte Karini jaoks...»

«Võib-olla siiski. Sina oled ju niisugune läbi mustade prillide vaataja, Robert. Ära vaidle vastu, sa oled seda. Sellegi poolest armastan sind. Aga nüüd, kus mina olen sinu juures, pead sa muutuma optimistlikumaks ja sul peab olema rohkem eneseusaldust. Sa oled juba palju saanud. Veel palju enam saad tulevikus.»

«Oleksin meelsasti niisama vapper kui sina,» ütlesin, «aga kahjuks ma ei ole.»

«Ma püüan olla meie mõlema eest,» ütles Angela.

«Kolme aasta pärast võin, kui õnne on, ka Karini tahte vastu lahutuse saada.»

«Ja ilma õnneta mitte kunagi. Praegu ärgem sellele üldse mõelgem. Ja kui sind ka kunagi ei lahutata ja kui me ka mitte kunagi abielluda ei saa — ma armastan alati ainult sind, Robert. Kas sa oled sellest lõpuks aru saanud, usud sa seda lõpuks ometi?»

«Jah,» ütlesin mina.

«Siis jään kogu ülejäänud eluks sinu armukeseks. Minule ei tähenda see midagi. Üleüldse mitte midagi. Niikaua, kui sa mind armastad, on see mulle ükskõik. Kui imelik, et sel sõnal «armuke» on sinu emakeeles halvustav tähendus. Kas on ilusamat sõna, ütle, kas on ilusamat?»

«Ei.»

«Ausalt öeldes olen alati seda arvestanud, et su naine ei anna lahutust. Ja ma olin alati kindel, et sellel pole mingit mõju minu tunnetele, meie armastusele.»

Tugev tuulepuhang käis üle terrassi. Vaatasin üles. Taevas oli pilve läinud. Järsku oli külm, esimest korda selle

aja sees, mil olin Cannes'is, oli külm. Teine tuulehoog järgnes. Siis hakkas torm mühisema, veel kaugel, aga kiiresti lähenedes.

«Mis see on?»

«Mistraal,» ütles Angela. «Tule, lähme sisse.» Ta tõusis. Ma aitasin teda tekke ja patju tuppa viia ja laia päevavarju kokku panna. Torm oli nüüd Cannes'i jõudnud. Ta sosistas ja oigas, ta mühises metsikult ja tagus varbkardinaid. Palmid kahisesid. Ta sasis kõiki lilli terrassil. Mul oli tükk vaeva, et suuri klaasist lükanduksi sulgeda, kui me lõpuks olime kõik varjule viinud.

«Mistraal?» küsisin.

«Jah,» ütles Angela. «Seda siin mõnikord on. Pole just meeldiv.»

«Kuidas nii?»

«Kõik inimesed muutuvad närviliseks. Kõigil inimestel on peavalu. Mistraal on külm põhjatuul, mis tuleb Rhône'i orust. Ära tee niisugust nägu, Robert. Palun! Sa pead uskuma, mis ma ütlesin. Ja kui ma ka eluks ajaks su armukeseks jääksin — mis võiks veel ilusam olla?»

Ma panin oma käed ta ümber ja suudlesin teda. Me vajusime kušetile. Mistraal märatses nüüd maja ümber. Ta raputas klaasuksi, krigistas päevavarju kinnitusi, ta vilistas, ulgus ja vingus, tõmbetuul tungis läbi aknapragude. Lõpuks, kui Angela lahti lasin, nägin, et ta silmist voolasid pisarad, aga ma suudlesin need ära.

«Ma nutan vaid sellepärast, et olen nii õnnelik,» sosistas ta.

«Muidugi ainult sellepärast, et oled nii õnnelik,» ütlesin ja jätkasin pisarate suudlemist, aga ikka tulid uued ja mistraal märatses meie kodu ümber, ainsa koha ümber sellel maamunal, kus me võisime end kindlana tunda.

Loodetavasti.

Sellel ööl me peaaegu ei maganud. Me jõime šampanjat ja vaatasime tormist piitsutatud merele. Porto Cantos tantsisid jahtide seisutuled. Vaatasime televiisorist filmi ja selle järel kuulasime veel viimaseid uudiseid ja siis pani Angela kauamängiva plaadi peale. Torm muutus aina ägedamaks.

«Normaalselt kestab see kolm päeva,» ütles Angela. «On sul külm, armsaim?»

«Üldse mitte.»

Olin pannud selga hommikumantli, tema oli tõmmanud peale froteemantlikese.

«Ma pean minema Düsseldorfi,» ütlesin.

Ta ainult noogutas.

«Brandenburg tahab minuga rääkida.»

«Ah jaa, mis oli täna õhtupoolikul? Kas sa saavutasid midagi?»

Kuulasin Cole Porteri muusikat, kuulasin mistraali vingumist, müristamist ja oigamist. Selle järgi, mis Angela oli nüüd öelnud, oli mulle tee, mida nüüd käima pidin, selge, klaasselge. Ma olin selle üle järele mõtelnud. Ma pidin seda mööda minema, ei olnud ühtki teist. Ja ma tahan siin kirja panna, missugune see tee oli, ma ei vaiki midagi surnuks.

See polnud ilus, mida pidin nüüd tegema. See polnud ausameelne, oh ei! See oli kriminaalne, jõhker ja, kui soovite, jälestusväärne. Viimases arvamises ei ole ma eneses igatahes mitte päris kindel. Ma ei ole alati niisugune olnud, nagu nüüd sellel mistraaliööl. Kaabakatega tegeldes olin ise lasknud endal kaabakaks saada. Nii olin ma muutunud kuritegelikuks, jõhkraks ja isegi võib-olla põlastusväärseks.

Te olete siiani lugenud. Te teate, mis on siiani minuga juhtunud. Oma ülesandest paugupealt vabastatud. Haige. Hiljemalt kuue kuu pärast amputeeritakse jalg. Milline näeb välja elu selle järel? Angela oli nii vapper, ta tahtis olla minu armuke elu lõpuni, kui naine ei lase lahutada. Aga ta ei teadnud midagi amputatsioonist. Ta ei teadnud minu tööalast olukorda. Ta oli ainus ülisuur armastus mu

elus. Ma olin nüüd päris kindel — kogu oma Dilemma-Joe olemuse juures, kogu pessimismist hoolimata, et Angela armastaks mind ka ühejalgse mehena samuti kui täna öösel. Kui ma eluga pääsen. Juhuks, kui ma ellu ei jää, pean ma tema eest hoolitsema. Ja kui jään, siis meie mõlema eest.

Näete, ma ei mõelnud tavaliste moraaliarusaamade järgi, ma ei võinud seda enam teha pärast kõike, mis ma olin Nicole Monnier'lt Fréjus's kuulnud, pärast Brandenburgi alatut kõnet, pärast Karini keeldumist lahutada. Ma ei mõelnud enam sellele, mis ma kui korralik inimene oleksin pidanud tegema. Korralik inimene! Mis see siis on? Siin olen ma tervet hulka korralikke inimesi tundma õppinud, kõrgesti austatud, kardetud, kõikvõimsad, kes ometi polnud midagi muud kui viletsad kurjategijad ja mõrtsukad pealekauba. Inimesed, kes ülemaailmsest inflatsioonist, mis vaeseid järjest vaesemaks tegi, rikkamaks ja aina rikkamaks muutusid. Need olid terved inimesed. Inimesed, kellel ühtegi juuksekarva ei kõverdataks, isegi mitte mitmekordse mõrva pärast, sest kuritööd ja kurjategijad, kui nad väga suureks saavad, ei ole enam kuritööd ja kurjategijad. Olgu, siis tahtsin ka mina olla nüüd nagu nemad! Ma juba umbkaudu teadsin, kuidas sellega peale hakata, et niiviisi Angelale ja endale saada tagatist igaks juhuks, igaks ajaks, mis meil veel maakeral olemiseks jäi. Nii mõtlesin ja tundsin ma ühel mistraaliööl. Kui te edasi loete, siis mõistate mind hukka, jälestate mind. Ma ei saa selle vastu midagi teha. Aga võib-olla te mõistate mind.

36

«Ah jaa,» ütles Angela. «Mis juhtus täna pärast lõunat? Kas saavutasid midagi?»

Näete, seal see juba algas, valetamine.

«Ma olin Fréjus's selle Alain Danoni sõbratari juures. Selle mehe tõmbasidki nad Vanast sadamast välja. Ta jutustas mulle, et Danon oli tõele väga lähedale jõudnud ja

sellepärast ta maha lastigi. Ta tunneb mehi, kellega Danon koos töötas. Danon oli väljapressija. Ta tahtis tõde kätte saada selleks, et kasutada seda süüdlaste šantažeerimiseks. Või et tõed enampakkujale maha müüa. Pean sellest Brandenburgile teatama. See maksab palju raha, et neile meestele maksta. Võib-olla ei saa Brandenburg üksinda otsustada, mis teha. Siis peab ka direktsioonilt küsima. Igal juhul on meil võimalik tõde teada saada — kui see ka väga kallis tõde on. Hellmanni ja kõigi tema siinsete sõprade kohta.»

Nüüd kuulsin ma puutüvesid raksumas ja ägamas, nii tugev oli mistraal. Kuskil kolisesid katusekivid hullupööra. See võis ainult vana villa Kazbek olla, see oli meist allpool ja kunagi olid vene printsid siin pidusid pidanud. Residentsidel ei ole ühtegi kivikatust. Tundsin tugevat tõmbetuult elutoas. Mistraal tungis ilmselt kõigest läbi, isegi betoonseintest, metallist, klaasist.

Õnneks oli Angela meie mõlemaga liiga ametis, et selle loo kohta veel küsimusi esitada. Selle asemel küsis ta: «Millal sa pead ära sõitma?»

«Homme vara esimese lennukiga.»

«Ahah. Ja millal sa tagasi tuled?»

«Varsti,» ütlesin ma. «Päris varsti, armsaim.»

«See ei tohi nüüd kaua kesta, palun, Robert!»

«Ma tulen üsna ruttu tagasi,» ütlesin ja mõtlesin: «Seda võin ma rahulikult lubada.»

«Mul on sind nii väga tarvis.»

«Minul sind ka. Ole rahulik. Ma olen varsti jälle sinu juures.»

Ta kummardus ja suudles kuldmünti, mis ketiga mu kaelas rippus. Mina suudlesin münti, mis rippus Angela rindade vahel. Tema naha puudutus pani meid mõlemaid värisema ja me armastasime teineteist jälle Cole Porteri muusika ja mistraali maailmalõpukõmina saatel. Viimaks uinusime teineteise kaisus flanellteki all.

Ma ärkasin kell pool seitse. Kandsin kella randmel. Ma nägin, et taevas oli ikka veel hall ja kuulsin mistraali orelimängu. Väljas terrassil paindusid tormi käes lilled ja

põõsad. Äratasin Angela paljude magusate musidega ja kui ta silmad lahti lõi, naeratas ta otsekohe ja kallistas mind. Me mõlemad jõime vaid teed, käisime ruttu vannis ja riietusime. Väljusime korterist kell kaheksa. Ajal, mil habet ajasin, pakkis Angela mu kohvri. Angela oli nõudnud, et viib mu Nizza lennujaama. Ta kandis pruune pükse ja laia oliivrohelist Ameerika armee tuulepluusi lõikega jakki, ta näis selles väga lootusetuna.

Me sõitsime piki rannaäärset tänavat. Paljudes kohtades ujutas meri sõidutee üle, mistraal tegi sõitmise raskeks, raputades autot. Kõik oli hall — maastik, valgus, taevas, meri. Me sõitsime kalasupilokaalist Tetou mööda. Mistraal oli ühe puust külgseina sisse pressinud. Mehed nägid vaeva seina parandamisega.

«On sul peavalu?» küsis Angela minult.

«Jah,» ütlesin.

«Minul ka,» ütles ta. «Jälle midagi, mis on meil mõlemal korraga. Kui sul on valud, tahan, et nad ka mul oleksid.»

Mu jumal, mõtlesin ja ütlesin: «Mina ka, Angela.»

Lennujaamas saatis ta mind kuni viimase tõkkeni, millest läbi minna ta enam ei tohtinud. Siin suudlesime teineteist. Hoidsin ta pead oma käte vahel, ta käed ja nägu olid jääkülmad.

«Olen teisel külastajate rõdul,» ütles Angela. Ta suudles kiiresti mu käsi, siis jooksis ta oma laias tuulepluusis minema.

Kui astusin lennujaamast välja, et minna bussi juurde, mis meid ootas, vaatasin üles teisele rõdule. Seal ülal seisis täna üksainus inimene — Angela. Mistraal sasis metsikult ta juustes, ta pidi ennast käega kinni hoidma, et tuul teda ümber ei paiskaks, aga vaba käega viipas ta, ja mina, kes ma tormis tuikusin ja vaarusin, viipasin vastu ja mõtlesin: «Kui kõik nii läheb, nagu kavatsen, siis on see viimane kord, et me niiviisi lahkuma peame, jah, viimane kord.» Sisenesin bussi, mis sõitis lennuväljale ja mida mistraal nii tugevasti küljelt pressis, et bussijuht jõudis suure vaevaga bussi otseteel hoida. Lennuki juures vaatasin veel kord rõdu poole ja seal seisis Angela, silmasin ta punast

juust ja ta viipas veel kord ning mina viipasin vastu ja seisin lennurajal, kuni stjuuardess trapi ülemisel otsal mind hüüdis.

Startisime merele, piloot tõmbas lennuki kiiresti eriti järsult kõrgusse. Lennuk rappus ja vajus ja libises külgmiselt mistraalis. Turvavööde kiri ei kustunud, me jäime kogu sõidu ajal kinnitusrihmadesse. See oli üsna vastik sõit. Paljudel inimestel hakkas paha. Ma olin otsustanud ja tulevikukindel. Vaadake, kui te olete otsustanud kurjategijaks hakata, võite enne seda olla läbi teinud igat sorti vaevad ja südametunnistuspiinad. Kui te aga otsuse kord teinud olete, siis on südametunnistuspiinad ja vaevad möödas. Mina olin nüüd nii kaugel. Mulle ei läinud enam miski korda, mul polnud mingit süütunnet, ei mingit sündsustunnet, ma olin otsustanud olla nagu nood teised. Ma polnud kunagi oma elus nii rahulik olnud nagu nüüd, kus ma valmistusin kuritööd korda saatma.

«Ma tegin su heaks, mis suutsin,» ütles Gustav Brandenburg, suu popcorni täis, kui ta rääkis. «Ma olen oma keele ribadeks rääkinud. Sul pole aimugi, mis ma kõik teha proovisin, et sind välja vinnata. Kõik asjata. Mul on kahju. Aga sa oled ka neetud idioot.»

«Kuidas nii?»

«Me juba sittusime direktsioonil silmad täis sinu tervisliku seisundiga. Kas sul sellest küllalt polnud? Pidid veel endale seal lõunas ühe naise külge naerutama. Nagu segane. Niikaua kui sa minu juures töötasid, võisid sa kõikjal maailmas oma lustiks ringi lennutada ja seda sa oled ka teinud. Aga nüüd peab see olema suur armastus. Idioot, idiootlik!»

«Gustav?»

«Jah?» Ta kandis oranži-sinisetriibulist särki.

«Pea suu,» ütlesin ma tasa.

«Mis?» Ta seasilmad muutusid tigedaks.

«Kui sa juba kord enam ei mäleta, et sa mulle selle armastuse puhul kõike head soovisid, oma õnnistuse andsid ja ütlesid, et sa meie ja meie armastuse heaks kõik tahad teha, siis vähemalt pea suu selle armastuse koha pealt. See ei lähe sulle nimelt mitte küünemusta võrragi korda.»

Ta neelas alla popcorni, mis tal suus oli, trummeldas paksude sõrmedega kirjutuslauaplaadile ja vaatas mind tigedalt.

«Just õige toon,» ütles ta. «Õnnitlen. Sinu olukorras veel trotsi täis. Braavo. Suurepärane. Täiesti suurepärane. Ma pole iialgi midagi taolist öelnud, et ma selle naise pärast õnnelik olen, mitte kunagi elus.»

«Valetaja!»

«Sina hoorajäär! Sa võid mind nimetada, kuidas tahad! Sinuga on läbi!» karjus ta järsku. «Läbi! Kas said aru?»

See oli jälle minu vana Gustav.

«Ma olen juba ammu aru saanud,» ütlesin ma.

Kohe muutus ta jälle rahulikumaks.

«Sellest loost oled sa, nagu öeldud, lahti. Otsekohe. Ma andsin sulle kolmkümmend tuhat ja teine kord viiskümmend tuhat marka tšekkides. Kus need on?»

«Siin,» ütlesin ja panin vihikukese tema ette.

Enne Gustavi juurde sõitmist olin otsinud üles oma panga ja õnneliku härra Kesse ja olin oma konto pealt võtnud kaheksakümmend tuhat marka.

«Nii palju? Mis teil siis ees seisab, härra Lucas?» oli Kesse ehmunult küsinud. Nagu kõik ametnikud, kellel on rahaga tegemist, oli ta alati kohkunud, kui omaenese raha nõuti. See peab olema mingi psüühiline trikk. Need inimesed näivad võõrasse rahasse, mis üldsegi neile ei kuulu, suhtuvat kui enda omasse, mida nad kaitsma peavad. «Ärge ainult nüüd mingeid lollusi tehke — teie olukorras. Mõelge sellele, et teil on ikka edaspidi eluks raha tarvis. Kui te nüüd niisugused summad välja võtate...»

«Varsti tuleb mu kontole jälle raha, härra Kesse,» ütlesin mina. «Mul on seda 80 000 vaja, et matkatšekke osta.» Seda ma siis ka tegin. See klappis, olin suure osa oma kogutust mängu pannud, aga ma pidin seda tegema, see

kuulus mu plaani juurde. Oli selge, et Gustav nüüd loomulikult oma firma matkatšekke nõudma hakkab ja algsed tšekid olin ma välja andnud, et Nicole Monnier'le maksta. Vihikukesega sõitsin Gustavi juurde. Nüüd panin nad tema ette.

«Siin,» ütlesin sinna juurde.

See oli ohtlik silmapilk, sest ta oleks võinud kohe märgata, et need olid teised tšekid kui need, mis tema mulle andis, aga ta oli veidi erutatud ja äärmiselt nördinud minu külmalt terava ülevalpidamise pärast, ta oli tõenäoliselt oodanud, et hakkan vinguma. Seepärast olin niiviisi käitunud. Ta vaatas tšekkidele vaid põgusalt, siis lükkas ta nad kõrvale.

«Tõendid,» urises ta. «Koodi võti.»

Andsin talle kõik. Olin nad hommikul kõik oma seifist Majesticis kaasa võtnud, enne kui Angela mind lennujaama sõidutas. Terve hulk asju, millest Gustav midagi ei teadnud, olid teise, suuremasse seifi alles jäänud.

«Mis minuga nüüd edasi tehakse?» küsisin, kuigi teadsin vastust juba ette. Ma tahtsin ainult kuulda, kuidas mu sõber, mu armas sõber Gustav seda formuleerib.

«Millise supi sa endale keetnud oled. Sa oled firmale vastuvõetamatu. Inimesed, kes sinu suhetest seal selle maimukesega kaebasid, ütlesid meie kõige kõrgematele, et te Cannes'is lihtsalt häbitult käitute. Seda ei või Global endale lubada. Me peame kaitsma maailma ees oma kuulsust. Ma pidasin sind targemaks. Aga kena, sa pole kunagi mind kuulanud, kui sul saba püsti oli...»

«Gustav,» ütlesin, «sa oled suur siga.»

«Ja sina oled hädavares. Täielik hädavares. Võimatu inimene,» ütles ta, süütas havanna ja haises higist. Seda räpast tünni olin ma üheksateist aastat talunud, mõtlesin ma imestunult. Üheksateist aastat. Arusaamatu. «Sa oled kulutanud firma aega ja raha,» jätkas Gustav. «Sul olid kõik šansid, võimalused, piiramatud vahendid. Mida sa meie huvides välja selgitasid? Mida sa üleüldse teada said? Sittagi ei saanud sa teada. Sinu aeg on möödas, Robert. Sa oled vallandatud. Välja ja valmis. Mul pole sind enam

vaja. Ükski firma ei saaks sind enam kasutada.» Ta naeratas. Ma naeratasin samuti. Üsna armutult vaatasime teineteisele otsa. Tjaa, mida ma olin teada saanud?

«Või oled sa teisel arvamusel? Siis ütle seda! Ma ei taha, et usuksid, nagu tehtaks sulle ülekohut. Mida sa saavutasid? Ütle seda.»

«Mitte midagi,» ütlesin rusutuna ja mõtlesin teisele seifile Majesticis, «üldse mitte midagi.»

«Selle asemel priske elu, amelesid, ilus elu selle...»

«Gustav,» ütlesin ruttu, «kui sa veel ühe sõna ütled, löön ma su haisevad hambad kurku.» Ma olin püsti tõusnud. Ta vaatas mulle uskumatult otsa. Niisugusena ta mind ei tundnud. Sigar pidi tal peaaegu suust kukkuma, ta rabas selle kinni viimasel hetkel. Tuhk langes ta vastikule särgile. «Sa ei räägi enam kunagi sellest naisest, taipad? Või sa pead endale proteesid muretsema. Ma põrutan sul molu sisse, sina koer, kui see ka viimane asi oleks, mis ma teen. Said sa aru?»

Ta irvitas.

«Ei ühtki sõna enam selle daami kohta. Armastus on taevajõud. Nüüd hakkab sul palju aega olema su armastuse tarvis. Ma võin sulle nimelt rõõmsa sõnumi edasi anda. Sa oled teenistusest vabastatud päevapealt. Global on viisakas. Viisakam kui sa seda oled ära teeninud. Ta ei jäta sind vee peale. Ta saadab su enneaegselt pensionile, arvestades doktor Betzi otsust. Mitte sellepärast, et sa oled end skandaalselt ülal pidanud ja Globali halba valgusesse asetanud, ei, ainult tervislikel põhjustel. Kiri, milles sellest sulle teatatakse, on direktsiooni juures. Sa saad selle veel täna. Sa saad pensioni, nagu see on ette nähtud. Sa ei tööta enam meil. Oma pensioniraha saad ülekandega. Ütle veel, et see pole viisakas.»

Ma vaikisin.

«Noh, ilus, ära ütle. Mul pole sellest sittagi. Tead, Robert, südamepõhjas ei talunud ma sind kunagi.»

«Mina sind ka mitte, Gustav.»

«Ma teadsin seda alati, et sinuga see kord niiviisi lõpeb. Sina hammustad seda kätt, mis sind toidab. Sa pole Globalile lojaalne. Sa viid ta halba kuulsusse. Ükskord sa teed seda. Ma olen seda alati teadnud.»

«Noh, nüüd siis näed, kui õigus sul on olnud,» ütlesin mina. Siiani läks kõik täpselt plaani järgi, täpselt nagu olin endale ette kujutanud. Ma pidin aga veel rohkem teadma. «Kes võtab nüüd juhtumi üle? Bertrand? Holger?»

«Mitte keegi,» ütles Gustav.

«Mis tähendab, mitte keegi?»

«Asi on lõpetatud. Meie maksame.»

Seda olin ma arvestanudki. Selles olin olnud veendunud — kuues meel üheksateistkümne aasta järel. See oli loomulikult väga hea. See oli suurepärane. Ei, ei, armsale jumalale olin kallis, väga kallis.

Loomulikult mängisin teatrit.

Hüppasin püsti ja hüüdsin: «Teie maksate? Olete te hulluks läinud? Miks te maksate, põrgu päralt?»

«Istu.» Ta nägi välja vastik. Üheksateist aastat olin talunud inimest, kes nägi vastik välja ja oli vastik. Nüüd oli ka see möödas.

«Sulle on ometi kuradima ükspuha, kas me viisteist miljonit välja sülitame või mitte. Vastupidi. Kindlasti sind see rõõmustab.» Oh jaa, mõtlesin, päris kindlasti. «Me maksame kõigepealt tänu sinu võimetusele. Sa ei suutnud enesetapu poolt ühtegi, mitte ühtegi põhjust esitada.»

«See on tõsi,» ütlesin. «Ja nimelt sellepärast, et see ei olnud enesetapp vaid mõrv, mida te kõik siin teate niisama hästi kui mina.»

«Ära muutu jälle ülbeks,» ütles Gustav. Ta havanna ots oli peaaegu täielikult järatud ja laiali lagunenud. «Ei ole veel ühtegi mõrvarit leitud. Nagu paistab, ei leita iialgi kedagi. Poleks sa juba nii lubjakas, oleksid vähemalt niigi palju tõendeid kokku tassinud, et meil oleks olnud põhjust väljamaksmisega venitada — lõputult. Aga ei, härra peab töötama karvapealt tipp-topp. Härra situb meie peale, kes me talle maksame. Härra...»

«Kuss! Teie maksate viisteist miljonit.»

«Jah.»

«Millal?»

«Nüüd. Kohe. Otsekohe. Kui neid juba makstud pole. Briljandi-Hilde ametnikud on meile kõvasti peale käinud.»

See oli suurepärane. «Kui üks võimetu mees välja saadetakse, siis peab maksma.»

«Nüüd tahan ma kord ka sulle midagi öelda. Ma tunnen härraseid Cannes'is keskmiselt hästi ja mul on asjast oma versioon. Globalis ei ole ainult ametnikud, kellele Briljandi-Hilde kuklasse istub, vaid hoopis teised inimesed. Rikkad ja ülirikkad inimesed. Võimsad ja ülivõimsad inimesed. Loomulikult mitte Briljandi-Hilde ise. Loomulikult ka ametnikud või kolmandad. Võib-olla kuulub neile isegi tibatilluke osa Globalist. Või on nad teie juures üsna priskelt kindlustatud. Ja need inimesed, kes nad ka iganes oleksid, on öelnud: «Kui te Briljandi-Hildele ei maksa, tuleb teil ebameeldivusi. See oli mõrv, see on kindel. See pole tingitud ühest võimetust ametnikust, et te ei saa tõestada enesetappu. Asi on selles, et see polnud enesetapp. Niisiis makske! Kas on nii?»

«Puhas loba,» ütles Gustav, aga ta ei vaadanud mulle otsa, vaid oma mustadele sõrmeküüntele. «Global ei lase kellelgi ennast pressida.»

«Ei, aga ta maksab ja lõpetab oma uuringud üsna järsku. Teiste taoliste juhtumite puhul on ta, niipalju kui mina tean, aastaid ja aastakümneid keeldunud maksmisest, pugedes aina uute trikkide, ikka uute vähemusutavate ettekäänete taha.»

«Ma ütlen sulle, ükski inimene pole Globalile survet avaldanud.»

«Ei, loomulikult mitte,» ütlesin. «Global on ainult nii peen. Ta ei taha räpaste asjadega tegemist teha. Ta maksab, enne kui juhtum on selgitatud. Seda pole ta veel iialgi teinud, aga nüüd ta teeb nii.»

«Meie jaoks on asi selgitatud. See oli mõrv.»

«Sa olid ometi veendunud, et see oli enesetapp. Sa tundsid seda ju neerudes, kas sa ei mäleta?»

«Esiteks võib inimene eksida, teiseks ei aita mind minu tunded, kui ma tööle komandeerin võimetu inimese. Viisteist miljonit perses.»

Näis, nagu tahaks ta nutta. Niisugune nägi ta alati välja, kui firma maksma pidi.

«Pidin olema hull, et ma veel sinu eest kostsin. Et nad sulle pensioni maksavad ja mitte lihtsalt kutsetööd kahjustanud ülalpidamise eest tuld ei andnud. Peab veel laskma ka toriseda. See on tänu. Noh, ilus. Noh, hea. Ma olen alati teadnud, et oled üks sitavares.»

«Ei teinud sellest aga üheksateist aastat väljagi, mis? Pidi see küll sinu jaoks põrgu olema.»

«Oli ka,» ütles ta. «Ma olen rõõmus, et see möödas on. Aura ainult ära. Et sind enam näha poleks. Kui ma püüan üht nime unustada, siis on see sinu oma.»

«Kujutle,» ütlesin, «minuga on just niisamuti.» Ta on küll direktsioonilt kõva peapesu saanud, mõtlesin. Mul oli nii kerge ja rõõmus olla nagu ei ammu enam. Minu plaan läheb korda, mu plaan läheb korda! «Ära näe vaeva, Gustav, jää istuma.» Ma tõusin. «Ja lase oma käsi sigarit hoida. Ma ometi ei anna sulle kätt. Ela jumalakartlikku elu, Gustav, sina Globali eeslaulja.»

Ta sülitas vaibale.

«Käi kuradile,» ütles ta. «Kaua ei või see enam kesta, kuni kärvad. Ära näe vaeva siin mingit santimist proovida. Minu silmis oled sa juba nüüd surnud. Jumal, kuidas ma hinge tõmban, kui ma sinu lõusta enam ei pea nägema.»

«See on vastastikune, Gustav,» ütlesin ma. «Oma paberid tahan kuni täna õhtuni veel Intercontinentalis hoida, nõus? On nimelt veel tööasju.»

«Nendega ei hakkaks ma praegu just vaeva nägema, sa väike sittur,» ütles Gustav. «Kõige järel, mis sa teinud oled, rääkimata usaldusarstist. Seal ma veel kaitsesin sind, mina narr. Ma pean alati head tegema, mina narr. Ma lihtsalt pean.»

«Jah, see on kuratlik,» ütlesin.

«Rääkisin doktor Betziga,» ütles ta. «Tema arvas, et varsti võetakse sul jalg maha. Kas sa juba tead, millal amputeeritakse?»

Ma keerasin ringi ja läksin üle suure vaiba büroo ukseni. Astusin samm sammu järel ja mu jalg ei teinud mulle

häda. Ja mu süda lõi kiiresti, sest üks minu plaanile vajalik eeltingimus, kõige vajalikum, oli nüüd täidetud, kuulsin seda Gustavilt. Päikesevalgus langes läbi kõrgete akende. Düsseldorfis oli palav päev. Jõudsin ukseni. Ma avasin selle ja astusin eestuppa. Ma sulgesin ukse enda järel. Gustav polnud enam sõnagi öelnud, mina ka mitte. Ja see oli üheksateistaastase orjatöö lõpp Globalis, inimeste, keda ma üldse ei tundnud, varanduse heaks. See oli, kui õieti järele mõelda, igati loogiline ja seaduspärane lõpp. Selles ühiskonnasüsteemis, milles me elame, ei kasteta sind ometi šokolaadiga, kui nad on su tühjaks ammutanud ja sandiks teinud ja sinust tahetakse lahti saada, ah ei, šokolaadiga küll mitte.

38

«Ja mis sa nüüd peale hakkad?» küsis mu sõber, advokaat doktor Paul Fontana. See oli samal päeval kell seitseteist. Fontana kitsas sile nägu ei reetnud jälgegi sellest, mis ta sisemuses toimus. Ta silus käega üle pruunide, karmide tahapoole kammitud juuste. Olin talle kõik jutustanud, kuidas mul Gustav Brandenburgiga oli läinud.

«Lendan tagasi Cannes'i,» ütlesin. «Juba homme. Kohe, kui saan Globali kirja.»

Ta vaatas mulle pikalt otsa.

«Mis on?»

«Robert,» ütles ta, «nagu Borchert oletas, on kohus meie abielulahutustaotluse tagasi lükanud. Loomulikult. Ma ju kohe kartsin seda. Oled vaene põssa.»

«Oo ei,» ütlesin mina.

«Oo jaa,» ütles tema. «Sa saad nüüd veel ainult osa oma endisest sissetulekust. Sa oled haige, seda rääkisid sa ise mulle. Mis tulevik sulle toob, on... ei ole ilus. Inimesena ma sind mõistan, aga kui advokaat pean sind kritiseerima, et sa vastupidi minu nõuandele lasid oma naisele veel raha üle kanda... Ära vaata mind midagi niimoodi,

ma kõnelesin tema advokaadiga telefoni teel, ta ütles mulle.»

«Sellega on nüüd lõpp,» ütlesin mina.

«Ei, sellega ei ole nüüd lõpp! Sa oled nüüd enesele ise taksi määranud, mida muidu oleks kohus pidanud tegema, milleks ma tahtsin sinu naist sundida, kui sa mäletad. Nüüd andsid sa talle tuhat viissada vabatahtlikult ja maksad veel üüri ja kindlustuse. Ma proovin, arvestades sinu vähenenud sissetulekuid, kohtus saavutada, et sa vähem maksma pead, kui sa seni vabatahtlikult andsid. Loodetavasti see õnnestub mul. Sa tegid, nagu öeldud, ise hinnangu, mis oluliselt aitas kaasa selleks, et su naine ei mõtlegi lahutada.» Ta urgitses oma piibu kallal. «Miks sa seda tegid, Robert, vastupidi minu tungivale nõudele?»

«Ebausust. Tema soovis seda ka.»

«Tema? Ah nii. Ei,» ütles Fontana, «mina ei usu seda ebausu juttu. Sa tegid seda, sest oled aus inimene, ja kindlasti see naine ka. Teie ei võinud taluda mõtet, et Karin...»

«Lõpeta,» ütlesin.

«Milleks sa võtad endale advokaadi, kui sa ometi ei tee nii, nagu ta sulle ütleb?» küsis Fontana. «Ole rahulik, ma olen su sõber ja ma jään su sõbraks. Ainult et nüüd saan ma vaevalt sind aidata. Mis pärast kolme aasta möödumist juhtub, seisab tähtedes kirjas.»

«Meile on see ükskõik, Angelal ja minul. Meil on ükskõik,» ütlesin mina. «Me jääme kokku niikuinii.»

«Kas ta ütles seda?» küsis Fontana, koputas piibu tühjaks ja toppis jälle täis.

«Jah.»

«See on suurepärane naine, Robert.»

«Niisama suurepärane kui sinu oma,» ütlesin mina.

Fontana pani piibu taas põlema.

«Niisiis ma proovin Karini toetussummat alla suruda. Kas see mul õnnestub, on iseasi. Tõenäoliselt pead sa siin kohtu ette astuma, kui päev on kindlaks määratud. Kohtunik soovib mõlemat poolt näha. Minu plaani sa ju tor-

pedeerisid. Karin tõepoolest ei anna iialgi nõusolekut lahutuseks.»

«Mul on üks teine plaan, aga sellest ei või ma rääkida.»

«Ma pole sulle pahane, ainult kurb — sinu pärast.»

«Sa ei tarvitse seda olla. Ole rõõmus. Mina olen ka,» ütlesin mina. «Mind ootab ees ainult ilu.»

«Noo!» ütles ta.

«Jah, siiski, veel ainult ilu.»

Sekretär tõi posti, mis vahepeal Intercontinentali oli toodud ja nüüd nailonkotis siia toodi. Posti oli üsna palju. Ma otsustasin, et hotellis ütlen, et mulle nüüd kõik kirjad Angela aadressil järele saadetaks.

«Ah, veel midagi,» ütlesin. «Mul on Cannes'is tarvis notarit. Kas sa tunned juhuslikult mõnda head ja usaldusväärset?»

«Arvan, et tunnen tõepoolest ühte. Silmapilk...» Fontana otsis suures aadressraamatus, siis nimetas ta mulle ühe notari nime ja aadressi Cannes'is. Mehe nimi oli Charles Libellé. Ma kirjutasin aadressi ja nime üles. Lõpuks lahkusin Fontanast. Ta raputas mul ikka ja jälle kätt, kui saatis mind kantselei väljapääsuni.

«Millal me teineteist jälle näeme?» küsis ta.

«Noh, kui kohtu ette ilmuma pean.»

«Nii ma ei arva. Sa ju tead, mida ma mõtlen. Jällenägemist, tõelist jällenägemist minu juures kodus, koos minu naise ja sinu armastatuga.» Ma vaikisin.

«Seda ei saa vist kunagi olema.»

«Aga ometi,» mõtlesin. «Mis see olgu, Paul? Me päris kindlasti külastame teid,» ütlesin ja mõtlesin, et me ei tee seda kunagi, ei, mitte kunagi. Nüüd oli kõik lõplikult, selgelt ja teravalt lahutatud ja mitte midagi ei hoia mind enam siin kinni ja ükski tee ei too mind tagasi Saksamaale. Ja ma olin selle üle rõõmus.

Fontana saatis mind liftiukseni. Seda polnud ta kunagi varem teinud. Ootetoas istusid kaks volitajat.

«Õnne,» ütles ta. «Soovin sulle õnne, mu vana. Nii vähestel on seda. Enamik jääb rataste alla. Oleks kohutav, kui sina rataste alla jääksid.»

«Mina juba ei sattu,» ütlesin.

Liftikabiin ilmus mattklaasist ruudu taha. Ma avasin ukse.

«Kõike head,» ütles Fontana imelikult käheda häälega. «Astu aga juba sisse!»

Ma astusin kabiini. Veel silmapilgu nägin Fontanat, pikk, kõhn, alati vaoshoitud. Ta näos tuksatas midagi. Siis langes liftiuks kinni. Ma vajutasin alumise korruse nupule ja sõitsin alla. Kunagi enam ei näinud ma Paul Fontanat.

39

Ma käisin pikalt läbi Düsseldorfi tänavate ja vaatlesin kõike põhjalikult nagu turist, nagu poleks ma veel kunagi näinud kirikuid, pankasid, muuseume, hotelle, teatreid ja parke, suuri ärisid Königi alleel, kõrgteid ja autode voolu. Ma nägin seda kõike ja rohkem veel, ma kuulsin Reini aktsendiga kõnet ja teadsin, et ma seda kõike enam ei näe ega kuule mitte kunagi enam, sest kohtumenetlusele Karini ülalpidamise pärast ma ei tule. Mul olid nüüd hoopis teised plaanid. Nii jätsin ma sellel õhtupoolikul Düsseldorfiga hüvasti.

Ma väsisin ja sõitsin taksoga hotelli. Seal ütlesin ühele portjeele, et ma homme välja kolin ja et mul on tarvis ekspediitorfirmat, kes kõik, mis mu korteris on, sisse pakiks ja ära viiks. Portjee lubas niisuguse firma järgmiseks ennelõunaks kohale kutsuda. Ma nimetasin talle Angela aadressi. Sinna pidi kogu mu post järele saadetama.

«Väga hea, härra Lucas. Mul on kahju, et te juba jälle meilt lahkute.»

Sõitsin üles oma korterisse ja istusin suure akna juurde salongis ja vaatasin tükk aega maanduvaid ja startivaid lennukeid Lohauseni lennuväljal. Sellel suveõhtul oli kaua valge. Ma tellisin pudeli viskit vee ja soodaga ja siis jõin ja vaatasin läbi oma posti. Seal oli väga palju huvitavaid kirju. Ma rebisin nad kõik puruks, sest mul polnud kavatsust ühelegi neist vastata nüüd, mil läksin üle uude ellu.

Leidsin eest panga väljavõtted. Pärast kaheksakümne tuhande väljavõtmist oli minu arvel veel ainult vähe raha, aga varsti on rohkem, küllalt, et anda Karinile, mis iganes kohus talle mõistaks.

Portjee kutsus. Mingi käskjalg suure ümbrikuga olevat hallis.

«Saatke ta üles,» ütlesin. Poiss tuli, andsin talle jootraha, siis rebisin ümbriku lahti. See oli Globali pensionileping, milles tänati mind truu ja ennastohverdava kauaaegse teenistuse eest, sooviti kõike head, eriti mu tervisliku seisundi paranemist ja küsiti, kas see mulle sobib, kui mu pension, nagu varem palk, kantakse üle minu kontole. Kui ma midagi ei teata, kantakse raha üle nagu senini. Mul polnud kavatsust Globalile veel kord midagi teatada.

Nii rebisin katki ühe kirja teise järel, seal polnud ühtegi, millele oleksin soovinud või pidanud vastama. Ma leidsin äkki, et siin Saksamaal ei pea ma enam üleüldse mitte midagi. Cannes'is jah, seal pidin ma veel üht-teist tegema, aga Saksamaal? Mitte midagi. Lõpuks oli mul käes veel pütipaberist kaart. Keegi, keda ma ei mäletanud, teatas, et ta on abiellunud. See oli väga diskreetne ja noobel teade. Vaatasin seda kaua. Siis võtsin telefonitoru ja tellisin kõne Cannes'i.

Angela vastas otsekohe.

«Robert! Läheb sul hästi?»

«Suurepäraselt.»

«Sa oled joonud, Robert.»

«Jah,» ütlesin ma. «Ja joon veel rohkem. Rõõmust, et siin kõik nii hästi on läinud.»

«Sinu firmas?»

«Jah, minu firmas.»

«Kas see jättis neile sügava mulje, mis sa oled lagedale toonud?»

«Väga,» ütlesin ma muretult. «Täiesti erakordselt sügava. Nad kiitsid mind... avaldasid kiitust väljendusrikkalt... Kuidas seda öeldakse?»

«Ära joo nii palju, palun, Robert.»

«See on vaid õnnest, tead sa. Mis sina teed?»

«Maalin,» ütles Angela.

«Kas ma olen sulle juba öelnud, et ma sind armastan?»

«Millal sa koju tuled?»

Koju, ütles ta. Koju... «Me katsume homme õhtupoolikuks ühe lennuki leida.»

«Kas ei saaks rutem?»

«Ei.»

«Miks mitte?»

«Ma pean veel ootama üht ekspediitorfirmat. Ma toon kõik oma asjad, mis ma oma korterist lahkudes kaasa võtsin, Cannes'i. Kas ma tohin?»

Ta hüüatas rõõmu pärast.

«Oh, Robert, sa tuled lõplikult minu juurde.»

«Jah, lõplikult,» ütlesin. Siin pidin ma ettevaatlik olema. «Ma mõtlesin seega, et ma nüüdsest peale elan Cannes'is. Kui nad mind nüüd mingi juhtumi puhul kuhugi lähetavad, siis Cannes'ist. Ja Cannes'i pöördun ka alati tagasi.»

«Minu juurde.»

«Sinu juurde. Ma selgitasin seda firmas. Nad on nõus. Esialgu on mul selle juhtumiga ju tegemist veel.»

«Jah, Robert, jah. Ah, ma olen nii erutatud...»

«Jääd sa täna koju.»

«Jah, miks?»

«Sest et ma veel edasi joon ja siis on väga tõenäone, et ma sulle veel kord helistan. Või kaks korda. Seda võib üsna kindlasti oletada.»

«Helista mulle nii tihti, kui soovid. Ükskõik, kui hilja ka on. Ma ootan su kõnet,» ütles Angela.

Ma jäin akna juurde istuma ja vaatasin, kuidas päev öö ees pikkamisi taganeb. Lennuväljal ja kõikjal mujal ümberringi süttisid elektrituled ja ma jõin pikkamisi edasi ja mõtlesin kõik täpselt järele, mida ma pean tegema, kui Cannes'i lähen. See polnud üldsegi raske.

Ma tellisin õhtusöögi tuppa, selle järel jõin veel uuest pudelist ja helistasin Angelale jälle, kokku neli korda, viimane kord kell kolm varahommikul.

40

Järgmisel päeval kell üheksa hommikul tulid ekspediitorfirma mehed, kelle portjee oli mulle tellinud. Neid oli kolm, kaks nendest üliõpilased, kes mu riided ja elevandid ja kogu mu varanduse, mis ma korterist olin kaasa võtnud, osavalt kahte suurde kasti pakkisid. Kolmas, vanem mees, õiendas minuga formaalsused. Ma andsin talle aadressi, kuhu kastid tuli saata, kirjutasin alla mitmesugustele paberitele ja tegin sissemaksu. Kõik läks väga ruttu. Tudengid mähkisid iga elevandi hoolikalt sisse, et see katki ei läheks, need olid väga kenad poisid. Ma olin ikka veel pisut purjus eelmisest õhtust, aga tundsin end väga hästi.

Kaks tundi hiljem olid mehed ja kastid kadunud. Mis oli maha jäänud, selle pakkisin oma kohvrisse ja riietusin. Ma sõin lõunat restoranis. Mu lennuk läks kell 15.30 üle Zürichi. Andsin ülemportjeele autopaberid ja võtmed ja ütlesin talle, et ta peab Admirali, mis oli hotelli ette pargitud, maha müüma ning kümme protsenti summast endale jätma ja ülejäänu minu pangaarvele kandma.

Seekord ei töötanud lennudispetšerid «eeskirjade» järgi: me startisime normaalselt ja oli väga ilus lend. Düsseldorfis paistis päike ja ta paistis veel ka Zürichis. Nizzas oli taevas pilves ja mistraal märatses ikka veel. Kui lennukist välja tulin, nägin teisel rõdul Angelat, ja suures hallis jooksime siis teineteisele vastu nagu kord varem, ikka kiiremini, hingetult. Me ei sõitnud seekord rannateed mööda, sest see oli vee all, ütles Angela. Me valisime automagistraali ja pidime teemaksumajakese juures peatuma. Torm ulgus Mercedese ümber ja raske auto vankus kergelt. Palmid tee ääres paindusid sügavale, mõned neist olid murdunud. Tundsin, kuidas pea hakkas valutama. Angela nägi välja magamata. Tal olid tumedad varjud silmade all ja ta kandis jälle pruune pükse ja laia oliivrohelist tuulejakki.

Me jõudsime Cannes'i ja läksime Angela korterisse. Panin oma kohvri maha. Siin üleval mürises ja kaebas mistraal ja ruumides oli ikka veel tõmbetuul. Meri oli tormilaineis ja tume kui taevas. Avasin vaevaliselt ühe klaas-

ukse ja astusin välja terrassile. Tuul paiskas mu peaaegu ümber. Hingasin sügavalt. Siis tundsin Angela kätt õlal. Keerasin ringi. Üle ta näo voolasid pisarad.

«Angela... Angela...» Ma pidin karjuma. «Mis sul on, Angela?»

Ta pani oma suu mu kõrva juurde.

«Mitte midagi... üldse mitte midagi... See on see neetud mistraal. Ma ju ütlesin sulle, et see teeb kõik inimesed hulluks. See on nüüd juba kolmas päev. Oh, Robert, Robert... Sa ei jäta mind kunagi maha, mitte kunagi, ei? Seda... Seda ei suudaks ma taluda...»

Mistraal rebis lilleväätе lahti, ma nägin seda.

Tõmbasin Angela terrassi seina ääres seisvale laiale magamisasemele. Me mõlemad läksime väga kiiresti enesest välja. Järsku torkas mul südames, aga ma ei teinud sellest välja.

41

«Ma olen haige, nõrk naine,» ütles Hilde Hellmann kaeblikult. «Ma ei tunne äriasju. Ma soovin, et härra Seeberg jääks minu juurde.»

«Ja mina soovin, et härra Seeberg meid üksinda jätaks,» ütlesin mina. «Seda äriasja, mis minul teiega rääkida on, te tunnete, proua Hellmann.»

See oli esmaspäeval, 26. juunil õhtupoolikul kella nelja paiku.

Laupäeval olin Cannes'i tagasi pöördunud. Pühapäeva olime Angelaga koos veetnud, me olime peamiselt terrassil lamanud ja puhanud. Mistraal oli edasi liikunud, taevas säravalt selge ja jälle läks väga palavaks. Ma olin juba pühapäeval Briljandi-Hildele end tänaseks, esmaspäevaks ette teatanud. Ma olin öelnud, et soovin ainult temaga üksinda rääkida. Siiski seisis tema kõrval nüüd see rafineeritud täievoliline esindaja Seeberg oma jääkülmade silmadega. Briljandi-Hilde ise istus oma voodil, jakike, nagu alati, öösärgi peal. Seeberg ütles: «Ma olen proua Hellmanni usaldusmees. Kui te ei soovi minu juuresolekul rääkida, siis peate te lahkuma, härra Lucas.» Aga ajad, millal ma

ennast niiviisi halvasti kohelda lasksin, olid möödas. See on hea, kui pole enam südametunnistust, mõtlesin.

«Juhul, kui teie silmapilkselt ei kao, ei räägi ma proua Hellmanniga üldse mitte, vaid hoopis politseiga.»

Ootasin selle väite mõju. Mõju oli just niisugune, nagu olin oletanud.

«Jätke meid üksinda,» ütles Briljandi-Hilde.

«Väga hea, armuline proua,» ütles Seeberg.

«Te võite ju hiljem kõik talle jutustada,» ütlesin, kui noor mees lahkus magamistoast, kus nagu alati lõhnas lämmatavalt lillede järele. «Loomulikult te räägite temale kõik. Ja mitte ainult temale. See on mulle selge. Kõige enne tahan ma aga rääkida teiega.»

«Mille üle?»

«Mõrva üle,» ütlesin. «Mitmekordse mõrva üle.»

Ta roosad albiinosilmad pilkusid. See oli ka ainus reaktsioon. Ta istus väga sirgelt oma rokokoovoodil ja täna kandis ta kaelakeed smaragdide ja briljantidega. Hilde mõlemas kõrvas rippus suur pirnikujuline smaragd. Parukas istus seekord otse.

«Mis mõrv?» küsis Hilde. «Mis mitmekordne mõrv?»

Ma istusin voodiäärele.

«Teie mõrv, proua Hellmann,» ütlesin. «Teie mitmekordne mõrv.»

Sel hommikupoolikul olin ma notar Charles Libellé, keda Paul Fontana mulle soovitas, tema kantseleis üles otsinud. Libellé oli umbes viiekümneaastane mees. Ta tundus olevat usaldusväärne ja tõsine.

«*Maître*,» ütlesin talle, «oma nime ütlen ma teile alles siis, kui te mulle ütlete, et te võtate minu asja üle.»

Ta kulmud tõusid.

«See on midagi ebatavalist, härra!»

«Ma tean. Kuulake. Selles ümbrikus on mõned fotod ja kassetid lintidega. Kas te peate neid fotosid nägema ja linte kuulama, enne kui te nad minu jaoks hoiule võtate?»

«Ei.»

«Hüva. Ma sooviksin, et me ümbrikud koos pitseerime, panka läheme ja seifi üürime. Nii minul kui teil peab

olema seifi võti ja täielik volitus ümbrikkude väljavõtmiseks igal ajal. Kas me võime seda teha?»

«Jah,» ütles Libellé.

«Väga hea. Ma toon teile lähemail päevil veel ühe ümbriku, milles on käsikiri. Selle me paneme ka seifi ja nüüd pange tähele: kui ma suren vägivaldset surma, võtke kõik, mis seifis on, välja ja sõitke Zürichi. Seal kutsuge kokku rahvusvaheline pressikonverents ja esitage see materjal. Alles pärast seda annate selle materjali Interpolile. On see arusaadav?»

«Ei saaks enam arusaadavam olla, härra.»

«Aga te oodake, kuni saate kinnituse minu surma kohta. Ja see peab olema vägivaldne surm. Kui suren loomulikku surma, ärge tehke midagi. Üldse mitte midagi. Materjal jääb sinna, kus on.»

«Kõigiks aegadeks?»

«Kõigiks aegadeks. Ei! Mitte kõigiks aegadeks. Ma ütlen nüüd teile oma nime. Ma olen Robert Lucas.» Jälle tõusid ta kulmud, aga see oli ka kõik. «Kui pärast minu surma madam Delpierre...» Ma andsin täpse aadressi, kulmud kõrgele tõstetud, märkis ta selle üles. «Kui madam vägivaldset surma sureb, siis avalikustage see materjal samuti kui minu puhul. Nüüd te teate, kes ma olen. Te tunnete mu nime kindlasti samuti nagu madam Delpierre'i oma, kui te Cannes'i sündmusi jälgite.»

«Ma tunnen teie nime, härra Lucas,» ütles Libellé. «Ma tean ka teiega seoses olevaid teisi nimesid.»

«Kas saame kohe panka minna?»

«Jah.» Notar Libellé oli kidakeelne mees.

Me läksime jalgsi lähedal Buttura tänavas asuvasse Pariisi Rahvuspanka ja ma üürisin meie mõlema nimele pangaseifi. Kumbki sai ühe võtme. Läksime läbi päevakuumuse tagasi Libellé jahedasse kantseleisse ja mina andsin talle vastava kirjaliku volituse. Siis olin ma palunud teda osutada mulle veel üks teene, mida ta lubas täita, ja olin sõitnud Briljandi-Hilde juurde, kelle sängiserval ma nüüd istusin.

«Mis mõrv?» küsis Hilde. «Mis mitmekordne mõrv?»

«Teie mõrv, proua Hellmann,» ütlesin mina. «Teie mitmekordne mõrv.»

«Te olete ju hulluks läinud!»

«Seda ma ei ole, proua Hellmann.» Ma polnud oma elus veel kunagi varem olnud nii otsustav ja kõhkluseta. «Pigem olete seda teie. Ma mõtlen, teie olete äärmuslik juhtum. Ma mõtlen, te olete hull raha ja võimu ja rikkuse järele. Teil polnud sellest küllalt, mis teil oli. Te tahtsite rohkem, ikka rohkem. Te vihkasite oma venda...»

«Vihkasin? Ma armastasin teda!» hüüdis ta teatraalselt.

«... nagu katku. Te tahtsite panka. Te tahtsite kõike, mis tal oli. Teil tekkis plaan. Ma olen kindel, et see plaan just teile pähe tuli. Oma täievolilises esindajas Seebergis, kellele te lubasite kaasosaluse pangas, leidsite te nõusoleva abilise. Koodi liikmed — Fabiani, Thorwell, Kilwood ja Tenedos — olid sellest plaanist vaimustatud. Teie vend oma vanamoodsate moraaliseisukohtadega oli neil juba ammugi pinnuks silmas. Niisiis lavastas Seeberg lõpuks äraproovitud mustri järgi selle äri naeltega.»

«Mis tähendab «äraproovitud mustri järgi»?» Ta hääl kõlas teravalt.

«Ah, lõpetage,» ütlesin ma. «Teile ja teie sõpradele ei olnud ju ükski hea võimalus liiga räpane, mitte ükski kriis tõsine. Ja kriise ja soodsaid juhuseid oli pärast sõda küllalt. Kord kõikus frank, siis liir, ikka ja jälle nihkus dollar — eelkõige just selle langusega olete te oma meeletud varandused kokku ajanud.» Ma rääkisin end vastu tahtmist maruvihaseks. «Imetlema peab teie ideerikkust! Kontsernid USA-s teevad, mis tahavad. Harilik tubli Ameerika kodanik ei saa nii lihtsalt Saksa aktsiaid osta. Ta peab makse maksma, kui ta välismaale investeerib! Teil ei olnud see vajalik! Teil oli Kood, üks rahvusvaheline ühing Saksa pinnal! Sõsarettevõtetega paljudes maades. Seega võisite teie — täiesti legaalselt — kõikidest deviisieeskirjadest ja maksuseadustest mööda minna! Seega võisite teie kõikidest tõketest üle hüpata! Ja teie vend ei olnud kõigil aegadel järjest muud kui ainult ilus silt! Ma olen selles veendunud, et teie vend ei osanud ette kujutadagi, mis ta selja taga

toimus, kui ta naelalooga seoses sellele jälile sai. Ta oli meeleheitel. Ta lendas otsekohe siia, et neid kõiki vastutusele võtta. Neid kõiki, — ainult mitte teid, oma õde. Ma arvan, ta ei aimanud kuni viimse hetkeni, et teie tema suurim vaenlane olite. Vahepeal olite te juba välja arendanud täiusliku kuritöö plaani. Igaühel oli selles oma eriline ülesanne. Teie halastajaõde muretses dünamiidi põrgumasina jaoks. Tenedosil oli mees, kes elektriseadme paigale pani...»

«Te olete hullumeelne,» sosistas Hilde. Ehted, mida ta kandis, helkisid, kui ta kiiresti pead liigutas. «Hullumeelne, seda te olete! Ma lasen teid välja visata! Ma teatan politseile...» Ta haaras telefonitoru järele. Aparaat seisis voodi kõrval. Ta käsi peatus kuuldetorul. Ta ei tõstnud seda üles. Ma vaatasin talle otsa. Lõpuks võttis ta käe telefonilt.

«Nii on parem.» Ma vaatasin kella. Nüüd kohe heliseb telefon.

«Igaüks täitis oma osa. Ka professionaalne tapja palgati tööle. Aga teile, õele, jäi õigus põrgumasin jahi pardale sokutada.»

«See on hullus! See on hullus!»

«See on tõde. Ma võin seda fotode ja helilintidele võetud kõnedega tõestada. Mul on isegi pilt, mis näitab teid põrgumasinat paigaldamas. Ma tõmbasin taskust ühe foto ja lasin selle vaibale langeda. Hilde kargas voodist uskumatu väledusega ja tõstis foto üles. Ta vaatas seda üksisilmi. See oli üks Cannes'i vaatega postkaart. Hilde Hellmann pressis välja labase vande ja vahtis, täis vihkamist, mulle otsa.

«Ma tahtsin ainult näha, kas te tõesti nii hädine olete, proua Hellmann. Te olete päris terve. Tervem kui mõnigi teine.»

Ta heitis jälle voodisse ja kattis end tekiga.

«Teie alatu siga.»

Telefon helises. No niisiis, mõtlesin ma.

«Siin on notar Charles Libellé, kas madam Hellmann?»

«Jah,» ähkis ta.

«Kas monsiuer Lucas on teie juures, madam?»

«Jah...»

«Ta palus mind, et ma teile nüüd helistaksin. Mul on ülesanne teile teatada, et ta mõningad fotod ja helilindi kasseti on minu juures deponeerinud. Asjad on ühes pangaseifis. Teatud tingimustel, mida härra Lucas teile selgitab, on mul kohustus kõik, mis seifis on ja veel sinna tuuakse, rahvusvahelisele pressile ja Interpolile teada anda. Madam, võtke vastu minu suurim lugupidamisväljendus.» Kõne oli lõppenud.

Hilde vaatas mulle otsa.

«Kust mina tean, et see mitte üks teie kaaslane polnud? Kust ma tean, et te mulle puru silma ei aja?»

«Kutsuge notar Libellé tagasi,» ütlesin mina. «Või ärge uskuge mind, ka hea. Siis läheb kõik veel palju kiiremini.»

«Mis... mis neil fotodel on?»

«Teie kõik... Ja mehed, kes põrgumasina valmis tegid. Ja teie, proua Hellmann, Moonglow masinaruumis.»

«Seal oli pime,» ütles ta ja hammustas huulde.

«Mehel, kes foto klõpsutas, oli infrapunane kaamera,» ütlesin.

«Oh,» ütles Hilde. «Niisiis te olete väljapressija.»

«Jah, proua Hellmann.»

«See huvitab politseid ja teie ühingut.»

«Aga loomulikult,» ütlesin. «Kindlasti.» Võtsin kuuldetoru ja hakkasin üht numbrit valima.

«Mis te teete?»

«Ma valin keskkomissariaati.»

Ta lõi hargi alla. Ta roosades albiinosilmades nägin paanilist hirmu, mida olin juba kord näinud, kirjeldamatut hirmu. Ta sosistas: «Mis te nõuate?»

«Kirjalikku tunnistust, proua Hellmann. Kõikide üksikasjadega kõigi osalenute kohta.»

«Seda... Seda ma ei või.»

«Te peate seda võima.»

«Ma tõesti ei või seda teha.»

«Miks mitte?»

«Ma ei tea kõike... Ma ei tea, kes on tapja, keda Kilwood ja Tenedos palkasid.»

«Siis jätke tema välja. Muidu kirjeldage minutilise täpsusega. Hakake tööga kohe pihta. Iga päev loeb. Ma tahan teie tunnistust järgmisel esmaspäeval. Ja enne seda tahan ma veel midagi.»

«Mida?»

«Global maksab Moonglow eest,» ütlesin, «viisteist miljonit Saksa marka. Ma tahan viitteist miljonit.»

42

«See on ometi hullumeelsus... Te peate hullumeelne olema,» sosistas Hilde Hellmann. Ma tõusin ja vajutasin lülitile, mis süütas Angela maalitud pilti valgustava dekoratiivlambi. Ma mõtlesin, kui väga ma Angelat armastan ja et pidin teda kaitsma ka pärast oma surma ja et see oli mulle ükskõik, kuidas seda tegin, tõesti ükskõik. Portree mõjus uskumatult elavana. Ma vaatasin seda. Ma nägin Hildet oma patjadesse vajununa.

«Viisteist miljonit... Kus te seda hoiate? Teilt küsitakse, kust te raha saite! Te koperdate ise lõksu.»

«Oh ei,» ütlesin.

«Valgus. Lülitage, palun, valgus välja.»

Ma lülitasin välja ja istusin jälle voodi äärele.

«Raha läheb Šveitsi, proua Hellmann. Numbrikontole. Ma olen neljapäeval Zürichis ja ootan seal raha.»

«Kuidas te seda endale ette kujutate? Kuidas saan mina nii ruttu nii palju raha kasutada, ilma et see tähelepanu ärataks.»

«Teil on ometi nii tubli täievoliline esindaja,» ütlesin. «Temal on see kerge. Ma panen viisteist miljonit numbrikontole pangas, kus teil on suur hoius. Selleks, et ülekanne lihtsam oleks. Ma ei nõua, et viisteist miljonit mulle rahasedelitena Zürichisse tuuakse. Ma ei nõua isegi, et härra Seeberg isiklikult Zürichisse sõidaks.» Ma olin juba vahepeal sõiduplaane vaadanud ja piletid tellinud. «Ma olen järgmisel neljapäeval kella kümnest alates hotellis Baur

au Lac. Kui teie mees poole üheteistkümneks kõigi volitustega ei ole ilmunud, võite meie äri lõhki läinuks lugeda.»

«Selle ajaga ei saa küll toime tulla, see on...»

«Olge vait,» ütlesin. «Selle ajaga tuleb toime. Proua Hellmann, kui te ei tee, mis ma ütlen, kui maailmapress asjast teada saab, siis võite teie ja eelkõige teie sõbrad kui tahes võimsad olla, tõde ei lase ennast enam ähvarduste ja terroriga alla suruda. Mõned härrased lähevad oma ülejäänud eluks trellide taha — kõige ees teie.»

«Ma ei lähe trellide taha! Ennem teen enesele otsa peale!»

«Ennem te maksate. Ma pole veel lõpetanud. Peale nende viieteistkümne miljoni, need on mõeldud hädaajaks, nõuan ma nüüdsest peale iga kuu kuni minu surmani viiskümmend tuhat franki. Kuidas te maksma hakkate, saate juba edaspidi teada. Kui mõni makse üle kümne päeva hilineb, kui suren vägivaldset surma, kui te kavatsete mind kõrvaldada — kuulsite Libellélt, mis siis sünnib. Mis on viisteist miljonit ja see väike summa teie ja teie sõprade jaoks? Te võite selle ju omavahel ära jagada. Mis on see summa teie hea nime, teie panga, Koodi, teie vabaduse ja võimaluse eest jätkata oma räpaseid äritehinguid nagu seni. Täpsemalt öeldes loomulikult veel palju räpasemaid.»

Hilde Hellmann ütles: «Te peate kärvama. Pikkamööda peab see toimuma ja peab teile vaeva tegema, niisugust vaeva nagu seda iialgi maailmas pole veel olnud.»

«Seda ei peaks te soovima, proua Hellmann,» ütlesin, «sest kui see teie süü läbi juhtub, on teiega lõpp.» Ma tõusin. «Teie kõnet teatega, et keegi teie esindaja neljapäeval kell kümme Baur au Lac'i hotellis minuga kohtub, ootan homme õhtul. Helistage Majesticisse või laske helistada. Öelge ainult, et kohtumispaik jääb samaks.»

Ta käed liikusid rahutult vooditekil. Silmad olid poolsuletud, ta hingas raskelt.

«Mis igakuistesse maksetesse puutub, siis ütlen ma teile veel, kuidas ma seda soovin — esimeste summade puhul igatahes, kuni kõik on sissemängitud. Ah jah: Zürichis ma sooviksin, et teie usaldusmees mulle algul kaheksasada tuhat marka üle annab, mis ma arvele lasen sisse kanda. Siis

kohtume veel kord. Teisel korral nõuan ma neljateistkümne miljoni kahesaja tuhande ülekandmist numbrikontole.»

«Milleks see?»

«Esimesel korral ei ole ma üksinda ja ma ei soovi, et mu saatja kontol oleva summa suurust teaks. Teisel kohtumisel olen ma üksinda.»

«See Delpierre,» ütles Hilde. «Te tahate selle Delpierre'i kaasa võtta ja lasta ka temal kontole alla kirjutada.»

«Õige,» ütlesin. «Nagu te kõik teate ja ka minu ühingule teatasite, me armastame teineteist. Ma ei taha, et madam Delpierre peaks puudust tundma, kui minuga midagi juhtub. Raha on siis temale määratud. Aga praegu ei tarvitse ta seda veel teada saada.»

«Te olete saatan!»

«Ja teie mõrtsukas. Ma olen just oma koha kaotanud, proua Hellmann. Ma ei arvesta enam kedagi. Ärge unustage, ma tahan saada teie tunnistust järgmisel esmaspäeval. Kui ma seda ei saa, vilistan rahale ja annan oma materjalid pressile ja Interpolile. Ma ei tea, kaua te trellide taga veel elate. Mõned saavad seal väga vanaks. Ma jätan teid nüüd. Kutsuge härra Seeberg, rääkige talle kõik. Ma olen kindel, ta soovitab teil tungivalt minu ettepanek vastu võtta. Tehke teatavaks teistele, nad kõik on Seebergiga samal arvamusel. Ma ootan seda. Ma ootan niisiis teie kõnet Majesticis. On selge, et ma avalikkust ka siis informeerin, kui te nüüd ainult püüate madam Delpierre'ile sellest ülekandest teatada. Kas see on selge?»

«Te peate ütlema, kas see on selge!»

«See... on... selge...» Ta tõmbas hinge. «Ma... vihkan... teid.»

«Ja-jah,» ütlesin mina. Järsku karjus ta kui meelest ära: «Aga mitte nii kui oma venda! Ei, mitte nii nagu teda! Keegi pole kunagi teist inimest nii vihanud kui mina oma venda! Mitte kunagi!»

Ta ahmis õhku.

Seeberg tormas sisse.

«Jumalapärast, mis on juhtunud?»

«Armuline proua teatab teile kohe,» ütlesin. «Head päeva, proua Hellmann. Head päeva, härra Seeberg!»

Ma lahkusin magamistoast. Üks vaikiv teener viis mu läbi maja portaalini, mille ees seisis baldahiiniga džiip. Sel päeval oli jälle väga palav, aga mulle tundus kuumus koguni meeldivana. Astusin džiipi, teine teener rooli taga hakkas sõitma, nõjatusin oma istmel tagasi ja mul oli südamest hea meel, nii väga hea meel. Mööda sõites vaatasin vanale Jaanuse peaga kujule. Sellel seisis suur kirju lind.

43

Ma istusin väikesel järil Angela köögis, tema seisis laua ääres ja avas languste. Ta lõikas need pikkade kääridega pikuti lõhki. Koorikud raksusid ja naksusid. Hoolikalt võttis Angela valge liha kestadest välja ja pani kaussi. Televiisor mängis, kuulasime lõunauudiseid. Angela valmistas langustisalatit majoneesi ja hakitud tomatiga.

Katsime laua terrassil. Elutoas oli sisse lülitatud teine televiisor, sealt kuulsime lõunauudiste lõppu, süües langustisalatit röstitud saiaviiludega ja jõime lahjat valget veini. Salat maitses väga hästi ja ma sõin väga palju, Angela samuti.

«Neljapäeval peame Zürichisse lendama,» ütlesin.

«Miks?»

Jälle kord ma valetasin: «Aastate eest sain päranduse. Kaheksasada tuhat marka. Ma lasen selle nüüd pangakontole kanda, et Karin ei saaks selle kallale asuda,» ütlesin nii ähmaselt kui võimalik. «Tead sa, mis on üks numbrikonto?»

«Sellest pole ma kunagi aru saanud.»

See oli kena.

«Sulle selgitatakse seda. Sa pead kaasa tulema, sest ma tahan, et ka sina alla kirjutaksid ja numbrit teaksid ja saaksid õiguse raha välja võtta, kui minuga midagi juhtub.»

«Ära räägi sellest, palun!»

«Kõigele peab mõtlema,» ütlesin. «Niisiis neljapäeval vara Swissair'iga. Me oleme viiekümne minutiga Zürichis ja lendame juba samal päeval tagasi. Sobib see sulle?»

Ta noogutas.

«Nüüd lendame me esimest korda koos. Ah, on veel nii lõpmata palju asju, mida me koos peame tegema.»

«Jah,» ütlesin, «eks ole?» Ja hiljemalt kuue kuu pärast amputeeritakse mu jalg. Ja kui mul kehvasti läheb, tugevneb *angina pectoris*. Aga nüüd olin kõik juhtinud neile teedele, et võida Angelaga muretult edasi elada. Väga muretult.

«Sa näid nii rõõmus, Robert,» ütles Angela.

«Ma olengi õnnelik,» ütlesin mina. «Ma olen sinu juures ja mul on aega, kuni tulevad uued korraldused Düsseldorfist. Ja me võime terve päeva teha, mis meile meeldib. Mida sa näiteks homme meelsasti teeksid?»

«Homme? Homme on teisipäev,» ütles Angela. «Teisipäeva õhtuti on nüüd alati hobuste võiduajamine Cagnes-sur-Mer'is. See on väga erutav. Kas sõidame sinna?»

44

Hippodroma de la Côte d'Azur Cagnes-sur-Mer'is on võimas ehitus. Me tulime sinna mööda autoteed. Politseinikud reguleerisid liiklust. Inimesed tunglesid ja tõuklesid. Noored pakkusid karjudes kihlveolehti. Rahvahulk voolas hipodroomile. Väga palju inimesi ootas restorani lifti ees. Restoran asus kaks korrust kõrgemal piki sissejooksusirget. See oli ehitatud terrassitaoliselt. Serveerimas oli palju kelnereid. Ka siin üleval olid kihlveokassad, aga võis oodata, kuni tuli mõni tüdrukuist kandekastiga, kihlveod vastu võttis ja võidud välja maksis. Väga heledasti valgustatud lokaalis rippusid kõikjal laes ja sammastel televiisoriekraanid. Neil olid algavas võidujooksus osalevate hobuste nimed ja numbrid, hiljem kandsid nad üle jooksud ja lõpuks andsid teada võitjad ja kvoodid.

Hipodroom, hiigelovaal, oli meie jalge ees, päevavalge

lambitulede tulvast. Parajasti siis, kui meie tulime, lasid üksikud sõitjad oma loomi esimesteks traavikihutamisteks soojaks joosta. Sõitjad istusid väikestes kaarikutes. Kõigil hobustel olid külgedel numbrid. Ainult suure jootraha abil saime me veel ühe hea laua. Alt kostis rahvahulga kära nagu merekohin.

Me sõime ja jõime sinna juurde šampanjat, aga Angela oli kannatamatu. Niisugusena polnud ma teda veel näinud. Tuli välja, et ta tundis asja nagu vana võidusõitudel käija, kes hobustega koos elanud. Ta tundis favoriite, ta ütles mulle, milline kaheksateistkümnest sellel õhtul esimesena startivatest hobustest kõige huvitavam on ja ta selgitas mulle, silmitsedes söögi ajalgi ühtepuhku oma võidusõidubülletääni, hobuste, nende omanike, sõitjate ja hobusekasvatuste nimekirju ning tegi endale märkmeid, et ühel võiduajamisel alati *tiercé*'ga kaasa mängida.

«Mis on *tiercé*?»

«Vaata siis, täna õhtul on näiteks kuus erinevat starti. Mõnikord jookseb kaksteist hobust, vahel kaheksateist või veelgi rohkem. Sa võid iga kord nii palju hobuseid välja valida, kui soovid, ja panuse teha võidule või kohale või ka mõlemale.» Ta oli erutatud nagu väike tüdruk ja tal olid punased laigud põskedel. «See on üks kihlveoviis. Igal õhtul üheainsa stardi puhul on *tiercé*. Enamasti alles viienda või kuuenda stardi puhul. Täna erandkorras esimese puhul. *Tiercé* jaoks tuleb teise tüdruku juures kuulutada ja maksta. *Tiercé* tähendab, et sa otsid endale välja kolm hobust. Parim on, kui hobused selles järjekorras finišisse jooksevad, kui sina nende numbrid välja oled kuulutanud. Seega *dans ordre*. Siis saad sa esimese järgu kvoodi. Kui nad küll kõik tulevad, aga mitte sinu pandud järjekorras, niisiis *desordre,* siis oled sa teises järgus. Sellega saab aga mõnikord üsna palju. *Mademoiselle*!» Üks tüdruk tuli ja Angela palus endale välibinokkel muretseda. Siin sai välibinokleid laenata.

«Söö veel midagi, Angela.»

«Ma ei saa nüüd. Ma olen liiga erutatud. Naeruväärne, eks? Aga hobustega on ikka nii. Hobuste võidusõit on

midagi, mida me üheskoos veel pole läbi elanud.» Ta pani ühe käe minu omale. Tüdruk tõi välibinokli. Angela pani oma prillid ette ja märkis kaheksa hobuse numbrid esimesest stardist, mis oli üle 2200 meetri ja mida nimetati, nagu lugesin, Prix du Mont-Agel. Angela sai kihlveokviitungi originaali, tüdruk koopia.

«Nüüd sina,» ütles mulle Angela.

«Mul pole aimugi...»

«Kas sa pole veel kunagi olnud hobuste võidusõidul?»

«Ei.»

«Neitsi! Siis oled veel neitsi! Siis sa pead võitma! Lase käiku, ütle mingid arvud, mis sul pähe tulevad! Või hobuste nimed, mis sulle meeldivad.»

Silmitsesin nimekirja, mulle meeldisid nimed Milopea, Brillant-Chef, Chant d'Arome, Ardent Amour, Elan d'Or, Courageux, Pierre Pure ja Linda Bell. Hobuste numbrid olid 3, 4, 6, 8, 10, 11, 13, 14. Kui *tiercé* märkisin ma ühe teise tüdruku juures numbrid kümme, kolm ja kolmteist samas järjekorras. Üks arv maksis minimaalselt kümme franki. Loomulikult võis ka veel kõrgemalt kihla vedada ja seda me ka tegime.

Hipodroomile olid vahepeal ilmunud kõik kaheksateist hobust ja sõitjat ning nad kogunesid. Läbi paljude valjuhääldajate teatas meeshääl, et algab esimene start. See oli nagu üks autostartidest, mida televiisoris näinud olin, ja kui hobused kaugel eemal jooksma hakkasid, tehti restorani valgustus üsna hämaraks, et väljak paremini nähtav oleks. Ma tundsin oma vasakut jalga ja vaatasin Angela poole, kes oli püsti hüpanud ja kõvasti hüüdis arve, mis ta oli kirja pannud.

«Rutem juba, kolm! Kiiremini, kümme! Pane neljateistkümnendat tähele! Kolm! Kolm! Kümme! Kümme! Kolmteist! Kolmteist! Kolmteist!»

Keegi peale minu ei pannud seda tähele, sest peaaegu kõik restoranis viibijad käitusid samuti. Peamiselt olid need mehed. Altpoolt kostis rahvahulga mürgeldamine, kes sõitjaid ja hobuseid takka kihutasid. Mõned hüüded olid väga koomilised. Mina mõtlesin, et võin alati tulla ka ühe jalaga

neile võiduajamistele, kui Angela neid võistlusi nii armastab. See mõte rahustas mind. Hobused olid korra meist mööda tormanud ja keerasid ovaali läbimise järel nüüd jälle sirgele rajale. Kui esimesed sihtmärgi saavutasid, kõlas alt massi hulgast maailmatu möirgamine ja ka restoranis käitusid paljud külalised nagu hullud, nende hulgas ka Angela.

«Kolm, kümme ja kolmteist! Mul on nad! Mul on nad! See on minu *tiercé*! Selles järjestuses!»

«Mul on nad ka,» ütlesin, «ainult mitte õiges järjestuses.»

«Kas see pole suurepärane?» Ta langes mulle kaela ja suudles mind. «Sina oled neitsi, sina pidid võitma, aga et me mõlemad võitsime...» Ta istus õhetades ja jõi natuke šampanjat. Paljudele teleekraanidele ilmus tulemus. Tuli restoranis süttis jälle täies valguses. Tüdrukud käisid lauast lauda. Angela oli väga uhke, kui meie võidud välja maksti. Et me mõlemad olime panused teinud ennekuulmatutele autsaideritele, siis oli kvoot üsna kõrge. Igaüks sai ümmarguselt viis tuhat franki. Angela sai oma *tiercé* eest 12 500 franki ja mina 6250 franki.

«Noh, kuidas on?» küsis Angela, kui mina tüdrukutele, kes olid meile võidu välja maksnud, jootraha andsin. «On see halb? Puhh, küll mul on palav! On meil veel midagi pudelis?»

See oli tühi. Ma viipasin kelnerile.

Vahepeal märkis Angela juba oma numbreid järgmisele, Prix du Mont-Perdu võidujooksule, mis oli üle 2100 meetri ja millest võttis osa kakskümmend hobust. Kahe võidujooksu vahel oli alati umbes kolmkümmend minutit. Hiiglasuur tänavapuhastusauto sõitis raja tasaseks. Taevas hipodroomi kohal oli täis tähti. Kelner, kellele viipasin, tuli nõuga, milles oli jäätükkide vahel uus pudel šampanjat. Kohe hipodroomi taga oli meri.

Teise võidujooksuga ei võitnud me kumbki midagi ja ka kolmandaga mitte. Neljandaga võitsin ma üle kahe tuhande frangi. Vaheajal enne viimast võiduajamist ilmusid järsku meie laua juurde Pasquale ja Claude Trabaud'd. Naised kallistasid ja suudlesid teineteist.

«Me helistasime Angelale, aga keegi ei vastanud. Siis tuli mulle meelde, et sa ütlesid, et tulete täna siia võidusõitudele,» ütles Pasquale Angelale.

«Jah,» ütles Angela. «Kas on midagi juhtunud?»

Trabaud'd paistsid rõhutuina.

«Rääkige siis juba!»

«See on juba tükk aega nii,» ütles Pasquale. «Aga meie kuulsime sellest alles täna.»

«Millest?»

Meie tüdruk kandekotiga tuli laua juurde, aga Angela viipas talle sõbralikult eitavalt.

«Halb jutt. Näib, et see on Bianca Fabiani poolt käima lastud. Nüüd ei saa seda enam kindlaks teha. Nüüd on see juba kogu Cannes'i nõndanimetatud hea seltskonna kõneaine.»

«Mis?»

«Teie mõlemad. Teie armastus. Teie suhe. Kes iganes seal susima hakkas, oli igatahes väga alatu. Ta on seletanud, et oled Saksamaal abielus, et oled oma vaese naise maha jätnud ja tõmbad nüüd häbitult Angelaga ringi, et oled talle koguni abielusõrmuse ostnud, et sa tema juures elad. Ise aga ühe tõsise firma nimel tõsiste inimeste juures juurdlust läbi viid, mis iseenesest häbiasi on... ja nii edasi.»

Valjuhääldaja hääl kõlas jälle, valgus restoranis vähenes, algas viies võidujooks. Ma arvan, et peale minu ei pannud meie laua juures seda mitte keegi tähele. Ma märkasin seda ka ainult seetõttu, et olin niisugusele asjade arengule ettevalmistatud. Angela oli häiritud.

«Kellele me oleme siin halba teinud?» küsis ta. «Kes võib siin olla nii alatu?»

«Igaüks,» ütles Claude. «Kõik inimesed. Nad saavad

skandaalist rõõmu ja rahuldust. Sa ju tead, milline pesa Cannes tegelikult on. Kui väga siin oodatakse skandaali, Angela. Seepärast peame meie asja tõsiselt võtma. Mõned inimesed ütlevad juba, et ei võivat sinuga enam suhelda — Robertit paljud ei tunne. See võib eluohtlikuks saada, sest sa ju elad sellest, et sind seltskonnas armastatakse, sa saad oma tellimused siin ju *high-society*'lt. Sa elad maalimisest.»

«Jah,» ütles Angela, «see on nii. Aga miks on inimesed niisugused, Claude? Miks ei luba nad teistele õnne? Miks nad peavad rääkima ja ässitama? Robert on oma naise maha jätnud, ta on lahutuse sisse andnud, ta...»

«See kõik ei huvita siin kedagi. Siin pakub huvi vaid teie skandaalne suhe,» ütles Pasquale.

«Loomulikult on inimestel, kellele sa kavatsed varvastele astuda, eriline huvi sind blameerida,» ütles Claude. Seda on nad juba teinud, mõtlesin. Ja sellegi poolest on nad mul peos.

«Jah, loomulilkult, Claude,» ütlesin mina.

Viies jooks oli lõppenud. Angela ei märganud seda üldse mitte. Ta oli siiski väga ehmunud. Ka kuuenda ja viimase võidujooksu kohta ei teinud ta ühtegi märget. Ta vestles Trabaud'dega elavalt seltskondliku boikoti tagajärgede üle ja paistis, et selle peale on välja mindud ka seekord.

«Pasquale ja mina oleme midagi kaalunud,» ütles Claude Trabaud. «Kui see õnnestub — ja see peaks õnnestuma —, siis on neil inimestel suu kinni topitud ja teid jäetakse rahule ja Angela ei tarvitse hirmul olla uute tellimuste pärast.»

Mina mõtlesin, et ta, kui mul veel natuke õnne on, iialgi elus ei tarvitse enam ühtki pilti maalida ja võib vilistada kõigi tellimuste peale. Aga siis mõtlesin ma, et ta ju armastab nii väga maalimist, see on tema elukutse ja ma ei tohi temalt ta elukutset võtta.

Pasquale arutas oma plaani, kui restoranis jälle hämaraks muutus ja viimane jooks algas.

«Viiendal juulil on ju meil aasta suurim pidu Palm Beach'is.»

Angela ütles: «Siis tulevad alati Ameerika lennukikandjad ja linna tähtsaimad ja kuulsaimad ning rikkaimad pühitsevad Ameerika sõltumatuse päeva. See on väga pidulik sündmus.»

«Ma mõistan,» ütlesin ja vaatasin sügavikku, nägin hobuseid ringil traavimas ja nägin paljudel teleekraanidel nende pilte ja meie ees püstihüpanud inimeste siluette ja kuulsin suurt häälte virvarri ning kuulsin Pasquale'i ütlemas: «Me ei saa sinna midagi parata, et me rikkad oleme. Või jaa, siiski. Claude võib midagi selleks. Ta on kõvasti rassinud kogu elu.»

«Mul on ainult õnne olnud,» ütles Claude.

«Jah, ja?» küsis Angela.

«Me oleme saanud kutse aulauda üsna ees,» ütles Pasquale. «Nagu igal aastal. Seal, kus istuvad poliitikud, sõjaväelased ja aristokraadid ja kogu see õukond, sa ju tead, Angela.»

«Jah, ma tean.»

«Nii, lauas on neli kohta. Meie võime kaks külalist kaasa võtta. Meie oleme mõelnud, et kui me teid kutsume ja neljakesi istume — see pole edev ega upsakas, sa tead, Angela, et see nii pole, kui ma mainin, et Claude'i nimi on Prantsusmaal tuntud — kui me niisiis neljakesi istume, siis teeb see lorale lõpu. Üsna kindlasti teeb.»

Mu jalg valutas tugevamini, neelasin salaja kolm tabletti ja mõtlesin, et asusin pärast seda, mida olin alustanud, kõikuvatel, ohtlikel samblamätastel soos.

«Angela teeb end nii ilusaks kui iganes saab! Ta peab olema peo kauneim naine. Kas võtate meie ettepaneku vastu?» küsis Pasquale.

«Tänan,» ütles Angela, «te olete tõelised sõbrad! Me täname teid, eks ju, Robert?»

«Jah, väga.»

«See Bianca ja ülejäänud rämps plartsatavad lõhki,» ütles Pasquale.

«Vastupidi,» ütles Claude. «Kogu see inimrämps on äkki tulvil lugupidamist Angela ja Roberti vastu. Õpeta mind inimesi tundma!» Ta vaatas üles. Tuled restoranis põlesid

jälle täies säras. «Paistab, et võidujooks on lõppenud.» Inimesed meie ümber lahkusid laudadest. Prožektorivalgus jooksurajal oli kustunud.

«Nüüd joome veel ühe pudeli,» ütles Claude. «Nüüd on nimelt võimatu autoga liikuma saada. Selleks oleksime pidanud enne viimast võidusõitu ära minema.»

Niisiis jõime veel ühe pudeli šampanjat ja Pasquale ning Angela vestlesid tasakesi selle üle, milliseid rõivaid sõltumatuse päeval kanda, ja Claude ning mina rääkisime natuke Hellmannist. Tal pidi olema uskumatu taju asjade ja situatsiooni kohta, ta pidi tundma, et midagi on toimunud, mis mind puudutas. Ta pööras jutu kõrvale ja me rääkisime inimestest üleüldse ja ma mäletan veel üht lauset, mis ta ütles: «Tead sa, Robert, ma usun, mida vanemaks ma saan, seda rohkem hakkan ma uskuma, et inimeste üle ei pea otsustama mitte nende tegude järgi, vaid motiivide järgi, mis viisid neile tegudele.»

Lahkusime restoranist, kui see juba üsna tühi oli. Rahvahulk oli laiali jooksnud. Läksime parkimisplatsile mööda paberkatet, mis moodustus tuhandetest minema visatud võidujooksulehtedest.

46

Angela ja mina peatusime Baur au Lacis ainult ühe päeva. Me saime kaks vaikset tuba kanalipoolsel küljel. Need olid pimedavõitu, aga me ei kavatsenud sinna kauaks jääda. Kui teisipäeva õhtul olime peale võidusõitu Angela poole koju jõudnud, helistasin Majesticisse ja küsisin, kas mulle on teateid.

«Jah, härra, keegi härra telefoneeris ja ütles, et jääb kokkulepitud kohtumispaika.»

See oli Briljandi-Hildega kokkulepitud märk, et ta võtab minu nõudmised vastu.

Täpselt pool üksteist helises telefon minu toas Baur au Lacis.

«Härra Lucas, keegi härra Lichtenstein on siin. Ta ütleb, et tal on teiega kokku lepitud.»

«Me tuleme kohe halli,» ütlesin mina.

Angela kandis valget kammlõngast kostüümi kollase ja ametüstlilla pluusiga. Pluusil oli suur lehv. Jakil oli pluusivärvi vooder, seda võis näha, kui Angela jaki nööbid lahti tegi.

Härra Lichtenstein oli noor, väga tõsine ja absoluutselt emotsioonideta mees. Ta näitas mulle ametlikku kirja, mis kandis täievolilise esindaja Seebergi allkirja ja tõendas, et ta võib kokkulepitud ülekande teostada.

«Me peame minema Šveitsi Kaubanduspanka Vaksali tänavas,» ütles Lichtenstein. «Meelsamini läheksin jalgsi.»

Zürichis paistis päike, oli väga soe.

Šveitsi Kaubanduspangas sõitsime liftiga viiendale korrusele. Siin olid kõik seinad kaetud mahagoniga ja põrandad paksude vaipadega. Üks ametnik palus meid oodata. Ta kadus büroosse, mille uksest ta kohe jälle tagasi tuli koos vanema tüseda muheda härraga, kes end esitles kui direktor Rüth. Me istusime.

Lichtenstein ulatas Rüthile terve hulga pabereid. Nad rääkisid vaikselt teineteisega.

«Kes see Lichtenstein on?» küsis Angela samuti tasa.

«Üks minu panga esindaja Düsseldorfist, kuhu ma oma pärandi jätsin. Ma palusin teda siia tulla. Ma ei oleks saanud kaheksatsada tuhandet hästi üle piiri tuua, taipad sa? Nii pangast panka ülekandega käib see lihtsamalt. Ja numbrikonto on ikka veel üks üsna täbar, delikaatne lugu.»

«Saan aru,» ütles Angela ja ma mõtlesin, kui tänulik olen selle eest, et ta mingeid muid küsimusi ei esitanud.

Direktor Rüth vaatas üles.

«Kõik on korras,» ütles ta. «Härra Lichtenstein lahkub nüüd meie juurest, tal on endal veel üht-teist õiendada. Ja ülejäänud asjaajamise juurde ei ole meil teda enam vaja, ja-jah.»

«Ja-jah,» ütlesin mina, tõusin, ulatasin härra Lichtensteinile käe ja ütlesin hammaste vahelt: «Kell kaks panga

ees. Ülejäänuga.» Ta noogutas, suudles jäigalt Angela kätt ja kadus. Meie istusime uuesti, Rüth ja mina.

Rüth vajutas kellanupule. Ilmus noor mees. Rüth andis talle Lichtensteini poolt sinna jäetud paberid ja rääkis temaga tasa. Noor mees lahkus ruumist.

«Nii,» ütles Rüth, «teie soovite niisiis meie juures numbrikontot avada.»

«Jah,» ütlesin mina.

«Kas ma tohiksin korraks teie passe näha.»

Me näitasime neid talle.

«Ainult selleks, et teie identsust kindlaks teha,» ütles ta ja andis passid tagasi.

«Sellest, millest praegu siin räägitakse, ei saa iialgi keegi väljaspool seisev teada.» Ta tõmbas välja formularid, pani kopeerpaberi vahele ja kirjutas kuldse kuulsulepeaga järgmist:

«Sisse makstakse täna kaheksasada tuhat Saksa marka,» rääkis Rüth. «See on,» ta arvutas kiiresti «üheksasada neli-kümmend üheksa tuhat kolmsada kuuskümmend Šveitsi franki. Ma kannan selle sisse. Hiljem lähete te selle noormehega tema büroosse, ta laseb sissemakse masinal kui arvelevõetu sellel formularil kinnitada. Kui ma olen õigesti aru saanud, siis teie, härra Lucas, ja teie, madam Delpierre, tahate ühise numbrikonto avada, mille kohta teil mõlemal on ühine, aga kummalgi ka eraldi kasutamisõigus. See tähendab, kumbki teist võib igal ajal siia ilmuda ja raha välja võtta nii palju kui soovib, ta võib aga ka iga summa sisse maksta. On see selge?»

«Jah,» ütlesin mina.

«Teie aadress, palun?»

Ma nimetasin Angela aadressi Cannes'is.

«Telefon? Mitte, et me kavatseksime teile helistada. See on ainult selleks, et kui siin äkki keegi nähtavale ilmub, arve numbri nimetab ja võib-olla teie allkirja võltsib ning mind kohal ei ole — ainult niisugusel hädajuhtumil helistaksime teile.»

Angela andis oma telefoninumbri.

«Muidu,» ütles Rüth, «ei ole me teineteist iialgi näinud

ega kuule teie meist kunagi midagi. Kui soovite raha, tulete ja võtate. Ükski maksuamet, politsei, mitte keegi maailmas ei saa midagi teada sellest arvest. Nüüd on mul tarvis allkirja, enne härra Lucaselt ja siis teie oma, madam, palun.»

Me mõlemad kirjutasime alla, seejärel kirjutas alla ka Rüth. Ja sellega oligi kõik lahendatud. Rüth viis meid oma sekretäri tuppa, mis asus sealsamas kõrval ja palus meid silmapilgu oodata. Ta rõõmustas meie kui kundede üle. Sekretäri tuba oli tühi.

«Me oleme rikkad inimesed, Robert,» ütles Angela.

«Jah, mu süda,» ütlesin ja mõtlesin: «Kui sa teaksid, kui rikkad!»

«Ma ei puutu sellest rahast iialgi mitte midagi.»

«Kui minuga midagi juhtub, kuulub see sulle, siis sa pead puutuma,» ütlesin mina.

«Ära sellest räägi,» ütles Angela. «Palun, ära sellest räägi.»

Noormees tuli ja võttis formulari, mille Rüth oli meile andnud. Ta kadus ja natukese aja pärast tuli tagasi. Nüüd oli 949 360 Šveitsi franki ametlikult kviteeritult meie arvele kantud. Kontol oli üks täht ja pikk number. Me tänasime noort meest ja lahkusime pangast.

Baur au Lacis sõime merivähke. Siis ütlesin Angelale, et ta peaks enda jaoks Vaksali tänava poodidest midagi ilusat leidma. Ma andsin talle raha ja me läksime lahku. Kell neliteist seisin ma Šveitsi Kaubanduspanga ees liikumatu ilmega.

Kell 14.02 oli ka Lichtenstein jälle seal. Me sõitsime viiendale korrusele üles nagu juba eelmine kord ja otsisime veel kord direktor Rüthi üles ja seekord esitas Lichtenstein uued paberid. Tõenäoliselt olid need Rüthile juba varem tuttavad, kuid ikka kontrollis ta telefonitsi tükk aega. Viimaks oli ta rahul ja kutsus oma sekretäri sisse. Kordus ennelõunane protseduur, see kestis kakskümmend minutit. Kahekümne minuti pärast oli mu arvele tehtud sissekande kohta uus kinnitus käes. See oli sissemaks 14 200 000 Saksa marka, mis tegi 16 851 140 Šveitsi franki.

Mõlemad kinnitused panin suurde ümbrikku, mille noormees andis. Ta pitseeris ümbriku väga hoolikalt ja andis siis mulle.

Lichtenstein ja mina lahkusime koos pangast. Sissekäigu ees ta kummardas põgusalt ja läks ühtegi sõna ütlemata minema. Mina kõndisin Baur au Laci tagasi, istusin terrassile, jõin teed ja ootasin Angelat. Ta tuli poole nelja paiku ja ütles, et tahaks seda, mis ta ostis, mulle alles Cannes'is näidata.

Kell pool kuus lendasime tagasi. Mercedes seisis parkimisplatsil Nizza lennujaama ees. Angelal oli Palm Beach'i suvekasiinos oma seif, mille number oli kolmteist.

«Me peame kiiresti Palm Beach'ist läbi põikama,» ütlesin. «Sa pead ümbriku arvenumbri tõestusega oma seifi panema. Seal on ta kindlamas kohas.» Ja siis saab Angela ta ka alati kätte, kui minuga midagi juhtub, mõtlesin. Niisiis sõitsime Palm Beach'i, mis oli avatud kella viieni. Mängiti alles kahel laual. Kui olin andnud Angelale pitseeritud ümbriku, kadus ta väikesesse ruumi vahetuskassade taga. Ta tuli kohe tagasi. Me ei mänginud, vaid sõitsime koju. Kodus riietusime lahti ja käisime dušši all, tõmbasime hommikumantlid selga ja istusime terrassile lillemerre.

«Nüüd näita mulle lõpuks, mis sa endale ostsid,» ütlesin Angelale. Ta jooksis seda tooma.

Istusin Hollywoodi-kiiges. Tasa kõikus see siia-sinna ja ma olin enesega väga rahul. Viisteist miljonit Saksa marka oli 17 800 500 Šveitsi franki ja see oli tõesti suur hunnik raha.

Angela tuli tagasi. Tal oli käes sinine karbike.

«Sinule,» ütles ta.

«Kuidas minule? Sa pidid ju endale midagi ostma!»

«Ah, tead, ma ei leidnud midagi, mis mulle meeldis. Noh, tee juba lahti!»

Ma tegin karbi lahti. Selles olid kaks lamedat plaatinast väikeste briljantidega mansetinööpi.

«Minu parimate soovidega,» ütles Angela.

«Jah,» ütlesin. «Global maksab Moonglow eest. Ta ei peaks, sest juhtum on ju ikka veel selgitamata. Aga me loodame saada selle vastutulekuga uusi võimalusi.»

See oli keskkomissariaadis Rousseli juures ühel reeglipärasel kokkutulekul, mida Gaston Tilmant oli palunud. Peale tema ja minu olid seal veel Roussel, Lacrosse ja Saksa maksudetektiiv Kessler.

Lacrosse ütles kibestunult: «Maksta ka veel. Mul on vale elukutse. Peaks olema mõrtsukas.»

Ma märkasin, et Tilmant vaatles mind kõrvalt tõsiselt. Ma ütlesin: «Minu kompanii võib loomulikult kindlustussumma tagasi nõuda, kui peaks selguma, et see siiski oli enesetapp. Ta loodab, et asjaosalised nüüd muretumaks muutuvad ja et neil on tunne, et vähemalt meie jaoks on asi lahendatud. See on ju päris teie meele järgi, härra Tilmant, eks ole?»

Nii sõbralike silmade ja kurva näoga mees vaatas mind kaua ja vaikides, siis ta ütles: «Sellele võib ka nii vaadata. Oleks olnud veel üks tee — aga see ei kõlvanud Globalile, eks ole?»

«Ei,» ütlesin. «Meie järgime ainult uut strateegiat.» Ma valetasin kindlas usus sellesse, et Global mitte mingil juhul suure kella külge ei riputa, nii et siin teada saadaks, millist häbi olin neile valmistanud, kuidas kaevati minu peale ja seejärel mind pidi vallandama. «Global isegi kõrvaldab nüüd väliselt minu sellest asjast, kas mõistate? Peab näima, et juhtum on lahendatud. Loomulikult ei ole ma siin puhkusel. Aga seeläbi, et mina tagasi tõmbun ja et makstakse, võtab maad asjaosaliste rahunemine, ja see on ometi see, mis teile on oluline, härra Tilmant, on ju tõsi?»

Ta vaatas mulle jälle otsa, siis langetas kaks korda pea. Mina mõtlesin, et jutustan ka Angelale sellest uuest strateegiast, kuni olen Hilde Hellmanniga valmis. Seejärel võisin öelda, et Global luges loo lõpetatuks ja mind sellest vabanenuks.

Ma mõtlesin, et vähe hiljem ütlen Angelale, et Global

on meie suhte pärast mu pensionile saatnud — väga suure hüvitusega. Ma võisin seega alatiseks tema juurde jääda. See on tema jaoks peamine. Ja raha oli mul nüüd küllalt. See oli Kessler, kes ütles: «Mind ei vea ka kümne hobusega sellest sigadusest eemale. Ma jään ballile kuni ma lõppude lõpuks midagi teha võin!» Ta ütles seda ägedalt. Lacrosse ja Roussel olid temaga nõus, niisama ägedalt.

Kui me siis lahkusime, jõudis Gaston Tilmant mulle koridoris järele. «Ma ei usu, et teie kompaniil uue menetlusega edu oleks,» ütles ta. Ma kohkusin.

«Miks mitte?»

«Härrased siin on hakanud end vahepeal juba nii kindlalt tundma, et vanad takistused ja pahatahtlikud sepitsused, mis olid suunatud Clermont'i ja Abeli firma vastu, on jälle uuesti alanud — ja seda veel suuremal määral kui varem. Need inimesed arvavad, et nad on jumalad, tabamatud. Mitte keegi, nii nad usuvad, ei saa neid vastutusele võtta.»

«Seda saab ühel päeval,» ütlesin ma, ilma et ühtegi sõna ise oleksin uskunud.

«Ei,» ütles Tilmant väsinud häälega. «See pole nii. Päev, mil need inimesed kohtu ette aru andma viidaks, see päev ei tule iialgi, sellest olen ma nüüd aru saanud.» Ta ütles abitult kui laps: «Meie maailm on halb, härra. Ta jääb alati halvaks.»

Järgmisel päeval läksin ma koos Angelaga Forville' turule, kus igal hommikupoolikul kaubeldi. Siit võis osta igasuguseid aedvilju, liha-, pagaritooteid, lihtsalt kõike, väga odavalt. Oli ka lilleturg. Ma pole kusagil maailmas näinud niisugust igat värvi lillemerd kui Forville' turul. See oli aukartustäratav, mu silmad ei suutnud haarata kogu seda ilu ja kirevust. Angela ja mina ostsime toiduaineid ja taimi ja paigutasime kõik autosse ning sõitsime Vallauris'sse ja ostsime sealt põrandavaase ja Ali-Baba kruuse ning sõitsime koju ja istutasime ostetud taimed

vaasidesse. Lõpuks olime üsna määrdunud, siis käisime koos vannis ning siis armastasime ja jäime magama. Ärkasime enne viit, riietusime ja sõitsime all-linna, et minna «meie» nurka Majestici terrassil, kus jõime šampanjat. Nurgalaud hoiti nüüd alati meie jaoks vaba. Me hoidsime teineteise kätt ja vaatasime merele. Kaugel väljas oli jälle kaks Ameerika hiigelsuurt lennukite emalaeva ja linn oli täis valges vormiriietuses Ameerika madruseid. Lõbunaistel oli kõrghooaeg. Ma jutustasin Angelale, et mu kompanii on otsustanud nõustuda Nicole Monnier' ja ta sõprade nõudmistega ja investeerib täiendava informatsiooni saamiseks palju raha, kuigi me nüüd ka moepärast esialgselt Hilde Hellmannile kindlustussumma välja maksame. Kõige lähemal ajal saan teada kui palju raha, kuidas ja kus ma selle saan, et oma informaatoritele maksta.

Sõitsime koju läbi Canada tänava. Siin kihas Ameerika sõduritest ja libudest ja ma mõtlesin, et nüüd lõpuks ka minu lõbutüdrukul Jessyl on igatsetud suuräri käes. See oli laupäeval, esimesel juulil ja Cannes'is oli erakordselt palav isegi Angela terrassil. Jäime kuni aovalgeni välja ja jutustasime teineteisele oma elust. Meil oli veel nii lõputult palju rääkida ja on veel nii lõpmata palju asju, mida peame koos kogema, mõtlesin ma. Ja siis mõtlesin jalale ja sellele, mis küll tuleb pärast amputatsiooni.

Esmaspäeva hommikul jõudsid kohale mõlemad kastid minu asjadega. Mööbli transportijad tassisid need üles Angela korterisse. Transport oli imetlusväärselt ruttu läinud. Pakkijad tühjendasid kastid, said jootraha ja kadusid. Angela oli väga erutatud. Üheskoos panime kõik seinakappi, mis Angela oli minu jaoks vabaks teinud, ja ta naeris ja laulis sealjuures. Ta oli vaimustatud, nähes minu elevante. Riiulitel tema enese kogu kõrval oli veel ruumi ja Angela paigutas minu omad nende juurde.

«Nad peavad päris läbisegi seisma, sinu ja minu omad,»

ütles ta. «Sest nüüd kuuluvad nad kõik meile, meie oleme üks perekond, meie kaks ja meie elevandid.»

Sitsiilia hobune leidis koha raamaturiiulil. Lõpuks oli kõik kohale pandud ja ma kohkusin, kui Angela järsku nutma puhkes.

«Mis on, Angela, armsaim, mis sul on?» Ma surusin ta enda vastu.

«Ei midagi...»

«Mis sul on? Ütle mulle!»

«Ma... ma ainult olen nii õnnelik,» nuuksus ta. «Lõpuks oled sa tõeliselt minu juures!»

«Jah,» ütlesin ja vaatasin üle ta õla kaugele all helkivale merele. «Lõpuks tõeliselt sinu juures.»

50

«Te kutsusite mind, proua Hellmann?»

«Mul on see valmis,» ütles Briljandi-Hilde. Ta lamas nagu alati oma rokokoovoodis ja täna ei olnud tal ühtegi ehet ning ta nägi välja üsna kurnatud. See oli esmaspäeva varasel pärastlõunal. Ta viipas ühele paberipakile voodi kõrval. Ma istusin ja lugesin väga tähelepanelikult Briljandi-Hilde tunnistust, sõna-sõnalt, rida-realt. Ta võttis tõepoolest kõik omaks, ta nimetas fakte, aega ja nimesid. Ainult kohutava profimõrtsuka nime ta ei nimetanud, näis, et ta seda tõepoolest ei tea, aga Kilwood oli surnud ja ei saanud teda enam nimetada ning Sargantana oli seda korraldamast kindlalt keeldunud.

«Olete rahul?» küsis Hilde, olles vihast lõhkemas.

«Jah.»

«Ja kuidas jääb rahaga, mida te veel muidu saada tahate. Teie igakuine elatisraha? Kuidas soovite seda saada?»

«Seda ma teatan teile.»

«Millal?»

«Varsti, proua Hellmann,» ütlesin mina.

Hilde ülestunnistusega sõitsin notar Charles Libellé juurde. Me pitseerisime paberid suurde manilla-ümbrikku

ja läksime koos Pariisi Rahvuspanka, et ümbrik üüritud seifi panna. Selle järel lahkusin Libellést ja jalutasin läbi linna Croisette'ini. Ma seisin kaua kaldapealsel promenaadil ja vaatasin mõlemaid lennukikandjaid merel. Ma mõtlesin, et nüüd pole ma palju parem kui need, kes Hellmanni surma olid saatnud, aga mulle tundus, et olin vaid loogiliselt ja edukalt toiminud. Ma nägin jälle noort kunstnikku, kes siin oma pilte üles seadis. Ta tundis mu otsekohe ära ja tervitas väga viisakalt. Ma läksin ta juurde ning ta ütles, et ma olevat talle õnne toonud. Tal olevat vahepeal õnnestunud neli pilti müüa. «Kui kena,» ütlesin. Ta märkas, et vaatasin välja merele ja tema vaatas ka.

«Kohutavalt suur niisugune lennukikandja, eks ole?»

«Jah,» ütlesin, «tõepoolest kohutavalt suur.»

51

Palm Beach'i kasiino, vastupidi Municipalile, on moodne ehitus, lai ja pikk ja väga avarate ruumidega. Neljanda juuli õhtul oli ta fassaad prožektorite säras. Auto auto järel veeres sissekäigu ette. Politsei oli kogu Palm Beach'i esise platsi tõkestanud. Angela ja mina tulime Claude Trabaud' Rolls Royse'iga. Kasiinoteenrid aitasid Pasquale'i ja Angelat autost väljumisel, üks sõidutas Rolls Royce'i parkimisplatsile. Claude ja mina kandsime valgeid smokingikuubi, Pasquale'il oli lilla õhtukleit, Angelal sidrunkollane musliinist paljude kellukakujuliselt kergelt eemalseisvate volangidega kleit, mille ta oli ostnud Old Englandist Juan-les-Pins'is. Ta kandis kõrvarõngaid, mis olin talle kinkinud, ja abielusõrmust ja veel üht suure briljandiga sõrmust ja briljantidega kaelakeed, ehet, mille ta oma tööga oli ise teeninud. Punane vaip oli pandud kuni sissesõiduteeni. Seda mööda läksime Palm Beach'i pikka jalutussaali. Vasakul seisid liikumatult valgete kedride, valgete kinnaste ning valgete mütsidega sinistes vormides Prantsuse sõdurid. Paremal pool, samuti liikumatult, üleni valgesse riietatud Ameerika madrused. Helgiheitjad

pimestasid meid siin. Välklambid sähvisid vahetpidamata, kaamerad surisesid. Me läksime läbi liikumatute meeste spaleeri ja läbi hoone siseruumide välja suurele terrassile. Siin, üsna ees poodiumi lähedal oli laud, mille juurde juhtis meid hotelli *maître*. Terrass ulatus veeni, poodiumi taga oli meri, mis helkis paljude prožektorite tuledest. Kahele puidust tellingule olid telekaamerad üles seatud. Kolm operaatorit käisid väiksemaid kaameraid õlgadel kandes laudade vahel ringi. Ja fotograafid olid ka veel seal, oma paar tosinat päris kindlasti.

Sellel õhtul kohtus siin seltskonna *crème de la crème*, nagu seda Côte d'Azur'is kutsutakse, ja mul hakkas pea ringi käima, mõeldes, kui vales kohas ma siin istusin ja kui hädavajalik see siiski Angela ja minu jaoks oli, et me siin istusime, siin väga rikaste, väga kuulsate, väga vägevate, väga ilusate keskel. Angela ja Trabaud'd ütlesid mulle, keda kõiki nad nägid: Cannes'i ja Nizza linnapead, Lõuna-Prantsusmaa poliitikuid, mitmete departemangude prefekte, aristokraate, kunstnikke, muusikuid, teadlasi, tööstureid ja pankureid — ja loomulikult Tenedosid, Fabianid, Sargantanad, Seeberg ja Thorwell. Oli kohal ka väga palju kõrgeid Prantsuse ja Ameerika sõjaväelasi. Naised kandsid õhtukleite, mehed smokinguid, ohitserid vägevate ordenipaeltega vorme. Ja ehted, mida siin nägin, olid päris kindlasti kõik kokku sadasid miljoneid väärt.

Kui läksime oma laua juurde, oli üldisesse häälte virvarri tekkinud väike paus ja ma olin tähele pannud, et väga palju inimesi meid lausa vahtis. Oli, nagu oleks neil kõigil hetkeks hing kinni jäänud. Üks kaameramees filmis meid, ise tagurpidi käies. Ma tean, et see kõlab rumalalt ja erapoolikult, aga see ei ole erapoolik, see on tõde: kõigist neist paljudest väga kaunitest naistest, kes siia olid täna kogunenud, oli Angela ilusaim. Ta punane juus helkis, ta nägu säras, kollane kleit sobis pruuni nahaga ja istus suurepäraselt. Valgusjoad paiskusid ette ja valgustasid kahte lippu, mis ligistikku teineteise kõrval seisid, Ameerika ja Prantsusmaa oma. Ühe lennukikandja orkester alustas marseljeesi. Kõik inimesed tõusid püsti. Peale Prantsusmaa

hümni tuli Ameerika oma. Me kuulasime ka seda püsti seistes, ameeriklased tsiviilis ja sõjaväelased vormis, parem käsi südame kohal. Siis ilmus üks teine kapell poodiumile. Ta mängis algul operetimeloodiaid, hiljem džässi igihaljaid meloodiaid. Televisiooniprožektorid libisesid meist üle ja ikka ja jälle võttis mõni operaator meid pildile.

«Nii on õige, jah?» küsis Pasquale.

«Jah,» ütlesin. «Tänan, Pasquale.»

Õhtu oli väga soe, polnud tuuleraasugi. Suured lipud rippusid lõdvalt alla. Kui serveeriti toitu, torkas mulle silma üks daam kõrvallauast, kes kandis küünarnukkideni pikki kindaid. Ta ei võtnud neid ära. Kinnastatud sõrmedega sõi ta väikeseid saiatükke võiga, oodates järgmist käiku. Kindad olid olnud kunagi valged. Nüüd olid nad kantud ja hallid. Kõik nägi välja ebaisuäratav. Pasquale märkas mu pilku.

«Selle laua ääres istuvad vaid peenematest peenemad aristokraadid, kes siin on esindatud,» ütles ta. «Sinu kinnastega ihaldatu on vürstinna...» Ta nimetas nime.

«Kas ta sööb alati niiviisi?»

«Jah,» ütles Pasquale. «Paistab, et vürstide juures on see niiviisi kombeks. Igatahes tema vürstiperekonnas. Daam mängib ka ruletti nendes kinnastes. Igal õhtul.»

«Neissamades?»

«Neissamades! Võib-olla on ta ebausklik.»

«Igal juhul peab ta väga silmas puhtust,» ütles Claude. «Ta jutustab alailma kõigile, kui ebahügieeniline see on, žetoone paljaste näppudega võtta.»

Pärast sööki tantsis poodiumil üks balletitrupp. Kasiino katusel helkisid nüüd mitmevärvilised prožektorid. Nad muutsid vaatevälja kord siniseks, kord punaseks, kord kollaseks või roheliseks. Hõigati välja õhtu staar Esther Ofarim. Tà laulis ameerika, prantsuse ja iisraeli laule ja sai suurte kiiduavalduste osaliseks. Ja siis oli suur poodium tantsuks vaba.

Esimesena läks Trabaud Angelaga jälgituna taas kaamerast, samuti paljudest pilkudest. Mina tantsisin Pasquale'iga. Me tantsisime ja sel ajal meid filmiti. Poodium

täitus. Ja nüüd oli rahulikul olekul täielik lõpp. Me jõudsime veel vaevalt oma laua juurde. Kohe Trabaud järel tantsis Angelaga täievoliline esindaja Seeberg. Ta oli üliviisakalt isegi ette ühte tantsu palunud. Temale järgnesid Tenedos, Fabiani, Thorwell, Sargantana, Cannes'i politseipresident, Ameerika admiral, paar ohvitseri. Ühel momendil istusin ma üksinda laua juures, kui korraga Bianca Fabiani mu ees seisis. Ta kleit jättis rinnad jälle peaaegu paljaks.

«Te ei ole ometi mu peale enam pahane, härra Lucas?»

«Mispärast?» Olin püsti tõusnud.

«Te teate, mispärast. Ma käitusin alatult. Mul on sellest kahju. Ma vabandan. Palun, võtke mu vabandus vastu.»

«Aga iseenesestmõistetavalt,» ütlesin. «Midagi niisugust võib ju vahel juhtuda.»

«Te siis pole mulle pahane?»

«Mitte põrmugi.»

«Siis tantsige minuga, palun.»

Ja nii tantsisin ma Bianca Fabiani, sellesama endise Lido tantsutüdrukuga ja ta surus oma alakeha minu oma vastu. Me liikusime vaevalt paigalt. Ja telekaamerad surisesid ja fotograafide välklambid sähvisid. Seejärel viis Bianca mu Tenedosite laua juurde ja ma tantsisin Melina Tenedosiga, seejärel Maria Sargantanaga. Lõpuks ometi tantsisin Angelaga. See oli valss ja ma ütlesin: «Ja nüüd tahame me neile midagi näidata.»

Ma surusin Angela tihedalt enda ligi, nagu olnuksime üksinda. Kõik telekaamerad olid meile suunatud, välklambid vilkusid lakkamatult, ja korraga põikusid teised paarid kõrvale, me olime kahekesi poodiumil suurte lippude all, taustaks helkiv meri. Kui valss lõppes, puhkes meid ümbritsenud inimeste seas kiiduavaldustorm. Kõige tugevamini plaksutasid Bianca Fabiani ja Athanasios Tenedos.

«Nii,» ütles Angela, «näib, et meile on andestatud.»

«Jah,» ütlesin. «Nii see näib.» Ja ma vaatasin neid teraselt, neid rikkaid, väga vägevaid, väga kuulsaid, väga ilusaid, ja ma mõtlesin Gaston Tilmant'ile ja ta sõnadele: «Meie maailm on halb. Ja ta jääb alati halvaks.»

Olime just jõudnud oma laua juurde, kui prožektorid

kustusid ja kõikjal meie ümber läks ilutulestik lahti. Me istusime nagu tuldpurskava vulkaani keskel. Vahetpidamata süttisid raketid ja katsid öiselt tumeda taeva kõigis värvides kujunditega — tähed, lilled, viljavihud, suurepärased laialipaiskuvad hõõguvad kuulid. Sädemed langesid alla merre, kus kogu etendus vastu peegeldus.

Angela surus mu kätt ja ütles mulle kõrva: «Nii on see ka jõulude ja uusaasta puhul. Me elame sellele ühiselt kaasa. Mu jumal, ma pole julgenud unistadagi, et ma veel kunagi elus võin midagi niisugust kogeda, midagi nii imekaunist.» Ja ta kummardus ettepoole ja suudles mind ja meie ümber aina süttisid raketid.

52

Loomulikult läks enamik külalisi veel üle suurde söögisaali, kus oli palju rohkem laudu kui Municipalis — see oli nimelt ehtne suvekasiino. Ma ei mänginud, vaid istusin pika baarileti ääres ja jõin pokaali šampanjat ja siis veel ühe ning veel ühe. Ma olin järsku väsinud ja kurb. Nõudsin veel ühe pokaali ja märkasin, et jään purju ning tundsin end paremini. Vaatasin siis kassa ja vahetuskassade poole. Selle taga oli ruum terasseifidega. Number kolmteist kuulus Angelale. Ja selles seifis oli nüüd ümbrik sissemaksekviitungitega 17 800 500 Šveitsi frangi suuruses summas. Sellele oli meeldiv mõelda ja ma tuletasin seda endale ikka ja jälle meelde.

Claude Trabaud tuli mu juurde. Ta oli võitnud ja tahtis veel mängida, aga tal oli janu.

«Ma arvan, et klappis suurepäraselt.»

«Ma tänan südamest teid mõlemaid, Claude.»

«Jäta kohe järele. Need on ju puha kaabakad, need Bianca Fabiani sõbrad.»

«Leiad sa?» küsisin.

Ta vaatas mulle kulme kortsutades otsa, siis ta naeris.

«Kuule,» ütles ta, «kas te ei tahaks jälle kord meiega Shalimerile tulla. Me tahame ülehomme välja sõita ja Pas-

quale ütles, et ma küsiksin teilt, kas te tahaksite kaasa teha.»

«Meelsasti,» ütlesin ma. Siis tuli mulle mõte ja ma ütlesin: «Sõidame Eden Roci! Palun teid lõunasöögile.»

«Kena,» ütles Claude. «Nüüd pean jälle tööd tegema.» Ta jõi oma klaasi tühjaks ja läks tagasi ruletilaua juurde. Nägin eemalt Angelat ühe teise laua taga. Ta viipas mulle ja ma viipasin vastu. Kell oli kaks, kui lõpuks Trabaud'd meid koju viisid. Me tõmbasime hommikumantlid selga ja istusime kušetile suure akna ees. Lennukikandjad olid pidulikult illumineeritud, neil põles lugematu hulk lampe pikkades girlandides. Ütlesin Angelale, et Claude kutsus meid ülehomme — nüüd juba homme — lõbusõidule jahil ja tema ütles: «See on ilus. Ja see oli ilus õhtu. Homme õhtul näitab televisiooni kohalik programm, aga võib-olla ka peaprogramm meid mõlemat ja siis saavad siin kõik teada, mis meiega lahti on ja keegi enam ei räägi meist halba, ei või meid nöökida või ütelda, et mulle ei peaks enam tellimusi antama. Tead sa, see on väga oluline, et keegi seda ei ütleks.» Ta oli veidike vintis. «Ja ajalehtedes ilmuvad meie pildid, fotograafid ütlesid mulle seda. Meeldiv, eks?»

«Väga meeldiv.»

«Kõik tõmbusid kõrvale, kui meie kahekesi tantsisime. See oli imekaunis, tantsida sinuga päris üksinda, Robert.»

«Jah, tõepoolest,» ütlesin mina ja mõtlesin, milline õnn see oli, et mul veel mõlemad jalad olid.

«Robert?»

«Jah?»

«Ma pean sulle midagi ütlema. Aga ma palun mitte viisakusväljendit! Ma palun tõetruud vastust. Kas sa mind üldse armastad.»

«Ei,» ütlesin.

«Nii on hea,» ütles Angela. «Nii on õige. Ja nüüd veel üks siiras informatsioon.»

«Palun.»

«Kas sa arvad, et sellest hoolimata võid minuga voodisse minna.»

«Ma arvan, et see laseb end korraldada.»

Siis lamasin ma magava Angela kõrval pärani avatud silmadega, nüüd täiesti kaine ja ülivirge ja kuulsin, kuidas rongid sõitsid linna ja mere vahel.

«Sa kaltsakas... Sa kaabakas... Sa kaltsakas... Sa kaabakas,» ütlesid mulle roobastel kihutavate rongide rattad.

Näete, kui ma seda noort kunstnikku Croisette'il kohtasin, siis oli minu jaoks kõik paistnud päris loogiline ja seaduspärane. Siis oli päev ja valge. Nüüd oli öö ja pime. Ja pimeduses ja öösel paistab niisugune asi hoopis teistsugune, oo mu jumal, jah, täiesti teistsugune.

Ma kaltsakas. Ma kaabakas. Ma kaltsakas. Ma kaabakas. Ma kaltsakas. Ma kaabakas.

53

«*Bonjour*, Marcel,» ütles rääkiv papagoi teeraja ääres, mis viib jahtide maabumissillalt Eden Roci restoranini. Mu jalg valutas üsna kõvasti ja oli palav, hullupööra palav sellel 1972. aasta kuuendal juulil neljapäeva pärastlõunal.

Angela ja mina seisime Marceli ees. Väga palju jahte heitis ankrusse meist allpool lahel. Claude ja Pasquale ronisid parajasti paati, mis meid kaldale oli toonud ja mis oli Shalimarile tagasi sõitnud. Koer Naftali jooksis veel erutatult dekil siia-sinna. Polnud tuuleraasugi. Ma nägin üle mere läbi päikese- ja kuumushelgi väga ebaselgelt Cannes'i Vana ja Uut sadamat ja palme piki Croisette'i ning valgeid hotelle nende taga, aga kõike skemaatiliselt, kogu linna oma hoonete, villade ja residentsidega, mis paiknesid suurtes aedades nõlvakul, mis viib Suur-Cannes'i. Paremal pool laius Californie ja seal elas Angela. Ma mõtlesin, et ma näen oma kodu, oma kodumaad enese ees. Sest Angela ja tema kodu olid ainsad, mis mul siin maailmas veel oli. See ja viisteist miljonit Šveitsi franki. Raha pidi veel rohkem tulema.

«On juba kolm minutit üle kahe,» ütles Angela. «Ta jääb hiljaks, see mees.»

«Jah,» ütlesin. «Aga ta tuleb. Ta tuleb päris kindlasti. Ta peab tulema. Brandenburg ise teatas mulle temast. Brandenburg ise on need korraldused minu jaoks šifreerinud ja sellele mehele raha kaasa andnud, et ma saaksin maksta informatsiooni eest.»

See oli versioon, mille olin teinud Angela jaoks vastuvõetavaks. Päev varem olin ma veel kord olnud Briljandi-Hilde juures.

«Homme, neljapäeval kell 14.00 toob üks teie usaldatav käskjalg mulle esimese elatusraha,» ütlesin ma albiinonaisele. «Nimelt tuleb ta Eden Roci Antibes'i neemel. Ma ootan teda seal rääkiva papagoi puuri ees. Ma nõuan summat esimese kuue kuu jaoks — kolmsada tuhat franki.»

«Te peate kärvama,» ütles Briljandi-Hilde.

«Kindlasti, armuline proua,» ütlesin mina. «Aga ma jätan endale veel natuke aega. Te teate, mis juhtub, kui käskjalg ei tule või kui te üritate mind teelt koristada.»

Ta noogutas.

«Ärge ainult noogutage,» ütlesin. «Öelge seda!»

Ta ütles: «Ma tean, mis juhtub. Olge päris rahulik, teie siga, käskjalg tuleb.»

«Kolmesaja tuhandega.»

«Kolmesaja tuhandega.» Eile kandis Briljandi-Hilde safiiridest ehteid.

Nüüd seisin ma papagoipuuri ees ja oli juba kolm minutit üle kahe, aga ma olin rahulik, päris rahulik. Käskjalg tuleb, sest ta peab tulema.

«Miks pead sa seda meest tingimata siin kohtama?» küsis Angela, kes oli natuke rahutuks muutunud.

«Ma ju ometi ütlesin sulle seda, Angela. Pärast seda kõike, mis juhtunud on, tahame igasugust riski vältida. Siin päevavalges ja nii paljude inimestega seal ülal ei tule ükski kuritegu arvesse. Brandenburg tahab kindla peale minna. Mina ka.»

«Kas see mees toob sulle palju raha?»

«Jah,» ütlesin. «Väga palju raha. Inimesed, kes midagi teavad, nõuavad seda.»

Nii valetasin ma talle. Mul ei jäänud valikut. Angela

ei tohtinud kunagi teada saada tõtt papagoi Marceli puuri ees toimuvast kohtumisest. Ma olin valmis peagi talle ütlema, et mind on selle juhtumi uurimisest vabastatud, sest kindlustusselts mõistis, et ta peab Briljandi-Hildele maksma. Natuke hiljem, nii mõtlesin ma. Tahtsin Angelale öelda, et läksin pensionile väga hea pensioniga ja võin nüüd alatiseks Cannes'i jääda. Ja siis tuli ju varsti ka amputatsioon. Mul polnud sellest veel mingit tõsisemat ettekujutust, kuidas Angelale kõike ükshaaval seletada. Senini oli kogu lugu sujuvalt läinud. Mõtlesin: «Küll läheb ka edaspidi hästi.»

Ma ei olnud kaugeltki enam see inimene, kes olin olnud veel kaks kuud tagasi. Mulle oli see ükskõik, et ma sarnanesin nüüd neile teistele. Kõik oli mulle ükspuha. Ainult üks inimene oli siin räpases maailmas tähtis — Angela.

«Nüüd tulevad Trabaud'd,» ütles ta. Tõepoolest lähenes Shalimari paat randumiskohale suure kaarega. Mõtlesin, et on õnn, et see käskjalg pole punktipealne, sest olin Claude'i palunud sellest käskjalast ja minust salaja üks foto teha. Claude'il oli väga hea aparaat ja ma tahtsin saada fotot mehest, keda ootasin, temast ja raha üleandmisest. Kõik läheb hästi, mõtlesin. Ütlesin Angelale: «Ma jumaldan sind. Kui peaksin sel silmapilgul surema, oleksin õnnelikem...» Seda lauset ma enam ei lõpetanud. Midagi lõi mulle kohutava hooga selga vasakust õlast allpool. Ma langesin ettepoole punasele maapinnale. See oli lask, mõtlesin. Kuul tabas mind. Aga ma ei olnud kuulnud pauku.

Ma tean veel, et Angela karjus, aga ma ei saanud aru, mida. Iseäralik, et ma ei tundnud mingit valu, mitte vähimatki. Siis kuulsin Angela hääle kõrval palju teisi hääli, valjusid, ehmunuid. Siis muutus järsku kõik mustaks mu ümber ja mul oli tunne, et langen, kiiremini, ikka kiiremini keerisesse, millel pole põhja. Enne teadvuse kadumist mõtlesin: «Niisugune on siis suremine.»

See oli tolle algus.

Ma tulin veel paar korda teadvusele, kuigi mitte enam päriselt. Helikopteris nägin Angela pruune silmi, mille kohta olin öelnud, et ma neid iialgi ei unusta. Helikopteri

mootor mürises väga kõvasti, nii et Angela pidi oma suu vastu mu kõrva panema, siis alles sain aru, mida ta hüüdis, endal pisarad voolamas üle näo: «Palun, palun, palun, Robert, ära sure! Sa ei sure, kui sa seda ei taha! Ära anna järele. Sa ei tohi seda teha. Ma olen su naine ja sa oled mulle nii kallis, Robert! Pea vastu! Mõtle sellele, mida kõik me veel teha tahame, mõtle meie uuele elule, see ju alles algas. Mõtled sa sellele, jah? Palun!»

Suurima vaevaga suutsin ma korraks natuke pead liigutada. Siis pidin täiesti jõuetuna silmad sulgema. Ja selle järel elasin nagu kaleidoskoobis, üks värvide ja häälte ja kujude karussell. Kõik jooksis üksteise sisse, värvid, hääled, kujud. Ja kõik, mida olin viimastel nädalatel üle elanud ja kuulnud ning näinud, tormas mu peale. Minu naine Karin. Mu šeff Gustav Brandenburg. Sõltumatusepäeva ilutulestik Palm Beach'is. Angela ja mina poodiumil. Angela ja mina, kuidas me teineteist armastasime. Lilleterrass. John Kilwood pooduna vannitoas. Jessy, lõbutüdruk Canada tänavalt. Vana naine Düsseldorfi apteegis. Rikkad saavad aina rikkamaks ja vaesed jäävad aina vaesemaks. Kuidas see juhtub? Oh, õnnetus ei tule kui vihm, vaid ta sepitsetakse nende poolt, kellel sellest kasu on. Joobnud John Kilwood mängusaalis. Mõrtsukad... Mõrtsukad... Meie kõik oleme mõrtsukad. Golfi mängiv Malcolm Thorwell. Hilde Hellmann oma rokokoovoodis. Nicolai, L'Age d'Ori peremees. Juveeliäri Van Cleef & Arpels filiaal, Jean Quémard ja ta naine. Abielusõrmus! Hilja öösiti Angela terrassilt nähtud linna ja mere ning piki Estéreli nõlva kulgeva tänava paljud tuled. Razzia Boccas. Raiuvad püstolkuulipildujad. Vend Ilja ning ta mootorratas, aedviljakorv pakiraamil. «Meie» kirik. Suur must madonnaikoon. Tuled selle ees. Chevrolet, mis tõstetakse välja Vana sadama lahest. Rooli taga tapetud Alain Danon. Voodil halastajaõde Anna Galina, pistoda rinnus, tapetud. Kolm televiisorit. Kolm korda uudiseid. Valge laik Angela käel. Minu advokaat Fontana Düsseldorfis. Doktor Joubert Broussailles'i hospitalist...

Seda kõike ja veel palju enam kuulsin ja nägin ma

ühtelugu vahelduvais värvides. Mäletan, et helikopter maandus ühe haigla katusel, et mind kanderaamile asetati. Lift. Peaaegu lõputu koridor. Ja järsku oli seal väga selgelt Angela hääl, ütlemaks luuletust: «Metsikust eluihast, hirmust ja lootusest vaba...»

Jälle paigutati mind ümber. Midagi rebenes kärisedes. Minu särk. Miski pimestas mind. Hiigelsirm. Selles palju kiiskavaid lampe otse minu kohal. Inimesed maskides ja juustel valged mütsid. Kummardusid alla...

Midagi suruti mu näole. Kõlas tasane sisin. Värvid! Värvid! Nii imekauneid siin maailmas ei olnud. Angela hääl oli nüüd muutunud väga vaikseks «... et ka väsinuim jõgi oma tee kord leiab merre...» Sisin muutus tugevamaks. Ja korraga nägin ma teda. Ta pöördus üle lilledega kaetud aasa, see väsinuim kõigist jõgedest. Ma tajusin, et siledad sõrmed puutusid mu keha ja miski jääkülm terav mu rindkere vasakut poolt. Ja siis järsku teadsin ma, mis jõgi see oli. See oli allmaailma Lehte jõgi, mis eraldab elavate riiki surnute omast, Lehte jõgi, millest surnud unustust joovad. Ma mõtlesin imestunult: Lehte jõe kaldad on päikesepaistelised.

Lõpmata rahulikult jäi siis mu süda seisma, ma tundsin seda. Pikkamisi ja ettevaatlikult kadus kujutlus lilledest ülekülvatud aasast ja Lehte jõest, kadusid helkivad värvid, tuli tagasi tume keeris. Siis vajusin viimast korda. Ma alistusin heameelega. Mu hingamine, mis oli üsna pinnaliseks muutunud, lakkas. Sisin kadus. Mu veri arterites ja veenides jäi seisma. Siis olid seal veel vaid pimedus, soojus ja rahu. Ma olin surnud.

Epiloog

1

Kui olin surnud, siis algas see elu, millest olin nii palju ja nii kaua unistanud. Jah, kindlasti see oli nii. Ma elasin pärast lühikest perioodi, millest ma mitte midagi ei mäleta, kohe edasi. Selle kogemuse järgi, mille ma seal sain, ei näi surm olevat midagi muud kui mööduv nõrkuseseisund.

Oma elus peale surma olin vaba kõigist muredest ja alatiseks ühendatud Angelaga. Me olime France'il, mis oli alanud maailmareisi Cannes'ist. Me puhkasime tekkidesse mähitult lamamistoolidel jalutusdekil ja vaatasime tumedasse tähistaevasse. Me olime abielus. Karin oli end äkki siiski lasknud lahutada. Tähed vilkusid väga heledaina, seal üleval seisis meevärviline kuu. Me lamasime üsna vaikselt ja rääkisime vaevalt sõnagi. Ei olnud enam mingit meeleheidet, mingit teadmatust, ei ühtegi musta mõtet, pärast minu surma oli ainult täitumus, õndsus. Ma ei tea, kas kõikide inimestega läheb nii, kui nad surnud on. Minuga läks nii. Ma olin rahuldatud, tulvil armastust, kindlustunnet ja meeletut eluiha.

Kõike seda olin pidanud läbi elama pärast seda, kui mu süda seisma jäi ja ma surnud olin. Kliiniliselt surnud. Tõesti surnud. Siit maailmast ära läinud. Broussailles'i hospidali katusel oli helikopteri maandumisplats ja kui helikopter mind Eden Rocist siia tõi, oli mind ootav südamekiirabibrigaad katusel ootamas. Ootas ka doktor

Joubert, kes oli kuulnud, keda seal raskesti haavatuna toodi, ja ta jutustas mulle hiljem, kui ma enam surnud ei olnud, mis siis kohe oli juhtunud.

Kohe juhtus järgmist. Mind viidi operatsioonilauale ja pandi narkoosi alla. Kirurgid avasid mu rinnaõõne. Nad leidsid, et kuul oli vigastanud mu südamepauna ja -lihast. Oli südame tamponaaadioht. Kui mu süda seisma jäi, sain intrakardiaalse süsti ja, hoolimata vigastusest, anti südamele elektrišokiseadmelt tõuge uuesti tööle hakkamiseks. Südamepaunast eemaldati veri ja südamepauna rebend õmmeldi kinni. Ma olin siiski nii kaua surnud olnud, et tekkis ajukahjustus hapnikuvaegusest. Tagajärjeks oli kuuepäevane teadvusekaotus ja ravi intensiivravi osakonnas.

Mida teadsin mina kõigest sellest? Mitte midagi. Mina sõitsin France'il Angelaga üle Vahemere ja läbi Gibraltari väina ja me jäime Casablanca's ja Kaplinnas ankrusse ning vaatasime neid linnu, ja kõikjal oli väga palav. Kaplinn näis mulle tohutu suurena. Ma olin ostnud Angelale filmikaamera ja ta kasutas seda vaimustusega. Ta filmis pidevalt, sest ta soovis võimalikult palju mälestuseks kaasa võtta sellelt meie maailmareisilt, mida ta nii väga oli soovinud. Laeva pardal saime tuttavaks huvitavate austusväärsete inimestega — iisraellased, ameeriklased, rootslased, hollandlased ja prantslased. Sageli olid galaõhtud ja Angela võis selga panna oma ilusad kleidid ning mina smokingi ja ma mäletan väga selgesti, kuidas me ikka jälle hilja öösel dekile läksime ja kaua reelingu ääres seisime. Võib-olla elasin seda kõike ja seda, mis veel järgneb, läbi mingis miljondik sekundis oma surma ajal. Võib-olla sekundi vältel ajal, mil ellu tagasi tulin, võib-olla oma teadvusetuna oleku päevade ja ööde ajal. Doktor Joubert arvab, et seda ei tea keegi öelda, aga et temal pole ka iialgi veel olnud niisuguses seisundis patsienti, kes pärast teadvusele tulemist ikka veel nii täpselt oleks mäletanud, mis ta kliinilises surmas ja seejärel surma ja elu vahel nägi, ütles ja tegi.

Sel ajal, kui rändasin Angelaga läbi Kaplinna, hiljem,

kui jõudsime Durbani, veel hiljem, kui ma tingisin Dar-es-Salami vanalinnas ühe kaupmehega Angelale mõeldud korallkee pärast, oli mul hingamisteedes voolik ja ma olin hingamisaparaadi all. Jõudsime Karatši ja Bombaysse — võimalik, et samal ajal rippus mul operatsioonihaavast ikka veel üks voolik, olid veel kanüülid voolikutega küünarveenides, oli veel pidev tilkinfusioon ja elektroodid olid kleebitud rinnale ja jäsemetele, et pidevalt registreerida elektrokardiogrammi ja keha funktsioone, kontrollida temperatuuri ja vererõhku — keegi ei saa sellest kunagi teada. Ööl, mil lahkusime Bombayst, mõtlesin: «Sa sured. Sa sured ajal, mil armastad.» Millal see oli? Millal? Mis õieti on Elu? Mis õieti on Surm? Kas ma elan, kirjutades neid lauseid? Olen ma juba ammu surnud ja on surm ainult üks teine eluvorm või seesama ja elule nii sarnane, et me ei märkagi vahet. Bombay's, mäletan, selles kummalises linnas, kus on tuumareaktor ja samal ajal parsi tulekummardajate keskus ja kus Malabar Hilli eeslinnas seisavad Vaikimise tornid, selles ebatõelises linnas seal Vaikimise tornide juures rääkisime Angela ja mina ühe igivana hinduga ja ma mäletan täpselt, et ta ütles: «Elu saladus ja surma saladus on suletud kahte šatulli, millest kummalgi on võti teise avamiseks.» Kes julgeb siis veel iganes midagi lausuda.

Mitte keegi. Ka mitte doktor Joubert.

Võib-olla nägin kõike, mida nüüd nägin, välgukiirusel, võib-olla aga päevi ja öid, mil olin välismaailmast ära lõigatud, lamades intensiivravi osakonnas. Võib-olla. Võib-olla nägin seal koos Angelaga Madrase, Kalkutta, Ranguni ja Singapuri suurt ilu ja suurt viletsust, võib-olla elasime me siis Bangkoki kuningapaleede lummuses, võib-olla filmis Angela just selle ainulaadse fantastilise linna fantastilisi, ebareaalseid templeid, võib-olla aga sõitsime parajasti ringi Vietnamis või Hongkongis, mida ma nii hästi tundsin ja kus ma võisin Angelale nii palju näidata.

Doktor Joubert jutustas mulle palju hiljem: «Teie spontaanne hingamine taastus neljakümne kaheksa tunni pärast. Kuid kaua aega polnud see veel piisav. Ja kui te

kuue päeva pärast teadvusele hakkasite tulema, olite te päris segane ja rahutu ning teil olid luulud.»

«Mis luulud, härra doktor?»

«Noh, te kujutlesite end kaugel merel olevat, siis jälle Manilal, Taivanil, Nagasakis, Yokohamas...»

Oh, aga seal ma ka Angelaga olin! Ja ma olin temaga Tokios! Ja me imetlesime keisrilossi, templeid, siidi- ja fajansi- ning portselanivabrikuid! Külastasime ühte jaapani vana kunsti näitust ning ma ostsin Angelale imeilusa glasuuritud asjakese — ülestõstetud tiibadega tuvipaari, üks väiksem, teine suurem.

Kaks suletud šatulli, millel kummalgi teise võti on...

Tokiost sõitsime France'iga edasi lõuna poole kuni Sidneyni, siis Wellingtoni ja Uus-Meremaale ja siis jälle üles Havaile, kus nägime kustunud ja veel tegutsevaid vulkaane ja filmisime. Ma polnud kunagi varem olnud Havail, aga ma võisin doktor Joubertile detailideni kirjeldada Mauna-Loa vulkaani Kileauea kraatriga, samuti Lavaseed ja Halemaumerut ja ta vaatas raamatutest järele ning mu kirjeldused sobisid täpipealt! Kes oskab seda seletada? Seda ei seleta keegi.

Havailt jõudsime San Franciscosse tema Kuldväravaga, läbi Panama kanali jõudsime Kariibi merre, et üle Atlandi ookeani koduteele asuda.

Kui jätsime maha Kariibi mere, oli öö, ja ma lamasin Angela kõrval poolunes meie kajutis, kui kuulsin mingit müra ja avasin silmad. Esimene, mida märkasin, kui mu silmad ümbritseva heledusega harjusid, olid Angela silmad üsna minu omade lähedal.

«Mis on, armsaim?» küsisin rahulikult ja päris selgesti. «Miks sa tule põlema panid, kas sa ei saa magada?»

«Ma pole tuld põlema pannud,» ütles Angela. «Päike paistab ribakardinate vahelt, Robert. Kell on kolm pärast lõunat.»

«Oh,» ütlesin. «Ja kus me oleme?»

«Broussailles'i hospidalis. Täna varahommikul toodi sind üle üksikpalatisse.»

«Toodi üle, kuskohast?»

«Intensiivraviosakonnast. Kümme päeva võisin sind näha ainult läbi klaasseina. Aga nüüd oled sa kriisi ületanud, nüüd pole intensiivravi enam vaja. Peaarst oli nõus, et siia pannakse veel teine voodi ja et võin jääda siia sinu juurde nii kauaks, kui tahan, ja et ma võin siin toas ka magada. Sa elad, Robert, sa elad! Sa ei ole surnud!»

«Kus su korallkett on?» küsisin.

«Mis asi?»

«Ah, ei midagi,» ütlesin, sest siis tundsin end juba haige abitu lapsena ja teadsin, et see kõik oli olnud uni. «Mitte midagi, armsaim. Jah, ma ei ole surnud. Vähemalt mitte kauaks.» Ma vaatasin ringi pärast seda, kui olin veidi pead keeranud, ainult õige raasuke, rohkem polnud võimalik — ja ma nägin suurt, moodsat tuba, milles kõik oli hele, hele ja väga puhas. See pilt ei valmistanud mulle mingit šokki, aga siiski lühiaegse ebaloogilise nukrustunde, et olin tagasi pöördunud oma ebatõelisest maailmast tegelikkusesse. «Ah, kas see on tõelisus?» mõtlesin ma ja küsisin tasa: «Mis päev täna on?»

Angela vastas: «Pühapäev.»

«Milline kuupäev?»

«Kuueteistkümnes juuli.»

Kuueteistkümnes juuli!

Ma mõtlesin: «Kuuendal juulil olin ma Eden Rocis. Kuuendal juulil lasti mind maha. Niisiis on mu luupainajaränn ak elu ja surma vahel kestnud kümme päeva. Kümme päeva teadvuseta, segane ja fantaseeriv — kümme imelist päeva.» Ma ütlesin: «Tead sa, me olime kogu aeg koos France'il. Me tegime maailmareisi, mida sa nii väga soovisid. See oli väga ilus. Nüüd teeme me selle reisi tõeks.»

«Oo-jah,» ütles Angela ja naeratas värisevate huultega. Ta nägi vilets välja, ta nägu tundus mulle väikesena, lohkuvajununa ja kahvatuna, ta silmade all olid tumedad rõngad. Doktor Joubert jutustas hiljem, et Angela ei olnud selle kümne päeva vältel esialgu üldse haiglast lahkunud ja hiljem läinud ainult mõneks tunniks. Muidu oli ta olnud nii päeval kui öösel minu lähimas läheduses, olgugi et nad püüdsid teda ikka ja jälle ära saata. Öösiti oli ta

heitnud pingile intensiivravi osakonna ees ja seal uinunud. Lõpuks tehti tema jaoks üks öövalveõe tuba vabaks ja ta sai voodi. Aga ta ei maganud kunagi rohkem kui vaevalt tunni, ütles mulle doktor Joubert, siis tõusis ta üles ja seisis jälle intensiivravipalati klaasseina taga ja vaatas mind, liikumatult, ilmetult, mind, kes ma lamasin seal teadvusetult, pöördudes pikkamisi ja vaevaliselt tagasi õndsusest, surmast tumedasse tundmatusse ellu.

2

Sel päeval tuli peaarst ja tulid kirurgid, mehed ning naised. Südame kiirabibrigaadist tuli doktor Joubert. Mind uuriti äärmiselt põhjalikult ja ettevaatlikult ja kõik jõudsid seisukohale, et halvimast on üle saadud, kuigi mu vereringeseisund oli ikka veel väga halb ja kaldusin pidevalt kollapsisse.

«Madam,» ütles väike, tüse kuldraamidega prille kandev peaarst, «võib siia jääda. Ma tõotan sellest ainult head.»

«Tänan,» ütles Angela, kes oli sealsamas.

«Ma peaksin kellegagi tungivalt rääkima,» ütlesin mina, sest reaalsesse maailma tagasi tulnud, tahtsin kohe midagi ette võtta.

«Ei tule kõne allagi,» ütles peaarst. «Kas te teate ka, milline ime see on, et te üleüldse veel elate? Üheksakümmend protsenti juhtumitest nagu teie oma, lõpevad *exitus*'ega. Ei, ei, esialgu ei räägi te mitte kellegagi. Üleüldse on minu juures käinud juba kahed härrased, kes on tahtnud teiega tingimata rääkida. Neile olen selgitanud, et see on võimatu.»

«Kes need inimesed olid?» küsisin mina.

«Madam Hellmann ja notar nimega Libellé.»

«On tõepoolest tungivalt vajalik, et neid mõlemaid näeksin,» ütlesin.

«Ja mina keelan selle, kuni teie vereringe on veel nii nõrk. Võib-olla nädala pärast annan ma loa. Seda ütlesin ma ka mõlemale härrastest.»

«Millal?»

«Enne seda, kui teie juurde tulin. Nad käisid iga päev. Mis nad teist tahavad?»

«Ah, see on üks eraasi. Te kindlasti teate, kes ma olen ja miks ma Cannes'i tulin?» Ta noogutas. «Noh, mõlemad kindlasti muretsevad minu pärast.»

«Ma ütlen, et teil — vastavalt olukorrale — läheb hästi. See peab neid kuni edaspidiseni rahustama.»

«Ma mõtlen, see rahustab neid täiesti,» ütlesin. «Ja ma tänan teid kõiki, mu daamid ja härrad, kogu selle suure vaeva ja kunsti eest, mida te üles näitasite, et mind tagasi tuua ellu.»

Seda ma ütlesin, aga ma polnud sugugi päris kindel, et ma seda ka tõepoolest nii arvasin. Määratu väsimus langes mu üle ja järgmisel hetkel olin magama jäänud. Mäletan veel, et nägin unes suurt hulka elevandiluust jumalaid ja palju templeid. Kõigil jumalatel oli palju käsi.

Laupäevaks, 22. juuliks ja kuueteistkümnendaks ravipäevaks oli mu seisund nii hästi paranenud, et peaarst oli nõus lubama minu juurde lühikeseks ajaks külastajaid. Kui ma ütlen peaarst, siis ma pean silmas professor Henri Briller't, kirurgiaosakonna juhatajat. Broussailles' hospidal, seda teadsin oma esimesest siin viibimisest, on väga suur moodne paljude osakondadega haigla.

Angela oli minu juures, kui tulid Roussel, Lacrosse ja Tilmant. Angela oli veidi kosunud ja paar ööd maganud, aga ta oli ikka veel väga kahvatu ja silmade all olid ikka veel rõngad. Ta istus vaikides oma voodil ja kuulas pealt, kuidas kolm meest minuga rääkisid. Neile oli lubatud viis minutit külastusajaks. Loomulikult küsisid nad, kas mul on aimu, kes ja millistel põhjustel võiks olla vastutav niisuguse kallaletungi eest. Kuidas kõik juhtunud oli, seda oli juba Angela seletanud.

«Pole aimugi,» ütlesin. Ma olen sellest pääsenud, mõt-

lesin. Ma olen sellest eluga välja tulnud. Ma tahan elada head elu. Kindlustatuna, palju rahaga. «Pole õrna aimugi,» ütlesin. Lacrosse küsis, vaadates mind pooleldi paludes, pooleldi vihaselt: «Te ei varja meie eest midagi?»

«Mida ma peaksin varjama?»

«Peab ometi mingi põhjus olema, et teid püüti tappa. Te peate kujutama mingit ohtu nendele inimestele. Kas te avastasite midagi? Kas te andsite neile inimestele teada, et te midagi avastasite?»

See läks neetult tuliseks.

«Mitte midagi,» ütlesin ma. «Midagi pole ma avastanud. Üleüldse mitte midagi. Võib-olla te mäletate, et juba madam Delpierre'i autot «putitati» ja meie oleksime sellega peaaegu merre tormanud. See oli igal juhul esimene tapmiskatse. Ja ka siis ei teadnud ma vähimatki.»

Roussel ütles: «Meie, loomulikult, võtsime ühenduse teie kompaniiga.»

See oli kurjast.

«Jah, loomulikult,» ütlesin ma.

«Ja meile teatati, et te enam selle juhtumiga ei tegele, ja et teid on igasugusest edaspidisest tööst vabastatud.»

Ma naersin, kuid vaid natuke, sest naermine tegi mulle haiget. Siis mõtlesin, et nüüd tuleb asi siiski välja, kui Lacrosse ja Roussel edasi puurivad ja seetõttu on parem, et ma ise oleksin esimene, kes suu lahti teeb — ka Angela ees ei tohtinud ma enam valetada.

«Mul on teile isegi veel rohkem selgitada, mu härrad. Minu ühing oli liiga diskreetne.»

«Miks?»

«Ma pole mitte ainult sellest juhtumist vabastatud, ma ei ole üldse enam Globali juures ametis.»

«Robert!» Angela oli püsti hüpanud, ta tuli minu voodi juurde.

«Rahune, armsaim, ma oleksin sulle nüüd kõigest rääkinud. Erutuseks ei ole põhjust.»

«Mis see tähendab, et ei ole enam Globali juures ametis?» küsis Tilmant. «Kas teid on vallandatud?»

«Jah,» ütlesin ja vaatasin ta tõsistesse silmadesse ja

mõtlesin, et see mees näeb kogu mu mängu läbi. «Õieti mitte, mitte vallandatud. On leitud moodus — enneaegne pensionile laskmine, arvestades minu kauaaegset truud töötamist ja suuri teeneid Globali heaks.»

«Aga mis see tähendab? Enneaegselt pensionile? Robert! On see sinu jala pärast? Palun!» Angela trügis lähemale, ta kummardus minu kohale. Ta silmad olid ehmumisest veel suuremad.

«Mitte jalg, sugugi mitte jala pärast. See oli ettekääne, mille nad leidsid, kaastundlik ettekääne.»

«Mis teie jalal viga on?» küsis Roussel.

«Üldse mitte midagi. Kerged verevarustushäired. Meil on seal Düsseldorfis üks väga täpne usaldusarst. Global võtab väga tõsiselt seda, mis tema ütleb. Aga tegelikult ei vallandatud mind mitte jala pärast, mida pealegi ka siin on kord uuritud — küsige doktor Joubert'ilt, vaid minu suhete pärast madam Delpierre'iga. Kenad inimesed, kellega meil siin tegemist on, oletatavasti eelkõige Briljandi-Hilde, on Globalile noa kõrile asetanud ja selle suhte pärast kaevanud ja seletanud, et häbimärgistavad Globali kui kahtlase firma, kui mind ei vallandata ja kui Global ei maksa. Mul on kahju, mu härrad, meie viimasel koosolemisel ei öelnud ma teile tõtt. Mitte kogu tõtt. Sest loomulikult uurib Global asja edasi, kui ta ka kindlustussumma on välja maksnud. Ainult mind pidi mängust välja jäetama. Ma tahtsin veel nii kaua kui võimalik mängu jääda, sellepärast vale.»

«Robert! Meie pärast oled sa koha kaotanud? Meie pärast? Ja mulle ei öelnud sa mitte midagi? Vastupidi, oled rääkinud, et su šeff saadab Eden Roci mehe hulga rahaga, et maksta informeerijatele?» hüüdis Angela. Nüüd oli see siis lagedal.

Võis juba arvata, et see kord välja tuleb, juba varsti. Peale Angela sõnu oli valges toas nii kauaks vaikus, kui on tarvis umbes seitsmeni lugemiseks. Siis ütles Tilmant, ikka tasa ja ettevaatlikult: «Kas see on tõsi, härra Lucas?»

Ma noogutasin.

«Ja kas see oli tõde?»

Ma raputasin pead.

«Robert!» hüüdis Angela. Ma olin mõelnud, et ta ei tohi seda iialgi teada saada.

«Andesta mulle,» ütlesin ma.

«Miks te valetasite madam Delpierre'ile?»

«Sest ma ei tahtnud teda tõe rääkimisega rahutuks teha.»

«Mis on tõde, härra Lucas?» küsis Lacrosse.

Üks õde pistis pea ukse vahele.

«Te peate lahkuma, mu härrad, viis minutit on möödas.»

«Kohe, õde, kaks minutit veel,» ütles Roussel.

«Kaks minutit äärmisel juhul. Selle järel kutsun arsti,» ütles õde ja kadus.

«Tõde, härra Lucas!» ütles Lacrosse.

«Tõde on, et mind kutsuti telefoni juurde neljanda juuli hilisööl mängusaalis pärast sõltumatusepäeva piduõhtut. Angela, sina ei näinud seda, sa mängisid.»

«Kes oli aparaadi juures?» küsis Roussel.

«Keegi mees. Ma ei tundnud teda.»

«Muidugi mitte,» ütles Roussel.

«Rahulikult,» ütles Tilmant. «Edasi, härra Lucas.»

«Mees ütles mulle, et ollakse valmis mulle andma raha, palju raha, kui ma Hellmanni juhtumiga enam vaeva ei näe.»

«Mees nähtavasti ei teadnud teie pensionileminekust ja vallandamisest?»

«Nähtavasti mitte. Midagi niisugust ei riputata Globalis suure kella külge.»

«Kui palju raha?» küsis Lacrosse.

«Üks miljon uutes frankides.»

«Siis pidite te siiski millegi jälile saanud olema, mis kedagi eluohtlikult ähvardas!»

«Võib-olla.»

«Mille?» küsis Lacrosse.

«Mul pole aimu. Aga minu olukorras võetakse raha, eks ole? Ma olin ka uudishimulik nägema, kes tuleb. Ma lootsin ka midagi avastada.»

«Robert, Robert, isegi mulle ei rääkinud sa tõtt...» kurtis Angela.

«Ei, ka sinule mitte. See mees nõudis, et vaikiksin. See oli eeltingimus. Ja et tuleksin ilma politseita. Ma võisin määrata koha ja aja. Et mind mu sõber Trabaud vahetult enne telefonikõnet oli kutsunud kuuendaks juuliks oma jahiga merele sõitma, siis valisin kohtumiskohaks Eden Roci. Mees oli nõus. Ma olin täpne. Tema hilines. Mind tulistati hilinemise ajal.»

«Te loomulikult ei näinud meest?»

«Loomulikult mitte.»

«Ega saanud loomulikult mingit raha?»

«Loomulikult ei.»

Jälle järgnes vaikus.

Lõpuks ütles Lacrosse: «Ma ei usu teid.»

«Mina ka mitte,» ütles Roussel. Nad mõlemad ütlesid seda väga sõbralikult.

«Mina usun teid,» ütles Tilmant ja vaatas mulle iseäralikult otsa.

«Mina usun sind ka,» ütles Angela. «Kuigi see on kole, mis sa seal räägid... Minu pärast vallandatud... Ja siis ei usaldanud sa mind ka.»

«Ma oleksin sind vaid hirmutanud! Ma uskusin tõepoolest, et kohtan seal kedagi, kes mulle raha annab. Ma olin Claude Trabaud'd palunud endast ja sellest mehest pilti teha.» Noh, mõtlesin, vähemalt midagi, mis võib kui tõde kinnitust leida.

«Ja ma oleksin loomulikult, kui oleksin leidnud mingi uue jälje, kui oleks olnud pisimgi kahtlus, otsekohe teiega ühendusse astunud.» Jälle valetasin.

«Jah, kas te oleksite seda teinud, härra Lucas?» küsis Roussel ka otsekohe.

«Iseenesestmõistetavalt. Ega te ometi arva, et olen nende inimestega ühe mütsi all?»

«Rahu, rahu, te peate päris rahulikuks jääma, härra Lucas,» ütles Tilmant. «Keegi ei usu seda. Ma olen veendunud, et te oleksite meile kohe teatanud igast vihjest.»

«Tänan,» ütlesin.

«Härra Lucas jääb sellest peale politsei kaitse alla,» ütles Tilmant mõlemale kriminaalpolitseinikule. «Nii öösel kui päeval peab ta palatiust valvatama. Iga külastaja peab end tõendama ja otsitakse läbi, et poleks relva. On väga võimalik, et need inimesed arvavad teda teadvat tõde, mis neid ähvardab, kuid mida tal tõepoolest ei ole või mille omamisest tal aimugi pole.»

«Kas minust saadi aru?» küsis Tilmant.

«Kindlasti, härra,» ütles Roussel. «Politseikaitse. Otsekohe. Kui kauaks?»

«Väga kauaks,» ütles Tilmant.

Uks lendas lahti, õde koos osakonnaarstiga tulid sisse. Arst oli vihane: «Mu härrad, ma pean teid paluma nüüd jalamaid ära minna. Härra Lucas on veel liiga nõrk.»

Nad läksid otsekohe.

Nad kõik andsid mulle ka kätt. Tilmant naeratas mulle julgustavalt. Mõlemad teised mehed jäid tõsiseks. Kui olin Angelaga üksi, ütles ta kogeldes: «Sa ei rääkinud mulle tõtt, Robert. Hästi, ma mõistan seda. Sa ei tahtnud mind erutada... Aga kui erutatud olen ma nüüd? Mu jumal, kui halb on nüüd kõik, kui nad usuvad, et sa tead midagi, ja tahtsid sind tappa, aga see korda ei läinud! Siis usuvad nad seda ju ikka veel ka edaspidi! Ja sa oled pidevalt surmaohus!»

«Seda olin ma nähtavasti ka sellel ööl Tetou juures, kui me autoga merre tormasime.»

«Jah, seda küll... Aga see ei tee midagi paremaks. Nad üritavad seda jälle ja jälle...»

«Seda ma ei usu,» ütlesin. «Kui nad näevad, et neile midagi ei juhtu, siis saavad nad aru, et on eksinud ja et

ma tõesti midagi ei tea, nagu nad ilmselt usuvad. Sest nüüd ma oleksin siis seda öelnud, Angela. Arvad sa, et ma seda oleksin nüüd öelnud?»

Ta vaatas mind vaikides.

«Angela! Ma küsin sinult: Kas sa ei arva seda?»

«Ma mõtlen, sa oleksid seda nüüd öelnud,» sõnas ta peaaegu arusaamatult. «Ma võin ainult paluda, et sa tõepoolest midagi ei tea ja nemad seda taipavad.»

«Nad taipavad seda, ole rahulik,» ütlesin. Ja see oli ainus, mida võisin talle lohutuseks anda, kõik muu pidi jääma minu saladuseks.

«Nad lasid su lahti sellepärast, et meie kaks teineteist armastame?»

«Jah.»

«Kui kohutav.»

«Kui imetore!»

«Imetore, mismoodi?»

«Ma saan kõrget pensioni, Angela. Ja siis, kas sa pole seda ikka veel taibanud?»

«Mida?»

«Et ma saan nüüd alatiseks sinu juurde jääda?»

Ta vaatas mulle kaua otsa, siis kummardus ta üle mu vasaku käe, mis lebas voodivaibal, ja surus sellele palju põgusaid suudlusi.

«Minu juurde... alati minu juurde... Me oleme nüüdsest peale alati koos... kõikideks aegadeks!»

5

Tund hiljem asus üks politseinik valvepostile minu toa ukse ees. Sellest peale valvati mind tund-tunnilt. Politseinikud vahetusid iga kuue tunni järel. Angelat rahustas see eriti ja järgmistel päevadel käis ta ära kauem aega, et asju ajada, mida ta enam edasi lükata ei saanud. Kolmapäeval, 26. juulil läks ta pärast mitmeid nädalaid jälle juuksuri juurde. Ta ütles, et peab seda tegema, sest näeb välja nagu räpane eit ja niisugusena ei tahtvat ta end

enam päevagi mulle näidata, sest muidu võib-olla pole ta mulle enam armas. Selleks ajaks tundsime me juba kõiki politseinikke, kes mind valvasid ja aeg-ajalt ka tuppa vaatasid. Need olid valitult kenad politseinikud ja Angela palus seda, kes parajasti sellel õhtupoolikul valvas, mind eriti hoolikalt valvata ja kaitsta.

Angela läks varsti pärast kella nelja õhtupoolikul. Pool viis vaatas teenistuses olev politseinik tuppa ja ütles: «Teile on külalised, härra Lucas. Keegi madam Hellmann ja härra Libellé. Arstlik luba on olemas. Härra otsisin läbi relva asjus. Madami otsis läbi üks halastajaõde.» Viimaks, mõtlesin ma. «Madam Hellmann soovis teiega esialgu nelja silma all rääkida.»

«Palun,» ütlesin ma

Siis seisis Briljandi-Hilde minu ees — eheteta, halvasti mingitud, kallis valgest siidist suvekleidis. Tema roosades albiinosilmades leegitses kartus ja hirm. Ma osutasin ühele toolile, ta tõmbas selle ligi ja istus päris mu kõrvale.

«Kas meid võib siin keegi kuulda? Ma mõtlen mikrofone ja nii...»

«Ma ei tea seda, proua Hellmann. Aga ma ei usu seda.»

«Ja kui siiski?»

«Siis peate riskeerima.»

«Ma sosistan.»

«Seda ei teeks ma küll mitte,» ütlesin ma. «Politseinik teab teie nime. Kui siiski on mikrofonid...»

«Jah, kui ka!» ütles ta talitsematult.

«Ei, mitte.»

«Mis mitte?»

«Mitte niisugust tooni. Ma ei talu seda, proua Hellmann.»

«Vabandage palun, härra Lucas.»

«Siin pole mingeid mikrofone,» ütlesin ja mõtlesin: loodetavasti. «Niisiis, hakkame pihta, mis teil mulle öelda on?»

See oli väga harjumatu vaatepilt — Briljandi-Hilde rõivastatud ja voodist väljas.

«Et meie need ei olnud. Mitte keegi meist. Mitte keegi meist ei andnud tegijale niisugust ülesannet.» Tema sõnad

tulid rutakalt. «Et meie kõik olime täiesti meeleheitel, kui me atentaadist kuulsime. Te peate mind uskuma, härra Lucas! Te usute mind! Ma tulin siia, rääkima kõigi... kõigi eest. Ma teen seda, kuigi tean, kui alandav ja ohtlik see on. Aga te peate mind uskuma. Meie ei ole vastutavad selle mõrvakatse eest. Me loodame, et saate varsti terveks ja elate veel kaua... Te ei peaks naerma!»

«Aga ma pean,» ütlesin ma. Mul olid naerust pisarad silmis. «Mulle on selge, et soovite mulle head tervist ja pikka elu, proua Hellmann, sest mis saab teist, kui mulle veel kord midagi juhtub ja ma suren? Eks ole tõsi? Eks ole tõsi?» Ta parukas nihkus jälle natuke. Mõtlesin, et üks nii rikas naine peaks endale paremini istuvad parukad muretsema.

«Me oleme mures... väga suures mures...»

«Kuidas nii?»

«Me teame, et see pole toimunud meie korraldusel... Järelikult toimus see kellegi teise korraldusel.»

«Kelle?»

«Jah, kelle? Me ei tea seda. Mis teie arvate?»

Ütlesin naljaks: «Võib-olla on teil õnnestunud minu notarit Libellét ära osta ja ta on teile kogu materjali kätte andnud. Siis võisite teda paluda lisahonorari eest kallaletungi teha lasta.»

«Te olete siiski segane! Notarit ei saa osta! Ja kui seda saaks, oleksime meie ju ometi ainult ühe teise peos! Teid enam poleks, aga Libellé...» Ta katkestas. «Te teete nalja, härra Lucas, ma mõistan seda, ja mina, rumal vasikas, kukun sisse. Ei, härra Lucas, meie mõtleme järgmist: keegi, kes meid tahab hävitada, teab, et me oleme teil peos ja seda, mis juhtub meiega teie vägivaldse surma puhul — ja nii on see inimene palgamõrtsuka tööle pannud.»

«Ja keda teie ja teie sõbrad mõtlete?»

«Clermont'i ja Abelit.»

«Rumalus,» ütlesin kohe, aga siis mõtlesin ma: Kas see on rumalus? Hilde ja tema sõbrad pole tellimust mind tappa andnud. Keegi pidi seda aga tegema. Miks siis mitte selle Prantsuse tööstusettevõtte omanikud, keda Koodi poolt

pikkamisi, aga kindlalt ruineeriti — miks mitte siis Clermont ja Abel? Ma mõtlesin, kui kiiresti Gaston Tilmant pärast minu ülestunnistust mulle appi oli tulnud. Kui ta... Ei, ei, ei, Tilmant oli korralik inimene, mõtlesin ma. Aga ma mõtlesin ka: Mis see tõepoolest on — korralik inimene? Olen mina korralik inimene? Jumal teab, enam mitte. Niisiis? Niisiis!

«Te vaikite,» ütles Briljandi-Hilde. «Te olete muutunud järelemõtlikuks. Meie kõik oleme nüüd kohutavas olukorras. Mis juhtub, kui veel kord üritatakse teid tappa ja kui sel katsel on edu?»

«Siis juhtub see, mida olen teile teatanud,» ütlesin jämedalt. «Ja nüüd lõpetate oletuste ja kahtluste pikalt-laialt arutamise. Mis tulevik toob, saab näha. Veel midagi? Ma nimelt ei tohi kauakestvaid külastusi lubada.»

«Teie... te pole meid reetnud?» ütles ta sosinal.

«Ei.»

«Ka mitte teadvusetuse ajal, unes, segaste juttudega?»

«Seda ma ei tea. Aga ma ei usu. Sest muidu nimelt ei istuks te enam siin, proua Hellmann.»

«Ja te pole mingit informatsiooni edasi andnud — ükskõik kellele?»

«Ei mingit.»

«Tänan. Tänan teid.»

«Jätke järele.»

«Libellé...»

«Mis temaga on?»

«Ma tahaksin, et ta nüüd natukeseks sisse tuleks.» Ta läks ukse juurde ja rääkis politseinikuga väljas ja siis tuli ta koos Charles Libelléga mu voodi juurde tagasi. Notar oli korrektne ja sõnakehv nagu alati. Ta tervitas mind formaalselt ja väljendas oma rõõmu selle üle, et olin atentaadi üle elanud. Ta ütles: «Madam Hellmann otsis mu üles kohe pärast atentaati. Ma ütlesin talle, et minu instruktsioonid lõpevad kõik sellega, et ma kõik materjalid, mis minul on, alles siis edasi annan, kui selle kohta ühemõtteline kinnitus on, et te vägivaldset surma või tap-

miskatse tagajärjel surnud olete. Seesama, ütlesin ma, kehtib madam Delpierre'i kohta.»

«Õige, *maître*,» ütlesin.

Ta kummardus lühidalt.

«Teie aga ei ole surnud,» ütles Libellé. «Kaua aega see näis nii, aga te ei surnud.»

«Palju ei puudunud,» ütlesin.

«Kuna te ei olnud surnud, ei andnud ma ka materjali edasi. Oma külaskäigu ajal, muuseas, tõi madam Hellmann kolmsada tuhat franki kaasa, mille ma teie jaoks vastu võtsin ja panga seifis alles hoian.»

«Te pidite — ma mõtlen: *maître* Libellé pidi nägema, et meie pole mitte süüdi selles, mis on juhtunud,» ütles Briljandi-Hilde anuvalt.

«Palju tänu raha eest,» ütlesin. «Nüüdsest palun järgmisel maksutähtpäeval kokkulepitud summa härra Libellé kätte anda. Ma ei tea, kui kauaks pean siia jääma. Vastuvõtmise kviteerimist loomulikult pole vaja, seevastu teatab härra Libellé mulle otsekohe, kui te viivitate maksmisega üle kuu viimase päeva.»

«Ma maksan täpselt! Täpselt!» hüüdis Briljandi-Hilde.

«See saab korda, härra Lucas!» ütles notar.

«Ja veel midagi,» ütlesin. «Hea, et te mõlemad siin olete, siis ei pea ma seda teile härra Libellé kaudu teatama, proua Hellmann. Ma olen midagi järele mõelnud.»

«Mida?» küsis Briljandi-Hilde kartlikult.

Ma ütlesin mõlemale, mida olin mõttes kaalunud.

6

«Ma kuulsin, et sul on käinud külalisi,» ütles Angela. Kell oli seitse. Ta oli veel teinud paar ostu. Nüüd ta seisis mu voodi ees äsjatehtud soenguga ja oli ilus, nii ilus, aga ikka veel tulvil hirmu.

«Jah,» ütlesin. «Proua Hellmann käis siin ja notar Libellé.»

«Kes see on?»

«Mees, kellega ma tutvusin oma advokaadi Fontana kaudu. Ta on absoluutselt usaldusväärne. Proua Hellmann oli pöördunud tema poole, kui mind tulistati, et talle kinnitada, et ei tema ega ta sõbrad ei peitu selle taga.»

«Ja kas sa usud teda?»

«Usun,» ütlesin.

«Miks?»

«Ma olen siiski mõndagi tema ja ta sõprade kohta teada saanud, eks ole tõsi? Ja on tõsi, et tunnen isikuid, kes tahtsid mulle raha eest tõtt müüa. Seda teab ka Briljandi-Hilde. Enne atentaati jätsin ma sellest kirjaliku teate notar Libelléle säilitamiseks pangaseifis. Notari, mitte politsei valduses. Tal oli kohustus see avalikustada, kui minuga midagi juhtub. Sel moel lootsin võivat meie elusid kaitsta, kas sa mõistad seda?»

«Ja kuidas sa eksisid!»

«See oli õnnetu juhtum, arusaamatus, lühiühendus. See ei kordu, usu mind, Angela.»

«Kust sa niisuguse kindluse võtad?»

«Ma olen neil päevil üht-teist järele mõtelnud ja ma olen täna õhtupoolikul sellest teatanud Briljandi-Hildele ja Libelléle.»

«Mis see on?»

«Ma kirjutan oma loo,» ütlesin. «Meie loo, kui soovid. Loo kõigest, mis mulle on juhtunud ja mida ma tean. Kõigest. Teatasin seda Briljandi-Hildele. Arstid ütlevad, et see kestab veel kuid, enne kui ma võin lahkuda haiglast. Sel ajal panen ma oma loo kirja — ma oskan päris hästi stenografeerida, ka prantsuse keeles. Igal õhtul viib Libellé sekretär selle, mis ma päeva jooksul olen kirjutanud, trükib selle ümber. Masinal tipitud käsikiri paigutatakse pangaseifi. Libellél on selle teine võti. Ma töötan väga kontsentreeritult ja kiiresti. Briljandi-Hilde teab nüüd, et see lugu avalikustatakse kõigi üksikasjadega, kui minule või sinule juhtub midagi. Olen mõtelnud meie mõlema peale. Siinsed arstid teavad, et see, mida siin kirjutan, toimetatakse Libelléle. Mul on niisiis tunnistajad. Me tahame elada kui vabad inimesed ilma hirmuta. Briljandi-Hilde levitab

teadet minu kirjanduslikust tegevusest. Kui olen kirjutanud oma loo, oleme mõlemad kaitstud.»

Angela istus mu voodiservale, kummardus mu poole ja suudles mind ettevaatlikult. Ta juuksed lõhnasid hurmavalt.

7

Kirjutamisest ei tulnud siiski midagi — igatahes mitte kohe. Arstid protesteerisid energiliselt. Nad ütlesid, ma olevat veel liiga nõrk. Nädalad möödusid ja mu seisund paranes pidevalt. Angela tõi väikese jaapani Sony-televiisori meie tuppa, mille juures oli ka vannituba, ja õhtuti vaatasime nüüd jälle koos televiisorit. Ma uinusin enamasti üsna varsti, ma olin tõepoolest veel väga nõrk. Nõrkustunne taandus. Ma ei uinunud enam nii ruttu. Neljanda ravinädala lõpul sain esimest korda tõusta jalule ja käia veidi Angela ja halastajaõe toel. Minu vasak jalg valutas, kui talle toetusin, aga ma ei öelnud midagi. Igapäevased jalutuskäigud pikenesid järjest, iga päev tuli reeglipäraselt masseerija, sain ravivanne. Ja äkki oli mul jälle söögiisu, tõeline hundiisu. Viienda ravinädala lõpul, neljapäeval, kümnendal augustil sain siis loa alustada kirjutamist.

Sukeldusin oma töösse. Mul oli palju tegemist — kirjutamine, jalutuskäigud, võimlemine, massaaž ja vannid. Mu päev oli jaotatud minutilise täpsusega. Arstide arvates oli isegi hea, et kirjutasin, sest nad nägid selles tööteraapiat. Loomulikult oli ka politsei teadlik mu tegevusest. Tilmant'i korralduse tõttu sai Libellé sekretär tulla igal õhtul viima mu kirjutatud lehti. Olin väga virk. Angela oli oma tööst loobunud, kundesid lohutanud ja mitte maalinud. Nüüd ta pidi täitma ammu antud lubadused. Seetõttu olin päeval enamasti üksi. Angela tuli õhtueeli ja läks hommikul vara üheksa paiku. Ei olnud ühtegi ööd, kui ta poleks maganud minu juures. Esimest korda elus tegin ma tööd kirglikult. Jutustus, mida nüüd loete, ja seda ma ju siis kirjutasin, pidi olema elukindlustus naisele, keda armastasin — Angelale. Loomulikult ka mulle. Te ju mõistate, et seepärast

palun igal õhtul jumalat, et mul õnnestuks lõpuni kirjutada kõik, mida olen kogenud. Küsimus ei ole oskamises. Ma suudan kõik, kui teen seda Angela pärast. Küsimus on üksnes ajas.

Augustis oli meeletult kuum, samuti septembris. Mõnikord oli kohutav äike. Angela pidi käima sageli pidudel. Alguses ei tahtnud ta neist ühelegi minna, ma sundisin teda. See kuulus tema ameti juurde ja elu pidi edasi minema. Angela pidudel olles kirjutasin ka öösiti palju tunde, kuni ta tagasi tuli sageli otse peolt õhturiietuses. Ühel oktoobriööl — nüüd oli juba jahedam, kuigi päevad olid veelgi päikeselised ning põõsad ja lilled õitsesid haigla suures aias — niisiis ühel oktoobriööl tuli Angela kikivarvul kella kolme paiku mu tuppa. Olin kirjutanud kella kaheni ja olin veel päris ärkvel. Ta riietus lahti pimedas ja läks vannituppa ja siis nägin ta siluetti avatud akna ees. Kuu paistis. See oli esimest korda, kui ma jälle tundsin iha.

Ütlesin tasa ta nime.

Ta võpatas.

«Ma arvasin, et sa magad. Kas ajasin su üles?»

«Tule siia.»

«Mis?»

«Tule minu juurde. Palun, Angela.»

«Sa oled hull. Politsei väljas võib näha...»

«Ta ei vaata kunagi siia öösiti, kui oled minu juures.»

«Või ööõde tuleb.»

«Ta käis juba. Tule, Angela, ma palun sind. Mul on niisugune igatsus sinu järele.»

«Hullumeelsus... see on hullumeelsus, Robert!»

«Aga ka sina soovid seda! Soovid samuti kui mina!»

«Muidugi, Robert, muidugi.»

«Tule siis.»

Ta lipsas väga ruttu mu teki alla ja ma tundsin ta naha lõhna ja ta alasti keha ja siis olime me üks, nagu me polnud enam pikka aega olnud.

Kuuendal novembril 1972 lasti mind haiglast välja.

See oli esmaspäev ja Cannes'is sadas rängalt. Sellel kuuendal novembril lahkusime umbes pool viis Broussailles' hospidalist. Seletuse kirjutamine oli neil kuudel jõudsalt edenenud ja olin peaaegu jõudnud selle kohani, mida just äsja lugesite. Kahest vestlusest pean ma veel jutustama, enne kui jätkan. Üks oli tegelikult kestev jutuajamine, mis kordus üha uuesti, ja see käis Angela ja minu vahel. Sõnad olid peaaegu alati samad...

«Mis siis saab, kui sind välja lastakse, Robert? Siis on siiski kõik jälle täpselt nii nagu enne atentaati. Nad üritavad jälle sind tappa. Meil ei ole enam ühtegi rahulikku minutit. Kas me peame alati elama politsei valve all?»

Ma vastasin: «Ma ei tea, miks mind tulistati. Mida ma siis teha võin?»

«Sa võid helistada sellele proua Hellmannile ja ütelda talle, et ei ole enam Globali teenistuses ega vaeva end enam kunagi mitte sekunditki selle afääriga. Et sa ei tea, mida sa võiksid reeta ja et tahad elada minuga rahus.»

«Seda ma olen talle juba ütelnud,» valetasin mina.

Ütle talle seda siis veel kord!»

Nii helistasin lõpuks Briljandi-Hildele. Ütlesin talle: «Ma pääsen nüüd peagi haiglast välja. Nagu teate, ei ole ma enam Globali teenistuses. Ei ole midagi, mida ma teaksin teie venna surmast või oleksin midagi muud avastanud, ma ei saa seetõttu ka midagi reeta.»

«Madam Delpierre kuulab teise kuuldetoruga, eks ole tõsi?» küsis Briljandi-Hilde.

«Jah, proua Hellmann.»

«Ma olen ju ütelnud teile ja kordan seda nüüd madam Delpierre'ile, et keegi meie ringkonnast ei kavatse teid tappa. Ma pole kunagi uneski mõelnud teile midagi halba teha. Meil ometi ei ole selleks vähimatki põhjust. Te ütlesite mulle omal ajal, et tahate kõik oma elamused üles kirjutada.»

«Seda olen teinudki, proua Hellmann.»

«Noh, see on teie mõlema kaitseks piisav igaühe ees, miks te muidu oleksite seda kirjutanud? Ma olen kindel, et ka härra Tilmant ja politsei on teadlikud sellest kirjapanekust.»

«Jah on, proua Hellmann.» Olin ennast ja Angelat kindlustanud nii, kuidas vaid suutsin.

«Kui Tilmant on sellest teadlik, teavad seda ka Clermont ja Abel.»

«Päris kindlasti.»

«Niisiis rohkem kaitset ei võiks teil kogu suures laias maailmas olla, härra Lucas!»

«Suur lai maailm on täis palju miljoneid väikeseid idioote, proua Hellmann.»

«Niisugust idiooti ei ole, kes nüüd veel otsustaks teie peas juuksekarva kõrverdada, kui järele mõelda, kuidas te...» väike kõhklus «... kuidas te olete osanud end kaitsta.»

«Päris õige. Tahaksin teile veel öelda ainult seda, et ma pärast haiglast lahkumist elan Cannes'is kui eraisik.»

«Mind rõõmustab, et te siia jääte. Soovin jätkuvat paranemist, kallis härra Lucas,» ütles Briljandi-Hilde.

See vestlus rahuldas lõpuks Angelat.

Komissar Roussel nõudis kangekaelselt, et ma oleksin vähemalt esialgu pärast haiglast pääsemist politsei kaitse all.

«Ei või ju kunagi teada,» ütles ta. Ma nõustusin.

Teine vestlus toimus kuuenda novembri hommikupoolikul, kui arstid mind veel kord uurisid. Lõpuks jäin ma doktor Joubertiga üksi ruumi. Vaatasime teineteist kaua, midagi rääkimata. Siis ta ütles: «Mulle maksis palju vaeva, et kolleege ümber meelestada. Nad ei tahtnud üldse teid välja kirjutada, vaid kohe siia jätta.»

«Miks?»

«Te teate seda päris täpselt! Teie vasak jalg. Loomulikult on ka mu kolleegid märganud, mis selle jalaga on. Atentaadi ja ravi ja rahu tõttu olete veel saanud mingil määral armuaega. Jala vereringe olukord on siiski lausa katastroofiline, hoolimata kõigest. Üsna varsti hakkab te jalg siniseks minema.»

«Ta ei ole veel sinine.»

«Aga teil on käies alati valud. Ärge vaielge vastu. Teil peavad valud olema!»

Ma ainult noogutasin.

«Kirurgidel oleks lihtsam, kui jalg võidaks amputeerida nüüd kohe.»

«Ei!» hüüatasin ägedalt. «Seda ma ei taha! Ma olen lamanud siin nii kaua. Ma tahan veel kord — ainult kord — lahkuda haiglast enne amputatsiooni. Kas te ei saa sellest aru?»

«Kindlasti ma mõistan. Aga...»

Katkestasin teda: «Madam Delpierre'il ei ole mingit aimu.»

«Meilt ei saa ta midagi teada.»

«Niisiis pean mina talle seda teatama! Selleks vajan aega. Ainult veel natuke aega.»

Ta ohkas sügavalt.

«Kui kaua?»

«Kuni jõulud ja vana-aasta möödas on.»

«Miks nii?»

«Mina...» Ma pidin köhatama. «Ma tahan jõulud ja uusaasta veeta koos Angelaga. Ma olen seda talle lubanud. Ma tahan peole minna, rõõmus olla ja tantsida. Tantsida, doktor Joubert! Ta ju ei aima veel üleüldse mitte midagi!»

Ta vaatas mind murelikult ja ütles: «Olgu, hästi. Aga jaanuari algus on viimane tähtaeg. Selleks ajaks on labajalg ja osa säärest igal juhul sinised ja teil on ka jälle rängad valud ja atakid. Te süda pole sugugi paremaks muutunud, nagu isegi võite arvata.»

«Te puistate mind üle rõõmsate uudistega, härra doktor.»

«Ütlen teile vaid tõtt, see on kõik. Jalg tuleb ära lõigata. Hüva, minugi poolest viimane ajapikendus. Aga siis on see nii kaugel.»

«Ilus jõulukink, mille Angelale toon,» ütlesin.

«Ta talub kõike meelerahu ja armastusega,» ütles ta. «Ma tunnen nüüd teda. Ta on suurepärane naine.» *«Une chic femme.»* ütles ta ja mulle tuli meelde, et vana mees Eden Roci trepijalamil, kus jahtide väikesed paadid ran-

dusid, oli kaua aega tagasi öelnud sedasama, see väga vana mees, kes meile oli jutustanud oma naisest, kes oli tema juurest minema jooksnud Grasse'i mimoosikasvatajaga.

Täna, kuuenda novembri õhtupoolikul sadas kõvasti, kui jätsin hüvasti arstide ja põetajatega, tänades kõiki. Angela oli toonud mulle haiglasse pesu, ülikonna, kingad ja mantli. Roussel, Lacrosse ja ka Tilmant olid ilmunud. Nad nõudsid, et võiksid eskortida mind koduni. «Valve jätkub veel mõne aja,» ütles Roussel. Kodunt lahkumisel kaitseksid mind salapolitseinikud ja järgneksid mulle kõikjale. Muidu oleks üks valves korteri ukse ees ja teine all peaukse juures. Ma tunnistan, et olin väga rõõmus selle kaitse eest, sest esimesed päevad näitaksid, mis juhtub. See, et ma nüüd pean rääkima Angelale amputatsioonist, ahistas mind tugevalt ja ma nägin tublisti vaeva, et rõõmsat nägu teha. Loomulikult tundsin hirmu operatsiooni ees. Aga uusaastal mõtlesin ma, me veel tantsime koos, nagu olin Angelale lubanud.

Ja nii lahkusin Broussailles' hospidalist, sellest suurepärasest haiglast, kus mind oli surmast tagasi ellu toodud. Broussailles' hospidal on tohutusuur valge hoone. Sellel on keskosa, mille kaudu pääseb kliinikusse ja mõlemal pool kõrged laiad tiibehitised. Kui ma Angela kõrval välja astusin, nägin ma, et vastas on veel üks kliinikuhoone. Majade vahel on suur vaba väljak, kus kasvavad mõned kõrged ja väga ilusad palmid, mille lehvikutelt nüüd vett tilkus. Haigla keskosa väljaulatuv osa toetub sammastele. Haiglast lahkudes jääb vasakule parkimisplats madala müüri ees, mille taga on kabel. Kui mind oli tulistatud, siis oli olnud suvi, hõõguv, imeline, värvidest kirendav suvi. Nüüd olid väga paljud lilled õitsenud, taevas oli peaaegu must, elektrilambid põlesid juba kõikjal ja külm vihm lõi mulle näkku. Angela oli jätnud Mercedese parkimisplatsile ja tõi selle nüüd. Tilmant, Roussel ja Lacrosse olid saabunud kolme autoga. Nad moodustasid kolonni: Lacrosse sõitis esimesena, teisena Tilmant, kolmandana Angela Mercedes ja viimasena tuli Rousseli Citroen. Nägin poolt tosinat vih-

mamantlis meest, kes ilmselt olid meid oodanud ja ruttasid nüüd oma autode juurde. Kolm nendest autodest asetusid kolonni etteotsa, kui nüüd aeglaselt liikvele läksime.

«Päris ilusasti valvatud,» ütlesin, istudes nagu alati Angela kõrval.

«Tänu jumalale,» ütles ta.

Kliinikute ees olevalt suurelt väljakult viib asfalttee haigla territooriumi peaväravani. Tee ääes kasvasid palmid. Asfaltteele maalitud nooled märgivad ülitäpselt, kuidas siin sisse ja välja tuleb sõita. Tee viib väravavõlvi kaudu kurvi. See kurv läheb ümber administratiivhoone, mis asub peavärava lähedal. Saabuvad autod mööduvad sellest hoonest ühelt poolt, lahkuvad teiselt. Vahetult administratiivhoone ees on avatud lai sepisvärav. Selle sammaste peal on laternad. Sõrestik jätkub mõlemal pool väravat.

Lacrosse ja Tilmant sõitsid oma autodega juba tänavale. Broussailles' hospidal asub Grasse'i avenüü ääres. Sellel kohal ei ole tänav kuigi lai. Peavärava vastas on teine parkimisplats ja taksopeatus. Just seetõttu, et Grasse'i avenüü ei ole väga lai, on liiklus väga tihe ja haigla ees on kaks valgusfoori. Need näitasid punast. Lacrosse ja Tilmant pidid peatuma. Angela peatas Mercedese otse värava kohal.

Suurest Buickist, mis seisis värava vastas parkimisplatsil, nägin väga kiireid laskesähvatusi juhi aknast üksteise järel. Jõudsin mõelda, et see oli kindlasti automaatpüstol.

Angela karjatas. Tõmbasin ta rooli tagant auto põrandale. Mootor peatus äkiliselt nõksatades. Kuulsin inimesi läbisegi metsikult karjumas. Seejärel kuulsin väga palju laske. Meie kaitseks olnud politseinikud vastasid tulistamisele. Kindlasti tulistasid ka Lacrosse ja Tilmant, mõtlesin ma tobedalt. Mind haaras metsik viha. Ma pidin nägema! Ma pidin teada saama, mis juhtus! Ma pidin teada saama, kes oli see neetud koer, kes oli meid tulistanud. Avasin omapoolse ukse. Angelale ütlesin: «Jää igal juhul lamama, kuni tulen tagasi.»

Siis roomasin ma ümber auto, kuni sain selgesti näha. Ma märkasin, et kohkunud jalakäijaid lamas tänavale viskununa. Kriminaalpolitseinikud lamasid ka, osalt kõnniteel,

osalt olid nad varjunud väravavõrestiku ja betoonsammaste taha. Nad tulistasid nagu hullud Buicki — selleni ei olnud kümmet meetritki. Sealsel parkimisplatsil olid taksojuhid maha heitnud. Müüri tabanud rikošett lendas kõrvale ja purustas otse valgusfoori taga oleva toiduainetekaupluse akna. Inimesed karjusid läbisegi, naised kiljusid. Kõik toimus palju kiiremini, kui suudan sellest kirjutada. Iga minutiga vähenes valgus. Äsja olid veel kõlanud lasud, nüüd oli tontlikult vaikne. Nägin kahte kriminaalpolitseinikku siksakitades Buicki juurde jooksmas. Järgnesin neile samuti. Saabusin nendega ühel ajal beeži värvi auto juurde, mille külgaken ja tuuleklaas olid laskudest purustatud. Enne kui keegi teine jõudis midagi teha, tõmbasin lahti juhipoolse ukse, et näha seda koera, seda neetud koera, kes jälle oli püüdnud mind tappa. Kui ma ukse lahti rebisin, libises sinises kuues mees välja ja kukkus märjale asfaldile. Ta kukkus näoli. Keegi ei saanud nüüd mind tagasi hoida. Põlvitasin ja rebisin mehe selili, et ma ta nägu näha võiksin. Ma vaatasin Bonni maksudetektiivi Kessleri näkku. Selle suure mehe näkku, kelle silmad olid alati nii halastamatud, nii külmad, nii käskivad, nii kõrgid olnud. Nüüd olid need peaaegu sulgunud. Nüüd oli nägu lubivalge. Meest pidi olema tabanud palju kuule. Ta oli suremas. Ta hingas vilistades. Mantel oli lahti läinud. Läbi ülikonna tuli verd, palju verd. Kessler oli peaaegu surnud, aga siiski mitte päris. Sellel hetkel kaotasin kogu enesevalitsuse. Tõmbasin meest veel veidi kaugemale autost, kuni ta lamas täiesti sirgelt selili. Midagi kõlksatas. Ta automaatpüstol oli välja kukkunud. Otto Kessler lamas asfaldil ja kuigi politseinikud püüdsid mind tema juurest eemale tirida, ei õnnestunud see neil. Ma karjusin Kesslerile, Otto Kesslerile, Saksa tippdetektiivile: «Miks sa tegid seda, sina koer?»

Ta vaikis. Ma lõin teda näkku. Mul oli kõik ükskõik. Ma ei hoolinud millestki.

«Vasta!»

Politseinikud jätsid mind nüüd rahule. Ilmselt ei mõistnud keegi neist saksa keelt, aga neile oli selgunud, et ma siin võib-olla veel surijalt tunnistuse võiksin saada. Nende kolleegidel olid käed tööd täis uudishimulikke tagasi tõrjudes. Ja sadas, sadas nagu oavarrest.

«Sa pead vastama, sina siga!» Lõin teda jälle.

«Raha...» Ta suutis vaid laliseda. Iga kord, kui ta rääkis, mulksus ta suust verd. «Nii palju raha...»

«Kui palju?»

«Kaks miljonit...»

«Kas nad andsid selle sinule? Kas jah? Sa pead vastama!»

Ta praotas veidi oma silmi. Need olid päris tagurpidi. Nägin peaaegu ainult silmavalget.

«Andsid mulle jah...»

«Niisiis sina olid see profimõrtsukas?»

«Olin... Ärge laske mul surra... Ma... ma sure... abi...»

«Kas siis sina tapsid kõik? Kuidas? Esiteks Viale'i?»

«Jah...»

«Halastajaõe? Danoni? Sina panid kellegi käsitsema Mercedest?»

«Jah... Jah...»

«Ja su sõbrad peksid mind Résidence de Paris' ees, kui ma saabusin?»

«Teised... sõbrad... jah... jah... ma suren...»

«Sured päris kindlasti. Aga see anonüümne ähvarduskiri Hellmannile? Kas sina kirjutasid selle?»

«Mina, jah...»

Nüüd oli selge, miks kellegi käekiri polnud sobinud kirjaga.

«Kes dikteeris kirja? Kas Sargantana?»

«Jah... jah... Abi... palun... abi...»

«Ja sina tulistasid mind Eden Rocis?»

«Jah... Kõik olid alati ülesanded...»

«Kas nad siis ei teadnud, et hukkuvad ise, kui mu tapad?»

«Ma ei tea... Nad olid väga kindlad... Muidu nad ei oleks... andnud mulle seda ülesannet... Ka nüüd mitte... täna mitte... Kaks miljonit... Inimene, see on...» Ta pea pöördus järsku kõrvale. Silmad avanesid pärani ja silmavalged kadusid. Silmad vaatasid mind. Esimest korda mu tutvumisest alates oli Otto Kessleri silmades tundeline, soe, peaaegu heatahtlik ilme. Aga siis oli ta ka surnud. Vihmapiisad langesid ta avatud silmadesse. Alles nüüd märkasin, et üks kriminaalpolitseinik rebis ägedalt mu kuuevarrukat.

«Mis... on?»

«Tulge juba lõpuks oma auto juurde, härra! Tulge! Tulge ruttu!»

Ta jooksis mu ees ja mina lonkasin tugevasti valutava jalaga tema järel Mercedese juurde tagasi.

Trügisin auto juurde. Angela istme kõrval avatud ukse ees põlvitas arst. Müksasin teda.

«On tal midagi...»

Ta vaatas üles, siis tõusis ja astus kõrvale.

Nüüd põlvitasin mina määrdunud märjale tänavale, näoga päris lähedale Angelale.

«Angela... Angela... See on möödas... Mees on surnud... Pääsesime seegi kord häs...» peatusin. «Kas oled haavatud? Ära liiguta, Angela. Ära liiguta. Ole nii, nagu oled.» Ta oli kägaras istme ja käigukangi vahel rooli all, silmad avatud, nägu väga tõsine, kuigi ta huultel oli kummaline naeratus. Üks käsi hoidis veel rooli. «Ma ei näe verd... Aga sa oled haavatud, eks ole? Šokk... Sa ei suuda rääkida... Angela... Angela...»

Keegi puudutas mu õlga. Vaatasin üles. Ma ei saanud enam aru.

«Tõuske üles, nii et arstid pääsevad tema juurde,» ütles Gaston Tilmant.

«Ta on haavatud, eks ole? Ta istus ju vasakul pool. Kõik kuulid tulid ju läbi vasaku akna... Aga ta pole raskelt haavatud, öelge ometi, mitte raskelt, mis?» Nüüd sadas väga kõvasti. «Ma ei näe üldse verd...»

«Mitte verd?» ütles arst, kelle olin kõrvale lükanud, ja

avas Angela mantli. Ta valge pullover oli verest läbi imbunud.

«Angela, see ei tähenda midagi... Need on... lihasehaavad...»

«Lõpetage juba,» ütles arst mulle. «Mu jumal, kas te siis ei näe, et see naine on surnud?»

10

Kolmapäeval, kaheksandal novembril 1972, õhtul.

Täna matsime Angela. Istun ta kirjutuslaua ääres, sajab üha, ja olen kirjutanud sellest alates, kui tulin tagasi koju. Matsime Angela Cimetière du Grand Jas'i. See on väga suur kalmistu. Cimetière du Grand Jas asub Grasse'i avenüü ääres, mis sellel kohal on juba üsna kõrgele tõusnud. Surnuaed on linnast kõrgemal. Seal on väga palju seedreid ja vaid vähe palme. Selle sissepääsu ees on madalad pruunid majad. Ühes neist on antiikasjade kauplus. See on omapärane koht antiikasjade müügiks. Hauakivid on teistsugused kui Saksamaal. Hauad on enamasti palju suuremad ja kiviäärised tõusevad sageli maapinnast ligi meetri kõrgusele. Alustel on kivist riste ja kaksikriste. Suurtel hauakividel on väga palju lilli. Täna, päevi kestnud vihma järel, olid lilled troostitud, kogu surnuaed, kus palju haudu on ka hauakambrites ja väikestes kabelites, jättis masendava mulje. Loomulikult on ka siin samasuguseid madalaid marmorist plaadiga haudasid nagu Saksamaal neid näeb. Hauad ei ole ühesuunalistes ridades. See on ehtne labürint.

Mulle näidati Angela jaoks hauakoht, mis asus üsna kõrgel tõusval surnuaiaosal. Sellest kohast näeb üle kõigi haudade ja linna. Võib näha merd. Meri on täna hall ja sünge nagu taevas ja täiesti mahajäetud. Sealt näeb sama kaugele, kui Angela terrassilt siin kõrval, millel kuulen vihma trummeldamas. Port Cantost Napoule'ini hooneni ei olnud näha ühtegi laeva. Kui preester rääkis, vaatasin sageli merele, et ei peaks vaatama hauda. Kuid siiski pidin ikka ja jälle vaatama ka hauda. Hauakaevajad hoidsid

Angela kirstu veel köitel. Ma ei tundnud preestrit. Ta teenib Californie linnaosas, kus Angela elas. Ta tuli eile mu juurde ja pakkus vastutulelikult korraldama minu eest kõiki formaalsusi mingi asutuse vahendusel. Ta on väga sõbralik preester ja ma olen talle tänulik, sest ma poleks suutnud käia meetritki eile või ka täna hommikupoolel. Mind hoiti kogu eilse päeva Broussailles'i hospidalis ja täna hommikupoolikul sain mõne süsti ja seejärel olen suutnud käia, seista, rääkida, lugeda ja kirjutada. Suudan nüüd jälle mõtelda, kahjuks. See preester tahtis Angelast midagi teada, sest ta ei olnud Angelat tundnud ja kuidas ta siis oleks suutnud pidada leinakõnet? Nii jutustasin talle midagi, üksnes tähtsusetuid asju, kõige tähtsamatest asjadest ma ei suutnud rääkida, vaid mu hääl tõesti murdus, kui püüdsin nendest rääkida. Jutustasin preestrile, et Angela oli hea, siiras ja vapper ja et olen armastanud teda üle kõige. Kõike seda ja natuke veel sinna juurde ütles preester haual. Matustele olid tulnud inimesed, kes olid tundnud Angelat ja mind. Seisime vihmas, mina esimesena lahtise haua ääres arvukate lillekimpude ees ja oma ümber märkasin väikest inspektor Lacrosse'i, komissar Rousseli ja Gaston Tilmant'i, koristajat Alphonsine Petit'it, kes oli alati palvetanud meie õnne eest, härra ja proua Quémard'i, Majestici autohoidjat Serge'i, noort kunstnikku, kes suvel oma maalid Croisette'il oli välja pannud (ma ei tea, kust tema Angela surmast teada sai), Felixi omanikku Nicolaid, L'Age d'Ori peremeest Jacques'i, peabaarimeest Port Canto Klubist, Pasquale ja Claude Trabaud'd, väikest Georgiat, keda Angela oli maalinud, oma isaga, suure filmiprodutsendiga Hollywoodist, «meie» kelnerit Robertit Majesticist, seda vana naist, kes istus Municipali kassas, kuigi oli juba kaheksakümmend, ülearu peenelt riietatud mõtliku kondise näoga doktor Daniel Frieset Bonni rahandusministeeriumist ja võib-olla veel paar tosinat inimest, keda ma ei tundnud. Friese saabus siia eile, et aidata selgitada Kessleri afääri. Ta otsis mu üles, et oma kaastunnet avaldada. Ma ei mäleta, mida ta kõik ütles.

Preester rääkis kaua. Ta mõtles küll head, aga ta rääkis

ainult tähtsusetutest seikadest ja ma tundsin, et muutun hetk-hetkelt üha rahutumaks. Mu jalg tegi väga häda.

«... naisest sündinud inimene elab lühikest aega ja on täis rahutust. Ta puhkeb nagu õis ja närbub. Ta kaob nagu vari ja tuul ei leia enam ta kohta.»

Ma olin seesmiselt nutnud Angela surmast saadik, aga keegi ei olnud seda näinud. Mu nägu pidi maskina paistma, kivist maskina. Ajal, mil preester nii palvetas, vaatasin kaugele merele, mille kohal rippusid tumedad pilved. Pilvede ja mere vahel hõljus tihe vihmaloor. Siis lõpuks lasksid hauakaevajad kirstu köite abil hauda ja preester ulatas mulle käe ja ütles midagi, mida ma ei mõistnud, siis ta ulatas mulle väikese kühvli ja ma kummardasin ja võtsin natuke märga mulda ja viskasin selle sügavusse Angela kirstule. Siis käis kühvel matustele tulnute seas käest kätte. Kõik viskasid kirstule mulda, paljud ka lilli. Siis surusid kõik mu kätt ja mõned ka ütlesid midagi, aga ma ei tea, mis see oli. Nad lahkusid üksteise järel ja ma olin üksi nelja hauakaevajaga, kes ajasid haua kinni ja sealjuures sigarette suitsetasid ja vestlesid. Seisin veidi eemal ja vaatasin üha uuesti merele, mida Angela oli nii väga armastanud. Oli juba hämardunud ja mul hakkas jahe. Vaatasin hauakaevajaid, kui nad said oma tööga lõpule ja panid kõik lilled ja pärjad hauakünkale. Siis läksid nemadki. Loomulikult ei olnud haud veel valmis. Ma olin valinud hauakivi, maksnud selle eest ja palunud, et sellel peab olema üksainus sõna: ANGELA. Kulub mõni aeg, kuni pinnas vajub, öeldi mulle, alles siis võidakse kivi tuua oma kohale. See on mustast marmorist madal kivi.

Grand Jas' surnuaed on tõesti väga suur, aga lõpuks olin ma seal siiski päris üksi, nii mulle paistis. Astusin hauakünka juurde ja proovisin rääkida Angelaga. Ma püüdsin seda ausalt ja nägin suurt vaeva, sest oleksin tahtnud öelda talle veel nii palju. Aga sellel ei olnud siiski mõtet. Mul ei tulnud ühtegi lauset meelde. Nii läksin sajus surnuaia väravasse ja istusin Angela autosse. Sellel päeval juhtisin esimest korda Mercedest, selle vasakul poolel olid mõned kuuliaugud. Väike karu, mille olin kunagi kinkinud Angelale, rippus tuuleklaasil. Sõitsin väga aeglaselt mööda

Croisette'i alla, mööda Majesticist, Felixist ja Van Cleef & Arpelsist.

Sõitsin Mercedesega garaaži, mille sulgesin hoolikalt. Residentsi ees tervitas mind üks mees ja kui liftist välja astusin, siis teine, kes oli seisnud korteri ukse ees. Roussel lasi mind ikka veel valvata, olgugi et Kessler on ometi surnud. Ma olin aga sureva Kessleriga rääkinud saksa keeles, mitte keegi minu lähedal ei saanud meist aru ja ma ütlesin Rousselile ainult, et Kessler oli saanud ülesande mind kõrvaldada, et ma lõpetaksin ringinuuskimise. Sedasama ütlesin Friesele. Kõigest muust saab rahvusvaheline press teada, kui mu notar Libellé nüüd materjali koos selle jutustuse ja Briljandi-Hilde tunnistuse, fotode ja helikassetiga Paris' Rahvuspanga seifist välja võtab ja Zürichis pressile esitab. Ma pole Libellé'd vahepeal näinud. Ta ei olnud ka surnuaial. Aga ta teab, mis ta nüüd tegema peab. Loomulikult küsin ma nüüd eneselt ikka ja jälle, miks Kesslerilt niisugust hullumeelset tegu taheti. Briljandi-Hilde ja kõik teised teavad ometi täpselt, mis neid ootab, kui Angela või mina vägivaldset surma sureme. Kas need inimesed on aru kaotanud? On nad endale mingi väljapääsu leidnud, mis teeb tähtsusetuks minu ja mu tõendid? Niisugust väljapääsu ei oska ma endale ette kujutada, nii palju kui ma ka juurelnud olen. Igatahes ei ole ma kunagi väga pikalt järele mõelnud, ma väsin väga ruttu ja nõuab vaeva, et kontsentreeruda.

Korteris on külm. Ma lülitasin sisse kõik tuled ja kõik televiisorid ja ma käisin ühest toast teise ja vaatasin kõike hoolega — valmis ja poolvalmis portreesid ateljees, lauanõusid köögis, väikest järi, millel ma sageli istusin, oma riidekappi ja Angela riideid. Ma püüdsin tunda veel kord tema rõivaste ja naha lõhna, aga loobusin sellest varsti. Ma ei kannatanud seda välja. Ma läksin meie magamistuppa ja istusin kaua laial voodil, kus me alati koos magasime. Ka seda ei talunud ma lõpuks enam. Ma vaatlesin meie elevante. Elutoa laual seisis klaas, pooleldi täis Pastist. Angela oli sealt joonud, enne kui välja sõitis, et mind haiglast koju tuua. Klaasil oli huulepulga jälg, see seisab nüüd minu ees, kui Angela kirjutuslaua juures neid ridu

kirjutan. Sajab jälle kõvemini. Ma kuulsin, kuidas politseinik korteri ukse ees teise poolt välja vahetati ja kirjutasin ikka edasi. See kestis siiski üsna kaua. Praegu on kell 22.15. Äsja helistasin notar Libelléle ja palusin teda kell üksteist tingimata siit veel läbi tulla ja viimased leheküljed minu jutustusest ära viia. Ütlesin talle, et seejärel peab ta tegema, nagu oleme kokku leppinud, ja ta ütles, et ta iseenesestmõistetavalt tahab seda teha. Olin ka kriminaalpolitseiniku juures väljas, ta istus trepimademel lifti kõrval ja ma andsidn talle korterivõtme ja ütlesin, et notar Libellé tuleb kell üksteist. Ta peab notari korterisse laskma, Libellé toob midagi ja mina tahan juba pikali heita, sest olen väsinud. Politsei oli niisiis informeeritud. Ta viib Libellé korterisse. Pärast seda, kui olin kriminaalametnikuga rääkinud, läksin korterisse tagasi ja läksin terrassile vihma kätte, mis mulle külmalt ja tugevasti vastu nägu peksis. Sealjuures meenus mulle, et keegi kusagil oli Angelat vihma eest hoiatanud. See inimene rääkis ka paljudest valgetest kitlitest ja kellestki, kes sureb. Seejärel — nüüd tuli see mulle jälle meelde — ütles madam Bernis, selgeltnägija Antriches Carnot bulvaril, ei ole enam mingit takistust Angela ja minu vahel ja me ühineme ning oleme õnnelikud kogu aeg. Ja see, ütles ta, toimub veel sellel aastal. Madam Bernis oli see, kes seda kõike ütles. Ma läksin üle terrassi. Paljud lilled olid rängast vihmast üsna räsitud. Vaatasin üle rõduääre sügavusse, kuhu Angela oli ükskord tahtnud hüpata. Korter asub tõesti kõrgel ja all sügaval nägin ma betoonpinda tuhmilt läikimas. Kui siit alla hüpata, saab kindlasti kohe surma.

Läksin korterisse tagasi. Televiisoritest kostsid uudised, aga ma ei saanud neist aru. Ma lülitasin televiisorid välja ja kustutasin kõik lambid, ka selle, mis oli kirjutuslaual, ja siis kirjutasin ma need read. Veerandtunni pärast tuleb Libellé. Ma panen oma aruande lehed korralikult virna, et ta käsikirja kohe leiaks. Ma arvan, et ma olen kõik tähtsa kirja pannud. Nüüd lähen ma tagasi terrassile. Rõdupiire läigib märjalt, aga üle selle on kerge hüpata. See läheb kindlasti väga kiiresti.

Vande asemel

Mina, allakirjutanu tunnistan täna, kümnendal novembril 1972, et eelmisel ööl enesetapu läbi elust lahkunud Saksa riigi kodanik Robert Lucas külastas mind minu kantseleis 26. juunil 1972. aastal. Ta soovis, et ma temaga ühiselt Pariisi Rahvuspangas Buttura tänavas seifi üüriksin, mille võti on meil mõlemal. Lahkunu pani sellesse seifi kaks ümbrikut. Ta ütles mulle, et ühes ümbrikus on fotod, teises üks helikassett. Ma ei ole seda ega fotosid kunagi näinud. Robert Lucas palus mind oma vägivaldse surma või madam Delpierre'i vägivaldse surma puhul mõlemad ümbrikud Zürichisse viia ja nende sisu esiteks esitada rahvusvahelisele pressikonverentsile ja siis Interpolile.

Robert Lucasel oli pärast tema vastu suunatud ebaõnnestunud atentaati idee kirjutada jutustus oma elamustest. Minu sekretär tõi igal õhtul lehed, mis ta oli stenografeerinud Broussailles' hospidalis ja kirjutas masinal ümber. Ma viisin nad alati järgmisel päeval nimetatud panga seifi. Alles pärast Robert Lucase surma olin ma ajendatud seda jutustust lugema ja ma tunnistan siinjuures, et sellega on tegemist teatava puhta väljamõeldisega, et millegi eest kätte maksta, midagi välja pressida või omaenese kuritegu varjata, pigem on see haige meeltesegaduse produkt. Ma pole iialgi Robert Lucasega madam Hilde Hellmannist rääkinud ja ma ei ole ka sellele daamile kunagi helistanud. Ma kohtasin teda puhtjuhuslikult üksainus kord Broussailles' hospidalis, kui ma esimesel lubatud külastuspäeval Robert Lucase juurde läksin, et paluda edas-

pidiseid korraldusi. See on niisiis vale, kui kinnitatakse, et kogu aeg on olnud minu ja madam Hellmanni või minu ja teiste inimeste vahel mingid väljakujunenud suhted või kokkulepped ja ma kaeban igaühe kohtusse, kes esitab niisuguse väite. Ma ei ole madam Hellmannilt kunagi neid 300 000 franki saanud, nagu Robert Lucas oma jutustuses kirjutab. Madam Hellmanni «ülestunnistusest» ei ole mul midagi teada. Midagi niisugust ei ole ka iialgi olnud Pariisi Rahvuspanga seifis.

Kriminaalpolitsei lasi täna kohtuotsuse põhjal avada Palm Beachis madam Delpierre'ile kuuluva seifi number kolmteist. Juures olid komissar Roussel, inspektor Lacrosse, Gaston Tilmant Prantsuse välisministeeriumist ja kohtu-uurija Gerald Panisse. Seifis oli raha ja surnu ehete kõrval suletud ümbrik, mis kohtu-uurija korraldusel avati. Ümbrikus oli Zürichis asuva Šveitsi Kaubanduspanga ühe numbrikonto formular, millel on 17 800 000 (sõnadega: seitseteist miljonit kaheksasada tuhat) Šveitsi franki. Nagu teisiti oodata polnud, keeldus Šveitsi Kaubanduspanga direktsioon rangelt arve omanikku avalikustamast ja veel eriti ütlemast, kuidas ja mil viisil summa arvele tuli.

Robert Lucas helistas mulle veel vahetult enne enesetappu ja palus mind jutustuse viimased lehed madam Delpierre'i korterist ära viia, mida ma ka tegin. Järgmisel päeval lasin ma need kiiresti ümber kirjutada ja läksin nendega Pariisi Rahvuspanka, et avada seif, sealt kogu sisu võtta ja täpselt nii toimida, nagu surnu oli selle mulle ülesandeks teinud. Ta oli palunud madam Delpierre'i surma järel seifi mitte avada enne, kui ta on oma üleskirjutuse lõpetanud. Robert Lucas peab mõlemad mainitud ümbrikud — mida nad iganes ka sisaldasid — kas enne atentaati või pärast Broussailles' hospidalist lahkumist tulekindlast rahakapist ära toonud olema, sest enam neid seal ei olnud. Seifis oli vaid käesolev manuskript.

Charles Libellé, notar
Cannes

2.50